

ΙΣΙΔΩΡΟΥ
ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ
ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΡΓΑ

1

ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
ΒΙΒΛΙΟ Α'
ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ Α'-Φ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΣΧΟΛΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ
ΛΘΑΝΑΣΙΟ ΠΑΠΑΡΝΑΚΗ
ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΙΣΙΔΩΡΟΥ
ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ
ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΡΓΑ

1

ΕΠΟΠΤΗΣ - ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ
ΕΛΕΥΘ. Γ. ΜΕΡΕΤΑΚΗΣ, Π. ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Ε Π Ε

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΜΕΡΕΤΑΚΗ
«ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ»
ΠΑΤΕΡΙΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΛΑΜΑΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2000

ΙΣΙΔΩΡΟΣ
ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΗΣ

ΑΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΡΓΑ

Copyright :

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΜΕΡΕΤΑΚΗΣ

Γ. Μπακατσέλου 3, Θεσσαλονίκη

Τ. Θ. 400 90. 560 10 Θεσσαλονίκη

Τηλ. 031/283 880. Οικίας 031/696 653.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος

Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης (440) εἶναι μία ἀπὸ τίς ἐξοχώτερες φυσιογνωμίες τῆς παράδοσης τῆς Ὁρθοδοξίας. Συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν οἰκουμενικῶν διδασκάλων καὶ διαπρεπῶν πατέρων καὶ χαρακτηρίζεται ὡς μία ἀπὸ τίς εὐγενέστερες μορφές τῆς Ἐκκλησίας¹. Ἐν τούτοις τὸ μέγεθος τῆς προσωπικότητας, τοῦ ἔργου καὶ τῆς συμβολῆς του στὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα εἶναι καλυμμένα κάτω ἀπὸ τὴν ταπείνωση καὶ τὴν ἀφάνεια τῆς μοναχικῆς ζωῆς, μὲ τὴν ὁποία ἐπέλεξε νὰ εὐαρεστήσει τὸν Θεό. Στὴν ἀφάνεια αὐτὴ συνέβαλε κατὰ πολὺ καὶ ἡ κύρια μέθοδος παρέμβασης ποὺ διάλεξε νὰ χρησιμοποιήσει, ἡ ἀποστολὴ δηλαδὴ γραμμάτων πρὸς διάφορες κατευθύνσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἐπετύγχανε νὰ εἶναι πανταχοῦ παρών, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως πανταχόθεν ἀπών. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ φύλαξε προσεκτικὰ τοὺς ὅρους τῆς ἀναχωρητικῆς του ζωῆς χωρὶς νὰ ἀποφύγει τὴν προσφορὰ καὶ τὴ συμβολή του στὸν ποικιλόμορφο καὶ πολυμέτωπο ἀγῶνα τῆς Ἐκκλησίας.

Παρὰ τὸ μεγάλο ἀνάστημα τοῦ ἀνδρός, οἱ πληροφορίες ποὺ σώζονται γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση του εἶναι δυστυχῶς ἐλάχιστες. Αὐτὸ θὰ πρέπει μᾶλλον νὰ τὸ ἀποδώσουμε ἐπίσης στὴν ὀλοκληρωτικὴ του ἀφοσίωση στὴ μοναχικὴ ζωὴ, στὴν ὁποία πέρασε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ζωῆς μέχρι τὸν

1. Δ. Μπαλάνου, *Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης*, Ἀθῆναι 1922. Ἄ. Φυτράκη, *Οἱ πολιτικοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἄρχοντες κατὰ Ἰσίδωρον τὸν Πηλουσιώτην*, Μυτιλήνη 1936.

θάνατό του. Ὡστόσο, ἀπὸ τὶς ἐπιστολές του ἀντλοῦμε πλῆθος πληροφοριῶν γιὰ τὴν κοινωνική, πολιτική καὶ ἐκκλησιαστική ζωὴ τῆς ἐποχῆς του, πού ἀποτελοῦν πολύτιμο ὑλικὸ γιὰ ἐκεῖνον πού ἐπιθυμεῖ νὰ τὴν μελετήσῃ σοβαρὰ καὶ σὲ βάθος².

Σύμφωνα μὲ πληροφορία τοῦ ἁγίου Ἐφραιμίου Θεουπόλεως, πού διασώζει ὁ Μ. Φώτιος³, ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος γεννήθηκε στὴν Ἀλεξανδρεία περὶ τὸ 360-370, καὶ ἦταν γόνος εὐγενῶν καὶ εὐσεβῶν γονέων. Ἡ πληροφορία τοῦ Συναξαρίου, ὅτι ἦταν συγγενῆς τοῦ Θεοφίλου καὶ τοῦ Κυρίλλου, πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, δὲν εὐσταθεῖ, ἀφοῦ οὔτε ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ ἄλλες πηγές, ἀλλ' οὔτε ἐπικαλεῖται τὴν ιδιότητα αὐτῆ ὁ ἴδιος ὁ ἱερός πατήρ, ὅπως θὰ ἀνέμενε κανεὶς, σὲ ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν δεύτερο⁴.

Ἡ πρώτη πληροφορία ὅμως ἐπιβεβαιώνεται μὲ σαφῆ τρόπο ἀπὸ τὶς ἴδιες τὶς ἐπιστολές του, οἱ ὁποῖες προδίδουν εὐρεία καὶ ἐπιμελημένη μόρφωση, πού ὑποδηλώνει τὴν εὐγένεια τῆς καταγωγῆς του, τὴ βαθειὰ του εὐσέβεια, καθὼς καὶ ἐκείνη τῆς οἰκογένειάς του. Ἄλλωστε καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἱ. πατήρ ὁμολογεῖ τὴν «αὐτάρκη» ἐκπαίδευσή του, «οἷκαδε καὶ καθ' ἑαυτὸν»⁵, τόσο στὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὶς τέχνες, ὅσο καὶ στὴν ἀρετὴ καὶ τὴν εὐσέβεια. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ περιγραφή του στὸ Λεξικὸ τοῦ Σοῦδα ὡς «ἀνὴρ ἔλλογιμώ-

2. Ἄ. Φυτράκη, *ἐνθ' ἄνωτ.*

3. *Μυριόβιβλος*, 228, PG 103, 964A.

4. Βλ. *Ἐπιστολῇ 1*, 370. Ἀναφέρει μόνο τὴ σχέση μεταξύ τους, πού στηρίζεται σὲ τὶς ιδιότητες τοῦ καθενός, δηλαδή τοῦ ἀναχωρητῆ γέροντα καὶ τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. Μὲ βάση τὴν πρώτη, ὀνομάζει τὸν ἑαυτό του «πάτερα» ἐναντι τοῦ Κυρίλλου, ἀποδίδοντας μάλιστα σ' ἐκεῖνον τὴν πατρότητα τοῦ ἐν λόγῳ χαρακτηρισμοῦ, γεγονός πού φανερώνει τὴν ἐκτίμηση καὶ τὸν σεβασμὸ πού ἔτρεφε ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας γιὰ τὸ πρόσωπό του. Μὲ βάση τὴ δεύτερη, ὀνομάζει τὸν ἑαυτό του «υἱό», χαρακτηρισμὸ πού προτιμᾷ ὁ ἴδιος γιὰ τὸν ἑαυτό του, ὑποτασσόμενος προφανῶς στὸ ἀξίωμα τοῦ Κυρίλλου. Ἄν ὑπῆρχε ἐξ αἵματος συγγένεια μεταξύ τους, θὰ ἀνέμενε κανεὶς νὰ ἐπικαλεσθεῖ καὶ αὐτὴν προκειμένου νὰ ἐνισχύσει τὴν προσπάθειά του νὰ φιλοτιμήσει τὸν Πατριάρχη νὰ μετριάσει τὴν ἐριστικὴ συμπεριφορὰ του.

5. Βιβλίον 5, *Ἐπιστολῇ 457*.

τατος, φιλόσοφος τε καὶ ρήτωρ»⁶, πού εἶναι ἐνδεικτικὴ αὐτῆς τῆς μορφώσεώς του. Κατὰ τὸν χρόνο τῆς παραμονῆς του στὴν Ἀλεξάνδρεια συμμετεῖχε ἐνεργῶς στὸ κατηχητικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατέστη «ἔργω τε καὶ λόγῳ παρὰ πᾶσι διαδόητος»⁷. Ἡ πληροφορία ὅτι ἦταν μαθητὴς τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου⁸ θὰ πρέπει νὰ γίνεῖ κατανοητὴ μὲ εὐρύτερη ἔννοια. Προφανῶς ἐννοεῖ τὴ γνωριμία τους καὶ πιθανῶς τὴν προσωπικὴ τους ἐπαφὴ στὴν Ἀντιόχεια ἢ τὴν Κωνσταντινούπολη⁹, στὴν περίπτωση φυσικὰ πού ἡ πληροφορία αὐτὴ δὲν συγχέει τὸν Πηλουσιώτη μὲ τὸν Ἰσίδωρο Σκητεώτη, ὅπως συμβαίνει συχνὰ στὶς πηγές¹⁰.

Τὸ ὄνομα «Πηλουσιώτης» προσέλαβε ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ Πηλοῦσιο, περιοχὴ τῆς Αἰγύπτου ἀνατολικά τοῦ Νείλου, πού ἀποτέλεσε τὸν τόπο τῆς ἀναχωρήσεώς του. Τὴν ἐπιθυμία του νὰ ἀκολουθήσει τὸν μοναχικὸ βίον ἐκδήλωσε σὲ νεαρὴ ἡλικία καὶ παρέμεινε πιστὸς στὶς ὑποσχέσεις του καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς του. «Ἐκεῖ σχολάζων», κατὰ τὸ Συναξάριον, «καὶ τῷ Θεῷ ἐντυγχάνων, ἅπασαν τὴν οἰκουμένην τοῖς θείοις αὐτοῦ λόγοις διδάσκων ἐφώτιζε, τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐπιστρέφων, τοὺς κατορθοῦντας ἐπιστηρίζων, τοὺς ἀπειθοῦντας τῷ τμητικῷ τῶν θείων ἐλέγχων, πρὸς τὴν ἀρετὴν διεγείρων· ἀλλὰ καὶ βασιλεῖς πρὸς τὸ τῆς οἰκουμένης συμφέρον ὑπομιμνήσκων καὶ νουθετῶν, καὶ ἀπλῶς πᾶσι τοῖς αὐτὸν ἐρωτῶσι τὰς τῆς θείας Γραφῆς ρήσεις σοφώτατα ἐρμηνεύων»¹¹. Τηρώντας αὐστηρὸ πρόγραμμα ἀσκητικῆς ζωῆς «τὴν σάρκα τοῖς πόνοις ἐξέτηξεν, οὕτω δὲ τὴν ψυχὴν τοῖς ἀναγω-

6. A. Adler, *Suidae lexicon*, Stuttgart 1967-1971.

7. Εὐαγρίου, *Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία*, 1,15, PG 862, 2461-2464. Νικηφόρου Καλλιόστου, *Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία*, 14, 53, PG 146, 1249D-1253D.

8. Γεωργίου μοναχοῦ, *Χρονικόν*, ἔκδ. C. de Boor, *Georgii monachi chronicon*, Stuttgart 1978, τ. 2, σ. 593.

9. Π. Χρήστου, *Ἑλληνικὴ Πατρολογία*, τ. Γ', Θεσσαλονίκη 1987, σ. 223.

10. Βλ. τὴν ἐπισήμανση τοῦ Γεωργίου μοναχοῦ, *Χρονικόν σύντομον*, PG 110,728B.

11. «Συναξάριον», Μηναιὸν Φεβρουαρίου, ἔκδ. Φῶς, Ἀθήναι.

γικοῖς ἐπίανε λόγοις, ὡς ἀγγελικὸν ἐπὶ γῆς μετελθεῖν βίον, στήλην τε ζῶσαν διὰ παντὸς εἶναι βίου τε μοναστῶν καὶ τῆς εἰς Θεὸν θεωρίας»¹².

Ἡ ἰδιότητα τοῦ ἀββά, ποὺ τοῦ ἀποδίδεται¹³, θὰ πρέπει νὰ κατανοηθεῖ περισσότερο ἀναφορικά πρὸς τὴν ὑψηλὴ ἐκτίμησι ποὺ ἀπελάμβανε ὡς μοναστικὴ προσωπικότητα, παρὰ μὲ τὴ στενὴ ἔννοια τοῦ ἡγουμένου μοναστηριοῦ, παρ' ὅλο ποὺ ἐμφανίζεται νὰ περιβάλλεται ἀπὸ μία μοναχικὴ συνοδεία, τῆς ὁποίας ὅμως τὸ μέγεθος ἢ τὴν ὀργάνωση δὲν μποροῦμε νὰ προσδιορίσουμε μὲ ἀκρίβεια. Ἀπολύτως ἀκριβῆς ὡστόσο εἶναι ἡ πληροφορία ὅτι ἦταν ἱερέας¹⁴, καθὼς τὸ ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος^{14α}, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑποδηλώνει ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο ἀναφέρεται στὰ θέματα τῆς ἱερωσύνης. Οἱ ἀναφορὲς τοῦ προϋποθέτουν μεγάλη ἐμπειρία καὶ βαθειὰ συναίσθησι τοῦ «φρικτοῦ καὶ δυσεφίκτου»^{14β}, ὅπως τὸ χαρακτηρίζει, λειτουργήματος. Σύμφωνα μάλιστα μὲ σωζόμενη μαρτυρία¹⁵ χειροτονήθηκε ἀπὸ τὸν Μ. Ἀθανάσιον¹⁶, ἀλλὰ πιθανῶς γίνεται σύγχυσι μὲ τὸν Ἀλεξανδρινὸ ἱερομόναχο Ἰσίδωρον Σκητεώτη, ποὺ ἀναφέρθηκε παραπάνω¹⁷.

Δύο εἶναι κυρίως τὰ ἐκκλησιαστικὰ θέματα στὰ ὁποῖα τοῦ ἀναγνωρίζεται σημαντικὴ συμβολή· ἡ ἐγγραφή τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰωάννου Χρυσοστόμου στὰ δίπτυχα τῆς Ἐκ-

12. Εὐαγγελίου, ἐνθ' ἄνωτ.

13. Synodicon adversus tragoediam Irenaii, 6, PG 84,583.

14. Αὐτόθι.

14α. 1, 232· 250. 2, 5.

14β. 1, 28.

15. Βλ. PG 78, 24.

16. Πρωτοπ. Γ. Δράγα, Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, PG 78, νὰ (ἀνατύπωση ΚΕ.Π.Ε., Ἀθήνα 1987).

17. Περί αὐτοῦ βλ. Παλλαδίου, Διάλογος περὶ τοῦ βίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, 5, PG 47, 22. Ὁ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ἐκφράζει μεγάλο θαυμασμό γιὰ τὸν Μ. Ἀθανάσιον, τὸν ὁποῖο σὲ ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Κύριλλο Ἀλεξανδρείας ὀνομάζει «ἅγιον πατέρα», ποὺ «ἐμβάτευσε ὑπερφυῶς τὰ θεῖα» («τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν μεγάλου Ἀθανασίου... ἀνθρώπου τὰ θεῖα ὑπερφυῶς ἐμβατεύσαντος» (2, 323).

λησίας τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπὸ τὸν Κύριλλο¹⁸, καὶ ἡ καταπολέμηση τοῦ Νεστοριανισμοῦ, στὰ πλαίσια τῆς ὁποίας συνέβαλε ἀποφασιστικὰ στὴ συμφιλίωση τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου Ἀντιοχείας¹⁹.

Οἱ πηγές δὲν προσφέρουν ἄλλες πληροφορίες σχετικὰ μὲ τὸν τρόπο πού ἦταν ὀργανωμένη ἡ ζωὴ του στὴν ἔρημο, ἢ μὲ τίς δραστηριότητες πού ἀνέπτυξε. Οἱ ἐπιστολές του ὅμως μᾶς παρέχουν ἰκανὸ ἀριθμὸ ἀπὸ τέτοιες πληροφορίες, πού βοηθοῦν νὰ σχηματίσουμε πληρέστερη καὶ ἀκριβέστερη εἰκόνα τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς δράσης του.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐπιστολὴ πού ἀναφέρθηκε παραπάνω^{19α}, δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἄμεση ἀναφορὰ τοῦ ἱ. πατρὸς στὴ νεανικὴ ἡλικία καὶ τίς σπουδές του. Ἐντούτοις σὲ αὐτὴν ὁμολογεῖ ὅτι ἔλαβε πλήρη μόρφωση («αὐτάρκως») στὰ γράμματα καὶ τίς τέχνες μὲ τὴ φροντίδα τῶν γονέων του («οἴκαδε»), ἀλλὰ καὶ τίς προσωπικὲς του προσπάθειες («καὶ καθ' ἑαυτόν»), ὑπὸ τὴν καθοδήγηση «παιδοτρίβου», κατὰ τὰ ἐκπαιδευτικὰ πρότυπα τῆς ἐποχῆς του. Μὲ τὴν ἀναφορὰ του στὰ Ὀλυμπικὰ ἀγωνίσματα ὑπαινίσσεται κατὰ κύριο λόγο τὴν θύραθεν παιδεία, βασικὸ συστατικὸ τῆς ὁποίας ἀποτελοῦσε ἡ σπουδὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ φιλοσοφίας, ἡ βαθειὰ γνώση τῶν ὁποίων εἶναι ὀλοφάνερη μέσα στίς ἐπιστολές του. Τὴ γνώση αὐτὴ ὑπέταξε στὴ γνώση τῆς εὐσέβειας καὶ στὴν ἄσκηση τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς, στίς ὁποῖες καλλιιεργήθηκε παρὰλληλα, πράγμα πού ὑποδηλώνει τὴν εὐσέβεια τῆς οἰκογένειάς του. Εἶναι πιθανὸν νὰ σπούδασε καὶ στὴν κατηχητικὴ σχολὴ τῆς Ἀλεξανδρείας, διδάσκαλος τῆς ὁποίας ἦταν τὴν ἐποχὴ ἐκεῖνη ὁ Δίδυμος ὁ Τυφλός²⁰. Δυῖλισε τὴν ἑλληνικὴ φιλοσοφία μὲ τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα, ἀποκαθαίροντας καὶ ἀπορρίπτοντας μετὰ ἀπὸ αὐστηρὴ κριτικὴ ὅλα ἐκεῖνα τὰ

18. Πρὸβλ. Ἐπιστολές 1, 310 καὶ 152· 156. 2, 42. 4, 224. 5, 32.

19. Πρὸβλ. 1, 323. Π. Χρήστου, Ἑλληνικὴ Πατρολογία, τ. Γ', σ. 223.

19α. 5, 457.

20. Βλ. Π. Χρήστου, ἔνθ' ἄνωτ., σ. 222.

στοιχεῖα τῆς, πού ἦταν ἀσυμβίβαστα μὲ τὴ χριστιανικὴ πίστη καὶ ζωὴ^{20α}. Μὲ τὴ χριστιανικὴ του καλλιέργεια μετέτρεψε, κατὰ τὴ χαρακτηριστικὴ του ἔκφραση, τὰ Ὀλυμπικὰ ἀγωνίσματα σὲ πνευματικὰ ἀγωνίσματα γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς. Καὶ τοῦτο, ὅταν ἀποφάσισε νὰ εἰσέλθει στὸ στάδιο τῆς μοναχικῆς ἀθλήσεως ἀμέσως μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῶν σπουδῶν του, ὅποτε καὶ «ὤρμησεν ἐπὶ τὴν ἔρημον, τοῖς κηρύγμασιν ἑαυτὸν ὑποθήσων τοῖς Ὀλυμπικοῖς καὶ τὰ περὶ ψυχῆς Ὀλύμπια ἀγωνισόμενος»²¹.

Στὴν ἀγαπημένη του «ἔσχατιᾶ»^{21α} καὶ τὸ προσφιλές του «ὄρος»^{21β} πέρασε ἔκτοτε τὴ ζωὴ του, μὲ τὴν πεποίθηση, ὅτι ἐκεῖ θὰ ἔδρισκε τὶς καλύτερες προϋποθέσεις γιὰ νὰ κατορθώσει τὴν ἀρετὴ καὶ νὰ ἐπιτύχει τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του. «Ἡμεῖς δὲ τὰς πόλεις ὡς θορυβώδεις πεφεύγαμεν»^{21γ}, ἀναφέρει, ἐπειδὴ θεωροῦσε ἀδύνατον νὰ ἀποκτήσει κανεὶς τὴν ἀρετὴ μέσα στοὺς θορυβούς^{21δ}, ἀφοῦ «ὁ μὴ σχολάσας, Θεὸν γινῶναι οὐ δύναται»^{21ε}. Τὴν πεποίθησή του αὐτὴ ἐπιβεβαιώνει καὶ ἀπὸ τὴν προσωπικὴ του ἐμπειρία, ὅταν ὁμολογεῖ τὴν ὠφέλεια πού ἀποκόμισε ἀπὸ αὐτὸν τὸν τρόπο ζωῆς στὴν προσπάθειά του νὰ γνωρίσει τὸν Θεό· «ἔμοι τὴν μετρίαν εἶδησιν ἢ καταμόνας προσέθηκεν ἀναχώρησις». Γι αὐτὸ τὸν λόγο καὶ προσκαλοῦσε κοντὰ του ὅσους ἐπιθυμοῦσαν τὴ μοναχικὴ ζωὴ, ἀλλὰ δίσταζαν νὰ τὴν ἀκολουθήσουν· «ἄρνησε σαυτὸν καὶ ἄρον τὸν σταυρὸν καὶ φεῦγε ὡς ἐγώ»²². Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο παρότρυνε, κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ ἀποστόλου Παύλου^{22α}, ἀνθρώπους πού κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ εἶχαν χηρεύσει· «σῶζε τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν πρὸς τὸ ἡμέτερον ὄρος»^{22β}.

Ἐντούτοις, ἡ ἡσυχία τῆς ἐρήμου, τὴν ὁποία μὲ προσοχή,

20α. Πρβλ. Βιβλίο 1, ἐπιστολὲς 21·63·139·379

21. «Ὁ τῆ σῆ θεοσεβεία προσφέρων τουτὶ τὸ γράμμα, αὐτάρκως οἴκαδε καὶ καθ' ἑαυτὸν ὡς παρὰ παιδιτριβου ἀσκηθεῖς, καὶ ρώμην καὶ τέχνην ἐν τοῖς ἀρετῆς ἀγῶσιν οὐ μικρὰν συλλεξάμενος, ὤρμησεν ἐπὶ τὴν ἔρημον, τοῖς κηρύγμασιν ἑαυτὸν ὑποθήσων τοῖς Ὀλυμπικοῖς...» (5, 457).

21α. 1, 142·191·318. 21β. 1, 213. 21γ. 1, 191. 21δ. 1, 25·77 κ.ἄ.
21ε. 1, 402. 22. 1, 266. 22α. Α' Κορ. 7, 8. 22β. 1, 213.

ἐπιμέλεια καὶ ζῆλο διαφύλαξε σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, δὲν σήμαινε γι' αὐτὸν ἀπραξία. Οὔτε οἱ ἐπιστολές του, ποὺ γράφτηκαν ἀπὸ ἐκεῖ, δείχνουν ζωὴ χωρὶς φροντίδες. Ἀντίθετα ἀντανακλᾶται σὲ αὐτὲς μία ἔντονη δραστηριότητα, τόσο σὲ προσωπικό, ὅσο καὶ σὲ κοινωνικό ἐπίπεδο. "Οντας ὁ ἴδιος βαθύτατα ἀνήσυχο πνεῦμα, ποὺ ἐπυρπολεῖτο ἀπὸ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ, ζοῦσε συνεχῶς μὲ τὴν αἴσθησι καὶ τὴν ἐμπειρία τῆς παρουσίας του καὶ ἐπεδίωκε μὲ κάθε τρόπο τὴν ἐπικοινωνία μαζί του. Τὸν κανόνα τῆς μοναχικῆς του ζωῆς καὶ τὸν τρόπο βίωσης τοῦ πνευματικοῦ του ἀγῶνα δὲν τὸν θεωροῦσε ὡς μία νοητικὴ, ἀφηρημένη κατάσταση, ἀλλ' ὡς τρόπο συγκεκριμένης δράσης, ἔργων καὶ πράξεων, ποὺ ἀπαιτεῖ πολὺ κόπο, ἀκάματη καὶ ἀδιάκοπη ἐφαρμογὴ, ἔντονη καὶ ἐπίπονη προσπάθεια, ποὺ πολλὰ φορὲς ξεφεύγει ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς ἀνθρώπινης ἀντοχῆς²³. Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀλλωστε ἀναφέρεται πολλὰ φορὲς στὴν πνευματικὴ ζωὴ μὲ ὄρους ἀπὸ τὴν ἀθλητικὴ ζωὴ (ἀγῶν, ἀθλημα, σκάμμα), ἢ τὴν ἀγροτικὴ (ἄροτρον, γεώργησις).

Ὅμως, δραστηριότητα ἀνάλογη μ' αὐτὴν ποὺ ἐπέδειξε στὴν προσωπικὴ του μυστικὴ ζωὴ, ἀνέπτυξε καὶ σὲ κοινωνικό ἐπίπεδο, χωρὶς αὐτὸ νὰ λειτουργήσῃ σὲ βάρος τῆς πρώτης. Τὸ εὖρος τῆς ὑποδηλώνεται τόσο ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιστολῶν, ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν κινητικότητα, ποὺ ὁ ἴδιος ὁ ἱ. πατὴρ φανερῶνει μέσα σ' αὐτὲς. Λαμβάνοντας ὑπόψη τὸ γεγονός ὅτι οἱ δύο χιλιάδες ἐπιστολές, ποὺ ἔχουμε σήμερα στὰ χέρια μας, δὲν εἶναι παρὰ μόνο οἱ σωζόμενες, καὶ παρατηρώντας τὴν ποικιλία τῶν ἀποδεκτῶν τους, διαπιστώνουμε ὅτι εἶχε ἀναπτύξει ἕνα πολὺ εὐρὸν κύκλο προσώπων καὶ γνωριμιῶν, μὲ τὰ ὅποια ἐπικοινωνοῦσε συχνά. Πολλὰ ἀπὸ αὐτὲς μάλιστα εἶναι ἀποτελέσματα ἐπανειλημμένης προηγούμενης ἐπικοινωνίας^{23α}. Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος μπορεῖ νὰ ἔζησε στὴν ἔρημο, μακριὰ ἀπὸ τὸν κό-

23. Πρβλ. 2, 5.

23α. Βλ. π.χ. 1, 59· 60· 194· 195· 283· 284· 285· 415· 416· 447· 448· 449· 450 κ.ά.

σμο, ἀλλ' ἔφερε τὸν κόσμον στὴν ἔρημο καὶ κατέστησε τὸ ἔρημικό του κελλὶ κέντρο τοῦ κόσμου, χωρὶς νὰ τοῦ στερήσει τὴν ἡσυχία του. Ἠλκυσε κοντὰ του τὸν κόσμον μὲ τὴ μοναδικὴ ἐκείνη δύναμη καὶ ἐλκυστικότητα τῆς ἀγιότητος, ποὺ ἀποπνέει τὸ ἄρωμα τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐλκύει κοντὰ τῆς τοὺς ἀνθρώπους, ὅπως τὰ λουλούδια τὶς μέλισσες.

Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ἐμφανίζεται νὰ εἶχε ὀργανώσει γύρω του μία μοναστικὴ συνοδεία ἢ ἀδελφότητα ἀπὸ ὑποτακτικούς ἢ μαθητὲς του, μὲ τοὺς ὁποίους ζοῦσε μαζὶ γιὰ ἓνα μεγάλο τουλάχιστον χρονικὸ διάστημα. Μοιρᾶζονταν τὸ ἴδιον οἶκημα καὶ φαίνεται πὺς εἶχαν ἀναπτύξει ὀργανωμένο σύστημα διακονιῶν, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι οἱ ἐπισκέπτες τοῦ κελλιοῦ γίνονταν πρῶτα δεκτοὶ ἀπὸ ἓνα εἰδικὰ ὀρισμένο γιὰ τὴ διακονία αὐτὴ πρόσωπο, καὶ στὴ συνέχεια ὀδηγοῦνταν στὸν ἅγιο Ἰσίδωρο²⁴.

Διατηροῦσε ἐπαφὲς καὶ ἐπικοινωνοῦσε συχνὰ μὲ ἄλλους ἀναχωρητὲς καὶ ἄλλα μοναστήρια τῆς εὐρύτερης περιοχῆς, ὅπως γίνεται φανερὸ ἀπὸ τὶς ἀνταλλαγὰς δώρων²⁵ καὶ προσκλήσεων γιὰ ἐπισκέψεις²⁶, ποὺ ἀναφέρει. Πρέπει ἀκόμη νὰ περιόδευε συχνὰ μὲ σκοπὸ νὰ συναντήσῃ ἄλλους ἀσκητὲς γιὰ νὰ ὠφεληθεῖ πνευματικά, ἀλλὰ πιθανῶς καὶ γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὶς λειτουργικὰς ἀνάγκας, ἀσκώντας τὴν ἱερατικὴν τοῦ ἰδιότητα²⁷. Ἀνέπτυξε ἔτσι δεσμοὺς θερμῆς φιλίας τόσο ἐντὸς, ὅσο καὶ ἐκτὸς τῆς μοναστικῆς πολιτείας, γεγονός ποὺ ἀποτυπώνεται στὶς ποικίλες φιλικὰς προσφωνήσεις καὶ ἐκδηλώσεις ἀγάπης, ποὺ ἀναφέρονται σὲ διάφορες ἐπιστολὰς²⁸.

Παράλληλα τακτικὴ συνήθειά του θὰ πρέπει ν' ἀποτελοῦσε ἡ πλήρης ἀπομόνωσή του γιὰ ὀρισμένους περιόδους, μὲ σκοπὸ τὴ μεγαλύτερη ἀσκησὴ²⁹. Ἡ ζωὴ του ἦταν γενικὰ αὐστηρὰ ἀσκητικὴ καὶ χαρακτηριζόταν ἀπὸ ἐξαιρετικὴ λι-

24. 1, 142.

26. 2, 31. 5, 216· 416.

28. 1, 107· 459. 2, 31· 111. 5, 92· 163· 216.

25. 1, 58· 156· 216)

27. 3, 152. 5, 33· 476.

29. 1, 92· 220· 402.

τότητα και ὀλιγάρχεια, πὸν προκαλοῦσε τὸν θαυμασμὸ καὶ τὴν ἐπιθυμία γιὰ μίμηση σὲ ὅσους τὸν γνώριζαν³⁰. Ἀγιογραφικὸ παράδειγμα καὶ πρότυπο γι αὐτὴν προέβαλλε τὸν Ἰωάννη τὸν Πρόδρομο, ὃ ὁποῖος κατ' αὐτὸν προσδιόριζε τὸν κανόνα τῆς μοναχικῆς λιτότητας· γιὰ σκέπασμα ἦταν ἀρκετὲς οἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς καὶ γιὰ τροφή οἱ ἄκρες φύλλων καὶ βοτάνων. Ὅμως ἡ ἐμπειρία τοῦ πνευματικοῦ πατέρα τοῦ ὑπαγόρευε καὶ τὴ συγκαταβατικότητα πρὸς τὴν ἀδυναμία τῶν ἀνθρώπων, ὀρίζοντας παράλληλα μὲ τὸ προηγούμενο μέτρο καὶ τὴν κρίση τοῦ ἡγουμένου³¹. Ὁ ἴδιος ἀκολουθοῦσε καὶ ἐφάρμοζε τὸ ἀπόλυτο πρότυπο, φορώντας τρίχινα ροῦχα³² καὶ τρώγοντας λίγα χόρτα³³, ἐνῶ, ὅταν ἡ κατάσταση τῆς ὑγείας του δὲν τὸ ἐπέτρεπε, φοροῦσε κάτι πιὸ ἄνετο³⁴. Πολλὲς φορὲς ὁμολογεῖ ὃ ἴδιος τὸν κόπο πὸν κατέβαλε γιὰ τὴν ἐπίτευξη τῆς ἀρετῆς («ἐμοί, εἰ καὶ ἐπίπονός ἐστιν ἡ ἀρετή...»³⁵, καὶ τὸν πόνο, πὸν ὃ ἀγώνας αὐτὸς τοῦ προκαλοῦσε («ἀσμενέστερον ἀρετὴν ἀσκῶν ἐνταῦθα, πάσχω κακῶς»³⁶). Ἡ αὐστηρὴ ἀσκησι, ὡστόσο, πὸν θεωρεῖται ὡς ἡ νόμιμη ἀθλησι τοῦ μοναχοῦ³⁷, φαίνεται ὅτι τοῦ εἶχε κλονίσει τὴν ὑγεία, καθὼς ἐμφανίζεται πολλὲς φορὲς νὰ ἀσθενεῖ καὶ νὰ ὑποτροπιάζει εὐκόλα στὶς ἀσθένειες³⁸. Κορωνίδα τῆς ἀσκητικῆς του ζωῆς ἦταν τὸ ταπεινὸ του φρόνημα, τὸ ὁποῖο ἐκδηλῶνεται σὲ περιπτώσεις πὸν καλοῦνταν νὰ διατυπῶσει γνώμη γιὰ διάφορα θέματα καὶ ἰδιαίτερα, ὅταν γινόταν ἀντικείμενο ξεχωριστῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς³⁹. Ἡ πιὸ χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ περίπτωση ἐκείνου πὸν ἤθελε νὰ διατηρεῖ τὰ προσωπικὰ ἀντικείμενα τοῦ Ἰσιδώρου καὶ νὰ τὰ τιμᾷ ὡς ἀντικείμενα ἁγίου. Τὴν πράξη αὐτὴ ὃ

30. 1, 162· 216. 31.

31. «...θριξὶ μὲν, εἰ οἷόν τε, πρὸς σκέπην ἀρκεσθησόμεθα, ἀκρέμοσι δὲ βοτάνων καὶ φύλλων πρὸς ὀλίγην τροφήν καὶ δύναμιν καὶ ἀπέριπτον. Εἰ ταῦτα δι' ἀσθένειαν μείζονα, τύπος ἡμῖν ἔστω χρείας ἀπάσης καὶ διαίτης καὶ τελειώσεως, ἢ τοῦ προεσιῶτος δοκιμασία καὶ κέλευσις» (1, 5).

32. 1, 216. 33. 1, 58· 162. 34. 1, 216. 35. 5, 229· 284.

36. 5, 223. 37. 1, 220. 38. 1, 224. 3, 154. 4, 144.

39. 1, 93· 136· 370. 2, 4· 138· 210. 5, 110· 196· 219· 349.

ἅγιος ἀποδοκιμάζει ἔντονα, ἀλλὰ μὲ διακριτικότητα καὶ εὐ-
αισθησία, προκειμένου νὰ μὴν πληγώσει τὴν εὐσεβῆ διάθε-
ση τοῦ ἀνθρώπου⁴⁰.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸν στενὸ κύκλο τῶν γνωριμιῶν του
ἐντὸς τῆς μοναστικῆς πολιτείας τοῦ Πηλουσίου, ὁ ἅγιος
Ἰσίδωρος ἐμφανίζεται νὰ ἔχει ἀναπτύξει πνευματικούς δε-
σμούς μὲ πολλὰ πρόσωπα ἐκτὸς αὐτῆς καὶ νὰ ἔχει δημιουρ-
γήσει ἓναν κύκλο μαθητῶν στὸν κόσμο, τοὺς ὁποίους τρο-
φοδοτοῦσε τακτικὰ μὲ πνευματικὴ διδασκαλία εἴτε διὰ ζώ-
σης, μετὰ ἀπὸ ἀμοιβαῖες ἐπισκέψεις, εἴτε διὰ τῆς ἀποστολῆς
πνευματικῶν βιβλίων ἢ ἐπιστολῶν μὲ ἀπαντήσεις στὰ θέμα-
τά τους⁴¹. Τὰ πρόσωπα αὐτὰ ἀνῆκαν σὲ διάφορα κοινωνικὰ
στρώματα καὶ κατεῖχαν διάφορες θέσεις (κληρικοί, ἀπλοὶ
λαϊκοί, πολιτικοὶ ἄρχοντες κ.λπ.), ἐνίοτε δὲ βρίσκονταν καὶ
σὲ μεγάλη ἀπόσταση ἀπὸ αὐτόν⁴². Φρόντιζαν γιὰ τὶς ἀνά-
γκες του, ἀποστέλλοντάς του ὅ,τι χρειαζόταν⁴³. Ὅρισμένοι
μάλιστα τοῦ ἀπέδιδαν τὸ δέκατο τῶν ἐσόδων τους γιὰ φι-
λανθρωπία⁴⁴ καὶ τὸν τιμοῦσαν ἰδιαιτέρως⁴⁵. Ἀποτελοῦσαν
ἀντικείμενο αὐστηρῆς διδασκαλίας, καθὼς ὁ ἱ. πατὴρ δηλώ-
νει ὅτι ἀνέμενε συγκεκριμένους καρπούς ἀπὸ τὴ μαθητεία
τους καὶ ἐφάρμοζε μεθόδους ποινῶν καὶ ἀμοιβῶν, ὅπως γιὰ
παράδειγμα στὴν περίπτωση ἐκείνου ποὺ τὸν ἀπειλήσε νὰ
μὴν τοῦ ξαναστείλει ἄλλο βιβλίο, ἂν δὲν ἔβλεπε καρπούς
ἀπὸ τὸ προηγούμενο⁴⁶.

Ἀποτέλεσμα ὅλης αὐτῆς τῆς ἐπικοινωνίας ἦταν ὁ ἅγιος
Ἰσίδωρος νὰ δέχεται ἓνα πλῆθος ἐπισκέψεων ἀπὸ ἰδιῶτες ἢ
δημόσια πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ζητοῦσαν νὰ παρέμβει σὲ διά-
φορες ὑποθέσεις δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ χαρακτήρα. Ὁ ἱ. πα-
τὴρ ἔδειχνε πάντοτε ἐνδιαφέρον γιὰ τὶς ποικίλες προσωπι-
κὲς ὑποθέσεις καὶ τὰ προβλήματα τῶν πνευματικῶν του
τέκνων. Μεριμνοῦσε γιὰ τὴν καλλιέργειά τους στὴν πνευμα-

40. 1, 216.

41. 1, 154· 156· 394· 481· 488. 5, 155· 156· 262.

42. 1, 125.

43. 1, 216· 217.

44. 1, 317.

45. 2, 4· 210. 5, 196· 219· 349.

46. 1, 488· πρβλ. 1, 154· 394.

τική ζωή, για την απόκτηση τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς, καὶ για τὴν ἐπίτευξη τῆς σωτηρίας τους. Ἀγωνιοῦσε γιὰ τὸν τόπο του καὶ τὰ προβλήματα του, γιὰ τὴν Ἐκκλησία του καὶ τὴν προστασία ἢ τὴν ἀπαλλαγὴ τῆς ἀπὸ κάθε προσβολῆ στὴν πίστη ἢ στὴ ζωή τῆς. Ὅπως ὁμολογεῖ ὁ ἴδιος, εἶχε τὴ συνήθεια νὰ δέχεται μὲ καλωσύνη καὶ ἀγάπη καθένα πὺ προσέτρεχε σ' αὐτόν, νὰ συμπάσχει μαζί του καὶ νὰ τοῦ συμπαραστέκεται μὲ ὅποιον τρόπο μποροῦσε⁴⁷. Ἔτσι παρεμβαίνει σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις προσπαθώντας νὰ διορθώσει τὰ κακῶς κείμενα καὶ νὰ ἐγκεντρίσει μὲ τὸ χριστιανικὸ πνεῦμα τὶς σκέψεις καὶ τὶς ἐνέργειες τῶν πρωταγωνιστῶν.

Σὲ δημόσιο ἐπίπεδο, ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος παρουσιάζεται νὰ ἀντιτίθεται πολλὰς φορὲς στὴν τοποθέτηση πολιτικῶν ἀρχόντων στὸ Πηλούσιο καὶ νὰ προσπαθεῖ νὰ τὴν ἀποτρέψει, ἀπευθυνόμενος σὲ ἐκείνους πὺ εἶχαν τὴν ἐξουσία γι αὐτό⁴⁸. Σὲ ἄλλες περιπτώσεις συστήνει τοὺς καινούργιους ἄρχοντες στὸν λαὸ τῆς πόλης, ἀκόμη καὶ στὸ δημοτικὸ τῆς συμβούλιο, γιὰ νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦν μὲ χαρὰ καὶ νὰ συνδράμουν στὸ ἔργο τους⁴⁹. Ἀκόμη δέχεται αἰτήσεις ὀλοκλήρου τοῦ λαοῦ τῆς πόλης νὰ μεσολαθήσει πρὸς τὸν τοπικὸ ἄρχοντα, καὶ λειτουργεῖ ὡς ἐκπρόσωπός τους⁵⁰. Δὲ διστάζει νὰ προβάλλει τὴν ἀντίθεσή του ἀκόμη καὶ σὲ οἰκιστικὸ πρόγραμμα τῆς περιοχῆς του ἀπὸ τὶς τοπικὲς ἀρχές, παρακαλώντας νὰ διατηρηθεῖ ἡ ἡσυχία τῆς ἐρήμου τοῦ Πηλουσίου⁵¹.

Σὲ ἰδιωτικὸ ἐπίπεδο, μεσολαθεῖ πρὸς τοὺς ἄρχοντες γιὰ τὴν ἐπίδειξη ἐπιείκειας σὲ ναυτικὸ, πὺ ζημίωσε τὸ δημόσιο χωρὶς τὴ θέλησή του⁵², καὶ ὑπερασπίζεται ἀγρότη, πὺ ἀδίκως ὤρθηκε στὰ δικαστήρια⁵³. Παρακαλεῖ τὸν κύριο νὰ δεχθεῖ πίσω τὸν δραπέτη δοῦλο του πὺ μετανόησε⁵⁴, ἐνῶ ἄλλον τὸν

47. «Ὡς δὲ ἐτοίμη ἢ ἡμετέρα συνήθεια πάντας οἴκοι προσίεσθαι καὶ δεξιᾶς μεταδιδόναι ὀμιλίας καὶ ἀναπαύσεως, εἰσεκλήθη... ἐγὼ καὶ χειρὶ ἀντελαβόμεν καὶ συμβαλέσθαι τὰ ἐν δυνάμει ὑπεσχόμεν...» (1, 142).

48. 1, 486· 487· 489· 490.

49. 1, 226.

50. 1, 174. 2, 25.

51. 1, 191.

52. 1, 299· 300)

53. 5, 212.

54. 1, 142.

συμβούλευσε νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ ἴδιος μὲ τὴ συνοδεία τῆς συστατικῆς του ἐπιστολῆς⁵⁵. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο συστήνει στὸν ἡγούμενο νὰ ἀποδεχθῆ μετανοοῦντα μοναχὸ πού ἔφταιξε χωρὶς τὴ θέλησή του⁵⁶, καὶ σὲ ἄλλη περίπτωση ἐλέγχει ὀλόκληρη μονὴ γιὰ ἔλλειψη φιλοξενίας⁵⁷. Παρεμβαίνει μὲ σκοπὸ τὴ συμφιλίωση ἀντιμαχομένων⁵⁸, δέχεται τὰ παράπονα εὐγενῶν ἀνθρώπων, καὶ στέλνει ἐπιστολὰς μὲ σκοπὸ τὸν σωφρονισμό ἐκείνων πού δημιουργοῦν προβλήματα⁵⁹. Δέχεται ἐπισκέψεις ἀνθρώπων, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἄλλες χαρακτηρίζονται ἀπὸ μεγάλη οἰκειότητα⁶⁰, ἄλλες ἀποσκοποῦν στὴ μαθητεία καὶ τὴν πνευματικὴ ὠφέλεια⁶¹, καὶ ἄλλες γίνονται ἀντικείμενο πειραγμάτων⁶². Πολλὲς φορὲς ἀπευθύνει καὶ ὁ ἴδιος προσκλήσεις, γιὰ νὰ τὸν ἐπισκεφθοῦν οἰκεῖα σὲ αὐτὸν πρόσωπα⁶³.

Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ἦταν μία πολὺ εὐαίσθητη ψυχὴ, γεμάτη ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ποθοῦσε μὲ δύναμη τὴ σωτηρία. Συχνὰ ἐξομολογεῖται τίς ἐμπειρίες καὶ τὰ βιώματά του μὲ πολὺ ἀπλό, ἀλλὰ τρυφερὸ καὶ γλαφυρὸ τρόπο. Δὲν εἶναι λίγες οἱ φορὲς πού ἀναφέρει ὅτι δάκρυσε ἀναλογιζόμενος τὰ προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων⁶⁴, καὶ ὅτι ἔκλαυσε τόσο πολὺ, πού ἀνάμικξε τὰ δάκρυα μὲ τὸ μελάνι του⁶⁵. Ἐκφράζει τὸν πόνο τῆς ψυχῆς του ἰδιαίτερα γιὰ τὰ παραπτώματα τῶν κληρικῶν καὶ τίς ἀδικίες πού συνέβαιναν στὴν Ἐκκλησία⁶⁶. Τὰ δυσάρεστα νέα γι' αὐτὲς τὸν ἀναστάτωναν ἐσωτερικῶς, τὸν στενοχωροῦσαν⁶⁷ καὶ τοῦ ἀφαιροῦσαν τὴ διάθεση νὰ γράψῃ⁶⁸. Ἡ εὐαίσθητη ψυχὴ του δὲν μποροῦσε νὰ συμβιδαστεῖ μὲ τὴν ἁμαρτία, ἀφοῦ θεωροῦσε ἔμφυτη τὴν ἐπιθυμία τοῦ καλοῦ⁶⁹ καὶ δὲ δίσταζε νὰ ὁμολογήσῃ ἀκόμη καὶ τὰ δικά του ἑλαττώματα⁷⁰.

Αἰτία γιὰ ὅλες αὐτὲς τίς ἐσωτερικὲς ἐμπειρίες ἀποτελοῦσε κατὰ τὸν ἅγιο Ἰσίδωρο ἡ φροντίδα γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀν-

55. 1, 190. 56. 1, 318. 57. 1, 150. 58. 1, 171. 2, 83· 248.
 59. 2, 153. 3, 224. 60. 5, 163. 61. 5, 155. 62. 5, 262.
 63. 2, 31. 5, 416. 64. 1, 118. 2, 10. 3, 67. 5, 118. 65. 5, 210.
 66. 2, 298. 3, 200. 67. 1, 390. 68. 5, 295 69. 3, 62· 312. 70. 5, 398.

θρώπων, τὰ προβλήματα καὶ τὶς δυσκολίες τῶν ὁποίων ἔκανε δικά του. Σὲ πολλές περιπτώσεις ὁμολογεῖ ὅτι ἀποτελοῦσαν τὰ ἀντικείμενα τῆς προσευχῆς του, καὶ ὁ τρόπος ποὺ ἀναφέρεται σὲ αὐτὰ φανερῶνει ὅτι τὰ ἀντιμετώπιζε μὲ τὴν τρυφερότητα καὶ τὴν στοργὴ τοῦ πατέρα, μὲ τὴν προσοχὴ καὶ τὴν λεπτομέρεια τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἀγαπᾷ. Ἡ πνευματικὴ προκοπὴ τῶν πνευματικῶν του τέκνων, ἰδιαίτερα ὅταν μάθαινε ὅτι ἀντιμετώπιζαν προβλήματα, γινόταν ἀφορμὴ πολλῆς καθημερινῆς προσευχῆς⁷¹. Τὴ θερμὴ προσευχὴ του συνῴδευαν πολλές φορές τὰ δάκρυα, ὅταν πληροφοροῦνταν τὶς πτώσεις ἐκκλησιαστικῶν προσώπων, ποὺ γίνονταν αἰτία σκανδαλισμοῦ⁷². Δὲν σταματοῦσε ὅμως νὰ καλλιεργεῖ μέσα του τὴν ἐλπίδα τῆς διόρθωσης καὶ τῆς μεταστροφῆς τους πρὸς τὸ καλὸ⁷³, καὶ γι' αὐτὸ καὶ ἐξέφραζε τὴ χαρὰ καὶ τὴν ἱκανοποίησή του, ὅταν αὐτὸ γινόταν πραγματικότητα⁷⁴.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ μποροῦσε νὰ διατηρεῖ ἰδιαιτέρους δεσμούς ἀγάπης καὶ φιλίας μὲ πολλὰ πρόσωπα ἀκόμη καὶ ἔκτος τῆς μοναστικῆς πολιτείας. Ἡ ἀγάπη ἦταν ἀμοιβαία καὶ ἐκδηλωνόταν μὲ θερμὴ καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. Ὁ ἴδιος ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος σὲ πολλές ἐπιστολὲς προσφωνεῖ τοὺς ἀποδέκτες τους μὲ διάφορες φιλικές ἐκφράσεις («φιλότης», «ἀδελφός», «φίλος» κ.λπ.⁷⁵. Σὲ ἄλλες ὁμολογεῖ τὴ βαθεῖα του θλίψη γιὰ τὸν θάνατό τους⁷⁶, ἐκφράζει τὴ σφοδρὴ του ἐπιθυμία νὰ τοὺς συναντήσῃ καὶ νὰ τοὺς ἐναγκαλιστεῖ⁷⁷, ἢ τὴν ἀθυμία ποὺ τὸν κατελάμβανε ἀπὸ τὴν ἔλλειψη ἐπικοινωνίας⁷⁸. Γενικὰ συχνές εἶναι οἱ ἄμεσες ἀναφορὲς του στοὺς φιλικούς τους δεσμούς⁷⁹. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὰ φιλικὰ του πρόσωπα συχνὰ τὸν ἐγκωμιάζαν⁸⁰ ἢ τὸν ἐπαινοῦσαν⁸¹, ὥστε κάποιες φορές ὁ ἴδιος νὰ

71. «Πολλὰς ἐνηχούμενοι περὶ ὑμῶν καταβοήσεις, πολλὰς ὑμῖν ἀπαντολοῦμεν καθ' ἡμέραν τὰς παρακλήσεις...» (1, 154).

72. 1, 118. 2, 10. 3, 67. 5, 118· 210.

73. 2, 16.

74. 5, 208.

75. 1, 107· 459. 2, 111. 5, 92· 163.

76. 2, 151. 5, 152.

77. 5, 216.

78. 5, 125. 79. 3, 285· 410. 5, 256· 361.

80. 2, 4.

81. 2, 210. 5, 219.

ὁμολογεῖ ὅτι «ἐρυθριοῦσε» ἀπὸ αὐτά⁸², καθὼς κάποιοι τοῦ ἀπέ-
διδαν τιμὲς μεγαλύτερες ἀπὸ ἐπίσκοπο⁸³ ἢ ἀκόμη καὶ ἀγίου⁸⁴.

Τὸ κύριο μέσο, διὰ τοῦ ὁποίου διατηροῦσε τὴν ἐπικοινωνία του μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ παρέμβαινε στὰ θέματα ποῦ ἐπέλεγε, ἦταν οἱ ἐπιστολές. Πολλές φορές ἀναφέρει ὅτι δεχόταν ἐπιστολές, στὶς ὁποῖες οἱ ἀποστολεῖς διατύπωναν ἀπορίες ἢ θέματα στὰ ὁποῖα ζητοῦσαν τὴ συμβουλή του⁸⁵. Τὶς ἐπιστολές αὐτὲς τὶς μελετοῦσε μὲ προσοχή⁸⁶, πρᾶγμα ποῦ δείχνει τὴ σοβαρότητα καὶ τὴν ὑπευθυνότητα μὲ τὴν ὁποία τὶς ἀντιμετώπιζε, καὶ ἀπαντοῦσε μὲ τὴν ἴδια προσοχή, ἀκολουθώντας μάλιστα συγκεκριμένους κανόνες γιὰ τὴ συγγραφή τους⁸⁷. Προσπαθοῦσε μέσα ἀπὸ αὐτὲς νὰ διακρίνει τὶς πραγματικὲς ἀνάγκες τοῦ ἀποστολέα, ὥστε νὰ δώσει τὴν κατάλληλη ἀπάντηση. Διαπίστωνε τὴν ἀνάγκη παρέμβασής του⁸⁸ καὶ προσπαθοῦσε νὰ ἐξεύρει ποικίλους τρόπους ὠφέλειας⁸⁹. Γι αὐτὸ καὶ προσδίδει σ' αὐτὲς χαρακτηριστὰ ἀνάλογα μὲ τὶς ἀνάγκες ἀποτελοῦσαν ὑπόμνηση ἀρετῆς⁹⁰, ἔπαιζαν τὸν ρόλο τοῦ γιατροῦ καὶ τοῦ καθρέπτη⁹¹, ἦταν ἐπιτιμητικὲς⁹², φιλικές⁹³, παραινετικὲς⁹⁴, συστατικὲς⁹⁵ κ.λπ.

Οἱ παρεμβάσεις του γίνονταν πάντοτε μὲ διακριτικότητα καὶ σταθερὸ κριτήριον τὴν ὠφέλεια τῶν παραληπτῶν τῶν ἐπιστολῶν. Δὲν προέτρεχε, οὔτε ἀποδεχόταν τὰ πάντα μὲ εὐπιστία, ἀλλὰ μιλοῦσε καὶ ἐνεργοῦσε μετὰ ἀπὸ σῶφρονα καὶ συνετὴ κρίση. Ἔτσι ἀρνεῖται νὰ διατυπώσει γνώμη, ὅταν δὲν εἶχε ἄμεση γνώση τῶν γεγονότων⁹⁶. Προτιμοῦσε νὰ σιωπήσει⁹⁷, ἰδιαίτερα ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀναφερθεῖ σὲ πρόσωπα τελείως ἀνάξια λόγου⁹⁸, ἢ ὅταν δὲ θεωροῦσε ὅτι ἔχει τὸ δικαίωμα γιὰ νὰ διατυπώσει κάποια ἀποψη⁹⁹, ἢ ὅταν ἐπρόκειτο νὰ κατηγορήσει κάποιον¹⁰⁰. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἐπικαλοῦνταν τὶς συμβουλές του ὡς ἀπόδειξη τῆς καλῆς του διάθεσης γιὰ σωφρονισμό

82. 5, 349. 83. 5, 196. 84. 1, 216. 85. 3, 195. 5, 47· 185· 192· 197· 198· 344.
86. 5, 47. 87. 5, 133· 145. 88. 2, 21. 89. 1, 69. 90. 2, 34. 91. 1, 382.
92. 1, 425. 93. 1, 224· 225. 94. 1, 313. 95. 1, 330· 318· 396.
96. 5, 209. 97. 5, 131. 98. 5, 199. 99. 3, 75. 100. 3, 178.

καὶ βελτίωση¹⁰¹ καὶ ὄχι γιὰ κατάκριση. Ὅσο ὅμως διακριτικὸς καὶ προσεκτικὸς ἦταν στὰ προσωπικὰ θέματα, τόσο σκληρὸς καὶ ἀνυποχώρητος ἦταν στὴν ἁμαρτία, τὴν ἀδικία καὶ τὴν αἵρεση, σὲ ὅ,τι δηλαδὴ προσβάλλει τὴ χριστιανικὴ πίστη καὶ ζωὴ. Τὴν ἀκαμπτη αὐτὴ στάση κρατοῦσε τόσο ἀπέναντι σὲ ἀπλοὺς λαϊκοὺς, ὅσο καὶ σὲ πολιτικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικοὺς ἀξιωματούχους, ἀκόμη καὶ στὸν ἴδιο τὸν αὐτοκράτορα¹⁰². Μιλοῦσε καὶ ἐνεργοῦσε μὲ τὸ πνεῦμα, τὴν αὐθεντία καὶ τὴ σοφία ἐνὸς μεγάλου πνευματικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ πατρός, χωρὶς ὅμως ποτὲ νὰ πάψει νὰ εἶναι εὐαίσθητος, προσιτὸς καὶ ἀνθρώπινος.

Ἐφαρμόζοντας τὴν τακτικὴ αὐτὴ ἀντιμετώπισε ἓνα πλῆθος διαφορετικῶν προσώπων καὶ θεμάτων, δίδοντας σὲ κάθε περίπτωση τὴν κατάλληλη λύση καὶ συμβουλὴ. Μὲ τὴν ὀξύδερκεια τοῦ πνεύματός του καὶ τὸν σταθερὸ καὶ ἀκλόνητο προσανατολισμό του πρὸς τὴν τελειότητα τῆς χριστιανικῆς ἀρετῆς, ἔβρισκε πάντοτε τὶς κατάλληλες διεξόδους γιὰ νὰ κατευθύνει τοὺς ἀνθρώπους, μὲ πρωτότυπους τρόπους καὶ ἀνάλογα μὲ τὰ θέματα καὶ τὶς περιστάσεις, στὴν ἀκεραιότητα τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Νουθετεῖ καὶ συμβουλεύει μὲ τὴ στοργὴ καὶ τὴν τρυφερότητα τοῦ πατέρα, τὴν ἐξουσία τοῦ ἐπισκόπου, τὴ συμπάθεια τοῦ φίλου, τὴν εὐαισθησία τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, τὴ σοφία καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ ἁγίου. Τοποθετεῖται μὲ σταθερότητα καὶ αὐστηρότητα ἐναντίον τῆς ἁμαρτίας στὶς ποικίλες μορφές της, ἀλλὰ μὲ ἀγάπη στὸν ἁμαρτωλὸ καὶ ὑπομονετικὴ ἀναμονὴ γιὰ τὴν ἐπιστροφή καὶ τὴ διόρθωσή του. Μὲ χαρακτηριστικὸ τρόπο περιγράφει ὁ ἐκκλησιαστικὸς ὑμνογράφος τὶς ἰδιότητες αὐτῆς τοῦ ἱ. πατρός: «Βίβλος γνώσεως διδασκαλίας, πλούτῳ πίστεως συντεταγμένη, τῷ πανάγνω ἀνεδείχθης ἐν πνεύματι, ἀνακαλύπτων τὰ θεῖα τοῖς χρήζουσι καὶ τὴν ζωὴν θησαυρίζων τοῖς θέλουσι».

Ἡ δύναμη τοῦ λόγου του ἔγκειται στὴν ἐξαιρετικὴ του ὀξύνοια, στὴ σαφήνεια τῶν θέσεών του, καὶ στὴ δύναμη τῶν

101. 5, 105.

102. 1, 35· 36

ἐπιχειρημάτων του, τὰ ὅποια ἀντλεῖ κατὰ κύριο λόγο ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή. Παρὰ τὴ μοναχικὴ του αὐστηρότητα στὸ δόγμα καὶ τὴ ζωὴ, δὲν ἐπιδεικνύει τὸ παραμικρὸ δεῖγμα φανατισμοῦ ἢ δογματισμοῦ. Μιλᾷ πάντοτε μὲ τὴ βεβαιότητα καὶ τὴ σιγουριά τῆς ἀλήθειας, ἐπεξηγώντας καὶ ἀποδεικνύοντας τὶς θέσεις καὶ τὶς ἀπόψεις του ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση μὲ ὑπομονὴ καὶ σαφήνεια, ἀκόμη καὶ στὶς ὀλοφάνερα λανθασμένες καὶ ἀπορριπτέες ἀπὸ χριστιανικὴ ἄποψη περιπτώσεις. Δὲν προβάλλει τὴν προσωπικὴ του αὐθεντία γιὰ τὴν ὑποστήριξη τῶν θέσεών του, ἀλλὰ, βάζοντας τὸν ἑαυτό του σὲ δεύτερη μοῖρα, προβάλλει τὴν αὐθεντία τῶν θεοπνεύστων λόγων τῆς Γραφῆς. Ἔτσι ὁ ἀποδέκτης τοῦ λόγου του δὲν εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἀποδεχθεῖ τὸν δικό του λόγο, ἀλλὰ τὸν αὐθεντικὸ λόγο τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅπως γιὰ παράδειγμα στὴν περίπτωση κάποιου πλουσίου· «Οὐ σὲ μόνον τὰ περὶ πλούτου ἐλεγκτικῶς γραφέντα ἐλύπησεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλον πρὸ σοῦ, παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἀκούσαντα...»¹⁰³.

Δὲν μπορεῖ νὰ μὴ θαυμάσει κανεὶς καὶ νὰ μὴ μείνει ἐκπληκτος μπροστὰ στὴν ἐξυπνάδα καὶ τὴν ὀξύτητα τοῦ πνεύματος τοῦ ἱ. πατρὸς, στὴ ζωντάνια καὶ τὴ διεισδυτικότητά του, ποὺ ἀποτυπώνεται μὲ μοναδικὸ τρόπο σὲ ἓνα σύντομο, περιεκτικὸ καὶ πρωτότυπο λόγο. Οἱ ἰδιότητες αὐτὲς τοῦ ἔδιναν τὴ δυνατότητα νὰ διαπεράσει καὶ νὰ ἀναζωογονήσει τὶς πνευματικὲς καὶ κοινωνικὲς συνθῆκες τῆς ἐποχῆς του μὲ τὴ δύναμη τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος. Ἐχοντας μελετήσει σὲ βάθος καὶ ἀξιολογήσει ὅλα τὰ θέματα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς μὲ βάση τὸν ἀποκεκαλυμμένο λόγο τοῦ Θεοῦ στὴν ἡσυχία τῆς ἐρήμου, κατέληξε σὲ σαφεῖς καὶ ξεκάθαρες θέσεις. Τὶς διατύπωσε μὲ ἐξίσου σαφεῖς καὶ ξεκάθαρες διατυπώσεις, ἀποτυπώνοντας σὲ αὐτὲς τὴν εὐθυκρισία καὶ διακριτικότητά του, συνοδευόμενὴ ἀπὸ τὴν ταπείνωση καὶ τὴ μετριοπάθεια τῆς πνευματικότητος, ποὺ καλλιεργεῖ στὴν ψυχὴ ἢ ἀγιότητα. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς

ὕμνωδὸς περιγράφει μὲ ἐπιτυχία τὴν προσωπικότητα τοῦ ἱ. πατρὸς μὲ τὰ ἑξῆς: «Νοὸς ὀξύτητι σοφῶς τὴν τῶν ὄντων ἀθροίσας, παναοίδιμε, φύσιν, δι' αὐτῆς τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν, ὡς καθαρὸς θεολόγος, ἀπλανῶς κατέλαβες». Ἐχοντας, δηλαδή, συλλάβει καὶ κατανοήσει μὲ τὴ φώτιση τοῦ Πνεύματος τοὺς λόγους τῆς δημιουργίας καὶ τοῦ θείου θελήματος, τοὺς ἐφάρμοσε σὲ ὅλες τὶς ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς καὶ τὶς δραστηριότητες τοῦ ἀνθρώπου, τὶς ὁποῖες ἐμβολίασε μὲ τὸ καθαρὸ χριστιανικὸ πνεῦμα τῆς εὐσέβειας καὶ τῆς ἀρετῆς.

Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ἐπιβλήθηκε στὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση μὲ τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου του, καὶ γι' αὐτὸ τιμήθηκε ὡς ἅγιος ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατό του, πού συνέδη τὸ 440 περίπου, σὲ βαθὺ γῆρας. Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴ μνήμη του στὶς 4 Φεβρουαρίου.

2. Ἔργα

Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος δὲν ἔχει ἀφήσει ἄλλα ἔργα ἐκτὸς ἀπὸ τὶς ἐπιστολές. Δύο ἀπὸ αὐτὲς χαρακτηρίζονται ὡς σύντομες πραγματεῖες, οἱ ὁποῖες ἐνσωματώθηκαν στὸ σῶμα τῶν ἐπιστολῶν καὶ ἐκδίδονται πλέον μαζὶ μὲ αὐτὲς. Προῖκειται γιὰ τὴν ἐπιστολὴν 3, 154, «Περὶ τοῦ μὴ εἶναι εἴμαρμένην», καὶ 5, 186, «Λόγος πρὸς Ἕλληνας».

Οἱ σωζόμενες ἐπιστολές, πού περιέχονται στὴν ἔκδοση τοῦ J. P. Migne καὶ εἶναι ἀνατύπωση παλαιότερης ἔκδοσης τῆς 1683, ἀνέρχονται σὲ 2. 212. Σύμφωνα μὲ ἀρχαῖες μαρτυρίες ὁ ἀριθμὸς τους ἀναδιβάζεται σὲ 3.000, ἢ ἀκόμη καὶ κατὰ ἄλλες σὲ 10.000, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιοριστεῖ μὲ ἀκρίβεια. Συμπεραίνεται ὡστόσο ὅτι ἡ σωζόμενη συλλογὴ ὀφείλεται στὸ γεγονὸς ὅτι ὁ ἱ. πατὴρ διατηροῦσε ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν του, τὰ ὁποῖα διασώθηκαν ἀπὸ κάποιους μαθητὲς του, πού πιθανῶς τὰ μετέφεραν στὴ μονὴ Ἀκοιμήτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅπου καὶ μαρτυρεῖται ἡ ὑπαρξὴ τους¹⁰⁴.

104. Βλ. Π. Χρήστου, *Ἑλληνικὴ Πατρολογία*, τ. Γ', σ. 223-224.

‘Ο ἰ. πατήρ ἀναπτύσσει σὲ αὐτὲς μία μεγάλη ποικιλία θεμάτων ἠθικῶν, ἀσκητικῶν, ἐρμηνευτικῶν, δογματικῶν κ.ά. ‘Ο χαρακτηρισμὸς τους ἐντούτοις ὡς «ἐπιστολαὶ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῆς θείας Γραφῆς» ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπὸ αὐτὲς ἀφιερώνεται σὲ λύσεις ἀποριῶν σχετικά μὲ τὴν ἐρμηνεία χωρίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἢ τὴ διευκρίνιση διαφόρων βιβλικῶν θεμάτων.

Τὸ κείμενο τῶν ἐπιστολῶν στὴν ἔκδοση Migne εἶναι σὲ πολλὰ σημεῖα προβληματικὸ καὶ ἀσταθές, τὶς περισσότερες ὅμως φορὲς εὐκολο νὰ διορθωθεῖ, καθὼς τὰ λάθη στὴν πλειοψηφία τους ἀφοροῦν τὴ γραμματικὴ καὶ τὴ στίξη. Στὴν παροῦσα ἔκδοση καταβλήθηκε προσπάθεια νὰ ἐξομαλυνθοῦν οἱ δυσκολίες, ἐπιφέροντας διορθώσεις ὅπου κρίθηκε ἀπαραίτητο μὲ βάση κυρίως τὶς μαρτυρίες ἄλλων χειρογράφων, πού παρατίθενται στὸ ὑπόμνημα τῆς ἐκδόσεως Migne, ἀλλὰ καὶ τοὺς γραμματικούς καὶ συντακτικούς κανόνες.

Ἡ ὠφέλεια πού μπορεῖ νὰ ἀποκομίσει ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τὴ μελέτη τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι μελετᾷ ἓνα ἁγιοπατερικὸ κείμενο ἑνὸς ἐγκρίτου ἐκκλησιαστικοῦ πατρὸς, ἔχει καὶ τὸ ἐξῆς ἰδιόζον χαρακτηριστικόν: μέσα στὶς ἐπιστολὰς θὰ δεῖ νὰ ἀντιμετωπίζεται μία μεγάλη ποικιλία περιπτώσεων, καταστάσεων καὶ θεμάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς ἀπὸ μία ἁγία καὶ φωτισμένη προσωπικότητα, πρᾶγμα πού σημαίνει ὅτι:

– θὰ διαπιστώσει τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἡ εὐαγγελικὴ ἀλήθεια μπορεῖ νὰ γίνῃ πραγματικότητα καὶ νὰ ἐφαρμοστεῖ στὴν καθημερινὴ ζωή·

– θὰ δεῖ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετωπίζει ὁ φωτισμένος ἄνθρωπος καὶ ἡ ἁγιασμένη ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα ψυχὴ μία σειρὰ ἀπὸ συνήθη προβλήματα καὶ καταστάσεις, προκειμένου αὐτὸ νὰ ἀποτελέσει πρότυπο γιὰ τὴ ρύθμιση τῆς προσωπικῆς του συμπεριφορᾶς·

– θὰ πεισθεῖ γιὰ τὸ γεγονός ὅτι ὁ εὐαγγελικὸς λόγος καὶ ἡ

ἐκκλησιαστική ζωὴ εἶναι σὲ κάθε ἐποχὴ ἐπίκαιρα καὶ μποροῦν νὰ δώσουν λύσεις γιὰ μία σειρά προβλημάτων καὶ θεμάτων ποὺ ἀπασχολοῦσαν καὶ ἀπασχολοῦν πάντοτε τὸν ἄνθρωπο.

3. Βιβλιογραφία

H. Leclercq, «Saint Isidore of Pelusium», *Catholic Encyclopedia*, 1913.

Δ. Μπαλάνου, Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, Ἀθήναι 1922.

Ἰ. Α. Διαμαντοπούλου, Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, Ἱεροσόλυμα 1926.

Ἰ. Α. Φυτράκη, Οἱ πολιτικοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἄρχοντες κατὰ Ἰσίδωρον τὸν Πηλουσιώτην, Μυτιλήνη 1936.

C. Fouskas, *Saint Isidore of Pelusium and the New Testament*, Athens 1967.

C. Fouskas, *Saint Isidore of Pelusium. His life and works*, Athens 1970.

P. Evieux, «Isidore de Piluse, état des recherches», *Recherchers de science religieuse* 64 (1976) 321-340.

Γ. Δράγα, Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, PG 78, να-νδ (ἀνατύπωση ΚΕ.Π.Ε., Ἀθήνα 1987).

Π. Χρήστου, Ἑλληνικὴ Πατρολογία, τ. Γ', Θεσσαλονίκη 1987, σ. 221-226.

«Συναξάριον», Μηναιὸν Φεβρουαρίου, ἐκδ. Φῶς, Ἀθήναι.

Ἰ. Χαλκίτη, Ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ὡς ἐρμηνευτῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης, διδακτορικὴ διατριβή, Θεσσαλονίκη 1998.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΡΝΑΚΗΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ – ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ
ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΠΕΝΤΕ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑΝ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ
(PG. 78, 177-453).

Α'.- ΝΕΙΛΩ ΜΟΝΑΧΩ

Περὶ τῶν κορυφαίων τῆς μοναχικῆς φιλοσοφίας.

*Οἱ μὲν ἅγιοι τῆς μοναχικῆς φιλοσοφίας κορυφαῖοι καὶ ἡγεμόνες, ἐκ τῶν ἄθλων καὶ ἀγῶνων ὧν ἐτέλεσαν, καὶ τὰς
5 προσηγορίας ἀρμοδίας τοῖς πράγμασι πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν καὶ μάθησιν ἔθεντο, ἀποταγὴν τὴν τῆς ὕλης ἀναχώρησιν, καὶ ὑποταγὴν τὴν εὐπειθείαν καλέσαντες. Καὶ οἱ μὲν φύσιν μόνην ἔσχον διδάσκαλον, ἡμεῖς δὲ καὶ τὴν ἐκείνων προᾶξιν ἀνάγραπτον ἔχοντες, μικρὰ τῆς ἐργασίας φρον-
10 τίζομεν. Χρὴ τοίνυν τὴν μὲν ἀποταγὴν λήθην εἶναι προκατασχούσης γνώμης καὶ ἄρνησιν συνηθείας, τὴν δὲ ὑπακοὴν νέκρωσιν καὶ φθορὰν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς μελῶν, καθὼς γέγραπται.*

Β'.- ΔΩΡΟΘΕΩ ΜΟΝΑΧΩ

15

«Ἄνθρακες ἀνήφθησαν ἀπ' αὐτοῦ».

«Ἄνθρακες ἀνήφθησαν ἀπ' αὐτοῦ», ἐκ τοῦ Θεοῦ δη-

ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ
ΠΕΝΤΕ ΒΙΒΛΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ
ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ
(PG. 78, 177-453).

1.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΝΕΙΛΟ

Γιὰ τοὺς κορυφαίους τῆς μοναχικῆς ζωῆς.

Οἱ ἅγιοι, οἱ κορυφαῖοι καὶ ὀδηγοὶ τῆς μοναχικῆς ζωῆς, μετὰ κατορθώματα καὶ τοὺς ἀγῶνες τοὺς ποὺ ἐπιτέλεσαν ἔβαλαν κατάλληλες ὀνομασίες στὰ πράγματα γιὰ τὴ δική μας νοουθεσία καὶ μαθητεία, ὀνομάζοντας ἀποταγὴ τὴν ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὰ ὑλικά πράγματα, καὶ ὑποταγὴ τὴν πρόθυμη ὑπακοή. Καὶ ἐκεῖνοι βέβαια εἶχαν τὴ φύση ὡς μοναδικὸ διδάσκαλο, ἐνῶ ἐμεῖς, παρ' ὅλο ποὺ ἔχουμε γραμμένες σὲ βιβλία καὶ τὶς δικές τους πράξεις, ἐλάχιστα φροντίζουμε γιὰ τὴ μίμησή τους. Πρέπει λοιπὸν ἡ ἀποταγὴ νὰ εἶναι ἄρνηση τοῦ φρονήματος ποὺ μᾶς ἐξουσιάζει ἀπὸ παλιά, καὶ ἄρνηση τῆς συνήθειας, ἐνῶ ἡ ὑπακοὴ νέκρωση καὶ καταστροφὴ τῶν γήινων μελῶν, ὅπως ἔχει γραφεῖ¹.

2.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΔΩΡΟΘΕΟ

Στό, «ὣς κάρβουνα ἀναψαν ἀπ' αὐτόν».

«ὣς κάρβουνα ἀναψαν ἀπ' αὐτόν»², δηλαδή οἱ ἅγιοι ἀπὸ

2. Ψαλμ. 17,9.

λονότι οί ἅγιοι. Ἐπειδή γάρ «ὁ Θεός ἡμῶν πῦρ καταναλί-
σκων» ἐστίν, οί τόν Θεόν θεωροῦντες τῇ καθαρότητι, ἄν-
θρακες εἰκότως προσαγορεύονται, τῇ πρὸς αὐτὸν ἐνώσει
πυρούμενοι καὶ φωστῆρες ἐν κόσμῳ φαινόμενοι.

5 Γ'— ΝΕΙΛΑΜΒΩΝΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚῶ

Περὶ πρακτικῆς.

Πάνυ σαφῶς πρὸς τῶν ἀρχαίων μαθῶν, ὅτι οὐ τὸ οἶε-
σθαι εἶναί τι ἐστι, πρᾶττε μᾶλλον, καὶ μὴ μόνον λέγε.

Δ'— ΤΙΜΟΘΕῶ Α ΝΑΓΝΩΣΤῆ

10 Ὅτι τὰ παρόντα στάδιον ἡμῖν ἀόρατόν ἐστιν.

Περὶ ὧν μετέρχη ἄθλων, θαυμάσιε, πέπεισο, στάδιον
ἡμῖν τὰ παρόντα προτίθεσθαι ἀόρατον, ἐν ᾧ θηρίοις οὐκ
αἰσθητοῖς, ἀλλὰ νοητοῖς τοῖς πάθεσι προσπαλαίομεν, ἄ-
περ, εἰ καὶ τῆς ἐν ἡμῖν ῥώμης κρατήσουσιν, οὐ μέχρι τοῦ
15 σώματος οἴσουσι τὸν κίνδυνον, ἀλλ' αὐτῇ τῇ ψυχῇ τὸν θά-
νατον φέρουσιν. Εἰ δὲ κρατηθῶσι καὶ δραπετεύσουσι,
στεφάνων καὶ ἀναρρήσεων μεγάλων τευξόμεθα, καὶ ἐν-
ταῦθα μὲν πολλάκις, μετὰ ταῦτα δὲ πάντως Ἐπειδὴ τὰ ἔ-
παθλα ὁ μέλλον αἰὼν ἐμπεπίστευται, ὡς οὗτος τὰ σκάμ-
20 ματα.

Ε'— ΝΕΙΛῶ

Περὶ τῆς τροφῆς τοῦ Προδρομοῦ, καὶ περὶ ἀσκήσεως.

Εἰ οἱ θεῖοι χρησιμοὶ σημαίνουσι τὴν ἀκρίβειαν, περιττὴ
ἢ περιέργος ζήτησις τοῖς νουνεχῶς τούτους ἀναγινώσκου-
25 σιν. Εἰ τοίνυν καὶ βρώματα καὶ ἐσθήματα τῆς κατὰ Θεὸν
τελείας ἀσκήσεως ἐν Ἰωάννῃ τῷ Βαπτιστῇ ἐπαιδεύθημεν,

3. Ἐβρ. 12, 29· πρβλ. Δευτ. 4, 24.

4. Φιλίπ. 2, 15.

τὸν Θεό. Ἐπειδὴ ὁ Θεός μας εἶναι φωτιὰ πὺ κατακαίει³, ὅσοι βλέπουν τὸν Θεὸ μὲ τὴν καθαρότητα τῆς ζωῆς τους, σωστὰ ὀνομάζονται κάρβουνα ἀναμμένα, ἀφοῦ ἀνάβουν ἀπὸ τὴν ἔνωσή τους μὲ αὐτὸν καὶ λάμπουν σὰν φωτεινὰ ἀστέρια στὸν κόσμῳ⁴.

3.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΝΕΙΛΑΜΒΩΝΑ

Περὶ ἔμπρακτης ζωῆς.

Ἐχοντας μάθει μὲ κάθε σαφήνεια ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους φιλοσόφους, ὅτι δὲν εἶναι κανεὶς κάτι, ἐπειδὴ νομίζει ὅτι εἶναι, γι' αὐτὸ νὰ πράττεις μᾶλλον, καὶ ὄχι νὰ μιλάς μόνον.

4.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

Ἔστι ἡ παροῦσα ζωὴ εἶναι σὰν ἓνα ἀόρατο στάδιο.

Σχετικὰ μὲ τοὺς ἀγῶνες πὺ κάνεις, θαυμάσιε, νὰ γνωρίζεις σίγουρα, ὅτι ἡ παροῦσα ζωὴ ἀπλώνεται μπροστά μας σὰν ἀόρατο στάδιο, μέσα στὸ ὁποῖο δὲν παλεύουμε μὲ αἰσθητὰ, ἀλλὰ μὲ νοητὰ θηρία, πὺ εἶναι τὰ πάθη. Ἐάν αὐτὰ ὑπερισχύσουν τῆς δυνάμεώς μας, δὲν φέρνουν τὸν κίνδυνο μόνον μέχρι τὸ σῶμα, ἀλλὰ προκαλοῦν τὸν θάνατο σ' αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ. Ἐάν ὅμως ὑπερνικηθοῦν καὶ ἐκδιωχθοῦν, τότε θα ἐπιτύχουμε στεφάνια καὶ ὑψηλὲς διακρίσεις, καὶ σ' αὐτὴ βέβαια τὴ ζωὴ πολλές φορές, ὅπως ὅποτε ὅμως στὴ μέλλουσα, ἐπειδὴ τὰ βραβεῖα ἔχουν ἐπιφυλαχθεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα, ὅπως βέβαια σ' αὐτὸν τὰ ἀγωνίσματα.

5.- ΣΤΟΝ ΝΕΙΛΟ

Γιὰ τὴν τροφὴ τοῦ Προδρομοῦ καὶ περὶ ἀσκήσεως.

Ἐάν τὰ θεῖα λόγια εἶναι ἀκριβῆ σὲ ὅσα λένε, εἶναι περιττὸ γιὰ ὅσους τὰ μελετοῦν μὲ σοβαρότητα νὰ ψάχνουν μὲ περιέργεια γιὰ περισσότερα. Ἐφόσον λοιπὸν ἔχουμε μάθει ἀπὸ τὸν Ἰωάννη τὸν Βαπτιστὴ⁵ ποῖα εἶναι ἡ κατὰ Θεὸν τέλεια ἀσκησιὴ σχετικὰ μὲ τὰ φαγητὰ καὶ τὰ ροῦχα, ἃς ἀρκούμεστε, ἂν εἶναι δυ-

5. Ματθ. 3, 4.

θριξί μὲν, εἰ οἶόν τε, πρὸς σκέπην ἀρκεσθησόμεθα, ἀκρέ-
μοσι δὲ βοτάνων καὶ φύλλων πρὸς ὀλίγην τροφήν καὶ δύ-
ναμιν καὶ ἀπέριπτον. Εἰ ταῦτα δι' ἀσθένειαν μείζονα, τύ-
πος ἡμῖν ἔστω χρείας ἀπάσης καὶ διαίτης καὶ τελειώσεως,
5 ἢ τοῦ προεστῶτος δοκιμασία καὶ κέλευσις

ζ'.- ΟΥΡΣΕΝΟΥΦΙΩ

Εἰς τό, «Ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου ...».

«Τὸ ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου οἴνου ἀκράτου πλήρες
κεράσματος», τὴν δικαίαν σημαίνει ὁ θεῖος χρησμός ἀντα-
10 πόδοσιν, κλονωμένην μὲν φιλανθρωπία πρὸς μεταμέλειαν
τῶν χαιρόντων τοῖς ἁμαρτήμασιν· ἔκλινε γὰρ ἐκ τούτου
εἰς τοῦτο, ἐκ τῆς φιλανθρωπίας δηλονότι εἰς τὴν χρεω-
στουμένην τοῖς πταίσμασι τιμωρίαν καὶ δικαίαν κρίσιν.
Ἄλλ' ἵνα μὴ παντελῶς φαντασθῶμεν ἐπιλησιμονεῖν τῆς δί-
15 κης οἱ ῥάθυμοι, «Πλὴν ὁ τρυγίας αὐτοῦ οὐκ ἔξεκενώθη»,
προστέθειται. Ὅτι, εἰ τέλος σωτηρίας καταφρονοῦσιν, εἰς
ὑστερον τὴν δίκην οὐ λήσουσι. «Πίνονται», γὰρ φησι, «πάν-
τες οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς», τὸ τῆς κρίσεως εἰκότως ποτή-
ριον.

20

ζ'.- ΤΙΜΟΘΕΩ

Περὶ τῆς Θεοτόκου.

Ἡ μὲν ἱερὰ τῶν εὐαγγελίων πυκτὴ, ἢ εἰς τὸν Ἰωσήφ
τὴν γενεαλογίαν κατάγουσα ἐκ τοῦ Δαβὶδ ἔλκοντα τὴν
συγγένειαν, ἠρκέσθη δι' αὐτοῦ ἀποδείξαι καὶ τὴν Παρ-
25 θένον τοῦ Δαβὶδ συμφυλέτιδα, τοῦ θείου νόμου τὰς συζυ-
γίας αὐτοφύλους θεσπίζοντος γίνεσθαι. Ὁ δὲ τῶν οὐρα-
νίων ὑποφήτης δογμάτων, ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος,
ἀναφανδὸν διασαφεῖ τὴν ἀλήθειαν, ἐκ τοῦ Ἰούδα μαρ-
τυρῶν ἀνατεῖλαι τὸν Κύριον. Ταῦτα δὲ δομιύτερον ἐπιστά-

6. Ψαλμ. 74, 9.

7. Ματθ. 1, 1-16.

νατόν, στίς τρίχες τοῦ σώματός μας γιά στέγη, καί στά κορυφοβλαστήματα τῶν φυτῶν καί τῶν φύλλων γιά λίγη καί ἀπέριττη τροφή, ὥστε νά παίρνομε δύναμη. Ἐάν ὅμως αὐτά εἶναι πολὺ μεγάλα ἔξαιτίας τῆς ἀδυναμίας μας, ἅς εἶναι γιά μᾶς τύπος κἀθε ἀνάγκης, καί τοῦ φαγητοῦ καί τῆς τελείωσης, οἱ ἀσκήσεις καί οἱ ἐντολές τοῦ ἡγουμένου.

6.- ΣΤΟΝ ΟΥΡΣΕΝΟΥΦΙΟ

Στή ρήση, «Ποτήρι στό χέρι τοῦ Κυρίου».

Μέ τὸ, «στό χέρι τοῦ Κυρίου ὑπάρχει ποτήρι γεμᾶτο μὲ κρασί χωρὶς νερό, πλούσιο πότισμα»⁶, ὁ θεῖος λόγος σημαίνει τὴ δίκαιη ἀνταπόδοση, πού προσφέρεται ἀναμιγμένη μὲ φιλανθρωπία γιά νά μετανοήσουν ὅσοι χαίρονται μὲ τὸ νά ἀμαρτάνουν. «Γιατὶ ἔγειρε ἀπὸ ἐκεῖνο σὲ αὐτὸ», ἀπὸ τὴ φιλανθρωπία δηλαδή στήν τιμωρία καί τὴ δίκαιη κρίση, πού χρωστᾶται γιά τὶς ἀμαρτίες. Καί γιά νά μὴ ξεχάσουμε τελείως τὴν τιμωρία οἱ ράθυμοι, προστέθηκε, «τὸ ὑπόλειμμα του ὅμως δὲν ἀδειασε τελείως», πού σημαίνει ὅτι, ἂν περιφρονήσουν τελείως τὴ σωτηρία, δὲν θὰ διαφύγουν στό μέλλον τὴν τιμωρία. Γιατὶ λέγει· «θὰ πιοῦν ὅλοι οἱ ἀμαρτωλοὶ τῆς γῆς» τὸ ποτήρι τῆς κρίσης, ὅπως εἶναι δίκαιο.

7.- ΣΤΟΝ ΤΙΜΟΘΕΟ

Γιά τὴ Θεοτόκο.

Τὰ ἱερὰ βέβαια βιβλία τῶν Εὐαγγελίων θεώρησαν ἀρκετὸ μὲ τὴ γενεαλογία, πού φθάνει μέχρι τὸν Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος φέρει τὴ συγγένεια ἀπὸ τὸν Δαβίδ⁷, νά ἀποδείξουν ὅτι ἡ Παρθένος ἀνήκει στὴ φυλὴ τοῦ Δαβίδ, ἐπειδὴ ὁ θεῖος νόμος πρόσταζε οἱ γάμοι νά γίνονται μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ἴδιας φυλῆς⁸. Ὁ μέγας ὅμως ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἐρμηνευτὴς τῶν οὐράνιων ἀληθειῶν, διασαφηνίζει ἀνεπιφύλακτα τὴν ἀλήθεια, ἐπιβεβαιώνοντας, ὅτι ὁ Κύριος θὰ ἀνατείλει ἀπὸ τὴ γενιὰ τοῦ Ἰούδα⁹. Γνωρίζοντας λοιπὸν αὐτὰ καλύτερα, νά μὴν εἰρωνεύεσαι τὴν ἐρώτη-

8. Ἄριθμ. 36, 8.

9. Ἐβρ. 7, 14.

μενος, μὴ εἰρωνεύου τὴν ἐπερώτησιν. Οὐ γὰρ λανθάνεις
θηρῶν τὴν εὐτέλειαν.

Η.— ΤΙΜΟΘΕΩ

“Οτι σύμμετρον χρὴ εἶναι τὸν ἀσκήσεως πόνον.

5 “Ὡσπερ ὑπωπιασμοῦ δεῖται ἢ εὐεκτοῦσα σάρξ, κατευ-
νάζοντος τῶν παθῶν τὰ οἰδήματα, οὕτω καὶ βοηθείας
χρήζει ἢ ἀσθενοῦσα καὶ κακῶσει συμπίπτουσα ψυχὴ, ἵνα
ταῖς θεαῖς ἐντολαῖς ὑπεραυγάξηται. Ἀμφοτέρων οὖν
φροντιστέον. Θατέρου γὰρ λείποντος, δυσχερὴς ἢ τελείω-
10 σις.

Θ.— ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ τῶν νυκτερινῶν φαντασιῶν.

Αἱ νυκτεριναὶ φαντασίαι, ὡς γέγραφας, φιλομαθέστα-
τε, οὐ μόνον τῶν μεθημερινῶν εἰσι συντυχιῶν καὶ ὁμιλιῶν
15 ἀπηχήματα, ἀλλὰ καὶ τῆς ῥαθύμου συνηθείας γεννήματα.
“Οτε γὰρ κάρῳ μέθης ὁ νοῦς συλληφθῆ, ὄρμητήριον γίνε-
ται τῶν παθῶν. “Οτε δὲ νήφει ἐγρηγόρως καὶ τὸν Κύριον
περιεξωσμένως караδοκεῖ, οὔτε ὑπὸ γαστροῦς ἠττᾶται,
οὔτε τῶν ἀπ’ ἐκείνης παθῶν. Οὐδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστι τὸ
20 ἐξῶσθαι, ἢ τὸ δεδέσθαι τὴν ἰσχὺν τῆς ὀσφύος.

Ι.— ΕΥΣΕΒΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

“Οτι οὐδὲν μεῖζον ἀγάπης ἐν ᾧ καὶ ἀποδείξεις ἔχει
τὰς ἀδελφικὰς ζυγάδας.

Οὐδὲν οὕτω Θεῷ περισπούδαστον, ὡς ἀγάπη, δι’ ἣν
25 καὶ ἄνθρωπος γέγονε, καὶ μέχρι θανάτου ὑπήκοος. Διὰ
τοῦτο γὰρ καὶ ἡ πρώτη κληῖσις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀδελ-

10. Λουκᾶ 12, 35.

11. Ἡ ὀσφύς εἶναι ὁ χώρος τοῦ ἀνθρώπινου σώματος ποῦ περιέχει τὴ γαστέρα καὶ τὰ ὑπογάστρια. Σύμφωνα μὲ τὴν πατερικὴ διδασκαλία σὲ αὐτὰ

ση, γιατί δὲν μπορεῖς νὰ κρυφτεῖς, ὅτι ψάχνεις γιὰ πράγματα χωρὶς ἄξια.

8.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

“Ὅτι ὁ κόπος τῆς ἄσκησης πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος μὲ τὶς δυνάμεις μας.

“Ὅπως ἀκριβῶς ἡ καλομαθημένη σάρκα χρειάζεται ταλαιπωρία, πὺ καταπραῦνει τὶς πληγὲς τῶν παθῶν, ἔτσι καὶ ἡ ἀδύναμη καὶ ἄρρωστη ψυχὴ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ βοήθεια, γιὰ νὰ φωτίζεται μὲ τὶς θεῖες ἐντολές. Πρέπει λοιπὸν νὰ φροντίζουμε καὶ γιὰ τὰ δύο· γιατί, ἂν λείπει τὸ ἓνα ἀπὸ αὐτά, ἡ τελείωση εἶναι δύσκολη.

9.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὰ νυκτερινὰ ὄνειρα.

Τὰ νυκτερινὰ ὄνειρα, ὅπως ἔγραψες, φιλομαθέστατε, δὲν ἀπηχοῦν μόνον τὶς συναντήσεις καὶ τὶς ἐμπειρίες τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ εἶναι καὶ ἀποτέλεσμα τῆς συνήθειας στὴν τεμπελιά. Γιατί, ὅταν ὁ νοῦς πέσει στὴ νάρκη τῆς μέθης, γίνεται ὄρμητήριο τῶν παθῶν. “Ὅταν ὁμως βρῖσκεται σὲ ἐγρήγορη καὶ περιμένει ἀνυπόμονα τὸν Κύριο ἔχοντας δεμένη τὴ ζώνη του¹⁰, τότε οὔτε ἀπὸ τὴ γαστέρα νικιέται, οὔτε ἀπὸ τὰ πάθη της. Γιατί τὸ νὰ ἔχει δεμένη τὴ ζώνη δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸ νὰ ὑποτάσσει τὴ δύναμη τῆς ὀσφύος¹¹.

10.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

“Ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτε μεγαλύτερο ἀπὸ τὴν ἀγάπη.

Καὶ ἀπόδειξη εἶναι τὰ ζευγάρια τῶν ἀδελφῶν.

Τίποτε δὲν εἶναι τόσο ἀγαπητὸ στὸν Θεό, ὅσο ἡ ἀγάπη, ἐξαιτίας τῆς ὁποίας ἔγινε ἄνθρωπος καὶ ἔδειξε ὑπακοὴ μέχρι θανάτου¹². Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ καὶ οἱ πρῶτοι μαθητὲς πὺ κάλεσε ἡ-

ἔχουν τὴν ἔδρα τους πολλὰ ἀπὸ τὰ πάθη, ὅπως ἡ λαιμαργία, ἡ φιληδονία κ.ἄ.

12. Φιλιπ. 2, 8.

φοὶ δύο γεγόνασιν, ἐνδειξαμένου διὰ τῶν προσιμίων εὐ-
 θύς τοῦ πανσόφου Σωτῆρος, ὅτι πάντα τοὺς μαθητὰς αὐ-
 τοῦ ἀδελφικῶς συνάπτεσθαι βούλεται. Ἀγάπης τοίνυν
 μηδὲν ἠγάμεθα προτιμότερον, ἢπερ συνδεῖ πάντα καὶ ἐν
 5 ὁμοιοῖα συμφερούση φυλάττει.

ΙΑ'.- ΩΦΕΛΙΩ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩ

Ἔστι ἡ ἐν τῷ ἀδικεῖσθαι ἢ παροινεῖσθαι
 φιλοσοφία πολλή.

Εἰ Σωκράτης, ὁ τῶν ἀπτικῶν δογμάτων νομοθέτης, καὶ
 10 τυπτηθεὶς οὐκ ἠμύνατο, αὐτὸς τί ἀλύεις μόνον ὑβρισθεὶς,
 ὡς γέγραφας; Εἰ γὰρ φιλοσοφήσειας, αὐτὸς μὲν τὴν Σω-
 κράτους δόξαν ἀποίση, εἰ καὶ ἤττον Σωκράτους πεπα-
 ρώνησαι, ὁ δὲ ἐξ ἐναντίας ὡς θέλει τῇ μεγαλοψυχία τρω-
 θήσεται, ἢ καὶ ἔσθ' ὅτε τῆς φιλαμαρτήμονος μεταβληθήσε-
 15 ται καὶ γνώμης καὶ γλώσσης, καὶ χάριν σοι εἴσεται ὡς αἰ-
 τίῳ τῆς ἀλλοιώσεως

ΙΒ'.- ΑΜΜΩΝΙΩ

(Περὶ ἀλαζονείας).

Εἰ καὶ κρύπτεις τὸ ἥττημα, ἀλλὰ φαίνη φυσώμενος πέ-
 20 ρα καὶ τοῦ γένους καὶ τῆς ἰσχύος καὶ τῆς ἀξίας σου φρου-
 αττόμενος ἢ τοίνυν σύμμετρον σαυτῷ κέκτησαι φρόνη-
 μα, ἢ ἴσθι παρὰ πάντων γελώμενος.

ΙΓ'.- ΛΑΜΠΕΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ

Περὶ ἐναρέτου πολιτείας.

25 Ἔστι τῷ ὄρει τῆς ὑψηλῆς πολιτείας προσέβαινες, καὶ
 πλυνάμενος ἐσθῆτα καὶ αἴσθησιν, πρὸς τὴν ἀκοὴν τῶν
 θείων δογμάτων τὴν καρδίαν ηὐτρέπιζες, πάντως ἐπιλα-
 θέσθαι τῶν χαμαιζήλων βεβούλευσο, ἵνα καὶ πρὸς τὴν

ταν δύο ἀδέλφια¹³, δείχνοντας ἔτσι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὁ πάνσοφος Σωτήρας, ὅτι θέλει ὅλοι οἱ μαθητές του νὰ συνδέονται μεταξύ τους μὲ ἀδελφικὴ ἀγάπη. "Ἄς μὴ θεωροῦμε λοιπὸν τίποτε προτιμότερο ἀπὸ τὴν ἀγάπη, ἣ ὁποία συνδέει τὰ πάντα μεταξύ τους καὶ τὰ κρατάει σὲ ὁμόνοια, πού εἶναι γιὰ τὸ συμφέρον τους.

11.– ΣΤΟΝ ΩΦΕΛΕΙΟ ΤΟΝ ΔΑΣΚΑΛΟ

"Ὅτι ὑπάρχει πολλὴ φιλοσοφία ὅταν ἀδικούμεσθε
ἢ ὑβρίζομασθε,

"Ἄν ὁ Σωκράτης, αὐτὸς πού θέσπισε τὴν ἀπτική φιλοσοφία, δὲν ἀμύνθηκε ὅταν τὸν χτύπησαν, ἐσὺ γιὰ ποιὸ λόγο ταράζεσαι, ἀφοῦ μόνον σὲ ἔβρισαν, ὅπως ἔγραψες; Γιατί, ἂν τὸ σκεφτεῖς βαθύτερα, ἐσὺ βέβαια θὰ κερδίσεις τὴ δόξα τοῦ Σωκράτη, παρ' ὅλο πού προσβλήθηκες λιγότερο ἀπὸ τὸν Σωκράτη, ἐνῶ ὁ ἀντίπαλός σου, σὰν ἀπὸ βέλος θὰ πληγωθεῖ ἀπὸ τὴ μεγαλοψυχία σου καὶ πιθανῶς κάποτε νὰ ἀλλάξει τὸ ἁμαρτωλό του φρόνημα καὶ τὴ γλώσσα, καὶ νὰ ἀναγνωρίσει χάρη σὲ σένα πού ἔγινες αἰτία τῆς ἀλλαγῆς του.

12.– ΣΤΟΝ ΑΜΜΩΝΙΟ

Γιὰ τὴν ἀλαζονεία.

Παρ' ὅλο πού κρύβεις τὸ ἐλάττωμά σου, ὅμως φαίνεσαι ὅτι εἶσαι ἀλαζόνας καὶ ὑπερηφανεύεσαι περισσότερο ἀπὸ ὅσο ἐπιτρέπει ἡ καταγωγὴ, ἡ δύναμη καὶ ἡ ἀξία σου. "Ἡ λοιπὸν ἀπόκτησε φρόνημα μετριοφροσύνης, ἢ διαφορετικὰ θὰ εἶσαι περιγελῶμενος ἀπὸ ὅλους.

13.– ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΛΑΜΠΕΤΙΟ

Γιὰ τὸν ἐνάρετο τρόπο ζωῆς.

"Ὅταν ἦσουν ἔτοιμος νὰ ἀνεβεῖς στὸ βουνὸ τῆς ἀνώτερης ζωῆς καὶ ἔπλενες τὰ ρούχα σου καὶ τὶς αἰσθήσεις σου, ἐτοίμαζες τὴν καρδιά σου ν' ἀκούσει τὶς θεῖες ἀλήθειες καὶ ἤθελες νὰ ξεχά-

13. Ματθ. 4, 18. Μάρκ. 1, 19.

ἀκρόπολιν φθάσας τῶν ἀρετῶν, καὶ χρηματίζοντος ἀκού-
 σης Θεοῦ, καὶ ταῖς σαρκικαῖς πλαξί τὸν παλαιὸν νόμον
 ἐγγράφοντος, πυξίον γένη θεότευκτον. Τὰ δὲ νῦν περὶ σοῦ
 παρὰ πάντων ἀδόμενα, ἐπιλαβέσθαι μὲν σε τοῦ ἀρότρου
 5 τῆς σωτηρίας προθύμως ἀπαγγέλλουσιν, εἰς τοῦπίσω δὲ
 πάλιν ἀνεστράφθαι ναρκήσαντα. Εἰ τοίνυν σε μὴ φοβεῖ τὸ
 ὑπόδειγμα, καὶ βαπτισθέντος Σίμωνος καὶ τοῖς Χριστοῦ
 διακόνους ἀκολουθήσαντος, καὶ πρὸς τὴν ὕλην πάλιν ἀνα-
 χωρήσαντος, δι' ἣν καὶ ἐξ ὕψους κατηνέχθη ὁ δεῖλαιος
 10 πρὸς τὸν πολυθρύλητον θάνατον, ἵνα δευχθῆ ὡς ἐξ ἑνὸς
 τοῦ κατ' ἐκεῖνον πτώματος, οἷων τυγχάνουσιν ἄξιοι οἱ οὐ-
 ράνιον δρόμον ψευδόμενοι, ἔχου τῆς προθέσεως Σίμωνος.
 Εἰ δὲ πᾶς ὅστις νοὸς καὶ λόγου μετεῖληφε, κἂν τοῖς ἐχθροῖς
 τὴν δίκην ἐκείνην ἀπεύχεται, πλήρωσον τὰς πρὸς τὸν Κύ-
 15 ριον συνθήκας καὶ τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ ἐπιμελῶς φιλοπό-
 νει. Ὁ μισθὸς μετ' αὐτοῦ ἐστίν, ὃν ἕκαστος λήψεται πρὸς
 τὸν ἴδιον κόπον.

ΙΔ'.— ΠΑΤΡΙΜΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ

Περὶ πρακτικοῦ.

20 Ἐχεις μὲν εὐφυΐαν, ὡς ἔμαθον, μανθάνειν σπουδαίως
 καὶ λέγειν γενναίως, ἣ δὲ τῆς πνευματικῆς πολιτείας ὁδὸς
 πράξει μᾶλλον ἢ φράσει εὐδοοῦται. Εἰ τοίνυν μέλλοι σοι
 τῶν ἀκηράτων μισθῶν, τὸ λέγειν καλῶς παρὰ φαῦλον τι-
 θέμενος, τὸ πράττειν χρηστῶς μεταδίωκε.

25

ΙΕ'.— ΠΕΤΡΩ

Περὶ ὑψηλοφροσύνης, οἰήσεως καὶ ταπεινο-
 φροσύνης.

Τίς σε οὐ γράφεται ἀτοπίας, ὅτι καὶ πλοῦτον περιφρο-
 νήσας καὶ γένος καὶ τὴν σκιώδη ταύτην τιμὴν καὶ πολλοῖς

σεις ὅπωςδήποτε ὅσα ἀνήκουν στὰ χαμηλά, ὥστε, ἀφοῦ φθάσεις στὸ ἀνώτατο σημεῖο τῶν ἀρετῶν καὶ ἀκούσεις τὸν Θεὸ νὰ μιᾶ καὶ νὰ χαράσσει στὶς ὑλικὲς πλάκες τὸν παλιὸ νόμο¹⁴, νὰ γίνεις κι ἐσὺ πλάκα γραμμὴν ἀπὸ τὸν Θεό. Αὐτὰ ὅμως ποὺ λέγονται τώρα γιὰ σένα ἀπ' ὅλους εἶναι, ὅτι, ἀφοῦ ἔπιασες τὸ ἄροτρο τῆς σωτηρίας μὲ προθυμία, ἀδράνησες καὶ γύρισες πάλι πίσω¹⁵. "Αν λοιπὸν δὲν σὲ φοβίζει τὸ παράδειγμα, ἀκολούθησε τουλάχιστον τὴν πρόθεση τοῦ Σίμωνα¹⁶. Γιατὶ αὐτός, ἀφοῦ βαπτίσθηκε καὶ ἀκολούθησε τοὺς διακόνους τοῦ Χριστοῦ, ἐπέστρεψε πάλι στὰ ὑλικά, καὶ γι' αὐτὸ γκρεμίστηκε ἀπὸ τὸ ὕψος ποὺ εἶχε ἀνεβεῖ ὁ πονηρὸς σὲ περιβόητο θάνατο, γιὰ νὰ φανοῦν ἀπὸ τὸν θάνατο ἐκείνου αὐτὰ ποὺ ἀξίζουν σὲ ὅσους ἀρνοῦνται τὸν οὐράνιο δρόμο. "Αν λοιπὸν ὅποιοςδήποτε ποὺ ἔχει στοιχειῶδες μυαλὸ καὶ λογικὴ, δὲν εὐχεται τὴν τιμωρία ἐκείνη οὔτε στοὺς ἐχθρούς του, ἐσὺ νὰ ἐκπληρώσεις τὶς ὑποσχέσεις σου πρὸς τὸν Κύριο καὶ νὰ ἐργάζεσαι στὸν ἀμπελῶνα του μὲ ἐπιμέλεια καὶ προθυμία. Ὁ μισθὸς φυλάσσεται στὰ ταμεῖα του, καὶ θὰ τὸν πάρει ὁ καθένας ἀνάλογα μὲ τὸν κόπο του¹⁷.

14.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΑΤΡΙΜΙΟ

Γιὰ τὴν ἔμπρακτη ζωή.

"Ἐχεις βέβαια τὴν εὐφυΐα, ὅπως ἔμαθα, νὰ μαθαίνεις γρήγορα καὶ νὰ μιᾶς δυναμικά, ὁ δρόμος ὅμως τῆς πνευματικῆς ζωῆς δὲν κατορθώνεται μὲ λόγια, ἀλλὰ μὲ ἔργα. "Αν λοιπὸν ἐνδιαφέρεσαι γιὰ τοὺς αἰώνιους μισθοὺς, ἀφήνοντας τὴν καλλιλογία στὸν πονηρό, ἐπιδίωκε νὰ κάμνεις καλὰ ἔργα.

15.- ΣΤΟΝ ΠΕΤΡΟ

Περὶ ὑψηλοφροσύνης, ἀλαζονείας καὶ ταπεινοφροσύνης.

Ποιὸς δὲν θὰ σὲ κατηγορήσει γιὰ ἀτοπία, γιατί, ἀφοῦ περιφρόνησες καὶ πλοῦτο καὶ καταγωγὴ καὶ αὐτὴ τὴν σὰν σκιὰ τιμὴ

16. Πράξ. 8,9-24.

17. Ἀποκ. 22, 12.

ὁδὸς γενόμενος ταπεινώσεως, νῦν ἐάλως ὑπέροπτος, τοῦ
 θείου ὡσπερ ἐπιλαθόμενος νόμου, τοῦ ταπεινοῦσθαι κε-
 λεύοντος τὸν ὑψοῦσθαι βουλόμενον; Εἰ τοίνυν μὴ ἅπας
 ὑποβρύχιος τοῖς τῆς ἀλαζονείας κύμασι γέγονας, νῆψον
 5 πρὸς τὴν ὑπόσχεσιν. Οὐ γὰρ τοῦτό σε λέληθεν, ὅτι μετριό-
 της ταῖς ἀρεταῖς συναύξουσα, Θεοῦ μιμητὰς τοὺς οὕτω δι-
 οῦντας ἐργάζεται. Ὑψηλοφροσύνη δὲ οὐ μόνον τὰ πα-
 ρόντα οἶδε καθελεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν οὐρανῶν καθαι-
 ρεῖ τὸν ὑψαύχενον, ὅπερ ὁ Ἐωσφόρος πρωὶ ἀνατέλλων
 10 ὑπέμεινεν.

ΙΣ'.- ΕΥΑΓΓΕΛΙΩ

Τί σημαίνει τό, «Ἐλισσαῖον ἄλατι μεταπεποιηκέναι
 ἀτεκνοῦντα πάλαι τὰ Ἱεριχούντια ρεύματα».

Ἐλατι Ἐλισσαῖος τὰ Ἱεριχούντια ρεύματα ἀτεκνοῦν-
 15 τα ἰάσατο, εὐαγγελικῶς κινηθεὶς πρὸς τὴν Ἰασιμ, οἷα βλέ-
 πων τὰ ἔμπροσθεν. Τύπον γὰρ ἔφερε, τὰ μὲν ὕδατα πάσης
 τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς ἀγωνίαν ἀρετῶν καὶ ἀκαρπίαν
 εὐσεβείας στειρωθέντα, οἱ ἄλλες δὲ τῆς πάντα νοτιζούσης
 ποιότητος καὶ δυνάμεως εἰς τὴν τοῦ Κυρίου διδαχὴν, κα-
 20 θῶς αὐτὸς πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ ἀποστόλους φησὶν· «Ὑμεῖς
 ἔστε τὸ ἄλας τῆς γῆς», Ἐλισσαῖος δὲ αὐτοῦ τοῦ Δημιουρ-
 γοῦ καὶ Δεσπότη. Οἱ γὰρ τὴν εἰκόνα καθαρὰν φυλάττον-
 τες τῷ ποιήσαντι, καὶ συνθαυματουργεῖν αὐτῷ χάριν παρ'
 αὐτοῦ ἐκομίσαντο.

25

ΙΖ'.- ΠΑΥΛΩ

Εἰς τό, «Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ
 τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις».

«Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐ-
 ρανοῦ κατασκηνώσεις», ὁ Κύριος πρὸς τὸν παρακαλέσαν-

καὶ ἔγινες γιὰ πολλοὺς ὁ δρόμος τῆς ταπεινώσεως, τώρα κυριεύθηκες ἀπὸ τὴν ὑπεροψία, σὰν νὰ ξέχασες τὸν θεϊκὸ νόμο ποὺ παραγγέλλει νὰ ταπεινώνεται ὁποῖος θέλει νὰ ὑψωθεῖ¹⁸; Ἄν λοιπὸν δὲν ἔχεις καλυφθεῖ ὁλόκληρος ἀπὸ τὰ κύματα τῆς ἀλαζονείας, σύνελθε καὶ ἀναθέρμανε τὴν ὑπόσχεση. Γιατὶ δὲν σοῦ διαφεύγει τὸ γεγονός ὅτι, ὅταν ἡ μετριοφροσύνη αὐξάνει μαζί μὲ τὶς ἀρετές, κάνει μιμητὲς τοῦ Θεοῦ ὅσους ζοῦν μὲ αὐτὸ τὸν τρόπο. Ἡ ὑψηλοφροσύνη ὅμως, ὄχι μόνο γνωρίζει νὰ καταστρέφει τὰ παρόντα, ἀλλὰ διώχνει καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν οὐρανὸ ὅσους ὑψώνουν τὸν αὐχένα, πρῶγμα ποὺ ἔπαθε καὶ ὁ Ἐωσφόρος, ποὺ ἀνατέλλει τὸ πρωί¹⁹.

16. – ΣΤΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ

Τί σημαίνει τό, «ὁ Ἐλισσαῖος ἐξυγίανε μὲ ἀλάτι τὰ στεῖρα ποτάμια τῆς Ἱεριχώ».

Ὁ Ἐλισσαῖος θεράπευσε μὲ ἀλάτι τὰ στεῖρα ποτάμια τῆς Ἱεριχώ²⁰, παρακινούμενος στὴ θεραπεία κατὰ τρόπο εὐαγγελικό, καὶ σὰν νὰ ἔβλεπε πρὸς τὸ μέλλον. Γιατὶ τὰ νερά ἦταν τύπος ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας, ποὺ ἦταν ἄγονη ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴ καὶ ἄκαρπη ὡς πρὸς τὴν εὐσέβεια. Τὸ ἀλάτι, ποὺ ἔχει τὴν ιδιότητα καὶ τὴ δύναμη νὰ διεισδύει παντοῦ, ἦταν τύπος τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου, ὅπως ὁ ἴδιος λέγει στοὺς ἀποστόλους του· «Ἔσεῖς εἶστε τὸ ἀλάτι τῆς γῆς»²¹. Ὁ Ἐλισσαῖος, τέλος, ἦταν τύπος τοῦ ἴδιου τοῦ Δημιουργοῦ καὶ Δεσπότη, γιατί ἐκεῖνοι ποὺ διαφυλάττουν καθαρὴ τὴν εἰκόνα πρὸς τὸν Δημιουργό, ἀπέκτησαν ἀπὸ αὐτὸν τὸ χάρισμα νὰ ἐπιτελοῦν μαζί του καὶ θαύματα.

17. – ΣΤΟΝ ΠΑΥΛΟ

Στὸ χωρίο, «Οἱ ἀλεποῦδες ἔχουν φωλιές καὶ τὰ πουλιὰ τοῦ οὐρανοῦ καταφύγια».

«Οἱ ἀλεποῦδες ἔχουν φωλιές καὶ τὰ πουλιὰ τοῦ οὐρανοῦ καταφύγια»²², ἀπάντησε ὁ Κύριος σ' ἐκεῖνον ποὺ τὸν παρακάλεσε

20. Δ' Βασ. 2, 21.

21. Ματθ. 5, 13.

22. Ματθ. 8, 20.

τα ἀκολουθεῖν ἀπεκρίνατο, καρδιογνώστης ὑπάρχων, ὡς πλάσας κατὰ μόνας τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας. «Καταμόνας» δὲ εἴρηται, ὅτι οὐ δεηθεῖς ἑτέρου βοηθοῦντος ἐποίησε. Καὶ ὁρῶν δολίοις λογισμοῖς κεκρατημένον τὸν ἄν-
 5 θρωπον καὶ ὑπὸ πνευμάτων πονηρῶν κατοικούμενον καὶ ἀνεπιστρόφως πρὸς τὴν κάκωσιν ἔχοντα, καὶ τούτου χάριν τῆς οἰκείας συνουσίας αὐτὸν ἀπέπεμπεν, ἵνα μὴ τὸ ἐπίμονον τῆς ἐκείνου φαυλότητος σκανδάλου γένηται τοῖς πιστεύουσι αἴτιον, πρὸς ἐκεῖνον ἀτενίζουσιν καὶ τῆς δε-
 10 σποτικῆς δυνάμεως καταψηφιζομένοις ἀσθένειαν, ὡς τὸν μαθητὴν μεταβαλεῖν πρὸς ἀρετὴν μὴ ἰσχυσάσης

ΙΗ.— ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ

Εἰς τὸ εἰρημένον περὶ τῆς Θεοτόκου, «Καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν», καὶ τὰ λοιπά.

15 Ἐπειδὴ σκάνδαλον εἶπας οἶεσθαι Ἰουδαίοις τὸ ἐν τοῖς θείοις χρησιμοῖς εἰρημένον, «Οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν ἕως οὐ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς», ὡς μετὰ ταῦτα, φησί, συναφείας τῷ μνηστῆρι πρὸς τὴν Παρθένον γενομένης, γινωσκέτω ὁ βλάσφημος καὶ ἀχάριστος λαός, ὅτι τὸ «ἕως» πολλάκις καὶ
 20 ἐπὶ τοῦ διηνεκῶς ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ εὐρίσκομεν κείμενον. «Ἐως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου» καὶ ἔστι διηνεκές. «Καὶ οὐκ ἀνέστρεψε ἢ περισσότερὰ πρὸς τὸν Νῶε, ἕως τοῦ ξηρανθῆναι τὴν γῆν», καὶ εἰς τὸ παντελὲς οὐκ ἀνέστρεψε. Καί, «Ἐως ἂν καταγηράσητε, ἐγὼ εἰμι»,
 25 φησὶν ὁ Θεός. Καὶ ἔστι διηνεκῶς. Καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ σποράδην ἐν τῇ θείᾳ εὐρίσκεται Γραφῇ. Ὁ δὲ θεῖος νοῦς τὴν ὑμετέραν, ὧ Ἰουδαῖοι, κακόνοϊαν διορθούμενος, ἐκ πορνείας καὶ νομισάντων καὶ εἰρηκότων γεγενῆσθαι τὸν Κύριον, ἀνέπαφον δεῖξαι τὸν προσκυνητὸν ἐσπούδασε
 30 τόκον, πάσης δίχα ἐπιθυμίας καὶ συνουσίας γεγεννημένον,

νά τὸν ἀκολουθήσει, γνωρίζοντας τὴν καρδιά του, ἀφοῦ αὐτὸς μόνος του δημιούργησε τὶς καρδιές τῶν ἀνθρώπων²³. Τὸ «καταμόνας» λέγεται μὲ τὴν ἔννοια, ὅτι τὶς δημιούργησε χωρὶς νὰ χρειαστεῖ τὴ βοήθεια κάποιου ἄλλου. Ἐπειδὴ ἔβλεπε τὸν ἄνθρωπο ἐκεῖνο νὰ κυριαρχεῖται ἀπὸ δόλιες σκέψεις, νὰ κατοικεῖται ἀπὸ πονηρὰ πνεύματα καὶ νὰ βαδίζει πρὸς τὴν κακία χωρὶς ἐπιστροφή, τὸν ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὴ συναναστροφή μαζί του, γιὰ νὰ μὴ γίνει ἡ ἐπιμονή του στὴν κακία αἰτία σκανδάλου σ' ὅσους πίστευαν καὶ προσέβλεπαν σ' αὐτόν. Γιατὶ θὰ ἀπέδιδαν ἀδυναμία στὴ δύναμη τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ τάχα δὲν μπόρεσε νὰ μεταστρέψει τὸν μαθητὴ πρὸς τὴν ἀρετή.

18.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΕΡΜΙΝΟ

Σ' αὐτὸ πού λέχθηκε γιὰ τὴ Θεοτόκο· «Καὶ δὲν εἶχε καμμιά σχέση μαζί της», καὶ τὰ ἑξῆς.

Ἐπειδὴ εἶπες, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι θεωροῦν σκάνδαλο αὐτὸ πού λέγεται στὴ θεία Γραφή, ὅτι «Δὲν δὲν εἶχε καμμιά σχέση μαζί της, μέχρι πού γέννησε τὸν Υἱό της»²⁴, μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι μετὰ ἀπὸ αὐτὸ ἡ Παρθένος ἦρθε σὲ σαρκική σχέση μὲ τὸ μνηστήρα της, ἃς γνωρίζει ὁ βλάσφημος καὶ ἀχάριστος λαός, ὅτι τὸ «ἕως» πολλὰς φορές τὸ βρίσκομε στὴ θεία Γραφή μὲ τὴν ἔννοια τοῦ «συνεχῶς». «Ἔως ὅτου βάλω τοὺς ἐχθρούς σου κάτω ἀπὸ τὰ πόδια σου»²⁵· καὶ συνεχίζουν νὰ εἶναι αἰώνια. «Καὶ δὲν ἐπέστρεψε τὸ περιστέρι στὸν Νῶε, ἕως ὅτου στέγνωσε ἡ γῆ»²⁶· καὶ οὔτε ἐπέστρεψε ποτέ. «Ἔως ὅτου φθάσετε σὲ βαθιὰ γεράματα, ἐγὼ ὑπάρχω, λέγει ὁ Θεός»²⁷· καὶ συνεχίζει νὰ ὑπάρχει αἰώνια. Καὶ ὑπάρχουν πολλὰ ἀκόμη παρόμοια χωρία διάσπαρτα στὴ θεία Γραφή. Ὁ θεῖος ὁμως νοῦς, θέλοντας, ὡς Ἰουδαῖοι, νὰ διορθώσει τὴν κακογνωμία σας, πού πιστεύετε καὶ λέτε ὅτι ὁ Κύριος γεννήθηκε ἀπὸ πορνεία, φρόντισε μὲ ἐπιμέλεια νὰ ἀποδείξει ὅτι τὸ ἄξιο γιὰ προσκύνηση γέννημα εἶναι ἀμόλυντο, καὶ ὅτι γεννήθηκε χωρὶς καμμιά ἐπιθυμία καὶ σαρκική πράξη, γιὰτὶ ἦταν γέννη-

25. Ψαλμ. 109, 1.

26. Γεν. 8, 12.

27. Ἦσ. 46, 9.

θεοπρεπῆ δὲ ὄντα καὶ ἄληπτον. Τὸ γὰρ μετὰ ταῦτα μὴ
 συμβῆναι ἀλλήλοις τοὺς τὴν πορνείαν συκοφαντηθέντας,
 καὶ ἡ τοῦ ἀγγέλου ὄψις ἐκώλυεν, ἐκ Πνεύματος ἁγίου
 εἰρηκότος ὑπάρχειν τὸν ἐν τῇ Παρθένῳ σαρκούμενον, καὶ
 5 ἡ μεγαλειότης τῶν τοῦ τόκου θαυμάτων οὐκ ἐπέτρεπεν, ἡ
 μετ' αὐτὸν παρθενία, ἡ τῶν ἀγγέλων ὑμνολογία, ἡ τῶν μά-
 γων δωροφορία, ἡ τοῦ ἀστέρος φωταγωγία, ἡ εἰς Αἴγυ-
 πτον ὁδηγία, ἡ τῶν εἰδώλων αἰχμαλωσία, καὶ ἡ αὐτῶν
 ἐκείνων δικαιοσύνη ὑπὸ τῆς θείας Γραφῆς μαρτυρουμένη.
 10 Δηλοῖ δὲ καὶ ἡ τελευταία τοῦ Κυρίου διάθεσις, Ἰωάννη τῷ
 παρθένῳ τὴν Θεοτόκον συστήσαντος καὶ τὰς ἑκατέρων
 παρθενίας συνάψαντος, ἡνίκα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὸν ζωο-
 ποιὸν ὑπέμεινε θάνατον. Εἰ ταῦτα οὐ πείθει τὸν γογγυ-
 στήν καὶ φιλοπόνηρον λαόν, οὐ εἰς φύσιν λοιπὸν τὸ θεο-
 15 μαχεῖν κατέστη, κατὰ πετρῶν σπεῖρεις καὶ καθ' ὑδάτων
 γράφεις, καὶ πέπαυσο ματαιοπονῶν.

ΙΘ'.— ΗΡΑΚΛΕΙΔῆ ΕΠΙΣΚΟΠῶ

Διὰ τί οὐ συγκατεδικάσθη τοῖς περὶ τὸν Ἀνανίαν
 ὁ Δανιήλ ἐν τῇ καμίνῳ.

20 Διὰ τί, ἔφη, μετὰ τῶν τριῶν ὁσίων παιδῶν τὴν πυρ-
 καιᾶν οὐ κατεδικάσθη ὁ μέγας Δανιήλ παρὰ τοῦ Βαβυλω-
 νίου, σύμφρων αὐτοῖς τυγχάνων καὶ συμφυλέτης καὶ ὁμο-
 διάιτος καὶ μᾶλλον τῆς εὐσεβείας διδάσκαλος; Ἐπειδὴ,
 φημί, κατὰ θεῖαν τοῦτο ἄκονομήθη προμήθειαν, ἵνα μὴ
 25 τῷ ὀνόματι τοῦ Βαβυλωνίου Θεοῦ τὴν κατάκαυσιν τῆς
 φλογός οἱ ἀσεβεῖς ἐπιγράψωσι. Βαλτάσαρ γὰρ αὐτόν, εἰς
 τιμὴν τῆς τῶν ἀπορρήτων σαφηνείας, ὠνόμαζον. Καὶ δό-
 γμα τοῦτο παρ' ἐκείνοις κρατεῖ, ὡς καὶ μόνον ὀνομαζόμε-

28. Ματθ. 1, 20.

29. Λουκᾶ 2, 8-19.

30. Ματθ. 2, 1-19.

μα πού ταιριάζει στον Θεό και ἀκατανόητο ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινο νοῦ. Γιατὶ τὸ νὰ μὴ ἔρθουν σὲ σαρκική μίξη μετὰ ἀπὸ αὐτά, ἐκεῖνοι πού συκοφαντήθηκαν γιὰ πορνεία, τὸ ἐμπόδισε καὶ ἡ ἐμφάνιση τοῦ ἀγγέλου, πού εἶπε, ὅτι αὐτὸς πού σαρκωνόταν μέσα στὴν Παρθένο εἶχε συλληφθεῖ ἀπὸ τὸ ἅγιο Πνεῦμα²⁸. Ἐπίσης δὲν τὸ ἐπέτρεπε οὔτε τὸ μεγαλεῖο τῶν θαυμάτων τοῦ γεννήματος, ἡ παρθενία πού ἀκολούθησε τὴ γέννηση, οἱ ὕμνοι τῶν ἀγγέλων²⁹, ἡ προσφορὰ τῶν δώρων ἀπὸ τοὺς μάγους, τὸ φῶς τοῦ ἀστεριοῦ, ἡ φυγὴ στὴν Αἴγυπτο³⁰, ἡ αἰχμαλωσία τῶν εἰδώλων, καὶ ἡ ἀρετὴ ἐκείνων τῶν ἰδίων, πού μαρτυρεῖται ἀπὸ τὴ θεία Γραφή³¹. Τὸ φανερώνει ἀκόμη καὶ ἡ τελευταία ἐπιθυμία τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος παρέδωσε τὴ Θεοτόκο στὸν παρθένο Ἰωάννη, συνδέοντας τὴν παρθενία καὶ τῶν δύο, ὅταν βρισκόταν πάνω στὸ σταυρὸ ὑπομένοντας τὸν θάνατο πού χάρισε τὴ ζωὴ³². Ἄν αὐτά δὲν πείθουν τὸν λαό, πού γογγύζει καὶ ἀγαπᾷ τὴν πονηρία, αὐτὸν πού τὸ νὰ μάχεται τὸν Θεὸ ἔχει γίνεῖ πλέον ἰδιότητα τῆς φύσης του, τότε σπείρεις πάνω σὲ πέτρες καὶ γράφεις πάνω σὲ νερό, καὶ γι' αὐτὸ σταμάτα νὰ κουράζεσαι μάταια.

19.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΗΡΑΚΛΕΙΔΗ

Γιὰ ποιὸ λόγο δὲν καταδικάστηκε ὁ Δανιὴλ μαζὶ μὲ τὸν Ἀνανία καὶ τοὺς ἄλλους στὴν κάμινο.

Γιὰ ποιὸ λόγο, εἶπες, ὁ μέγας Δανιὴλ δὲν καταδικάστηκε μαζὶ μὲ τοὺς τρεῖς ἁγίους νέους στὴν πυρκαγιὰ ἀπὸ τὸν Βαβυλώνιο βασιλιά³³, παρ' ὅλο πού πίστευε τὰ ἴδια μὲ ἐκείνους, καταγόταν ἀπὸ τὴν ἴδια φυλὴ, ζοῦσε μαζὶ τους, καὶ ἦταν πολὺ περισσότερο δάσκαλός τους στὴν εὐσέβεια; Αὐτὸ συνέβη, νομίζω, σύμφωνα μὲ τὴν καθοδήγηση τῆς θείας πρόνοιας, γιὰ νὰ μὴ ἀποδώσουν οἱ ἀσεβεῖς τὸ σήσιμο τῆς φωτιᾶς στὸ ὄνομα τοῦ βαβυλώνιου θεοῦ. Γιατὶ τὸν ἀποκαλοῦσαν Βαλτάσαρ πρὸς τιμὴ τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἀπορρήτων μυστικῶν, καὶ ἐπικρατεῖ σ' ἐκείνους ἡ ἀντίληψη, ὅτι μὲ τὸ νὰ ἐπικαλεστοῦν μόνον τὸ ὄνομα

31. Λουκᾶ 2, 21-35. Ματθ. 1, 19.

32. Ἰω. 19, 27.

33. Δαν. 3, 20.

νον, θαυματουργεῖν τὸν Θεὸν αὐτῶν. Ἴνα ταύτην καταργήσῃ τὴν δόξαν, ἐν τῇ κρίσει ταύτῃ τὸν Δανιὴλ ἐχώρισε, καὶ εὐρέθη γυμνή καθ' ἑαυτὴν ἢ τῶν νέων ἐγκράτεια, καὶ τοῦ Θεοῦ ἢ βοήθεια τὴν βροντῶσαν μαράνασα κάμινον.

5

Κ'.- ΙΕΡΑΚΙ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΩ

Κατὰ Μακεδονιανῶν, ἧτοι Πνευματομάχων.

Εἰ δέχεται ὁ πρὸς σὲ διενεχθεὶς αἰρετικὸς, καθὼς γέγραφας, τὸν τοῦ Θεοῦ Υἱὸν δογματιστὴν ἀξιόπιστον, αὐτὸς διδάσκει τὴν οὐσίαν τοῦ προσκυνητοῦ τῆς ἐνότητος
 10 Πνεύματος, ἐν ὄνομα τῆς θείας Τριάδος ἀποφηνάμενος, τῆς μιᾶς οὐσίας σημαίνων τὴν ἔνωσιν. Εἰ δὲ αὐτῷ μὴ πιστεύει, τὴν ἀκρίβειαν τοῦ συγγενοῦς σημαίνουντι Πνεύματος καὶ τὰ ὑπὲρ νοῦν ἀνθρώπινον ἐκδιδάσκοντι, περιττὴ
 15 δεσ σκῆνος μόλις εὐρίσκει τὰ ἐν ποσί. Τὰ δὲ ἐν οὐρανῷ ἀπόκρουφα καὶ τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν ὑπερβαίνοντα, αὐτὸς καὶ ἀποκαλύπτει καὶ ἐπίσταται ὁ κατοικῶν τὸν οὐρανόν.

ΚΑ'.- ΑΜΜΩΝΙΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ

20

Περὶ ἀναγνώσεως κατὰ Ἑλλήνων.

Περὶ τῆς χάριτος τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν
 καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας.

Τὰς μὲν Ἑλλήνων θεοποιῖας, καὶ ἃς καλοῦσι θεογονίας, Ὀρφεὺς τε καὶ Ὅμηρος καὶ Ἡσίοδος καὶ ὅσοι κατ'
 25 ἐκείνους ἐδίδαξαν, πολλὰς καὶ βίβλους καὶ δόξας συνείραντες, τὴν ἡμετέραν δὲ θρησκείαν δύο πικταὶ διδάξουσιν, ἃς ἐπέμψαμεν, ὧν ἡ μὲν πρεσβυτέρα, ἡ δὲ νέα Διαθήκη προσαγορεύεται. Εἰ δὲ ἀληθεύουσιν αὐταὶ μᾶλλον

του, ὁ θεός τους θαυματουργεῖ. Γιὰ νὰ καταργήσει λοιπὸν αὐτὴ τὴν πεποίθηση, ἡ θεία πρόνοια ξεχώρισε τὸν Δανιὴλ σ' αὐτὴ τὴν τιμωρία καὶ βρέθηκε μόνη τῆς καὶ γυμνὴ ἡ ἐγκράτεια τῶν νέων, καὶ ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἔσθησε τὴν ὑπερβολικὰ καυστικὴ κάμνο.

20.- ΣΤΟΝ ΕΞΟΧΩΤΑΤΟ ΙΕΡΑΚΑ

Κατὰ τῶν Μακεδονιανῶν, δηλαδὴ τῶν Πνευματομάχων.

Ἐάν ὁ αἵρετικὸς, ποὺ διαφώνησε μαζί σου, δέχεται, ὅπως ἔγραψες, ἀξιόπιστο τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ ποὺ ἀποκάλυψε τὶς θεῖες ἀλήθειες, αὐτὸς μᾶς διδάσκει ποιά εἶναι ἡ οὐσία τοῦ προσκυνητοῦ Πνεύματος τῆς ἐνότητος, ὀρίζοντας ἓνα ὄνομα γιὰ τὴν ἁγία Τριάδα, πράγμα ποὺ σημαίνει τὴν ἐνότητα τῆς μιᾶς οὐσίας. Ἐάν δὲν πιστεύει σ' αὐτόν, ποὺ ἀποκαλύπτει μὲ ἀκρίβεια τὸ συγγενὲς μ' αὐτὸν Πνεῦμα καὶ διδάσκει αὐτὰ ποὺ ξεπερνοῦν τὴν ἀντίληψη τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ, εἶναι περιττὴ ἡ συμβουλή μὲ δικὰ μας λόγια. Γιατὶ ὁ γήινος ἄνθρωπος μόλις ποὺ μπορεῖ νὰ καταλάβει τί ὑπάρχει κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του, ὅσα ὅμως εἶναι κρυμμένα στὸν οὐρανὸ καὶ βρῖσκονται πέρα ἀπὸ τὶς δικές μας αἰσθήσεις, αὐτὰ τὰ γνωρίζει καὶ τὰ ἀποκαλύπτει αὐτὸς ποὺ κατοικεῖ τὸν οὐρανό³⁴.

21.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΑΜΜΩΝΙΟ

Γιὰ τὴν ἀνάγνωση καὶ ἐναντίον τῶν εἰδωλολατρῶν.

Ἐπίσης γιὰ τὴ χάρη τῶν θεόπνευστων Γραφῶν καὶ τὴν ὠφέλεια ποὺ προέρχεται ἀπὸ αὐτές.

Ὁ Ὀρφείας, ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ἡσίοδος, καὶ ὅσοι τοὺς ἀκολούθησαν στὴ διδασκαλία, δίδαξαν τὶς δημιουργίες τῶν θεῶν τῶν εἰδωλολατρῶν, ποὺ τὶς ὀνομάζουν καὶ θεογονίες, ἀφοῦ συνέδεσαν τὰ λεγόμενα πολλῶν βιβλία καὶ δοξασίες, τὴ δική μας ὅμως πίστη τὴ διδάσκουν δύο βιβλία, αὐτὰ ποὺ σοῦ ἔστειλα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτο ὀνομάζεται Παλαιὰ καὶ τὸ ἄλλο Καινὴ Διαθήκη. Τὸ ἂν αὐτὰ εἶναι περισσότερο ἀληθινὰ ἀπὸ ἐκεῖνα καὶ

ἐκείνων καὶ τοῖς ὀνόμασι καὶ τοῖς πράγμασιν, αὐτὸς εὐρή-
σειας, πέπεισμαι, καὶ κρατήσειας τί ἄμεινον.

ΚΒ'.- ΖΩΣΙΜΩ

Περὶ ἱερωσύνης.

5 Τινές σέ φασιν ἱερωσύνης ἐρᾶν, πράγματος ἀνεφίκτου πολλοῖς, σοὶ δὲ καὶ μάλιστα. Ἦ τοίνυν τὸν σαντοῦ δίον διόρθωσαι, ἢ τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἀψαύστων σοι ἀνακτόρων ἀπόστηθι.

ΚΓ'.- ΘΕΟΦΙΛΩ

10 Εἰς τό, «Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν», καὶ κατὰ Θεοπασχιτῶν καὶ τὴν τῶν μίαν ἐπὶ Χριστοῦ φύσιν εἶναι λεγόντων.

Τὸ εἰρημένον ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ, ὅτι «Πᾶν πρωτότοκον διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ Κυρίῳ», οὐ περὶ παντὸς εἴρη-
15 ται πρωτοτόκου (μὴ οὕτως οἱ ἁμαθεῖς νομιζέτωσαν), ἀλλὰ περὶ ἐνὸς ἐκείνου καὶ μόνου, τοῦ ἐν τῷ τίκτεσθαι τὴν μήτραν ἀνοίξαντος Πᾶσαν γὰρ μήτραν μίξις καὶ συνουσία ἀνοίγνυσι, τὴν δὲ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν κη-
20 σασαν, αὐτὸς συλληφθεὶς ἀσπόρως προερχόμενος ἤνοιξε, καὶ πάλιν ἐσφραγισμένην κατέλιπεν. Ἀληθῶς μὲν γενόμενος ἄνθρωπος, ἀληθῶς δὲ ὢν καὶ Θεὸς καὶ προσκυνούμενος εἷς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύσεων.

ΚΔ'.- ΚΡΙΣΠΩ

25 Ὅτι οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς φιλοπονίας χρὴ τὰς ἱεράς ἀναπτύσσειν Γραφάς.

Ἐπιστημονικῶς τὴν θείαν Γραφὴν ἀνελίσσειν ὀφείλεις, καὶ τὰς αὐτῆς δυνάμεις νουνεχῶς ἀνιχνεύειν, καὶ μὴ κατατολμαῖν ἀπλῶς τῶν ἀψαύστων καὶ ἀνεφίκτων μυστη-

35. Ἀνάκτορα ὀνομάζει ὁ ἱερός πατήρ τὸν ἱερό ναὸ καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ χρησιμοποιεῖ αὐτὸ τὸν χαρακτηρισμὸν τόσο γιὰ τὸν ναὸ τοῦ Σολομώντα,

ὡς πρὸς τὰ ὀνόματα καὶ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενο, αὐτὸ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ τὸ βρεῖς σὺ ὁ ἴδιος καὶ θὰ κρατήσεις τὸ καλύτερο.

22. ΣΤΟΝ ΖΩΣΙΜΟ

Γιὰ τὴν ἱερωσύνη.

Κάποιοι λένε ὅτι ἐπιθυμεῖς τὴν ἱερωσύνη, πού εἶναι ἀπλησίαστη γιὰ τοὺς πολλούς, ἰδιαίτερα ὅμως γιὰ σένα. Ἡ λοιπὸν διόρθωσε τὴ ζωὴ σου, ἢ κρατήσου μακριὰ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τῶν θείων ἀνακτόρων³⁵, πού εἶναι ἀπλησίαστα γιὰ σένα.

23. ΣΤΟΝ ΘΕΟΦΙΛΟ

Στὴ ρήση· «Κάθε ἀρσενικὸ πού ἀνοίγει τὴ μήτρα», καὶ ἐναντίον τῶν Θεοπασχιτῶν καὶ ἐκείνων πού λένε, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶχε μία φύση.

Αὐτὸ πού λέγεται στὴ θεία Γραφή, ὅτι «Κάθε πρωτότοκο πού ἀνοίγει τὴ μήτρα εἶναι ἀφιερωμένο στὸν Κύριο»³⁶, δὲν λέγεται γιὰ κάθε πρωτότοκο. Ἄς μὴ τὸ πιστεύουν αὐτὸ ὅσοι δὲν ξέρουν, ἀλλὰ γιὰ τὸν ἕναν καὶ μόνο ἐκεῖνον πού ἀνοιξε τὴ μήτρα ὅταν γεννιόταν. Γιατὶ κάθε μήτρα ἀνοίγεται ἀπὸ τὴ σαρκικὴ ἔνωση καὶ συνουσία, ἐκείνη ὅμως πού γέννησε τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστὸ τὴν ἀνοιξε ἐκεῖνος πού ἡ σύλληψή του ἔγινε χωρὶς σπέρμα καὶ τὴν ἄφησε καὶ πάλι κλειστή. Αὐτὸς ἔγινε ἀληθινὸς ἄνθρωπος, καὶ εἶναι καὶ ἀληθινὸς Θεὸς, καὶ προσκυνεῖται ὡς ἓνα πρόσωπο ἀπὸ δύο φύσεις.

24. ΣΤΟΝ ΚΡΙΣΠΟ

Ὅτι οἱ ἱερὲς Γραφὲς δὲν πρέπει νὰ μελετῶνται ἐπιπόλαια, ἀλλὰ μὲ πολὺ ἐπιμέλεια καὶ κόπο.

Ὅφείλεις νὰ μελετᾶς μὲ πολὺ προσοχὴ καὶ σύνεση τὴ θεία Γραφή καὶ νὰ ἐρευνᾶς μὲ σωφροσύνη τὰ βαθύτερα νοήματά της, καὶ νὰ μὴ τολμᾶς νὰ προσεγγίζεις μὲ ἐπιπολαιότητα τὰ ἀ-

ὅσο καὶ γιὰ τὸ χριστιανικὸ θυσιαστήριο καὶ τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, γιατί σ' αὐτοὺς κατοικεῖ ὁ βασιλεὺς Θεός. 36. Ἐξ. 13, 15. Λουκ. 2, 23.

ρίων, ἀναξίαις ταῦτα χερσὶν ἐπιτρέπων. Οὕτω γὰρ ὁ τολμηρότατος Ὀζίας ἀναθαρρήσας ἐπιβαλεῖν τοῖς ἀνεγχειρήτοις, λέπραν τῷ θράσει προσαπηνέγκατο, καὶ ἄκων ἀπορριφθεὶς τῶν ἀνακτόρων, καθότι καὶ νόμος τοῖς λέπρα
5 κατεστιγμένοις τὴν εἴσω τούτων ἀπέκλειεν εἴσοδον. Ἐγράφη δὲ ταῦτα πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, ἵνα καὶ τὰς τόλμας φύγωμεν, καὶ τὰς κολάσεις μὴ πάθωμεν.

ΚΕ'.- ΚΥΡΙΛΛΩ

10 Ὅτι ἀμήχανον ἐν μέσῳ θορύβων ἀρετὴν κατορθῶσαι.

Τί σοι ὄφελος τῆς Ἰωάννου πρὸς τὴν ἔρημον ἀναχωρήσεως, ἣν πάλαι σπουδαίως ἐξήλωσας, νῦν δὲ μὴ ἐκεῖνον μιμουμένῳ, καὶ πρὸς τὰς οἰκείας φροντίδας παλινοστοῦντι, καὶ ἐπ' ἐρημίας θορυβουμένῳ καὶ καταμόνας ὄχλου-
15 μένῳ; Τὸ γὰρ ἡσυχάζειν τῷ σχήματι καὶ φύρεσθαι ταῖς κατὰ νοῦν στροφαῖς καὶ συγχύσεσι, καὶ ἀγλύος τὴν αἴσθησιν πληροῖ, καὶ τὰ ἤδη πονηθέντα ἀμανροῖ, καὶ ταῖς πάθει-
σι τὴν νίκην εὐοδοῖ, καὶ ῥίψασπιν τὸν ὀπλίτην ποιεῖ. «Οὐδείς δὲ στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ θίου πραγμα-
20 τείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ», ἀλλ' ὄπλοφόρος ὄλος γίνεται, πρὸς τὸν ἀρέσκοντα τῷ ταξιάρχῃ παρατασόμενος ἀγῶνα.

ΚΣ'.- ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

25 Περὶ δωροληψίας· ὅτι φρικτὸν εἰς ὑπερβολὴν πιπράσκειν τὴν ἱερωσύνην.

Πολλοί σε κωμωδοῦσιν, ὡς χρήμασιν, ἀλλ' οὐ Πνεύματι, τὰς χειροθεσίας τῆς μυσταγωγίας ἐπιτρέποντα. Καὶ εἰ μὲν συκοφαντοῦσι, καθ' ἑαυτῶν ἐπεσπάσαντο τὴν δίκην, ἐπειδὴ «Ἀπολεῖ Κύριος πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ

37. Β' Παραλ. 26, 16-23.

38. Μάρκ. 1, 4.

νέγγιχτα και ἀπρόσιτα μυστήρια, ἐπιτρέποντάς τα σὲ ἀνάξια χέρια. Γιατὶ ἔτσι ὁ τολμηρότατος Ὁζίας, πού πῆρε τὸ θάρρος καὶ ἄπλωσε τὰ χέρια του σὲ αὐτὰ πού δὲν ἀγγίζονται μὲ τὰ χέρια, εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ ἀποκτήσει ἕξαιτίας τοῦ θράσους του λέπρα καὶ νὰ διωχθεῖ χωρὶς τὴ θέλησή του ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα, ἐπειδὴ ὑπῆρχε νόμος πού ἀπαγόρευε νὰ μπαίνουν σὲ αὐτὰ ὅσοι ἦταν λεπροί³⁷. Καὶ αὐτὰ γράφτηκαν πρὸς νουθεσίαν μας, ὥστε καὶ τὸ θράσος νὰ ἀποφεύγουμε, καὶ τὶς τιμωρίες νὰ μὴ ὑποστοῦμε.

25.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΑΛΛΟ

“Ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ κατορθωθεῖ ἡ ἀρετὴ ἀνάμεσα σὲ θορύβους.

Τὶ κέρδισες ἀπὸ τὴ ἀναχώρηση στὴν ἔρημο κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰωάννη³⁸, τὴν ὁποία, ἀφοῦ στὴν ἀρχὴ τὴν ἐπεθύμησες πολὺ, τώρα ὅμως δὲν μιμεῖσαι ἐκεῖνον, ἀλλ’ ἐπανέρχεσαι σὲ φροντίδες σου, καὶ ἀνησυχεῖς στὴν ἔρημο καὶ ἐνοχλεῖσαι, ἐνῶ εἶσαι μόνος σου; Γιατὶ αὐτὸς πού ἠσυχάζει προσποιητὰ καὶ ἀναμυγνύει τὴν ἠσυχία μὲ τὶς σκέψεις καὶ τὶς ἀνησυχίες τοῦ νοῦ, καὶ θολώνει τὶς αἰσθήσεις του, καὶ λερώνει αὐτὰ γιὰ τὰ ὁποῖα κοπίασε, καὶ διευκολύνει τὴ νίκη τῶν παθῶν, καὶ κάνει τὸν στρατιώτη λιποτάκτη. «Κανένας ὅμως στρατιώτης δὲν μπλέκεται σὲ βισοτικὲς φροντίδες, γιὰ νὰ ἀρέσει σὲ ἐκεῖνον πού τὸν κάλεσε στὸ στράτευμα»³⁹, καὶ ἐξοπλίζεται ὁλόκληρος, γιὰ νὰ εἶναι ἕτοιμος γιὰ τὴ μάχη, πού ἀρέσει στὸν στρατηγό.

26.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

Περὶ δωροληψίας, καὶ ὅτι εἶναι ὑπερβολικὰ φρικτὸ νὰ πωλεῖ κανεὶς τὴν ἱερωσύνη.

Πολλοὶ σὲ κατηγοροῦν, ὅτι ἐπιτρέπεις νὰ γίνονται χειροτονίες γιὰ τὴ λειτουργία τῶν μυστηρίων μὲ χρήματα καὶ ὄχι μὲ τὸ Πνεῦμα. Καὶ ἂν βέβαια σὲ συκοφαντοῦν, ἤδη ἕξασφάλισαν ἀπὸ μόνους τους τὴν τιμωρία, γιατί «ὁ Κύριος θὰ καταστρέψει ὅλους

39. Β' Τιμ. 2, 4.

ψεύδος». Εἰ δὲ ἀληθεύουσι, γνῶθι οἱ τελευτᾶ τὸ κακόν, ὅτι
 μικροῦ κέρδους τὸ εἰς Θεὸν ὑβρίζειν ἀντήλλαξας. Καὶ τίς
 προσεύξεται περὶ σοῦ, ἐπειδὴ μήτε περὶ Ὀφνὶ καὶ Φινεές,
 εἰς Θεὸν καὶ τὴν αὐτοῦ ἀμαρτόντων ἱερωσύνην, εὐρέθη
 5 τις πρεσβευόμενος, ἀλλ' εἰς ἔσχατον ὄλεθρον, ὡς τὸ γέρας
 προπίνοντες τῆς ἱερωσύνης, ἐδόθησαν;

ΚΖ'.- ΦΑΡΙΣΜΑΝΙΩ, ΕΥΝΟΥΧΩ ΤΟΥ ΠΑΛΑΤΙΟΥ

Περὶ ἀναγνώσεως τῶν θείων Γραφῶν.

Ἀκούω σε ταῖς θείαις Βίβλοις ἐμμελετᾶν, καὶ ταῖς αὐ-
 10 τῶν κεχρηῆσθαι μαρτυρίαις ἀρμοδίως πρὸς ἅπαντας, εἶναι
 δὲ πλεονέκτην, καὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἐπιμαϊνόμενον δίοις.
 Καὶ πάννυ μοι θαυμάζειν ἐπέρχεται, ὅτι σε ὁ θεῖος ἔρως
 οὐκ ἔτρωσεν ἐκ τῆς συνεχοῦς ἀναγνώσεως, μεταβολὴν τῆς
 προθέσεως ἐργασάμενος, ὁ μὴ μόνον τῶν ἀλλοτρίων κω-
 15 λύων ἐρᾶν, ἀλλὰ καὶ τὰ προσόντα σκορπίζειν νουθετῶν.
 Ἦ τοίνυν ἀναγινώσκων ἐπίγνωθι, ἢ μὴ ἐπιγινώσκων ἀνά-
 γνωθι.

ΚΗ'.- ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Ὅτι φρικτὸν καὶ δυσέφικτον

20

ἱερωσύνη.

Πολλῶν πολλοῖς ἔρως ἐγγίνεται, οὐ συνέρχεται ταῖς
 βουλαῖς ὡς ἀνέφικτος. Οὔτε γὰρ βασιλείας πᾶς ὁ βουλόμε-
 νος ἐφικνεῖται, οὔτε περιουσίας, οὔτε συζυγίας ἧς βούλε-
 ται. Εἰ τοίνυν, ὡς φῆς, καὶ Ζώσιμος εἰσφρῆσαι ἑαυτὸν τοῦ
 25 Θεοῦ μυστηρίοις ἀναισχύντως διάζεται, μαθέτω διὰ τῆς
 ἀκριθείας σου, ὅτι λεπροῖς ὁ τοῦ Θεοῦ ναὸς ἀποκλείεται,
 μέχρις ἂν τὴν τοῦ πάθους λώβην ἀποσμήξωνται.

40. Ψαλμ. 5,7.

41. Α' Βασ. 2, 34. 4, 11.

42. Ἐξοδ. 20, 17.

ἐκείνους πού λένε ψέματα»⁴⁰. Ἐάν ὅμως λένε τὴν ἀλήθεια, μάθε ποιὸ εἶναι τὸ τέλος τοῦ κακοῦ, γιατί γιὰ μικρὸ κέρδος προτίμησες νὰ βλασφημεῖς τὸν Θεό. Καί ποιὸς θὰ προσευχηθεῖ γιὰ σένα, ἀφοῦ οὔτε γιὰ τὸν Ὁφνὶ καὶ τὸν Φινεὲς βρέθηκε κάποιος νὰ παρακαλέσει, ὅταν ἀμάρτησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἱερωσύνης πού τοὺς ἔδωσε, ἀλλὰ παραδόθηκαν στὸν χειρότερο θάνατο, ἐπειδὴ πρόδωσαν τὸ τιμητικὸ δῶρο τῆς ἱερωσύνης⁴¹;

27.- ΣΤΟΝ ΦΑΡΙΣΜΑΝΙΟ, ΕΥΝΟΥΧΟ ΤΟΥ ΠΑΛΑΤΙΟΥ

Γιὰ τὴν ἀνάγνωση τῶν θείων Γραφῶν.

Ἀκούω ὅτι μελετᾷς τὰ θεῖα βιβλία καὶ ὅτι χρησιμοποιοεῖς κατάλληλα τὴ μαρτυρία τους πρὸς ὅλους, ἀλλ' εἶσαι πλεονέκτης καὶ ἐπιβουλεύεσαι τὶς ξένες περιουσίες. Καὶ μοῦ προξενεῖται μεγάλη ἀπορία γιὰ τὸ ὅτι ὁ θεῖος ἔρωτας δὲν σὲ πλήγωσε παρὰ τὴ συνεχῆ μελέτη, ὥστε ν' ἀλλάξεις τὶς διαθέσεις, ἀφοῦ αὐτὸς ὄχι μόνο μᾶς ἐμποδίζει νὰ ἐπιθυμοῦμε τὰ ξένα⁴², ἀλλὰ μᾶς συμβουλεύει νὰ μοιράζουμε καὶ τὰ δικά μας⁴³. Ἡ λοιπὸν κατανόησε αὐτὰ πού διαβάσεις, ἢ ἂν δὲν τὰ καταλαβαίνεις, διάβαζε⁴⁴.

28.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

Ὅτι ἡ ἱερωσύνη εἶναι φρικτὸ καὶ δυσκολοπλησίαστο πρᾶγμα.

Σὲ πολλοὺς γεννιέται ἡ ἐπιθυμία γιὰ πολλὰ πράγματα, ἀλλὰ δὲν πραγματοποιεῖται, γιατί εἶναι ἀδύνατον. Πραγματικά, οὔτε βασιλιάς γίνεται καθένας πού ἐπιθυμεῖ τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα, οὔτε ἀποκτᾷ τὴν περιουσία πού ἐπιθυμεῖ, οὔτε τὸν γάμο πού θέλει. Ἐάν λοιπὸν, ὅπως λές, ὁ Ζώσιμος προσπαθεῖ χωρὶς ντροπὴ νὰ διεισδύσει μὲ τὴ βία στὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ, ὡς μάθει ἀπὸ τὴ δική σου ἀκριβῆ τήρηση τῶν ἐντολῶν, ὅτι ἀπαγορεύεται στοὺς λεπρούς νὰ μπαίνουν στὸ ναὸ τοῦ Θεοῦ, μέχρι πού νὰ θεραπεύσουν τὴ βλάβη τῆς ἀρρώστιας⁴⁵.

43. Ματθ. 12, 21. Λουκ. 3, 11. 12, 33. Ἐφεσ. 4, 28.

44. Πρὸβλ. Πράξ. 8, 30.

45. Λευϊτ. 22, 4.

ΚΘ'.- ΛΟΥΚΙΩ, ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΩ ΠΗΛΟΥΣΙΟΥ

Πρὸς φιλαργυρίαν νοσοῦντας.

Εἰ ὀφθαλμοὶ ἐπισκόπου τυγχάνουσιν οἱ τοῦ σεπτοῦ
 θυσιαστηρίου διάκονοι, σὺ δὲ τούτων κατὰ συγχώρησιν
 5 Θεοῦ ἄρχεις, ὅλος ὀφθαλμὸς ὀφείλεις ὑπάρχειν, ὡς τὰ
 ζῶα πολυόμματα, ἐπειδὴ καὶ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν ἐκεῖνα
 μιῇ ἐγγύτητι, οὐχὶ δίω, ὡς μανθάνω, ἀλλὰ μόνη τῇ λει-
 τουργίᾳ, καὶ μὴ σκοτίζειν τοῖς φαύλοις ἐπιτηδεύμασι καὶ
 τὸν τίμιον ἐκεῖνον θίασον καὶ χορὸν καὶ τὸν πειθόμενόν
 10 σοι ἀκρίτως ἐπίσκοπον, καὶ χραίνειν τὸ θεῖον θῆμα πλεο-
 νεξία, καὶ πόρους σεαυτῶ ἀπὸ τιμῆς χειροτονιῶν ἀθροί-
 ζειν. Τοὺς γὰρ πωλοῦντας τὰς περισσότερὰς ἐξέβαλεν ἀπὸ
 τοῦ ναοῦ μασιτίξας ὁ Κύριος ἵνα τοίνυν μὴ σὺν ἐκείνοις
 ὠσθῆς, παῦσαι οὕτω πλουτῶν καὶ ὕλην τῶ μέλλοντι ἐτοι-
 15 μάζων πυρί.

Λ'.- ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Περὶ ἱερωσύνης.

«Σκοπὸν σε δέδωκα», φησὶν ἡ θεία Γραφή, «καὶ ὄψει
 τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην καὶ ἀναγγελεῖς». Καὶ εἰ μὲν νή-
 20 ψουσιν ἐξυπνισθέντες καὶ πρὸς ἀρετὴν ὑπήκοοι γρηγορή-
 σουσι, καὶ σοὶ καὶ ἐκείνοις σωτηρίας γενήσεται ὄνησις. Εἰ δὲ
 τὰ ὦτα θύσουσιν ὡς ἀσπίδες, αὐτὸς τό γε ἦκον ἐπὶ σοὶ ἐξε-
 τέλεσας. Σκόπει τοίνυν μὴ μόνον φωνῇ μαρτυρούμενος
 φανῆς, τοῖς ἔργοις ἀδόκιμος καὶ ἠττώμενος, ἐνδιδοὺς τὰς
 25 ἡνίας τῆς ἀρχῆς τοῖς περὶ σὲ καὶ πιπράσκων τὴν χάριν
 ἀσεβῶς. Οὐτε γὰρ χρυσίω ἔστιν ἐπιτρέπειν χειροθεσίας,
 οὐτε ἀγνοεῖν τὸν τῶν προσαγομένων θίον, οὐτε ἑτέρους
 προβαλλέσθαι τῆς ἁμαρτίας αἰτίους ἐπὶ τοῦ ἀδεκάστου
 καὶ φρικτοῦ κριτηρίου. Οὐδὲ γὰρ τὸν Ἀδὰμ τῆς μέμψεως

46. Ἱεζ. 1, 11. 10, 12.

47. Ἱω. 2, 14-15.

29.- ΣΤΟΝ ΛΟΥΚΙΟ, ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΟΥ

Πρὸς ὅσους εἶναι ἄρρωστοι ἀπὸ τῆ φιλαργυρία.

Ἄν οἱ διάκονοι τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου εἶναι τὰ μάτια τοῦ ἐπισκόπου, καὶ ἐσύ, κατὰ παραχώρηση τοῦ Θεοῦ, εἶσαι ὁ ἀρχηγός τους, ὀφείλεις νὰ εἶσαι ὀλόκληρος ὀφθαλμός, σὰν τὶς πολυόμματες ἀγγελικὲς ὑπάρξεις⁴⁶ (ἐπειδὴ μμῆσαι ἐκεῖνες ὡς πρὸς τὴν ἐγγύτητά τους πρὸς τὸν Θεό, ὄχι μὲ τὴ ζωὴ σου, ὅπως μαθαίνω, ἀλλὰ μόνο μὲ τὸ λειτούργημά σου), καὶ νὰ μὴ σκοτίζεις μὲ φαῦλα ἔργα τὴ σεβαστὴ ἐκείνη συνοδεία καὶ χορεία, οὔτε τὸν ἐπίσκοπό σου, πού σὲ ἐμπιστεύεται χωρὶς κρίση, οὔτε νὰ λερώνεις τὸ θεῖο βῆμα μὲ τὴν πλεονεξία, συγκεντρώνοντας χρήματα γιὰ τὸν ἑαυτό σου ἀπὸ τὶς χειροτονίες. Γιατὶ ὁ Κύριος ἔδιωξε μὲ τὸ μαστίγιο ἀπὸ τὸ ναὸ ἐκείνους πού πουλοῦσαν περιστέρια⁴⁷. Γιὰ νὰ μὴ διωχθεῖς λοιπὸν καὶ σὺ μαζί μὲ ἐκείνους, σταμάτησε νὰ πλουτίζεις μ' αὐτὸ τὸν τρόπο καὶ νὰ ἐτοιμάζεις καύσιμη ὕλη γιὰ τὴ μελλοντικὴ φωτιά.

30.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

Περὶ ἱερωσύνης.

«Σὲ τοποθέτησα φρουρό», λέγει ἡ ἅγια Γραφή, «καὶ ὅταν δεῖς τὸ ἐχθρικό σπαθὶ νὰ ἔρχεται, θὰ τὸ ἀναγγείλεις»⁴⁸. Καὶ ἐὰν βέβαια ξυπνήσουν καὶ ἔλθουν σὲ ἐγρήγορη καὶ διαστοῦν νὰ ὑπακούσουν στὴν ἀρετὴ, θὰ κερδίσεις καὶ ἐσύ καὶ ἐκεῖνοι τὴ σωτηρία. Ἐὰν ὅμως ἐκεῖνοι κλείσουν τὰ αὐτιά τους σὰν τὶς ὄχιές⁴⁹, ἐσύ ἔκανες αὐτὸ πού ἦταν ὑποχρέωσή σου. Πρόσεχε λοιπὸν νὰ μὴ δίνεις τὴ μαρτυρία σου μόνο μὲ τὰ λόγια καὶ νὰ φαίνεσαι ἀκατάλληλος καὶ νικημένος στὰ ἔργα, παραχωρώντας τὴν ἐξουσία σου σὲ ὅσους σὲ περιτριγυρίζουν καὶ πουλώντας μὲ ἀσέβεια τὴ χάρη αὐτὴ. Γιατὶ μπροστὰ στὸ ἀδωροδόκητο καὶ φοβερό δικαστήριο οὔτε χειροτονίες ἐπιτρέπονται μὲ χρήματα, οὔτε νὰ ἀγνοεῖται ἡ ζωὴ τῶν ὑποψηφίων, οὔτε νὰ προβάλλονται ἄλλοι ὡς αἵτιοι τῆς ἁμαρτίας. Γιατὶ οὔτε τὸν Ἀδὰμ ἀπάλλαξε ἀπὸ τὴν

48. Ἰεζ. 33, 3-9.

49. Ψαλμ. 57, 5.

καὶ τῆς δίκης ἀπέλυσεν ἢ περὶ τῆς γυναικὸς ἀπόκρισις
καὶ σκῆψις, τῇ αὐτῆς ὑποθέσει μετεκληφέναι τῶν ἀπηγο-
ρευμένων ἀπολογούμενον.

ΛΑ΄.- ΔΙΟΦΑΝΤΗ ΑΡΧΟΝΤΙ

5

Πρὸς ἄρχοντας.

Βραχυτελῆ οὐ μόνον τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ἔχεις
τὴν ζωὴν. Τί τοίνυν ἁμαρτάνεις ἀτελεύτητα, ἐν ὀλίγαις ὥ-
ραις τὴν αἰώνιον ἐαυτῷ κατασκευάζων κόλασιν; Κατα-
μαθὼν οὖν πᾶσαν τὴν πολύστροφον καὶ πολύτρεπτον τῶν
10 πραγμάτων ἀπιστίαν, μᾶλλον ἐπὶ χρηστοῖς γνωρίζεσθαι
κατορθώμασι σπούδαζε, ὧν καὶ οἱ ἐνταῦθα τυγχάνουσιν
ἔπαινοι, καὶ οἱ μέλλοντες μισθοὶ οὐκ ἀπόλλυνται.

ΛΒ΄.- ΔΟΣΙΘΕΩ

Σημαίνει ὅτι λύχνον τὸν ἱερέα εἶναι χρῆ.

15 Ἔπει λύχνον ὁ Θεὸς ἱερέα καὶ τίθησιν ἐπὶ λυχνίας
τῆς ἐαυτοῦ καθέδρας, ἵν' ἐξαστραπτῆ φωτισμὸν τῇ Ἐκ-
κλησίᾳ καὶ δογμάτων καὶ πράξεων σκοτόους ἀπηλλαγμέ-
νων, ὅπως, ὁρῶντες οἱ λαοὶ τὰς ἀκτῖνας τῆς ζωτικῆς λαμ-
πηδόνοσ, πρὸς ἐκείνας εὐθύνωνται καὶ τὸν Πατέρα τῶν
20 φώτων δοξάζωσιν. Ἔχεις τὴν λύσιν ὧν ἠρώτησας σύντο-
μον.

ΛΓ΄.- ΠΡΟΥΝΙΧΙΩ

Διὰ τί μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰωάννου
οὐκ ἐγήγερται, καὶ τί περισσότερον ἐν αὐτῷ.

25 Διὰ τί μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, ἔφησ, Ἰωάννης,
καὶ εἰ προφήτης ὁ Ἰωάννης, τί ἦν ἐν αὐτῷ περισσότερον
προφήτου; Ἐπειδὴ τοῦτο λέγει ὁ Κύριος Ἄκουε τοίνυν

50. Γεν. 3, 12.

51. Ματθ. 5, 14-16.

κατηγορία και την τιμωρία ή απάντηση που έδωσε, κατηγορώντας απολογούμενος τη γυναίκα του, ότι με δική της προτροπή έφαγε από τους απαγορευμένους καρπούς⁵⁰.

31.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ ΔΙΟΦΑΝΤΗ

Πρὸς τοὺς ἄρχοντες.

“Οχι μόνον ἡ ἐξουσία σου ἔχει σύντομο τέλος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἴδια ἡ ζωὴ σου. Γιατί λοιπὸν ἁμαρτάνεις χωρὶς τέλος, προετοιμάζοντας μέσα σὲ λίγες ὥρες γιὰ τὸν ἑαυτὸ σου τὴν αἰώνια τιμωρία; Ἐφοῦ κατανοήσεις λοιπὸν τὴν πλήρη ἀναξιοπιστία τῶν πραγμάτων, πού πολλές φορές μεταβάλλονται καὶ ἀντιστρέφονται, νὰ ἐπιδιώξεις νὰ γίνεσαι γνωστὸς ἀπὸ ἐνάρετες πράξεις, γιὰ τίς ὁποῖες καὶ ἐδῶ δίνονται ἔπαινοι, καὶ οἱ μελλοντικὲς ἀμοιβὲς δὲν χάνονται.

32.- ΣΤΟΝ ΔΟΣΙΘΕΟ

“Οτι ὁ ἱερέας πρέπει νὰ εἶναι λυχνάρι πού φωτίζει.

“Ο Θεὸς ἀνάβει σὰν λυχνάρι τὸν ἱερέα καὶ τὸν τοποθετεῖ στὸ ἀξίωμα του σὰν σὲ λυχνοστάτη⁵¹, γιὰ νὰ ἀκτινοβολεῖ καὶ νὰ φωτίζει τὴν Ἐκκλησία καὶ μὲ τοὺς λόγους τῆς ἀλήθειας καὶ μὲ τίς πράξεις, πού εἶναι ἀπαλλαγμένες ἀπὸ τὸ σκοτάδι, ὥστε βλέποντας οἱ ἄνθρωποι τίς ἀκτίνες τοῦ ζωογόνου φωτός, νὰ κατευθύνονται πρὸς ἐκεῖνες καὶ νὰ δοξάζουν τὸν Πατέρα τῶν φώτων. Ἔχεις λοιπὸν σύντομη τὴν ἀπάντηση στὶς ἐρωτήσεις σου.

33. ΣΤΟΝ ΠΡΟΥΝΙΧΙΟ

Γιατί ἀπὸ ἐκείνους πού γεννήθηκαν ἀπὸ γυναῖκες δὲν ὑπάρχει ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Ἰωάννη, καὶ τί περισσότερο ὑπῆρχε σ' αὐτόν.

Ἐρώτησες γιατί ὁ Ἰωάννης εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ ὅλους ἐκείνους πού γεννήθηκαν ἀπὸ γυναῖκες, καὶ ἂν ὁ Ἰωάννης εἶναι προφήτης, τί περισσότερο ὑπῆρχε σ' αὐτόν ἀπὸ τοὺς προφήτες; Γιατί αὐτὸ λέγει ὁ Κύριος⁵². Ἄκουσε λοιπὸν πολλὰ μὲ λίγα λό-

52. Λουκᾶ 7,28.

πλεῖστα ἐν ὀλίγοις. Μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν ὁ Ἰωάννης, ἐπειδὴ ἐξ αὐτῆς νηδύος μητρικῆς προεφήτευσε, καὶ ἐν σκότει κρυπτόμενος, τὸ φῶς ἐλθὼν οὐκ ἀγνόησε. Περισσότερον δὲ προφητῶν, τὸ καὶ αὐτὸν ἰδεῖν ἐν σαρκὶ
5 τὸν προφητευόμενον, ὃν πάντες οἱ πατριάρχαι καὶ προφήται δι' ὀνείρων μὲν ἢ ὀπτασιῶν ἐφαντάσθησαν, θεωρηῆσαι δὲ αὐτοψεῖ οὐκ ἐπέτυχον.

ΛΔ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ τῆς ἐρωτήσεως τοῦ Προδρόμου,

10

«Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος;».

«Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;», Ἰωάννης τῷ Κυρίῳ ἐδήλου, ὑπὲρ ἀληθείας ἀποτέμεσθαι μέλλον καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ μαθητὰς προσαγαγεῖν σπουδάζων, ἀμφιδάλλοντας πρὸς τὴν αὐτοῦ μαρτυρίαν, εἰ μείζων
15 ἐστὶν ὁ Κύριος Ἰωάννου, διὰ τὴν ἀκριβοῦς πολιτείαν Ἰωάννου. Καὶ τοῦτο δι' ὧν ἔπραξεν ὁ Κύριος ἔδειξε, ταῖς πολλαῖς θαυματουργίαις ἐπαληθεύσας τὴν μαρτυρίαν Ἰωάννου, καὶ ὄψει πιστωσαμένους τὴν ἀκοὴν τοὺς ἀπιστοῦντας ἐκπέμψας.

20

ΛΕ'.- ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΒΑΣΙΛΕΙ

Περὶ ἐξουσίας καὶ πλούτου.

Εἰ τῆς Χριστοῦ βασιλείας ἀντιποιῆ, ἣν ἡ ἄφθαρτος διαμονὴ στεφανοῖ καὶ ἔπαθλον τῆς φθαρτῆς τοῖς χρηστῶς αὐτὴν διέπουσιν ἔθηκεν ὁ Θεός, ἡμερότητι κίονα τὴν ἐξ-
25 ουσίαν, καὶ δέοντι σκορπισμῷ τὸ βάρος κούφιζε τοῦ πλούτου. Οὔτε γὰρ σώζεται βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, οὔτε εἰδωλολατρίας ἐκφεύγει ἀσέβειαν ὁ τοῦ ῥέοντος πλούτου φειδόμενος.

53. Λουκᾶ 1, 13.

55. Πρβλ. Ἰω. 1, 29.

54. Πρβλ. Ἰω. 1, 6-8.

56. Λουκᾶ 7, 19. Πρβλ. Ματθ. 11, 3.

για. Ὁ Ἰωάννης εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ ὅλους ἐκείνους πού γεννήθηκαν ἀπὸ γυναῖκες, ἐπειδὴ προφήτευσε ἀκόμα καὶ μέσα ἀπὸ τὴν κοιλιά τῆς μητέρας του⁵³, καὶ ἐνῶ ἦταν κρυμμένος μέσα στὸ σκοτάδι, δὲν ἀγνόησε τὸ φῶς, ὅταν αὐτὸ ἦλθε⁵⁴. Τὸ περισσότερο πού ἔχει ἀπὸ τοὺς προφήτες εἶναι, ὅτι εἶδε ὡς ἄνθρωπο τὸν προφητευόμενο⁵⁵, ἐκεῖνον πού ὅλοι οἱ προφῆτες καὶ πατριάρχες φαντάστηκαν μὲ ὄνειρα ἢ ὄπτασιες, ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τὸν δοῦν μὲ τὰ ἴδια τους τὰ μάτια.

34. ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὴ ἐρώτηση τοῦ Προδρομοῦ,
«Ἐσὺ εἶσαι αὐτὸς πού πρόκειται νὰ ἔρθει;».

«Ἐσὺ εἶσαι αὐτὸς πού πρόκειται νὰ ἔρθει, ἢ περιμένουμε ἄλλον;»⁵⁶, ρώτησε ὁ Ἰωάννης τὸν Κύριο, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀποκεφαλισθεῖ γιὰ χάρι τῆς ἀλήθειας καὶ φρόντιζε νὰ ὀδηγήσει σ' ἐκεῖνον τοὺς μαθητές του, οἱ ὁποῖοι, ἐξαιτίας τῆς ἀπόλυτα ἐνάρετης ζωῆς τοῦ Ἰωάννη, ἀμφέβαλλαν γιὰ τὴ μαρτυρία του, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Ἰωάννη. Καὶ αὐτὸ τὸ ἀπέδειξε ἀμέσως ὁ Κύριος μὲ ὅσα ἔπραξε, ἐπαληθεύοντας τὴ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννη μὲ πολλὰ θαύματα, καὶ ἔστειλε πίσω ἐκείνους πού ἀπιστοῦσαν, ἀφοῦ ἐπιβεβαίωσε τὰ ὅσα ἄκουσαν μὲ ὅσα εἶδαν.

35. ΣΤΟΝ ΒΑΣΙΛΙΑ ΘΕΟΔΟΣΙΟ

Περὶ ἐξουσίας καὶ πλούτου.

Ἄν ἐπιζητεῖς τὴ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁποία στεφανώνει ἢ ἀφθαρτὴ ζωὴ καὶ τὴν ὁποία ὄρισε ὁ Θεὸς ὡς βραβεῖο σὲ ὅσους διαχειρίζονται σωστὰ τὴ φθαρτὴ, τότε νὰ ἀναμιγνύεις τὴν ἐξουσία μὲ τὴν πραότητα καὶ νὰ ἐλαφρώνεις τὸ βάρος τοῦ πλούτου, διανέμοντάς τον ὅπως πρέπει. Γιατὶ οὔτε ὁ βασιλιάς σώζεται ἀπὸ τὴ μεγάλη δύναμή του⁵⁷, οὔτε ἀποφεύγει τὴν ἀσέβεια τῆς εἰδωλολατρίας⁵⁸ ἐκεῖνος πού ἀποφεύγει τὴν μὲ ἀπλοχεριά διάθεση τοῦ πλούτου πού κυλάει σὰν νερὸ καὶ φεύγει.

57. Ψαλμ. 32, 16.

58. Ἐφ. 5, 5.

ΛΣ'.- ΑΝΤΙΟΧΩ, ΕΥΝΟΥΧΩ ΠΑΛΑΤΙΟΥ

Ὅτι οἱ παρὰ βασιλεῦσι καὶ δυνάσταις ἰστάμενοι,
δεῖ μιμεῖσθαι τὸν προφήτην Δανιήλ.

Χρή σε τὰς ἱεράς ἀναπτύσσοντα Βίβλους καὶ τῆ αὐτῶν
5 ἐγκαρτεροῦντα, ὡς φασιν, ἀναγνώσει, τὴν κατὰ τὸν θαυ-
μάσιον Δανιήλ ἱστορίαν εἰδέναί, ὅτι, μέσος τοῦ κλύδωνος
τῆς πλάνης ἰστάμενος, οὐδὲν ὑπέμεινε πάθος αἰχμάλωτον,
οὐδὲ μέχρι σιτίων τῶν κοινῶν εἰς μετάληψιν καὶ μὴ κοι-
νοῦντων κατὰ περίστασιν τοὺς μετέχοντας. Καὶ ἐπειδὴ οὐ
10 μόνον διάκονος τυγχάνεις τῆς βασιλείας, ἀλλὰ καὶ ἄγεις
αὐτὴν καθὼς θούλει, σπεῦσον ἀναρῶσαι τὸ δίκαιον κα-
ταπεσὸν πρὸς ἀσθένειαν, ἢ μᾶλλον πρὸς αὐτὸν ὑπάρχον
τὸν θάνατον, ἵνα καὶ τὸ δίκαιον εὗρης εὐμενὲς δικαστή-
ριον, εἰ καὶ νῦν αὐτοῦ πολλάκις σοι ἐνθύμησις οὐχ ὑπέρχε-
15 ται, ὑπὸ τῆς ὑπερφυοῦς φαντασίας ἐπτοημένῳ.

ΛΖ'.- ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Ὅτι ὁ Θεὸς οὐ χρήζει ἐξ ἀλλοτριῶν θυσίαν.

Κτίζεις, ὡς φασιν, ἐκκλησίαν ἐν Πηλουσίῳ, λαμπρὰν
20 μὲν τοῖς μηχανήμασι, πονηροῖς δὲ τοῖς ἐπιτηδεύμασι, χει-
ροτοنيῶν τιμήμασι καὶ ἀδικίαις καὶ ὑβρεσιν καὶ πενήτων
ἐκπιεσμοῖς καὶ πτωχικοῖς δαπανήμασιν, ὅπερ οὐδὲν ἔστιν
ἕτερον, ἢ οἰκοδομεῖν Σιών ἐν αἵμασι καὶ Ἱερουσαλήμ ἐν
ἀδικίαις. Οὐ χρήζει δὲ ὁ Θεὸς ἐξ ἀλλοτριῶν θυσίαν, ἀλλὰ
25 ταύτην ὡς θυόμενον κῆνα μυσάττεται. Παῦσαι τοίνυν καὶ
κτίζων καὶ ἀδικῶν, ἵνα μὴ εἰς ἔλεγχόν σοι ὑπὸ Θεοῦ ὁ οἶ-
κος ἐκεῖνος εὗρεθῆ. Μετέωρος μὲν ἰστάμενος, καταβοῶν
δέ σου αἰώνια, ἐξ οἶων ἐκτίσθη κακῶν, καὶ τοὺς ἐστερημέ-
νους μισθοῦς ἀπαιτῶν, καὶ τὴν ἄμυναν τῶν βλαβέντων
30 ζητῶν.

36. ΣΤΟΝ ΑΝΤΙΟΧΟ, ΕΥΝΟΥΧΟ ΤΟΥ ΠΑΛΑΤΙΟΥ

“Οτι αὐτοὶ ποὺ βρίσκονται κοντὰ στοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντες πρέπει νὰ μιμοῦνται τὸν προφήτη Δανιήλ.

Ἐφοῦ ἀνοίγεις τὴ ἱερὴ Βίβλο καὶ ἐπιδίδεσαι μὲ καρτερία στὴν ἀνάγνωσή της, ὅπως λένε, θὰ πρέπει νὰ γνωρίζεις τὴν ἱστορία τοῦ θαυμαστοῦ Δανιήλ. Αὐτός, ἐνῶ βρισκόταν μέσα στὴ θύελλα τῆς πλάνης, δὲν αἰχμαλωτίσθηκε ἀπὸ κανένα πάθος, φθάνοντας στὸ σημεῖο νὰ μὴ φάει οὔτε ἀπὸ τοὺς συνηθισμένους φαγώσιμους σπόρους, ποὺ δὲν μολύνουν ὅσους τοὺς τρῶνε σὲ κάποιες περιπτώσεις⁵⁹. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν εἶσαι μόνον ὑπηρετῆς τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ καὶ τὴν ὀδηγεῖς ὅπως θέλεις, φρόντισε νὰ θεραπεύσεις ἀμέσως τὸ δίκαιο, ποὺ ἔχει προσβληθεῖ ἀπὸ ἀρρώστια, ἢ καλύτερα ποὺ εἶναι ἕτοιμο νὰ πεθάνει, γιὰ νὰ βρεῖς εὐνοϊκὸ ἀπέναντί σου τὸ δίκαιο δικαστήριον, ἂν καὶ ἡ σκέψη του πολλές φορές δὲν ἔρχεται καθόλου στὸ μυαλό σου, καθὼς ἔχεις κυριευθεῖ ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνεια.

37. ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

“Οτι ὁ Θεὸς δὲν χρειάζεται τις θυσίες ἀπὸ ξένα χρήματα.

Κτίζεις ἐκκλησία, ὅπως λένε, στὸ Πηλούσιο, σπουδαία ὡς πρὸς τὰ τεχνικὰ χαρακτηριστικά, ἀλλὰ μὲ πονηρὲς μεθόδους, ἀφοῦ χρησιμοποιοεῖς ἀμοιβὲς ἀπὸ χειροτονίες καὶ ἀδικίες, ἐξευτελισμούς, καταπιέσεις ἀδυνάτων καὶ προσφορὲς φτωχῶν. Ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ οἰκοδομεῖς τὴ Σιών πάνω σὲ αἵματα καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ πάνω σὲ ἀδικίες⁶⁰. Ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ θυσία ποὺ προέρχεται ἀπὸ ξένα ὑπάρχοντα, ἀλλὰ τὴ σιχαίνεται σὰ θυσιαζόμενον σκύλο⁶¹. Σταμάτα λοιπὸν καὶ νὰ κτίζεις καὶ νὰ ἀδικεῖς, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ ἐκεῖνος ὁ ναὸς αἰτία νὰ σὲ ἐλέγξει ὁ Θεός. Γιατί, καθὼς θὰ στέκει ὀρθός, θὰ κραυγάζει ἐναντίον σου αἰῶνια ἀπὸ ποιά κακὰ κτίσθηκε, καὶ θὰ ζητᾷ τὰ χρήματα ὅλων ἐκείνων ποὺ τὰ στερήθηκαν, καὶ τὴν ὑπεράσπιση ὧσων ζημώθηκαν.

60. Μιχ. 3, 10.

61. Ἦσ. 66, 3.

ΛΗ'.- ΜΑΡΩΝΙ

Πρὸς ἱερεῖς διοῦντας κακῶς καὶ ὅτι διὰ τῆς τούτων
κακοπραγίας ἢ τοῦ Χριστοῦ διασύρεται οἰκονομία,
καὶ βλασφημεῖται τὰ τῆς θειοτάτης θρησκείας.

5 Ξένον τι καὶ ἀλλόκοτον εἶναί σε θηρίον πάντες κωμω-
δοῦσιν, οὔτε τραπέζῃ κολακευόμενον, οὔτε δεσμοῖς ἀγά-
πης κρατούμενον, οὔτε τῇ τυρράνου συνηθείᾳ χειρούμε-
νον, καὶ τοιαύτην τὴν ὕβριν τῷ θυσιαστηρίῳ ἐπισυρόμε-
νον. Ἦ τοίνυν ἄρνησαι τὸ ἀτίθασον, καὶ ἀντὶ θηρίου φά-
10 νηθι ἄνθρωπος, ἢ παῦσον τὴν κατὰ τῆς ἐκκλησίας λοιδο-
ρίαν, σαυτὸν εἴργων τῆς φρικτῆς λειτουργίας.

ΛΘ'.- ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ

ἽΟτι οὐ χρὴ συνηγορεῖν ταῖς τῶν ἄλλων
φauλότησιν.

15 Τί θαυμάζεις ὅτι δι' ἐνὸς ἁμαρτίαν καὶ μόνου ὄλη μα-
στίζεται πόλις, ὅπερ καὶ ἐπὶ Δαβὶδ γενόμενον ἔγνωσ; ἽΟ-
ταν γὰρ ἐπὶ τῇ εὐθηνίᾳ τῶν πραγμάτων ὁ ἔξαρχος ὑπερη-
φανεύηται, εἰς ἀθυμίαν αὐτοῦ καὶ κατάκρισιν τὸ ὑπήκοον
ἐλαττοῦται, οὐκ ἀδίκως παιδευόμενον, ἀλλ' ἐκάστου τὰ
20 ἐπίχειρα τῆς οἰκείας πράξεως παραλαμβάνοντες, καὶ τῆς
θείας μακροθυμίας ἀποτυγχάνοντες, διὰ τὰς τοῦ ἄρχον-
τος ψήφους. Μὴ τοίνυν ἐπισυνηγόρει ταῖς Εὐσεβίου τοῦ,
ὡς οἶεται, ἐπισκόπου φauλότησιν, εἰ δι' ἐκεῖνον καὶ τὸ θυ-
σιαστήριον λειτουργῶν καὶ ἡ πόλις οἰκητόρων χηρεύει. Οἱ
25 γὰρ ἀκρίτως τὸν ἀνάξιον προβαλλόμενοι, δίκαιοί εἰσι καὶ
τοὺς πόνους τῶν καρπῶν αὐτῶν φαγεῖν, ἀρετὴν ἀτιμάσαν-
τες, καὶ κακίαν οὔτω προφανῆ προστησάμενοι.

38.- ΣΤΟΝ ΜΑΡΩΝΑ

Γιὰ τοὺς ἱερεῖς ποὺ δὲν ζοῦν σωστά, καὶ ὅτι μὲ τὰ πονη-
 ρά τους ἔργα ἐξευτελίζεται ἡ οἰκονομία τοῦ Χριστοῦ
 καὶ βλασφημοῦντα τὰ ἱερὰ τῆς ἀγιότατης πίστεως.

“Ὅλοι σὲ διακωμωδοῦν σὰν κάποιο ἄγνωστο καὶ παράδοξο
 θηρίο, ποὺ οὔτε κολακεύεται ἀπὸ τὸ τραπέζι ποὺ τοῦ προσφέρε-
 ται, οὔτε συγκρατεῖται ἀπὸ τοὺς δεσμοὺς τῆς ἀγάπης, οὔτε
 τιθασεύεται ἀπὸ τὴ φιλική του σχέση με τὸν ἄρχοντα, καὶ ἐπιφέ-
 ρει τόσο μεγάλη προσβολή στὸ θυσιαστήριο.” Ἡ λοιπὸν ἀπόδα-
 λε τὴν ἀδάμαστη κακία, καὶ ἀντὶ γιὰ θηρίο ἐμφανίσου ἄνθρω-
 πος, ἡ σταμάτησε τὴν κακολογία ἐναντίον τῆς ἐκκλησίας, ἀπο-
 κλείοντας τὸν ἑαυτό σου ἀπὸ τὰ φρικτὰ λειτουργικὰ σου καθή-
 κοντα.

39.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΕΟΔΟΣΙΟ

“Ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπερασπίσουμε τὶς φαυλότητες
 τῶν ἄλλων.

Γιατί παραξενεύεσαι ἐπειδὴ γιὰ τὴν ἁμαρτία ἐνὸς καὶ μόνου
 τιμωρεῖται ὁλόκληρη πόλη, πράγμα ποὺ γνωρίζεις ὅτι ἔγινε καὶ
 στὴν ἐποχὴ τοῦ Δαβίδ⁶²; Γιατί, ὅταν ὁ ἄρχοντας ὑπερηφανεύεται
 γιὰ τὴν εὐημερία τῶν ὑλικῶν πραγμάτων, οἱ ὑπήκοοί του ἐλατ-
 τώνονται πρὸς λύπη καὶ κατάκρισή του, χωρὶς ὅμως νὰ ταλαι-
 πωροῦνται ἄδικα, ἀφοῦ εἰσπράττουν τὸ μισθὸ γιὰ τὶς πράξεις
 τους καὶ χάνουν τὸ προνόμιο τῆς θείας μακροθυμίας, ἐξαιτίας
 τῶν ἀποφάσεων τοῦ ἄρχοντα. Μὴ λοιπὸν ὑπερασπίζεσαι τὶς πο-
 νηρὲς πράξεις τοῦ, ὅπως νομίζει, ἐπισκόπου Εὐσεβίου, γιατί
 ἐξαιτίας ἐκείνου τὸ θυσιαστήριο ἔχει στερηθεῖ τοὺς λειτουργοὺς
 καὶ ἡ πόλη τοὺς κατοίκους. Καθόσον εἶναι δίκαιο, ἐκεῖνοι ποὺ
 χωρὶς κρίση ἀνέδειξαν τὸν ἀνάξιο, νὰ γευθοῦν τοὺς καρπούς
 τῶν κόπων τους⁶³, ἀφοῦ ἀτίμασαν τὴν ἀρετή, καὶ προτίμησαν
 τὴν τόσο φανερὴ κακία.

63. Ψαλμ. 127, 2.

Μ'.- ΤΟΥΒΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

Περὶ τοῦ μὴ ὄπλοφορεῖν στρατιώτην ἐν εἰρήνῃ
καὶ κομπάζειν.

Οὐκ ἔστιν ὄπλοφορεῖν ἐν εἰρήνῃ, οὐκ ἔστι σχῆμα πολέ-
5 μου ἐπὶ μέσης ἀγορᾶς περιφέρειν, οὐκ ἔστι ξιφήρη διάγειν
ἐν πόλει, ἀλλὰ καὶ φόβον καὶ πείραν τοιαύτην ἐν πολέμῳ
κατὰ ἀντιπάλων γυμνάζειν. Εἰ οὖν σχήματι χαίρεις πολε-
μικῶ καὶ ἀναρρήσεων καὶ στηλῶν ἐπιτυχεῖν ἀξιοῖς, εἰς τὸ
στρατόπεδον τὸ μαχόμενον τοῖς βαρβάροις κατάβηθι, καὶ
10 μὴ, χρήμασιν ἐξωνούμενος τὴν ἐκεῖθεν φυγὴν καὶ οἴκοι
μένων, ἐνταῦθα παῖζε τὸν ἐκεῖ χρεωστούμενον πόλεμον.

ΜΑ'.- ΦΙΛΙΠΠΩ ΜΟΝΑΧΩ.

Εἰς μοναχὸν ἀστάτως ἔχοντα τὸν βίον.

Τὸν λαγῶν, τὸ κατάφοβον ζῶον καὶ φύσει δειλόν, ἐ-
15 κεῖνό φασιν ὑπομένειν, τὸ κοίτην ἐκ κοίτης ἀμείδειν, πρὸς
πᾶσαν κίνησιν καὶ βοὴν ταρασσόμενον. Ἄλλ' οὐχὶ μο-
ναχόν, τὸν ἐπὶ Κύριον πεποιθέναι ὀφείλοντα καὶ ὡς ὄρος
Σιών βεβηκέναι. Τί τοίνυν, καταλιπὼν τὸ ἐρείδεσθαι ἀ-
σφαλῶς ἐπὶ Κύριον καὶ σταυρὸν ἔχειν τὴν ἀκόλουθον ἄ-
20 σκησιν, τόπον μεταβάλλεις ἐκ τόπου, μᾶλλον, ὡς ἔοικε,
τράπεζαν ἀβροτέραν, ἀλλ' οὐ παιδεύειν στερροτέραν,
ζητῶν; Καὶ συμβήσεται σοι, ὡς οἶμαι, πάσας τὰς πόλεις
τοῦ Ἰσραὴλ καὶ πάσας τὰς ἐσχατιὰς τῆς γῆς μετὰ τοιαύ-
της γαστροῦ καὶ γνώμης περιφερόμενον, Εὐριπον εἶναί τινα,
25 παντὶ ἀνέμῳ κνίσσης περιφερόμενον καὶ μέχρι παντὸς
ἀστατουῦντα.

ΜΒ'.- ΑΡΧΟΝΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ

Ἑρμηνεία εἰς θεῖον ἄνθρακα.

Τῇ λαβίδι ἔλαβεν ὁ διορατικώτατος Ἡσαΐας τὸν ἐκ

40.- ΣΤΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ ΤΟΥΒΑ

Γιὰ τὸ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὄπλοφορεῖ ὁ στρατιώτης
σὲ καιρὸ εἰρήνης καὶ νὰ καυχιέται.

Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ φέρεις ὄπλα σὲ καιρὸ εἰρήνης, οὔτε νὰ περιφέρεσαι μὲ στρατιωτικὴ στολὴ μέσα στὴν ἀγορὰ, οὔτε νὰ διαασχίζεις τὴν πόλη φορώντας τὸ ξίφος, ἀλλὰ αὐτὸν τὸν φόβο καὶ τὴν ἐμπειρία νὰ τὰ ἐξασκεῖς στὸν πόλεμο κατὰ τῶν ἀντιπάλων. " Ἄν λοιπὸν εὐχαριστιέσαι μὲ τὸ πολεμικὸ σχῆμα καὶ ἔχεις τὴν ἀξίωση νὰ ἐπιτύχεις νίκες καὶ διακρίσεις, πῆγαινε στὸ στρατόπεδο ποὺ πολεμᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ μὴ, ἐξαγοράζοντας μὲ χρήματα τὴν ἀπαλλαγὴ σου ἀπὸ ἐκεῖνο καὶ μένοντας στὸ σπίτι σου, παίζεις ἐδῶ τὸν πόλεμο ποὺ χρωστᾷς ἐκεῖ.

41.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΦΙΛΙΠΠΟ

Πρὸς μοναχὸ ποὺ ζεῖ ἀκατάστατη ζωὴ.

Λένε ὅτι ὁ λαγός, τὸ ζῶο αὐτὸ ποὺ εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ φόβο καὶ δειλὸ ἀπὸ τὴ φύση του, παθαίνει τὸ ἐξῆς· μετακινεῖται ἀπὸ φωλιὰ σὲ φωλιὰ, τρομάζοντας μὲ κάθε κίνηση καὶ θόρυβο. Αὐτὸ ὅμως δὲν πρέπει νὰ συμβαίνει μὲ τὸν μοναχό, ποὺ ὀφείλει νὰ ἔχει στηριγμένη τὴν πεποίθησή του στὸν Κύριο καὶ νὰ ἀνεβαίνει σὰν στὸ ὄρος Σιών. Γιὰ ποιὸ λόγο λοιπὸν, ἐγκαταλείποντας τὸ νὰ στηρίζεσαι μὲ ἀσφάλεια στὸν Κύριο καὶ νὰ ἔχεις γιὰ σταυρὸ τὴν ἄσκησι ποὺ συνεπάγεται, μετακινεῖσαι ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, ζητώντας μᾶλλον, ὅπως φαίνεται, πλουσιώτερα τραπέζια, παρὰ μεγαλύτερη σκληραγωγία; Νομίζω ὅτι, ἀφοῦ γυρίσεις ὅλες τὶς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ καὶ κάθε γωνιὰ τῆς γῆς μὲ τέτοια λαίμαργη γαστέρα καὶ διάθεσι, θὰ καταλήξεις νὰ γίνεις κάτι σὰν τὸν Εὐριπο, ἀλλάζοντας κατεύθυνση μὲ κάθε μυρωδιὰ ψητοῦ καὶ ζῶντας συνεχῶς μὲ ἀστάθεια.

42.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΑΡΧΟΝΤΙΟ

Ἑρμηνεῖα στὸ θεϊκὸ ἀναμμένο κάρβουνο.

Μὲ τσιμπίδα πῆρε τὸ ἀναμμένο κάρβουνο ἀπὸ τὸ θυσιαστή-

τοῦ θυσιαστηρίου ἄνθρακα, τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐνανθρώπησιν θεωρῶν τηλαυγέστατα. Ἐνθραξ ἡ θεία ἐωρᾶτο οὐσία, λαβὶς δὲ ἡ ἐξ ἡμῶν αὐτῇ ἐνωθεῖσα ἀναμάρτητος σὰρξ. Ἡψατο δὲ τῶν χειλέων Ἡσαίου καὶ τὰς αὐτοῦ ἐκά-
 5 θηρεν ἁμαρτίας, τὰς πάσης τῆς ἀνθρωπείας φύσεως δηλονότι. Ἡ γὰρ ἄρρητος τοῦ Λόγου πρὸς τὸ ἀνθρώπινον ἔνωσις ἦρε θεοπρεπῶς τὰς τοῦ κόσμου παντὸς ἁμαρτίας

ΜΓ'— ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ

10 Τίνα ἔννοιαν ἔχει τό, «Ἐπόθεις τὴν χειρὰ σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου».

«Ἐπόθεις τὴν χειρὰ σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου, καὶ ἐξορκίῳ σε τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς», ἐνετείλατο τελευτῶν ὁ Ἀβραάμ τῷ οἰκέτῃ τὸν ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ μέλλοντα σαρκοῦσθαι Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τὸν Κύ-
 15 ριον ἡμῶν καὶ Δεσπότην Χριστόν, καθαρότητι διανοίας ὁρῶν μέλλοντα τοῦ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεσθαι, ὡς προφήτης καὶ βλέπων τὰ ἔμπροσθεν.

ΜΔ'— ΜΩΣΗ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

20 Πρὸς ἱερεῖς περὶ τῆς τῶν πενήτων οἰκονομίας ὀλιγώρως ἔχοντας.

Οὐ χρὴ τὰς τῶν πενήτων τροφὰς ἀδοκιμάστως διανέμειν, ἀλλ' ἐκεῖνο πεπεῖσθαι τὸν ταύτας οἰκονομεῖν τεταγμένον, ὡς εἴ τι πέρα τοῦ δέοντος ἀνάλωται, ἱεροσυλίας αὐτὸν καθίστησιν ὑπεύθυνον πταίσμασι.

25 ΜΕ'— ΜΑΡΤΥΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Ἵτι φρικτὸν καὶ δυσέφικτον ἱερωσύνη.

Παρέργως ποιῆ τὴν τῶν θείων νόμων ἀνάγνωσιν, ἣ καὶ αὐτὴν ἀγνοεῖς τὴν ἀνάγνωσιν. Ἡνίκα γὰρ εἰς τὸν θεῖον

ριο ὁ διορατικώτατος Ἡσαΐας⁶⁴, βλέποντας καθαρῶτατα τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου μας. Σὰν κάρβουνο ἀναμμένο φαινόταν ἡ θεία οὐσία, ἐνῶ ἡ τσιμπίδα ἦταν ἡ ἀναμάρτητη σάρκα πού ἐνώθηκε μ' ἐκείνην καὶ προερχόταν ἀπὸ ἐμᾶς. Ἀκούμπησε τὰ χεῖλη τοῦ Ἡσαΐα καὶ καθάρισε τὶς ἁμαρτίες του, δηλαδή τὶς ἁμαρτίες ὅλου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Καὶ πραγματικὰ ἡ ἀνέκφραστη ἔνωση τοῦ Λόγου μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση ἐξάλειψε μὲ θεϊκὸ τρόπο τὶς ἁμαρτίες ὅλου τοῦ κόσμου.

43.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΕΡΜΙΝΟ

Ποιὰ ἔννοια ἔχει τό, «Βάλε τὸ χέρι σου κάτω ἀπὸ τὸν μηρὸ μου».

«Βάλε τὸ χέρι σου κάτω ἀπὸ τὸν μηρὸ μου, καὶ θὰ σὲ ὀρκίσω μπροστά στὸν Θεὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς»⁶⁵, πρόσταξε ὁ ἐτοιμοθάνατος Ἀβραὰμ τὸν δούλο του, βλέποντας μὲ τὴν καθαρὴ ψυχὴ του, ὡς προφήτης πού βλέπει τὸ μέλλον, τὸν Θεὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τὸν Κύριό μας καὶ Δεσπότη Χριστό, ὁ ὁποῖος ἐπρόκειτο νὰ λάβει σάρκα ἀπὸ τοὺς μηρούς του καὶ νὰ βοηθήσει τὴ γενιά του⁶⁶.

44.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΜΩΥΣΗ

Πρὸς ἱερεῖς πού παραμελοῦν τὴ φροντίδα τῶν φτωχῶν.

Δὲν πρέπει νὰ μοιράζονται οἱ τροφὲς τῶν φτωχῶν χωρὶς ἔλεγχο, ἀλλ' ἐκεῖνος πού ὀρίσθηκε νὰ τὶς διαχειρίζεται θὰ πρέπει νὰ πιστεύει ἀπόλυτα, ὅτι ἐάν κάτι ξοδεύεται παραπάνω ἀπὸ ὅσο πρέπει, γίνεται ὑπεύθυνος τοῦ ἁμαρτήματος τῆς ἱεροσυλίας.

45.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ

ἽΟτι ἡ ἱερωσύνη εἶναι φρικτὸ καὶ δυσκολοκατόρθωτο πρᾶγμα.

Διαβάξεις τοὺς θεῖους νόμους σὰν ἔργο δευτερεύουσας σημασίας, ἢ μήπως ἀγνοεῖς καὶ τὴν ἀνάγνωση; Γιατὶ ὅταν ὁ Ἀα-

66. Ἐβρ. 2, 16.

ναὸν ἱεροουργεῖν Ἀαρὼν καὶ οἱ ἐξ ἐκείνου εἰσήεσαν, πάντα
 τὰ ἐξ ἐρίας ἀποτιθέντες ἐσθήματα, στολὰς ἐκ λίνου περιε-
 βάλλοντο, ἐχούσας καὶ τὸ ἀπόρρητον καὶ τῶν ἔξω θορύ-
 βων ἐπιλησημονεῖν σημαίνουσας Ὁ γὰρ Θεῶ λειτουργεῖν
 5 προσιῶν, οὐδὲν ἀλλότριον καὶ τῆς ὕλης ἐφόλκιον ἐπιφέρε-
 σθαι δύναται. Εἰ τοίνυν μετὰ τοιαῦτα τεκμήρια διάζεσθαι
 κατατολμᾶς τὴν ἀλήθειαν, συγχύσεις καὶ φλυαρίας ἐπεισ-
 φέρων τοῖς ἀνακτόροις, οἷς πᾶσα ἡ σιγὴ κεχρεώσθηται,
 ὀμιλίας ἀτόπους, χειροθεσίας ἀθέσμους, εἰς ἔσχατον πέπει-
 10 σο ἐξωθῶν σαυτὸν κατακρίσεως κίνδυνον.

ΜΣ'.— ΜΗΝΑ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ

Περὶ πρακτικῶν.

Τὰ πράγματα λόγων οὐ χρήζει. Αὐτὰ γὰρ ἐστὶ φαινό-
 15 μενα. Οἱ λόγοι δὲ μᾶλλον τοῦ γενέσθαι πράγματα δέονται
 καὶ αὐτοί, εἰ σεμνότητος ἔχονται. Εἰ τοίνυν βούλοιο ἀμφό-
 τερα φανῆναι αἰοίδιμος, καὶ πρᾶττε λογικῶς, καὶ λέγε πρα-
 κτικῶς.

ΜΖ'.— ΝΕΜΕΣΙΩ ΑΡΧΟΝΤΙ

20

Πρὸς ἄρχοντας.

Ἡ τῆς ἀρχῆς ἐξουσία, εἰ μὴ κέκραται ἡμερότητι καὶ
 ἐπανθεῖ αὐτῇ ἢ Θεῶ διακονοῦσα προσήνεια, ἀπόνοιά ἐστι
 μᾶλλον καὶ ἀγριότης. Εἰ δὲ τῷ πράττει μιγεῖν καὶ τούτῳ ἰθύ-
 νει τὸ δίκαιον, καὶ εὐθύτης ἐστὶ καὶ χρηστότης καὶ ὁδὸς
 25 εὐνομίας καὶ πραγμάτων γαλήνη.

ΜΗ'.— ΕΠΑΓΑΘΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

Διὰ τί ἀπεγράφη ὁ Κύριος ἐν μήτρᾳ, ὕστερον δὲ
 καὶ κῆνσον ἐτέλεσεν.

30

Ἀπεγράφη ὁ Κύριος τῇ μήτρᾳ φερόμενος καὶ κῆνσον

ρών και οἱ διάδοχοί του ἔμπαιναν στό θεῖο ναὸ γιὰ νὰ ἱερουργήσουν, ἔβγαζαν ὅλα τὰ βαμβακερὰ ροῦχα, καὶ φοροῦσαν λινές στολές⁶⁷, πὺν συμβόλιζαν τὸ ἀπόρητο τῆς πράξεως καὶ τὴν ἀπομάκρυνση ἀπὸ τοὺς ἑξωτερικοὺς θορύβους. Πράγματι, αὐτὸς πὺν ἔρχεται νὰ λειτουργήσῃ γιὰ τὸν Θεὸ δὲν μπορεῖ νὰ φέρει ἐπάνω του τίποτε ξένο καὶ ἑξαρτημένο ἀπὸ τὴν ὕλη. "Αν λοιπὸν μετὰ ἀπὸ τέτοιες ἀποδείξεις τολμᾶς νὰ διαστρέφεις τὴν ἀλήθεια, εἰσάγοντας στοὺς ναοὺς, στοὺς ὁποίους ὀφείλεται ἀπόλυτη σιωπή, σύγχυση καὶ φλυαρία, μάταιες διδασκαλίες καὶ παράνομες χειροτονίες, νὰ εἶσαι σίγουρος ὅτι ὀδηγεῖς τὸν ἑαυτό σου στὸν χειρότερο κίνδυνο τιμωρίας.

46.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΜΗΝΑ

Γιὰ τὴν ἔμπρακτη ζωή.

Τὰ ἔργα δὲν χρειάζονται λόγια, γιὰτὶ αὐτὰ φαίνονται ἀπὸ μόνα τους. Τὰ λόγια μᾶλλον χρειάζονται νὰ γίνουν πράξεις, ἑάν εἶναι σύμφωνα μὲ τὴ σεμνότητα. "Αν λοιπὸν θέλεις νὰ γίνεις φημισμένος καὶ στὰ δύο, καὶ νὰ ἐνεργεῖς λογικὰ καὶ νὰ μιλᾶς μὲ ἔργα.

47.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ ΝΕΜΕΣΙΟ

Πρὸς τοὺς ἄρχοντες.

"Αν ἡ δύναμη τῆς ἐξουσίας δὲν εἶναι ἀναμεμιγμένη μὲ τὴν πραότητα καὶ δὲν ἀνθεῖ ἐπάνω τῆς ἡ ἠπιότητα καὶ ἡ καλὴ διάθεση, πὺν διακονοῦν τὸν Θεὸ, εἶναι παραφροσύνη μᾶλλον καὶ ἀγριότητα. "Αν ὅμως ἀναμιχθεῖ μὲ τὴν πραότητα καὶ μ' αὐτὴν κατευθύνει τὴ δικαιοσύνη, τότε εἶναι εὐθύτητα καὶ χρησιμότητα, δρόμος εὐνομίας καὶ κατάσταση εἰρήνης.

48.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΕΠΑΓΑΘΟ

Γιὰτὶ ὁ Κύριος ἀπογράφηκε ἐνῶ βρισκόταν στὴ μήτρα καὶ ἀργότερα πλήρωσε καὶ φόρο.

ἘΟ Κύριος ἀπογράφηκε ἐνῶ βρισκόταν στὴ μήτρα⁶⁸ καὶ πλή-

68. Λουκᾶ 2, 5.

ἔτέλεσε Καίσαρι, τῷ κράτει νομοθετῶν ὑποτάσσεσθαι, ὅταν μηδὲν παραβλάπτῃ πρὸς τὴν εὐσέβειαν. Ἄ τοίνυν αὐτὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν κατ' οἰκονομίαν πτωχεύσας ἐδίδαξεν, εὐγνωμόνως ἡμεῖς μιμησώμεθα, καὶ μὴ σκῆψῃ πτωχῶν
5 τὸν φόρον ἀρνῶμεθα.

ΜΘ'.- ΠΑΥΛῶ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ

Πῶς τὴν ἀργίαν ἀποστρέφεσθαι χρὴ καὶ τὰς μαρτυρίας προβάλλεται.

Πολλήν, ὡς ἔγνω, πληθὺν ἀδελφῶν συναγήοχα, κα-
10 λῶς μὲν ζῆν ἐθιζόντων, ἀργὰς δὲ χειρὰς ἐχόντων. Τοῦτο δὲ οὔτε παρὰ Χριστοῦ εὖρες τελούμενον, οὔτε παρὰ Παύλου τοῦ σοφοῦ διδασκάλου τηρούμενον. Ὁ μὲν γὰρ καὶ ἀμπελῶνα καὶ ἐργασίαν καὶ μισθὸν ἐπ' αὐτῷ ἐπαγγέλλεται, ὁ δὲ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶ καὶ μηδενὸς προσδεῖσθαι
15 ἐδίδαξεν. Εἰ τοίνυν καὶ Χριστῷ πείθῃ τῷ Θεῷ καὶ Παύλον τὸν πάνσοφον μιμῆ, ἢ ἐργάζεσθαι παιδευσον, ἢ τὴν πρόφασιν δίδαξον ἀφ' ἧς καὶ τραφήσονται, καὶ ἀνάπανσιν ἔξουσι, καὶ πονηρῶν λογισμῶν καθαρεύουσιν, οἱ μῆτε Χριστῷ πειθαρχοῦντες, μῆτε Παύλῳ ἀκολουθοῦντες.

20 Ν'.- ΣΤΡΑΤΗΓΙῶ (ΣΤΑΓΙΡΙῶ) ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ

Τί σημαίνει ἡ καρυῖνη ῥάβδος.

Ῥάβδον καρυῖνην εἶδεν Ἰερεμίας, ὁ τῶν προφητῶν πολυκίνδυνος, ἱερωσύνης ὑπόθεσιν, ἧς τὰ μὲν προφανῆ καὶ ἐπιπόλαια καὶ ὡς ἂν τις εἴποι προοίμια, στυπτικὰ καὶ
25 τραχέα τυγχάνει καὶ δριμύτητος μέτοχα, τὰ δὲ κρύφια καὶ ἐσώτερα σταθερά τε καὶ βέβαια καὶ στηρίζειν δυνάμενα.

69. Ματθ. 22, 17. Μάρκ. 12, 14.

70. Ματθ. 20, 1-16.

71. Α' Θεσ. 4, 11· πρβλ. Πράξ. 20, 34.

ρωσε φόρο στὸν Καίσαρα⁶⁹, νομοθετώντας τὴ ὑποταγὴ στὴν κρατικὴ ἐξουσία, ὅταν αὐτὴ δὲν βλάπτει τὴν εὐσέβεια. "Ὅσα λοιπὸν μᾶς δίδαξε ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ποὺ ἔγινε φτωχὸς κατὰ συγκατάβαση, ἐμεῖς ἄς τὰ ἐφαρμόζουμε μὲ εὐγνωμοσύνη, καὶ ἄς μὴν ἀρνούμαστε τὴ φορολογία μὲ πρόσχημα δῆθεν τοὺς φτωχοὺς.

49.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΠΑΥΛΟ

Γιατί πρέπει νὰ ἀποστρεφόμεσθε τὴν ἀργία
καὶ ποιῆς εἶναι οἱ μαρτυρίες γι' αὐτό.

"Ἐχεις συγκεντρώσει γύρω σου μεγάλο ἀριθμὸ ἀδελφῶν, ὅπως ἔμαθα, ποὺ ἔχουν τὴ συνήθεια νὰ ζοῦν μὲ ἄνεση, ἀλλὰ νὰ μὴν ἐργάζονται. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ βρῆκες νὰ γίνεται οὔτε ἀπὸ τὸν Χριστό, οὔτε νὰ τηρεῖται ἀπὸ τὸν Παῦλο, τὸν σοφὸ διδάσκαλο. Γιατὶ ὁ πρῶτος διδάσκει γιὰ ἀμπελώννα καὶ ἐργασία καὶ μισθὸ γι' αὐτήν⁷⁰, καὶ ὁ δεῦτερος ὁρίζει νὰ ἐργάζεται κανεὶς μὲ τὰ χέρια του καὶ νὰ μὴν ἔχει τὴν ἀνάγκη κανενός⁷¹. "Ἄν λοιπὸν πείθεσαι καὶ στὸν Χριστὸ τὸν Θεὸ καὶ μιμῆσαι τὸν πάνσοφο Παῦλο, ἢ μάθε τους νὰ ἐργάζονται, ἢ δίδαξέ τους τὸν ἀληθινὸ λόγον τῆς ἐργασίας, γιατί μὲ τὴν ἐργασία καὶ θὰ τρέφονται καὶ ἄνεση θὰ ἀποκτήσουν καὶ καθαροὶ θὰ εἶναι ἀπὸ πονηροὺς λογισμοὺς, αὐτοὶ ποὺ οὔτε στὸν Χριστὸ πειθαρχοῦν, οὔτε τὸν Παῦλο ἀκολουθοῦν.

50.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΟ (ΣΤΑΓΙΡΙΟ)

Ποιὰ εἶναι ἡ σημασία τοῦ καρυδένιου ραβδιοῦ.

Τὸ καρυδένιο ραβδί ποὺ εἶδε ὁ Ἱερεμίας⁷², ὁ προφήτης ποὺ κινδύνεψε περισσότερο ἀπ' ὅλους τοὺς προφήτες, εἶναι σύμβολο τῆς ἱερωσύνης. Γιατὶ τὰ ἐξωτερικὰ τῆς στοιχεῖα, ποὺ εἶναι φανερὰ σὲ ὅλους καὶ ἐπιφανειακά, καὶ τὰ ὁποῖα θὰ ὀνόμαζε κανεὶς εἰσαγωγικά, εἶναι σκληρὰ, δύσκολα καὶ ἐπίπονα, τὰ κρυφὰ τῆς ὅμως καὶ ἐσωτερικὰ στοιχεῖα εἶναι σταθερὰ καὶ ἀξιόπιστα καὶ ἔχουν τὴ δύναμη νὰ στηρίζουν. Πρέπει λοιπὸν καὶ νὰ ὑπομένει

72. Ἱερ. 1, 11.

Χρὴ τοίνυν καὶ τὰ ἐπίπονα τῆς ἱερωσύνης φέρειν γενναίως, καὶ τὰ ἔπαθλα ταύτης περιμένειν προθύμως.

ΝΑ'— ΘΕΟΠΟΜΠΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ

Περὶ τῆς καταραθείσης συκῆς.

5 Τὴν συκὴν οὐχ ἀπλῶς ὁ Κύριος κατηράσατο, μὴ τοῦτο νόμιζε, ὡς τῶν θείων ἀκόρεστε, ἀλλ' ἵνα δείξῃ τοῖς ἀγνωμόσιν Ἰουδαίοις, ὅτι ἔχει δύναμιν καὶ πρὸς τιμωρίαν ἀρκοῦσαν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν πᾶσι τοῖς θαύμασιν οὐδὲν αὐτὸν
10 παρασχόντα τινὶ λυπηρὸν ἐωράκεισαν, μόνον εὐεργετεῖν αὐτὸν ὑπελάμβανον δύνασθαι, οὐκ ἔχοντα κακοῦν τοὺς πονηροὺς ἐξουσίαν, ἐκ τῆς ἀψύχου τοίνυν οὐσίας πείθει τὸν ἀχάριστον δῆμον, ὅτι καὶ ἀμύνασθαι δύναται, καὶ ὡς ἀγαθὸς οὐ βεβούλευται. Ἐξηράνθη οὖν ξύλον, ἵνα φοβήσῃ
15 ἀνθρώπους. Ἄμα δέ τις τούτῳ καὶ ἀπόρρητος συμπλέκεται λόγος, παρὰ γερόντων εἰς ἡμᾶς σοφῶν διαφοιτήσας, ὅτι τὸ ξύλον τῆς παραβάσεως τοῦτο, οὗ καὶ τοῖς φύλλοις εἰς σκέπην οἱ παραβάντες ἐχρήσαντο. Καὶ κατηράθη παρὰ
20 Χριστοῦ φιλανθρώπως, μηκέτι καρπὸν ἐνεγκεῖν αἴτιον ἀμαρτίας. Ἐπειδὴ δευτέρᾳ Θεοῦ παρουσία πρὸς ἐνανθρώπησιν μὲν οὐκ ἔστι, πρὸς δὲ τίσιν τῶν πεπραγμένων ἑκάστῳ.

ΝΒ'— ΛΑΜΠΕΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ

Κατὰ Μανιχαίων.

Πολλαὶ προφάσεις εἰσὶ τῆς ἀποχῆς τῶν βρωμάτων, καὶ
25 ἔθος καὶ φύσις καὶ γνῶμαι δι' ἐγκράτειαν τελούμεναι. Τὸ μὲν γὰρ νόμῳ πολλάκις παραδίδοται ἔθος, ἢ δὲ κατὰ μῖσος συμβαίνει καὶ πάθος, ἢ δ' αὖ πάλιν ἑτέρα πρὸς τὴν γυμνασίαν τῶν μειζόνων κατορθωμάτων. Εἰ ταύτης εἶ τῆς ὑστά-

73. Ὁ «τριβούνος» ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ ἀνώτατα πολιτικοστρατιωτικὰ ἀξιώματα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους· βλ. Διονυσίου Ἀλικαρνασέως, Ρωμαϊκὴ Ἀρχαιολογία, 2, 7, 3, ἔκδ. Κ. Jacoby, Dionysii Halicarnasei antiquitatum

καινὴς μὲ γενναιότητα τοὺς κόπους τῆς ἱερωσύνης, καὶ νὰ περιμένει μὲ προθυμία τὰ βραβεῖα τῆς.

51.— ΣΤΟΝ ΤΡΙΒΟΥΝΟ⁷³ ΘΕΟΠΟΜΠΙΟ

Γιὰ τὴ συκιὰ πού καταράσθηκε ὁ Κύριος.

Νὰ μὴ νομίζεις, σὺ πού δὲν χορταίνεις τὰ θεῖα πράγματα, ὅτι ὁ Κύριος καταράσθηκε χωρὶς λόγο τὴ συκιὰ,⁷⁴ ἀλλὰ τὸ ἔκανε γιὰ νὰ δείξει στοὺς ἀχάριστους Ἰουδαίους, ὅτι ἔχει δύναμη ἰκανὴ πρὸς τιμωρία. Ἐπειδὴ δηλαδή σὲ ὅλα τὰ θαύματά του δὲν εἶχαν δεῖ τίποτε κακὸ νὰ προξενεῖ σὲ κάποιον, νόμιζαν ὅτι μπορεῖ μόνο νὰ εὐεργετῆ καὶ ὅτι δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ κάνει κακὸ στοὺς πονηροὺς. Γιὰ τὸν λόγο λοιπὸν αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἄψυχη ὕλη πείθει τὸν ἀχάριστο λαό, ὅτι μπορεῖ καὶ νὰ ἀμυνθεῖ, ἀλλὰ δὲν θέλει, γιατί εἶναι ἀγαθός. Ξεράθηκε λοιπὸν τὸ δένδρο, γιὰ νὰ φοβήσῃ τοὺς ἀνθρώπους. Μαζὶ ὅμως μὲ αὐτὸ συνδυάζεται καὶ μιὰ μυστικώτερη ἐρμηνεία, πού ἔφθασε σὲ μᾶς ἀπὸ τοὺς σοφοὺς γέροντες. “Ὅτι δηλαδή ἡ συκιὰ εἶναι τὸ δένδρο τῆς παραβάσεως, γιατί οἱ παραβάτες χρησιμοποίησαν τὰ φύλλα του γιὰ νὰ σκεπαστοῦν. Ἀπὸ φιλανθρωπία λοιπὸν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ὁ Κύριος τὸ καταράσθηκε, ὥστε νὰ μὴ ξαναφέρει καρπὸ πού θὰ γίνῃ αἰτία ἁμαρτίας, γιατί δὲν θὰ ὑπάρξει δεύτερη παρουσία τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐνανθρώπηση, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀποδώσῃ ὁ καθένας λογαριασμὸ γιὰ τὶς πράξεις του.

52.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΛΑΜΠΕΤΙΟ

Κατὰ Μανιχαίων.

Ἐπάρχουν πολλοὶ λόγοι γιὰ τὴν ἀποχὴ ἀπὸ τὶς τροφές, ὅπως ἡ συνήθεια, ἡ φύση καὶ ἡ ἀπόφαση γιὰ ἐγκράτεια. Ἡ συνήθεια πολλὰς φορὲς παραδίδεται μὲ τὸν νόμο, ἄλλες φορὲς πάλι ἡ νηστεία ἀσκειῖται ἀπὸ μῖσος καὶ πάθος, καὶ ἄλλες μὲ σκοπὸ τὴν ἐξάσκησιν γιὰ μεγαλύτερα κατορθώματα. “Ἄν ἀκολουθεῖς αὐτὴ

Romanum quae supersunt, Stuttgart 1967), τὸ ὁποῖο διατηρήθηκε καὶ στὴ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία.

74. Μάρκ. 11, 13-14.

της, ἀκατηγόρητος ἢ νηστεία. Εἰ δὲ τῆς βδελυκτῆς Μανι-
χαίου καὶ Μαρκίωνος τυγχάνεις μερίδος, οὐδεὶς σοι τῆς ἡ-
μετέρας συστήσεται μάνδρας, ὡς τὸν Χριστοῦ διαφθείρον-
τι νόμον καὶ ὡς κακὰ τὰ χρηστὰ παρορῶντι.

5

ΝΓ΄.- ΘΕΟΔΟΥΛΩ

Τῶν ιβ' προφητῶν, εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἀμώς,
«Ὁ γυμνὸς φεύξεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ».

«Ὁ γυμνὸς φεύξεται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ», φησὶν ὁ προ-
φήτης. Προχείρως μὲν τὰ ἐν τῷ πάθει τοῦ Κυρίου συμβάν-
10 τα προθεωρῶν καὶ τὸν γυμνὸν πεφευγότα δηλῶν, ὃς σιν-
δόνα περιβεβλημένος ἐπὶ γυμνοῦ τὴν πείραν τῶν Κυριο-
κτόνων ἀπέφυγε, καταλιπὼν αὐτοῖς τὴν σινδόνα. Ἡ δὲ κε-
κρυμμένη τούτου καὶ παρακεκαλυμμένη διάνοια, σημαίνει
τὸν ἰσχνὸν καὶ ἀπέριπτον καὶ τῶν βαρῶν τῆς σαρκὸς ἀμέ-
15 τοχον, μηδὲν κῶλυμα πρὸς τὴν ἐντεῦθεν ἀνάβασιν ἔχοντα,
κοῦφον δὲ καὶ εὐαπάλλακτον τῆς θνητῆς ἀναχωροῦντα
ἰλύος, καὶ πρὸς τὴν ἄφθαρτον ζωὴν πτηνὸν ἀπαντῶντα.

ΝΔ΄.- ΘΕΟΛΟΓΙΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ

Κατὰ Νεστοριανῶν.

20 Τί περισσὸν ἢ ἀλλότριον τῆς ἡμετέρας, ἔφης, θρησκεί-
ας δοξάζουσιν οἱ πολυπλανεῖς καὶ πολύθεοι Ἕλληνες,
μητέρα θεῶν ἀναγράφουσιν, ὅποτε καὶ ἡμεῖς Θεοῦ μητέ-
ρα πιστεύομεν; Ἄκουε τοίνυν συντόμως, ἃ καὶ μαθεῖν σε
θέλω γνησίως. Ἕλληνες μὲν τὴν τῶν θεῶν αὐτῶν καὶ ὑπά-
25 των μητέρα, ἐξ ἀκολασίας καὶ ἀρρήτων παθῶν καὶ συνει-
ληφύϊαν καὶ τετοκυῖαν ἐγνώρισαν, οὐδὲν ὅ,τι λαγνείας εἶ-

75. Ὁ Μαρκιωνισμὸς καὶ ὁ Μανιχαϊσμὸς ἦταν αὐστηρὲς ἐγκρατιτικὲς αἰρετικὲς ὁμάδες, ποὺ ἐμφανίστηκαν τὸν 3ο αἰ. στὴν Ἐκκλησία, δημιουργώ-
ντας μεγάλα προβλήματα. Δίδασκαν ὅτι τὸ σῶμα εἶναι κακὸ καὶ ἐνάντιο στὴν
ψυχὴ, καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο προσπαθοῦσαν νὰ τὸ ἐξαντλήσουν μὲ αὐστηρὲς
νηστεῖες.

τὴν τελευταία, τότε ἡ νηστεία σου δὲν μπορεῖ νὰ κατηγορηθεῖ. Ἐὰν ὅμως ἀνήκεις στὴ βδελυρὴ δμάδα τοῦ Μανιχαίου καὶ τοῦ Μαρκίωνα⁷⁵, κανένας ἀπὸ τὴ δική μας μάνδρα δὲν θὰ σὲ ὑποστηρίξει, γιατί διαφθείρεις τὸν νόμο τοῦ Χριστοῦ καὶ περιφρονεῖς τὰ καλὰ ὡς κακά.

53.- ΣΤΟΝ ΘΕΟΔΟΥΛΟ

Ἐκ τῶν δώδεκα προφῆτες, σὲ αὐτὸ πού λέχθηκε ἀπὸ τὸν Ἄμωσ, ὅτι «ὁ γυμνὸς θὰ φύγει τὴν ἡμέρα ἐκείνη».

«Ὁ γυμνὸς θὰ φύγει τὴν ἡμέρα ἐκείνη»⁷⁶, λέγει ὁ προφήτης. Σύμφωνα μὲ μία πρώτη ἐρμηνεία, ὁ προφήτης ἔβλεπε ὅσα ἔγιναν κατὰ τὸ πάθος τοῦ Κυρίου καὶ ἀναφέρεται σ' ἐκεῖνον πού ἔφυγε γυμνός. Ἐκεῖνον δηλαδὴ πού εἶχε σκεπασμένη τὴ γύμνια του μὲ ἓνα σεντόνι καὶ ἀπέφυγε τὴ σύλληψη ἀπὸ ἐκείνους πού σκότωσαν τὸν Κύριο, ἀφήνοντάς τους τὸ σεντόνι⁷⁷. Σύμφωνα ὅμως μὲ τὴ μυστικὴ καὶ κρυμμένη ἐρμηνεία του, σημαίνει τὸν ἀδύνατο καὶ τὸν ἀπλό, καὶ πού δὲν κουβαλᾷ τὰ βάρη τῆς σάρκα οὔτε καὶ ἔχει κανένα ἐμπόδιο γιὰ τὴν ἀναχώρηση ἀπὸ τὰ γῆινα, ἀλλ' εἶναι ἐλαφρὺς καὶ ἀπαλλάσσεται εὐκόλα ἀπὸ τὴ λάσπη τῆς θνητῆς φύσης καὶ σὰν πουλὶ πετᾷ γιὰ νὰ συναντήσῃ τὴν ἀφθαρτὴ ζωὴ.

54.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΘΕΟΛΟΓΙΟ

Ἐναντίον τῶν Νεστοριανῶν.

Τί περισσότερο ἢ διαφορετικὸ ἀπὸ τὴ δική μας πίστη, εἶπες, πιστεύουν οἱ Ἕλληνες μὲ τίς πολλὰς πλάνες καὶ τοὺς πολλοὺς θεοὺς, ὅταν κάνουν λόγο γιὰ μητέρα τῶν θεῶν, τὴ στιγμή πού καὶ ἐμεῖς πιστεύουμε σὲ μητέρα τοῦ Θεοῦ; Ἀκουσε λοιπὸν μὲ συντομία αὐτὰ πού θέλω νὰ μάθεις σωστά. Οἱ Ἕλληνες βέβαια γνώρισαν τὴ μητέρα τῶν θεῶν τους καὶ ὅλων τῶν ὑψίστων νὰ ἔχει συλλάβει καὶ γεννήσῃ ἀπὸ ἀκολασία καὶ ἀκατανόμαστα πάθη, μία μητέρα πού δὲν ὑπάρχει εἶδος φιληδονίας πού νὰ μὴ τὸ γνωρί-

76. Ἄμωσ 2, 16.

77. Μάρκ. 14, 51-52.

δος ἢ ἀγνοήσασαν, ἢ ἀπρακτον καταλιποῦσαν, ἅτε τοιούτων μητέρα. Ἦν δὲ ἡμεῖς τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ ἡμῶν γενομένην ὁμολογοῦμεν μητέρα, μονογενῆ καὶ μονότροπον σύλληψιν δεξαμένην, πᾶσαι τῶν ἀνθρώπων αἱ γενεαὶ
 5 σὺν ἀληθείᾳ ἐπέγνωσαν, οὔτε σποραῖς γενομένης, οὔτε φθοραῖς μεσιτευσάσης. Εἰ δὲ ἀπιστεῖς τοῖς λεγομένοις, ἐκ τῆς τοῦ γεννηθέντος δυνάμεως εἶση τὸ ἀληθέστερον. Πηροῖς γὰρ ὀφθαλμοὺς ἔχαρίσατο, λεπρούς τῆς λώβης καὶ τοῦ πάθους ἐκάθαρεν, νωδοῖς καὶ μογιλάλοις καὶ κωφεύ-
 10 ουσι τὴν ἀκουστικὴν καὶ τὴν φωνητικὴν ἀρμονίαν ἐνέθηκεν. Ἐπὶ νώτων θαλάσσης ἐβάδισεν, οἰδήσεις κυμάτων καὶ πνευμάτων ἀτάκτους ἐμβολὰς κατεπράυνε, δαιμόνων στίφη καὶ φάλαγγας λόγῳ μόνῳ ἐδίωξε, τεθνεῶτας πολλοὺς ῥήματι πρὸς παλινζωίαν ἐκάλεσε. Ταύτας ἡμῖν τὰς
 15 θεοσημείας οἱ αὐτόπται αὐτῶν παρέδωκαν, τοσοῦτον κολακείας καὶ χάριτος ἄμοιρον τὴν μαρτυρίαν τηρήσαντες, ὡς καὶ τὰ συμβάντα αὐτῷ ἐπονείδιστα γράψαι, διωγμούς, ὕβρεις, λιθασμούς, ἐμπτύσματα, ῥαπίσματα, κολαφίσματα, σταυρόν, ἦλους καὶ θάνατον, ὃν ἀνάστασις διεδέξατο συν-
 20 τόμως, καὶ τὸν παθόντα Θεὸν σεσαρκωμένον σημαίνουσα, καὶ τὴν τεκοῦσαν Θεοῦ σαρκωθέντος μητέρα κηρύττουσα. Εἰ τὰ πράγματα ὅμοια, ἀνάγκη καὶ τὰ ὀνόματα καταδέχεσθαι ὅμοια.

ΝΕ΄.- ΙΕΡΑΚΙ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΩ

25 Περὶ τῆς θαυματουργίας τῶν μαρτυρικῶν λειψάνων.

Εἰ σκανδαλίζη ἐπὶ τῇ κόνει τῶν μαρτυρικῶν σωμάτων παρ' ἡμῶν τιμωμένη διὰ τὴν περὶ τὸν Θεὸν αὐτῶν ἀγάπην καὶ ἔνστασιν, ἐρώτησον τοὺς ἐξ αὐτῶν τὰς ἰάσεις λαμβάνοντας, καὶ μάθε πόσοις πάθεσι θεραπείας χαρίζονται. Καὶ
 30 οὐ μόνον οὐ σκώψεις τὸ γινόμενον, ἀλλὰ καὶ ζηλώσεις

ζει ἢ νὰ τὸ ἄφησε χωρὶς δοκιμὴν, ἀφοῦ εἶναι μητέρα ὄλων αὐτῶν. Αὐτὴν ὅμως ποὺ ἐμεῖς ὁμολογοῦμε ὅτι ἔγινε μητέρα τοῦ Θεοῦ μας ποὺ ἔλαβε σὰρκα, ἀφοῦ δέχθηκε σύλληψη μοναδικὴ καὶ ἀνεπανάληπτη, τὴ γνώρισαν ὅλες οἱ γενιές τῶν ἀνθρώπων ὅπως ἦταν στὴν πραγματικότητά, ὅτι δηλαδὴ ἔγινε μητέρα χωρὶς νὰ προηγηθεῖ σπορὰ καὶ χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ φθορά. "Αν ὅμως δὲν πιστεύεις στὰ λεγόμενα, θὰ μάθεις τὴν ἀλήθεια καλύτερα ἀπὸ τὴ δύναμη ἐκείνου ποὺ γέννησε. Γιατὶ ἐκεῖνος χάρισε μάτια σὲ τυφλοὺς, καθάρισε λεπροὺς ἀπὸ τὴν ἀτίμωση καὶ τὴν ἀσθένεια, ἀποκατέστησε τὴν ἀκουστικὴ καὶ φωνητικὴ ἀρμονία στοὺς τραυλοὺς, τοὺς βωβοὺς καὶ τοὺς κωφοὺς. Βάδισε πάνω στὴ θάλασσα καὶ στὰ φουσκωμένα κύματα, σταμάτησε τὶς ἀτακτες ἀνεμοθύελλες, κατεδίωξε πλήθη καὶ στρατοὺς δαιμονίων μὲ ἓνα μόνο λόγο, καὶ κάλεσε πάλι στὴ ζωὴ μὲ ἓνα μόνο λόγο πολλοὺς πεθαμένους. Αὐτὰ τὰ θεϊκὰ θαύματα μᾶς παρέδωσαν ἐκεῖνοι ποὺ τὰ εἶδαν μὲ τὰ μάτια τους, κρατώντας τὴ μαρτυρία τους καθαρὴ ἀπὸ κολακείες καὶ μεροληψίες σὲ τέτοιο σημεῖο, ὥστε νὰ γράψουν καὶ τὰ ἀτιμωτικά γιὰ ἐκεῖνον, δηλαδὴ τοὺς διωγμοὺς, τὶς ὕβρεις, τοὺς λιθοβολισμοὺς, τὰ φτυσίματα, τὰ ραπίσματα, τὰ μαστιγώματα, τὸν σταυρό, τὰ καρφιά καὶ τὸν θάνατο, ποὺ σύντομα ὅμως τὸν διαδέχθηκε ἡ ἀνάστασις, ἡ ὁποία καὶ ἀπέδειξε ὅτι ἐκεῖνος ποὺ ἔπαθε ἦταν ὁ Θεὸς μὲ ἀνθρώπινη σὰρκα, καὶ διακήρυξε ὅτι ἐκείνη ποὺ τὸν γέννησε ἦταν μητέρα τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔλαβε σὰρκα. "Αν τὰ πράγματα εἶναι ἴδια, εἶναι ἀπαράιτητο νὰ ἀποδεχόμεσθε ὅμοια καὶ τὰ ὀνόματα.

55.- ΣΤΟΝ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΟ ΙΕΡΑΚΑ

Σχετικὰ μὲ τὰ θαύματα τῶν λειψάνων τῶν μαρτύρων.

"Αν σκανδαλίζεσαι ἀπὸ τὴ σκόνη τῶν σωμάτων τῶν μαρτύρων ποὺ τιμᾶται ἀπὸ ἐμᾶς ἕξαιτίας τῆς ἀγάπης τους καὶ τῆς σταθερῆς προσήλωσής τους πρὸς τὸν Θεό, ρώτησε ἐκείνους ποὺ θεραπεύθηκαν ἀπὸ αὐτούς, καὶ μάθε σὲ πόσες ἀρρώστιες χαρίζουν τὴ γατριά. Καὶ τότε ὄχι μόνον δὲν θὰ κοροϊδέψῃς αὐτὸ

πάντως τὸ κατορθούμενον. Εἰ δὲ αὐτὸς νεκρῶν ὄστων πα-
 ραιτῇ θίγειν, ὡς γέγραφας, τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων καὶ
 ἐπὶ κακία βοηθέντων τὰ λείψανα βδέλυξαι, οὗς ἐν τῷ ναῷ
 τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος κατώρουξαν Ἕλληνες, σεμνοποι-
 5 οῦντες τὰ αἰσχίστα, καὶ φαύλων ἀνθρώπων τάφους καὶ κό-
 νεις λομοποιοῦς ἐκθειάζοντες.

ΝΣ'.— ΝΕΙΑΩ

Περὶ Ἰούδα τοῦ προδότου.

Οὐκ ἐπειδὴ προεἶπεν ὁ Κύριος, ὃ θαυμάσιε, τὴν τοῦ
 10 Ἰούδα προαίρεσιν, ἐκεῖνος πρὸς τὴν προδοσίαν ὠλίσθη-
 σεν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὠδινε τὴν ἐπιβουλήν ὁ ἀλιτήριος, ὁρῶν
 τὰ κρύφια τῆς καρδίας κινήματα, τὰ μέλλοντα ὡς παρόν-
 τα προέφηγε.

ΝΖ'.— ΚΥΡΩ

15 Εἰς τὸ εἰρημένον, «Οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον
 εἰς ἀσκοὺς παλαιούς».

Τοὺς σαπέντας τῇ παλαιότητι καὶ τὴν νέαν χάριν ἀθε-
 τήσαντας, ἀσκοὺς παλαιούς ὁ Κύριος προσηγόρευσεν, ὡς
 διαρρηγνυμένους, καὶ τὸν καινὸν λόγον τῆς βασιλείας ἐκ-
 20 χέοντας. Τοιοῦτος ὁ Καϊάφας ἐλήλεκται. Ἀκούσας γὰρ
 παρὰ τοῦ Κυρίου, ὅτι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰμι, διέρρηξε τὰ
 ἱμάτια, ὁ δὲ Πέτρος τὸν νόμον τοῦ Πνεύματος τῆς ζωῆς
 προσδεξάμενος, οὐ μόνον διδασκόμενος οὐκ ἀνένευσεν,
 ἀλλὰ καὶ μόνον ἐρωτηθεὶς ὠμολόγησεν, ἔμφυτον δείξας
 25 τῆς ἀληθείας τὴν εἶδησιν.

ΝΗ'.— ΠΑΤΡΙΜΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ

Πρὸς ἀποστείλαντας ξένια.

Λαχάνοις ἡμᾶς δεξιουῖσαι, σοφῶς τὸ ἀπέριπτον ἐπιδει-

πού γίνεται, ἀλλὰ καὶ θὰ ἀγαπήσεις τὸ κατόρθωμα. Ἐὰν ὅμως ἐσὺ ἀποφεύγεις νὰ ἀγγίζεις ὅσα νεκρῶν, ὅπως ἔγραψες, νὰ ἀηδιάζεις καὶ τὰ λείψανα τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων πού ἔγιναν γνωστοὶ γιὰ τὴν κακία τους, σὰν ἐκείνους πού ξέθαψαν στὸ ναὸ τῆς Ἀρτέμιδας στὴν Ἔφεσο οἱ Ἕλληνες, πού τιμοῦν τὰ μεγαλύτερα αἴσχη καὶ ἐκθειάζουν τοὺς τάφους καὶ τὴ σκὼνὴ πονηρῶν ἀνθρώπων πού προκαλοῦν ἀρρώστιες.

56.– ΣΤΟΝ ΝΕΙΛΟ

Γιὰ τὸν προδότη Ἰούδα.

Ὁ Ἰούδας δὲν κατρακύλησε στὴν προδοσία, θαυμάσιε, ἐπειδὴ ὁ Κύριος προφήτευσε τὴν ἐσωτερικὴ του διάθεση γι' αὐτήν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ γεμᾶτος κακία καλλιεργοῦσε μέσα του τὴν ἐπιβουλή, καὶ ὁ Κύριος ἔβλεπε τὶς κρυφῆς κινήσεις τῆς καρδιάς του, προφήτευσε ἐκεῖνα πού ἐπρόκειτο νὰ γίνουν σὰ νὰ γίνονταν ἐκείνη τὴ στιγμή.

57.– ΣΤΟΝ ΚΥΡΟ

Στὴ ρήση· «Δὲν βάζουν καινούργιο κρασί σὲ παλιὰ ἀσκιά».

Ἐκείνους πού σάπισαν προσκολλημένοι στὰ παλιὰ καὶ ἀθέτησαν τὴν καινούργια χάρη, ὁ Κύριος τοὺς ὀνόμασε «παλιὰ ἀσκιά»⁷⁸, πού σχίζονται καὶ χύνουν τὸν καινούργιο λόγο τῆς βασιλείας. Ὡς τέτοιος ἐλέγχθηκε ὁ Καϊάφας. Γιατὶ αὐτός, ἀκούοντας ἀπὸ τὸν Κύριο νὰ λέγει, «εἶμαι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ»⁷⁹, ἔσχισε τὰ ροῦχα του. Ὁ Πέτρος ὅμως πού δέχθηκε τὸ νόμο τοῦ Πνεύματος τῆς ζωῆς, ὄχι μόνο δὲν τὸν ἀρνήθηκε διδασκόμενος τὶς οὐράνιες ἀλήθειες, ἀλλὰ τὸν ὁμολόγησε καὶ μόνο δεχόμενος τὴν ἐρώτησή του⁸⁰, δείχνοντας ὅτι ἡ γνώση τῆς ἀλήθειας εἶναι ἔμφυτη.

58.– ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΑΤΡΙΜΟ

Πρὸς ἐκείνους πού ἔστειλαν δῶρα.

Μᾶς φιλεύεις μὲ λαχανικὰ, ἐπιδεικνύοντας μὲ τρόπο σοφὸ

79. Ματθ. 26, 64-65.

80. Ματθ. 16, 16.

κνὺς τῆς διαίτης καὶ τὰς τοῦ κόρου πηγὰς ἀποδύων, καὶ ὅπως εἶ τοῦ παραδείσου γεωργὸς ἐξ αὐτῶν τῶν δώρων δεικνύς

ΝΘ'.- ΓΟΡΓΟΝΙΩ

5 Πῶς νοητέον τὸ γεγραμμένον, «Ὅς ἂν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ».

Πολυδύναμον καὶ πολυθρόλητον ἐπεξήτησας ζήτημα, πολλοῖς μὲν ἐρευνηθέν, μόνοις δὲ τοῖς θεοπνεύστοις καταληφθέν, «Ὅς ἂν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ, ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ, οὔτε ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι». Καὶ τί, ὅτι μιᾶς οὔσης τῆς οὐσίας τῆς θεϊκῆς Τριάδος ἢ κατὰ τοῦ Υἱοῦ βλασφημία, ἔφης, οὐκ ἐκδικεῖται, ἀλλ' ἢ κατὰ τοῦ Πνεύματος μόνῃ; Ἄκουε τοί-
10 νων. Ὅς ἂν εἴποι κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου βλάσφημον λόγον, οὐ κρίνεται, εἶπεν ὁ Κύριος, ἐπειδὴ τοῖς λημῶσι τὸν τῆς διανοίας ὀφθαλμὸν δυσκατάληπτος καὶ δυσθεώρητος ὁ ἠνωμένος ἀρρήτως Θεὸς τῇ εὐτελείᾳ τῆς φαινομένης σαρκός, ἀγνωσμένης τῆς κρυπτομένης θεότητος.
20 Τοῖς δὲ καθαροῖς τὴν διάνοιαν, οἷς ἐπεφάνη ἢ σαρκωθεῖσα θεότης, οὐδὲ ἀπιστία ὅλως ἐγγέγονεν, οὐδὲ ἢ τῆς κρίσεως ἠπείληται ἀνταπόδοσις. Ἡ δὲ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου βλασφημία διὰ τοῦτο ὑπάρχει ἀσύγνωστος, ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ ἔργα φαινόμενα, ἀγνώμονας καὶ ἀχαρίστους ἐλέγχει τοὺς βλασφημοῦντας. Τῶν γὰρ παθῶν ἐκκοπτομένων καὶ τῶν δαιμόνων ἐλαννομένων ἐν τῇ δυνάμει τῆς θεότητος, ἐν τῷ Βεελζεβούλ ταύτας γίνεσθαι τὰς θεοσημείας οἱ γογγυσταὶ Ἰουδαῖοι ἐσυκοφάντησαν. Ταύτην οὖν τὴν βλασφημίαν τὴν κατὰ τῆς θείας τρανῶς οὔσαν οὐσίας, ἀσυγ-
30 χώρητον εἶναι ὁ Κύριος ἀπεφήνατο.

τὴν ἀπλότητα τῆς τροφῆς, κλείνοντας ἔτσι τὶς πηγές τοῦ κορεσμοῦ., καὶ δείχνεις μὲ τὰ δῶρα σου αὐτὰ ὅτι εἶσαι πράγματι γεωργὸς τοῦ παραδείσου.

59.- ΣΤΟΝ ΓΟΡΓΟΝΙΟ

Πῶς πρέπει νὰ νοεῖται τὸ λεχθέν, «Αὐτὸς ποὺ θὰ πεῖ λόγο κατὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, θὰ συγχωρεθεῖ».

Ζήτησες νὰ μάθεις γιὰ ἓνα πολὺ δύσκολο θέμα καὶ πολυσυζητημένο, ποὺ ἐρευνήθηκε βέβαια ἀπὸ πολλούς, ἀλλὰ ἔγινε κατανοητὸ μόνον ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶχαν θεία ἔμπνευση· «Ὅποιος πεῖ λόγο κατὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, θὰ τοῦ συγχωρεθεῖ, ἐνῶ ὁποιος μιλῆσει κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, δὲν θὰ τοῦ συγχωρεθεῖ οὔτε σ' αὐτὸν τὸν αἰῶνα, οὔτε στὸν μέλλοντα»⁸¹. Γιὰ ποιὸ λόγο, εἶπες, ἀφοῦ ἡ οὐσία τῆς ἁγίας Τριάδος εἶναι μία, ἡ βλασφημία κατὰ τοῦ Υἱοῦ δὲν τιμωρεῖται, ἀλλὰ μόνον αὐτὴ ποὺ στρέφεται κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος; Ἀκουσε λοιπόν. Ὅποιος ἐκτομίσει βλάσφημο λόγο κατὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου δὲν τιμωρεῖται, εἶπε ὁ Κύριος, ἐπειδὴ ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν ἀρρωστημένα τὰ μάτια τῆς διάνοιας εἶναι δύσκολο νὰ δοῦν καὶ νὰ καταλάβουν τὴν κατὰ τρόπο ἀνέκφραστο ἔνωση τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν εὐτελεῖ φαινομενικὰ ἀνθρώπινη σάρκα, ἀφοῦ ἀγνοοῦν τὴν κρυμμένη θεότητα. Σ' ἐκείνους ὅμως ποὺ ἡ διάνοια εἶναι καθαρὴ καὶ φανερώθηκε ἡ σαρκωμένη θεότητα, οὔτε ἀπιστία εἰσχώρησε καθόλου σ' αὐτούς, οὔτε ἀπειλοῦνται μὲ τὴν ἀνταπόδοση τῆς κρίσεως. Ἡ βλασφημία ὅμως κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος γι' αὐτὸ εἶναι ἀσυγχώρητη, ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ ἔργα ποὺ φαίνονται ἐλέγχουν τοὺς βλάσφημους ὡς ἀγνώμονες καὶ ἀχάριστους. Γιατὶ ὅταν θεραπεύοονταν οἱ ἀρρώστιες καὶ διώχονταν τὰ δαιμόνια μὲ τὴ δύναμη τῆς θεότητας, οἱ γογγυστὲς Ἰουδαῖοι κατηγοροῦσαν ὅτι αὐτὰ τὰ θεϊκὰ σημάδια γίνονταν μὲ τὴ δύναμη τοῦ Βεελζεβούλ⁸². Αὐτὴ λοιπόν τὴ βλασφημία, ποὺ στρέφεται τόσο φανερὰ κατὰ τῆς θείας οὐσίας, ὄρισε ὁ Κύριος νὰ εἶναι ἀσυγχώρητη.

82. Ματθ. 12, 24.

Ε'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Εἰς τὸ αὐτό.

Ὅτι μὲν, ἔφης, κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἡ βλασφημία, δῆλον ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ Κυρίου φωνῆς λεγούσης, «Ὅς
 5 ἂν εἴποι κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ», καὶ ὅτι ἡ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου ἐκδικεῖται ἡ βλασφημία, σαφές ὅτι δὲ τῆς θείας ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον οὐσίας, τοῦτο σὺ ἤτησας γραφικῶς τρανωθῆναι.
 Ἐξεσί σοι ἀγχινοῦντι καὶ μικρὸν προελθόντι ἐκ τῶν ἐν
 10 χερσὶ τοῦ Κυρίου φωνῶν καὶ τὴν λύσιν εὐρεῖν. «Εἰ ἐγώ», φησὶν, «ἐν τῷ Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; Εἰ δὲ Πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω ταῦτα, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ». Ἐν τῷ ἑτέρῳ σαφέστερον εἰρηκῶς εὐαγγελιστής, «Εἰ δὲ ἐγώ
 15 ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια», «δάκτυλον Θεοῦ» τὸ Πνεῦμα λέγων τὸ ἅγιον. Δάκτυλος δέ, ὡς ἐν ὑποδείγματι τῷ καθ' ἡμᾶς, τῆς οὐσίας ἐστὶ τοῦ σώματος τὴν τοίνυν ἀχώριστον καὶ συγγενῆ τῆς θείας οὐσίας τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου ὑπόστασιν, τῷ τοῦ δακτύλου ὀνόματι ἐ-
 20 φανέρωσε.

ΞΑ'.- ΖΩΣΙΜΩ

Πρὸς Ζώσιμον χρῆσις, τινὰς τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐπιστολὰς φέροντα.

Ἡδέως ἂν ἐροίμην σε γραφικῶς τὸν Αἰθίοπα τὴν γνώ-
 25 μην, «Ἄρα γε γινώσκεις ἢ ἀναγινώσκεις;». Ὡς τινες γάρ φασι, ῥημάτων μνημονεύεις τινῶν τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, οὐ τῶν πραγμάτων κατ' οὐδὲν μνημονεύεις. Εἰ δὲ ἀληθῆς εἰ τοῦ ἀνδρὸς ἐραστής, ἔργοις τοῦ ἐκείνου λόγους ἐπίδειξαι, δι' ὧν τὰ ἤθη κανόνι φιλοσοφίας ἐρρῦθμι-

83. Ματθ. 12, 32.

85. Λουκᾶ 11, 20.

84. Ματθ. 12, 27-28.

86. Πράξ. 8, 30.

60.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Για τὸ ἴδιο θέμα.

“Οτι βέβαια ἡ βλασφημία κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἶπες, εἶναι ἀσυγχώρητη, εἶναι φανερό ἀπ’ αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ Κυρίου ποῦ λέγει, «Ὅποιος μιλήσει ἐναντίον τοῦ ἁγίου Πνεύματος δὲν θὰ συγχωρεθῆι»⁸³, καὶ ὅτι, ἐπομένως, ἡ βλασφημία κατὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τιμωρεῖται, εἶναι σαφές. “Οτι ὅμως τὸ ἅγιο Πνεῦμα εἶναι ἴδιας οὐσίας μὲ τὴ θεία οὐσία, αὐτὸ ζήτησες νὰ γίνε φανερό μὲ ἀποδείξεις ἀπὸ τὴν ἁγία Γραφή. Εἶναι δυνατόν σὲ σένα μὲ τὴν εὐστροφία τοῦ πνεύματός σου καὶ μὲ λίγη προσπάθεια νὰ βρεῖς τὴ λύση ἀπὸ τὰ λόγια ποῦ βρίσκονται στὰ χέρια τοῦ Κυρίου. Γιατὶ λέγει· «Ἄν ἐγὼ διώχνω τὰ δαιμόνια μὲ τὴ δύναμη τοῦ Βεελζεβούλ, οἱ ἀπόγονοί σας μὲ τίνος τὴ δύναμη τὰ διώχνουν; Ἄν ὅμως τὰ διώχνω μὲ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἄρα ἔφθασε σὲ σᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ»⁸⁴. Στὸ ἄλλο παράλληλο χωρίο ὁ εὐαγγελιστὴς λέγει σαφέστερα· «Ἄν ἐγὼ διώχνω τὰ δαιμόνια μὲ τὸ δάκτυλο τοῦ Θεοῦ»⁸⁵, ὀνομάζοντας «δάκτυλο τοῦ Θεοῦ» τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιο. Τὸ δάκτυλο, κατὰ τὸ ἀνθρώπινο παράδειγμα, εἶναι μέρος τῆς οὐσίας τοῦ σώματος. Μὲ τὸ ὄνομα τοῦ δακτύλου λοιπὸν φανέρωσε τὴν ἀχώριστη καὶ συγγενῆ πρὸς τὴ θεία οὐσία ὑπόσταση τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

61.- ΣΤΟΝ ΖΩΣΙΜΟ

Συμβουλή πρὸς τὸν Ζώσιμο, ποῦ μνημόνευε κάποιες ἐπιστολὲς τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

Μὲ εὐχαρίστηση θὰ ἐρωτοῦσα ἐσένα, ποῦ ἔχεις τὴ διάθεση τοῦ Αἰθίοπα, μὲ τὰ γραφικὰ λόγια· «Ἄραγε καταλαβαίνεις αὐτὰ ποῦ διαβάξεις;»⁸⁶. Γιατὶ, ὅπως λένε κάποιοι, ἐπικαλεῖσαι ὀρισμένα λόγια τοῦ θεοόπνευστου πατέρα μας Βασιλείου, χωρὶς ὅμως νὰ μνημονεύεις καθόλου τὰ ἔργα του. “Ἄν ἀγαπᾷς ἀληθινὰ τὸν ἄνδρα, δεῖξε μὲ ἔργα τοὺς λόγους ἐκείνου, μὲ τοὺς ὁποῖους ρύθμισε τὰ ἥθη μὲ τὸν κανόνα τῆς φιλοσοφίας⁸⁷. “Ἄν λοιπὸν

87. Φιλοσοφία στὴν πατερικὴ γλῶσσα σημαίνει τὴν κατὰ Θεὸν σοφία, τὴ θεολογία, ὅταν ὁ ὅρος ἀναφέρεται σὲ χριστιανικὰ πλαίσια.

σεν. Εἰ γὰρ τὴν “Κατὰ μεθυόντων” τοῦ ἀνδρός μετεχειρίσω πυκτίδα, σαυτὸν εὐρήσεις ἐκεῖ, τὸν μυρίον ἔσμον τῶν αἰσχυνῶν ὑπομένοντα.

ΕΒ.— ΘΕΟΠΟΜΠΩ ΜΟΝΑΧΩ

5 Ὅτι δεῖ σεμνότητι τὸν λόγον ῥυθμίζειν.

Λόγος πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀκουόντων γινόμενος, λόγος ἐστὶν ἐνδύναμος, ἐνδίκως λόγος καλούμενος καὶ πρὸς Θεὸν ἔχων τὴν μίμησιν· ὁ δὲ πρὸς τέρψιν μόνην καὶ κρότον τελευτῶν, ἤχος ἐπὶ χαλκοῦ τοῖς μεγάλοις ψόφοις τὴν
10 ἀκοὴν ἐνηχῶν. Ἡ τοίνυν σεμνότητι τὸν λόγον σου ῥύθμιζε, προτιμῶν τοῦ κόμπου τὸ μέτριον, ἢ γίνωσκε, κύμβαλον ὦν, τῇ σκηνηῇ τῶν θεάτρων ἀρμόδιον.

ΕΓ.— ΘΑΛΕΛΑΙΩ ΜΟΝΑΧΩ

15 Ὅτι πάντη ἀλλότριον ἀναχωρητοῦ τὸ ἐλληνικοῖς ἐντυγχάνειν συγγραμμασιν.

Τίς σε οὐ καμωδήσει; Τίς σε οὐκ ἐλεήσει, ἐν γαλήνῃ φιλοσοφίας τῶν τοῦ Κυρίου μαθητῶν καθεζόμενον καὶ θόρυβον καὶ θρασμὸν ἐλληνικῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν ἐφελκόμενον; Τί γάρ, εἶπέ μοι, παρ’ ἐκείνοις προτιμότερον; Τί δὲ οὐ ψεύδους γέμει καὶ γέλωτος, ὧν ἐκεῖνοι σπουδάζουσιν; Οὐχ αἱ θεότητες ἐκ παθῶν; Οὐχ αἱ ἀνδρεῖαι ὑπὲρ παθῶν; Οὐχ οἱ ἀγῶνες ὑπὲρ παθῶν; Φεῦγε τοίνυν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς αἰσχρότητος Δεινῶς γὰρ οἶδεν ἀναστομοῦν τοὺς τῶν τραυμάτων συνουλώσαντας
25 μώλωπας, μήποτε ὑποστρέψη τὸ πνεῦμα τῆς πονηρίας σφοδρότερον καὶ χείρονά σοι τὴν ἥτταν τῆς προτέρας ἀγνοίας ἢ ῥαθυμίας ἐργάσεται.

μελετήσεις τὸ βιβλίον του, “Ἐναντίον ἐκείνων ποὺ μεθοῦν”, θὰ βρεῖς ἐκεῖ καὶ τὸν ἑαυτό σου νὰ πράττει ἀμέτρητο πλῆθος πράξεων γεμάτων ἀπὸ ντροπή.

62.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΕΟΠΟΜΠΙΟ

“Ὅτι πρέπει κανεὶς νὰ διατυπώνει μὲ σεμνότητα τὸ λόγο.

“Ὁ λόγος ποὺ λέγεται μὲ σκοπὸ τὴν ὠφέλεια τῶν ἀκροατῶν εἶναι λόγος γεμᾶτος δύναμη, καὶ δίκαια ὀνομάζεται λόγος καὶ μιμεῖται τὸν Θεό. Ὁ λόγος ὅμως ποὺ ἔχει σκοπὸ μόνον τὴν εὐχαρίστηση καὶ τελειώνει μὲ χειροκροτήματα, εἶναι ἦχος χάλκινου ἀντικειμένου, ποὺ γεμίζει τὴν ἀκοή μὲ μεγάλους κενούς ἦχους.” Ἡ λοιπὸν διατύπωνε τὸν λόγο σου μὲ σεμνότητα, προτιμώντας τὴ μετριοφροσύνη ἀπὸ τὴν κομπορημοσύνη (παχιά λόγια), ἣ γνῶριζε ὅτι εἶναι κύμβαλο⁸⁸ ποὺ ταιριάζει στὴ θεατρικὴ σκηνή.

63.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΑΛΕΛΑΙΟ

“Ὅτι εἶναι τελείως ἀνάρμοστο γιὰ τὸν ἀναχωρητὴ νὰ μελετᾷ τὰ ἑλληνικὰ συγγράμματα.

Ποιὸς δὲν θὰ σὲ κοροϊδέψει; Ποιὸς δὲν θὰ σὲ θρηνήσει, γιὰ τὸ ὅτι, ἐνῶ βρῖσκεσαι μέσα στὴ γαλήνη τῆς φιλοσοφίας τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, ἔλκεσαι ἀπὸ τὸν θόρυβο καὶ τὴν ἀναταραχὴ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων καὶ ποιητῶν; Γιατὶ πές μου, τί περιέχουν ἐκεῖνα ποὺ εἶναι προτιμότερο ἀπὸ τὰ δικά μας; Τί ἀπὸ αὐτὰ ποὺ ἀσχολοῦνται ἐκεῖνοι, δὲν εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ ψέματα καὶ ἄξιο γιὰ γέλια; Δὲν εἶναι οἱ θεότητές τους γεμᾶτες ἀπὸ πάθη; Δὲν γίνονται οἱ ἄνδρεῖς πράξεις τους χάριν τῶν παθῶν; Δὲν γίνονται οἱ ἁγῶνες τους γιὰ τὰ πάθη; Ἀπόφευγε λοιπὸν καὶ τὴν ἀνάγνωσι τῆς αἰσχροτήτας (γιατὶ αὐτὴ γνωρίζει νὰ ξανανοίγει μὲ ὀδυνηρὸ τρόπο τὶς ἐπουλωμένες πληγές), μήπως ἐπιστρέψει τὸ πονηρὸ πνεῦμα μὲ περισσότερὴ σφοδρότητα⁸⁹ καὶ σοῦ προξενήσει χειρότερη τὴν ἥττα ἀπὸ ὅ,τι ἡ προηγούμενη ἄγνοια καὶ ραθυμία σου.

89. Λουκᾶ 11, 24-26.

ΞΔ'.- ΕΥΛΑΜΠΙΩ

Εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ Ἰωάννου τοῖς ὄχλοις,
«Ἦδη ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν...».

Τὴν ἄκαρπον Ἰουδαίων θεωρῶν ὁ Ἰωάννης προαίρε-
5 σιν, δένδροις αὐτοὺς ἀκάρποις παρείκασε, πρὸς τὴν ρίζαν
αὐτῶν κείσθαι τὴν ἀξίνη ἀποφηνάμενος, τὴν ὄξειαν καὶ
σύντομον τοῦ Εὐαγγελίου διαίρεσιν, ὑφ' ἧς πᾶν δένδρον
μὴ ποιῶν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται, οὐκ ὀρύσσεται. Ἡ
γὰρ φυὴ τῶν ριζῶν, ὁ νόμος δηλαδή, καταλείπεται, ἐφ' ἣν
10 ὁ νέος λαὸς ἐγκεντρίζεται.

ΞΕ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Τί ἐστίν, «Οὐ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ»;

Μαθεῖν θέλων ἐσήμανας τίς ἡ τοῦ πτύου ἐνέργεια, ἣν
15 μεταχειρίζεται πρὸς καθαρισμόν τῆς ἄλωνος τῆς ἰδίας ὁ
Κύριος. Τοῦτο τοίνυν ἐστίν, ὡς οἶμαι, τὸ νόημα· Ἄλωνα
τὴν πάνδημον τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίαν προσαγορεύει,
ἐν ἣ πάντα τὸν θερισμὸν συναγείρει τῆς ἀνθρωπότητος.
Πτύον δὲ τὴν δικαίαν κρίσιν καλεῖ, ἣτις ἐκάστω τὴν πρόσ-
20 φορον τάξιν ὀρίζουσα, τοὺς μὲν ἀχρωῶδεις καὶ χάνους
καὶ παντὶ ἀνέμῳ ἁμαρτίας ῥιπιζομένους εἰς καῦσιν ἐκδί-
δωσι, τοὺς δὲ καθαρότητι ἔργων καὶ μετανοίας καρποῖς
εὐθυνήσαντας εἰς ἀποθήκην συνάγεσθαι λέγει ὁ δίκαιος
κριτῆς, τὴν πρέπουσαν τοῖς πιστοῖς καὶ ἀξίοις αὐτοῦ ἐρ-
25 γάταις καὶ γεωργοῖς, ἣν καὶ μονὴν ὀνομάζει σωτήριον.
Ἐκεῖ γὰρ ἐστίν ὄντως ἡ μονή. Ἡ γὰρ παροῦσα ζωὴ σκηνή
ἐστίν εὐτελής, σύνδρομον ἔχουσα τῇ συμπήξει καὶ τὴν κα-
τάλυσιν.

ΞΣ'.- ΚΑΙΣΑΡΙΩ ΚΟΜΗΤΙ

30 Εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Κυρίου, «Ἄφες ἄρτι».

Τὸ πρέπον ἐκάστω καιρῷ προσνέμων ὁ δίκαιος κριτῆς,

64.- ΣΤΟΝ ΕΥΛΑΜΠΙΟ

Στόν λόγο τοῦ Ἰωάννη πρὸς τὰ πλήθη· «Ἦδη τὸ τσεκούρι βρίσκειται στή ρίζα ...».

Βλέποντας ὁ Ἰωάννης τὴν ἄκαρπη διάθεση τῶν Ἰουδαίων, τοὺς παρομοίασε μὲ ἄκαρπα δένδρα, λέγοντας ὅτι τὸ τσεκούρι βρίσκειται ἤδη στή ρίζα τους⁹⁰, δηλώνοντας μ' αὐτὸ τὴν ἀπότομη καὶ σύντομη διαίρεση τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ὁποῖο δὲν σκάβει, ἀλλὰ κόβει κάθε δένδρο πὺν δεν παρᾶγει καλὸ καρπὸ. Γιατὶ τὸ βλάστημα τῶν ριζῶν, ὁ νόμος δηλαδή, ἐγκαταλείπεται, καὶ πᾶνω σ' αὐτὲς μπολιάζεται ὁ καινούργιος λαός.

65.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Τί σημαίνει ὁ λόγος, «Τὸ φτυάρι βρίσκειται στὸ χέρι του»;

Ἔστειλες μήνυμα, καὶ θέλεις νὰ μάθεις ποιά εἶναι ἡ ἐνέργεια τοῦ φτυαριοῦ, πὺν χρησιμοποιεῖ ὁ Κύριος, γιὰ νὰ καθαρίσει τὸ ἁλώνι του⁹¹. Τὸ νόημά του λοιπόν, κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶναι τὸ ἐξῆς. Ἁλώνι ὀνομάζει τὴν Ἐκκλησία ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, μέσα στὴν ὁποία συγκεντρώνει τὸν θερισμὸ τῆς ἀνθρωπότητας. Φτυάρι ὀνομάζει τὴ δίκαιη κρίση, πὺν ὀρίζει στόν καθένα τὴν κατάλληλη θέση. Ἐκείνους πὺν εἶναι σάν τὰ ἄχυρα καὶ ἀποχαυνωμένοι καὶ παρασύρονται ἀπὸ κάθε φύσημα τῆς ἁμαρτίας, τοὺς παραδίδει στή φωτιά, ἐνῶ ἐκείνους πὺν μὲ τὴν καθαρότητα τῶν ἔργων τους καὶ τοὺς καρποὺς τῆς μετάνοιας εἶχαν πλούσια σοδεῖά, ὁ δίκαιος κριτὴς λέγει ὅτι θὰ συγκεντρωθοῦν στὴν ἀποθήκη, τὴν κατάλληλη γιὰ τοὺς πιστοὺς καὶ ἄξιους ἐργάτες καὶ γεωργοὺς του, τὴν ὁποία ὀνομάζει καὶ σωτήρια κατοικία. Γιατὶ ἐκεῖ βρίσκειται πράγματι ὁ τόπος διαμονῆς τους. Ἡ παροῦσα ζωὴ εἶναι σάν εὐτελὴς σκηνή, πὺν φέρει μαζί μὲ τὸ στήσιμο καὶ τὴ διάλυσή της.

66.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΚΑΙΣΑΡΙΟ

Στόν λόγο τοῦ Κυρίου· «Ἄφησέ το τώρα αὐτό».

Καθορίζοντας τὸ κατάλληλο γιὰ τὴν κάθε περίπτωση ὁ δί-

«Ἄφες ἄρτι», τῷ Ἰωάννῃ ἔλεγε, παραιτουμένῳ τὸ βάπτισμα. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος, ὡς τῷ Δεσπότη τὸ σέβας ἀποδιδούς, ἄπτεσθαι τῆς θείας οὐκ ἐτόλμα κεφαλῆς, «Ἄφες ἄρτι», ἤκουσε. Νῦν, φησί, πτωχείας καιρός, συγκαταβάσεως
 5 θεσμός, δι' ὃν ἀνείληφα ἄνθρωπον, λαμβάνω τὸ βάπτισμα, ἵνα ἐκεῖνον καθάρω τῆς παραβάσεως. Οὐ χρεία νῦν τῆς Δεσποτικῆς ἐξουσίας, ἀλλὰ τῆς δουλικῆς εὐτελείας. Ἄφες ἄρτι πληρωθῆναι τὴν εὐσπλαγχνίαν, ἵνα μὴ ἐμποδισθῇ τῶν ἀνθρώπων ἡ σωτηρία. «Οὕτω γὰρ πρόπον ἡμῖν ἐστι
 10 πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην». Δικαιοσύνη γὰρ ἐστι τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων ἀναδεξάμενον, ἀπαθῶς ὑπὲρ αὐτῶν καὶ βάπτισμα δέξασθαι, λυτήριον τῆς αὐτῶν ἁμαρτίας, καὶ σύμβολον τῆς αὐτῶν ἐν ἐμοὶ ἀφθαρσίας.

ΕΖ.— ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ

15

Εἰς τὸ βάπτισμα τοῦ Κυρίου.

Ἔοικάς μοι πάνυ βούλεσθαι τῷ Κυρίῳ πείθεσθαι καὶ τὰς Γραφὰς ἐρευνᾶν. Ἀνάγκη τοίνυν καὶ ἀποκρίνεσθαι πρὸς τὰς πεύσεις σου. «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός», ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἐξ οὐρανῶν βαπτιζομένῳ τῷ Υἱῷ
 20 ἐπεδόησεν, ἵνα καὶ τὸν γνήσιον δείξῃ καὶ φυσικὸν Υἱόν, μεταξὺ τῶν θέσει καὶ ἀξία χρηματιζόντων υἱῶν ἀμφιβαλλόμενον, καὶ τὴν θείαν καὶ προσκυνητὴν τῆς θεότητος Τριάδα φανερώσῃ, ἐν ἰδίαις ὑποστάσεσι γνωριζομένην, καὶ Μοντανῶ καὶ Σαβελλίῳ ἀποκλείσῃ τὴν κακόνουν ἀσέ-
 25 βειαν. Τοῦ γὰρ Υἱοῦ βαπτιζομένου ὁ Πατὴρ ἐμαρτύρησε καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καταπτὰν ὁμοούσιον ἑαυτῷ καὶ τῷ Πατρὶ ὑπεδείκνυ τὸν βαπτιζόμενον.

92. Ματθ. 3, 15.

93. Πρβλ. Ἰω. 5, 39.

καιος κριτής, «ἄφησέ το τώρα αὐτό»⁹², ἔλεγε στὸν Ἰωάννη, ποὺ ἄρνούνταν νὰ τὸν βαπτίσει. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐκεῖνος δὲν τολμοῦσε νὰ ἀγγίξει τὸ θεῖο κεφάλι, ἀποδίδοντας ἔτσι τὸν σεβασμὸ στὸν Δεσπότη Θεό, ἄκουσε «ἄφησέ το τώρα αὐτό». Τώρα, λέγει, εἶναι καιρὸς πτωχείας, νόμος συγκατάβασης, ἕξαιτίας τῆς ὁποίας ντύθηκα τὸν ἄνθρωπο καὶ δέχομαι βάπτισμα, γιὰ νὰ καθάρω ἐκεῖνον ἀπὸ τὴν παράβαση. Δὲν χρειάζεται τώρα ἡ Δεσποτική ἔξουσία, ἀλλὰ ἡ ταπείνωση τοῦ δούλου. Ἐφησε τώρα νὰ ὀλοκληρωθεῖ ἡ εὐσπλαγχνία, γιὰ νὰ μὴ ἐμποδισθεῖ ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. «Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο πρέπει ἐμεῖς νὰ πραγματοποιήσουμε κάθε δικαιοσύνη»⁹². Γιατὶ δικαιοσύνη εἶναι τὸ ὅτι ἀνέλαβα τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων καὶ δέχθηκα γιὰ χάρη τους χωρὶς πάθος τὸ βάπτισμα, ποὺ εἶναι κατάλυση τῶν ἁμαρτιῶν τους καὶ σύμβολο τῆς ἀφθαρσίας ποὺ τοὺς προσφέρω.

67.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

Στὸ βάπτισμα τοῦ Κυρίου.

Μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι μεγάλη ἡ ἐπιθυμία σου νὰ δείχνεις ὑπακοή στὸν Κύριο καὶ νὰ ἐρευνᾷς τις Γραφές⁹³. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ἀπαντήσω στις ἐρωτήσεις σου. «Αὐτὸς εἶναι ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός»⁹⁴, εἶπε ὁ Θεὸς καὶ Πατέρας ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τῆ στιγμῆ ποὺ βαπτίζοταν ὁ Υἱός, μὲ σκοπὸ καὶ νὰ δείξει ὅτι εἶναι γνήσιος καὶ φυσικὸς υἱὸς του, καθὼς ὑπῆρχε ἀμφιβολία γι' αὐτὸ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, ποὺ γίνονται υἱοὶ τοῦ Θεοῦ μὲ υἱοθεσία καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν ἀξία τους, καὶ νὰ φανερώσει τὴ θεία καὶ προσκυνητὴ Τριάδα τῆς Θεότητος, ποὺ γνωρίζεται ἀπὸ τις ἰδιαίτερες ὑποστάσεις της, καὶ νὰ ἀποκλείσει ἔτσι τὴν κακόβουλη ἀσέβεια τοῦ Μοντανουῦ καὶ τοῦ Σαβελλίου. Γιατί, ἐνῶ βαπτίζοταν ὁ Υἱός, ὁ Πατέρας ἐπιβεβαίωσε ὅτι εἶναι ὁ Υἱὸς του, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιο πετώντας ἀπὸ πάνω ἔδειχνε ὅτι αὐτὸς ποὺ βαπτίζεται εἶναι ὁμοούσιος μὲ τὸ ἴδιο καὶ μὲ τὸν Πατέρα.

94. Ματθ. 3, 17.

ΕΗ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Τί ἐστὶ τὸ περὶ Ἰωάννου εἰρημένον, «Ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν», καὶ τὰ ἐξῆς.

Οὐκ ἀμέριμνον, ἀλλὰ καὶ σφόδρα βασάνου δεόμενον
 5 προέθηκας ἡμῖν, ἄριστε τῶν φιλοπόνων, τὸ πρόβλημα.
 «Ὁ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, μείζων ἐστὶν
 Ἰωάννου». Ὁ ἐν τῷ νόμῳ τέλειος, οἷος ἦν Ἰωάννης, πάν-
 τως ἥττων ἦν τοῦ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ βαπτισθέν-
 10 τος. Τοῦτο γάρ ἐστὶν ἡ τῶν οὐρανῶν βασιλεία, τῷ συντα-
 φῆναι Χριστῷ κατελθόντι σκυλεῦσαι τὸν θάνατον, καὶ
 συναναστῆναι αὐτῷ, τὸ κατ' ἐκείνου κράτος παρέχοντι.
 Ἐπειδὴ οὖν μείζων μὲν πάντων ἦν τῶν γεγεννημένων ἐκ
 γυναικῶν ὁ Ἰωάννης, πρὸ δὲ τοῦ δοθῆναι τὴν βασιλείαν
 τῶν οὐρανῶν ἀπετιμήθη, κατὰ μὲν τὴν ἐν νόμῳ δικαιοσύ-
 15 νην γεγένητο ἄμεμπτος, τῶν δὲ τῷ πνεύματι τῆς ἐν Χρι-
 στῷ ζωῆς τελειωθέντων ἀπελείφθη προαπελθών, ὡς γε-
 γράφαμεν. Πᾶς οὖν ὁ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
 οὐρανῶν, τουτέστιν ἐν τῇ κατὰ Χριστὸν παλινοκία, μεί-
 ζων ἐστίν, ὡς εἴρηται, τοῦ νόμου δικαιοθέντος, ἐπειδὴ
 20 οὐδὲν ἐτελείωσεν ὁ νόμος.

ΕΘ'.- ΜΑΡΩΝΙ

Περὶ γαστριμαργίας, καὶ ὅτι ἡ μήτηρ ἐστὶ τῶν
 ἀλόγων παθῶν, καὶ ὅτι διὰ νηστείας καὶ
 χαμευνείας κολάζειν χρὴ τὸ σῶμα.

25 Πειρῶμαι πολλοὺς τρόπους νουθεσιῶν ἀνιχνεύειν, δι'
 ὧν οὐ μόνον θούλομαι, ἀλλὰ καὶ εὐχομαι ἀνενεγκεῖν σε
 τῆς μέθης. Εἶπέ τοίνυν, εἶπέ τοίνυν, ὦ τᾶν, πρὸς αὐτῆς τῆς
 τοῦ Θεοῦ ἀληθείας. Οὐ γαστριμαργία τοὺς πρώτους ἀν-

95. Ματθ. 11, 11.

96. Λουκᾶ 7, 28.

68.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Τί σημαίνει αὐτὸ ποὺ λέγεται γιὰ τὸν Ἰωάννη, «Ὁ μικρότερος στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν», καὶ τὰ ἑξῆς.

Μοῦ ἔθεσες ἓνα πρόβλημα, ἐσὺ ποὺ εἶσαι ὁ καλύτερος ἀνάμεσα σὲ αὐτοὺς ποὺ ἀγαποῦν τοὺς κόπους, ὄχι ἀπλό, ἀλλὰ ποὺ χρειάζεται πολὺ ἐξέταση. «Ὁ μικρότερος στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν Ἰωάννη»⁹⁵. Ἐκεῖνος, ποὺ ἦταν τέλειος σύμφωνα μὲ τὸν μωσαϊκὸ Νόμο, ὅπως ὁ Ἰωάννης, ἦταν ὀπωσδήποτε κατώτερος ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ βαπτίσθηκε στὸν θάνατο τοῦ Χριστοῦ. Γιατὶ αὐτὸ τὸ νόημα ἔχει ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, τὸ νὰ ταφεῖ κανεὶς μαζὶ μὲ τὸν Χριστό, ποὺ κατέβηκε νὰ ἀπογυμνώσει τὸν θάνατο ἀπὸ τὰ ὄπλα του, καὶ νὰ ἀναστηθεῖ μαζὶ μ' αὐτόν, ποὺ παρέχει τὴ δύναμη ἐναντίον ἐκείνου. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Ἰωάννης, ἦταν βέβαια ἀνώτερος ἀπὸ ὅλους ὅσους γεννήθηκαν ἀπὸ γυναίκα⁹⁶, ἀλλὰ ἀποκεφαλίσθηκε προτοῦ δοθεῖ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ὡς πρὸς τὴ δικαιοσύνη φυσικὰ τοῦ Νόμου ὑπῆρξε ἄμεμπτος, ὅμως ὑπολείπεται ὡς πρὸς αὐτοὺς ποὺ πέτυχαν τὴν τελείωση μὲ τὸ Πνεῦμα τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς, ἀφοῦ πέθανε νωρίτερα, ὅπως ἔχω γράψει. Καθένας λοιπὸν ποὺ εἶναι ὁ μικρότερος στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, δηλαδὴ στὴ νέα κατὰ Χριστὸν δημιουργία, εἶναι ἀνώτερος, ὅπως εἶπαμε, ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ δικαιώθηκε σύμφωνα μὲ τὶς ἐντολὰς τοῦ Νόμου, γιατί, ὁ Νόμος δὲν τελειοποίησε τίποτε.

69.— ΣΤΟΝ ΜΑΡΩΝΑ

Περὶ γαστριμαργίας· ὅτι εἶναι ἡ μητέρα τῶν ἀλόγων παθῶν καὶ ὅτι πρέπει νὰ παιδαγωγοῦμε τὸ σῶμα μὲ νηστεῖες καὶ ὕπνο πάνω στὸ ἔδαφος.

Προσπαθῶ νὰ βρῶ πολλοὺς τρόπους νουθεσίας, μὲ τοὺς ὁποίους ὄχι μόνον θέλω, ἀλλὰ καὶ προσεύχομαι νὰ συνέλθεις ἀπὸ τὴ μέθη. Πές μου λοιπὸν, πές μου, ἀγαπητέ, στὸ ὄνομα τῆς ἀλήθειας τοῦ Θεοῦ· Δὲν ἦταν ἡ γαστριμαργία ἐκείνη ποὺ ἔδιω-

97. Ἐβρ. 7, 19.

θρώπους τῆς τρυφῆς ἐξεώσατο; Οὐ κόρος τὸν Ἡσαῦ καὶ
 πρωτοτοκίων καὶ ἐλευθερίας ἐγύμνωσεν; Οὐ βρώσις βοῶν
 καὶ προβάτων περιττῆ τὸν Σαοὺλ καὶ τῆς βασιλείας καὶ
 τῆς ζωῆς ἐξωστράκισεν; Οὐ τὸν ἐρημίτην Ἰσραὴλ κρεῶν
 5 καὶ λεβήτων ἐπιθυμία τῷ μυρῖῳ ἐσμῶ καὶ ὄχλῳ τῶν βασά-
 νων καὶ τῶν πειρασμῶν ἐξηνάλωσεν; Οὐ γὰρ τὸν Ὀφνὶ
 καὶ Φινεὲς ἢ λυττῶσα γαστήρ καὶ κρεῶν ἀρπαγὴ καὶ κραι-
 πάλη καὶ γυναικῶν μανία, ἱερωσύνης καὶ κιβωτοῦ καὶ
 κράτους φυλῶν καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀποκόψασα, ἔργον
 10 ἐχθρῶν καὶ ξιφῶν κατειργάσατο; Οὐ κρεωβορία καὶ τοὺς
 ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης ἐπὶ Ἡλίου μαχαίρας ἀξίους ἀπέφηεν;
 Οὐ κοιλίας ὄρεξις καὶ βρωμάτων ἔφεσις καὶ τοὺς τοῦ Βῆλ
 λατρευτὰς παρέδωκεν εἰς ἀπώλειαν σποδῶ ἐλεγχθέντας;
 Οὐ νηστεία πάλιν καὶ συνουσίας ἄρνησις τὸν Νῶε καὶ
 15 τοὺς αὐτοῦ ἐκ τοῦ κλύδωνος τῆς παραδόξου θαλάσσης δι-
 ἔσωσε, σπέρματα μὲν ἐσθίοντας, οὐ συγχρωμένους δὲ ταῖς
 ὁμοζύγοις εἰς σαρκικὴν ὁμιλίαν; Ἄκουε γὰρ τῆς Γραφῆς
 πρὸς τὸν Νῶε διαταπτούσης· «Εἴσελθε εἰς τὴν κιβωτὸν σὺ
 καὶ οἱ υἱοὶ σου καὶ ἡ γυνή σου καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν
 20 σου». Χωρίσθητε, φησὶν, οἱ ἄνδρες καθ' ἑαυτοὺς, καὶ αἱ
 γυναῖκες καθ' ἑαυτάς. Πορνεία σῶφρονίζεται καὶ ἀσέλ-
 γεια διὰ τῶν ἐπιφερομένων ὑδάτων. Ὑμεῖς οὖν μηδὲ τῆς
 ἀμιάντου ἄψεσθε κοίτης ὅτι δὲ τοῦτο ἦν, πάλιν ἐξερχο-
 μένων ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταῦτά φησιν· «Ἐξελθε ἐκ τῆς κι-
 25 βωτοῦ σὺ καὶ ἡ γυνή σου καὶ οἱ υἱοὶ σου καὶ αἱ γυναῖκες
 τῶν υἱῶν σου». Ἐξήλειπται τὸ γένος τὸ ἁμαρτωλόν. Ὑμεῖς
 πάλιν ἐφ' ἑαυτῶν, καὶ πάλιν ἀὔξανέτω τὸ γένος τὸ θεοσε-
 βές. Οὐ νηστεία ζωὴν Νινευῖταις παρέσχετο, θανάτου
 λαβοῦσιν ἀπόφασιν σύντομον; Οὐ νηστεία θαυμάσιον Δα-

98. Γεν. 3, 1-7.

99. Γεν. 25, 27-34.

100. Α' Βασ. 15, 9 ἔ.

1. Οἱ λέβητες ἦταν τὰ μαγειρικὰ σκευῆ ποὺ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ τὸ βράσιμο τῶν φαγητῶν. Συνήθως στηρίζονταν σὲ τρίποδα καὶ ἦταν τὰ ἀντίστοιχα τῆς κατσαρόλας, τοῦ καζανισοῦ κλπ.

2. Ἐξ. 16, 3.

3. Α' Βασ. 3, 12-21. 4, 1-11.

4. Γ' Βασ. 18, 12-40.

ξε τούς πρώτους ανθρώπους ἀπὸ τὸν παράδεισο τῆς ἀπόλαυσης⁸⁸; Δὲν ἦταν ὁ κόρος ἐκεῖνος πού γύμνωσε τὸν Ἡσαῦ ἀπὸ τὰ πρωτοτόκια καὶ τὴν ἐλευθερία του⁸⁹; Δὲν ἦταν ἡ περιττὴ ὄρωση τῶν βοδιῶν καὶ τῶν προβάτων πού ἐξοστράκισε τὸν Σαούλ ἀπὸ τῆ βασιλεία καὶ ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ¹⁰⁰; Δὲν ἦταν ἡ ἐπιθυμία τῶν κρεάτων καὶ τῶν βραστῶν¹ πού ἐξολόθρευσε μὲ χιλιάδες βάσανα καὶ πειρασμούς τούς Ἰσραηλίτες στὴν ἔρημο²; Δὲν ἦταν ἡ λυσσώδης γαστέρα, ἡ ἀρπαγὴ κρεάτων, ἡ κραιπάλη καὶ ἡ μανία γιὰ γυναῖκες, πού στέρησαν ἀπὸ τὸν Ὁφνὶ καὶ τὸν Φινεὲς τὴν ἱερωσύνη, τὴν κιβωτό, τὴ δύναμη, τὴ δόξα καὶ τὴν τιμὴ τῶν φυλῶν καὶ τούς παρέδωσαν στοὺς ἐχθροὺς καὶ τὰ ξίφη τους³; Δὲν ἦταν ἡ κρεοφαγία, πού κατέστησε καὶ τούς ἱερεῖς τῆς αἰσχύνης ἄξιους θανάτου τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἡλίου⁴; Δὲν ἦταν ἡ ὄρεξη τῆς κοιλιᾶς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν φαγητῶν πού παρέδωσε στὸ θάνατο τοὺς λάτρες τοῦ Βῆλ, οἱ ὁποῖοι ἀποκαλύφθηκαν ἀπὸ τὴ στόαχτη⁵; Δὲν ἦταν, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἡ νηστεία καὶ ἡ ἄρνηση τῆς συζυγικῆς σχέσης πού διέσωσαν τὸν Νῶε καὶ τοὺς δικούς του ἀπὸ τὴν τρικυμία τῆς παράξενης ἐκείνης θάλασσας, ἀφοῦ ἔτρωγαν μόνον σπόρους καὶ δὲν ἔρχονταν σὲ σαρκικὴ ἐπαφὴ μὲ τίς συζύγους τους; Γιατὶ ἄκουσε τί πρόσταξε ἡ Γραφὴ στὸν Νῶε· «Μπὲς στὴν κιβωτὸ ἐσὺ καὶ οἱ υἱοὶ σου καὶ ἡ γυναῖκα σου καὶ οἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου»⁶. Χωρισθεῖτε, λέγει, καὶ μείνετε οἱ ἄνδρες μόνοι σας καὶ οἱ γυναῖκες μόνες σας. Ἡ πορνεία καὶ ἡ ἀσέλγεια σωφρονίζονται μὲ τὴ βροχὴ πού πρόκειται νὰ πέσει, ἐσεῖς ὅμως νὰ μὴ ἀγγίξετε οὔτε τὸ ἀμόλυντο καὶ νόμιμο συζυγικὸ κρεβάτι. Ὅτι αὐτὸ ἤθελε νὰ δηλώσει, φαίνεται ἀπὸ ὅσα λέγει ὅταν ἔθγαιναν ἀπὸ τὴν κιβωτό· «Βγὲς ἀπὸ τὴν κιβωτὸ ἐσὺ καὶ ἡ γυναῖκα σου καὶ οἱ υἱοὶ σου καὶ οἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου»⁷. Ἐχει ἐξαλειφθεῖ ἡ ἁμαρτωλὴ γενιά. Ἐσεῖς εἶστε πάλι μόνοι σας καὶ ἀναλάβετε πάλι νὰ αὐξήσετε τὸ εὐσεβὲς γένος⁸. Δὲν ἦταν ἡ νηστεία ἐκείνη πού ἔδωσε ζωὴ στοὺς Νινευῖτες, γιὰ τοὺς ὁποίους εἶχε

5. Δαν. (Βῆλ καὶ Δράκων) 1-22.

7. Γεν. 8, 16.

6. Γεν. 7, 1.

8. Πρὸβλ. Γεν. 8, 17.

νιήλ καὶ τοὺς ὁμογνώμονας αὐτῷ κρείττονας καὶ τυρρά-
 νου καὶ πυρὸς βροντῶντος ἀπέφηνεν; Οὐ νηστεία καὶ δί-
 ου σεμνότης Ἰωάννην τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ βαπτιστὴν
 ἀπετέλεσεν, ἀξίαν ἀγνείαν τῆς τοσαύτης κτησάμενον μυ-
 5 σταγωγίας; Οὐ νηστεία καὶ γύμνωσις καὶ χαμευνία καὶ
 τῆξις σώματος καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ ἀρρήτων ἐπήκοον
 ἐποίησε Παῦλον; Τί τοίνυν, ταῦτα μιμεῖσθαι ἀφείς, τὰ χεί-
 ρονα κακοβούλως ἀγαπᾶς; Εἰ οὖν μὴ παντελῶς ἐξῆλθες
 σσαντοῦ καὶ ἐπιλέλησαι Θεοῦ, ὑπόστρεψον εἰς τὴν φύσιν,
 10 πάντα ἔχουσαν ἐν ἑαυτῇ τὰ Θεὸν θεραπεύοντα, καὶ γνῶθι
 τὸν κτισάμενον καὶ τιμῆς σε τοῦ ἰδίου ἐξαγοράσαντα αἵ-
 ματος, καὶ μή, σαρκὸς δοῦλος γενόμενος, τὸν Σωτῆρα καὶ
 εὐεργέτην κριτὴν ποιοῦ καὶ ἀντίδικον.

Ο'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

15

Εἰς τὸ αὐτό.

Εἰ γαστρός, ὡς εἶπες, οὐχ ἥττησαι, τοῦ γήρως τοῦτο
 κωλύοντος, πόθεν σοι τὰ γαστρός ἐκβακχεύειν νεώτε-
 ρα; Τὸ γὰρ κρατεῖν ὅλως γαστρός, κρατεῖν ἐστὶ τῶν πα-
 θῶν.

20

ΟΑ'.- ΗΛΙΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ

Ἑρμηνεία εἰς τὸ «Ἑπτὰ ἡμέρας».

Τὸ ἐν τῷ νόμῳ εἰρημένον οὐκ ἔστιν ἀπλοῦν, ἀλλ' ἔχει
 τινὰ διπλόην τοῖς παχέσι κεκαλυμμένην, τοῖς δὲ λεπτοῖς
 γεγυμνωμένην. «Ἡ ἡμέρα», φησὶν, «ἡ ἑβδόμη κλητὴ ἁγία
 25 ἔσται ὑμῖν. Πᾶν ἔργον λατρευτὸν οὐ ποιήσετε ἐν αὐτῇ,

9. Ἰωνᾶ 3, 4-10.

11. Ματθ. 3, 1-17.

13. Πρβλ. Δευτ. 32, 6. Μαλ. 2, 10.

10. Δαν. 3, 24-33.

12. Β' Κορ. 12, 1-6.

ληφθεῖ ἀπόφαση θανάτου σὲ σύντομο χρόνο⁹; Δὲν ἦταν ἡ νηστεία ποὺ ἀνέδειξε τὸν θαυμαστὸ Δανιήλ καὶ τοὺς ὁμόφρονές του ἀνώτερους ἀπὸ τὸν τύρρανο καὶ τὴ σφοδρότητα τῆς φωτιᾶς¹⁰; Δὲν ἦταν ἡ νηστεία καὶ ἡ σεμνὴ ζωὴ ποὺ κατέστησε τὸν Ἰωάννη Βαπτιστὴ τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ, ἀφοῦ ἀπέκτησε ἀγνότητα ἄξια τόσο μεγάλης μυσταγωγίας¹¹; Δὲν ἦταν ἡ νηστεία, ἡ γύμνια, ὁ ὕπνος πᾶνω στὸ ἔδαφος καὶ ἡ ταλαιπωρία τοῦ σώματος, ποὺ κατέστησαν τὸν Παῦλο ἱκανὸ ν' ἀκούσει μὲ τὰ ἴδια του τὰ αὐτιά ἀνέκφραστους λόγους στὸν παράδεισο¹²; Γιὰ ποιὸ λόγο λοιπὸν, ἀφήνοντας τὴ μίμηση αὐτῶν, ἀγαπᾶς μὲ τρόπο κακόβουλο τὰ χειρότερα ἀπὸ αὐτὰ; " Ἄν λοιπὸν δὲν εἶσαι τελείως ἐκτὸς ἑαυτοῦ καὶ δὲν ξέχασες τὸν Θεό, ἐπίστρεψε στὴ φύση σου ποὺ διαθέτει ὅλα ὅσα ὑπηρετοῦν τὸν Θεό, καὶ μάθε ποιὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ σὲ δημιούργησε¹³ καὶ σὲ ἐξαγόρασε μὲ ἀντίτιμο τὸ αἷμα του,¹⁴ καὶ μὴ γίνεσαι δούλος τῆς σάρκας, καθιστώντας ἀντιδικό σου τὸν Σωτήρα καὶ εὐεργέτη κριτή.

70.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

" Ἄν, ὅπως εἶπες, δὲν νικήθηκες ἀπὸ τὴ γαστέρα, ἐπειδὴ σὲ ἐμποδίζουν γι' αὐτὸ τὰ γηρατεία, τότε ἀπὸ ποῦ ἦρθαν σὲ σένα αὐτὰ ποὺ ἀνήκουν σὲ νεώτερους καὶ καθιστοῦν μανιώδεις τὶς ἐπιθυμίες τῆς γαστέρας; Γιατὶ τὸ νὰ συγκρατεῖ κανεὶς πλήρως τὴ γαστέρα, σημαίνει ὅτι συγκρατεῖ τὰ πάθη.

71.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΗΛΙΩΝΑ

Ἑρμηνεία στὸ, «Ἑπτὰ ἡμέρες».

Αὐτὸ ποὺ λέγεται στὸν Νόμο δὲν εἶναι ἀπλό, ἀλλ' ἔχει διπλῆ ἔννοια, ποὺ εἶναι κρυμμένη στοὺς πνευματικὰ ἀκαλλιέργητους, φανερὴ ὅμως σ' αὐτοὺς ποὺ ἔχουν εὐστροφὸ πνεῦμα. «Ἡ ἡμέρα», λέγει, «ἡ ἑβδόμη θὰ εἶναι ἅγια γιὰ σᾶς. Τὴν ἡμέρα αὕτη δὲν θὰ ἀσχολεῖσθε μὲ κανένα ὑλικὸ ἔργο, ἐ-

14. Πρβλ. Πράξ. 20, 28. Ρωμ. 3, 25. 5, 9. Γαλ. 4, 5. Β' Πέτρ. 2, 1.

πλήν ὅσα ποιηθήσεται πάση ψυχῇ». Λατρείαν ἐνταῦθα τὴν δουλείαν καλεῖ. Οὐδὲν οὖν, φησί, τῶν δουλοπρεπῶν καὶ οἴονεϊ ἀνδραποδιζόντων ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πρὸς Θεὸν σχολῆς, ἐργάσεσθε ἐν Σαββάτῳ, ὃ καταφορτίζει ὑμᾶς θά-
 5 ρει ἁμαρτημάτων. Ἀνέσεως γὰρ καὶ ἀφέσεώς ἐστιν ἡ ἡμέρα, καὶ οὐ χρὴ συνδέσμοις κακῶν τὸ ἀξίωμα αὐτῆς ἐνυβρίζεσθαι. Τὸ δὲ «ὅσα ποιηθήσεται πάση ψυχῇ», χρῆναι ἐργάζεσθαι, ὅσα τῇ ψυχῇ φέρει τὸ κέρδος, ταῦτα πληροῦν ἐνομοθέτησεν, εὐχὴν, προσευχὴν, ἡσυχίαν, νουθεσίαν, εὐ-
 10 ποιίαν, σωφροσύνην, ἐγκράτειαν, ἀλήθειαν, ἀγνείαν καὶ ὅσα τούτοις ὑπὸ πόδας εἴρηται, ἅπερ, εἰς τὸν ἔσω διαβαίνοντα ἄνθρωπον, τῶν ἔξω ἐλευθεροῖ σκανδάλων καὶ περιστάσεων, ἐκνικῶντος τοῦ κρείττονος

ΟΒ' - ΤΩ ΑΥΤΩ

15 Πῶς ἐν τοῖς Σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ
 Σάββατον βεβηλοῦσιν.

«Οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ Σάββατον βεβηλοῦσι καὶ ἀναίτιοί εἰσιν». Ἐπειδὴ παντὸς ἔργου χειροκμήτου ἐν Σαββάτῳ κεκωλυμένου, αὐτοὶ ξυλοκοποῦσι καὶ πῦρ ἄπτουσι
 20 καὶ τὰς θυσίας κρεανομοῦσιν, ἅπερ, ὡς μὲν ἔργα κοινά, πληροῦν ἐν Σαββάτῳ οὐκ ἐπιτρέπονται, ὡς δὲ θυσίας, ἐπιτελεῖν οὐ κωλύονται, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ νόμου κελεύονται. Καὶ συμβαίνει βεβηλοῦσθαι μὲν τὸ Σάββατον τῇ ἐργασίᾳ, ἀναίτιους δὲ εἶναι τοὺς ἱερεῖς τῇ διαφορᾷ τῆς ἐρ-
 25 γασίας

ΟΓ' - ΚΑΛΛΙΟΠΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

Διὰ τί ἐν καιρῷ ἀπειλῆς ὁ Θεὸς τῶν ἑαυτοῦ ἀνακτόρων οὐ φείδεται.

Θαυμάζειν, ἔφησ, ὅπως τῶν ἑαυτοῦ ὁ Θεὸς ἀνακτό-

15. Ἐξ. 12, 16.

16. Πρὸβλ. τὸ Ἑβρ. 12, 1 «τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν». 17. Ματθ. 12, 5.

κτὸς ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ εἶναι ἀπαραίτητα γιὰ τὴ ζωὴ σας»¹⁵. Λατρεία σὲ αὐτὸ τὸ σημεῖο ὀνομάζει τὴ δουλεία. Τίποτε, λέγει, νὰ μὴν κάνετε τὸ Σάββατο ἀπὸ ὅσα ταιριάζουν σὲ δούλους καὶ κατὰ κάποιο τρόπο σᾶς ὑποδουλώνουν μακριὰ ἀπὸ τὴν ἐνασχόλησή σας μὲ τὸν Θεὸ καὶ σᾶς φορτώνουν βάρη ἁμαρτημάτων. Γιατὶ εἶναι ἡμέρα ἀναπαύσεως καὶ ἀργίας καὶ δὲν πρέπει νὰ προσβάλετε τὴν ἀξία της συνδεόμενοι μὲ πονηρὲς πράξεις. Ἡ φράση, «ὅσα ποιηθήσεται πάση ψυχῇ», σημαίνει ὅτι πρέπει ὅσα φέρνουν κέρδος στὴν ψυχὴ, αὐτὰ νομοθέτησε νὰ ἐργαζόμαστε, δηλαδή τὴν εὐχὴ, τὴν προσευχὴ, τὴν ἡσυχία, τὴ νουθεσία, τὰ καλὰ ἔργα, τὴ σωφροσύνη, τὴν ἐγκράτεια, τὴν ἀλήθεια, τὴν ἀγνότητα, καὶ ὅσα βρίσκονται κάτω ἀπ' αὐτὰ, τὰ ὁποῖα, εἰσχωρώντας στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ἀπελευθερώνουν ἀπὸ τοὺς ἐξωτερικοὺς πειρασμοὺς καὶ τὶς δυσκολίες¹⁶, γιατί ὑπερνικάει τὸ καλύτερο.

72.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Πῶς οἱ ἱερεῖς βεβηλώνουν στὸ ναὸ τὸ Σάββατο
τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου.

«Οἱ ἱερεῖς στὸ ναὸ βεβηλώνουν τὸ Σάββατο καὶ δὲν ἔχουν εὐθύνη γι' αὐτό»¹⁷. Ἐπειδὴ, ἐνῶ τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου ἀπαγορεύεται κάθε χειρωνακτικὴ ἐργασία, αὐτοὶ κόβουν ξύλα, ἀνάβουν φωτιὰ καὶ διανέμουν κρέατα γιὰ τὶς θυσίες. Αὐτὰ λοιπὸν ὡς καθημερινὲς ἐργασίες δὲν ἐπιτρέπονται τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου, ὡς θυσίες ὅμως ὄχι μόνο δὲν ἐμποδίζονται νὰ γίνονται, ἀλλὰ καὶ προστάζονται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ νόμο. Ἔτσι λοιπὸν συμβαίνει νὰ βεβηλώνεται βέβαια τὸ Σάββατο μὲ τὴν ἐργασία, ἀλλὰ οἱ ἱερεῖς νὰ μὴν ἔχουν καμμιὰ εὐθύνη ἐξαιτίας τῆς διαφορᾶς ὡς πρὸς τὴ σημασία τῆς ἐργασίας.

73.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΚΑΛΛΙΟΠΙΟ

Γιατὶ σὲ καιρὸ ἀπειλῆς ὁ Θεὸς δὲν λυπᾶται
τοὺς ναοὺς του.

Εἶναι ἄξιο ἀπορίας, εἶπες, γιατί Θεὸς δὲν λυπᾶται τοὺς

ρων οὐ φείδεται, ὅτε φόβον τῇ γῆ ἐπαφήσιν. Ἄλλ' ἔχεις ἐν ταῖς θείαις πυκταῖς τὴν τούτων ἀκριβοῦς διασάφῃσιν, καὶ μὴ ἄλλυε ἐφ' οἷς νῦν γενομένοις ἑώρακας. Εἰ γὰρ τῆς ἀγίας κιβωτοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ἐξέδοτο ταύτην ἄλλο-
 5 φύλοις σὺν ἱερεῦσιν αὐτοῖς ἀνομήσασιν καὶ πόλιν ἀγιά-
 σματος καὶ χερουθὶμ δόξης καὶ στολὴν καὶ προφητείαν καὶ χρίσμα καὶ δήλωσιν εἰς καταπάτημα καὶ μiasμόν ἀπέ-
 δοτο ἔθνεσιν, οὐδὲ τῶν νῦν ἀχράντων φείδεται μυστη-
 ρίων, ἵνα, τῶν αὐτοῦ αὐλῶν ἀφειδῶν, εἰς φόβον τοὺς πταί-
 10 οντας κλίνη, ἀπηνεστέραν περιμένοντας ἐφ' οἷς προἄπτουσι
 τιμωρίαν. «Ὁλολυζέτω γὰρ πίτυς, ὅτι πέπτωκε κέδρος». Τῶν ἰσχυρῶν πιπτόντων, τὰ ἀσθενέστερα παιδευέσθω.

ΟΔ' - ΚΡΑΤΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ

Περὶ τῶν μαλακὰ ἱμάτια φορούντων.

15 «Ὅτι βλακεία καὶ λεπτότης καὶ εὐχροια ἱματίων οὐ
 σώζει τῆς κατὰ Θεὸν ἀσκήσεως τὸν κανόνα, ἐρώτησον
 Ἰωάννην τὸν Θεολόγον, τὸν τοῦ Κυρίου διαγράφοντα χι-
 τῶνα, καὶ φράσει σοι. «Ὁ δὲ χιτῶν αὐτοῦ ἦν ἄρραφος ἐκ
 τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὄλου». Τίς δὲ ἀγνοεῖ τὴν εὐτέλει-
 20 αν τῆς ἐσθῆτος ἐκείνης, ἥπερ οἱ πτωχοὶ κέχρηται τῶν
 Γαλιλαίων, καθ' οὓς καὶ μάλιστα τὸ τοιοῦτο φιλεῖ γίνε-
 σθαι ἱμάτιον, τέχνη τινί, ὡς αἱ στηθοδεσμίδες, ἀνακρου-
 στὸν ὑφαινόμενον; Μάθε δὲ καὶ παρὰ τοῦ θείου Ματθαί-
 ου, Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν ἀπαγγέλοντος, καὶ ἐρεῖ σοι
 25 «Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν
 καμήλου». Βλέπε καὶ τὸν μεγαλόφρονα καὶ θεοφόρον
 Λουκᾶν τὸν Ἡρώδου τῦφον ἱστοροῦντα, καὶ ἦν ἡμπίσχε-
 το ἐσθῆτα διαβάλλοντα καὶ τοὺς τὰ μαλακὰ δὲ φοροῦντας

18. Α' Βασ. 5, 1-12.

19. Ἐννοεῖται ἐδῶ τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα, τὸ ὁποῖο ὡς γνωστὸν μεταδι-
 δόταν σὸν Ἰουδαῖο βασιλιά μέσω τῆς τελετουργικῆς πράξεως τοῦ χρίσματος,
 καὶ ἐκεῖνος ὀνομαζόταν «χριστὸς Κυρίου» (πρβλ. Α' Βασ. 2, 10 35. 9, 16. 16,
 12. 24, 7 κ.ά.).

20. Ἡ δήλωσις καὶ ἡ ἀλήθεια ἦταν δύο χαρακτηριστικὰ τμήματα τοῦ

ναούς του, ὅταν μὲ τὶς ἐνέργειές του σκορπίζει τὸ φόβο στὴ γῆ. Ἔχεις ὅμως στὰ θεῖα βιβλία ἀκριβῆ ἐξήγηση γι' αὐτά, καὶ μὴν ἀποθαρρύνεσαι ἀπὸ ὅσα βλέπεις νὰ γίνονται τώρα. Γιατί, ἐὰν δὲν λυπήθηκε τὴν ἁγία κιβωτὸ καὶ τὴν παρέδωσε στοὺς ἄλλοφυλους μαζὶ μὲ τοὺς ἱερεῖς ποὺ ἁμάρτησαν¹⁸, καὶ ἐὰν τὴν πῶλη μὲ τὰ ἅγια καὶ τὰ χερουβείμ τῆς δόξας καὶ τὴ στολή καὶ τὴν προφητεία καὶ τὸ χρῖσμα¹⁹ καὶ τὴν ἀρχιερωσύνη²⁰ τὰ παρέδωσε στὰ ἔθνη νὰ τὰ καταπατήσουν καὶ νὰ τὰ μολύνουν²¹, οὔτε τώρα λυπᾶται τὰ ἄχραντα μυστήρια, ὥστε, δείχνοντας ὅτι δὲν λυπᾶται τὶς αὐλές του, νὰ φοθήσει τοὺς ἐνόχους μὲ τὴ σκέψη νὰ περιμένουν σκληρότερη τιμωρία γι' αὐτὰ ποὺ κάνουν. Γιατί λέγει: «Ἄς θρηνεῖ τὸ πεῦκο, γιατί ἔπεσε ὁ κέδρος»²². Ὅταν δηλαδὴ πέφτουν οἱ δυνατοί, παραδειγματίζονται οἱ ἀδύνατοι.

74.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΡΑΤΩΝΑ

Γι' αὐτοὺς ποὺ φοροῦν ἀπαλὰ ροῦχα

Γιὰ τὸ ὅτι ἡ μαλθακότητα, ἡ λεπτότητα καὶ τὰ ὁμορφα χρώματα τῶν ρούχων δὲν συμβαδίζουν μὲ τὸν κανόνα τῆς κατὰ Θεὸν ἄσκησης, ρώτησε τὸν Ἰωάννη τὸν Θεολόγο, ποὺ περιγράφει τὸν χιτῶνα τοῦ Κυρίου, καὶ θὰ σοῦ πεῖ: «Ὁ χιτῶνας τοῦ ἦταν χωρὶς ραφή, ὑφαντὸς ὀλόκληρος ἀπὸ πάνω ὡς κάτω»²³. Καὶ ποιὸς ἀγνοεῖ τὴν ἀσήμαντη ἀξία ἐκείνου τοῦ ρούχου, ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦν οἱ φτωχοὶ Γαλιλαῖοι, προτιμώντας το μάλιστα ἰδιαίτερα, καὶ ποὺ ὑφαίνεται μὲ κάποια ἰδιαίτερη τέχνη, ὅπως καὶ οἱ στηθόδεσμοι; Μάθε ὅμως καὶ ἀπὸ τὸν θεόπνευστο Ματθαῖο, ποὺ κάνει λόγο γιὰ τὸν Ἰωάννη τὸν Βαπτιστή, καὶ θὰ σοῦ πεῖ: «Αὐτὸς ὁ Ἰωάννης εἶχε τὰ ροῦχα του φτιαγμένα ἀπὸ τρίχες καμήλας»²⁴. Πρόσεχε καὶ τὸν γνώστη τῶν ὑψηλῶν καὶ θεοφόρο Λουκᾶ, ποὺ ἐξιστορεῖ τὴν ἀλαζονεία τοῦ Ἡρώδη²⁵, νὰ κατηγορεῖ τὰ ροῦχα ποὺ ἐκεῖνος φοροῦσε καὶ νὰ λέγει ὅτι τὰ μαλακὰ

ἐφούδ, ποὺ φοροῦσε ὁ Ἰουδαῖος ἀρχιερέας ὡς διακριτικὸ τοῦ ἀξιωματός του. Ἡ σημασία τους δὲν ἔχει ἀκόμη διευκρινισθεῖ μὲ ἀκριβεία (βλ. Ἐξ. 28, 30. Λευϊτ. 8, 8. Α' Ἐσδρ. 5, 40).

23. Ἰω. 19, 23.

21. Δ' Βασ. 25, 1-22.

22. Ζαχ. 11, 2.

25. Πράξ. 12, 21-22.

24. Ματθ. 3, 4.

ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων τρίβεσθαι λέγοντα. Ἄλλ' οὐκ ἄξια τοῦ νοεροῦ νυμφῶνος ἀστράπτοντος τὰ ἐνδύματα. Εἰ οὖν τούτου ἐπιθυμεῖς, τὴν Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν εὐτελεῖ ἔσθῆτα μιμοῦ. Ἡ γὰρ θρῦψις τῆς ἐνταῦθα τυγχάνει βλα-
5 κείας. οὐ τῆς ἄνω φωτοφορίας.

ΟΕ'.- ΙΩΑΝΝΗ ΕΡΗΜΙΤῆ
Εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ Κυρίου.

Εἰ ὁ Χριστὸς εἰς ἔρημον ἀνήχθη πειρασθῆναι, Θεὸς ὢν καὶ ἐνανθρωπήσας δι' ἡμᾶς, τί θαυμάζεις, εἰ αὐτός, ἐπ' 10 ἔρημίαις διάγων, πειρασμοῖς, ὡς λέγεις, παλαίεις; Πρόσεχε οὖν μόνη τῇ νίκῃ τοῦ Χριστοῦ νομίμως γενομένη· κενοδοξία γὰρ ἐκρατήθη, ἢ ὑπερηφανία ἐσβέσθη, φιλαργυρία κατελύθη, καὶ ὁ ἐξ ἐναντίας ἐνετρόπη, οὐδὲν τῶν οἰκείων βελῶν διαπερονῆσαι ἰσχύσας. Καὶ εἰκότως ἀνδρίση καὶ 15 τῶν τιτρωσκόντων τὴν ψυχὴν ξιφῶν ὑπερανάσχης ἀντιτυπίαν κτησάμενος τὴν ἀπάθειαν. Ἄγγελοί σοι μετὰ τὴν πάλιν διακονήσουσιν, οὐ δουλικῶς ὑπηρετούμενοι, ἐπειδὴ τοῦτο Θεῷ μόνῳ ὠφείλετο, ἀλλὰ νικητικῶς στεφανοῦντές σε. Τοῦτον γὰρ ἔχει μισθὸν ὁ τὸν παρόντα ἀγῶνα γενναίως 20 ἀνδριζόμενος.

ΟΣ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Διὰ τί τοὺς λίθους οὐκ ἐποίησεν ἄρτους ὁ Κύριος

Οἱ λίθοι ἄρτοι παρὰ Χριστοῦ οὐ γεγόνασιν, ἄριστε, οὐχὶ τῆς ὥρας τῶν θαυμάτων ἔτι μὴ παρούσης, ὡς οἱ 25 κακόσχολοι ῥητορεύουσιν, ἀλλὰ τῆς αἰτήσεως ματαίας οὔσης. καὶ τῷ ζητοῦντι προεπούσης. Θεὸς γὰρ πάντα στάθμη καὶ μέτρον καὶ χρεῖα χαρίζεται. Ἐνθα δὲ περιττὸν τὸ ζητούμενον, καὶ τὸ θαυματουργεῖν πάντως. οὐκ εὐκαιρον.

26. Λουκᾶ 7, 25.

27. Ματθ. 4, 3-4. Λουκᾶ 4, 3-4.

ροῦχα τὰ φοροῦν ἐκεῖνοι πού συχνάζουν στὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων²⁶, ἀλλὰ αὐτὰ δὲν εἶναι κατάλληλα γιὰ τὸν πνευματικὸ νυμφώνα πού ἀστραφτοκοπᾶ. Ἐν ἑπομένῳ ἐπιθυμεῖς αὐτὸν τὸν τελευταῖο, νὰ μιμεῖσαι τὸ εὐτελὲς ἔνδυμα τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Θεοῦ μας, γιατί οἱ ἀνέσεις ἀνήκουν στή μαλθακότητα τῆς ἐδῶ ζωῆς, καὶ ὄχι στήν οὐράνια φωταγωγία.

75.- ΣΤΟΝ ΕΡΗΜΙΤΗ ΙΩΑΝΝΗ

Στὸν πειρασμὸ τοῦ Κυρίου.

Ἐάν ὁ Χριστός, πού εἶναι Θεὸς καὶ ἔγινε ἄνθρωπος γιὰ μᾶς, βγήκε στήν ἔρημο γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσει πειρασμούς, ἐσὺ γιατί παραξενεύεσαι, πού, ζώντας στήν ἔρημο, παλεύεις, ὅπως λές, μὲ πειρασμούς; Πρόσεχε λοιπὸν μόνο στή νίκη τοῦ Χριστοῦ, πού ἔγινε μὲ νόμιμο τρόπο· γιατί νικήθηκε ἡ κενοδοξία, σήστηκε ἡ ὑπερηφάνεια, καταργήθηκε ἡ φιλαργυρία καὶ κατατροπιώστηκε ὁ ἀντίπαλος, γιατί κανένα ἀπὸ τὰ βέλη του δὲν μπόρεσε νὰ τὸν πληγώσει. Εἶναι φυσικὸ ἐπομένως καὶ σὺ νὰ δείξεις ἀνδρεία καὶ νὰ ἀποκρούσεις τὰ ξίφη πού πληγώνουν τὴν ψυχὴ, ἀποκτώντας τὴν ἀπάθεια ὡς μέσο ἀπόθεσης αὐτῶν. Μετὰ τὴν πάλη θὰ σὲ ὑπηρετήσουν ἄγγελοι, ὄχι ὡς δοῦλοι, γιατί αὐτὸ ὀφείλεται μόνο στὸν Θεό, ἀλλὰ γιὰ νὰ σὲ στεφανώσουν ὡς νικητή. Γιατί αὐτὸν τὸν μισθὸ ἔχει ἐκεῖνος πού διεξάγει μὲ ἀνδρεία καὶ γενναιότητα τὸν ἀγῶνα αὐτῆς τῆς ζωῆς.

76.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιατί ὁ Κύριος δὲν ἔκανε τίς πέτρες ἄρτους.

Οἱ πέτρες δὲν ἔγιναν ἄρτοι ἀπὸ τὸν Χριστό²⁷, εὐγενέστατε, ὄχι γιατί δὲν εἶχε ἔρθει ἀκόμη ἡ ὥρα γιὰ θαύματα, ὅπως φλυαροῦν οἱ κατήγοροι, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ αἶτημα ἦταν μάταιο καὶ ἀντάξιο ἐκεῖνου πού τὸ ὑπέβαλε. Γιατί ὁ Θεὸς χαρίζει τὰ πάντα μὲ ὄρια, μὲ μέτρο καὶ ἀνάλογα μὲ τὴν ἀνάγκη. Ὅπου λοιπὸν αὐτὸ πού ζητεῖται εἶναι περιττό, τότε ὅπωςδήποτε καὶ τὸ θαῦμα δὲν γίνεται.

ΟΖ'.- ΔΙΟΣΚΟΡΩ

“Οτι ἀμήχανον ἐν μέσῳ θορύβων ἀρετὴν
κατορθῶσαι.

Τοσοῦτον χρησιμεύει πρὸς σωτηρίαν ἢ τῶν θορύβων
5 τῶν ἀστικῶν ἀναχώρησις, ὅτι, τὰς πόλεις καταλιπὼν ὁ τοῦ
Θεοῦ Υἱός, ἐπ’ ἄκρων ὄρέων τοὺς καθαρῶς διουῖντας ἐμα-
κάριζε. Δεικνὺς δι’ ὧν πράττων ἐδίδασκεν, ὡς ἀδύνατον
τὸν μὴ ἀποσπασθέντα τῶν χαμαιζήλων καὶ πρὸς τὴν ἄ-
κραν ἀρετὴν ἀναβάντα, μακαρισθῆναι παρὰ Θεοῦ, ἢ τῶν
10 μελλόντων τυχεῖν ἀγαθῶν. Ὁ γὰρ τὰ ἄνω φρονῶν ἐκεῖ
κατοικεῖ, οὗ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθεζόμε-
νος.

ΟΗ'.- ΗΣΑΪΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

Πρὸς στρατιώτην ἀτακτοῦντα.

15 Εἰ ὄπλων αἰχμαὶ καὶ κράνος καὶ θώραξ ἀσφάλειά σοι
πρὸς εὐζωΐαν νενόμισται, λωποδυτοῦντι καὶ λεωφόρους
ἐρημοῦντι, ἴσθι ὡς πολλοὶ δυσαλωτότερόν σου φραξάμε-
νοι, οἴκιστον ἀπηνέγκαντο θάνατον. Παρ’ ἡμῖν μὲν ἀνά-
γραπτοι, Ὠρήθ καὶ Ζηβεὲ καὶ Σαλμανά, Ἀθιμέλεχ καὶ
20 Γολιάθ καὶ Ἀθησσαλὼν καὶ ὅσοι κατ’ ἐκείνους, παρὰ δὲ
τοῖς ἔξω, Ἐκτορες καὶ Αἴαντες, καὶ αὐτοὶ οἱ μέγα πάντων
φρονήσαντες Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ ῥώμῃ, ἐπειδὴ οὐκ ἔσχον
σύνδρομον τῇ δυνάμει τὸ δίκαιον. Εἰ οὖν μὴ μάταιος εἶναι
βούλει ὀπλίτης, ὀξέως πρὸς τὸν νοητὸν μετάταξαι πόλε-
25 μον, καὶ μᾶλλον τῇ σαντοῦ ἀταξία πολέμησον.

ΟΘ'.- ΤΙΜΟΘΕΩ

Εἰς τὸ εἰρημένον, «Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη

28. Μαθ. 5, 8.

30. Κριτ. 7, 25.

32. Κριτ. 9, 1-56.

29. Κολ. 3, 1-2.

31. Κριτ. 8, 5-21.

33. Α' Βασ. 17, 1-45.

34. Β' Βασ. 18.

77.- ΣΤΟΝ ΔΙΟΣΚΟΡΟ

“Οτι εἶναι ἀδύνατο νὰ ἐπιτύχει κανεὶς τὴν ἀρετὴ μέσα σὲ θορύβους.

Τόσο πολὺ χρήσιμη εἶναι γιὰ τὴ σωτηρία ἢ ἀναχώρηση ἀπὸ τοὺς θορύβους τῆς πόλης, ὥστε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ἀφησε τὶς πόλεις, ἀνέβηκε στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ γιὰ νὰ μακαρίσει ὅσους ζοῦν μὲ πνευματικὴ καθαρότητα²⁸, δείχνοντας μὲ τὴν ἔμπρακτὴ διδασκαλία του, ὅτι εἶναι ἀδύνατον αὐτὸς πού δὲν ἀποκόπηκε ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὰ χαμηλὰ καὶ εὐτελῆ καὶ δὲν ἀνέβηκε στὴν κορυφὴ τῆς ἀρετῆς, νὰ μακαρισθεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ ἢ νὰ κερδίσει τὰ μελλοντικὰ ἀγαθὰ. Γιατὶ αὐτὸς πού ἔχει τὴ σκέψη του στραμμένη στὸν οὐρανό, ἐκεῖ κατοικεῖ, ἐκεῖ πού βρίσκεται ὁ Χριστὸς καὶ κάθεται στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ²⁹.

78.- ΣΤΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ ΗΣΑΪΑ

Πρὸς στρατιώτῃ ἀτακτο.

“Αν θεωρεῖς τὶς κόψεις τῶν ὄπλων, τὸ κράνος καὶ τὸν θώρακα ἀσφάλεια γιὰ νὰ ζεῖς καλά, ἐνῶ ἐσὺ τὰ χρησιμοποιεῖς γιὰ ἀπατεωνιὲς καὶ γιὰ νὰ ἐρημώνεις τοὺς δρόμους, νὰ γνωρίζεις ὅτι πολλοὶ πού ἦταν βαρύτερα ὀπλισμένοι ἀπὸ σένα καὶ ἦταν δυσκολώτερο νὰ νικηθοῦν, δοκίμασαν τὸν χειρότερο θάνατο. Στὴ δική μας ἱστορία ἔχουμε τὰ παραδείγματα τῶν Ὁρῆβ καὶ Ζηβεέ³⁰, τοῦ Σαλμανά³¹, τοῦ Ἀδιμέλεχ³², τοῦ Γολιάθ³³, τοῦ Ἀβεσσαλώμ³⁴, καὶ τοὺς ὅμοιους μ’ αὐτούς, ἐνῶ στὴν ἱστορία τῶν μὴ Χριστιανῶν ἔχουμε τοὺς Ἑκτορες, τοὺς Αἴαντες καὶ τοὺς Λακεδαιμόνιους, οἱ ὁποῖοι περισσότερο ἀπ’ ὅλους πίστεψαν στὴ δύναμη, ἀλλὰ καταστράφηκαν, ἐπειδὴ δὲν εἶχαν τὸ δίκαιο σύμμαχο τῆς δυνάμεώς τους. “Αν λοιπὸν θέλεις νὰ μὴ εἶσαι στρατιώτης χωρὶς ἀξία, μετατάξου ἀμέσως στὸν πνευματικὸ πόλεμο, καὶ πολέμησε μᾶλλον τὴν ἀταξία τοῦ ἑαυτοῦ σου.

79.- ΣΤΟΝ ΤΙΜΟΘΕΟ

Στὴ ρήση· «“Αν δὲν ξεπεράσει ἢ εὐσέβειά σας τὴν εὐσέ-

ὑμῶν πλέον τῶν Γραμματέων», καὶ ὅτι τοῦτο οὐκ ἐναντιοῦται τῷ «Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς».

Ἡμεῖς, ὧ βέλτιστε, τῆς αὐτῆς τοῖς Γραμματεῦσι καὶ Φαρισαίοις ἐσμὲν ἔνοχοι κρίσεως. Ὡσπερ γὰρ αὐτοὶ τῇ
 5 τοῦ νόμου μελέτῃ τὸ πράττειν τὸν νόμον ᾤθησαν, ἀρκεῖν αὐτοῖς τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ γράμματος πρὸς ἐργασίαν τοῦ πράγματος ἀπροσέχως νομίσαντες, οὕτως ἡμεῖς, αὐτῷ τῷ ἄπτεσθαι θυσιαστηρίων Θεοῦ, ἐγγίζειν Θεῷ φανταζόμεθα. Ἀλλὰ ταύτην ἡμῶν ὁ Κύριος ἐκκόπτων τὴν οἴησιν,
 10 φησὶν· «Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη πλέον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ δύνησθε εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν», τοῦτο λέγων θεοπρεπῶς· Ἐὰν μὴ τὴν δόκησιν προᾶξιν ἐργάσησθε, οἱ προσχήματι ἀρκεῖσθαι πρὸς διακονίαν Θεοῦ λογιζόμενοι, ἢ τοῦ Θεοῦ
 15 ὑμῖν βασιλεία οὐκ ἂν ἀνοιγήσεται. Ἐπειδὴ γὰρ ἀληθὴς ἐστὶν ἡ βασιλεία, τοῖς ἀληθῶς αὐτὴν ζητοῦσιν ἀνοίγεται. Περισσεία δὲ τῆς τοῦ νόμου δικαιοσύνης ἢ τοῦ Εὐαγγελίου ἐστὶν ὑψηλότης. Ὁ μὲν γὰρ τὴν προᾶξιν τιμωρεῖται, τὸ δὲ καὶ πρόθεσιν ψιλὴν, μέχρι θάθους ἐννοιῶν, τὴν κρι-
 20 τικὴν ἀκριβείαν ἐνδεικνύμενον.

Π'.- ΝΕΙΛΩ ΜΟΝΑΧΩ

Περὶ τοῦ, «Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου».

Ὅτι μετὰ τῆς πτώσεως ἡμῶν περιπατοῦμεν καὶ ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνομεν, διορατικούς ἡμᾶς ποιῶν ὁ Κύ-
 25 ριος, ἀπεφήνατο προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης καὶ τῶν σκανδάλων, καὶ εὐνοεῖν τῷ ἀντιδίκῳ ταχύ, ἕως ὅτου ὦμεν ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ. «Ἀντίδικον» τὴν τοῦ σώματος ὄρεξιν πρὸς τὸ πνεῦμα θεοπρεπῶς ὀρισάμενος. «Ὀδὸν» μὲν τὸν βίον καλῶν ὑπὸ τοῦ γένους ἡμῶν ἀστάτως ὀδευόμενον, «εὐ-
 30 νοιαν δὲ πρὸς τὸ σῶμα» τὴν συναίσθησιν τῆς ἐπαναστάσε-

35. Ματθ. 23, 13.

36. Ματθ. 5, 20.

37. Πρβλ. Ματθ. 5, 17-47.

βεια τῶν Γραμματέων», καὶ ὅτι δὲν ἔρχεται σὲ ἀντίθεση
 μὲ τὸ· «Ἐλλοίμονο σὲ σᾶς, Γραμματεῖς»³⁵.

Ἐμεῖς, φίλε, εἴμαστε ἔνοχοι τῆς ἴδιας τιμωρίας μὲ τοὺς
 γραμματεῖς καὶ τοὺς φαρισαίους. Γιατί, ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι
 πίστεψαν ὅτι μὲ τὴ μελέτη τοῦ νόμου ἐφάρμοζαν τὸν νόμο, ἐπει-
 δὴ νόμισαν ἀπερίσκεπτα ὅτι εἶναι ἀρκετὴ ἢ ἀνάγνωσις τοῦ κει-
 μένου γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ περιεχομένου του, ἔτσι καὶ ἐμεῖς
 φανταζόμαστε ὅτι, μὲ τὸ νὰ ἀγγίζουμε τὸ θυσιαστήριον, προσεγ-
 γίζουμε τὸν Θεό. Κόβοντας ὅμως ὁ Κύριος αὐτὴ τὴν ἀλαζονεί-
 α, μας λέγει· «Ἄν δὲν ξεπεράσει ἢ εὐσέβειά σας τὴν εὐσέβεια
 τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, δὲν θὰ μπορέσετε νὰ μπεῖτε
 στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»³⁶, λέγοντας τὸ ἕξῃς μὲ τρόπο ταιρι-
 αστὸ στὸν Θεό· Ἄν δὲν κάνετε ἔργο αὐτὸ πὺ θεωρεῖτε σωστό,
 ἔσεῖς πὺ θεωρεῖτε ἀρκετὸ τὸ πρόσχημα ὅτι ὑπηρετεῖτε τὸν
 Θεό, ἢ βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ σᾶς ἀνοιχθεῖ. Γιατί, ἐπειδὴ ἢ
 βασιλεία εἶναι ἀληθινή, ἀνοίγεται σὲ ὅσους τὴ ζητοῦν ἀληθινά.
 Τὸ περίσσευμα τῆς εὐσέβειας τοῦ νόμου εἶναι τὸ ὑψηλὸ νόημα
 τοῦ Εὐαγγελίου. Γιατί ὁ νόμος τιμωρεῖ τὴν πράξη, ἐνῶ τὸ Εὐ-
 αγγέλιο ἐπιδιώκει τὴν ἀκριβεία κρίσεως, πὺ φθάνει ἀπὸ τὴν
 ἀπλὴ πρόθεση μέχρι καὶ στίς βαθύτερες σκέψεις³⁷.

80.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΝΕΙΛΟ

Στό, «Νὰ συμφιλιώνεσαι μὲ τὸν ἀντίδικό σου».

Ἐπειδὴ ζοῦμε μετὰ τὴν πτώση καὶ περπατοῦμε ἀνάμεσα σὲ
 παγίδες, θέλοντας ὁ Κύριος νὰ μᾶς καταστήσει διορατικούς,
 μᾶς προέτρεψε νὰ προσέχουμε ἀπὸ τὴ ζύμη³⁸ καὶ τὰ σκάνδαλα³⁹
 καὶ νὰ συμφιλιωνόμαστε γρήγορα μὲ τὸν ἀντίδικό μας, ὅσο και-
 ρὸ βρισκόμαστε ἀκόμη στὸν ἴδιο δρόμο μαζί του⁴⁰. «Ἀντίδικο»
 ὀνόμασε μὲ θεοπρεπὴ ἔννοια τὴν ἐναντίωση τοῦ σώματος πρὸς
 τὸ πνεῦμα. «Ὁδὸ» πάλι ὀνόμασε τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, τὴν ὁποία
 βαδίζουμε μὲ ἀστάθεια, ἐνῶ «συμφιλίωση» πρὸς τὸ σῶμα ἀπο-
 κάλεσε τὴ συναίσθησι τῆς ἐπαναστάσεώς του, τὴν ὁποία ὀφεί-

38. Μάρκ. 8, 15.

39. Ματθ. 18, 6-9.

40. Ματθ. 5, 25.

ως αὐτοῦ προσαγορευῶν, ὁξέως παρ' ἡμῶν θεωρεῖσθαι ὀφείλουσαν, μήποτε τοῖς αὐτοῖς προστάγμασιν ὑποκύψαντες καὶ ἀνάξια τῆς ἄνω κλήσεως πράξαντες, παραδοθῶμεν ὑπ' ἐκείνων τῷ Κριτῇ, ὅτε τὰ ἔργα ἡμῶν καὶ τοὺς λό-
5 γους συναγαγεῖν παραγίνεται καὶ ἀποδοῦναι ἐκάστῳ κατὰ τὸ ἴδιον ἔργον.

ΠΑ'.– ΑΜΠΕΛΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

Εἰς τό, «Μὴ συμπροσέστω σοι θρόνος ἀνομίας ὁ πλάσσων κόπον ἐπὶ πρόσταγμα».

10 «Μὴ συμπροσέστω σοι θρόνος ἀνομίας ὁ πλάσσων ἐπὶ τὸ πρόσταγμα». Προσευχὴ τῶν ἁγίων ἐστὶ ψυχῶν, τῶν ὑπὲρ τῆς ἐκεῖθεν ὁμολογίας ἀγωνιζομένων πρὸς αὐτὸν ἐν ἰκετηρίᾳ βοῶντων· Μὴ ὑψούσθω θρόνος ἀνόμων ἐναντίον σου, Κύριε, κατὰ τοῦ σοῦ προστάγματος κόπους ἡμῖν
15 παρεχόμενος, ὁποῖος ὁ Βαβυλώνιος ἦν τοῖς ὁσίοις σου παισὶ τύραννος, ἢ τοῖς ἁγίοις μάρτυσιν οἱ ἀλάστορες καὶ τῶν εἰδώλων ὑπέρμαχοι.

ΠΒ'.– ΑΡΑΒΙΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

20 Ὅτι διὰ τὴν πορνείαν τοῖς ἐν Γαβαᾶ κατὰ γνώμην Θεοῦ παραταξάμενοι οὐκ ἀδίκως ἀλόντες ἐφθάρησαν.

Οἱ τὴν πορνείαν Βενιαμὶν ἀναβάντες ἐν Γαβαᾶ τιμωρήσασθαι, κατὰ γνώμην Θεοῦ τοῦ πολέμου ἀψάμενοι, οὐκ ἀδίκως, ὡς οἶει, τῆς νίκης ἀπέτυχον, ἀλλ' ἐπειδὴ δικαίῳ
25 κριτῇ οὐκ ἔστιν ἐξ ἀδίκων παράταξις, δικαιοσύνη τὸ τολμηθὲν ἐξεδίκησεν. Οἱ γὰρ χεῖρους ἔχοντες πράξεις καὶ πολλῶ μείζους τῆς τότε γεγενημένοις, ὡς ἄθῳοι πρὸς τὸν

41. Φιλ. 3, 14. Ἐφεσ. 4, 1. Ἑβρ. 3, 1.

42. Ψαλμ. 93, 20.

λουμε νὰ διακρίνουμε ἀμέσως, μὴ τυχόν, ὑποκύπτοντας στὰ προστάγματά της καὶ πράττοντας ἔργα ἀνάξια τῆς ἄνω κλήσεως⁴¹, παραδοθοῦμε ἔξαιτίας τους στὸν Κριτὴ, ὅταν θὰ ἔρθει καὶ θὰ συγκεντρώσει τὰ λόγια καὶ τὰ ἔργα μας καὶ θὰ ἀποδώσει στὸν καθένα μας ἀνάλογα μὲ τὰ ἔργα του.

81.– ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΑΜΠΕΛΙΟ

Στὸ χωρίο· «Νὰ μὴν ἔχει σχέση με σένα κανένα ἀξίωμα παρανομίας, πού δημιουργεῖ καταπίεση μὲ τὸ πρόσχημα τοῦ νόμου.

Ἦ ὁ λόγος, «νὰ μὴν ἔχει σχέση με σένα κανένα ἀξίωμα παρανομίας, πού δημιουργεῖ καταπίεση μὲ τὸ πρόσχημα τοῦ νόμου»⁴², εἶναι προσευχὴ τῶν ἁγίων ἀνθρώπων, πού ἀγωνίζονται νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἀναγνώρισή τους στὸν οὐρανὸ ἀπὸ τὸν Θεὸ, καὶ κράζουν πρὸς αὐτὸν ἱκετευτικά· Ἔσ μὴν ὑψώνεται μπροστά σου, Κύριε, ἀξίωμα παρανομίας, πού μᾶς καταπιέζει νὰ ἀρνηθοῦμε τὸ δικό σου νόμο, ὅπως ἦταν ὁ Βαβυλώνιος τύραννος βασιλιάς πρὸς τὰ ἅγια σου παιδιὰ⁴³, ἢ οἱ ἄθλιοι ὑποστηρικτὲς τῶν εἰδώλων πρὸς τοὺς ἁγίους μάρτυρες.

82.– ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΑΡΑΒΙΑΝΟ

Ἦ ὅτι ἐκεῖνοι πού, ἔξαιτίας τῆς πορνείας τῶν κατοίκων τῆς Γαθαά, προχώρησαν στὸν πόλεμο μὲ τὴ σύμφωνη γνώμη τοῦ Θεοῦ, δὲν καταστράφηκαν χωρὶς αἰτία.

Ἦ ἐκεῖνοι πού ἐπιτέθηκαν στὴ Γαθαά γιὰ νὰ τιμωρήσουν τὴν πορνεία τῶν υἱῶν τοῦ Βενιαμὴν⁴⁴ καὶ ἄρχισαν νὰ πολεμοῦν ἐναντίον τους μὲ τὴ σύμφωνη γνώμη τοῦ Θεοῦ⁴⁵, δὲν ἀπέτυχαν ἀδικὰ νὰ νικήσουν, ὅπως νομίζεις, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ δίκαιος κριτὴς δὲν ἀναγνωρίζει πόλεμο πού γίνεται ἀπὸ ἀδικούς ἀνθρώπους, τιμώρησε μὲ δικαιοσύνη τὴν τόλμη τους. Γιατὶ ἐκεῖνοι πού εἶχαν διαπράξει χειρότερες πράξεις, καὶ μάλιστα πολὺ χειρότερες ἀπὸ ἐκείνη πού εἶχε γίνει τότε, προχώρησαν στὸν πόλεμο, ἀφοῦ

43. Δαν. 3, 19.

44. Κριτ. 19, 1-20, 48.

45. Κριτ. 20, 1-25.

φόνον τῶν ἀδελφῶν ὁμονοήσαντες ἀνέβησαν. Ἄλλ' ἔμα-
 θον τῇ πείρᾳ, «Υποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ
 τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρ-
 φος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου». Οἱ τοίνυν μοιχοί,
 5 ἐπειδὴ μὴ μοιχεύειν ἐκήρυσσον, ὑπὸ τῶν ἔργων ἐξελεγχό-
 μενοι, αὐτοὶ μὲν ἀξίαν ποινὴν τῷ πολέμῳ ἀπέτισαν, οἱ δὲ
 τῶν ἐγκλημάτων τῆς πορνείας ἀμέτοχοι, οὐδὲν τοιοῦτον
 ἐν ἑαυτοῖς εἶδωλον ἔχοντες, λαμπρὰν τὴν νίκην εἰργάσαν-
 το.

10

ΠΓ'.- ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Πῶς νοητέον, «Εἰ ὀφθαλμός σου ἢ χεὶρ σου
 σκανδαλίζει σε».

ἽΟφθαλμὸν καὶ χεῖρα δεξιὰν ὁ πανάγαθος Χριστὸς τὴν
 ἐγγύτητα τῶν ἐπιτηδείων καὶ γνησίων ἡμῖν ἐπωνόμασε,
 15 τοὺς εὐνοὺς ἡμῖν πρὸς γνησίαν συνεργίαν, ἐκείνοις καλέ-
 σασ τῶν μελῶν τοῖς ὀνόμασι, δι' ὧν ἡμεῖς τὰ ἀρέσκοντα
 πράττομεν Ὅταν οὖν τις ἐξ αὐτῶν σκανδάλου αἴτιος γέ-
 νηται καὶ ἁμαρτία καλινδῆται τινι, ἡμῖν λοιδορίαν φερού-
 ση καὶ αὐτῷ ἀτιμίαν προξενούση, ἐκκόπτειν χρὴ τὸν τοι-
 20 οῦτον, ἵνα μὴ, λοιμὸν μιμησάμενος, νεμηθῇ τὴν τοῦ σώ-
 ματος ἀκεραιότητα, τοῖς ὑγιαίνουσιν ἐκ τοιούτων παθῶν
 εἰσφρήσας τὴν ἑαυτοῦ ἀλγηδόνα.

ΠΔ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Εἰς τὸ «Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου ...».

25 Οὐκ ἔστιν, ὡς φίλη κεφαλὴ, ἐν παραδύστῳ καὶ ἀποκρύ-
 φῳ κείμενος ὁ τοῦ Κυρίου νόμος, «Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά
 σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου», κελεύοντος, ἀλλὰ λευκὸς καὶ

46. Ματθ. 7, 5.

47. Κριτ. 20, 26-48. Ὁ ἅγιος πατήρ φαίνεται ὅτι διακρίνει ἐδῶ τὸν συμ-
 μαχικὸ στρατὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν κατὰ τῆς φυλῆς Βενιαμὴν σὲ δύο ὁμάδες· σὲ
 ἐκείνους ποὺ ἦταν ἔνοχοι παραβάσεως τοῦ Νόμου, καὶ ἦταν αὐτοὶ ποὺ χάθη-

πρῶτα συμφώνησαν ὅτι ἦταν ἀθῶοι γιὰ τὸν φόνο τῶν ἀδελφῶν τους. Ἀλλά ἔμαθαν ἀπὸ τὴν πείρα τους· «Ἵποκριτὴ, βγάλε πρῶτα τὸ δοκάρι ἀπὸ τὸ μάτι σου, καὶ τότε θὰ μπορέσεις νὰ δεῖς γιὰ νὰ βγάλεις τὴν ἀκίδα ἀπὸ τὸ μάτι τοῦ ἀδελφοῦ σου»⁴⁶. Οἱ μοιχοὶ λοιπόν, πὺ κήρυτταν νὰ μὴν μοιχεύουν, ἀλλὰ ἐλέγχονταν ἀπὸ τὰ ἔργα τους, εἰσέπραξαν μὲ τὸν πόλεμο τὴν ποινὴ πὺ τοὺς ἄξιζε. Ἐκεῖνοι ὅμως πὺ δὲν εἶχαν συμμετοχὴ στὰ ἐγκλήματα τῆς πορνείας καὶ δὲν εἶχαν κανένα τέτοιο εἶδωλο μέσα τους, πέτυχαν λαμπρὴ νίκη⁴⁷.

83.– ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΛΕΟΝΤΙΟ

Πῶς πρέπει νὰ γίνεται κατανοητὸ τό· «Ἄν τὸ μάτι ἢ τὸ χέρι σου σὲ σκανδαλίζει»⁴⁸.

Μάτι καὶ δεξιὸ χέρι ὁ πανάγαθος Χριστὸς ὀνόμασε ἐκείνους πὺ βρίσκονται πολὺ πλησίον μας ὡς ἀπαραίτητοι καὶ ἀληθινοὶ φίλοι μας, ἐκείνους πὺ εἶναι εὐνοϊκοὶ πρὸς ἐμᾶς γιὰ ἀληθινὴ συνεργασία, καὶ τοὺς ὀνόμασε μὲ τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν τοῦ σώματός μας, μὲ αὐτὰ πὺ χρησιμοποιοῦμε γιὰ νὰ κάνουμε ὅ,τι μᾶς ἀρέσει. Ὅταν λοιπόν κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς γίνει αἰτία σκανδάλου καὶ κυλιέται μέσα σὲ κάποια ἁμαρτία, πὺ προκαλεῖ σὲ μᾶς ντροπὴ καὶ σ' ἐκείνον ἀτιμία, πρέπει νὰ τὸν ἀπομακρύνουμε ἀπὸ κοντὰ μας, γιὰ νὰ μὴν προσβάλλει, κατὰ τρόπο ὅμοιο μὲ τὴν ἀρρώστια, τὴν ἀκεραιότητα τοῦ σώματος καὶ προκαλέσει τὸν πόνο σ' αὐτοὺς πὺ εἶναι ὑγιεῖς ἀπὸ τέτοια πάθη.

84.– ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Στὴ ρήση· «Νὰ μὴ γνωρίζει τὸ ἀριστερὸ σου χέρι ...».

Ὁ νόμος τοῦ Κυρίου, φίλη κεφαλὴ, πὺ προτρέπει «νὰ μὴ γνωρίζει τὸ ἀριστερὸ σου χέρι τί κάνει τὸ δεξιόν»⁴⁹, δὲν εἶναι ἀθέατος καὶ κρυφός, ἀλλὰ ὀλοφάνερος καὶ σαφέστατος καὶ πλή-

καν στὴν πρώτη φάση τῆς σύγκρουσης, ὅταν νικήθηκε ὁ συμμαχικὸς στρατὸς (20, 12-28), καὶ σὲ αὐτοὺς πὺ ἦταν δίκαιοι καὶ ἐπέτυχαν τὴν τελικὴ νίκη στὸν πόλεμο, τιμωρώντας τὴν ἁμαρτία τῶν κατοίκων τῆς Γαβαὰ (20, 29, 48).

48. Ματθ. 5, 29.

49. Ματθ. 6, 3.

σαφέστατος καὶ τοῖς προσόχοις ἀρίδηλος Ἐπειδὴ γὰρ τῷ
 εὖ ποιεῖν κενοδοξία παρέπεται καὶ ἐπίδειξις, μηδέν, φησί,
 καλὸν γινέσθω παρὰ σοῦ ἐμπαθῶς, μηδὲ πέρπερος λογι-
 σμὸς ἀκολουθεῖτω τῷ κατορθώματι, ἀλλ', εἰ εὖ ποιεῖς, ἀνε-
 5 πίδεικτος ἔσο καὶ ἀκομπος, τοὺς ἐνταῦθα κρότους μὴ θη-
 ρῶν, ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας στεφάνους προσδοκῶν.

ΠΕ'.- ΟΥΡΣΕΝΟΥΦΙΩ

Εἰς τὸ «Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Ἡ τοῦ Κυρίου διδαχὴ ἐν τῇ προσευχῇ μετὰ πάντων
 10 τῶν ἄλλων θεοπρεπῶν διδαγμάτων καὶ «Γενηθήτω τὸ θέ-
 λημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς», κελεύει προσεύ-
 χεσθαι, τὴν τῶν ἄνω δυνάμεων εἰρήνην, τὴν ἀστασίαστον
 φάσκουσα, ἣν καὶ ἡμῖν βραβεῦσαι τῆς ἐπὶ γῆς καταξίω-
 σον, ἵν', ὥσπερ ἐν αὐταῖς πάντα κατορθοῦται τὰ θελήμα-
 15 τα, οὕτω καὶ ἐν ἡμῖν τὰ σοὶ εὐάρεστα γένηται. Ταῦτα τοί-
 νυν καὶ πρόην εἰδὼς καὶ νῦν μαθὼν παρ' ἐμοῦ, ἐπιλαβοῦ
 καὶ ἔχου ἀπρίξ τῆς εἰρήνης. Οὐράνιος γὰρ ἐστὶ καὶ Θεῶ
 πλησιάζουσα.

ΠΣ'.- ΩΦΕΛΙΩ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩ

20

Ἔστι οὐδὲν ἀρετῆς ὑψηλότερον.

Σπέρματος γένος καὶ αἵματος κόμπος, ὃ ἄριστε, τῶν
 ποιητῶν οὐκ ἔστιν ἀρετὴ, ἀλλ' ἀκούσιός τις διαδοχὴ ἐκ
 σωμάτων καταγομένη καὶ ῥέουσα. Ἀρετὴ δὲ φρόνησίς
 ἐστὶ, δικαιοσύνη τε καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη. Ὅς ἂν
 25 οὖν ἔχηται τούτων, καὶ πάγκαλός ἐστι καὶ περίβλεπτος,
 καὶ οὐδενὸς πρὸς εὐζωίαν λειπόμενος.

**ΠΖ'.- ΜΟΝΑΣΤΡΙΑΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΑΙΣ,
 ΤΑΙΣ ΣΑΝΔΑΛΑΡΙΑΙΣ**

Περὶ γυναικείων νικῶν καὶ τροπαίων.

30

Οὐκ οἶδε παραίτησιν ἢ φύσις, οὐκ ἔχει συγγνώμην τὸ

πως κατανοητός σέ αὐτούς πού προσέχουν. Ἐπειδή δηλαδή τῆ φιλανθρωπία ἀκολουθοῦν ἡ κενοδοξία καὶ ἡ ἐπίδειξη, τίποτε, λέγει, καλὸ νὰ μὴ γίνεται ἀπὸ σένα μὲ κίνητρο τὰ πάθη, οὔτε λογισμὸς ὑπερηφάνειας νὰ ἀκολουθεῖ τὸ κατόρθωμά σου, ἀλλὰ ἂν κάνεις καλὰ ἔργα, νὰ μὴν ἐπιδεικνύεσαι καὶ νὰ μὴν ὑπερηφανεύεσαι. Νὰ μὴν ἐπιδιώκεις τὰ ἐδῶ χειροκροτήματα, ἀλλὰ νὰ περιμένεις τὰ μελλοντικὰ στεφάνια.

85.- ΣΤΟΝ ΟΥΡΣΕΝΟΥΦΙΟ

Στὴ ρήση· «Πατέρα μας, πού εἶσαι στὸν οὐρανό».

Ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου στὴν Κυριακὴ προσευχή, μαζί μὲ ὅλα τὰ ἄλλα θεϊκὰ διδάγματα, προτρέπει νὰ προσευχόμαστε, «ὡς γίνεται τὸ θέλημά σου, ὅπως στὸν οὐρανό, ἔτσι καὶ στὴ γῆ»⁵⁰, δηλαδή, κρίνε μας ἄξιους νὰ βραβευθοῦμε ἐδῶ στὴ γῆ μὲ τὴν εἰρήνη τῶν οὐράνιων δυνάμεων, πού δὲν γνωρίζει, λέγει, ἐπαναστάσεις, ὥστε, ὅπως ἀκριβῶς σ' ἐκεῖνες πραγματοποιοῦνται ὅλα τὰ θελήματά σου, ἔτσι νὰ γίνονται καὶ σέ μᾶς αὐτὰ πού ἀρέσουν σέ σένα. Αὐτὰ λοιπόν, πού τὰ γνώριζες ἀπὸ πρὶν καὶ τώρα τὰ ἔμαθες ἀπὸ μένα, δέξου καὶ διατήρησε μὲ ὅλη τὴ δύναμή σου τὴν εἰρήνη, γιατί εἶναι οὐράνιο ἀγαθὸ καὶ πλησιάζει τὸν Θεό.

86.- ΣΤΟΝ ΔΑΣΚΑΛΟ ΩΦΕΛΙΟ

Ἔστι τίποτε δὲν εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ τὴν ἀρετή.

Ἡ καύχηση τῶν ποιητῶν γιὰ τὴ γενιὰ καὶ τὴν καταγωγή, εὐγενέστατε, δὲν εἶναι ἀρετή, ἀλλὰ ἀκούσια διαδοχὴ, πού ἀπορρέει ἀπὸ τὴ φύση τῶν σωμάτων. Ἀρετὴ εἶναι ἡ φρόνηση, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ σωφροσύνη. Ὅποιος λοιπόν χαρακτηρίζεται ἀπὸ αὐτὰ, καὶ εὐγενὴς εἶναι, καὶ ἐλκύει τὴν προσοχὴ ὄλων, καὶ τίποτε δὲν τοῦ λείπει γιὰ νὰ ζεῖ καλά.

87.- ΣΤΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΕΣ ΜΟΝΑΧΕΣ ΤΙΣ ΣΑΝΔΑΛΑΡΙΕΣ

Περὶ γυναικείων νικῶν καὶ τροπαίων.

Ἡ φύση δὲν γνωρίζει νὰ ὑποχωρεῖ στίς δυσκολίες, οὔτε δι-

θῆλυ. Δύναται γὰρ γενναίως κατεξανίστασθαι τῆς χαννώ-
 σεως καὶ ἀποκρούεσθαι στερωῶς τὰς τῶν ἐπιθυμιῶν ἐλε-
 πόλεις. Καὶ διδάσκαλοι τούτου Σωσάννα ἢ εὐκλεῆς καὶ ἡ
 θυγάτηρ Ἰεφθῆ καὶ ἡ θαυμαστὴ Ἰουδίθ. Ἡ μὲν γερόντων
 5 ἀκολασίαν νικήσασα ἐν νεότητι, ἡ δὲ καὶ θάνατον ἀνδρεί-
 ως ἐλομένη καὶ τῇ παρθενίᾳ συναπελθοῦσα ἀοιδίμως, ἡ
 δέ, μισθὸν σωφροσύνης δύναμιν παρὰ Θεοῦ εἰληφυῖα,
 τυραννοκτόνος γενέσθαι. Καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν γυναικεί-
 ων νικῶν καὶ τροπαίων, ἡ πανεύφημος Θέκλα, στήλη αἰώ-
 10 νιος ἀγνεΐας ἐστῶσα, ὡς πυρσὸς ἐκ κλύδωνος παθῶν ἀνα-
 φθεῖσα, εἰς τὸν ἀκύμονα κατάρασα λιμένα. Εἰ τοίνυν οὕ-
 τως ἀναρρηθῆναι ἐπιθυμεῖτε, τὰς λαμπάδας ἀσβέστους
 τηρήσατε· ὁ γὰρ νυμφίος εὐθύς παραγίνεται, καὶ μηδεὶς
 ὑμᾶς ὕπνος ἡδυπαθείας ἀνακλίνῃ, ὁ ἔξω τῆς θύρας τοῦ
 15 νυμφῶνος τὰς ὑπνηλὰς καὶ ῥαθύμους κατέχων.

ΠΗ.— ΑΡΣΕΝΙΩ

Ὅτι μάλιστα οἱ μηδὲν ἀγαθὸν πεπραχότες
 οὐκ ὀφείλουσιν ἀλαξονεύεσθαι.

Εἰ πράξας ὁ Φαρισαῖος ἃ ἐκαυχῆσατο, σὺ τί καυχᾶσαι
 20 λαρυγγίζων ἀπλῶς καὶ οὐ πράττων χρησιῶς, καὶ χείρονος
 ἑαυτὸν ποιῶν ἔνοχον κρίσεως, ἥς ὁ Φαρισαῖος ὑπέμεινεν,
 οὐδὲν μὲν ἄξιον μέμψεως πεπραχώς, μόνην δὲ τὴν οἴησιν
 τῆς εὐπραγίας ἐγκληθεῖς;

ΠΘ.— ΙΣΙΔΩΡΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

25 Ὅτι χρὴ ὁμιλίας γυναικῶν ἐκτρέπεσθαι.

Πάσας μὲν, εἰ οἷόν τε, ὁμιλίας γυναικῶν ἐκτρέπεσθαι

51. Δαν. (Σωσάννα) 8-27.

52. Κριτ. 11, 34-40.

53. Ἰουδ. 13, 8· βλ. 8-13).

54. Ματθ. 25, 1-13.

καιολογεῖται τὸ γυναικεῖο φύλο γιὰ κάτι τέτοιο. Γιατὶ μπορεῖ νὰ ἐπαναστατεῖ μὲ γενναιότητα ἐναντίον τῆς ἀποχαύνωσης καὶ νὰ ἀποκρούει μὲ σταθερότητα τὶς πολιορκίες τῶν ἐπιθυμιῶν. Καὶ δάσκαλοι αὐτῶν εἶναι ἡ ἐνδοξη Σωσάννα, ἡ κόρη τοῦ Ἰεφθέ, καὶ ἡ θαυμαστὴ Ἰουδίθ. Ἡ πρώτη νίκησε στὴ νεότητά της τὴν ἀκολασία τῶν γέρων⁵¹, ἡ δεύτερη ἐπέλεξε τὸν θάνατο μὲ ἀνδρεία καὶ ἔφυγε στὴν μακαριότητα παίρνοντας μαζί καὶ τὴν παρθενία της⁵², καὶ ἡ τρίτη ἔλαβε δύναμη ἀπὸ τὸν Θεὸ ὡς ἀμοιβὴ γιὰ τὴ σωφροσύνη της καὶ σκότωσε τὸν τύραννο⁵³. Ἡ ἀνώτερη ὅμως ἀπὸ τὶς γυναικεῖες νίκες καὶ τὰ τρόπαια εἶναι ἡ πολυφημισμένη Θέκλα, ποὺ στέκεται σὰν αἰώνια μαρτυρία ἀγνότητος, ἀφοῦ ἀναψε σὰν δαυλὶ ἀπὸ τὴ δίνη τῶν βασανιστηρίων, προσάραξε στὸ λιμάνι ποὺ δὲν τὸ ταράζουν κύματα. Ἄν λοιπὸν ἐπιθυμεῖτε μὲ τέτοιο τρόπο νὰ στεφανωθεῖτε, διατηρῆστε τὶς λαμπάδες σας ἀναμένες, γιατί ὁ νυμφίος ἔρχεται σύντομα, καὶ κανένας ὕπνος ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὰ πάθη τῶν ἡδονῶν ὡς μὴν σᾶς κυριεύσει, ὁ ὕπνος ἐκεῖνος ποὺ κρατᾶ τὶς ράθυμες καὶ νυσταλέες ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ νυφικοῦ δωματίου⁵⁴.

88.— ΣΤΟΝ ΑΡΣΕΝΙΟ.

Ἔστι δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανεύονται ἰδιαίτερα ἐκεῖνοι ποὺ δὲν ἔχουν κάνει κανένα καλό.

Ἄν ὁ Φαρισαῖος ἔπραξε ἐκεῖνα γιὰ τὰ ὅποια καυχήθηκε⁵⁵, ἐσὺ γιατί καυχέσαι, ἀφοῦ μιᾶς μόνον καὶ δὲν ἐνεργεῖς σωστά, καὶ καθιστᾶς ἔτσι τὸν ἑαυτὸ σου ἔνοχο χειρότερης τιμωρίας ἀπὸ ἐκείνη ποὺ ὑπέστη ὁ Φαρισαῖος; Γιατὶ ἀσφαλῶς δὲν διέπραξε τίποτε τὸ ἀξιοκατάκριτο, ἀλλὰ κατηγορήθηκε μόνον ἐξαιτίας τῆς ὑπερηφάνειάς του.

89.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΙΣΙΔΩΡΟ.

Ἔστι πρέπει ν' ἀποφεύγονται οἱ συναναστροφές μὲ γυναῖκες.

Κάθε συναναστροφή μὲ γυναῖκες, πρέπει, ἂν εἶναι δυνατόν,

55. Λουκ. 18, 11-12.

χρή, ὡς ἐχούσας τινὰ πρὸς χαύνωσιν ἐπιτήδευσιν. Εἰ δὲ τοῦτο ἀδύνατον διὰ περιστάσεις χρεῖων ἢ οἰκονομίας πτωχῶν, κάτω νεύοντας διαλέγεσθαι. Τοῖς γὰρ πλείοσιν, ἢ καὶ πᾶσι σχεδὸν τοῖς ἡττηθεῖσι κάλλους γυναικῶν, διὰ τῶν θυρίδων ἀνέβη ὁ θάνατος, ὃς καὶ τοῦ μεγάλου προφήτου καὶ βασιλέως ἐκράτησεν, ὅτε πρὸς τὸ λουτρὸν ἐκεῖνο τὸ θανατηφόρον ἀπέβλεψε.

ζ. ΤΩ ΑΥΤΩ

10 Ὅτι ἀποστολικὸν τὸ ἐν ἐκκλησίαις ψάλλειν
γυναῖκας, καὶ περὶ ἀσκητριῶν.

Τὰς ἐν ἐκκλησίαις φλυαρίας καταπαῦσαι βουλόμενοι οἱ τοῦ Κυρίου ἀπόστολοι καὶ τῆς ἡμῶν παιδευταὶ καταστάσεως, ψάλλειν ἐν αὐταῖς τὰς γυναῖκας συνετῶς συνεχώρησαν. Ἀλλ', ὡς πάντα εἰς τοῦναντίον ἐτρέπη τὰ θεοφώρα διδάγματα, καὶ τοῦτο εἰς ἔκλυσιν καὶ ἁμαρτίας ὑπόθεσιν τοῖς πλείοσι γέγονε. Καὶ κατάνυξιν μὲν ἐκ τῶν θείων ὕμνων οὐχ ὑπομένουσι, τῇ δὲ τοῦ μέλους ἡδύτητι εἰς ἐρεθισμὸν παθημάτων χρώμεναι, οὐδὲν αὐτὴν ἔχειν πλέον τῶν ἐπὶ σκηνῆς ἁσμάτων λογίζονται. Χρὴ τοίνυν, εἰ μέλ-
20 λομεν τὸ τῷ Θεῷ ἀρέσκον ζητεῖν καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον ποιεῖν, παύειν ταύτας καὶ τῆς ἐν ἐκκλησίᾳ ᾠδῆς, καὶ τῆς ἐν πόλει μονῆς ὡς Χριστοκαπήλους καὶ τὸ θεῖον χάρισμα μισθὸν ἀπωλείας ἐργαζομένας.

ζΑ'. ΗΛΙΑ ΜΟΝΑΧΩ

25 Περὶ τοῦ δεῖν πάντοτε νήφειν.

Χαίρω ταῖς περὶ σοῦ μαρτυρίαις πολλὴν εἰς ἐπίτασιν ἀγούσαις ἐγκρατείας καὶ εὐχόμαι ἔχεσθαί σε μέχρι παντός τῆς ἱερᾶς ἀγκύρας καὶ ἀποκρούεσθαι σοφῶς τὴν ζάλην

νά ἀποφεύγεται, γιατί αὐτὴ ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ προκαλεῖ ἀποχαύνωση. Ἐὰν αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο ἐξαιτίας περιπτώσεων ἀνάγκης ἢ φροντίδας τῶν φτωχῶν, πρέπει ἢ συνομιλία νὰ γίνε-ται κοιτᾶζοντας κάτω. Γιατὶ στοὺς περισσότερους, ἢ σχεδὸν σὲ ὅλους ἐκείνους ποὺ νικῆθηκαν ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ τῶν γυναικῶν, ὁ θάνατος εἰσῆλθε, σὰν ἀπὸ θυρίδες⁵⁶, ἀπὸ τὰ μάτια, ὁ ὁποῖος νίκησε ἀκόμη καὶ τὸν μεγάλο προφήτη καὶ βασιλιά, ὅταν ἔριξε τὴ ματιὰ του πρὸς τὸ θανατηφόρο ἐκεῖνο λουτρό⁵⁷.

90.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ.

Ἔστιν εἶναι ἀποστολικὴ παράδοση τὸ νὰ ψάλλουν οἱ γυναῖκες στὴν ἐκκλησία, καὶ περὶ ἀσκητριῶν.

Θέλοντας οἱ ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου καὶ δάσκαλοι τῆς ζωῆς μας νὰ σταματήσουν τὴ φλυαρία στὶς ἐκκλησίες, συνετὰ ἐπέτρεψαν στὶς γυναῖκες νὰ ψάλλουν σ' αὐτές. Ἄλλ' ἐπειδὴ, ὅπως πάντα, οἱ θεόπνευστες διδασκάλους μετατράπηκαν στὸ ἀντίθετο, καὶ αὐτὸ ἔγινε γιὰ τὶς περισσότερες αἰτίαι γιὰ ἠθικὴ κατὰπτωση καὶ ἁμαρτία. Δὲν αἰσθάνονται κατάνυξη ἀπὸ τοὺς θεῖους ὕμνους καὶ χρησιμοποιώντας τὴ γλυκύτητα τῆς μελωδίας γιὰ νὰ ἐρεθίζουν τὰ πάθη, νομίζουν ὅτι ἡ ἐκκλησιαστικὴ μελωδία δὲν ἔχει τίποτε περισσότερο ἀπὸ τὰ θεατρικὰ τραγούδια. Πρέπει λοιπόν, ἐὰν μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ ζητοῦμε αὐτὸ ποὺ ἀρέσει στὸν Θεὸ καὶ νὰ πράττουμε αὐτὸ ποὺ συμφέρει σὲ ὅλους, νὰ τὶς ἀπαγορεύουμε καὶ νὰ ψάλλουν στὴν ἐκκλησία, καὶ νὰ διαμένουν στὴν πόλη, γιατί κατηλεύονται τὸν Χριστὸ καὶ μετατρέπουν τὸ θεῖο χάρισμα σὲ ἀμοιβὴ ἀπώλειας.

91.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΗΛΙΑ.

Ἔστιν πρέπει πάντοτε νὰ βρισκόμαστε σὲ ἐγρήγορη.

Χαίρομαι γιὰ τὶς πληροφορίες ποὺ ἔχω γιὰ σένα, ποὺ σοῦ ἀποδίδουν μεγάλη ἐγκράτεια, καὶ εὐχομαι νὰ κρατιέσαι μέχρι τέλους γερὰ πάνω στὴν ἱερὴ ἄγκυρα καὶ νὰ ἀποκρούεις μὲ σο-

57. Β' Βασ. 11, 2.

τῆς ἀπάτης, ὡς ἂν εἰς τὸν ἀκύμονα τῆς γαλήνης λιμένα
καταντήσης ἀκλυδωνίστως, οὔτε πνοᾶς δειλιῶν πειρα-
σμῶν ἐμβαλλούσας σοι, οὔτε ὑψηλοφρονήσης πρὸς ῥη-
γνύμενα κύματα, ὧν μάλιστα χρή σε κρατεῖν, εὐχερῶς ῥί-
5 πιζόντων εἰς πτώματα.

ΖΒ'.— ΘΩΜΑ ΜΟΝΑΧΩ

Ὅτι οὐκ ἔστι μέχρι τοῦ σχήματος τὸ ἐπάγγελμα
τοῦ μοναχοῦ.

Φιλοσοφία ἀποστρέφεται θόρυβον, καὶ γυμνασία μο-
10 ναχική ἔξω κατορθοῦται συγχύσεως, ἵνα ταύτη χρήσῃται
ὑποδάθρα τοῦ ὕψους τῆς ταπεινώσεως, τῇ κατὰ μόνας
σχολῇ καὶ πραγμάτων ὀκληρῶν καὶ ῥημάτων ἀπρεπῶν
σπουδαίως καὶ τελείως ἐκλαθόμενος. Εἰ δὲ τρίβωνα καὶ
ὑπήνην καὶ δάκτρον ἀρκεῖν ἡμῖν πρὸς ἐξάνυσιν τῆς ἀγγε-
15 λικῆς πολιτείας οἴομεθα, καὶ μέσοι δήμων καὶ θεαμάτων
καὶ ἀκουσμάτων ἀστικῶν συμφυρόμεθα, τοῖς ὀργάνοις
τῆς νίκης μόνοις ἐναθρονομένοι, τὴν δὲ πάλην καὶ μάχην
ἐκκλίνοντες, ἐξ ἧς ἡ νίκη προσγίνεται, μᾶλλον δὲ τὰς αἰ-
τίας τῆς πάλης ἐν ἑαυτοῖς ἀνακαίοντες, λανθάνομεν κύνες
20 τυγχάνοντες καὶ πρὸς τὸν ἔμετον ὑποστρέφοντες, ἢ ὡς τῷ
βορβόρῳ τῆς παλαιᾶς συνηθείας ἐγκαλινδούμενοι.

ΖΓ'. ΤΗ ΕΝ ΤΗ ΤΑΒΕΝΝΗΣΙΑ ΜΟΝῆ

Περὶ τοῦ μὴ πολλοὺς γίνεσθαι διδασκάλους.

«Μὴ πολλοὶ γίνεσθε διδάσκαλοι, ἀδελφοί», ὁ δίκαιος
25 γράφει Ἰάκωβος. Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, μονα-
χοί, ὁ ἐλάχιστος γράφω Ἰσιδωρος, εἰ καὶ μὴ δόκιμος μο-

58. Πρόκειται γιὰ τὸ χαρακτηριστικὸ ἔνδυμα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων, τὸ ὁποῖο χρησιμοποιοῦσαν ἀργότερα καὶ οἱ μοναχοὶ στὸν ἐκκλησιαστικὸ χῶρο. Ἦταν ἓνας ἀπλὸς καὶ ἀπέριττος χιτῶνας, συνήθως παλιὸς καὶ φθαρμένος, πού συμβόλιζε τὴν ἀποδέσμευση ἀπὸ τὰ ὕλικά καὶ τὴν ἀποκλειστικὴ ἐνασχόληση μὲ τις ἰδέες, γιὰ τοὺς φιλοσόφους, καὶ τὸν Θεό, γιὰ τοὺς μοναχοὺς. Συνήθως συνοδευόταν ἀπὸ καλλιέργεια γενιάδας καὶ χρῆση ρα-

φία τῆ ζάλη τῆς ἀπάτης, γιὰ νὰ μπορέσεις νὰ φθάσεις χωρὶς κλυδωνισμοὺς στὸ γαλήνιο καὶ ἀκύμαντο λιμάνι, χωρὶς νὰ δειλιάξεις στοὺς ἀνέμους τῶν πειρασμῶν ποὺ θὰ σὲ προσβάλλουν, οὔτε νὰ ὑπερηφανεύεσαι γιὰ τὰ κύματα ποὺ θὰ σπάξεις, τὰ ὁποῖα μάλιστα πρέπει νὰ τὰ ἀντιμετωπίζεις προσεκτικὰ, γιὰτὶ πολὺ εὐκόλα προκαλοῦν καταποντίσματα.

92.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΩΜΑ.

“Ὅτι ἡ ἰδιότητα τοῦ μοναχοῦ δὲν σταματᾷ
στὸ σχῆμα.

Ἡ ἀγάπη γιὰ τὴ σοφία ἀποστρέφεται τὸν θόρυβο, καὶ ἡ μοναχικὴ ἀσκήση ἐπιτυγχάνεται μακριὰ ἀπὸ τὴ σύγχυση, ὥστε νὰ τὴ χρησιμοποιήσῃ ὡς θεμέλιο τοῦ ὕψους τῆς ταπείνωσης, ἀποφεύγοντας μὲ τὴ μοναχικὴ ζωὴ ἀμέσως καὶ τελείως τὶς ἐνοχλητικὰ καταστάσεις καὶ τοὺς ἀσεμνοὺς λόγους. “Ἄν νομίζουμε ὅτι ὁ τρίβωνας⁵⁸, τὰ γένια καὶ τὸ ραβδί μᾶς ἀρκοῦν γιὰ νὰ κατορθώσουμε τὴν ἀγγελικὴ ζωὴ, ἐνῶ συχνάζουμε μέσα στὶς πόλεις καὶ ἀναμιγνυθῶμαστε μὲ τὰ θεάματα καὶ τὰ ἀκούσματα μέσα σ’ αὐτὲς, καμαρώνοντας μόνο γιὰ τὰ ὄργανα τῆς νίκης, ἀλλὰ ἀποφεύγοντας τὴν πάλη καὶ τὴ μάχη, ἀπὸ τὴν ὁποῖα προέρχεται ἡ νίκη, ἢ καλύπτεται ἀναζωπυρώνοντας στὸν ἑαυτὸ μᾶς τὶς αἰτίες τῆς πάλης, μᾶς διαφεύγει ὅτι μοιάζουμε μὲ σκυλιὰ ποὺ ἐπιστρέφουν στὰ ξεράσματα τοὺς, ἢ μὲ χοίρους ποὺ κυλιοῦνται μέσα στὸν βουρκο⁵⁹ τῆς παλιᾶς συνήθειας.

93.- ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΗΣ ΤΑΒΕΝΝΗΣΙΑΣ.

Γιὰ τὸ ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνονται πολλοὶ δάσκαλοι.

«Νὰ μὴν γίνεστε πολλοὶ ἀπὸ σᾶς δάσκαλοι, ἀδελφοί»⁶⁰, γράφει ὁ δίκαιος Ἰακώβος. Νὰ μὴ γίνεστε πολλοὶ ἀπὸ σᾶς δάσκαλοι, μοναχοί, γράφω ἐγὼ ὁ ταπεινὸς Ἰσίδωρος, ἂν καὶ δὲν εἶμαι πραγματικὰ ἄξιος μοναχός, ἀλλ’ ἀκροατὴς τοῦ Ἰακώβου. Εἶναι

βδιοῦ ὡς ἐπιπρόσθετα ἐξωτερικὰ γνωρίσματα.

59. Β’ Πέτρ. 2, 22.

60. Ἰακ. 3, 1.

ναχός, ἀλλ' Ἰακώβου ἀκροατῆς Δίκαιοι τοίνυν ἂν εἴητε, εἰ καὶ τοῦ ἀκροατοῦ παραγράφεσθαι τὴν εὐτέλειαν, ἀλλ' αἰδεῖσθαι τοῦ δικαίου καὶ σοφοῦ τὴν δικαίαν ἀπόφασιν.

4Δ' – ΠΑΝΣΟΦΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

5 Εἰς τὸ «Πάντα γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ».

Τὰ «γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα» ἐκ μεταφορᾶς τῶν ἱερείων τῶν εἰς θυσίαν προσαγομένων τῷ πολύφρονι γέγραπται Παύλῳ. Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνα τῶν δορῶν ἀφαι-
10 ρούμενα πάσης τῆς φαινομένης ἀπογυμνοῦται περιβολῆς καὶ τῶν κεκρυμμένων ἔνδοθεν ἐπιδείκνυται τὴν διάθεσιν καὶ τραχηλίζεται εἰς ἔρευναν παντὸς ὀστέου καὶ μέλους πρὸς τὸ πάντα ἐκκαθαρθῆναι διὰ τὴν τοῦ πράγματος ᾧ
προσάγονται καθαρότητα, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς μεγάλης τοῦ
15 Κυρίου ἡμέρας ἢ τῶν ἀδήλων καὶ ἀφανῶν ἡμῶν πράξεων ἢ ἀνακάλυψις, ἀπογυμνώσει καὶ τραχηλισμῷ εἰοικυῖα φανήσεται, οὐδενὸς λαθεῖν δυναμένου, ἀλλὰ πάντων εἰς τὸ ἐμφανὲς ἀγομένων.

4Ε' – ΕΥΤΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

20 Ὅτι, ἀκάνθας ὁ Κύριος στεψάμενος, τὸ κράτος τῆς κατάρας κατέλυσεν.

Ἐπειδὴ κατάρας ἦν ἡ ἄκανθα γεώργιον, ἦν ἡ γῆ κατεδικάσθη μετὰ τὴν ἡμετέραν παράβασιν, πᾶσαν δὲ θεραπεῦσαι ἐν ἑαυτῷ ὁ Κύριος παρεγένετο. Τούτου χάριν ἀ-
25 κάνθας ὡς νικηφόρος ἐστεφανώσατο, ὥσπερ οἱ δόκιμοι ποιοῦσι τῶν νικητῶν, αὐτὸ τὸ ὄπλον ἢ ὄργανον θριαμβεύοντες, δι' οὗ τὴν νίκην εἰργάσαντο. «Θαρσεῖτε», λέγων, «ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον». Ὁ γὰρ ἐν τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων γενόμενος καὶ ἐν τοῖς αὐτῶν παισίμασι μὴ γενό-

61. Ἑβρ. 4, 13.

62. Ματθ. 27, 29. Μάρκ. 15, 17. Ἰω. 19, 2-5.

λοιπὸν δίκαιο, κι' ἂν ἀκόμα παραβλέψετε τὴν ἀναξιότητα τοῦ ἀκροατῆ, νὰ σεβαστεῖτε ὅμως τὴ σωστὴ διακήρυξη τοῦ δίκαιου καὶ σοφοῦ ἀποστόλου.

94.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΠΑΝΣΟΦΙΟ.

Στὸ χωρίο· «Ὅλα εἶναι γυμνὰ καὶ ὀλοφάνερα μπροστὰ στὰ μάτια του».

Ἡ φράση «γυμνὰ καὶ ὀλοφάνερα»⁶¹, πὺν χρησιμοποιεῖ ὁ σοφὸς Παῦλος, εἶναι παρμένη ἀπὸ τὰ ζῶα πὺν προσφέρονται γιὰ θυσία. Ὅπως ἀκριβῶς δηλαδὴ ἐκεῖνα, ὅταν τοὺς ἀφαιρεῖται τὸ δέρμα, ἀπογυμνώνονται ἀπὸ τὴν περιβολή τους καὶ δείχνουν τὴν κατάσταση ὅσων κρύβουν μέσα τους, καὶ φανερόνται γιὰ νὰ ἐξεταστοῦν ὅλα τὰ κόκκαλα καὶ τὰ μέλη τους καὶ νὰ καθαριστοῦν τελείως, ἐπειδὴ ἀπαιτεῖται καθαρότητα γιὰ τὸν σκοπὸ πὺν προσφέρονται, ἔτσι καὶ τὴ μεγάλη ἡμέρα τοῦ Κυρίου ἢ ἀποκάλυψη τῶν ἀγνώστων καὶ κρυφῶν μας πράξεων, πὺν θὰ συμβεῖ, θὰ μοιάζει μὲ τὴν ἀπογύμνωση καὶ τὸ γδάριμο τῶν ζώων, κατὰ τὴν ὁποία κανεῖς δὲν θὰ μπορεῖ νὰ ξεφύγει, ἀλλ' ὅλοι θὰ ἔρθουν στὸ φῶς.

95.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΥΤΟΝΙΟ

Γιὰ τὸ ὅτι ὁ Κύριος, φορώντας ἀγκάθια ὡς στεφάνι, κατέλυσε τὸ κράτος τῆς κατάρας.

Ἐπειδὴ τὰ ἀγκάθια ἦταν καρπὸς κατάρας, στὴν ὁποία καταδικάστηκε ἡ γῆ μετὰ τὴν παράβασή μας, καὶ τὴν ὁποία ἤρθε αὐτοπροσώπως ὁ Κύριος νὰ θεραπεύσει, γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ στεφανώθηκε μὲ ἀγκάθια⁶² σὰν νικητῆς, ὅπως ἀκριβῶς κάνουν οἱ ἄξιοι νικητῆς, πὺν πανηγυρίζουν τὸ ὄπλο ἢ τὸ ὄργανο μὲ τὸ ὁποῖο πέτυχαν τὴ νίκη. «Ἐχετε θάρρος», λέγει, «ἐγὼ νίκησα τὸν κόσμο»⁶³. Γιατὶ αὐτὸς πὺν προσέλαβε τὴ φύση τῶν ἀνθρώπων χωρὶς νὰ διέπραξε τίς ἁμαρτίες αὐτῶν⁶⁴, καὶ τὴν ἀρχικὴ ὁμορφιά ἔδωσε πίσω στὸ ἀνθρώπινο γένος, καὶ τὴν ἐ-

63. Ἰω. 16, 33.

64. Ἐβρ. 4, 15.

μενος, καὶ τῷ γένει τὴν ἀρχαίαν καλλονὴν ἀπέδωκε, καὶ τὸ κράτος τῆς κατάρτας ἐν αὐτῇ τῇ φύσει κατέλυσε.

ΖΣ'— ΜΑΞΙΜΩ ΦΙΛΟΣΟΦΩ ΕΛΛΗΝΙ

Κατὰ Ἑλλήνων.

5 Κομπάζεις φιλοσοφίαν ἐχθρὰν τῆς ὄντως σοφίας, καὶ αὐτὸ ἀρνούμενος τὸ τοῦ πράγματος ὄνομα. Οὐδὲν γὰρ ἕτερόν ἐστιν φιλοσοφία, ἢ τὸ πάντως φιλεῖν τὴν σοφίαν. Εἰ οὖν ὄντως ἐραστὴς εἶναι θούλει σοφίας, τὴν ὄντως ἀγάπα σοφίαν, οὐ τὸν λόγον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν βίον σεμνύνου-
10 σαν καὶ τὴν ἀληθῆ θρησκείαν παιδεύουσαν. Ἦν γὰρ αὐτὸς ἐπαγγέλλη, καὶ νῦν ὀφλισκάνει γέλωτα, θεότητος καλοῦσα τὰς πηγὰς τῆς αἰσχροτήτος, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι τιμωρίαν ὠδίνει ἀσύγνωστον, ὅπου σοι τοὺς Κωκυτοὺς καὶ Πυριφλεγέθοντας ὁ Πλάτων ἠπειλήσεν.

15

ΖΖ'— ΥΜΗΤΙΩ

Κατὰ Μακεδονιανῶν, ἧτοι Πνευματομάχων.

Ἵνα δείξῃ τὴν πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ παναγίου Πνεύματος ἔνωσιν ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Δεσπότης ἔφη τοῖς μαθηταῖς ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστάς, «Λάβετε
20 Πνεῦμα ἅγιον. Ἐάν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται», τῇ αὐθεντία δῆλον ὅτι οὐ λαμβάνετε Πνεύματος, τοῦ θεϊκῶς συγχωρεῖν τὰ ἁμαρτήματα ἔχοντος

ΖΗ'— ΦΡΟΝΤΙΝΩ ΜΟΝΑΧΩ

Περὶ τοῦ λαβόντος εἰς τὴν σιαγόνα.

25 Εἰ λόγοις ἐτρώθης καὶ πρὸς ὄργην ἄσχετον ἐξηνέχθης, πῶς δύνασαι τοῦ Δεσποτικοῦ ἐργάτης γενέσθαι ἀμπελῶνος; Τὸν γὰρ τὴν μίαν σιαγόνα παιόμενον καὶ τὴν

65. Γαλ. 3, 13. Κολ. 2, 14.

66. Κωκυτὸς καὶ Πυριφλεγέθων εἶναι δύο ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς τοῦ Ἄδης, πού χαρακτηρίζονται ἀπὸ φωτιά καὶ λάσπη (βλ. Πλάτωνος, Φαῖδρος, 113, ἔκδ. J. Burnet, *Platonis Opera*, τόμ. 1, Oxford 1967).

ξουσία τῆς κατάρρας, πού ἀσκοῦσε στήν ἴδια τήν ἀνθρώπινη φύση⁶⁵, κατέλυσε.

96.- ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΑ ΦΙΛΟΣΟΦΟ ΜΑΞΙΜΟ.

Κατά τῶν Ἑλλήνων.

Ἵπερηφανεύεσαι γιά τή φιλοσοφία, πού εἶναι ἐχθρός τῆς ἀληθινῆς σοφίας, καί ἀρνεῖσαι καί τὸ ἴδιο τὸ ὄνομά της. Γιατί φιλοσοφία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸ νὰ ἀγαπᾶ κανεῖς ἀπόλυτα τή σοφία. Ἐάν λοιπόν ἐσύ θέλεις ἀληθινὰ νὰ εἶσαι φίλος τῆς σοφίας, νὰ ἀγαπᾶς τήν ἀληθινή σοφία, ἢ ὅποια τιμᾶ ὄχι μόνον τὰ λόγια, ἀλλὰ καί τή ζωή, καί μᾶς διδάσκει τήν ἀληθινή θρησκεία. Ἡ σοφία ὅμως πού ἐσύ διδάσκεις, καί στήν παροῦσα ζωή εἶναι ἄξια γιά γέλια, γιατί ὀνομάζει θεότητες τῆς πηγῆς τῆς ἀνηθικότητας, καί στή μέλλουσα προετοιμάζει ἀσυγχώρητη τιμωρία, ἐκεῖ ὅπου ὁ Πλάτωνας σέ ἀπειλεῖ μέ τοὺς Κωκυτοὺς καί τοὺς Πυριφλεγέθοντες⁶⁶.

97.- ΣΤΟΝ ΥΜΗΤΙΟ.

Κατά τῶν Μακεδονιανῶν, δηλαδή τῶν Πνευματομάχων.

Γιά νὰ δείξει τήν ἐνότητα τοῦ Παναγίου Πνεύματος μέ τὸν ἑαυτό του καί μέ τὸν Πατέρα, ὁ Κύριος καί Δεσπότης μας, εἶπε στοὺς μαθητές του μετὰ τήν ἀνάσταση· «Λάβετε Πνεῦμα ἅγιο· ἂν συγχωρεῖτε τῆς ἁμαρτίες κάποιων, θὰ συγχωροῦνται»⁶⁷, μέ τήν ἐξουσία δηλαδή τοῦ ἁγίου Πνεύματος πού λαμβάνετε, τὸ ὅποιο μπορεῖ ὡς Θεὸς νὰ συγχωρεῖ ἁμαρτίες.

98.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΦΡΟΝΤΙΝΟ

Γιά ἐκεῖνον πού δέχθηκε χαστούκι στό μάγουλο.

Ἐάν πληγώθηκες μέ λόγια καί ξέσπασες σέ ἀσυγκράτητη ὀργή, πῶς μπορεῖς νὰ γίνεις ἐργάτης τοῦ ἀμπελώνα τοῦ Κυρίου⁶⁸; Γιατί ἐκεῖνος πού χτυπήθηκε στό ἓνα μάγουλο καί μπορεῖ

67. Ἰω. 20, 22-23.

68. Ματθ. 20, 1-16.

ἐτέραν προστιθέναι δυνάμενον, ἐκεῖνον εἶναι ὀρίζεται, τὸν τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα φέροντα, ὡς πᾶσαν ἐργασίαν τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου πληρώσαντα. Εἰ οὖν ὀρέγη τῶν μεγάλων μισθῶν ἐκείνων, πρὸς τοὺς ἥττονας 5 πόνους μὴ ἄλγε, ἀλλὰ στέργειν τοὺς μείζονας ἔθιξε, ὡς οὐκ ἄλλως δηνάριον κομιούμενος, εἰ μὴ κόπων τελειότητι μαρτυρούμενος.

4Θ.- ΓΕΛΑΣΙΩ ΔΟΥΚΙ

Περὶ ὑπερηφανίας καὶ ἀδυναμίας καὶ οὐθενότητος.

10 Ἔθος ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις, εἰ καὶ τῶν θείων ἀλλότριον νόμων, ὅμως ἐπὶ πολλοῖς ἢ γένει ἢ φρονήσει ἢ κτήσει ἢ κάλλει ἢ ἀξία ἐπαίρεσθαι. Οὐδὲν δὲ ὠφελεῖ πρὸς ὑπερηφανίαν αὐτοὺς τοὺς ἐκ τῆς γῆς ὄντας καὶ πάλιν πρὸς αὐτὴν ὑποστρέφοντας. Τούτων ὅτι οὐδὲν σοι τὸ σύν-
15 ολον πρόσεστιν, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἀρνηθείης. Εἰ οὖν πάντων τῶν πρὸς ἔπαρσιν φυσῶντων ἐστέρησαι, δυσγενῆς ὢν καὶ πτωχὸς καὶ δύσνους καὶ ιδιώτης λίαν καὶ δύσμορφος, τί σοβεῖς διὰ τῆς πόλεως ὡς πάντων ἐπιδοξότερος καὶ πολλῶν αὐτῇ γίνῃ θορύβων ἀρχηγός; Ἡ γνῶθι τοίνυν σαν-
20 τὸν καὶ σύμμετρον κτῆσαι τὸν τρόπον τῆς οὐδενίας σου, ἢ πρὸς πόνους καὶ κινδύνους παράταξαι, οἷς σε οἱ ἐν δυνάμει ἀμείψονται. Χρυσοῦ γὰρ ἀπορεῖς τοῦ ὀμαλίζοντος πολλάκις τὰς τῶν περιστάσεων καὶ μαστίγων τραχύτητας.

25

Ρ.- ΣΥΡΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

Κατὰ Ναυατιανῶν.

Εἰπέ τῷ μαθητῇ τῆς Νανάτου ὀφρύος· Τί φρονᾷτῃ ὡς καθαρὸς ἀνοηταίνων; Τί ἀναμάρτητον σαντὸν εἰρωνεύῃ;

νά γυρίσει καὶ τὸ ἄλλο⁶⁹, αὐτὸς εἶναι πού λέγει ὁ Κύριος ὅτι σήκωσε τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τῆς ζέστης, ἐννοώντας ὅτι ἐκπλήρωσε τέλεια τὶς ἐντολές του. " Ἄν λοιπὸν ἐπιθυμεῖς ἐκεῖνες τὶς μεγάλες ἀμοιβές, μὴν ταράζεσαι γιὰ τοὺς κόπους πού εἶναι μικρότεροι ἐκείνων, ἀλλὰ συνήθιζε νὰ ὑπομένεις τοὺς μεγαλύτερους, γιὰτὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νὰ εἰσπράξεις τὸ δηνάριο, ἂν δὲν ἔχεις τὴ μαρτυρία τῆς τελειότητος τῶν κόπων σου.

99.- ΣΤΟΝ ΔΟΥΚΑ ΓΕΛΑΣΙΟ

Περὶ ὑπερηφάνειας, ἀδυναμίας καὶ μηδαμινότητος.

Οἱ ἄνθρωποι ἔχουν τὴ συνήθεια, ἂν καὶ εἶναι ξένη πρὸς τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, νὰ ὑπερηφανεύονται γιὰ πολλὰ πράγματα, ὅπως γιὰ τὴν καταγωγή, τὴ φρόνηση, τὴν περιουσία, τὴν ὁμορφιὰ ἢ τὴν ἀξία τους. Τίποτε ὅμως ἀπὸ αὐτὰ πού ὑπερηφανεύονται δὲν τοὺς ὠφελεῖ, ἀφοῦ προέρχονται ἀπὸ τὸ χῶμα καὶ θὰ ἐπιστρέψουν πάλι σ' αὐτό. " Ὅτι βέβαια τίποτε ἀπὸ αὐτὰ στὸ σύνολό τους δὲν σοῦ ταιριάζει, οὔτε ἐσὺ θὰ μπορούσες νὰ τὸ ἀρνηθεῖς. " Ἄν λοιπὸν στερεῖσαι ὅλα ὅσα δίνουν τὴ δυνατότητα γιὰ ὑπερηφάνεια, ἀφοῦ εἶσαι καὶ ταπεινῆς καταγωγῆς, καὶ φτωχός, καὶ μικρῆς ἀντίληψης, καὶ πολὺ ἀγροῖκος καὶ ἄσημος, γιὰ ποῖο λόγο διασχίζεις τὴν πόλη περπατώντας κουνιστός καὶ μὲ ἔπαρση σὰν νὰ εἶσαι ὁ σπουδαιότερος ἀπ' ὅλους, καὶ γίνεσαι ἀφορμὴ σ' αὐτὴν γιὰ πολλὴ ἀναστάτωση; " Ἡ λοιπὸν μάθε καλὰ τὸν ἑαυτό σου καὶ ἀπόκτησε συμπεριφορὰ ἀνάλογη μὲ τὴ μηδαμινότητά σου, ἢ προετοιμάσου γιὰ κόπους καὶ κινδύνους μὲ τοὺς ὁποίους θὰ σὲ ἀμείψουν αὐτοὶ πού ἔχουν τὴ δύναμη. Γιατὶ δὲν ἔχεις οὔτε χρυσάφι, πού ἐξομαλύνει πολλὰς φορὲς τὶς δύσκολες περιστάσεις καὶ τὶς συμφορές.

100.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΣΥΡΟ

Ἐναντίον τῶν Ναβατιανῶν.

Πῆς στὸν μαθητὴ τῆς ἀλαζονείας τοῦ Ναβάτου· Γιὰ ποῖο λόγο ὑπερηφανεύεσαι ἀνόητα ὅτι εἶσαι καθαρός; Γιατὶ ἐμπαί-

Τί ἀρνή τὴν τῆς φύσεως κοινωνίαν; Ἡσαΐας ἀκάθαρτον ἑαυτὸν ἐξαγγέλλει. Δαυὶδ πάντα ἄνθρωπον ψευδόμενον οἶδε καὶ πάντας ἐν ἁμαρτίαις καὶ συλληφθέντας καὶ κνηθέντας. Αὐτός τε Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐπιμελῶς προσ-
5 κειμένους τῇ πονηρίᾳ γινώσκει καὶ χρήζοντας μόνου φιλανθρωπίας ἐλέου, καὶ σὺ ἀλαζονεύῃ καθαρότητος τυφόν; Ἡ παῦσαι ψευδόμενος, ἢ φαίνη ἐξ ὧν πράττεις γελώμενος, ἢ μᾶλλον δυνατῶς αἰσχυρόμενος.

ΡΑ'. - ΘΕΟΓΝΩΣΤΩ ΜΟΝΑΧΩ ΝΕΟΠΑΓΕΙ

10

Περὶ τοῦ δεῖν πάντοτε νήφειν.

Καλῶς ἤψω τῆς σμινύης συντόμως. Καλῶς τὴν ὕλην ὡς συμπνίγουσαν φεύγεις καλῶς πρὸς ὑψηλὴν πολιτείαν ἐξέστης. Στῆκε τοίνυν γρηγορῶν ὡς ὀπλίτης, μὴ τις ὕπνος παρεισέλθῃ χαννῶν σε, καὶ ρίψασπιν, ὃ μὴ γένοιτο, δείξῃ.
15 Οὐ γὰρ τοῦ Πονηροῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.

ΡΒ'. - ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ

Κατὰ Θεοπασχιτῶν καὶ τῶν μίαν ἐπὶ Χριστοῦ φύσιν εἶναι λεγόντων.

Ὡσπερ οἱ ναυτικοὶ βρώματι τὸ δέλεαρ κατακρύπτου-
20 σι καὶ τοὺς ἰχθύας ἀπροόπτως ἀγρεύουσι, οὕτως οἱ πονηροὶ τῶν αἰρέσεων σύμμαχοι, τῇ χρηστολογίᾳ τὰς ἑαυτῶν κακονοίας καλύπτοντες, ἀγκιστρεύουσι τοὺς ἀπλουστέρους πρὸς θάνατον. Πάσῃ τοίνυν φυλακῇ τήρει τὴν σὴν καρδίαν, μήπου δόκησιν τὴν τοῦ Χριστοῦ φύσιν μετὰ τὴν
25 σάρκωσιν δέξῃ. Θατέρας γὰρ ἐστὶν ἀναίρεσις ἢ περὶ μιᾶς

70. Ἡσ. 6, 5.

71. Ψαλμ. 115, 11.

72. Ψαλμ. 50, 7.

73. Γεν. 8, 21

74. Ἡ σμινύη εἶναι σκαπτικὸ ἐργαλεῖο μὲ δύο μακριὰ δόντια.

ζεις τὸν ἑαυτὸ σου ὅτι εἶσαι ἀναμάρτητος; Γιατί ἀρνεῖσαι τὴ συμμετοχὴ σου στὴν ἀνθρώπινη φύση; Ὁ Ἡσαΐας κηρύττει ἀκάθαρτο τὸν ἑαυτὸ του⁷⁰. Ὁ Δαβίδ ἀναγνωρίζει ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι ψεῦτες⁷¹ καὶ ὅτι ἔχουν συλληφθεῖ καὶ γεννηθεῖ μέσα στὴν ἁμαρτία⁷². Ἀκόμη καὶ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς μᾶς κάνει γνωστό, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ρέπουν μὲ ἐπιμέλεια στὴν κακία⁷³ καὶ ὅτι ἔχουν ἀνάγκη μόνο ἀπὸ φιλανθρωπία καὶ ἔλεος, καὶ ἐσὺ ὑπερηφανεύεσαι γιὰ τὴν ἀνοησία τῆς καθαρότητος; Ἡ σταμάτησε λοιπὸν νὰ λές ψέματα, ἢ ἀλλιῶς μὲ αὐτὰ ποὺ κάνεις γίνεσαι ἄξιος γιὰ γέλια, καὶ θὰ πρέπει μᾶλλον νὰ ντρέπεσαι πολὺ.

101.- ΣΤΟΝ ΝΕΟ ΜΟΝΑΧΟ ΘΕΟΓΝΩΣΤΟ

Ὅτι πρέπει νὰ βρισκόμαστε πάντοτε σὲ ἐγρήγορηση.

Καλὰ ἔκανες καὶ πῆρες στὰ χέρια σου τὴ σκαπάνη⁷⁴ τόσο σύντομα. Καλὰ κάνεις καὶ ἀποφεύγεις τὴν ὕλη ποὺ συμπίγει· καλὰ ἔκανες καὶ ἀναχώρησες γιὰ τὸν ἀγγελικὸ τρόπο ζωῆς. Νὰ εἶσαι λοιπὸν ἐπάγρυπνος σὰν στρατιώτης, γιὰ νὰ μὴ σὲ κυριεύσει χωρὶς νὰ τὸ καταλάβεις ὁ ὕπνος καὶ σὲ ἀποχαυνώσει καί, πράγμα ποὺ εὐχομαί νὰ μὴ συμβεῖ, σὲ κάνει λιποτάκτη. Γιατὶ δὲν ἀγνοοῦμε τὰ τεχνάσματα τοῦ Πονηροῦ⁷⁵.

102.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

Ἐναντίον τῶν Θεοπασχιτῶν καὶ ἐκείνων ποὺ ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶχε μία φύση.

Ὅπως οἱ ναυτικοὶ κρύβουν τὸ δόλωμα μέσα στὴν τροφή καὶ πιάνουν τὰ ψάρια ἀπροειδοποίητα, ἔτσι καὶ οἱ πονηροὶ σύμμαχοι τῶν αἱρέσεων καλύπτουν μὲ τὰ καλὰ λόγια τὶς κακοδοξίες τους καὶ συλλαμβάνουν σὰν μὲ ἀγγίστρι τοὺς ἀφελεῖς, ὀδηγώντας τους στὸν θάνατο. «Μὲ κάθε προσοχὴ λοιπὸν φύλαγε τὴν καρδιά σου»⁷⁶, μήπως δεχθεῖ ὡς φαινομενικὴ τὴ φύση τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν ἐνσάρκωσή του, γιατί ἡ ἀποδοχὴ μᾶς φύσεως καταργεῖ καὶ τὶς δύο, ἀφοῦ ἡ ἢ θεία μετατρέπηκε σὲ

75. Β' Κορ. 2, 11.

76. Παροιμ. 4, 23.

τούτων συγκατάθεσις ἢ τῆς θείας τραπείσης, ἢ τῆς ἡμῶν μειωθείσης. Αὕτη τοῦ Μάνητος ἢ Χάρουβδιδος, δι' ἧς πάντας εἰς γέεναν καταγαγεῖν ἐσπούδασε.

ΡΓ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

5 Διὰ τί μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Κύριος τρεῖς τὸν Πέτρον περὶ ἀγάπης ἠρώτησεν.

Ἡ τριπλῆ τοῦ Κυρίου πρὸς Πέτρον περὶ ἀγάπης ἐρώτησις οὐκ ἔστιν ἀγνοίας τοῦ Δεσπότης ὑπόνοια (μὴ οὕτω τινὲς παραλογιζέσθωσαν), ἀλλὰ τὸ τριπλοῦν τῆς ἀρονήσεως, τῷ τριπλῷ τῆς συγκαταθέσεως ὁ ἀγαθὸς ἰατρός ἐξωστράκισε.

ΡΔ'.- ΛΕΟΝΤΙΩ

Περὶ τοῦ ἀναξίως ψαύειν τῆς χειροτονίας τοῦ ἐπισκόπου.

15 Οὐκ ἔστι τῶν τυγχανόντων ἐπισκοπῆς ἐρᾶν, ὡς θαυμάσιαι, ἀλλ' ὧν ὁ βίος ἐκ τῶν Παύλου νόμων ἰθύνεται. Εἰ οὖν ἐκείνην ἐν σεαυτῷ θεωρεῖς τὴν ἀκρίβειαν, ἴθι ἀσμένως πρὸς τὴν τοῦ τοσοῦτου ὕψους ἀνάβασιν. Εἰ δὲ οὐ πρόσσεστί σοι αὕτη, μέχρις ἂν κτήσῃ, μὴ ψαύσεις τῶν ἀψαύστων.
20 Πρόσεχε πυρὶ προσεγγίζειν τὴν ὕλην δαπανῶντι.

ΡΕ'.- ΕΥΤΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Διὰ τί ὁ Ἰωάννης τοὺς Ἰουδαίους «γεννήματα ἐχιδνῶν» ἐκάλεσε.

Γεννήματα ἐχιδνῶν Ἰωάννης τοὺς Ἰουδαίους ἐκάλεσεν, ὡς πονηρῶν γονέων κνήματα πονηρότερα. Φασὶ γὰρ τουτὶ τὸ θηρίον κατεσθίειν τὴν μητρῶαν νηδὺν ἐν τῷ ἀποτίκτεσθαι. Ἐπειδὴ οὖν τὸν γεννήσαντα αὐτοὺς Θεὸν ἐγκατέλειπον καὶ πᾶσαν δεδομένην αὐτοῖς χάριν ἐνέκρωσαν καταργήσαντες, εἰκότως ἐκείνοις αὐτοὺς ἀπεικάζει τοῖς

76α. Ἰω. 21, 15 ἐ.

77. Α' Τιμ. 3, 1. Τίτ. 1, 7.

άνθρωπινη, ἢ ἡ δική μας μειώθηκε καὶ χάθηκε. Αὐτὴ εἶναι ἡ Χάρυβδη τοῦ Μάνη, μὲ τὴν ὁποία προσπᾶθησε νὰ τοὺς στείλει ὅλους στὴν κόλαση.

103.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιατὶ μετὰ τὴν ἀνάσταση ὁ Κύριος ρώτησε τὸν Πέτρο γιὰ τὴν ἀγάπη του πρὸς αὐτὸν τρεῖς φορές^{76α}.

Ἡ τριπλῆ ἐρώτηση τοῦ Κυρίου πρὸς τὸν Πέτρο ἂν τὸν ἀγαπάει δὲν δημιουργεῖ ὑποψίες, ὅτι ὁ Δεσπότης δὲν γνώριζε (ἄς μὴν παραλογίζονται κάποιοι τόσο πολὺ), ἀλλὰ μὲ τὴν τριπλῆ συγκατάθεση ὁ καλὸς γιατρὸς ἐξάλειψε τὴν τριπλῆ ἄρνηση.

104.- ΣΤΟΝ ΛΕΟΝΤΙΟ

Γιὰ ἐκείνους πού ἀνάξια προσέρχονται στὸ ἀξίωμα τοῦ ἐπισκόπου.

Δὲν ἀνήκει στὸν καθένα νὰ ἐπιθυμεῖ τὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα⁷⁷, θαυμάσιε, ἀλλὰ σὲ ἐκείνους πού ἡ ζωὴ τους καθοδηγεῖται ἀπὸ τοὺς νόμους τοῦ Παύλου. Ἐάν λοιπὸν βλέπεις στὸν ἑαυτὸ σου ἐκείνη τὴν ἀκρίβεια, προχώρησε μὲ χαρὰ στὴν ἀνάβαση τῆς τόσο ψηλῆς ἐκείνης κορυφῆς. Ἐάν ὅμως αὐτὴ δὲν ὑπάρχει σὲ σένα, μὴν ἀγγίξεις τὰ ἀνέγγιχτα μέχρι νὰ τὴν ἀποκτήσεις. Πρόσεχε, γιὰτὶ πλησιάζεις φωτιὰ πού καίει τὰ ξύλα.

105.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΥΤΟΝΙΟ

Γιατὶ ὁ Ἰωάννης ὀνόμασε τοὺς Ἰουδαίους «γεννήματα ὀχιῶν».

«Γεννήματα ὀχιῶν»⁷⁸ ὀνόμασε ὁ Ἰωάννης τοὺς Ἰουδαίους, γιὰτὶ εἶναι γεννήματα πονηρότερα ἀπὸ τοὺς πονηροὺς γονεῖς τους. Γιατὶ λένε ὅτι αὐτὸ τὸ ζῶο κατατρώγει τὴν κοιλιά τῆς μητέρας του, καθὼς γεννιέται. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐκεῖνοι ἐγκατέλειψαν τὸν Θεὸ πού τοὺς γέννησε⁷⁹ καὶ νέκρωσαν κάθε χάρισμα πού τοὺς δόθηκε καταργώντας το, εὐλόγα τοὺς παρομοιάζει

78. Ματθ. 3, 7.

79. Δευτ. 32, 18.

ιοβόλοις, ἀχαριστία τὰς εὐεργεσίας ἐξαφανίζουσιν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν κατεσθίουσιν.

Ρ5'. – ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ

Εἰς τὸ «Μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου
5 οἶκον ἐμπορίου».

Νουνεχῶς ἐρωτῶντι ἀνάγκη σοι ἀποκρίνεσθαι. «Λά-
λει», γάρ φησιν, «εἰς ὧτα μὴ ἀκουόντων», καί, «Ὁ ἔχων
ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω». «Μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ Πα-
τρὸς μου οἶκον ἐμπορίου, τοῖς τὰς περισσότερὰς πωλοῦσιν ὁ
10 Κύριος εἶπε, τοὺς ἱερεῖς αἰνισσόμενος, τὰς τοῦ ἁγίου
Πνεύματος ἀπεμπωλοῦντας δωρεάς, ἐπειδὴ ἐν εἴδει περι-
στερᾶς τὸ θεῖον ἐπεφάνη Πνεῦμα τοὺς θεοκαπήλους προ-
πηλακίζον. Τὸ δέ, «Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν», οὐ χρεῖα λοι-
πόν, φησί, τῶν αἱμάτων· ἀναίμακτον ἐγὼ χαρίζομαι πται-
15 σμάτων ἄφεσιν· ἐκ τοῦ δεῦρο Πνεύματι μόνον ἐξιλάσκε-
σθαι δούλομαι. Ὁ σαρκικὸς πεπλήρωται νόμος· ὁ τοῦ
Πνεύματος κρατεῖτω καὶ τῆς σωτηρίας ἀρχέτω.

ΡΖ'. – Τῷ ΑΥΤῷ

Περὶ τῆς τῶν Διαθηκῶν συμφωνίας.

20 Καινότητα δογμάτων, ᾧ φιλότης, οὐδεμίαν τῷ νόμῳ
καὶ τοῖς προφήταις ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς ἐπεισήγαγεν, ἀλλὰ
τοῖς πάλαι περὶ αὐτοῦ προφανθεῖσι τὸ πέρας ἐπέθηκε.
Καὶ πάντως νουνεχῶς τὴν Παλαιὰν ἀναπτύσσω, πάντα
τὰ τῆς Νέας ἐν αὐτῇ κυρηχθέντα εὐρήσεις. Τοῖς τοίνυν ἐπὶ
25 τῷ νόμῳ ἐρηρισμένοις καὶ ξένην ὁδὸν τὴν εὐαγγελικὴν
οἰομένοις, ἐκ τῶν τοῦ νόμου ῥημάτων τῶν τῆς χάριτος δο-
γμάτων τὴν ἀλήθειαν τρανοῖ. Καὶ ὄψονται οὕτω τὴν ἀμ-
φοτέρων τῶν Διαθηκῶν ἐνδιάθετον συμφωνίαν.

80. Πρβλ. Ρωμ. 11, 8.

81. Ματθ. 11, 15. 13, 9· 43. Μάρκ. 4, 9· 23 κ.ἄ.

μὲ ἐκεῖνα τὰ δηλητηριώδη ζῶα, ποὺ ἔξαφανίζονται, ἢ καλύτερα νὰ ποῦμε, ποὺ κατατρῶγουν τὶς εὐεργεσίες μὲ τὴν ἀχαριστία.

106.– ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

Στὸ χωρίο· «Μὴ κάμνετε τὸν οἶκο τοῦ Πατέρα μου, οἶκο ἐμπορίου».

Ἐπειδὴ ἐρωτᾷς μὲ σύνεση, εἶναι ἀνάγκη νὰ σοῦ ἀπαντήσω. Γιατὶ λέγει· «Μίλα σὲ αὐτιὰ ποὺ ἀκοῦν»⁸⁰, καὶ «Ὅποιος ἔχει αὐτιὰ νὰ ἀκούει, ἅς ἀκούει»⁸¹. «Μὴν κάμνετε τὸν οἶκο τοῦ Πατέρα μου, οἶκο ἐμπορίου»⁸², εἶπε ὁ Κύριος σὲ ἐκείνους ποὺ πουλοῦσαν τὰ περιστέρια, ὑπονοώντας τοὺς ἱερεῖς ποὺ πουλοῦν τὶς δωρεές τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐπειδὴ τὸ ἅγιο Πνεῦμα φανερώθηκε μὲ τὴ μορφὴ περιστεριοῦ, ἐλέγχοντας τοὺς ἐκμεταλλευτὲς τοῦ Θεοῦ. Τὸ «Πάρτε τὰ αὐτὰ ἀπὸ ἐδῶ», σημαίνει ὅτι δὲν χρειάζονται πλέον οἱ αἱματηρὲς θυσίες, γιατί ἐγὼ σᾶς χαρίζω ἀναίμακτα τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, ἀφοῦ ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἔξῃς θέλω νὰ ἀπαλάσσετε ἀπ' αὐτὲς μόνο μὲ τὸ Πνεῦμα. Ὁ σαρκικός νόμος ὀλοκληρώθηκε· ἅς κυριαρχεῖ ὁ νόμος τοῦ Πνεύματος καὶ ἅς καθοδηγεῖ τὴ σωτηρία.

107.– ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὴ συμφωνία τῶν Διαθηκῶν.

Κανένα καινούργιο δόγμα, ἀγαπητέ, δὲν εἰσήγαγε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ στὸ νόμο καὶ τοὺς προφῆτες, ἀλλὰ ἔβαλε τέλος σὲ ὅσα εἶχαν προλεχθεῖ γι' αὐτὸν ἀπὸ παλιά⁸³. Καὶ πραγματικῶς, ἂν μελετήσεις μὲ σύνεση τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, θὰ βρεῖς νὰ κηρύσσονται σὲ αὐτὴν ὅλα ὅσα λέγονται στὴν Καινή. Διατρανώνει ἔτσι τὴν ἀλήθεια τῶν δογμάτων τῆς χάριτος μὲ τὰ λόγια τοῦ νόμου σὲ ὅσους νομίζουν ὅτι στηρίζονται στὸ νόμο καὶ ὅτι τὸ Εὐαγγέλιο εἶναι ξένο πρὸς αὐτόν. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ δοῦν τὴν ἐσωτερικὴ συμφωνία τῶν δύο Διαθηκῶν.

82. Ἰω. 2, 16.

83. Πρβλ. Λουκᾶ 24, 25-27. Ρωμ. 10, 4.

ΡΗ.- ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ

Περὶ τοῦ ζῶντος Λόγου.

Λόγων ἔχεις συναγωγὴν, ὡς μανθάνω, ἀκοὴν μὲν τερ-
πόντων, τὴν δὲ ψυχὴν οὐ τρεφόντων. Λόγου δὲ τοῦ ζῶν-
5 τός σοι δεῖ, οὐ ὁ χηρεύων κύμβαλον ἀλαλάζον ἐστίν. Εἰ
τοίνυν ἐκεῖνον προσλάβοις ὄργανον, ἔση ἡδύφθογον καὶ
Θεῶ καὶ ἀνθρώποις εὐάρμοστον.

ΡΘ.- ΜΑΡΑΘΩΝΙΩ ΜΟΝΑΧΩ

Κατὰ Μακεδονιανῶν, ἤτοι Πνευματομάχων.

10 Εἰ ὁ Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν ἐνανθρωπήσας παρέδωκε
συμπληρωτικὸν εἶναι τῆς θείας Τριάδος τὸ Πανάγιον
Πνεῦμα, καὶ ἐν τῇ ἐπικλήσει τοῦ ἁγίου βαπτίσματος σὺν
Πατρὶ καὶ Υἱῶ ὡς ἐλευθεροῦν τῶν ἁμαρτιῶν ἀριθμούμε-
νον καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς μυστικῆς τὸν ἄρτον τὸν κοι-
15 νὸν σῶμα ἰδικὸν τῆς αὐτοῦ σαρκώσεως ἀποφαῖνον, πῶς
διδάσκεις, ἐμβρόντητε, ποιητὸν ἢ κτιστὸν ἢ τῆς δούλης
φύσεως εἶναι, ἀλλ' οὐ δεσποτικῆς καὶ δημιουργοῦ καὶ βα-
σιλίδος οὐσίας καὶ συγγενὲς καὶ ὁμοούσιον τὸ Πνεῦμα τὸ
ἅγιον; Εἰ γὰρ δούλον, μὴ ἀριθμείσθω μετὰ τοῦ Δεσπότη.
20 Καὶ εἰ κτίσμα, μὴ συγκείσθω τῷ Κτίσῃ. Ἦνωται δὲ καὶ
συνηρίθμηται, ἐπειδὴ τῷ ἀκριβεῖ τῶν τοιούτων δογματι-
στῇ τῷ Χριστῷ πείθεσθαι χρή, ἀσφαλῶς τὰ περὶ τῆς οἰκεί-
ας οὐσίας διδάσκοντι· εἰ καὶ σοὶ μὴ δοκεῖ τῷ σοφωτέρῳ τε
καὶ τὰ οὐράνια πλέον τοῦ Θεοῦ εἰδέναί κομπάζοντι, ἢ
25 μᾶλλον τολμηρῶς ῥητορεύοντι κατὰ Θεοῦ

ΡΙ.- ΚΡΑΤΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ

ᾠτι ὁ ἄσκησιν ἐπαγγελλόμενος πάντα τὰ αὐτῆς
ἐπίπονα προθύμως ὀφείλει ἀσπάζεσθαι.

ᾠ ἀσκήσαι βουλόμενος καὶ σωτηρίας ἐφιέμενος, πάν-

108.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΟ

Γιὰ τὸν ζωντανὸ λόγο.

Ἔχεις συλλογὴ λόγων, ὅπως μαθαίνω, πὺ εὐχαριστοῦν τὴν ἀκοή, ἀλλὰ δὲν τρέφουν τὴν ψυχὴ. Αὐτὸ ὅμως πὺ σοῦ χρειάζεται εἶναι ὁ ζωντανὸς λόγος, τὸν ὅποιο ὅποιος στερεῖται, μοιάζει μὲ κύμβαλο πὺ κάνει θόρυβο⁸⁴. Ἄν λοιπὸν ἀποκτήσεις ἐκεῖνον, θὰ γίνεις σὰν μελωδικὸ μουσικὸ ὄργανο, κατάλληλο καὶ γιὰ τὸ Θεὸ καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους.

109.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΜΑΡΑΘΩΝΙΟ

Κατὰ τῶν Μακεδονιανῶν, δηλαδὴ τῶν Πνευματομάχων.

Ἄν ὁ Θεὸς καὶ Σωτὴρας μας, πὺ ἔγινε ἀνθρώπος καὶ μᾶς παρέδωσε, ὅτι τὸ πανάγιο Πνεῦμα συμπληρώνει τὴν ἁγία Τριὰδα καὶ ἀριθμεῖται μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸ στὴν ἐπίκληση τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ὡς ἐλευθερωτὴς ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες, καὶ βεβαιώνει ὅτι πάνω στὴ μυστικὴ τράπεζα τὸ ἀπλὸ ψωμὶ εἶναι σῶμα τῆς σαρκώσεως ἐκείνου, πῶς ἐσὺ διδάσκεις, ἀναίσθητε, ὅτι τὸ ἁγιο Πνεῦμα εἶναι δημιούργημα ἢ κτίσμα, ἢ ὅτι ἀνήκει στὴν ὑπόδουλη φύση, καὶ ὄχι ὅτι εἶναι συγγενὲς καὶ ὁμοούσιο τῆς Δεσποτικῆς, τῆς δημιουργοῦ καὶ βασιλικῆς οὐσίας; Γιατί, ἂν εἶναι δοῦλος, ἅς μὴν ἀναφέρεται μαζί μὲ τὸν Δεσπότη. Ἄν εἶναι κτίσμα, ἅς μὴν βρίσκεται μαζί μὲ τὸν Κτίστη. Ἀντίθετα εἶναι ἔνωμένο καὶ συναριθμεῖται, ἐπειδὴ πρέπει νὰ ὑπακοῦμε στὸν Χριστό, τὸν ἀκριβῆ διδάσκαλο αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν, ὁ ὅποιος διδάσκει μὲ ἀσφάλεια ὅσα ἀφοροῦν στὴ δική του οὐσία, ἂν καὶ βέβαια ἐσὺ δὲν συμφωνεῖς, ἐσὺ πὺ εἶσαι σοφώτερος καὶ κομπάζεις ὅτι γνωρίζεις τὰ οὐράνια καλύτερα ἀπὸ τὸν Θεό, ἢ καλύτερα, πὺ μὲ θράσος ἐξαπολύεις τοὺς ρητορικοὺς σου λόγους ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.

110.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΡΑΤΩΝΑ

Ὅτι αὐτὸς πὺ διδάσκει ἄσκησι, πρέπει νὰ ἐφαρμόζει μὲ προθυμία ὅλα ὅσα εἶναι κοπιαστικά σ' αὐτήν.

Αὐτὸς πὺ θέλει νὰ ἀσκηθεῖ καὶ ἐπιθυμεῖ τὴ σωτηρία, ἀπο-

τα τὰ αὐτῆς ἐπίπωνα, ὅποια καὶ ὅσα δ' ἂν ᾗ, προθύμως ἀσπάζεται, ὁ δὲ παρ' ἀξίαν πράττειν ἐν τῇ ἀσκήσει, ἢ ταῖς αὐτῆς διακονίαις οἰόμενος, τὸν ἔξω τῦφον ἐνδέδυται, ὃν ἀποθέσθαι ἀμήχανον, εἰ μὴ μνήμην ἔχοι τοῦ σώματος, 5 ὅθεν ὑπέστη καὶ ὅπου πάλιν ἀναλύει.

ΡΙΑ'— ΖΩΣΙΜΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

Περὶ τοῦ διὰ χρημάτων χειροτονηθέντος.

Ἔλαβες ἱερωσύνην ἀνιέρως, ἀνιέρε, χρήμασι κλέψας πρᾶγμα οὐράνιον, δεύτερος Καϊάφας ἀργυρίῳ λαβῶν τὰ 10 ἀπόρρητα. Ἄλλ' ἔστιν ἐλπίς μεταβαλέσθαι σε πρὸς χρησιμότητα. Ἐναντίον γὰρ τι ἐπειπεῖν σοι οὐ βούλομαι.

ΡΙΒ'— ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Ὅτι, ἃ λέγομεν οἱ ἱερεῖς, ὀφείλομεν ποιεῖν.

Διδάσκεις ἐπ' ἐκκλησίας τερπνῶς, ἀλλ' εἴθε μᾶλλον εὐ- 15 εργετικῶς. Ἔοικας γὰρ τινι ἐφ' ὕψους βάλλοντι λίθους διάκοντι τῆς πτώσεως αὐτοῦ τὴν εὐθύτητα, καὶ ταύτην ἐφ' ἑαυτῷ προσκαλουμένῳ. Ὁ γὰρ τῶν ἀμαρτημάτων ἔλεγχος, εἰ ἐν ἡμῖν θεωρεῖται, διὰ τῶν ἔργων τοὺς λόγους ἀρνούμενος, οὐ μόνον τοὺς ἀκροατὰς πράττειν κακῶς κωλύ- 20 σομεν, ἀλλὰ καὶ γέλωτα ὀφλισκανοῦμεν, ἄλλα διδάσκοντες, καὶ ἕτερα πράττοντες.

ΡΙΓ'— ΤΩ ΑΥΤΩ

Ὅτι χρήμασι πέπρακε τὴν ἱερωσύνην.

Ἀχρήστοις λίθοις τὸ ἐκκλησιαστήριον κτίζεις τοῖς πα- 25 ρανόμοις, ἢ μᾶλλον ἀσεδέσι σου πόροις. Ἔλαβες γὰρ τιμὴν ἱερωσύνης ὡς πιπράσκων ἱερωσύνην καὶ ἔδωκας ταύτην Ζωσίμῳ. Οὕτως οὗτος ἄδεται ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὃ

δέχεται με προθυμία ὅλα τὰ γεμᾶτα κόπο γ' αὐτήν, ὅποια καὶ ὅσα εἶναι αὐτὰ., ὅποιος ὅμως ἀσκεῖ κατὰ τρόπο ἀνάξιο τὴν ἀσκητικὴν ζωὴν, ἢ θεωρεῖ ἔτσι τὶς διακονίες ποὺ ἀνήκουν σ' αὐτήν, εἶναι ντυμένος με τὴν κοσμικὴν ὑπερηφάνεια, τὴν ὁποία εἶναι ἀδύνατο νὰ ἀποβάλλει, ἂν δὲν ἔχει μνήμη τοῦ σώματος, ἀπὸ ποῦ δημιουργήθηκε, καὶ ποῦ πάλι διαλύεται⁸⁵.

111.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΖΩΣΙΜΟ

Γιὰ ἐκεῖνον ποὺ χειροτονήθηκε με χρήματα.

Ἀπόκτησες τὴν ἱερωσύνη με ἀνίερο τρόπο, ἀνίερε, κλέβοντας με χρήματα ἓνα οὐράνιο προᾶγμα, καὶ παίρνοντας σὰν δεύτερος Καϊάφας με ἀργῦρια τὰ ἀπόρρητα. Ἀλλ' ὑπάρχει ἐλπίδα γιὰ μεταβολὴ σου πρὸς τὴν ἀρετὴν, γι' αὐτὸ δὲν θέλω νὰ πῶ τίποτε περισσότερο ἐναντίον σου.

112.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

Ὅτι ὀφείλουμε οἱ ἱερεῖς νὰ ἐφαρμόζουμε ὅσα λέμε.

Ἡ διδασκαλία σου στὴν ἐκκλησία εἶναι εὐχάριστη, καὶ μακάρι νὰ εἶναι καὶ εὐεργετικὴ. Γιατὶ μοιάζεις με ἐκεῖνον ποὺ πετᾶει πέτρες πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ στέκεται στὸ σημεῖο ποὺ πρόκειται νὰ πέσουν, προσκαλώνοντας ἔτσι τὴν πτώση τους ἐπάνω του. Ἐὰν δηλαδὴ τὰ ἁμαρτήματα ποὺ ἐλέγχουμε φαίνονται ἐπάνω μας, καὶ με τὰ ἔργα μας ἀρνούμαστε τὰ λόγια μας, ὄχι μόνον δὲν θὰ ἐμποδίσουμε τοὺς ἄκροατὲς ἀπὸ τὸ νὰ ἁμαρτάνουν, ἀλλὰ καὶ θὰ εἰσπράξουμε τὰ γέλια, ἐπειδὴ ἄλλα διδάσκουμε καὶ ἄλλα κάνουμε.

113.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ὅτι πούλησε τὴν ἱερωσύνη με χρήματα.

Χτίζεις τὸ ναὸ με ἄχρηστες πέτρες, ποὺ προῆθαν ἀπὸ τὰ παράνομα, ἢ καλύτερα τὰ ἀσεβῆ σου ἔσοδα. Γιατί, σὰν νὰ πουλοῦσες τὴν ἱερωσύνη, εἰσέπραξες χρήματα ἀπὸ χειροτονία καὶ τὴν ἔδωσες στὸν Ζώσιμο. Αὐτὰ λέγονται σὲ ὁλόκληρη τὴν χώ-

λόγος, ὥστε διὰ παντός ἀκούοντος ταῦτα ἡχεῖν τὰ ἀμφότερα ὦτα.

ΡΙΔ'. – ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

Περὶ τῶν τριῶν ἡμερονυκτίων τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου.

5 Τῶν τριῶν τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου ἡμερονυκτίων αὕτη ἐστὶν ἡ διασάφησις. Γέγραπται· «Ὡσπερ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτω καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔσται ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας». Ὁ τοίνυν ἐπαγγελλόμενος τὸν τύπον πληροῦν Ἰωνᾶ, ἀκριβῶς αὐτὸν ἐπιστάμενος (ἐπειδὴ 10 καὶ παρῆν Ἰωνᾶ καὶ ῥιπτομένῳ εἰς τὸν θυθὸν καὶ ἐκβρασσομένῳ ἐκ τοῦ θυθοῦ), τοῦτον ἐπλήρωσεν ἀσφαλῶς ἐν τῷ τάφῳ διατρίψας, ὅσον Ἰωνᾶς ἐν τῷ κήτει. Εἰ δὲ καὶ δευτέραν ζητεῖς, αὕτη ἐστὶν· Ἐκτη ὥρα τῆς Παρασκευῆς 15 ἐσταυρώθη ὁ Κύριος. Ἀπὸ ταύτης ἕως ἐνάτης σκότος ἐγένετο· τοῦτο νύκτα μοι νόησον. Πάλιν ἀπὸ ἐνάτης φῶς· τοῦτο πάλιν ἡμέραν· ἡ νύξ αὐθις τῆς Παρασκευῆς. Τὸ Σάββατον πάλιν. Ἡ νύξ τοῦ Σαββάτου, ὁ τῆς Κυριακῆς ὄρθρος κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν λέγοντα· «Τῇ ἐπιφωσκούσῃ 20 εἰς μίαν τῶν Σαββάτων». Εἰ δὲ καὶ τρίτην ἀπαιτεῖς μαθεῖν, οὕτως· Ἐν τῇ Παρασκευῇ παρέδωκεν ὁ Κύριος τὸ πνεῦμα· τοῦτο μία ἡμέρα. Τὸ Σάββατον ὅλον ἐποίησεν ἐν τῷ τάφῳ· εἶτα τούτου τὴν νύκτα. Ἐπιφωσκούσης Κυριακῆς ἀνέστη ἐκ τοῦ τάφου, καὶ τοῦτο ἡμέρα· ἐπειδὴ ἀπὸ 25 μέρους ὡς οἶσθα τὸ ὅλον γνωρίζεται· οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς

86. Στὴν ἐπιστολὴ τοῦ αὐτῆ ὁ ἄγ. Ἰσίδωρος ἐξηγεῖ μὲ πληρότητα τὸ θέμα του, προσεγγίζοντάς το ἀπὸ ὅλες τίς δυνατές ὀπτικῆς γωνίες, ὥστε νὰ μὴν ἀφήσει περιθώριο ἀμφισβήτησης ἀπὸ κανένα. Ἡ πρώτη του ἐρμηνεία εἶναι βασισμένη στὴν προφητεία.

87. Ματθ. 12, 40.

88. Ἡ ἐρμηνεία αὐτῆ βασίζεται στὴν ἱστορία. Ὁ Ἰσίδωρος ἐφαρμόζει τὴ βιβλικὴ ἀντίληψη περὶ ἡμέρας, πὸν ἐκφράζεται στὸ πρῶτο κεφάλαιο τῆς Γενέσεως. Σύμφωνα μὲ αὐτὸ ἡ ἡμέρα ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιόδους, τὴν

ρα, ὥστε στὸν καθένα ποῦ τὰ ἀκούει νὰ βουίζουν καὶ τὰ δύο αὐτιά του.

114.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

Σχετικὰ μὲ τὰ τρία ἡμερόνυχτα τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου.

Ἡ ἐξήγηση σχετικὰ μὲ τὰ τρία ἡμερόνυχτα τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ ἐξῆς⁸⁶. Ἔχει γραφεῖ: «Ὅπως ὁ Ἰωνᾶς ἔμεινε μέσα στὴν κοιλιὰ τοῦ κήτους τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες, ἔτσι καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου θὰ μείνει στὴν καρδιὰ τῆς γῆς γιὰ τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες»⁸⁷. Αὐτὸς λοιπὸν ποῦ ὑποσχέθηκε νὰ ἐκπληρώσει τὸν τύπο τοῦ Ἰωνᾶ, γνωρίζοντάς τον μὲ ἀκριβεια (ἀφου βρισκόταν μαζί μὲ τὸν Ἰωνᾶ ὅταν τὸν ἔρριχναν στὸ βυθὸ καὶ ὅταν ἐκβραζόταν ἀπὸ αὐτόν), τὸν ἐκπλήρωσε μὲ ἀσφάλεια, μένοντας τόσο χρόνο στὸν τάφο, ὅσον ὁ Ἰωνᾶς μέσα στὸ κῆτος. Ἄν ὁμως ζητᾶς καὶ δεύτερη ἐξήγηση, ἔχεις τὴν ἐξῆς⁸⁸. Ὁ Κύριος σταυρώθηκε τὴν ἕκτη ὥρα τῆς Παρασκευῆς⁸⁹. Ἀπὸ τὴν ὥρα αὐτὴ μέχρι τὴν ἐνάτη ἔγινε σκοτάδι⁹⁰, καὶ αὐτὸ νὰ τὸ θεωρήσεις ὡς νύχτα. Καὶ πάλι ἀπὸ τὴν ἐνάτη καὶ ἐξῆς ἔγινε φῶς· αὐτὸ νὰ τὸ θεωρήσεις ἡμέρα. Καὶ ἀμέσως ἀκολούθησε ἡ νύχτα τῆς Παρασκευῆς καὶ κατόπιν τὸ Σάββατο, ἡ νύχτα τοῦ Σαββάτου καὶ τὸ ξημέρωμα τῆς Κυριακῆς, σύμφωνα μὲ τὸν εὐαγγελιστὴ ποῦ λέγει: «Ἡμερώνοντας ἡ πρώτη μέρα τῆς ἐβδομάδας...»⁹¹. Ἄν ἀπαιτεῖς νὰ μάθεις καὶ τρίτη ἐξήγηση, ἔχεις τὴν ἐξῆς⁹². Ὁ Κύριος παρέδωσε τὸ πνεῦμα τὴν Παρασκευῆ. Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη μέρα. Ὁλόκληρο τὸ Σάββατο ἔμεινε στὸν τάφο καὶ κατόπιν τὴ νύχτα τοῦ Σαββάτου. Ὅταν ξημέρωνε ἡ Κυριακὴ ἀναστήθηκε ἀπὸ τὸν τάφο, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡμέρα, ἐπειδὴ, ὅπως γνωρίζεις, τὸ ὅλον ἀναγνωρίζεται

περίοδο τοῦ σκότους (ποῦ προηγεῖται) καὶ τὴν περίοδο τοῦ φωτός (ποῦ ἔπεται)· «καὶ ἐγένετο ἑσπέρα, καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα μία» (1, 5 ἐξ.). Ὁ ἱ. πατὴρ διακρίνει στὸ χρόνο ταφῆς τοῦ Κυρίου τρεῖς περιόδους σκότους καὶ τρεῖς περιόδους φωτός, καὶ κατὰ συνέπεια τρεῖς ἡμέρες.

89. Ἰω. 19, 14.

90. Ματθ. 27, 45.

91. Ματθ. 28, 1.

92. Ἡ τρίτη ἐρμηνεία του στηρίζεται στὴ ἐμπειρία τῆς ἐποχῆς του, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ μέχρι σήμερα.

τὰς τῶν τελευτώντων μνήμας εἰώθαμεν τελεῖν. Ὅποια δ' ἂν ὥρα τῆς ἡμέρας τις τελευτήσοι, τὴν ἐξῆς ὑπερτίθεσθαι μόνην, καὶ τῇ ἑτέρᾳ ἔωθεν τὴν τριταίαν αὐτοῦ ἄγειν ἡμέραν. Ἔχεις, ὡς οἶμαι, τὴν λύσιν τοῦ ζητουμένου. Εἰ δὲ 5 τελείας τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ νύκτας ζητοῦσιν οἱ κακομάχοι, ἀπόκριναι ὅτι καὶ βασιλεὺς εἰ πρεσβείαν καὶ ἰκεσίαν τῶν ἐν μετάλλοις καὶ φυλακαῖς προσδεξάμενος, μετὰ τρίτην αὐτοῖς ἡμέραν μεταδοῦναι ὑπέσχετο τῆς ἀφέσεως, καὶ προφθάσας τὴν προθεσμίαν τὴν λύτρωσιν δέδωκε, μᾶλλον 10 τῷ τάχει ἠλήθευσεν. Ὁ δὲ Δεσπότης συντομώτερον ἀναστάς ἢ ὑπέσχετο, παρὰ πάντων εἰκότως προσκυνηθήσεται.

ΡΙΕ'.- ΗΛΙΑ ΜΟΝΑΧΩ

Περὶ τοῦ μὴ παλινοστεῖν ἀπὸ τῶν κρειττόνων

15

ἐπὶ τὰ χεῖρω.

«Τί σοὶ καὶ τῇ ὁδῷ Αἰγύπτου τοῦ πιεῖν ὕδωρ Γηών;», πρὸς τὸν παλίντροφον λαὸν ὁ προφήτης φησὶν, ἢ μᾶλλον δι' ἐκείνου Θεός. Τί σοὶ καὶ τῇ συγχύσει, ἧς ἀπηλλάγης χειρὶ Θεοῦ κραταιᾷ καὶ βραχίονι ὑψηλῷ; Τί, τῆς ἀ- 20 ρετῆς ἀψάμενος καὶ τῆς ἄκρας φιλοσοφίας γευσάμενος, εἰς κακίαν παλινοστεῖς οὐκ ἔχων τὸ γραφικὸν κατὰ νοῦν, «Τὸν ἀποστρέφοντα ἀπὸ δικαιοσύνης ἐπὶ ἁμαρτίαν ἐτοιμάσει ὁ Κύριος εἰς ῥομφαίαν»; Φύγε τὸν κλύδωνα καὶ φύγε τὰ κύματα. Ἐπετίμησε Χριστὸς τῷ ἀνέμῳ. Οὐδεὶς 25 σε χειμῶνος καταλήψεται πεῖρα, εἰ τὸν λιμένα κρατοίης Χριστόν.

93. Ἱερ. 2, 18.

94. Δευτ. 5, 15.

95. Ἱεζ. 18, 24.

ἀπὸ τὸ ἐπὶ μέρος. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ συνηθίζουμε καὶ ἐμεῖς νὰ τελοῦμε τὴ μνήμη τῶν νεκρῶν. "Ὅποια ὥρα τῆς ἡμέρας πεθάνει κάποιος, ἀφήνουμε νὰ περάσει ὀλόκληρη μόνον ἢ ἐπόμενη, καὶ τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ θεωροῦμε ὅτι βρίσκεται στὴν τρίτη μέρα. "Ἐχεις λοιπὸν, νομίζω, τὴν ἀπάντηση σ' αὐτὸ πού ζήτησες. "Ἄν ὁμως οἱ κακόβουλοι ζητοῦν τρεῖς ὀλόκληρες ἡμέρες καὶ νύχτες, ἀπάντησέ τους, ὅτι ἀκόμη καὶ ὁ βασιλιάς, ὅταν δέχεται τὴν ἀντιπροσωπεῖα καὶ τὴν αἴτηση χάριτος ἀπὸ τοὺς ἀλυσσοδεμένους καὶ τοὺς φυλακισμένους, ὑπόσχεται νὰ τοὺς ἀφήσει μετὰ τὴν τρίτη ἡμέρα. "Ἄν τοὺς ἐλευθερώσει πρὶν ἀπὸ τὴ λήξη τῆς προθεσμίας, ἀποδεικνύεται περισσότερο εἰλικρινῆς μὲ τὴν ἐπίσπευσή του αὐτή. "Ἐτσι λοιπὸν καὶ ὁ Κύριος, ἂν ἀναστήθηκε νωρίτερα ἀπὸ ὅ,τι ὑποσχέθηκε, πολὺ σωστὰ θὰ προσκυνηθεῖ ἀπὸ ὅλους.

115.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΗΛΙΑ

Γιὰ τὸ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιστρέφει κανεὶς ἀπὸ τὰ καλύτερα στὰ χειρότερα.

«Τί σχέση ἔχεις ἐσὺ μὲ τὴ ζωὴ στὴν Αἴγυπτο, ὥστε νὰ θέλεις νὰ πιεῖς νερὸ ἀπὸ τὴ Γηών;»⁹³, εἶπε ὁ προφήτης, ἢ καλύτερα μέσω ἐκείνου ὁ Θεός, πρὸς τὸν λαὸ ποῦ ἤθελε νὰ γυρίσει πίσω. Ποιὰ σχέση ὑπάρχει ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ τὴ σύγχυση, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπαλλάχθηκες μὲ τὴ βοήθεια τοῦ δυνατοῦ χειροῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὑψηλοῦ βραχίονά του⁹⁴; Γιὰ ποιὸ λόγο, ἀφοῦ ἄγγιξες τὴν ἀρετὴ καὶ γεύθηκες τὴν ὑψηλότερη μορφή φιλοσοφίας, ἐπιστρέφεις πάλι στὴν κακία, χωρὶς νὰ ἔχεις στοῦ σου τὸν λόγο τῆς Γραφῆς πού λέγει, ὅτι «Αὐτὸν πού ἐπιστρέφει ἀπὸ τὴν ἀρετὴ στὴν ἁμαρτία, ὁ Κύριος θὰ τὸν ἐτομάσει γιὰ τὴ ρομφαία»⁹⁵; Ἀπόφυγε τοὺς κλυδωνισμοὺς, ἀπόφυγε τὰ κύματα. Ὁ Χριστὸς ἐπιτίμησε τὸν ἀνεμο⁹⁶. Κανένα εἶδος κακοκαιρίας δὲν θὰ σὲ καταλάβει, ἐὰν μένεις στὸ λιμάνι πού βρίσκονται ὁ Χριστός.

96. Λουκᾶ 8, 24.

ΡΙΣ'.- ΛΥΣΟΝΙΩ ΚΟΡΡΙΚΤΟΡΙ

Περὶ φόβου.

Σοφὸν ἔχων ἀληθείας ἐξεύρημα τὸ πολυειδὲς τῶν βα-
σάνων μηχάνημα, χρῆσαι τῷ φόβῳ πρὸς τὴν κρίσιν· ἐπει-
5 δὴ φόβον σε τοῖς κακοῖς ὁ θεῖος νόμος ὠρίσατο.

ΡΙΖ'.- ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ

Εἰς τό, «Περὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας
οὐδεὶς οἶδεν».

Τί καθ' ἑαυτῶν τὴν τοῦ Κυρίου ἐπισπῶνται κρίσιν οἱ
10 βλάσφημοι; Τί τὸ πῦρ τῆς γεέννης οἱ θεομάχοι ἐπικαίου-
σιν; Ἠγνόησε, φάσκουσι, τῆς συντελείας τὴν ἡμέραν ὁ Κύ-
ριος. Οὐκ ἠγνόησεν, ἄπαγε, ἀλλὰ σαφηνίζει τὰ ἀνωφελεῖ
παρητεῖτο προβλήματα. Ἐπεὶ, πῶς ἀγνοεῖν ἠδύνατο ὥραν
ἢ ἡμέραν ὁ ποιητὴς τῶν αἰώνων, ἐν ᾧ πάντες εἰσὶν οἱ θη-
15 σαυροὶ τῆς σοφίας; Οὐκ ἦν ἀγνοοῦντος τὸ καὶ τὰ σημεῖα
καὶ τὰ φόβητρα προειπεῖν τῆς ἐσχάτης, καὶ ὥσπερ πα-
ροῦσαν αὐτὴν τοῖς γνωρίμασι διαγράφειν. Ἀλλ', ὃ ἔφθην
εἰπὼν, τῆς εἰκαίας ἐρωτήσεως τὴν ἀπόφασιν οὐκ ἐδήλωσε.
Τί γὰρ ὄφελος, εἶπέ μοι, μαθεῖν τὴν ἡμέραν τοῦ τέλους;
20 Ἀγνοεῖν δὲ ταύτην συμφέρει, ἵνα, πᾶσαν ἡμέραν ἐκείνην
εἶναι νομίζοντες, ἔτοιμοι πρὸς ταύτην τυγχάνωμεν γρη-
γοροῦντες καὶ τὸν Κύριον ἡμῶν περιμένοντες.

ΡΙΗ'.- ΖΩΣΙΜΩ ΚΑΙ ΜΑΡΩΝΙ

Περὶ πρεσβυτέρων μὴ περιπατούντων
κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐντολήν.

25

Ἦρκεις μὲν καὶ σὺ, ἀναιδέστατε Ζώσιμε, τὴν θεῖαν
ἱερωσύνην λυμαίνεσθαι καὶ πᾶσαν αὐτῇ ὕδριν προστρι-

97. Κορρίκτωρ (κορρήκτωρ ἢ κονρήκτωρ ἢ κορρέκτωρ) ἦταν δικαστικὸ ἀξίωμα (πρβλ. Μαρτύριον τοῦ ἀγίου Εὐπλου, ἐκδ. H. Musurillo, *The acts of Christian martyrs*, Oxford 1972, σ. 310-312. Εὐσεβίου Καισαρείας, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, 10, 5, 23, PG 20, 889C).

98. Ματθ. 24, 36. Μάρκ. 13, 32.

99. Ἐβρ. 1, 2.

116.- ΣΤΟΝ ΚΟΡΡΙΚΤΟΡΑ⁹⁷ ΛΥΣΟΝΙΟ

Περὶ φόβου.

Ἔχοντας τὸ σοφὸ ἐφεύρημα γιὰ τὴν ἀλήθεια, τὸ πολύμορφο δηλαδή μηχανήμα τῶν βασάνων, χρησιμοποίησε τὸν φόβο στὶς δικαστικὲς ὑποθέσεις, γιατί ὁ θεῖος νόμος σὲ τοποθέτησε στὸ ἀξίωμα γιὰ νὰ φοβερίζεις τοὺς κακοῦς.

117.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΑΘΑΝΑΣΙΟ

Στὸ χωρίο· «Γιὰ τὴν ἡμέρα ἐκείνη καὶ τὴν ὥρα κανεῖς δὲν γνωρίζει».

Γιατί οἱ βλάσφημοι ἐπισύρουν ἐναντίον τους τὴν κρίση τοῦ Κυρίου; Γιατί οἱ θεομάχοι ἀνάβουν περισσότερο τὴ φωτιά τῆς κολάσεως; Δὲν γνώριζε, λένε, ὁ Κύριος τὴν ἡμέρα τῆς συντέλειας⁹⁸. Ὁχι ὅτι δὲν τὴ γνώριζε (μακριὰ μὲ τέτοια σκέψη), ἀλλὰ ἀπέφευγε νὰ ἀπαντᾷ σὲ ἀνώφελες ἐρωτήσεις. Γιατί, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγνοεῖ τὴν ὥρα ἢ τὴν ἡμέρα ὁ δημιουργὸς τῶν αἰώνων⁹⁹, στὸν ὁποῖο ὑπάρχουν ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας¹⁰⁰; Δὲν ἦταν αἰτία ἀγνοίας τὸ νὰ προφητεύει τὰ σημάδια καὶ τὶς ἀπειλὲς καὶ νὰ περιγράφει τὴν τελευταία ἡμέρα μὲ τὰ γνωρίσματα τῆς σὰν νὰ ἦταν παροῦσα, ἀλλά, ὅπως εἶπα προηγουμένως, δὲν ἔδωσε ἀπάντηση στὴν ἀνώφελη ἐρώτηση. Γιατί πές μου, ποιὸ θὰ εἶναι τὸ ὄφελος νὰ μάθουμε τὴν ἡμέρα τοῦ τέλους; Μᾶς συμφέρει νὰ μὴν τὴ γνωρίζουμε, ὥστε, θεωρώντας τὴν κάθε μέρα σὰν νὰ εἶναι ἐκείνη, νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι βρισκόμενοι σὲ ἐγρήγορση, καὶ νὰ περιμένουμε τὸν Κύριο¹.

118.- ΣΤΟΥΣ ΖΩΣΙΜΟ ΚΑΙ ΜΑΡΩΝΑ

Γιὰ τοὺς ἱερεῖς ποὺ δὲν ζοῦν σύμφωνα
μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ.

Ἦσουν βέβαια ἐσὺ ἀρκετός, ἀναιδέστατε Ζώσιμε, γιὰ νὰ λυμαίνεσαι τὴν ἱερωσύνη καὶ νὰ τῆς προσάπτεις κάθε ντροπή,

100. Κολ. 2, 3.

1. Ματθ. 24, 42-44.

δεσθαι· ἔσχες δὲ καὶ σύζυγον ὅμοιον καὶ ζεῦγος βοῶν
 συνηρομόσθητε, τὴν ἀκανθοφόρον γῆν τῶν παθῶν ἐργαζό-
 μενοι. Στῆτε τοίνυν, ὧ δειλαιοι, τῆς ἀτόπου μανίας. Παύ-
 σασθε, πάντολμοι, τὴν βασιλικὴν αὐλὴν καταχραίνοντες.
 5 Τῶν μολυσμῶν ἑαυτοὺς ἐκκαθάρατε, κηλῖδος τὸ θυσια-
 στήριον ἀπαλλάξατε. Ἡμᾶς δακρῶν κουφίσατε, τοὺς ὀ-
 ρῶντας σκανδάλων ἐλευθερώσατε, τοὺς κωμφοῦντας σι-
 γᾶν συγχωρήσατε, τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ ἐνθυμήθητε, τῆς
 ἑαυτῶν ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος φείσασθε.

10

ΡΙΘ' - ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Ὅτι φρικτὸν εἰς ὑπερβολὴν τὸ πιπράσκειν
 ἱερωσύνην ἢ ἐξωνεῖσθαι.

Καλῶς τὸ ψαλμικὸν ἐμελέτησας καὶ τοὺς μονοτρόπους
 ἐν τῷ τοῦ Κυρίου οἴκῳ συνήγαγες, Ζωσίμῳ συζεύξας καὶ
 15 Μάρωνα· πᾶσαν σπουδὴν, ὡς οἶμαι, τιθέμενος, μή τι τῶν
 φαύλων ἔξω τοῦ θυσιαστηρίου σταίῃ. Ἴσθι τοίνυν ὡς πλη-
 θύνων τοὺς Σίμωνας, τοὺς χρήμασι κτᾶσθαι τὸ τοῦ Θεοῦ
 Πνεῦμα νομίζοντας, κοινὸν ἐκτήσω βαλάντιον τῷ προδό-
 τη, εἰς χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας καλινδούμε-
 20 νος καὶ προπίνων τολμηρῶς τὰ καὶ ἀγγέλοις αὐτοῖς περι-
 πόθητα.

ΡΚ' - ΙΣΙΔΩΡΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

Περὶ τοῦ ἐπισκόπου Εὐσεβίου καὶ Ζωσίμου.

Μὴ θαυμάσης τὴν τόλμαν Εὐσεβίου καὶ τὸ θράσος
 25 Ζωσίμου, ἀλλὰ τὴν τοῦ Θεοῦ μακροθυμίαν οὕτως ἡμᾶς εἰς
 μετάνοιαν περιμένοντος καὶ ἐξ ἀκαθάρτου χειρὸς δεχομέ-
 νου θυμίαμα. Εἰ γάρ τις ἀμαρτίαις ἀπότροφος, πᾶσι κατε-

2. Ψαλμ. 67, 7.

3. Πράξ. 8, 9-24.

4. Πράξ. 8, 23.

ἀπόκτησες ὅμως καὶ συνεργάτη, μὲ τὸν ὁποῖο δέθηκες μαζί σὰν σὲ ζευγάρι βοδιῶν, πού καλλιεργεῖ τὸ χωράφι μὲ τὰ ἀγκάθια τῶν παθῶν. Σταματῆστε λοιπόν, δυστυχεῖς, τὴν ἀνώφελη αὐτὴ τρέλλα. Σταματῆστε, θρασύτατοι, νὰ λερώσετε τὴ βασιλικὴ αὐλή. Καθαρίστε τοὺς ἑαυτοὺς σας ἀπὸ τὴ μόλυνση, ἀπαλλάξτε τὸ θυσιαστήριο ἀπὸ τὶς κηλίδες ἀκαθαρσίας. Ἀνακουφίστε ἑμᾶς ἀπὸ τὰ δάκρυα, ἐλευθερώστε αὐτοὺς πού βλέπουν ἀπὸ τὸν σκανδαλισμὸ, κλειῖστε τὸ στόμα αὐτῶν πού χλευάζουν, θυμηθεῖτε τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ, λυπηθεῖτε τὴ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα σας.

119.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

“Ὅτι εἶναι ὑπερβολικὰ φρικτὸ νὰ πωλεῖται
ἢ νὰ ἀγοράζεται ἡ ἱερωσύνη.

Σωστὰ διάβασες τὸ ψαλμικὸ καὶ συγκέντρωσες στὸν οἶκο τοῦ Κυρίου αὐτοὺς πού ἔχουν τὸν ἴδιο τρόπο ζωῆς², συνδέοντας τὸν Ζώσιμο μὲ τὸν Μάρωνα. Ἐπέδειξες κάθε φροντίδα, νομίζω, ὥστε τίποτε πονηρὸ νὰ μὴ μείνει ἔξω ἀπὸ τὸ θυσιαστήριο. Μάθε λοιπόν, ὅτι αὐξάνοντας σὲ ἀριθμὸ τοὺς Σίμωνες, αὐτοὺς πού νομίζουν ὅτι θὰ ἀποκτήσουν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μὲ χρήματα³, ἀπέκτησες κοινὸ ταμεῖο μὲ τὸν προδότη, κυλιέσαι σὲ χολὴ πικρίας καὶ ἀναπτύσσεις δεσμοὺς ἀδικίας⁴, προδίδοντας μὲ θράσος αὐτὰ πού εἶναι πολυπόθητα καὶ ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς ἀγγέλους⁵.

120.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΙΣΙΔΩΡΟ

Γιὰ τὸν ἐπίσκοπο Εὐσέβιο καὶ τὸν Ζώσιμο.

Μὴν θαυμάσεις τὴν τόλμη τοῦ Εὐσεβίου καὶ τὸ θράσος τοῦ Ζωσίμου, ἀλλὰ τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ, πού τόσο πολὺ μᾶς περιμένει νὰ μετανοήσουμε καὶ δέχεται προσφορὰ θυμιάματος ἀπὸ ἀκάθαρτα χέρια. Γιατί, ἐάν κάποιος, πού ἔχει ἀνατραφεῖ μὲ ἁμαρτίες μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του καὶ ἔχει στιγματιστεῖ μὲ

5. Πρὸβλ. Α' Πέτρ. 1, 12.

στιγμένος μολυσμοῖς τε καὶ πταίσμασι, θυσιαστηρίων ἄπτεται Θεοῦ καὶ χειρίζει ἀνάγκως τὰ ἅγια, αὐτὸς μὲν ὑφέξει κροῖμα, τὸ δὲ θεῖον δῆμα ταῖς ἐκείνου πράξεσιν οὐ κοινοῦται.

5

ΡΚΑ' – ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

Εἰς τό, «Οὐκ ἀπεστάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ».

«Οὐκ ἀπεστάλην», φησί, «ὁ Κύριος τῇ Χαναναία, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ», τὴν
 10 πρὸς τὸν Ἀβραάμ θέλων πληρῶσαι ὑπόσχεσιν, καὶ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἐπιλαβόμενος, καὶ μητέρα ἐκεῖθεν ἐπιλεξάμενος, καὶ ἐν αὐτῇ καὶ ἐξ αὐτῆς σαρκωθείς καὶ ἄνθρωπος κατ' ἀλήθειαν ὅμοιος ἡμῖν κατὰ πάντα, πλὴν ἁμαρτίας, γενόμενος, καὶ Ἰουδαίων πᾶσαν σκῆψιν ἀναιρῶν.
 15 Ἐπειδὴ γὰρ, ὡς ἔφην, τοῖς πατράσι τὴν σωτηρίαν ὑπέσχετο καὶ τὸ σπέρμα αὐτῶν πληθῦναι ὡς τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐξ αὐτῶν παρεγένετο, καὶ τέως τοὺς ἐξ ἔθνῶν οὐ προσίετο, προτέραν ἐκείνοις φυλάττων τὴν εἴσοδον. Ἐπειδὴ δὲ τῶν μὲν οἶδε τὸ ἀμετάθετον, τῶν
 20 δὲ εὗρε τὸ εὐεπίστροφον, καὶ τοὺς μὲν θάνατον αὐτῶ καὶ σταυρὸν γεωργήσαντας, τοὺς δὲ προσκύνησιν καὶ θεολογίαν καρποφορήσαντας, ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, ἐντολὴν δίδωσι τοῖς μαθηταῖς μαθητεῦσαι πάντα τὰ ἔθνη, τὸ ἄγνωμον καὶ ἀχάριστον τῶν Ἰουδαίων παραιτούμενος, οὐ χά-
 25 ριν πρὸς τὰ ἔθνη στραφέντες, εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοῦ θείου κηρύγματος αἴγλην ἐξέλαμψαν.

ΡΚΒ' – ΔΩΡΟΘΕΩ ΚΟΜΗΤΙ

Ἑρμηνεία τῆς ἱερατικῆς ἐκφωνήσεως.

«Εἰρήνην» ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς καθέδρας τῆ

6. Ματθ. 15, 24. 7. Γεν. 12, 1-3. 17, 2-10. 8. Ἑβρ. 2, 16. 9. Ἑβρ. 4, 15.
 10. Γεν. 15, 5. 26, 4. 11. Ματθ. 28, 19. 12. Πράξ. 13, 46. 18, 6. 13. Ρωμ. 10, 18.

ὅλες τις ἀκαθαρσίες καὶ τὰ παραπτώματα, ἀγγίζει τὰ θυσιαστήρια τοῦ Θεοῦ καὶ πιάνει μὲ βρώμικα χέρια τὰ ἅγια μυστήρια, αὐτὸς βέβαια θὰ καταστεῖ ἄξιος καταδίκης, τὸ ἅγιο ὅμως θῆμα δὲν μολύνεται μὲ τις πράξεις ἐκείνου.

121.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

Στὸ χωρίο· «Δὲν στάλθηκα γιὰ ἄλλοῦ πουθενά, παρὰ μόνο στὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραήλ».

«Δὲν στάλθηκα γιὰ ἄλλοῦ πουθενά, παρὰ μόνο στὰ χαμένα πρόβατα τοῦ Ἰσραήλ»⁶, λέγει ὁ Κύριος στὴ Χαναναία, θέλοντας νὰ τονίσει τὴν ἐκπλήρωση τῆς ὑπόσχεσης πρὸς τὸν Ἀβραάμ⁷, ὅτι δηλαδή καὶ ἦρθε πρὸς βοήθεια τῶν ἀπογόνων του⁸, καὶ διάλεξε ἀπὸ αὐτοὺς μητέρα, καὶ κυοφορήθηκε μέσα της, καὶ ἔλαβε σάρκα ἀπ' αὐτήν, καὶ ἔγινε ἀληθινὸς ἄνθρωπος, ἴδιος μὲ ἐμᾶς σὲ ὅλα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἁμαρτία⁹, καὶ ἀνατρέποντας ἔτσι ὅλες τις προφάσεις τῶν Ἰουδαίων. Ἐπειδὴ δηλαδή, ὅπως εἶπα, ὑποσχέθηκε στοὺς πατριάρχες τὴ σωτηρία καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸ τῶν ἀπογόνων τους σὰν τὰ ἀστέρια τοῦ οὐρανοῦ¹⁰, ἦλθε πρὸς αὐτοὺς λαμβάνοντας σάρκα ἀπὸ τὴ γενιά τους. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ δὲν πῆγε πρῶτα στοὺς ἐθνικούς, δίνοντας στοὺς πρώτους τὴν προτεραιότητα τῆς εἰσόδου. Ἐπειδὴ ὅμως εἶδε σὲ ἐκείνους τὴν ἀμετανοησία, καὶ σὲ αὐτοὺς τὴν εὐκολὴ ἐπιστροφή, καὶ ἔπειδὴ οἱ πρῶτοι κατεργάστηκαν τὸν θάνατό του καὶ τὸν σταυρό, ἐνῶ οἱ δεῦτεροι ἔδωσαν καρποὺς λατρείας καὶ θεολογίας, ἀφοῦ ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκρούς, ἔδωσε ἐντολὴ στοὺς μαθητὲς του νὰ διδάξουν ὅλα τὰ ἔθνη¹¹, ἐγκαταλείποντας τὴν ἀγνωμοσύνη καὶ τὴν ἀχαριστία τῶν Ἰουδαίων. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο καὶ ἐκεῖνοι στράφηκαν πρὸς τὰ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη¹², καὶ ἔκαναν νὰ λάμψει ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ κηρύγματος σὲ ὅλο τὸν κόσμον¹³.

122.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΔΩΡΟΘΕΟ

Ἑρμηνεία τῆς ἱερατικῆς ἐκφωνήσεως.

«Εἰρήνη» ἀναφωνεῖ ὁ ἱερέας ἀπὸ τὸν ὑπερυψωμένο θρόνο

ἐκκλησία ἐπιφθέγγεται, τὸν Κύριον τῆς καθέδρας μιμούμενος ἀναλαμβάνομενον, εἰρήνην τὴν οἰκείαν ἀφέντα καὶ δίδόντα. Τὸ δέ, «Καὶ τῷ πνεύματί σου», παρὰ τοῦ λαοῦ ἀποκρινόμενον, τοῦτο δηλοῖ· Εἰρήνην μὲν ἡμῖν παρέσχες,
 5 Κύριε, τὴν ἐν ἀλλήλοις ὁμόνοιαν, εἰρήνην δὲ δὸς ἡμῖν τὴν πρὸς σὲ ἀδιαίρετον ἔνωσιν, ἵνα, τῷ πνεύματί σου εἰρηνεύοντες, ὃ ἡμῖν ἐν ἀρχῇ τῆς δημιουργίας ἐνέθηκας, ἀχώριστοι τῆς σῆς ἀγάπης τυγχάνωμεν.

ΡΚΓ΄.- ΤΩ ΑΥΤΩ

10 Διασάφησις τῆς ἐκκλησιαστικῆς μυσταγωγίας.

Ἡ καθαρὰ σινδών, ἡ ὑφαπλουμένη τῇ τῶν θείων δώρων διακονία, ἡ τοῦ Ἀριμαθέως ἐστὶν Ἰωσήφ λειτουργία. Ὡς γὰρ ἐκεῖνος, τὸ τοῦ Κυρίου σῶμα σινδόνι ἐνειλήσας, τῷ τάφῳ παρέπεμψε, δι' οὗ ἅπαν τὸ γένος ἡμῶν τὴν ἀνά-
 15 στασιν ἐκαρπώσατο, οὕτως ἡμεῖς, ἐπὶ σινδόνης τὸν ἄρτον τῆς προθέσεως ἀγιάζοντες, σῶμα Χριστοῦ ἀδιστάκτως εὐρίσκομεν, ἐκείνην ἡμῖν πηγάζον τὴν ἀφθαρσίαν, ἣν ὁ παρὰ Ἰωσήφ μὲν κηδευθεῖς, ἐκ νεκρῶν δὲ ἀναστὰς Ἰησοῦς ὁ Σωτὴρ ἐχαρίσατο.

20

ΡΚΔ΄.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Κατὰ Θεοπασχιτῶν καὶ τῶν μίαν ἐπὶ Χριστοῦ φύσιν εἶναι λεγόντων.

Θεοῦ πάθος οὐ λέγεται· Χριστοῦ γὰρ τὸ πάθος γέγονε· σαρκωθέντος δηλονότι Θεοῦ καὶ τῇ προσλήψει τῆς
 25 σαρκὸς τὸ πάθος ὑπεμείναντος. Θεότης γὰρ γυμνή οὐ μόνον πάσχειν οὐ δύναται, ἀλλ' οὔτε κρατεῖσθαι, οὐδὲ ὀρᾶσθαι, εἰ μὴ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἠνώθη φιλανθρώπως.

14. Λουκᾶ 24, 51.

15. Ἰω. 14, 27.

16. Ρωμ. 8, 35.

πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα, μιμούμενος τὸν Κύριο τοῦ θρόνου, πού, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀναληφθεῖ¹⁴, ἄφησε καὶ προσέφερε τὴ δική του εἰρήνη¹⁵. Ἡ ἀπάντηση τοῦ λαοῦ, «καὶ μὲ τὸ πνεῦμα σου», σημαίνει τὸ ἐξῆς· Μᾶς ἔδωσες, Κύριε, ὡς εἰρήνη τὴν ὁμόνοια μεταξύ μας· δῶσε μας καὶ εἰρήνη, τὴν ἀδιαίρετη ἔνωση μαζί σου, ὥστε, ἔχοντας εἰρήνη μὲ τὸ πνεῦμα σου, πού ἔβαλες μέσα μας ὅταν μᾶς δημιούργησες στὴν ἀρχή, νὰ εἴμαστε ἀχώριστοι ἀπὸ τὴν ἀγάπη σου¹⁶.

123.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Ἐξήγηση τοῦ μυστηρίου τῆς θείας εὐχαριστίας.

Τὸ καθαρὸ σεντόνι πού ἀπλώνεται κατὰ τὴ διακονία τῶν θείων δώρων, εἶναι ἡ ἱερὴ διακονία τοῦ Ἰωσήφ ἀπὸ τὴν Ἀριμαθαία. Ὅπως δηλαδὴ ἐκεῖνος τύλιξε τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου μὲ σεντόνι καὶ τὸ παρέδωσε στὸν τάφο²¹⁷, μέσω τοῦ ὁποίου καρπώθηκε ὅλο τὸ γένος μας τὴν ἀνάσταση, ἔτσι καὶ ἐμεῖς, ἀγιάζοντας τὸν ἄρτο τῆς προθέσεως πάνω σὲ σεντόνι, πιστεύουμε χωρὶς καμμιά ἀμφιβολία, ὅτι εἶναι σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖο πηγάζει γιὰ μᾶς ἐκείνη τὴν ἀφθαρσία, πού μᾶς χάρισε ὁ Σωτήρας Ἰησοῦς, πού κηδεύθηκε βέβαια ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ, ἀλλὰ ἀναστήθηκε ἀπὸ τοὺς νεκρούς.

124.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Ἐναντίον τῶν Θεοπασχιτῶν καὶ αὐτῶν ποῦ λένε ὅτι ὁ Χριστὸς εἶχε μία φύση.

Πάθος στὸν Θεὸ δὲν ὑπάρχει· γιατί τὸ πάθος ἦταν τοῦ Χριστοῦ. Ἀφοῦ δηλαδὴ σαρκώθηκε ὁ Θεός, ὑπέφερε τὸ πάθος μὲ τὴν ἀνθρώπινη φύση πού προσέλαβε. Γιατὶ ἡ Θεότητα, ἀποχωρισμένη ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύση, ὄχι μόνο δὲν μπορεῖ νὰ πάθει, ἀλλὰ οὔτε νὰ κρατηθεῖ, οὔτε καὶ νὰ θεαθεῖ. Ὅλα αὐτὰ ἔγιναν ὅταν ἐνώθηκε μὲ τὴν φύση τῶν ἀνθρώπων ἐξαιτίας τῆς ἀγάπης του πρὸς αὐτούς.

17. Ματθ. 27, 57-60.

ΡΚΕ΄.- ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Περὶ τοῦ συναντήσαντος ἀγγέλου τῷ Μωϋσῆ
καὶ ζητήσαντος αὐτὸν ἀνελεῖν.

Τὸ μὲν μῆκος αἰσχύνομαι, ὅσον τὸ γράμμα ἀφίκετο,
5 τὸν δὲ τυφὸν οὐκ ἤνεγκα παρὰ σοῦ ἐρωτώμενος Ὅμως,
ἐπειδὴ καὶ γονεῖς ἐπαγάλονται τοῖς τῶν παίδων γυμνά-
σμασιν, εἰ καὶ ψιλὰ εἶη ἀθύρματα, συντόμως ἐρῶ. Ὁ ἄγγε-
λος, ὁ ὑπαντήσας Μωσεῖ εἰς Αἴγυπτον καταβαίνοντι καὶ
βουληθεῖς ἀνελεῖν αὐτόν, οὐ τὸν φόνον ἐκδικῶν, ὃν πάλαι
10 ζηλώσας εἰργάσατο, τὴν μάχαιραν κατ' αὐτοῦ ἀντετείνατο,
ἀλλὰ τοῦ νόμου παράβασιν ἐγκαλῶν αὐτῷ, ὃν πληροῦν
ἐπορεύετο. Νομοθέτης γὰρ παρὰ Θεοῦ προχειρισθεῖς καὶ
φυλάσσειν τὸν νόμον ἀκριδῶς ὀφείλων, αὐτὸς ἐκ προσι-
μίων τοῦτον παρέδαινε, τοὺς υἱέας αὐτοῦ ἀκροθύστους εἰς
15 Αἴγυπτον ἐπαγόμενος, κἀκείνην τὴν ἐντολὴν καταργῶν,
ἣτις μόνη Ἑβραίους καὶ ἀλλοφύλους διέκρινεν. Ἐπεὶ δὲ
Σεπφώρα, ψῆφον λαβοῦσα, τὸν υἱὸν περιέτεμεν, ἐν συναι-
σθήσει γινομένη τοῦ πταίσματος, καὶ πρὸς πόδας ἀγγέλου
προσέπεοεν, αὐτὸς ἀνεχώρησεν, ἐκεῖνο δείξας αἴτιον τῆς
20 τοῦ Θεοῦ δικαίας ἀγανακτήσεως, ὃ ἢ πίστις τῆς γυναικὸς
ἐστοχάσατο. Καὶ γὰρ φιλεῖ ἐν ἀνάγκαις τὰ γύναια σπου-
δαιοτέρως κεχρηῆσθαι τῶν ἀνδρῶν μηχανήμασι καὶ τῆς
πρὸς Θεὸν καταφυγῆς γνησιώτερον ἄπτεσθαι. Ἐκεῖνο τοί-
νυν ἐποίησεν, ὃ νῦν λέγεσθαι συμβαίνει ἐν ὀξείαις ἀναγ-
25 κῶν περιστάσεσι. Τοῖς κακοῖς ἐκνκλώθημεν, σπουδαίως τὰ
παιδιὰ βαπτίζωμεν. Ἴσως δυσωπηθῆ ὁ ἄγγελος τὸ μυστή-
ριον. Ἀντὶ βαπτίσματος γὰρ τῆ περιτομῆ Ἰουδαῖοι ἐκέ-
χρηντο.

125.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΓΡΗΓΟΡΙΟ

Σχετικᾶ μὲ τὸν ἄγγελο πού συνάντησε τὸν Μωυσῆ
καὶ ἤθελε νὰ τὸν σκοτώσει.

Ντρέπομαι δέδαια γιὰ τὴ μεγάλη ἀπόσταση ἀπὸ τὴν ὁποία ἦρθε τὸ γράμμα, δὲν μπόρεσα ὅμως νὰ ἀντέξω τὴν κολακεία, νὰ δέχομαι ἐρώτηση ἀπὸ σένα. Ὅμως, ἐπειδὴ οἱ γονεῖς χαίρονται μὲ τὰ κατορθώματα τῶν παιδιῶν τους, ἀκόμα καὶ ἂν εἶναι ἀσήμαντα παιχνιδάκια, θὰ σοῦ ἀπαντήσω μὲ συντομία. Ὁ ἄγγελος πού συνάντησε τὸν Μωυσῆ, ὅταν ἐκεῖνος κατέβαινε στὴν Αἴγυπτο, καὶ ἤθελε νὰ τὸν σκοτώσει¹⁸, δὲν ὕψωσε τὸ μαχαίρι ἐναντίον του μὲ σκοπὸ νὰ τὸν ἐκδικηθεῖ γιὰ τὸν φόνο πού εἶχε κάνει παλιὰ ἀπὸ ζῆλο, ἀλλὰ γιὰ τὸν κατηγοροῦσε γιὰ παράβαση τοῦ νόμου, πού βιάδιζε γιὰ νὰ πραγματοποιήσει. Γιὰτί, ἐνῶ εἶχε ἀναδειχθεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ σὲ νομοθέτη καὶ ὄφειλε νὰ φυλάγει τὸν νόμο μὲ ἀκρίβεια, αὐτὸς τὸν εἶχε παραβιάσει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἀκόμη, ἀφοῦ πῆγαινε τὰ παιδιά του στὴν Αἴγυπτο χωρὶς περιτομὴ, καταργώντας μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὴ μοναδικὴ ἐκείνη ἐντολὴ πού ξεχώριζε τοὺς Ἑβραίους ἀπὸ τοὺς ἄλλοεθνεῖς. Ὅταν ὅμως ἡ Σαπφείρα, παίρνοντας ἓνα πετραδάκι, περιέτεμε τὸν γιό της, συναισθανόμενη τὴν παράβαση, καὶ ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ ἀγγέλου, ὁ ἄγγελος ἔφυγε. Ἐδειξε ἔτσι ὁ ἄγγελος τὴν αἰτία τῆς δίκαιης ἀγανάκτησης τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποία συναισθάνθηκε ἡ πίστη τῆς γυναίκας. Πράγματι συμβαίνει συνήθως στίς γυναῖκες νὰ βρίσκουν συντομότερα ἀπὸ τοὺς ἄνδρες τρόπους νὰ ἀντιμετωπίσουν τίς ἀνάγκες καὶ νὰ καταφεύγουν στὸν Θεὸ μὲ μεγαλύτερη εἰλικρίνεια. Ἐκανε λοιπὸν ἐκεῖνο πού καὶ τώρα λέγεται ὅτι συμβαίνει σὲ περιπτώσεις μεγάλης ἀνάγκης. “Περικυκλωθήκαμε ἀπὸ πολλὲς δυσκολίες ὅς βαπτίσουμε ἀμέσως τὰ παιδιά μας.” Ἴσως μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ ἄγγελος σεβαστεῖ τὸ μυστήριον”. Γιὰτί οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν τὴν περιτομὴ^{18α} ἀντὶ γιὰ τὸ βάπτισμα.

18α. Γεν. 17, 10-11.

ΡΚΣ'.— ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ

Εἰς τὸ γεγραμμένον, «Φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις,
καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί».

Φρονίμους ἡμᾶς εἶναι κατὰ τὸν ὄφιν κελεύει ὁ Κύριος,
5 ἐν παντί πειρασμῶ συντηροῦντας τὴν κεφαλὴν ἡμῶν, ἥτις
ἐστὶν ἡ πίστις ἡμῶν, εὐμαθέστατε. Ὅσαις γὰρ ἂν περιστά-
σεις καὶ πληγαῖς ὁ ὄφεις συνέχηται, τὴν ἑαυτοῦ φυλάττει
κεφαλὴν ἀβλαβῆ. Καὶ πάλιν σοφισμῶ καὶ παλαίωσιν ἀπο-
δύεται ἐν στενωπῇ τινι παρεισδύσει θλιβόμενος καὶ τὸ γῆ-
10 ρας ἀποτιθέμενος Βούλεται τοίνυν καὶ ἡμᾶς διὰ τῆς στε-
νῆς ὁδοῦ καὶ κακώσεως τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἀπεκδύε-
σθαι καὶ τὸν νέον ἀνταμφιέννυσθαι, τὸν κατὰ τὴν αὐτοῦ
εἰκόνα ἀνακαινούμενον.

ΡΚΖ'.— ΣΙΜΠΛΙΚΙΩ

15 Ὅτι τῶν πολλῶν βιβλίων ἡ κτήσις τοῖς μὲν κεχρημέ-
νοις ὠφέλιμος, τοῖς δὲ μόνῃ τῇ τούτων κτήσει πλου-
τεῖν οἰομένοις, ἐσχάτης τιμωρίας γίνεται πρόξενος.

Βίβλους ἐκτήσω πλείστας, ὡς ἔμαθον, καὶ οἰήσει πλου-
τεῖς, ἀγνοῶν τὴν ἀνάγνωσιν, ταῦτὸν ποιῶν τοῖς τὸν σῖτον
20 κατέχουσι καὶ τοὺς σῆτας τρέφουσι. Καὶ αὐταὶ μὲν γὰρ
σητῶν μητέρες καὶ τροφοί, ὅταν δέδενται, γίνονται. Ἡ
κέχρησο τοίνυν τῷ κτήματι, ἢ μὴ βλάβετε τὴν παιδείωσιν,
πολλὴν κἀνταῦθα κωμωδίαν συνᾶγων, βιβλιοφόρος ἢ βι-
βλιοτάφος καὶ σητοφόρος καλούμενος, καὶ ἐπὶ Θεοῦ κα-
25 τηγορίαν ἀθροίζων, ὡς μέγα τάλαντον ὠφελείας ἀποκρυ-
ψάμενος, ὃ ἄλλοις μὲν ἐπιστεύθη καὶ σοφῶς ἐπειρογάσθη,
παρὰ σοῦ δὲ ἰταμῶς κατωρύχθη.

18. Ἐξ. 4, 24-26.

19. Ματθ. 10, 16.

20. Ἐφ. 4, 24. Κολ. 3, 10.

21. Παροιμ. 11, 26.

126. ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΕΡΜΙΝΟ

Στὸ γραμμένο, «Φρόνιμοι σάν τὰ φίδια καὶ ἄγνοι
σάν τὰ περιστέρια»¹⁹.

Νὰ εἶμαστε φρόνιμοι σάν τὸ φίδι μᾶς προτρέπει ὁ Κύριος, εὐμαθέστατε, νὰ προφυλάσσουμε δηλαδή σὲ κάθε πειρασμὸ τὸ κεφάλι μας, πὺ εἶναι ἡ πίστη μας. Γιατὶ τὸ φίδι σὲ ὅσες δύσκολες καταστάσεις συμβεῖ νὰ βρεθεῖ, προφυλάσσει τὸ κεφάλι του ἀπὸ κάθε βλάβη. Ἐπίσης μὲ ἔξυπνο τρόπο ξεντύνεται τὸ παλιὸ δέρμα περνώντας μέσα ἀπὸ στενὴ τρύπα, ἀπαλλασσόμενο ἔτσι ἀπὸ τὰ γηρατειά. Θέλει λοιπὸν ὁ Κύριος νὰ ξεντυθοῦμε καὶ ἐμεῖς τὸν παλιὸ ἄνθρωπο, περπατώντας τὸν στενὸ δρόμο τὸν γεμάτο κακοπαθήματα, καὶ ἀντ' αὐτοῦ νὰ ντυθοῦμε τὸν καινούργιο, πὺ ἀνανεώνεται σύμφωνα μὲ τὴν εἰκόνα ἐκείνου²⁰.

127.- ΣΤΟΝ ΣΙΜΠΛΙΚΙΟ

Ἔστι ἡ ἀπόκτηση πολλῶν βιβλίων εἶναι βέβαια ὠφέλιμη σ' ἐκείνους πὺ τὰ χρησιμοποιοῦν, γίνεται ὅμως αἰτία μεγάλης τιμωρίας γιὰ ἐκείνους πὺ νομίζουν ὅτι πλουτίζουν μόνο μὲ τὴν ἀπόκτηση αὐτῶν.

Ἔχεις ἀποκτήσει πάρα πολλὰ βιβλία, ὅπως ἔμαθα, καὶ ὑπερηφανεύεσαι πολὺ γι' αὐτά, ἀλλὰ δὲν τὰ διαβάζεις, κάνοντας ἔτσι τὸ ἴδιο μὲ ἐκείνους πὺ κατέχουν σιτάρι καὶ τρέφουν τοὺς σκώρους²¹. Καὶ πραγματικὰ καὶ τὰ βιβλία γεννοῦν καὶ τρέφουν σκώρους, ὅταν δένονται. Ἡ λοιπὸν χρησιμοποίησε τὸ ἀπόκτημά σου, ἢ σταμάτησε νὰ βλάπτεις τὴν ἐκπαίδευση, ἀποκομίζοντας καὶ ἀπ' αὐτὸ πολλές κοροϊδίες, καθὼς δὲν σὲ ὀνομάζουν πλέον κάτοχο βιβλίων, ἀλλὰ τάφο βιβλίων καὶ ἐκτροφέα σκώρων, ἀλλὰ καὶ συναθροίζεις κατηγορίες ἀπέναντι στὸν Θεό, γιὰτὶ ἔκρυψες ἕνα μεγάλο τάλαντο ὠφέλειας, τὸ ὁποῖο δόθηκε σὲ ἄλλους καὶ ἀξιοποιήθηκε μὲ σοφία, ἐσὺ ὅμως τὸ ἔκρυψες χωρὶς καμμιά ντροπή²².

22. Πρὸβλ. Ματθ. 25, 18· 24-26.

ΡΚΗ'.- ΖΩΣΙΜΩ

Περὶ κενοδοξίας.

Εἰκὸς μὲν σε ἀμαθαίνοντα, ἀνάλογον ἔχειν τῆς ἀπαι-
 δευσίας ἀναίδειαν. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς ταύταις, ὡς ἔμαθον,
 5 καὶ φρόνημά σε φυσαῖ ὑπερήφανον, γνῶθι σαυτόν. Ἐκ τῶν
 λόγων σου ἔχεις ἐγγύς σου τὸν ἔλεγχον. Ὅρα πόσον κινεῖς
 βαρβαρίζων τὸν γέλωτα. Βλέπε μειδιῶντας τοῖς σολοικι-
 σμοῖς τοὺς ἀκούοντας, καὶ ἢ παῦσαι λαλῶν καταγέλαστα,
 ἢ φρόνει πτωχὰ πρὸς τοὺς λόγους σου.

10

ΡΚΘ'.- ΠΑΧΩΜΙΩ ΜΟΝΑΧΩ

Ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ βασιλεία ἡ μοναχικὴ ἐστὶ πολιτεία.

Ἡ τοῦ Θεοῦ βασιλεία ἡ μοναχικὴ ἐστὶ πολιτεία, οὐ-
 δενὶ μὲν ὑποκύπτουσα πάθει, μετέωρα δὲ φρονουῖσα καὶ
 ἐπουράνια κατορθοῦσα. Ταύτης ἐχόμενος, πρόσεχε μὴ τί
 15 σε δοῦλον ἀνδραποδίσῃ παράπτωμα καὶ τῶν ἀνακτόρων
 τῶν βασιλικῶν ὑποσύρη. Δυσχερῆς γὰρ τοῖς ἐκπίπτουσιν
 ἢ πρὸς ἐκείνην ἀνάκλησις. Ὁ δὲ Θεός, ὁ θύραν ἀνοίξας
 ἐνεργῆ καὶ θύραν καλῶν ἑαυτόν, δι' ἧς ἐστὶ τῆς σωτηρίας
 ἡ εἴσοδος, δάψῃ σοι καὶ νοῦν ἀμετεώριστον καὶ λόγον ἀκα-
 20 τάγνωστον, ἠρτυμένον τῇ χάριτι, δι' ᾧν καὶ ὁ παρών σοι
 βίος εὐμαρῆς εὐρεθήσεται, καὶ ὁ μέλλον αἰῶν εὐμενῆς καὶ
 σωτήριος.

ΡΛ'.- ΙΩΑΝΝΗ ΜΟΝΑΧΩ

Περὶ νηστείας καὶ ἀγρυπνίας καὶ γαστριμαργίας.

25 Οὐκ οἶδε κόρος ἀγρυπνεῖν, οὐκ οἶδε τυφὸς ἠρεμεῖν.
 Ἐγρηγόρσεως δεῖται καὶ πραότητος ἄσκησις. Εἰ οὖν ταύ-
 τῆς ἀντιποιῆ, ἐκεῖνα κατάργησον. Εἰ δὲ γαστροῦς οὐ κρα-

23. Πρβλ. Ἰώβ. 15, 6.

24. Βαρβαρισμὸς εἶναι ἡ λανθασμένη χρῆσις λέξεων, ἐνῶ σολοικισμὸς ἡ λανθασμένη σύνταξις τῶν προτάσεων, ὁ ἀδέξιος λόγος.

128.- ΣΤΟΝ ΖΩΣΙΜΟ

Για τὴν κενοδοξία.

Εἶναι φυσικό, ἀφοῦ δὲν γνωρίζεις τίποτε, νὰ ἔχεις ἀναίδεια ἀνάλογη μὲ τὴν ἀμάθειά σου. Ἐπειδὴ, ὅπως μαθαίνω, μαζί μὲ αὐτὰ σὲ διακατέχει καὶ φρόνημα ὑπερήφανο, γνώρισε τὸν ἑαυτό σου²³. Ὁ ἔλεγχός σου προέρχεται ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ λόγια σου. Πρόσεχε πόσο γέλιο προκαλεῖς, μὴ μιλώντας σωστὰ ἑλληνικά. Πρόσεχε τὰ χαμόγελα ἐκείνων ποὺ ἀκοῦνε τις ἀσυνταξίες σου²⁴, καὶ ἢ σταμάτησε νὰ μιλάς μὲ τρόπο ἄξιο γιὰ γέλια, ἢ νὰ ἔχεις μικρὴ ἰδέα γιὰ τὰ λόγια σου.

129.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΑΧΩΜΙΟ

Ἔστι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ μοναχικὴ ζωὴ.

Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ μοναχικὴ ζωὴ, γιὰτὶ δὲν ὑποκύπτει σὲ κανένα πάθος, σκέφτεται ἀνώτερα πράγματα καὶ κατορθώνει οὐράνια. Ἀκολουθώντας λοιπὸν αὐτὸν τὸν τρόπο ζωῆς, πρόσεχε νὰ μὴ σὲ ὑποδουλώσει κανένα παράπτωμα καὶ σὲ παρασύρει μακριὰ ἀπὸ τὰ βασιλικά ἀνάκτορα. Γιὰτὶ εἶναι δύσκολη ἡ ἐπιστροφή σ' ἐκείνη τὴ ζωὴ γιὰ ὅσους πέφτουν²⁵. Ὁ Θεὸς ὅμως, ποὺ ἀνοιξε θύρα γιὰ μεγάλη καὶ ἀποτελεσματικὴ ἐργασία²⁶ καὶ ὀνομάζει τὸν ἑαυτό του θύρα²⁷, ποὺ εἶναι ἡ εἴσοδος τῆς σωτηρίας, ἃς σοῦ δίνει καὶ σκέψη χωρὶς σύγχυση, καὶ λόγο ἀκατάκριτο, ἀλατισμένο μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ²⁸, μὲ τὰ ὁποῖα καὶ ἡ παροῦσα ζωὴ θὰ σοῦ εἶναι γεμάτη εὐτυχία, καὶ ἡ μέλλουσα εὐνοϊκὴ καὶ σωτήρια.

130.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΙΩΑΝΝΗ

Περὶ νηστείας, ἀγρυπνίας καὶ γαστριμαργίας.

Ὁ κορεσμός δὲν γνωρίζει ν' ἀγρυπνεῖ, οὔτε ἡ ἀλαζονεὶα γνωρίζει νὰ ἡρεμεῖ. Ἡ ἄσκηση χρειάζεται ἐγρήγορηση καὶ πραότητα. Ἄν λοιπὸν ἐπιδιώξεις τὴν ἄσκηση, σταμάτησε

25. Πρβλ. Ἐβρ. 6, 4-6.

27. Ἰω. 10, 7.

26. Α' Κορ. 16, 9.

28. Πρβλ. Κολ. 4, 6.

τεῖς, τί καὶ τὸν τόπον καταργεῖς καὶ τοὺς ἀθλοῦντας ἐκνευροῖς;

ΡΛΑ'— ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ
Περὶ τῆς τοῦ Ζαχαρίου κωφεύσεως.

5 Ἡ Ζαχαρίου κώφευσις οὐκ ἐκπλήξει γέγονεν, ὡς ἐνόμισας, νουνεχέστατε. Ἐν συνηθείᾳ γὰρ θεοφανείας καὶ ἀγγελικῆς ὀπτασίας ἦν ὁ ἱερεὺς, καθαρῶς τοῖς μυστηρίοις διακονούμενος, ἀλλὰ τῷ τύπῳ τῆς ἐκείνου σιγῆς, ἣ τοῦ νόμου ἐδηλοῦτο σιωπῆ. Τὸ δὲ ἀπὸ σιγῆς καὶ στειρώσεως
10 καὶ γήρως τεχθῆναι τὴν φωνήν, τοῦτο οἶμαι δηλοῦν, τὸ ἐκ τοῦ παλαιωθέντος καὶ καταγηράσαντος καὶ στειρωθέντος τῆ ἀνηκοῖα τῶν δεξαμένων νόμου τοῦ γραπτοῦ, τὰς περὶ Χριστοῦ προρρήσεις προελθεῖν καὶ τὴν αὐτοῦ μητέρα ἐκ τούτου συνελθεῖν.

15 *ΡΛΒ'— ΤΩ ΑΥΤΩ*

*Τί εἰσιν αἱ ἀκρίδες καὶ τὸ μέλι τὸ ἄγριον,
οἷς ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης ἐτρέφετο.*

Αἱ ἀκρίδες, αἷς Ἰωάννης ἐτρέφετο, οὐ ζῶά εἰσιν, ὡς τινες οἶονται ἀμαθῶς, κανθάροις ἀπεικότα, μὴ γένοιτο,
20 ἀλλ' ἀκρέμονες βοτάνων ἢ φυτῶν. Οὔτε δὲ πόα τίς ἐστὶν τὸ μέλι τὸ ἄγριον, ἀλλὰ μέλι ὄρειον, ὑπὸ μελισσῶν ἀγρίων γινόμενον, πικρότατον ὄν καὶ πάση γεύσῃ πολέμιον, δι' ὧν τὴν ὑπερβάλλουσαν κάκωσιν ἐπεδείκνυτο Ἰωάννης, οὐκ ἐνδεία μόνη, ἀλλὰ καὶ τραχύτητι πᾶσαν ὄρεξιν πικραίνων
25 τοῦ σώματος.

ΡΛΓ'— ΣΤΡΑΤΗΓΙΩ ΔΟΥΚΙ
Πρὸς ἄρχοντας.

Ἔχεις μὲν ψυχὴν ἀρχικὴν μισῶν τὴν πονηρίαν ἐκ παι-

ἐκεῖνα. Ἐάν δὲν ἐξουσιάζεις τὴ γαστέρα σου, τότε γιατί πιάνεις ἄδικα τὸν χῶρο καὶ ἐκνευρίζεις τοὺς ἄλλους ἀθλητές;

131.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙ ΜΟΘΕΟ

Γιὰ τὴν κώφωση τοῦ Ζαχαρία.

Ἡ κώφωση τοῦ Ζαχαρία²⁹ δὲν ἔγινε ξαφνικά, ὅπως νόμισες, ἄνθρωπε μὲ τὴ μεγάλη σύνεση, γιατί ὁ ἱερέας ἦταν συνηθισμένος στὴ θεοφάνεια καὶ τὴν ὀπτασία ἀγγέλων, ἐπειδὴ διακονοῦσε τὰ μυστήρια μὲ καθαρότητα, ἀλλ' ἡ σιωπὴ του ἦταν τύπος, πού δήλωνε τὴ σιωπὴ τοῦ νόμου. Τὸ ὅτι πάλι ἡ φωνὴ γεννήθηκε ἀπὸ τὴ σιωπὴ, τὴ στέρωση καὶ τὰ γηρατεία, νομίζω ὅτι σημαίνει τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ οἱ προφητεῖες γιὰ τὸν Χριστό καὶ τὴ μητέρα του προῆλθαν ἀπὸ τὸν γραπτὸ νόμο, πού πάλιωσε, γέρασε καὶ ἔγινε στειρὸς ἐξαιτίας τῆς ἀνυπακοῆς ἐκείνων πού τὸν δέχθηκαν.

132.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Τί ἦταν οἱ ἀκρίδες καὶ τὸ ἄγριο μέλι, μὲ τὰ ὅποια τρεφόταν ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής.

Οἱ ἀκρίδες πού ἔτρωγε ὁ Ἰωάννης³⁰ δὲν εἶναι ἔντομα πού μοιάζουν μὲ σκαθάρια, ὅπως νομίζουν μερικοὶ πού δὲν γνωρίζουν (μακριὰ μιὰ τέτοια σκέψη), ἀλλὰ κορυφές βοτάνων καὶ φυτῶν. Οὔτε πάλι τὸ ἄγριο μέλι ἦταν κάποιο χόρτο, ἀλλὰ βουνίσιο μέλι πού γίνεται ἀπὸ ἄγριες μέλισσες καὶ εἶναι πάρα πολὺ πικρὸ, ἐχθρὸς κάθε αἴσθησης γεύσης. Μὲ αὐτὰ ὁ Ἰωάννης ἔδειχνε τὴν ὑπερβολικὴ κακουχία, πού δὲν περιοριζόταν μόνο στὴν ἀκτημοσύνη, ἀλλὰ πίκραινε μὲ τὴ σκληρότητα ὅλες τὶς ὀρέξεις τοῦ σώματος.

133.- ΣΤΟΝ ΔΟΥΚΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΟ

Πρὸς ἄρχοντες.

Ἔχεις βέβαια ἀρχοντικὴ ψυχὴ πού μισεῖ τὴν πονηρία ἀπὸ

30. Ματθ. 3, 4.

δός, ἔλαβες δὲ καὶ νῦν ἐκ βασιλέως ἡγεμονίαν παρέχουσαν δύναμιν, ἣν ἐξήτει ἢ πρόθεσις. Ἐπειδὴ τοίνυν Θεοῦ ἐστὶν ἀμφοτέρω τὰ χαρίσματα, χρῆσαι τούτοις εἰς θεραπείαν αὐτοῦ ὅση δύναμις, ἵνα καὶ μείζονα δώσῃ ἐξουσίαν, εἰ ταύτην ἴδη καθαρῶς διοικουμένην. Οἶδε γὰρ καὶ ποιμαντικὴν μεγαλόψυχον, βασιλείαν ποιεῖν πολυδύναμον.

ΡΛΔ'— ΖΩΣΙΜΩ

Περὶ ἀναληθσίας.

*Εἰ βασιλεία σε οὐ προτρέπεται, οὐδὲ γέεννα πάλιν δε-
10 δίττεται, λανθάνομεν ἀτιθάσω θηρίῳ ἐπάδοντες, ἐν ἀν-
θρωπείᾳ μορφῇ πονηρῶ δαίμονι προσπαλαίοντες*

ΡΛΕ'— ΜΑΡΩΝΙ

Ὅμοιον.

*Εἰ καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ σώματος καὶ τὴν αὐτοῦ πνεύμα-
15 τος καθαιρεῖ καὶ ἀφαιρεῖται ἡ λαγνεῖα καὶ εὐχερῆ ποιεῖ
πρὸς ἐμπαιγμὸν καὶ γέλωτα τὸν ἀλόντα, καθὼς διδάσκει
Σαμψὼν ἐκτυφλούμενος, τί ἐπισπᾶσαι αἰχμαλωσίαν ἀν-
θαίρετον, καὶ οὐ φυλάττεις τὴν φυσικὴν ῥώμην ἀλώθητον,
ἀλλ' ἔργον παθῶν ἐκουσίως γινόμενος, καὶ τὸν Θεὸν λυ-
20 πεῖς οὐκ ἔχοντα κλῖναι τὴν κεφαλὴν ἐν τῷ βίῳ σου, καὶ
ἡμῖν πολεμεῖς εὐχομένοις σωθῆναί σε, καὶ σαυτὸν ἀδικεῖς,
τὰ ῥώσεως παραιτούμενος φάρμακα;*

ΡΛΣ'— ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ

Περὶ τάξεως ἐπισκόπου, καὶ τίνος τύπον φέρει.

25 Ὅσον αὐτὸς ἄπληστος εἶ πρὸς τὴν μάθησιν, τοσοῦτον

31. Α' Βασ. 16, 11-13.

32. Κριτ. 16, 17-19.

τὴν παιδική σου ἀκόμη ἡλικία., ἀνέλαβες ὁμως τώρα ἀπὸ τὸν βασιλιὰ ἐξουσία, πὺ σοῦ δίνει δύναμη, αὐτὴν πὺ ἀπαιτοῦσε ἡ πρόθεσή σου. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ τὰ δύο εἶναι χαρίσματα τοῦ Θεοῦ, χρησιμοποίησέ τα γιὰ τὴ διακονία του μὲ ὅση δύναμη ἔχεις, γιὰ νὰ σοῦ δώσει καὶ μεγαλύτερη ἐξουσία, ἂν σὲ δεῖ νὰ διαχειρίζεσαι αὐτὴν μὲ καθαρότητα. Γιατὶ γνωρίζει τὴν τέχνη τοῦ βοσκοῦ, πὺ ἀσκεῖται μὲ μεγαλοψυχία, νὰ τὴν κάνει παντοδύναμη βασιλεία³¹.

134.- ΣΤΟΝ ΖΩΣΙΜΟ

Περὶ ἀναισθησίας.

Ἄν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι γιὰ σένα κίνητρο, οὔτε πάλι ἡ κόλαση σὲ φοβίζει, τότε δὲν ἔχουμε ἀντιληφθεῖ ὅτι ἀπευθύνουμε τὰ λόγια μας σὲ ἀτίθασο θηρίο, παλεύοντας μὲ πονηρὸ δαίμονα πὺ ἔχει μορφή ἀνθρώπου.

135.- ΣΤΟΝ ΜΑΡΩΝΑ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἄν ἡ ἀσυγκράτητη φιληδονία καταστρέφει καὶ ἔξαφανίζει τὴ δύναμη καὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος, καὶ αὐτὸν πὺ νικᾷ τὸν καθιστᾷ εὐκόλο ἀντικείμενο γέλιου καὶ χλευασμοῦ, ὅπως διδάσκει ὁ Σαμψὼν ὅταν τυφλώθηκε³², γιὰ ποιὸ λόγο παραδίνεσαι σὲ ἐκούσια αἰχμαλωσία καὶ δὲν προφυλάγεις ἀβλαβῆ τὴ φυσική σου δύναμη; Γιατί, μὲ τὸ νὰ γίνεσαι μὲ τὴ θέλησή σου ἔργο τῶν παθῶν, καὶ τὸν Θεὸ στεναχωρεῖς, γιατί δὲν ἔχεις κάποιο μέρος τῆς ζωῆς σου πὺ τὸν ἀναπαύει, καὶ ἐμᾶς μάχεσαι, πὺ προσευχόμεστε γιὰ τὴ σωτηρία σου, καὶ τὸν ἑαυτὸ σου ἀδικεῖς, γιατί ἀρνεῖσαι νὰ πάρεις τὰ φάρμακα πὺ θὰ σὲ κάνουν ὑγιῆ.

136.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΕΡΜΙΝΟ

Γιὰ τὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα, καὶ ποιὸν συμβολίζει.

Ὅσο ἀχόρταγος εἶσαι ἐσὺ γιὰ μάθηση, τόσο πρόθυμος εἶ-

ἐγὼ πρόθυμος πρὸς τὴν δῆλωσιν, μόνον εἰ Θεὸς δῶ ταῖς
 εὐχαῖς σου τὴν εὐρεσιν ἄνωθεν. Ἡ ὀθόνη, μεθ' ἧς λει-
 τουργοῦσιν ἐν τοῖς ἁγίοις οἱ διάκονοι, τὴν τοῦ Κυρίου ἀ-
 ναμιμνήσκει ταπεινώσιν, νύψαντος τοὺς πόδας τῶν μαθη-
 5 τῶν καὶ ἐκμάξαντος. Τὸ δὲ τοῦ ἐπισκόπου ὠμοφόριον, ἐξ
 ἐρέας ὄν, ἀλλ' οὐ λίνου, τὴν προβάτου δορὰν σημαίνει, ὅ-
 περ πλανηθὲν ζητήσας ὁ Κύριος ἐπὶ τῶν οἰκείων ὤμων
 ἀνέλαβεν. Ὁ γὰρ ἐπίσκοπος, εἰς τύπον ὧν τοῦ Χριστοῦ, τὸ
 ἔργον ἐκείνου πληροῖ, καὶ δείκνυσι πᾶσι διὰ τοῦ σχήμα-
 10 τος, ὅτι μιμητὴς ἐστὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ μεγάλου Ποιμένος, ὁ
 τὰς ἀσθενείας φέρειν τοῦ ποιμνίου προβεβλημένος· καὶ
 πρόσχευς ἀκριβῶς. Ἡνίκα γὰρ ἂν αὐτὸς ὁ ἀληθινὸς ποιμὴν
 παραγένηται διὰ τῆς τῶν εὐαγγελίων τῶν προσκυνητῶν
 ἀναπτύξεως, καὶ ὑπανίσταται καὶ ἀποτίθεται τὸ σχῆμα
 15 τῆς μιμήσεως ὁ ἐπίσκοπος, αὐτὸν δηλῶν παρεῖναι τὸν Κύ-
 ριον, τὸν τῆς ποιμαντικῆς ἡγεμόνα καὶ Θεὸν καὶ Δεσπό-
 την.

ΡΑΖ'.- ΝΕΙΛΩ

Εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Κυρίου, «Τὸ δὲ καθίσαι
 20 ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι».

Τὴν αἴτησιν τῆς μητέρος τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου οὐχ ὡς
 ἀδύνατον αὐτῷ παραιτεῖται ὁ Κύριος (ὁ γὰρ βούλεται, δύ-
 νηται), ἀλλ' ὡς ἄτοπον ἀπεπέμψατο. «Εἰπέ», γὰρ φησιν,
 «ἵνα οἱ δύο υἱοί μου καθίσωσιν εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ
 25 εὐωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου». Ὁ δὲ δίκαιος μισθα-
 ποδότης εὐλόγῳ τινὶ κρίσει σωφρονίζει τὸ ἄτοπον. Οὐκ
 ἔστιν ἐμὸν δοῦναι ἀπλῶς τοῖς αἰτουῦσιν, ἀλλὰ παρασχεῖν
 μισθὸν τοῖς καμουῦσιν· οὐκ ἔστι γὰρ δικαίου κριτοῦ τοῦς
 ἰδρωτάς παριδεῖν, καὶ ῥαθύμοις παρασχεῖν. Εἰ τοίνυν τῆς

33. Ἰω. 13, 15.

34. Λουκᾶ 15, 14.

μαι ἐγὼ γιὰ νὰ σοῦ ἀπαντήσω, ἀρκεῖ ὁ Θεὸς μὲ τὶς προσευχῆς σου νὰ χαρίσει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τὴν ἐξήγηση. Τὰ λεπτὰ λινὰ ροῦχα, ποῦ φοροῦν οἱ διάκονοι, ὅταν λειτουργοῦν στὰ ἅγια, ὑπενθυμίζουν τὴν ταπείνωση τοῦ Κυρίου, ὅταν ἐπλυνε τὰ πόδια τῶν μαθητῶν καὶ τὰ σκούπισε³³. Τὸ ὠμοφόριο τοῦ ἐπισκόπου, ποῦ εἶναι φτιαγμένο ἀπὸ μαλλί, καὶ ὄχι ἀπὸ λινάρι, συμβολίζει τὸ δέρμα τοῦ προβάτου, ποῦ ἔψαξε ὁ Κύριος, ὅταν χάθηκε, καὶ τὸ πῆρε στοὺς ὤμους του³⁴. Γιατὶ ὁ ἐπίσκοπος, ἐπειδὴ εἶναι τύπος τοῦ Χριστοῦ, ἐργάζεται τὸ ἔργο ἐκείνου καὶ δείχνει σὲ ὅλους μὲ τὸ σχῆμα του, ὅτι εἶναι μιμητὴς τοῦ ἀγαθοῦ καὶ μεγάλου ποιμένα, ὅτι ἔχει τοποθετηθεῖ ἐκεῖ γιὰ νὰ σηκώνει τὶς ἁμαρτίες τοῦ ποιμνίου του. Καὶ πρόσεξε μὲ ἀκρίβεια. Ὅταν ὁ ἀληθινὸς ποιμένας ἔρχεται αὐτοπροσώπως μὲ τὸ ἀνοιγμα τῶν προσκυνητῶν Εὐαγγελίων, ὁ ἐπίσκοπος σηκώνεται καὶ βγάζει τὸ σχῆμα ποῦ δηλώνει τὴ μίμηση, δηλώνοντας ἔτσι, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἶναι παρὼν, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος, ὁ Θεὸς καὶ Δεσπότης.

137.- ΣΤΟΝ ΝΕΙΛΟ

Σ' αὐτὸ ποῦ εἶπε ὁ Κύριος: «Τὸ νὰ καθίσει κανεὶς στὰ δεξιὰ ἢ στὰ ἀριστερά, δὲν ἀνήκει σὲ μένα νὰ τὸ κάνω»³⁵.

Ὁ Κύριος δὲν ἀπέφυγε νὰ κάνει αὐτὸ ποῦ ζήτησε ἢ μητέρα τῶν υἱῶν τοῦ Ζεβεδαίου, ἐπειδὴ ἦταν ἀδύνατο, γιατί ἔχει τὴ δύναμη νὰ κάνει ὅ,τι θέλει, ἀλλὰ τὸ ἀρνήθηκε, γιατί ἦταν παράλογο. Γιατὶ λέγει: «Πῆς νὰ καθίσουν στὴ βασιλεία σου οἱ δύο υἱοί μου, ἓνας ἀπὸ τὰ δεξιὰ σου καὶ ἓνας ἀπὸ τὰ ἀριστερά σου»³⁵. Ὁ δίκαιος ὅμως μισθαποδότης σωφρονίζει τὸν παραλογισμό μὲ δίκαιη κρίση, λέγοντας, ὅτι δὲν ἀνήκει σὲ μένα νὰ δίνω ἀπλῶς σὲ ὅσους ζητοῦν, ἀλλὰ νὰ δίνω ἀμοιβὴ σὲ ὅσους κοπιάζουν. Γιατὶ δὲν εἶναι γνώρισμα δίκαιου κριτῆ νὰ παραβλέψει τοὺς ἰδρωτῆτες, καὶ νὰ δώσει ἀμοιβὴ στοὺς ράθυμους. Ἐὰν λοιπὸν ἐπιθυμοῦν τὸν θρόνο, ἅς μὴν

35. Ματθ. 20, 21.

καθέδρας ἐρῶσι, τοὺς ἀγῶνας οὐκ ἀγνοοῦσιν, ὧν ἐκείνη βραβεῖον τοῖς νομίμως ἀθλοῦσιν ἡτοίμασται.

ΡΛΗ.- ΚΥΘΗΡΙΩ ΣΑΒΕΛΛΙΑΝΩ

Εἰς τό, «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἐσμεν».

5 *Οὐκ ἔστιν, ὡς ἔγραψας, ἰδεῖν τὸ ἐν Γραφῇ κρυπτόμενον φῶς, δι' ὧν ἐδήλωσας, ἀλλὰ μᾶλλον τυφλῶττεις πρὸς αἴγλην τὴν ἐξ αὐτῆς ἀστράπτουσιν. Τὸ γὰρ εἰπεῖν μίαν εἶναι φαινομένην ἐν αὐτῇ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τὴν ὑπόστασιν, μεγάλης εἶναι ἀνοίας, μᾶλλον δὲ ἐμβρονησιίας. Εἰ γὰρ*
 10 *πρόσχησ ἀκριβῶς τῇ ἀσφαλείᾳ τῶν γεγραμμένων, εὐρήσεις τὸ ἀπλανές τοῦ μυστηρίου. «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἐσμεν», εἴρηται, οὐκ “ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν εἶμι”. Τὸ τοίνυν «ἐν» τῆς μιᾶς οὐσίας δηλωτικόν, τὸ «ἐσμέν» τῶν δύο ὑποστάσεων σημαντικόν.*

15

ΡΛΘ.- ΘΕΩΝΙ

Εἰς τό, «Οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ».

«Οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ», Φιλιππησίοις γράφει ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἀνθρώποις καὶ δεισιδαί-
 20 *μοσι καὶ τῶν ἐλληνικῶν δογμάτων προμάχοις καὶ φύλαξι, καὶ ἐκ τῆς πρὸς ἐκεῖνα σχολῆς ἀπαραδέκτως πρὸς τὸ κήρυγμα ἔχουσι τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐπειδὴ γὰρ ἔμαθον ἐλληνίζοντες τὸν Θεὸν αὐτῶν καὶ ὕπατον γεγονότα, ἐκτεμόντα τῶν γεννητικῶν ὀργάνων τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, δέει ὑπάρξε-*
 25 *ως ἐτέρων υἱῶν καὶ τῆς βασιλείας κοινωνῶν καὶ ἀρπαγᾶς θεότητος καὶ ἔρεις καὶ πολέμους περὶ ταύτης πολλούς, ἠπίστον εἰ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δεῦρο ἐπιφοιτήσας σεσάρκωται,*

36. Σοφ. Σολ. 10,17. Α' Κορ. 9,24-25. Β' Τιμ. 2,5.

37. Ἰω. 10,30.

ξεχνοῦν καὶ τοὺς ἀγῶνες, γιὰ τοὺς ὁποίους ἐκεῖνος ἔχει ἐτοιμαστῆ ὡς βραβεῖο σ' αὐτοὺς πού ἀγωνίζονται νόμιμα³⁶.

138.— ΣΤΟΝ ΣΑΒΕΛΛΙΑΝΟ ΚΥΘΗΡΙΟ

Στὴ ρήση, «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατέρας εἶμαστε ἓνα»³⁷.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δεῖς τὸ κρυμμένο φῶς τῆς Γραφῆς, ὅπως ἔγραψες, μὲ ὅσα μοῦ ἀνέφερες, ἀλλὰ μᾶλλον κλείνεις τὰ μάτια μπροστὰ στὴ λάμψη, πού ἀστράφτει ἀπὸ αὐτήν. Γιατὶ τὸ νὰ λές, ὅτι μία εἶναι ἡ ὑπόσταση στὴν ὁποία φαίνονται ὁ Πατέρας καὶ ὁ Υἱός, εἶναι δεῖγμα μεγάλης ἀνοησίας, ἢ καλύτερα παραφροσύνης. Γιατὶ, ἂν προσέξεις μὲ ἀκρίβεια τὴν ἀσφαλῆ διατύπωση τῶν λόγων, θὰ βρεῖς τὸ μυστήριον πού δὲν χωρᾷ πλάνη. Γιατὶ ἔχει λεχθεῖ, «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατέρας εἶμαστε ἓνα», καὶ ὄχι “Ἐγὼ καὶ ὁ Πατέρας εἶμαι ἓνα”. Τὸ «ἓνα» λοιπὸν δηλώνει τὴ μία οὐσία, ἐνῶ τὸ «εἶμαστε» σημαίνει τὶς δύο ὑποστάσεις.

139.— ΣΤΟΝ ΘΕΩΝΑ

Στὸ χωρίο, «Δὲν θεώρησε τὴν ἰσότητά του μὲ τὸν Θεὸ ὡς εὐκαιρία ἀρπαγῆς»³⁸.

«Δὲν θεώρησε τὴν ἰσότητά του μὲ τὸν Θεὸ ὡς εὐκαιρία ἀρπαγῆς», γράφει ὁ θεῖος Ἀπόστολος στοὺς Φιλιππησίους, πού ἦταν ἄνθρωποι δεισιδαίμονες, ὑπερασπιστὲς καὶ φύλακες τῶν εἰδωλολατρικῶν δοξασιῶν, καὶ εἶχαν ἐκεῖνες γιὰ ἀπασχόληση, πράγμα πού εἶναι ἀσυμβίβαστο μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐπειδὴ δηλαδὴ εἶχαν μάθει σύμφωνα μὲ τὴν εἰδωλολατρικὴ νοοτροπία, ὅτι ὁ θεὸς τους, ἀφοῦ ἔγινε ἀνώτερος ἀπ' ὅλους, ἔκοψε τὰ γεννητικὰ ὄργανα τοῦ πατέρα του, ἀπὸ φόβο μήπως ὑπάρξουν καὶ ἄλλοι υἱοί, πού θὰ συμμετέχουν στὴ βασιλεία, καὶ γνώριζαν πολλὰς ἀρπαγὰς τῆς θεότητος, διαμάχες καὶ πολέμους γι' αὐτήν, ἀπιστοῦσαν γιὰ τὸ ἂν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔλαβε σάρκα ἐρχόμενος στὴ γῆ, ἀφήνοντας τὸν οὐ-

38. Φιλίπ. 2, 6.

καταλιπὼν τὰ οὐράνια καὶ μὴ δεδιώς τινα τοῦ κράτους
 μετάθεσιν. Ταύτην τοίνυν αὐτοῖς τὴν ἄγνοιαν, καὶ μᾶλλον
 ἄνοιαν, ὁ θεῖος ἄνθρωπος καὶ τῶν ἀπορρητῶν διδάσκαλος
 διορθούμενος, φησί: «Τοῦτο φρονεῖσθω ἐν ὑμῖν, ὃ καὶ ἐν
 5 Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅς, ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ ἄρπα-
 γμὸν ἠγγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορ-
 φὴν δούλου λαβὼν», τουτέστιν, ἣν ἤρπασε θεότητα καὶ
 βασιλείαν, ἀλλ' ἔμφυτον ἔσχε πρὸ τῶν αἰώνων, οὐδὲ ἀφαι-
 ρεθῆναι ὑπέλαβεν, ἀλλὰ Δεσπότης ὑπάρχων καὶ τῶν ἐπου-
 10 ρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων καὶ τῶν καταχθονίων, οὐδὲ τὰ
 ἄνω κατέλιπε, καὶ πρὸς ἡμᾶς παρεγένετο, ἔτι καὶ τῷ ἄδει
 ἐπιφοιτήσας, ἵνα, διὰ πάντων γενόμενος, πάντοθεν τὰ
 πάντα ἀνασώζηται. Ἐπὶ γῆς μὲν, τοὺς ζῶντας καὶ ζησομέ-
 νους ἀνανεούμενος, ὑπὸ γῆν δέ, τοὺς κρατουμένους τῆς
 15 τοῦ θανάτου τυραννίδος ἀφαιρούμενος.

ΡΜ'.— ΖΩΣΙΜΩ

Πρὸς Ζώσιμον γεγηρακότα καὶ τοῖς κακοῖς
 ἐπιμένοντα.

Ταπεινὲ Ζώσιμε, ἐσχάτη ὥρα ἐστί. Τί ὡς ἀρχὰς ἔχων
 20 τοῦ ζῆν ῥαθυμεῖς; Ὁ θερισμὸς σοι παρέστηκε· λευκὴ ἐστὶν
 ἡ χώρα πρὸς τομῆν. Τί ὡς πρὸ τοῦ σπεῖραι ἀμελεῖς; Αἱ τρί-
 χες σε τὸ τέλος διδασκέτωσαν. Τί ὁ μακρὸς σε χρόνος τὸ
 πέρας συνορᾷν οὐκ ἐπαίδευσεν; Ὁ κριτῆς ἔμφοδος παρα-
 γίνεται. Τί οὐχ ἐτοιμάξεις τὰ ἔργα σου πρὸς τὴν σύστασιν;
 25 Παῦσαι κραιπαλῶν νῆψον κἂν ὀψέ· μὴ καταγέλα τῆς θεί-
 ας μακροθυμίας, ἐσθίων καὶ πίνων μετὰ τῶν μεθύοντων.
 Οὐ χρονίζει ἐλθεῖν ὁ Κύριός σου, ὡς νομίζεις, ἀλλὰ τότε

39. Φιλίπ. 2, 5-7.

40. Α' Πέτρο. 3, 19.

ρανὸ χωρὶς νὰ φοβᾶται μετὰθεση τῆς ἐξουσίας του. Αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἄγνοιά τους, ἢ καλύτερα τρέλλα τους, διορθώνει ὁ θεῖος ἄνθρωπος καὶ διδάσκαλος τῶν ἀπορρήτων, λέγοντας: «Αὐτὸ τὸ φρόνημα νὰ ὑπάρχει μεταξύ σας, αὐτὸ ποὺ εἶχε καὶ ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ ἦταν Θεός, δὲν θεώρησε τὴν ἰσότητά του μὲ τὸν Θεὸ ὡς εὐκαιρία ἀρπαγῆς, ἀλλὰ ἀπαρνήθηκε τὸν ἑαυτό του, παίρνοντας τὴ μορφὴ δούλου»³⁹. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι δὲν ἄρπαξε τὴ θεότητα καὶ τὴ βασιλεία, ἀλλὰ τὴν εἶχε ἔμφυτη πρὶν ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ τῶν αἰώνων, οὔτε τὴν ἀπόκτησε, ἀφοῦ τὴν ἀφαίρεσε, γιατί εἶναι Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τῶν καταχθονίων, οὔτε ἐγκατέλειψε τὸν οὐρανό, καὶ ἦρθε σὲ μᾶς, ἀλλὰ κατέβηκε ἀκόμη καὶ στὸν ἅδη⁴⁰, ὥστε, μὲ τὸ νὰ μεταβεῖ παντοῦ, νὰ σώσει τὰ πάντα ἀπὸ παντοῦ. Ἔτσι ἦρθε στὴ γῆ ἀνανεώνοντας ὅσους ζοῦσαν καὶ ὅσους ἐπρόκειτο νὰ ζήσουν, καὶ πῆγε κάτω ἀπὸ τὴ γῆ, ἐλευθερώνοντας ἀπὸ ἐκεῖ ἐκείνους ποὺ ἦταν φυλακισμένοι κάτω ἀπὸ τὴν τυραννικὴ ἐξουσία τοῦ θανάτου.

140.- ΣΤΟΝ ΖΩΣΙΜΟ

Πρὸς τὸν Ζώσιμο, ποὺ παρ' ὄλο ποὺ γέρασε,
ἐπιμένει στὸ κακό.

Ταπεινέ Ζώσιμε, εἶναι ἡ τελευταία ὥρα, γιατί ραθυμεῖς, σὰ νὰ βρῖσκεσαι στὴν ἀρχὴ τῆς ζωῆς σου; Ὁ θερισμὸς ἐφθασε καὶ τὸ χωράφι εἶναι ἔτοιμο γιὰ τὸ θέρισμα⁴¹. γιατί ἀμελεῖς σὰ νὰ βρῖσκεσαι πρὶν ἀπὸ τὴ σπορά; Οἱ τρίχες σου ἄς σὲ διδάξουν τὸ τέλος· γιατί ὁ πολὺς χρόνος ποὺ πέρασε δὲν σὲ δίδαξε νὰ βλέπεις τὸ τέλος; Ὁ δικαστὴς καταφθάνει προκαλώντας τὸν φόβο. Γιατί δὲν ἐτοιμάζεις τὰ ἔργα σου γιὰ νὰ παρουσιαστεῖς; Σταμάτησε νὰ μεθᾶς καὶ σύνελθε ἔστω καὶ ἀργά. Μὴν κοροϊδεύεις τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ, συνεχίζοντας νὰ τρώς καὶ νὰ πίνεις μὲ τοὺς μέθυσους. Ὁ Κύριός σου δὲν θὰ ἀργήσει νὰ ἔρθει, ὅπως νομίζεις, ἀλλὰ θὰ φθάσει τότε ποὺ ἐσὺ δὲν θὰ τὸ γνωρί-

41. Ἰω. 4, 35.

παραγίνεται, ὅτε σὺ οὐ γινώσκεις. Καὶ χρὴ σε λοιπὸν ἀνα-
νῆψαι, κἂν ἐκείνω τῷ φόβῳ σωφρονισθέντα.

ΡΜΑ'.- ΑΔΑΜΑΝΤΙΩ

Πρὸς Ἰουδαίους, περὶ τῆς θείας συλλήψεως.

5 Εἶπε τῷ Ἰουδαίῳ τῷ πρὸς σὲ διενεχθέντι περὶ τῆς θείας
σαρκώσεως καὶ λέγοντι, ὅτι ἀδύνατόν ἐστι φύσει ἀνθρω-
πειὰ δίχα συνουσίας καὶ σπέρματος τεκεῖν. Ὅτι οὐδὲν ξέ-
νον, εἰ καὶ τοῦτο ἀγνοεῖς, μετὰ πάντων τῶν τοῦ νόμου μυ-
στηρίων καὶ δογμάτων. Ὁ γὰρ εὐθέως τὰ προοίμια τοῦ
10 νόμου καταμαθεῖν μὴ δυνηθεῖς, ἐπίδηλα ὄντα καὶ σαφῆ,
πῶς δύνασαι εἰς τὸ ἀπόκρυφον αὐτοῦ διιδεῖν ἢ διακῦψαι
βυθόν; Γέγραπται γάρ, ὅτι ἐπέβαλεν ὁ Θεὸς ἔκστασιν ἐπὶ
τὸν Ἀδάμ, καὶ ὑπνωσε καὶ ἔλαβεν μίαν τῶν πλευρῶν αὐ-
τοῦ καὶ ἀνεπλήρωσε σάρκα ἀντὶ αὐτῆς. Καὶ ᾠκοδόμησε
15 τὴν πλευρᾶν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ εἰς γυναῖκα, πρό-
τερον κτίσας ἀπὸ τοῦ χοῦς τὸν Ἀδάμ. Ἴδου οὖν ὁ ἀνὴρ ἐκ
τῆς γῆς καὶ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, καὶ ἀμφότεροι τῆς συν-
ουσίας χωρὶς. Ἐπεὶ οὖν ἐπώφειλεν ἡ γυνὴ χρέος τῷ ἀνδρὶ,
ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ δίχα σπορᾶς ὑποστάσα, τοῦτο ἀπέ-
20 τισε καὶ μήτηρ τοῦ Κυρίου, αὐτὸν δίχα σπέρματος ἀπο-
δοῦσα σεσαρκωμένον. Οὐκ ἔστιν οὖν τῇ φύσει ἀδύνατον,
ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ τῶν πρωτοπλάστων ἤδη γεγένητο, ἐπὶ τῆς
δεσποτικῆς οἰκονομίας τετέλεστο, εἰ καὶ τὰ παράδοξα τῷ
τόκῳ τούτῳ ᾠφείλετο. Ἀναγίνωσκε οὖν ἵνα γινώσκῃς. Εἰ
25 δὲ γινώσκεις οὐ θούλει, μὴ ἀναγίνωσκε, ἵνα μὴ καταγι-
νώσκῃ, ὡς ἀγνοῶν ἃ ἀναγινώσκεις.

ΡΜΒ'.- ΕΙΡΩΝΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ

Περὶ δούλου πταίσαντος, ἵνα λάβῃ συγχώρησιν.

Κατέλαβέ τις τὴν ἐσχατιάν, ἣν οἰκοῦμεν, νεώτερος, καὶ

ζεις⁴². Πρέπει λοιπόν να συνέλθεις και να σωφρονιστείς ἔστω και με τὸν φόβο ἐκεῖνο.

141.- ΣΤΟΝ ΑΔΑΜΑΝΤΙΟ

Πρὸς τοὺς Ἰουδαίους σχετικὰ μετὰ τὴ θεία σύλληψη.

Στὸν Ἰουδαῖο, ποὺ διαφώνησε μαζί σου γιὰ τὴ θεία ἐνσάρκωση και λέγει, ὅτι εἶναι ἀδύνατον γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φύση νὰ γεννήσει χωρὶς σαρκική ἐπαφή και σπέρμα, πές, ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ τίποτε παράδοξο σὲ σχέση με ὅλα τὰ μυστήρια και τὶς ἀλήθειες τοῦ νόμου, ἀν και αὐτὸ τὸ ἀγνοεῖς. Γιατὶ ἐσὺ ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ μάθεις ἀμέσως τὰ εἰσαγωγικά τοῦ νόμου, παρ' ὅλο ποὺ εἶναι ὀλοφάνερα και σαφῆ, πῶς μπορεῖς νὰ διακρίνεις ὅσα εἶναι ἀπόκρυφα σ' αὐτὸν ἢ νὰ σκῦψεις στὸν θυθὸ τους; Γιατὶ ἔχει γραφεῖ ὅτι «ὑπέβαλε ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ σὲ ἐκσταση, και ἀφοῦ τὸν κοίμησε, πῆρε μία ἀπὸ τὶς πλευρές του και συμπληρώνοντας σάρκα σ' αὐτήν, οἰκοδόμησε τὴν πλευρὰ ποὺ ἔλαβε ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ σὲ γυναῖκα»⁴³, ἀφοῦ πρῶτα εἶχε δημιουργήσει ἀπὸ τὸ χῶμα τὸν Ἀδὰμ. Νὰ λοιπὸν ὁ ἄνδρας ἀπὸ τὴ γῆ και ἡ γυναῖκα ἀπὸ τὸν ἄνδρα, και οἱ δύο δημιουργήθηκαν χωρὶς συνουσία. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ γυναῖκα ὄφειλε χρέος στὸν ἄνδρα, ἀφοῦ ἔγινε ἀπὸ αὐτὸν χωρὶς σπέρμα, τοῦ τὸ ξεχρέωσε μετὰ τὸ νὰ γίνεῖ μητέρα τοῦ Κυρίου και νὰ τὸν δώσει σαρκωμένο χωρὶς σπέρμα. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀδύνατο στὴ φύση, ἀλλά, ὅπως ἀκριβῶς εἶχε ἤδη γίνεῖ μετὰ τοὺς πρωτοπλάστους, ἔτσι ὀλοκληρώθηκε μετὰ τὴν οἰκονομία τοῦ Κυρίου, ἀν και ὅλα τὰ παράξενα ὀφείλονταν σὲ αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ γέννημα. Διάβαζε λοιπὸν, γιὰ νὰ μαθαίνεις. Ἄν ὅμως δὲν θέλεις νὰ γνωρίζεις, μὴ διαβάσεις, γιὰ νὰ μὴν κατηγορεῖσαι, ὅτι ἀγνοεῖς αὐτὰ ποὺ διαβάσεις.

142.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΕΙΡΩΝΑ

Γιὰ δοῦλο ποὺ ἔσφαλε, γιὰ νὰ συγχωρεθεῖ.

Ἦρθε κάποιος νέος σὲ αὐτὰ ἔδῳ τὰ ἔσχατα μέρη ποὺ κα-

43. Γεν. 2, 21.

ἐντυχῶν τῷ τὴν θύραν φυλάσσουντι πρὸς ἐμὲ γενέσθαι ἠ-
 ξίωσεν. Ὡς δὲ ἐτοίμη ἦ ἡμετέρα συνήθεια πάντας οἴκοι
 προσίεσθαι καὶ δεξιᾶς μεταδιδόναι ὁμιλίας καὶ ἀναπαύσε-
 5 *ως, εἰσεκλήθη, καὶ προηνῆς σπουδαίως ἐπ' ἐδάφους ἐγένε-*
το, οὐδὲν εἰπῶν πρὸ τοῦ κλαῦσαι πολλά. Ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ
καὶ χειρὶ ἀντελαβόμεν καὶ συμβαλέσθαι τὰ ἐν δυνάμει
ὑπεσχόμεν, καὶ ὅς τις ἂν εἶη, καὶ ὅτου χρῆζει ἠρόμεν,
οἰκέτης μὲν ἔφη εἶναι ὑμέτερος, πταίσμασι δὲ ἐξ ἀγνοίας
ἐμπεπτωκέναι κρείττονι, ὡς ἐνόμισε, μεταγνώσεως. Καὶ τὸ
 10 *μὲν πρώτῳ (τὸν) ἐξέπληξεν. Οὐ γάρ, οἶμαι, οἰκέτην ἔχειν*
τὸν φιλόχριστον Εἴρωνα, εἰδότα τὴν χάριν τὴν πάντας ἐ-
λευθερώσασαν. Τὸ δεύτερον δὲ ἠνίασεν, ἐπειδὴ πᾶν ἀμάρ-
τημα παρὰ τῶν πραξάντων καὶ δευτερούμενον ἀφιέναι
ἀλλήλοις παρὰ Χριστοῦ ἐκελεύσθημεν, καὶ διδάξαντος
 15 *καὶ ποιήσαντος οὕτως. Διδάξαντος μὲν, «Ἐὰν μὴ ἀφήτε*
τὰ παραπτώματα τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ ὑμῖν ἀφήσει ὁ
Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν», ποιήσαντος
δὲ ἐν τῷ τὴν πόρνην καὶ τὸν τελῶνην Ματθαῖον καὶ Σαμα-
ρείτιδα καὶ παράλυτον καὶ αὐτὸν τὸν Πέτρον, τὸν τοῦ θιά-
 20 *σου τῶν μαθητῶν κορυφαῖον, οὐ μόνον σωματικῶν, ἀλλὰ*
καὶ ψυχικῶν ἀπολύσαι ἀμαρτημάτων καὶ νοσημάτων. Εἰ
οὖν τὸν Χριστὸν θέλεις μιμήσασθαι, τὰ μεγάλα συγχώρει
τοῖς πταίοισιν ἀμαρτήματα. Τὰ γὰρ βραχέα καὶ ὡς κοινὰ
παρορῶσιν οἱ πλείονες καὶ παρακλήσει χαρίζονται, τὰ δὲ
 25 *μείζονα μόνον οἱ μεγάλην ἔχοντες πρὸς Θεὸν τὴν συνείδη-*
σιν καὶ μεγάλους μισθοὺς παρ' αὐτοῦ τῶν λαμπρῶν πρά-
ξεων περιμένοντες.

ΙΜΓ'— ΘΑΛΕΛΑΙΩ

Εἰς τό, «Μὴ δότε τὰ ἅγια τοῖς κυσίην».

30 Καλῶς καὶ νουνεχῶς προσέχεις τῇ ἀναγνώσει τῆς θεεί-

44. Ματθ. 6, 15.

46. Ματθ. 9, 9-13.

45. Λουκᾶ 7, 47-48.

47. Ἰω. 4, 5-30.

τοικοῦμε καί, ὅταν συνάντησε αὐτὸν ποὺ φυλάγει τὴν πόρτα, ζήτησε νὰ μὲ δεῖ. Ἐπειδὴ σύμφωνα μὲ τὴ συνήθειά μας εἴμαστε πρόθυμοι νὰ τοὺς δεχόμαστε ὅλους στὸ σπίτι καὶ νὰ τοὺς προσφέρουμε τιμητικὴ συνομιλία καὶ ἀνάπαυση, προσκλήθηκε, καὶ ἀμέσως ἔπεσε μπρούμυτα στὸ ἔδαφος, χωρὶς νὰ πεῖ τίποτε προτοῦ κλάψει πολὺ. Ἐπειδὴ ἐγὼ καὶ τὸν κράτησα μὲ τὸ χέρι καὶ τοῦ ὑποσχέθηκα νὰ τὸν βοηθήσω ὅσο μοῦ ἦταν δυνατόν, καὶ τὸν ρωτοῦσα ποιὸς ἦταν καὶ τί ἔχει ἀνάγκη, μοῦ εἶπε ὅτι εἶναι δικὸς σου δοῦλος καὶ ὅτι ἔπεσε σὲ παράπτωμα ἀπὸ ἄγνοια, ποῦ ἦταν μεγαλύτερο, ὅπως νομίζε, ἀπὸ τὴ μετάνοια. Καὶ τὸ πρῶτο βέβαια μὲ ἐξέπληξε, γιατί δὲν νομίζω, ὅτι ὁ Εἰρωνας, ποὺ ἀγαπᾷ τὸν Χριστὸ καὶ γνωρίζει τὴ χάρη ποῦ ἐλευθέρωσε ὅλους, ἔχει δοῦλο. Τὸ δεύτερο μὲ λύπησε, ἐπειδὴ ἔχουμε προσταχθεῖ ἀπὸ τὸν Κύριο νὰ συγχωροῦμε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο κάθε παράπτωμα ἐκείνων ποὺ τὸ ἔπραξαν, ἀκόμη καὶ ἂν γίνεται γιὰ δεύτερη φορὰ, πράγμα ποῦ ὁ Κύριος καὶ τὸ δίδαξε καὶ τὸ ἔπραξε ἔτσι. Τὸ δίδαξε ὅταν εἶπε, «Ἐὰν δὲν συγχωρήσετε τὰ παραπτώματα στοὺς ἀνθρώπους, οὔτε τὶς δικές σας ἁμαρτίες θὰ συγχωρήσει ὁ ἐπουράνιος Πατέρα σας»⁴⁴. Τὸ ἔπραξε, ὅταν τὴν πόρνη⁴⁵, τὸν τελώνη Ματθαῖο⁴⁶, τὴ Σαμαρείτιδα⁴⁷, τὸν παρᾶλυτο⁴⁸ καὶ τὸν ἴδιο τὸν Πέτρο⁴⁹, τὸν κορυφαῖο τῆς ὁμάδας τῶν μαθητῶν, τοὺς ἀπάλλαξε ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ σωματικὰ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ψυχικὰ ἁμαρτήματα καὶ τὶς ἀσθένειες. Ἐὰν λοιπὸν θέλεις νὰ μιμηθεῖς τὸν Χριστὸ, συγχώρα τὰ μεγάλα ἁμαρτήματα στοὺς φταιχτες. Γιατὶ τὰ μικρὰ οἱ περισσότεροι τὰ παραβλέπουν ὡς συνηθισμένα καὶ μὲ τὴν παράκληση τὰ συγχωροῦν. Τὰ μεγάλα ὅμως τὰ συγχωροῦν μόνον ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ συνείδηση εἶναι μεγάλη μορστὰ στὸν Θεὸ καὶ περιμένουν ἀπὸ αὐτὸν μεγάλες ἀμοιβές γιὰ τὶς λαμπρές τους πράξεις.

143.- ΣΤΟΝ ΘΑΛΛΕΛΑΙΟ

Στὸ χωρίο, «Μὴ πετᾶτε τὰ ἅγια στὰ σκυλιά ...»⁵⁰.

Σωστὰ καὶ συνετὰ προσέχεις τὴν ἀνάγνωση τῆς θείας δι-

48. Ματθ. 9, 2.

49. Ἰω. 21, 15-19.

50. Ματθ. 7, 6.

ας παιδεύσεως, τῆς ἀνωφελοῦς ἐκείνης καὶ ἀλμυρᾶς ἀνα-
 γνώσεως τὸν ναυτιασμόν ἀποκλεισάμενος καὶ τὰς τοῦ
 Χριστοῦ ἐντολὰς θεοφιλῶς προσδεξαμένος. «Μὴ δότε»
 τοῖνυν «τὸ ἅγιον τοῖς κυσί», τοῖς πολλάκις τὸν θεῖον λόγον
 5 δεξαμένοις Ἰουδαίοις καὶ πάλιν ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον ἐπι-
 στρέφουσιν, ἢ τοῖς ἐξ αἰρέσεων ἐπὶ τὸν ἀληθῆ λόγον βαδί-
 ζουσιν, καὶ παλινοστοῦσι πρὸς τὴν προτέραν κακόνοιαν.
 Τοὺς δὲ μαργαρίτας μὴ βάλλειν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων
 ἐκελεύσθημεν, τῶν πάθει συμφυρομένων καὶ χοιρώδη
 10 βίον μετερχομένων, μὴ ποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν
 τοῖς πονηροῖς αὐτῶν ἐπιτηδεύμασι, βλασφημοῦντες τὸ
 θεῖον ὄνομα, καὶ στραφέντες ῥῆξωσιν ὑμᾶς Ἡ γὰρ πρὸς
 τοὺς τοιοῦτους τῶν μυστηρίων μετάδοσις ῥῆξις ἐστι ἀνέ-
 γερτος τοῖς καταφρονητικῶς μεταδιδούσιν.

15

ΡΜΔ'.- ΑΘΑΝΑΣΙΩ

“Οτι ἡ παροῦσα κάκωσις καὶ τῶν ὀρέξεων στένωσις
 τὴν μέλλουσαν τῶν ἀγαθῶν ἐτοιμάζει ἀπόλαυσιν.

Τί τὴν στενὴν ἐλόμενος καὶ τὰς συνθήκας ὑπὲρ αὐτῆς
 Θεῶ παρασχόμενος, τὴν πλατεῖαν ὁδεύεις ὁδὸν, τὴν εἰς
 20 θάνατον φέρουσαν; Ἡ γὰρ ἐνταῦθα ἀφειδεία τὴν ἐκεῖθεν
 φέρει τιμωρίαν, ἢ δὲ παροῦσα κάκωσις καὶ τῶν ὀρέξεων
 στένωσις τὴν μέλλουσαν τῶν ἀγαθῶν ἐτοιμάζει ἀπόλαυ-
 σιν.

ΡΜΕ'.- ΜΑΡΩΝΙ

25

“Οτι φρικτὸν ἱερωσύνη.

Εἰ καὶ τὴν ἱερωσύνην περιδρομῆ καὶ χρημάτων ἥρπα-
 σας ὀλπῆ, λαθῶν τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἀβλεπτοῦντας πρὸς
 τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ μὴ καὶ τὴν μέλλουσαν οὕτω νομίσης
 λανθάνειν ἀνταπόδοσιν. Οὔτε γὰρ θαυματουργία εἰς ὄνο-

δασκαλίας, ἔχοντας ἀποκλείσει τὴν ναυτία τῆς ἀνώφελης ἐκείνης καὶ ἀλμυρῆς μελέτης καὶ δεχθεῖ μὲ ἀγάπη Θεοῦ τὶς ἐντολὲς τοῦ Χριστοῦ. « Μὴ δίνετε», λοιπόν, «τὸ ἅγιο στὰ σκυλιὰ», δηλαδή στοὺς Ἰουδαίους, ποὺ πολλές φορὲς δέχθηκαν τὸν θεῖο λόγο καὶ ἐπιστρέφουν πάλι στὸν ἑμεῖο τους⁵¹, ἢ σὲ ἐκείνους ἀπὸ τοὺς αἵρετικούς ποὺ βαδίζουν πρὸς τὸν λόγο τῆς ἀλήθειας καὶ ξαναγυρίζουν στὴν προηγούμενη διεστραμμένη πίστη τους. Ἐπίσης πήραμε ἐντολή, «νὰ μὴ ρίχνουμε τὰ μαργαριτάρια μπροστὰ στοὺς χοίρους», σὲ ἐκείνους δηλαδή ποὺ ἀναμιγνύονται μὲ τὰ πάθη καὶ ζοῦν ζωὴ ὅμοια μὲ τῶν χοίρων, μήπως τὰ καταπατήσουν μὲ τὰ πονηρὰ ἔργα τους, βλασφημώντας τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ στρεφόμενα πίσω σὰς ρίξουν κάτω. Γιατὶ ἡ μετὰδοση τῶν μυστηρίων σὲ τέτοιους ἀνθρώπους εἶναι πτώση χωρὶς σήκωμα, γιὰ ὅσους τὸ κάνουν μὲ περιφρόνηση πρὸς αὐτὰ.

144.- ΣΤΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟ

“Οτι ἡ παροῦσα κακοπάθεια καὶ ὁ περιορισμὸς τῶν ἐπιθυμιῶν ἐτοιμάζουν τὴ μελλοντικὴ ἀπόλαυση τῶν ἀγαθῶν⁵².

Για ποῖο λόγο, ἐνῶ ἔχεις διαλέξει τὸν στενὸ δρόμο καὶ ἔχεις δώσει ὑποσχέσεις γι’ αὐτὸ στὸν Θεό, βαδίζεις τὸν πλατὺ δρόμο, ποὺ ὀδηγεῖ στὸ θάνατο; Γιατὶ ἡ ἀφθονία καὶ σπατάλη σὲ αὐτὴ τῇ ζωῇ, προξενεῖ τὴν τιμωρία στὴν ἄλλη, ἐνῶ ἀντίθετα ἡ κακοπάθεια σ’ αὐτὴν καὶ ἡ συγκράτηση τῶν ἐπιθυμιῶν προετοιμάζει τὴν μελλοντικὴ ἀπόλαυση τῶν ἀγαθῶν⁵³.

145.- ΣΤΟΝ ΜΑΡΩΝΑ

“Οτι ἡ ἱερωσύνη εἶναι φρικτὸ πρῶγμα.

Παρ’ ὅλο ποὺ ἄρπαξες τὴν ἱερωσύνη μὲ ἀπάτη καὶ συρροὴ χρημάτων, διαφεύγοντας τὴν προσοχὴ τῶν ἀνθρώπων, ποὺ προσποιοῦνται ὅτι δὲν βλέπουν τὴν ἀλήθεια, νὰ μὴ νομίσεις ὅμως ὅτι μορεῖς μ’ αὐτὸν τὸν τρόπο ν’ ἀποφύγεις καὶ τὴ μελ-

53. Λουκᾶ 16, 23.

μα Χριστοῦ γινομένη παρά τινων, οὔτε δαιμόνων ἐπιτίμη-
 σεις, οὔτε δυνάμεων ἐνέργεια πολλῶν, ἐξελέσθαι τῆς φο-
 βερᾶς φλογός τοὺς ὑπευθύνους αὐτῆς δυνήσεται. Εἰ δὲ
 φαίη τίς, Τί οὖν συνεχώρει ὁ Θεός τοῖς ἀναξίοις τὰ θαύμα-
 5 τα, φαίην ἐγώ, ὅτι διὰ τὴν δόξαν οἰκείου ὀνόματος ἐπλή-
 ρου τὰς θεοσημείας ὁ Κύριος, καὶ τῶν δαιμόνων κωλύων
 ἐπιβουλάς, καὶ ὁδὸν τῷ Εὐαγγελίῳ ὁμαλίζων ἀπρόσκο-
 πον, ἅπερ ἀμφοτέρω κατὰ κρῖσιν οἶσει τοῖς ἀγνώμοσι μεί-
 ζονα, ὅτι, τοσαύτης παρὰ Θεοῦ τυχόντες δυνάμεως, τὸν
 10 δοτῆρα τῶν ἀγαθῶν ἐκουσίως ἠγνόησαν, τοὺς μὲν δαίμο-
 νας καὶ τὰ πάθη ἐπικλήσει Χριστοῦ θεραπεύοντες, ἀχάρι-
 στοι δὲ ὑπ' αὐτῶν ἐλεγχόμενοι. Οἱ γὰρ πονηροὶ καὶ παγ-
 χάλεποι δαίμονες εὐπειθέστεροι τούτων γεγόνασι, καὶ δει-
 λιάσαντες τοῦ Κυρίου τὸ ὄνομα, καὶ σὺν τάχει πολλῶν δρα-
 15 πετεύσαντες. Ὅθεν αὐτοῖς ἄφυκτος ἠπειλήται κόλασις,
 «ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς», οἱ ἐργάται τῆς
 ἀνομίας ἀκούουσιν.

PM5'— ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ

Διὰ τί τὸ δῶρον προσενεγκεῖν ὁ λεπρὸς ἐκελεύετο,
 20 ὅπερ ὁ νόμος προσέταξεν.

Καλῶς ἐρευνᾶς τὰς Γραφάς, ὁ τῶν τιμίων ἔμπορος
 μαργαριτῶν. Καὶ συντόμως ἐρῶ τοῦτο, ὃ ζητεῖς. Τούτου
 χάριν τὸ δῶρον προσενεγκεῖν ὁ λεπρὸς ἐκελεύετο, ὅπερ ὁ
 νόμος προσέταξεν, ἵνα δειχθῇ τῶν δύο διαθηκῶν ἡ ὁμό-
 25 νοια, καὶ ὅτι, ὁ νῦν τὴν ἴασιν ἐργασάμενος, αὐτός ἐστιν ὁ
 καὶ τὸν νόμον ἐνθέμενος

PMZ'— Τῷ ΑΥΤῷ

Περὶ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ.

Παραζηλῶν ὁ Κύριος τὸν ἀχάριστον δῆμον τῶν Ἰου-

λοντική ανταπόδοση. Γιατί ούτε ἡ τέλεση θαυμάτων στο ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἀπό κάποιους, ούτε ἡ ἐπιτίμηση τῶν δαιμονίων, ούτε ἡ τέλεση πολλῶν θαυμασῶν σημείων θὰ μπορέσει νὰ ἀπαλλάξει ἀπό τὴ φοβερὴ φωτιά τοὺς ὑπεύθυνους γι' αὐτήν. Ἐάν ὅμως κάποιος ἐρωτήσῃ, Γιατί λοιπὸν ὁ Θεὸς ἐπέτρεπε τὰ θαύματα στοὺς ἀνάξιους⁵⁴; θὰ μπορούσα νὰ πῶ, ὅτι ὁ Κύριος ἔκανε τὰ θαύματα πρὸς δόξα τοῦ ὀνόματός του, καὶ ἐμποδίζοντας τὶς ἐπιβουλὲς τῶν δαιμόνων, καὶ προετοιμάζοντας τὸ δρόμο χωρὶς ἐμπόδια γιὰ τὸ Εὐαγγέλιο. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ θὰ ἐπιφέρουν μεγάλη κατὰκριση στοὺς ἀχάριστους, γιατί, ἐνῶ τοὺς δόθηκε τόση δύναμη ἀπὸ τὸν Θεό, μὲ τὴ θέλησή τους ἀγνόησαν τὸν δωρητὴ τῶν ἀγαθῶν καί, ἐνῶ ἔδιωχναν τὰ δαιμόνια καὶ θεράπευαν πάθη ἐπικαλούμενοι τὸν Χριστό, ἀποδείχθηκαν ἀπὸ αὐτὰ ἀχάριστοι. Γιατί οἱ πονηροὶ καὶ ἄγριοι δαίμονες φάνηκαν πιὸ ὑπάκουοι ἀπ' αὐτούς, ἀφοῦ δείλιασαν στὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου καὶ ἔφυγαν μὲ μεγάλη ταχύτητα. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἀπειλοῦνται μὲ ἀναπόφευκτη τιμωρία καὶ θὰ ἀκούσουν οἱ ὑπηρέτες τῆς ἀνομίας: «Φύγετε ἀπὸ κοντὰ μου, δὲν σᾶς γνωρίζω»⁵⁵.

146.— ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

Γιὰ ποιὸ λόγο προστάχθηκε ὁ λεπρὸς νὰ προσφέρει τὸ δῶρο ποὺ ὄριζε ὁ νόμος⁵⁶.

Σωστὰ ἐρευνᾶς τὶς Γραφές⁵⁷ ἐσύ, ποὺ εἶσαι ἔμπορος τῶν πολυτίμων μαργαριταριῶν⁵⁸. Μὲ συντομία λοιπὸν θὰ σοῦ ἀπαντήσω σ' αὐτὸ ποὺ ζητᾶς. Ὁ λεπρὸς προστάχθηκε νὰ προσφέρει τὸ δῶρο ποὺ ὄριζε ὁ νόμος, γιὰ νὰ ἀποδειχθεῖ ἡ συμφωνία τῶν δύο Διαθηκῶν, καὶ ὅτι αὐτὸς ποὺ τέλεσε τότε τὴ θεραπεία, αὐτὸς ἦταν ἐκεῖνος ποὺ θέσπισε καὶ τὸν νόμο.

147.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαάκ καὶ τὸν Ἰακώβ.

Προκαλώντας ὁ Κύριος τὸν ζῆλο τοῦ ἀχάριστου Ἰουδαί-

56. Ματθ. 8, 4.

57. Ἰω. 5, 39.

58. Ματθ. 13, 45.

δαίων, τῷ εὐαγγελικῷ κηρύγματι ἀντιλέγοντα, πολλοὺς ἐλεύσεσθαι φησιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ τῶν προπατόρων αὐτῶν ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ ἀνακληθήσεσθαι, ἐπὶ τῷ θε-
5 μελίῳ τοῦ νόμου τοὺς τῆς χάριτος λίθους οἰκοδομῶν, καὶ τοῖς πατριάρχαις συντάσσωσιν τὸν θεῖον λαόν, καὶ δεικνύς τὴν τοῦ Νόμου πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον συνάφειαν, καὶ τοὺς ἐν ἀμφοτέροις εὐδοκμήσαντας τευξομένους ἀναρρήσεως, τοὺς δὲ οἰήσει γένους ἐναβρυννομένους, καὶ ἀρετῆς μὲν χη-
10 ρεύοντας, υἱοὺς δὲ ὑπάρχειν τῆς βασιλείας κομπάζοντας, εἰς ἀτελεύτητον τιμωρίαν ὀλισθησομένους

ΡΜΗ'.— ΚΟΝΩΝΙ ΑΡΧΟΝΤΙ

Ποταπὸν χρὴ εἶναι τὸν ἄρχοντα.

Αἱ ἀρχαὶ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἔθνῶν καὶ τῶν θρό-
15 νων τὰ ὑψηλὰ καὶ τῶν βημάτων αἱ αὐστηρίαι, εἰ γνώμαις φιλαγάθοις συζεύγνυνται, ὄντως ἀρχαὶ τυγχάνουσι, τὴν ἄνω τάξιν μιμούμεναι. Ἐὰν δὲ πονηραῖς προθέσεσι περιπέ-
σωσι, τυραννίδες μᾶλλον ὑπάρχουσιν, ἀκόντων ἄρχουσαι, καὶ ἀντὶ πειθοῦς ἔριδας καὶ στάσεις τεκταίνουσαι. Τί τοί-
20 νυν, τὰ πρῶτα καταλιπὼν, τοῖς δευτέροις συγκακουχεῖς; Οὐ γὰρ κακίζεις τοὺς ὑπηκόους, ἀλλὰ σαυτὸν πρὸ ἐκείνων ἀμύνη. Ἡ γὰρ τῶν δήμων προπέτεια, τῷ μὲν ἄρχοντι προσρηγνυμένη, πολλή τις ἐστὶ καὶ δυσήνιος, εἰς δὲ πλῆ-
θος μεριζομένη, βραχεῖα καὶ δυσεύρετος γίνεται.

25 ΡΜΘ'.— ΤΡΙΒΟΥΝΙΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Ἐπισημασθὲν ὅτι λίαν ἐπικίνδυνον ἐπισκοπή, καὶ οὐ μόνον ὁ ταύτη ἐπιτηδῶν ἐπίσκοπος, ἀλλὰ καὶ οἱ ψηφιζόμενοι ἀνά-
ξιον, ἀπαραιτήτως εἰσὶν ἐπιτιμίων ὑπεύθυνοι.

Ἐπίσκοπος ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τὴν οἰκείαν ὀφείλει

κοῦ λαοῦ, πού ἀντιδροῦσε στό εὐαγγελικό κήρυγμα, πολλοὶ λέγει θὰ ἔρθουν ἀπὸ τὴν ἀνατολή καὶ τὴ δύση, γιὰ νὰ καθήσουν μαζί μὲ τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαάκ καὶ τὸν Ἰακώβ, τοὺς προπάτορές τους, στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν⁹⁹, χτίζοντας ἔτσι τὰ λιθάρια τῆς χάριτος πάνω στὰ θεμέλια τοῦ νόμου καὶ τοποθετώντας τὸν θεῖο λαὸ μαζί μὲ τοὺς πατριάρχες, καὶ ἀποδεικνύοντας τὴ στενὴ σχέση τοῦ νόμου μὲ τὸ Εὐαγγέλιο, καὶ ὅτι ἐκεῖνοι ποὺ φάνηκαν ἄξιοι στό καθένα ἀπὸ αὐτὰ, θὰ ἐπιτύχουν τὸ στεφάνωμά τους, ἐνῶ ἐκεῖνοι ποὺ καμαρώνουν καὶ ὑπερηφανεύονται γιὰ τὴν καταγωγή τους, ἀλλὰ στεροῦνται τὴν ἀρετὴ καὶ κομπάζουν ὅτι εἶναι οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας, θὰ καταπέσουν σὲ ἀτελείωτη τιμωρία.

148.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ ΚΟΝΩΝΑ

Ποιὸς πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἄρχοντας.

Οἱ ἐξουσίες τῶν πραγμάτων καὶ τῶν λαῶν, ἡ δύναμη τῆς βασιλείας καὶ ἡ αὐστηρότητα τῶν δικαστηρίων, ἀποδεικνύονται ἀληθινές ἐξουσίες, ὅταν συνοδεύονται ἀπὸ ἀγάπη στό καλό, μιμούμενες τὴν οὐράνια τάξη. Ἐάν ὅμως πέσουν στὰ χέρια ἀνθρώπων μὲ πονηρὴς προθέσεις, τότε γίνονται μᾶλλον τυραννίες, ἀφοῦ ἐξουσιάζουν παρὰ τὴ θέληση τοῦ λαοῦ, καὶ ἀντὶ τῆς ὑπακοῆς, δημιουργοῦν διαμάχες καὶ ἐπαναστάσεις. Γιὰ ποιὸ λόγο λοιπόν, ἀφήνοντας τὰ πρῶτα, κακοπαθεῖς μαζί μὲ τὰ δεύτερα; Γιατὶ δὲν προκαλεῖς ἐσὺ κακὸ στους ὑπηκόους σου, ἀλλὰ πρὶν ἀπὸ ἐκείνους πολεμᾷς τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σου, ἀφοῦ ἡ ἐχθρότητα τοῦ λαοῦ ποὺ ξεσπᾷ ἐναντίον τοῦ ἄρχοντα, εἶναι μεγάλη καὶ δύσκολα συγκρατεῖται, ἂν ὅμως μοιραστεῖ σὲ πολλούς, καθίσταται σύντομη καὶ δυσεύρετη.

149.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΤΡΙΒΟΥΝΙΑΝΟ

Ἐπισημαστέον ὅτι τὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον καὶ ὄχι μόνον ὁ ἐπίσκοπος ποὺ εἰσπηδᾷ σ' αὐτό, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ψηφίζουν ἀνάξιον, εἶναι ὁπωσδήποτε ὑπεύθυνοι τιμωρίας.

Ἐπισημαστέον ὅτι ὁ ἐπίσκοπος ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ τὴ διακονία τοῦ ἀπὸ αὐ-

οἰκονομίαν ἐπίστασθαι. Ἐπισκοπεῖν αὐτὸν χρὴ τὰς ἐφόδους τῶν θηρῶν τῶν ἀοράτων καὶ τῶν ἀφανῶν, τὰς τῆς ἐκκλησίας ῥαθυμίας, τὰς τῶν μοναχῶν ὀλιγωρίας, τὰς τῶν ἀδίκων ἐπηρείας, τὰς τῶν χηρῶν δυσπραγίας, τὰς τῶν ὀρφανῶν ἀπορίας, τὰς τοῦ θυσιαστηρίου ὑπονοίας, τὰς τῶν διακονούντων καχεξίας, τὰς τῶν νέων κακοπραγίας, τὰς τῶν παλαιῶν κακοβουλίας, καὶ ὅλον εἶναι ὀφθαλμὸν πάντα ὀρῶντα, καὶ μηδὲν παρορῶντα, ὧν, εἴ τι ἀμεληθείη, οὐκ αὐτὸς μόνος παιδεύεται, ἀλλὰ καὶ πᾶσα πολλάκις σὺν ἐκείνῳ ἢ Ἐκκλησίᾳ. Ὁ μὲν ἐφ' οἷς αὐτοῖς τοιοῦτος ὢν Θεῷ ἱερατεύειν ἠνέσχετο, καὶ πρᾶγμα τοσοῦτο ἢ ἄκων ἐδέξατο, ἢ μανεῖς ἐξωνήσατο, οἱ δέ, ὅτι τοιούτῳ ἱερωσύνην ἀναξίως ἐπέδωκαν.

ΡΝ'.— ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΟΥ

15

Περὶ ξενοδοχίας.

Ὡσπερ ἐκ τῶν λόγων αἱ τῆς καρδίας κινήσεις γνωρίζονται, οὕτως ἐκ τοῦ προεστῶτος ἢ τοῦ οἴκου δηλοῦται κατάστασις. Ἐπεὶ οὖν τινες ἐντυχόντες μοι ἀπήγγειλαν μέσης καὶ αἰθρίας ἡμέρας καύσωνι καὶ δίψῃ κρατούμενοι, ὑπὸ τὴν προσκήνιον καταπεφευγέναι σκιάν, καὶ κυνὶ μᾶλλον ἢ λύκῳ μισανθρώπῳ ἐμπεπτωκέναι, τῷ παρ' ὑμῶν τὴν φιλοξενίαν πεπιστευμένῳ, ὃς αὐτοὺς ἤλαυνε παίων συντόμως. Εἰ δὲ λαθόντες τινὲς ἐξένισαν ἀγγέλους, ὑμεῖς οὐ λαθόντες, ἀλλὰ γινώσκοντες, διώκετε ἀγγέλους.

25

ΡΝΑ'.— ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Ὅτι μεγάλης δεῖται ψυχῆς ἢ ἐπισκοπῆ καὶ μυριάων γέμει τὸ πρᾶγμα κινδύνων.

Ὁ τοῦ Θεοῦ ἱερεὺς, ἐπειδὴ ἐγγίζει Θεῷ, κατὰ τὰ πολ-

τὸ τὸ ἴδιο τὸ ὄνομά του. Πρέπει νὰ ἀπλώνει τὴν ἐπίβλεψή του στὶς ἐπιθέσεις τῶν ἀόρατων καὶ σκοτεινῶν κυνηγῶν, στὴν ὀκνηρία τῶν ἐκκλησιῶν, στὴ νωθρότητα τῶν μοναχῶν, στὶς βλαβερὲς ἐπιδράσεις τῶν ἀδίκων, στὴ δυστυχία τῶν χηρῶν, στὴ φτώχεια τῶν ὀρφανῶν, στὶς ὑποψίες κατὰ τοῦ θυσιαστηρίου, στὶς ἀδυναμίες αὐτῶν ποὺ τὸ διακονοῦν, στὰ κακὰ ἔργα τῶν νέων, στὶς πονηρὲς ἐπιδιώξεις τῶν μεγαλυτέρων, καὶ γενικὰ νὰ εἶναι ὀλόκληρος ἓνα μάτι ποὺ βλέπει τὰ πάντα καὶ δὲν παραβλέπει τίποτε, ἀφοῦ, ἂν κἀτι ξεφύγει ἀπὸ τὴν προσοχή του, δὲν ταλαιπωρεῖ μόνον ἐκεῖνον, ἀλλὰ πολλὰς φορὲς μαζὶ μὲ ἐκεῖνον καὶ ὀλόκληρη τὴν Ἐκκλησία. Καὶ ἐκεῖνον βέβαια, ἐπειδὴ ἀνέχθηκε νὰ ἱερατεύει στὸν Θεό, ἐνῶ ἦταν τέτοιος, καὶ ἡ δέχθηκε ἓνα τόσο ὑψηλὸ ἀξίωμα χωρὶς τὴ θέλησή του, ἡ κυριευμένος ἀπὸ μανία τὸ ἀγόρασε, ἐνῶ οἱ ἄλλοι, ἐπειδὴ ἔδωσαν ἀναξίως τὴν ἱερωσύνη σὲ ἓναν τέτοιο.

150.- ΣΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΟΥ

Περὶ φιλοξενίας.

“Ὅπως ἀκριβῶς ἀπὸ τὰ λόγια γίνονται γνωστὲς οἱ σκέψεις τῆς καρδιᾶς⁶⁰, ἔτσι καὶ ἡ κατάσταση τοῦ σπιτιοῦ γίνεται φανερὴ ἀπὸ τὸν ἀρχηγό του. Ἐπειδὴ λοιπὸν κάποιοι ποὺ βρέθηκαν ἐδῶ μοῦ διηγήθηκαν, ὅτι ὅταν κατὰ τὸ ἀποκορύφωμα μιᾶς ζεστῆς ἡμέρας, καταβεβλημένοι ἀπὸ τὸν καύσωνα καὶ τὴ δίψα, προσπάθησαν νὰ βροῦν καταφύγιο στὴ σκιά τοῦ ὑπόστεγου, ἔπεσαν πάνω σὲ ἓναν σκύλο μᾶλλον ἢ λύκο ποὺ μισεῖ τοὺς ἀνθρώπους, σ’ αὐτὸν ποὺ τοῦ ἀνατέθηκε ἀπὸ σᾶς ἡ φιλοξενία, ὁ ὁποῖος τοὺς ἔδιωχνε χτυπώντας τους μὲ δύναμη.” Ἄν λοιπὸν κάποιοι χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζουν φιλοξένησαν ἀγγέλους⁶¹, ἔσεῖς ὄχι ἀπὸ ἄγνοια, ἀλλὰ γνωρίζοντας, διώχνετε ἀγγέλους.

151.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

“Ὅτι τὸ ἱερατικὸ ἀξίωμα ἀπαιτεῖ μεγαλοψυχία καὶ εἶναι γεμᾶτο ἀπὸ ἄπειρους κινδύνους.

“Ὁ ἱερέας τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ πλησιάζει τὸν Θεό, πρέπει νὰ

λυόμενα ζῶα, ὅλος εἶναι ὀφθαλμὸς ὀφείλει, κατ' ἐκεῖνα
μηδὲν ἀγνοῶν, ἀλλὰ πάντα ὁρῶν. Ἐπεὶ οὖν ἀγνοεῖς, μάν-
θανε προσηνῶς, καὶ μὴ προπηλάκιζε τὴν πολύφωτον ἱε-
ρωσύνην, ἣν ἐνυβρίζεις καὶ ῥαθυμία καὶ ἐμπορία πάντας
5 προπεπωκώς.

ΡΝΒ'— ΣΥΜΜΑΧΩ

Περὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἐρωτᾷς τὴν περὶ τὸν θεσπέσιον Ἰωάννην τραγωδίαν,
ἀλλὰ φραῖσαι ταύτην ἀπορῶ. Νικᾷ τὸν νοῦν τὸ τοῦ πρά-
10 γματος. Μικρὰ δὲ μάνθανε ἅττα ἢ γείτων Αἴγυπτος συνή-
θως ἠνόμησε, Μωσέα παραιτουμένη, τὸν Φαραὼ οἰκειου-
μένη, τοὺς ταπεινοὺς μαστίζουσα, τοὺς κοπουμένους θλί-
βουσα, πόλεις οἰκοδομοῦσα, καὶ τοὺς μισθοὺς ἀποστεροῦ-
σα, καὶ μέχρι τοῦ νῦν τούτοις ἐμμελετῶσα. Τὸν λιθομανῆ
15 γὰρ καὶ χρυσολάτριν προβαλλομένη Θεόφιλον, τέσσαρσι
συνεργοῖς, ἢ μᾶλλον συναποστάταις ὀχυρωθέντα, τὸν
θεοφιλῆ καὶ θεολόγον κατεπολέμησεν ἄνθρωπον, τὴν περὶ
τὸν ἐμοὶ ὁμώνυμον ἀπέχθειαν καὶ δυσμένειαν, ὀρμητήριον
τῆς οἰκείας εὐρηκότα σκαιότητος. Ἀλλὰ οἶκος Δαβὶδ
20 κραταιοῦται, ἀσθενεῖ δὲ ὁ τοῦ Σαούλ, καθὼς ὄρας, εἰ καὶ
τῆς ζάλης ὑπερῆλθεν ὁ ἄνθρωπος τοῦ βίου, καὶ πρὸς τὴν
ἄνω γαλήνην μετετέθη.

ΡΝΓ'— ΗΡΑΚΛΕΙΔΗ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

25 *Τί ἐστὶ τὸ εἰρημένον τοῖς ἀποστόλοις,
«Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε ...».*

Τὸ «Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπελθεῖν», μὴ συνελθεῖν αὐτοῖς

62. Ἰεζ. 1, 2.

63. Β' Βασ. 3, 12.

64. Ματθ. 10, 5.

εἶναι ὁλόκληρος ἓνα μάτι σάν τῖς πολυόμματες ἀγγελικὲς δυνάμεις⁶², καί, ὅπως ἐκεῖνες, νὰ βλέπει τὰ πάντα καὶ νὰ μὴν ἀγνοεῖ τίποτε. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν γνωρίζεις, προσπάθα νὰ μαθαίνεις μὲ ὀρθοφροσύνη καὶ καταδεκτικότητα, καὶ μὴν ὑβρίζεις τὴν πολύφωτη ἱερωσύνη, τὴν ὁποία ἐξευτελίζεις καὶ παραδίδεις ἀπερίσκεπτα σὲ ὅλους μὲ τὴν ὀκνηρία σου καὶ τὸ ἐμπόριο.

152.- ΣΤΟΝ ΣΥΜΜΑΧΟ

Γιὰ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο.

Ρωτᾶς γιὰ τὴν τραγωδία τοῦ θεσπέσιου Ἰωάννη, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὴ διηγηθῶ, γιατί ξεπερνᾶ τὴ δύναμη τοῦ μυαλοῦ μου τὸ τραγικὸ τοῦ πράγματος. Ἄκουσε ὡστόσο ὀρισμένα., τὰ ὁποία ἡ γειτονικὴ Αἴγυπτος διέπραξε μὲ παρανομία ὡς συνήθως, ἀφήνοντας τὸν Μωυσῆ καὶ ἀγκαλιάζοντας τὸν Φαραῶ, καταμαστιγώνοντας τοὺς ταπεινοὺς καὶ καταθλίβοντας τοὺς καταπονεμένους, οἰκοδομώντας πόλεις καὶ μὴ παρέχοντας τῖς ἀμοιβές, καὶ συνεχίζει τὰ ἴδια μᾶχρι σήμερα. Ἀφοῦ δηλαδὴ ἀνέβασε στὸν θρόνο τὸν Θεόφιλο, μὲ τὴ μεγάλη μανία του γιὰ τοὺς πολύτιμους λίθους καὶ τὴ λατρεία του γιὰ τὸ χρυσάφι, καὶ ἀφοῦ ἐνισχύθηκε μὲ τέσσερεις συνεργάτες, ἢ καλύτερα συναποστάτες, καταπολέμησε τὸν θεοφιλῆ καὶ θεολόγο ἄνθρωπο, χρησιμοποιοῦντας ὡς ὄρμητήριο τῆς δικῆς του κακίας τὸ μῖσος καὶ τὴ δυσμένεια τοῦ ὁμωνύμου μου. Ἄλλ' ὅμως ὁ οἶκος τοῦ Δαβὶδ δυναμώνει, ἐνῶ τοῦ Σαοὺλ ἐξασθενεῖ⁶³, ὅπως τὸ βλέπεις καὶ σύ, ἂν καὶ βέβαια ὁ ἄνθρωπος ἔφυγε ἀπὸ τὴ ζάλη αὐτῆς τῆς ζωῆς καὶ μεταφέρθηκε στὴν οὐράνια γαλήνη.

153.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΗΡΑΚΛΕΙΔΗ

Τί σημαίνει ὁ λόγος τοῦ Κυρίου στοὺς ἀποστόλους,
«Σὲ δρόμο εἰδωλολατρῶν νὰ μὴ μεταβεῖτε»⁶⁴.

Τὸ «Νὰ μὴ μεταβεῖτε σὲ δρόμο εἰδωλολατρῶν» σημαίνει

εἰς τὸ φρόνημα· ὡσαύτως καὶ «Εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσελθεῖν», οὐχὶ τῆς συνοικίσεως ἀπεχόμενον, ἀλλὰ τῆς δυσσεβείας καὶ πονηρίας μὴ ἐφαπτόμενον.

ΡΝΔ'.— ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΑΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΙΟΝ

5 Ὅτι οὐ δεῖ ἀγνώμονας μένειν πρὸς τὸν προφη-
τευθέντα καὶ ψηλαφηθέντα ὑφ' ἡμῶν καὶ
ἀνένδοτοι πρὸς μετάγνωσιν.

Πολλὰς ἐνηχοῦμενοι περὶ ὑμῶν καταβοήσεις, πολλὰς ὑμῖν ἀπαντλοῦμεν καθ' ἡμέραν τὰς παρακλήσεις. «Ἄν-
10 δρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν», εἶπεν ὁ Κύριος. Ὅτι οἱ μὲν ἀνήκοι τοῦ νόμου γεγονότες, τὴν τοῦ προφήτου ἀπειλήν κατεπλάγησαν, καὶ τύπον καὶ σκιὰν τῆς δεσποτικῆς ταφῆς ἀκηκοότες, ἔδεισαν πρὸς τὸ τοῦ συμβάντος πα-
15 ράδοξον, ἡμεῖς δέ, αὐτὸν ἰδόντες τὸν προφητευθέντα καὶ ψηλαφήσαντες, ἀγνώμονες μένομεν πρὸς αὐτὸν καὶ ἀνένδοτοι πρὸς μετάγνωσιν. Μὴ τοίνυν, ἀδελφοί, καὶ ἐθνῶν φανῶμεν ἀπιστότεροι, καὶ ὃν ἐκεῖνοι ἔφυγον ὄλεθρον ἐπισπώμενοι.

20 *ΡΝΕ'.— ΘΕΟΦΙΛῶ ΝΑΥΚΛΗΡῶ*

Περὶ τοῦ μὴ ὀρκίζειν.

Εἰ τῆς ἡμετέρας ὑπάρχεις ἀγέλης καὶ ὑπὸ τὸν καλὸν τάττη ποιμένα, τὴν τῶν θηρίων φύσιν καὶ ὁμοίωσιν ἄρνησαι, καὶ τῇ φωνῇ αὐτοῦ ἀκολούθησον, «μὴ ὁμόσαι ὅλως»
25 κελεύοντος. Τὸ δὲ μὴ ὁμόσαι, μηδὲ ἀπαιτῆσαι ὄρκον ἐστίν. Εἰ γὰρ μὴ βούλει ὁμόσαι, μηδὲ παρ' ἐτέρων ὄρκον ἀπαίτει, διὰ δύο ταύτας αἰτίας ἢ τὸ ἐπαληθεύειν τὸν ἐπερωτώμενον, ἢ, τὸ ἐναντίον, τὸ ψεύδεσθαι. Εἰ γὰρ ἀληθεύει συνή-

νά μὴν συνταχθεῖτε μὲ αὐτοὺς ὡς πρὸς τὸ φρόνημα. Ἐπίσης καὶ τό, «Σὲ πόλη Σαμαρειτῶν μὴν εἰσέλθετε», δὲν ἐννοεῖ νά ἀποφεύγουν τὴ συγκατοίκηση μαζί τους, ἀλλὰ νά μὲ σχετίζονται μὲ τὴ δυσσέβεια καὶ τὴν κακία τους.

154.- ΣΤΟΥΣ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΕΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΒΙΟΥ

Γιὰ τὸ ὅτι δὲν πρέπει νά δείχνουμε ἀγνωμοσύνη πρὸς ἐκεῖνον ποὺ προφητεύθηκε καὶ ψηλαφήθηκε ἀπὸ ἐμᾶς καὶ νά μὴ ἐπιμένουμε μὲ πείσμα στὴν ἀμετανοησία μας.

Ἀκούγοντας πολλές κατηγορίες ἐναντίον σας, ἀπευθύνουμε πολλές προσευχὲς καθημερινὰ γιὰ σᾶς. «Οἱ κάτοικοι τῆς Νινευῖ θὰ ἀναστηθοῦν μαζί μὲ αὐτὴ τὴ γενιὰ κατὰ τὴν κρίση καὶ θὰ τὴν καταδικάσουν»⁶⁵, εἶπε ὁ Κύριος. Γιατὶ ἐκεῖνοι, ἐνῶ δὲν εἶχαν ἀκούσει καθόλου τὸν νόμο, καταλήφθηκαν ἀπὸ ὑπερβολικὴ ἐκπληξη μὲ τὴν ἀπειλὴ τοῦ προφήτη, καὶ ἀκούγοντας τὸν τύπο καὶ τὴ σκιὰ τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου, φοβῆθηκαν μὲ τὸ παρὰδοξο τοῦ γεγονότος. Ἐμεῖς ὅμως, ἐνῶ εἶδαμε αὐτὸν ποὺ προφητεύθηκε καὶ τὸν ψηλαφήσαμε, παραμένουμε ἀχάριστοι ἀπέναντί του καὶ μὲ πείσμα ἀμετανόητοι. Μὴ λοιπόν, ἀδελφοί, ἀποδειχθοῦμε πιὸ ἀπιστοι καὶ ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρες, ἐπισύροντας ἐπάνω μας τὴν καταστροφὴ ποὺ ἐκεῖνοι διέφυγαν.

155.- ΣΤΟΝ ΝΑΥΚΛΗΡΟ ΘΕΟΦΙΛΟ

Γιὰ τὸ ὅτι δὲν πρέπει νά ἀπαιτοῦμε ὄρκους.

Ἄν εἶσαι ἓνας ἀπὸ τὸ ποίμνιό μας καὶ ὑποτάσσεσαι στὸν καλὸ ποιμένα, ἀρνήσου τὴ φύση καὶ τὴν ὁμοιότητα μὲ τὰ θηρία, καὶ ἀκολούθησε τὴ φωνή του, ποὺ μᾶς προστάζει «νά μὴν ὀρκιζόμεστε καθόλου»⁶⁶. Τὸ νά μὴν ὀρκιζόμεστε σημαίνει, ὅτι δὲν πρέπει οὔτε ὄρκο νά ἀπαιτοῦμε. Ἄν ἐσὺ δὲν θέλεις νά ὀρκίζεσαι, νά μὴ ζητᾶς ὄρκο ἀπὸ τοὺς ἄλλους γιὰ τίς ἑξῆς δύο αἰτίες· αὐτὸς δηλαδή ποὺ ἐρωτήθηκε, ἢ λέγει τὴν ἀλήθεια, ἢ, τὸ ἀντίθετο, λέγει ψέματα. Ἄν ὁ ἄνθρωπος λέγει συνήθως τὴν ἀλή-

66. Ματθ. 5, 34.

θως ὁ ἄνθρωπος, καὶ πρὸ τοῦ ὄρκου πάντως ἀληθεύει. Εἰ δὲ ψεύστης ἐστί, καὶ ὁμνύων ψεύδεται. Οὐ γὰρ οὖν ὄρκον ἀπαιτεῖν δι' ἀμφοτέρω.

ΡΝΖ'.— ΕΥΣΤΑΘΙΩ

5

Περὶ ἱερωσύνης.

Ἐγὼ μὲν τὴν δίβλον, ἣν ἐξήτησας, πέπομφα, καὶ καρπὸν ἐξ αὐτῆς διὰ σοῦ περιέμενον, ὃς παρὰ πάντων συνήθως εἰσπράττεται. Οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι καρδία, ἣν ἐπῆλθεν ἢ ταύτης ἀνάγνωσις, καὶ πρὸς τὸν θεῖον αὐτὴν οὐκ
10 ἔτρωσεν ἔρωτα, σεπτὴν μὲν τὴν ἱερωσύνην καὶ δυσπρόσιτον δείξασα, ἀμέμπτως δὲ αὐτὴν διέρχεσθαι διδάξασα. Ὁ γὰρ τῶν τοῦ Θεοῦ ἀπορρήτων σοφὸς ὑποφήτης Ἰωάννης, ὁ τῆς ἐν Βυζαντίῳ ἐκκλησίας καὶ πάσης ὀφθαλμὸς, οὕτως αὐτὴν λεπτῶς ἐξηκρίβωσεν, ὥστε πάντας τοὺς τε κατὰ Θε-
15 ὸν ἱερατεύοντας, τοὺς τε ῥαθύμως ἱερατικὴν μεταχειρίζον-
τας, ἐν ταύτῃ τὰ οἰκεῖα εὐρίσκειν κατορθώματά τε καὶ σκώμματα.

ΡΝΖ'.— ΠΑΝΣΟΦΙΩ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΩ

Πρὸς ἱερεῖς φιλαργυρίαν νοσοῦντας.

20 Εἰ τῷ Χριστοῦ διακονεῖς θυσιαστηρίῳ, μετὰ τῶν αὐτοῦ νόμων μετέρχῃ τὴν λειτουργίαν σου, πρᾶος καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ φαινόμενος. Οὐ γὰρ πολιτικὴν τινα χειρίζεις ἡγεμονίαν, τύφῳ καὶ κόμπῳ φλεγμαίνουσαν, ἀλλὰ διακονίαν εἰρηνικὴν καὶ ἀτάραχον. Εἰ δὲ πλοῦτος ἄδικος
25 συναχθεῖς ὑπεραίρει σε, αὐτὸς μὲν θᾶπτον ἐξεμεθήσεται, ῥευστὴν ἔχων τὴν φύσιν καὶ ἄστατον, σὺ δὲ πολὺν ὀφλήσεις τὸν γέλωτα, τοῖς παρατρέχουσιν ὡς ἐστῶσι προσθέμενος.

θεια, θὰ τὴ λέγει σίγουρα καὶ χωρὶς τὸν ὄρκο· ἂν ὅμως εἶναι ψεύτης, θὰ λέγει ψέματα ἀκόμη κι ἂν ὀρκίζεται. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ ζητοῦμε ὄρκο καὶ γιὰ τὶς δύο αὐτὲς αἰτίες.

156.- ΣΤΟΝ ΕΥΣΤΑΘΙΟ

Περὶ ἱερωσύνης.

Ἐγὼ βέβαια σοῦ ἔστειλα τὸ βιβλίον ποὺ ζήτησες καὶ περιμένα νὰ δῶ ἐπάνω σου κάποιο καρπὸ ἀπὸ αὐτό, τὸν καρπὸ ποὺ συνήθως ἀποκομίζουν ὅλοι. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει, πραγματικὰ δὲν ὑπάρχει καρδιὰ ποὺ νὰ πέρασε ἀπὸ μέσα τῆς ἢ ἀνάγνωσή του, καὶ νὰ μὴν πληγῶθηκε ἀπὸ θεῖο ἔρωτα, ἀφοῦ τῆς ἔδειξε πόσο σεβαστὴ εἶναι ἡ ἱερωσύνη καὶ δύσκολο νὰ πλησιαστεῖ, καὶ τὴ δίδαξε μὲ ποῖο τρόπο μπορεῖ νὰ τὴν ἀσκήσει χωρὶς ψεγάδι. Γιατὶ ὁ Ἰωάννης, ὁ σοφὸς ἑρμηνευτὴς τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, τὸ μάτι τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Βυζαντίου καὶ ὀλόκληρου τοῦ κόσμου, μὲ τόση λεπτομέρεια καὶ λεπτότητα διευκρίνισε τὸ νόημά της, ὥστε ὅλοι ὅσοι ἀσκοῦν τὴν ἱερωσύνη σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ποὺ τὴν ἀσκοῦν μὲ ἀδιαφορία, νὰ βρίσκουν μέσα σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον τὶς ἀρετὲς καὶ τὰ παραπτώματά τους.

157.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΟ ΠΑΝΣΟΦΙΟ

Πρὸς τοὺς ἱερεῖς ποὺ πάσχουν ἀπὸ φιλαργυρία.

Ἐὰν ὑπηρετεῖς τὸ θυσιαστήριον τοῦ Χριστοῦ, νὰ ἀσκεῖς τὸ λειτούργημα σου σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους του καὶ νὰ φαίνεσαι ὅτι εἶσαι προῶς καὶ ταπεινὸς στὴν καρδιά^{στ}. Γιατὶ δὲν χειρίζεσαι κάποια πολιτικὴ ἐξουσία, ποὺ εἶναι ἀρρωστημένη ἀπὸ τὴν ἀλαζονεῖα καὶ τὴν ὑπερηφάνεια, ἀλλὰ διακονία εἰρηνικὴ καὶ γαλήνια. Ἐὰν ὅμως ἔχει συσσωρευθεῖ ἀδίκος πλοῦτος, ποὺ σὲ κάνει νὰ ὑπερηφανεύεσαι, αὐτὸς βέβαια γρήγορα θὰ ἐξαφανιστεῖ, γιατί εἶναι ἀπὸ τὴ φύση του ρευστὸς καὶ ἄστατος, ἐνῶ ἐσὺ θὰ εἰσπράξεις πολλὰ κοροϊδευτικὰ γέλια, γιατί προσθέτεις πάνω σὲ αὐτὰ ποὺ τρέχουν, σὰν νὰ εἶναι ἀμετακίνητα.

ΡΝΗ.- ΠΡΙΣΚΩ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙ

Περὶ σκαιοῦ ἥθους καὶ ὅτι Καππαδόκες
καὶ φαῦλοι καὶ πανάριστοι.

Σκαιόν σε φασί τινες καὶ ἀλαζόνα καὶ ὑπερβαίνοντα
5 τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων φαυλότητι. Ἐγὼ δέ, πολλῶν
περὶ σοῦ ἀπηχῶν ἀδομένων, οὐκ ἔχω τὸ πείθεσθαι, ἀγνο-
ῶν σε παντάπασι. Μίαν δὲ συγκατάθεσιν πρὸς τὰς τραγω-
δίας τεκμαίρομαι, τὸ τῆς πατρίδος ἀλλόκοτον. Καὶ δέδοι-
κα μὴ ποτε θατέρου πράγματος ὑπάρχεις Καππαδοκῶν,
10 τοῦ πᾶσι κατεστιγμένου τοῖς ἐλαττώμασιν. Ἔστι γὰρ αὐ-
θις ἑτέρα μοῖρα Καππαδοκῶν πανάριστος, ἀφ' ἧς ἐκείνοι
γεγόνασιν οἱ πανταχοῦ τῷ φωτὶ τῆς ἑαυτῶν πολιτείας καὶ
νουθεσίας τὰ τῆς γῆς δαδουχήσαντες τέρματα. Ἐπειδὴ
οὖν καὶ ἱερωσύνην σοι προᾶσις ἐπέθηκε, φοβήθητι τοὺς
15 θεοφόρους ἐκείνους ἀνθρώπους καί, ἢ τὴν αὐτῶν προαί-
ρεσιν μίμησαι, ἢ τὴν αὐτῶν λειτουργίαν μὴ ὑβρίζε. Εἰ γὰρ
τὸ ὑπ' αὐτῶν ἐλεγχθῆναι συμβαίῃ σοι, οὐδὲ τὸ παρὰ Χρι-
στοῦ κατακριθῆναι λελείψεται.

ΡΝΘ.- ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

20

Περὶ ἱερωσύνης.

Μηδὲν ἐμποδῶν τῷ τοῦ Κυρίου Εὐαγγελίῳ γινέσθω,
μηδὲ περισπασμὸς τῇ πνευματικῇ ἀκολουθείῳ διδασκα-
λία, μηδὲ θόρυβος τῇ ἐπωφελεῖ διαλέξει μεσιτενέτω. Οὔτε
γὰρ Χριστὸς ζητούμενος ὑπὸ τῆς μητέρος καὶ τῶν ἀδελ-
25 φῶν, αὐτῶν τὴν κλήσιν προσήκατο, ἠνίκα τῶν δογμάτων
ἀπήρξατο καὶ σωτηρίαν τοῖς ἀκροαταῖς κατειργάζετο,
δεικνὺς ὡς χρή τῶν σαρκικῶν εἶναι τὰ πνευματικὰ προτι-
μότερα. Οὔτω καὶ οἱ αὐτοῦ μαθηταὶ τὰ τῶν τραπεζῶν
παρητήσαντο τὴν ἐπίσκεψιν, ἀναγκαίαν οὔσαν διὰ τοὺς
30 πένητας.

158.— ΣΤΟΝ ΠΡΙΣΚΟ ΤΟΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΗ
 Περί πονηροῦ ἥθους καὶ ὅτι οἱ Καππαδόκες εἶναι
 καὶ πονηροὶ καὶ καλύτεροι ἀπὸ ὅλους.

Κάποιοι λένε ὅτι εἶσαι πονηρὸς καὶ ἀλαζόνας καὶ ὅτι ξεπερνᾷς στή φαυλότητα τὴν ἀνθρώπινη φύση. Ἐγὼ ὅμως, παρ' ὅλο πὺν ἀκούω πολλὰ νὰ λέγονται γιὰ σένα, δὲν πείθομαι, γιατί δὲν σὲ γνωρίζω καθόλου. Ἐχω ὅμως ἓνα ἀποδεικτικὸ στοιχεῖο πὺν ἐπιβεβαιώνει ὅλα τὰ κακὰ πὺν σοῦ ἀποδίδονται, καὶ αὐτὸ εἶναι ὁ ἀλλόκοτος χαρακτήρας τῆς πατρίδας σου. Καὶ φοβοῦμαι μήπως ἀνήκεις στή μία ἀπὸ τὶς δύο κατηγορίες ἐναντίον τῶν Καππαδοκῶν, σὲ ἐκείνη πὺν εἶναι γνωστὴ σὲ ὅλους γιὰ τὰ ἐλαττώματά της. Γιατὶ ὑπάρχει συγχρόνως καὶ ἡ ἄλλη κατηγορία τῶν Καππαδοκῶν, στήν ὁποία ἀνήκουν οἱ πιὸ ἀριστοὶ ἀπὸ ὅλους, ἀπὸ τὴν ὁποία προῆλθαν ἐκεῖνοι πὺν μὲ τὸ φῶς τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς καὶ τῆς διδασκαλίας τους φώτισαν τὰ πέρατα τῆς γῆς. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ἡ ἱερωσύνη δόθηκε σὲ σένα ἐξαγορασμένη μὲ χρήματα, καλὸ θὰ εἶναι νὰ φοθηθεῖς τοὺς θεοφόρους ἐκείνους ἀνθρώπους καί, ἢ νὰ μιμηθεῖς τὴ διάθεσή τους, ἢ νὰ σταματήσεις νὰ ντροπιάζεις τὸ λειτούργημά τους. Γιατί, ἐὰν σοῦ συμβεῖ νὰ σὲ ἐλέγξουν ἐκεῖνοι, τότε οὔτε ἡ καταδίκη ἀπὸ τὸν Χριστὸ θὰ σοῦ λείψει.

159.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΛΕΟΝΤΙΟ
 Περί ἱερωσύνης.

Κανένα ἐμπόδιο ἄς μὴν ἐμφανίζεται στὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Κυρίου, οὔτε ἡ πνευματικὴ διδασκαλία νὰ ἀκολουθεῖται ἀπὸ κάποιον περισπασμό, οὔτε νὰ μεσολαβεῖ θόρυβος στήν ὠφέλιμη ὁμιλία. Γιατὶ οὔτε καὶ ὁ Χριστὸς, ὅταν ζητήθηκε ἀπὸ τὴ μητέρα καὶ τὰ ἀδελφία του, ἀνταποκρίθηκε στήν παράκλησή τους, ἀφοῦ εἶχε ἀρχίσει προηγουμένως νὰ διδάσκει καὶ νὰ καλλιεργεῖ τὴ σωτηρία τῶν ἀκροατῶν⁶⁸, δείχνοντας ὅτι πρέπει νὰ προτιμοῦνται τὰ πνευματικὰ ἀπὸ τὰ σαρκικά. Ἔτσι καὶ οἱ μαθητὲς του παραιτήθηκαν ἀπὸ τὴ φροντίδα τῶν τραπεζιῶν, παρ' ὅλο πὺν ἦταν ἀναγκαῖα γιὰ τοὺς φτωχοὺς.

ΡΕ΄.- ΤΑΡΑΣΙΩ ΙΣΑΥΡΩ
Περὶ τοῦ δεῖν πάντοτε νήφειν.

Κρείττονά σε πάντες τοῦ γένους καὶ τῆς πατρίδος σε
λέγουσι καὶ χρηστὸν τοῖς ἡθεσιν ἀπαγγέλουσιν, τὴν τῶν
5 ὄρων τραχύτητα μὴ κρατήσαντα, ἀλλὰ τὸν Θέκλης τῆς
πρωτομάρτυρος καὶ τρόπον καὶ σηκὸν ἀγαπήσαντα. Καὶ
μακάριος εἶ πτωχέων ἐκ ψυχῆς. Τοῦτο γὰρ τῶν πιστῶν
ἐπαινετόν. Καὶ εὐχομαί σε μεῖναι ἄτρεπτον, ἐπειδὴ οὐδὲν
σταθερότερον ἔχομεν, ἀλλ' ὡς ἀνέμοις ταῖς κούφαις βοαῖς
10 ὀπιζόμεθα.

ΡΕΑ΄.- ΘΩΜΑ ΚΟΜΗΤΙ
Ἐπαινετική.

Καὶ γράφεις λαμπρῶς, καὶ πέμπεις ἀβρῶς, καὶ μένοις
φαιδρός, ὁ τοῖς πᾶσι χρηστός.

15 **ΡΕΒ΄.- ΙΕΡΑΚΙ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΩ**
Περὶ ἀσκήσεως.

Οὐκ ἀρκεῖ ἡ βρωῖσις καὶ πόσις καὶ στρωμνὴ Ἰωάννου
πρὸς πέρας ἀσκήσεως, τοῖς ταῦτα ζητοῦσιν, ὧ ἄριστε,
ἀλλὰ χρεῖα καὶ τῆς γνώμης Ἰωάννου πρὸς τελείωσιν. Εἰ
20 τοίνυν ἡμῶν ἐπαινεῖς τὴν λιτότητα, κατόρθωσον ἡμῖν τὴν
προαότητα, ἥπερ πᾶσαν ἐκκλίνει περπερείαν.

ΡΕΓ΄.- ΚΥΡΩ

Περὶ τοῦ καλῶς λέγειν καὶ μὴ χρηστῶς πράττειν.

Σοφιστεύεις ὄντως, καὶ γράφων, καὶ κάλλη πλάττεις
25 ὀνομάτων. Χρῆ δὲ καὶ ἀφορμὰς παρέχειν ἐν αὐτοῖς ὠφε-
λείας πραγμάτων. Τὸ γὰρ καλῶς λέγειν κυμβάλῳ παρέοι-
κε, τὸ δὲ χρηστῶς πράττειν ἀγγέλοις συμπέφυκεν. Οἷς καὶ

69. Πρὸβλ. Ἰακ. 1, 6.

70. Ματθ. 3, 4.

160.- ΣΤΟΝ ΤΑΡΑΣΙΟ ΙΣΑΥΡΟ

“Οτι πρέπει νὰ εἶμαστε πάντοτε ἐπάγρυπνοι νοερά.

“Ολοι λένε ὅτι εἶσαι ἀνώτερος ἀπὸ τὴν καταγωγὴ καὶ τὴν πατρίδα σου καὶ ὁμολογοῦν ὅτι ἔχεις χρηστὸ ἦθος, ἀφοῦ δὲν διατήρησες τὴ σκληρότητα τῶν ὀρίων τῆς γενιᾶς σου, ἀλλὰ ἀγάπησες τὸν τρόπο ζωῆς καὶ τὸν ναὸ τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλας. Καὶ εἶσαι μακάριος τώρα πού ζεῖς φτωχὸς μ’ ὅλη τὴν καρδιά σου, γιατί αὐτὸ ἀποτελεῖ ἔπαινο γιὰ τοὺς πιστοὺς. Εὐχομαι νὰ παραμείνεις ὁ ἴδιος, ἐπειδὴ τίποτε δὲν ἔχουμε σταθερώτερο, ἀλλὰ σὰν δυνατοὶ ἄνεμοι μᾶς χτυποῦν οἱ μάταιες φωνές⁶⁹.

161.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΘΩΜΑ

Ἐπαινετική..

Καὶ γράφεις θαυμάσια καὶ στέλνεις μὲ εὐγένεια καὶ μένεις ἀνοιχτόκαρδος, ἐσὺ πού εἶσαι γιὰ ὅλους γεμᾶτος καλωσύνη.

162.- ΣΤΟΝ ΕΞΟΧΩΤΑΤΟ ΙΕΡΑΚΑ

Περὶ ἀσκήσεως.

Δὲν ἀρκεῖ, εὐγενέστατε, τὸ φαγητό, τὸ ποτὸ καὶ τὸ στρώμα τοῦ Ἰωάννη⁷⁰ γιὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς σὲ ὅσους ζητοῦν αὐτά, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἡ πίστη τοῦ Ἰωάννη γιὰ τὴν τελειότητα. Ἐὰν λοιπὸν ἐπαινεῖς τὴ δική μας λιτὴ ζωὴ, προσπάθησε νὰ ἀποκτήσεις καὶ τὴν πραότητά μας, ἡ ὁποία διώχνει κάθε ἀλαζονεία.

163.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΟ

Τὸ νὰ μιᾶ κανεῖς καλὰ, ἀλλὰ νὰ μὴν ἐνεργεῖ ὀρθά.

Ἄσκεις πράγματι τὴ σοφιστικὴ τέχνη, ὅταν γράφεις καὶ πλάθεις ὠραῖες λέξεις. Πρέπει ὅμως μὲ αὐτὰ νὰ παρέχεις καὶ ἀφορμὴ γιὰ ὠφέλεια μὲ ἔργα. Γιατὶ τὸ νὰ μιᾶς καλὰ μοιάζει μὲ κύμβαλο⁷¹, τὸ νὰ πράττεις ὅμως ἀγαθὰ εἶναι σύμφυτο μὲ

71. Α' Κορ. 13, 1.

ἔμφοδος καὶ ἀμέλητος ὑπακοή τὸ ποιεῖν τὰ θελήματα τοῦ Θεοῦ μαρτυρεῖ.

ΡΞΔ'.- ΜΑΡΤΥΡΙΩ

Περὶ ὑπερηφανίας.

5 Ὑπερηφάνοις ὁ Θεὸς ἀντιτάσσεται, ἐπειδὴ καὶ τῷ ἄρχοντι αὐτῶν ἐξ ἀρχῆς ἀντετάξατο. Σκόπει τοίνυν ὅσον ἐστὶ καὶ Θεὸν ἔχειν ἀντίμαχον, καὶ τὸν ἀρχαῖον ἀντάρτην συμμετόχον.

ΡΞΕ'.- ΑΥΣΟΝΙΩ

10 Περὶ ὀρθῆς χρήσεως τῆς ἀρχῆς.

Πολλοὶ μὲν ἀρχὰς ἐξ ἀρχῶν ἄλλας ἀμείδουσιν, ἐκ τῶν ἠσσόνων ἴσως τὰς μείζους, οἱ χρηστῶς ταύτας ἰθύνοντες. Τινὲς δὲ οὐ μόνον τῶν κρειττόνων τὰς ἥττους ἠλλάξαντο, ἀλλὰ καὶ οἰκτρῶς προσαπώλοντο, οἷς οὐκ ἦν βοήθεια ἢ
15 κυβέρνησις. Σὲ δὲ ἐκ τῶν θρόνων τῆς εὐαρχίας αἱ οὐράνιοι παραδέξονται τάξεις, αἷς ἑαυτὸν πεποίηκας προσφιλῆ, καὶ πτωχῶν φιλοθέων κηδόμενος, καὶ κατόπιν πάντα τοῦ δικαίου τιθέμενος

ΡΞΖ'.- ΜΑΡΤΙΑΝΩ

20 Περὶ νήψεως.

Τὴν μὲν τοῦ νότου βασίλισσαν ἀκοή σοφίας ἐκ τῶν περᾶτων τῆς γῆς ἐκτεῖναι πρὸς Σολομῶντα παρώτρυνε, σὲ δὲ Κύριος καθ' ἡμέραν ἐμδοῶν, νῆψαι καὶ βλέψαι πρὸς τὸ συμφέρον οὐκ ἔπεισε. Πρόσεχε τοίνυν μὴ ὑπ' ἐκείνης κρι-
25 θῆς, ὅτι τὴν μὲν φῆμαι καὶ λόγοι ἐπτέρωσαν, σὲ δὲ καὶ ὄψις καὶ πράξις τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐνεργειῶν οὐδαμῶς ἐβελτίωσαν.

τούς ἀγγέλους, τῶν ὁποίων ἡ ὑπακοή μὲ φόβο καὶ χωρὶς φροντίδα μαρτυρεῖ τὴν ἐκτέλεση τῶν θελημάτων τοῦ Θεοῦ.

164.- ΣΤΟΝ ΜΑΡΤΥΡΙΟ

Γιὰ τὴν ὑπερηφάνεια.

Ὁ Θεὸς ἀντιτάσσεται στοὺς ὑπερήφανους⁷², ἐπειδὴ καὶ στὴν ἀρχὴ ἀντιτάχθηκε στὸν ἀρχηγό τους. Σκέψου λοιπὸν πόσο ἐπικίνδυνο εἶναι νὰ ἔχεις καὶ τὸν Θεὸ ἀντίπαλο, καὶ τὸν ἀρχαῖο ἀντάρτη σύμμαχο.

165.- ΣΤΟΝ ΛΥΣΟΝΙΟ

Γιὰ τὴν ὀρθὴ χρήση τῆς ἐξουσίας.

Πολλοὶ βέβαια ἀλλάζουν τὸ ἓνα ἀξίωμα μὲ ἓνα ἄλλο, καὶ αὐτοὶ ποὺ τὰ ἀσκοῦν μὲ ἀρεστὸ τρόπο ἀπὸ τὰ κατώτερα ἀνεβαίνουν ἴσως στὰ ἀνώτερα. Κάποιοι ὅμως ὄχι μόνον ἀλλάξαν τὰ ἀνώτερα μὲ κατώτερα, ἀλλὰ καὶ καταστράφηκαν μὲ τὸν χειρότερο τρόπο, χωρὶς νὰ βοηθήθηκαν ἀπὸ τὴν ἐξουσία. Ἐσένα ὅμως θὰ σὲ ἀποδεχθοῦν γιὰ τὴν ὀρθὴ ἀσκηση τῆς ἐξουσίας σου οἱ οὐράνιες δυνάμεις, στίς ὁποῖες κατέστησες ἀγαπητὸ τὸν ἑαυτὸ σου, γιὰ τὴν φροντίζεις γιὰ τοὺς φτωχοὺς ποὺ ἀγαποῦν τὸν Θεό, καὶ γιὰ τὴν τὰ βάζεις ὅλα μετὰ ἀπὸ τὸ δίκαιο.

166.- ΣΤΟΝ ΜΑΡΤΙΑΝΟ

Περὶ νήψεως.

Τῇ βασίλισσα βέβαια τοῦ νότου τὴν παρότρυνε νὰ ἐπισκεφθεῖ τὸν Σολομώντα ἀπὸ τὰ μακρινὰ μέρη τῆς γῆς ἢ φήμη τῆς σοφίας του⁷³, ἐσένα ὅμως δὲν σὲ ἔπεισε νὰ συνέλθεις ἀπὸ τὸν πνευματικὸ ὕπνο καὶ νὰ κοιτάξεις τὸ συμφέρον σου ὃ ἴδιος ὁ Κύριος, ἃν καὶ φωνάζει κάθε μέρα. Πρόσεχε λοιπὸν μήπως κριθεῖς ἀπὸ ἐκείνη, γιὰ τὴν σὲ ἐκείνη ἔδωσαν φτερὰ νὰ τὸν ἐπισκεφθεῖ φῆμες καὶ λόγια, ἐνῶ ἐσένα δὲν σὲ βελτίωσε καθόλου οὔτε ἡ ὄψη οὔτε ἡ πράξις τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Χριστοῦ.

73. Ματθ. 12, 42.

ΡΕΖ'.- ΗΣΑΪΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

᾿Οτι οὐ δεῖ χαίρειν μάχαις καὶ θορύβοις.

Τὸν μάχαις χαίροντα καὶ θορύβοις τερπόμενον καὶ
 μᾶλλον μισεῖσθαι παρὰ πάντων σπουδάζοντα τί ἂν τις
 5 ἄρμοδίως καλέσειεν, ἢ φαῦλον δαίμονα, ἐκ τῆς γνώμης
 τὴν φύσιν ἀλλάξαντα; Ἐπεὶ οὖν καὶ πρὸ καιροῦ βασανίζει
 Χριστὸς καὶ ἐνταῦθα τοὺς δαίμονας, κάκει σὺν τῷ πατρὶ
 αὐτῶν πῦρ αὐτοῖς αἰώνιον ἐπηγγείλατο, ἢ παῦσαι φιλοτά-
 ραχον ζωὴν μετερχόμενος, ἢ γίνωσκε κἀνταῦθα μᾶστιξιν
 10 ὑποκείμενος, κάκεισε τὴν ἄμυναν οὐ λησόμενος

ΡΕΗ'.- ΖΩΙΑΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

Διὰ τί ἡ θεία Γραφή οἶνον καλεῖ τὸν ἀληθῆ
 τῆς θείας γνώσεως λόγον.

Ἐπειδὴ ἄμπελον ἑαυτὸν ὁ Κύριος προσηγόρευσε, τὸ
 15 νόστιμον καὶ καρδίαν εὐφραῖνον παρασχόμενος κήρυγμα,
 οἶνον ἀναγκαίως καλεῖ ἡ θεία Γραφή τὸν ἀληθῆ θείας
 γνώσεως λόγον. Τοῦτον καὶ ἐν κρατῆρι ἡ σοφία ποτίζει,
 κρατῆρα τὴν τοῦ Κυρίου πλευρὰν ὀνομάζουσα, ἐξ ἧς ἡμῖν
 ἡ τῆς ζωῆς εὐφροσύνη ἐπήγασεν.

20

ΡΕΘ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Εἰς τὸ εἰρημένον, «Οἱ κάπηλοί σου».

Τὴν τοῦ θείου Πνεύματος ἐπιφοίτησιν δεξάμενοι οἱ τοῦ
 Κυρίου ἀπόστολοι, γλεύκους εἶναι μεστοὶ ἐνομίσθησαν καὶ
 εἰς πάντα τὰ ἔθνη τὴν ἀληθῆ καὶ ἀνόθευτον πόσιν τῶν μυ-
 25 στηρίων ἐκόμισαν. Τοὺς τοίνυν τὴν θείαν παραχαράσσον-
 τας παιδεύσιν καὶ νόθοις καὶ ἐξιτήλοις ἐντάλμασι τὰ οὐ-
 ράνια ἐπιθολοῦντας διδάγματα, Μανιχαίους καὶ Σίμωνας
 καὶ Μοντανοὺς καὶ Ναυάτους, Ἀρείους καὶ Μακεδονίους,

74. Ματθ. 8, 29.

76. Ἰω. 15, 1.

75. Ματθ. 25, 41.

77. Παροιμ. 9, 5.

167.- ΣΤΟΝ ΗΣΑΪΑ ΤΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

“Οτι δὲν πρέπει νὰ χαϊρόμαστε μὲ τὶς μάχες καὶ τοὺς θορύβους.

Αὐτὸν ποὺ χαίρεται μὲ τὶς μάχες καὶ εὐχαριστεῖται μὲ τοὺς θορύβους καὶ ἐπιδιώκει μᾶλλον νὰ μισεῖται ἀπὸ ὅλους, πῶς θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ τὸν χαρακτηρίσει πιὸ κατάλληλα, παρὰ ὡς πονηρὸ δαίμονα, ποὺ μὲ τὶς ἐπιθυμίες του ἄλλαξε τὴ φύση του; Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Χριστὸς βασανίζει καὶ ἐδῶ τοὺς δαίμονες⁷⁴ πρὶν ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ἔσχατο καιρὸ, καὶ ἐκεῖ τοὺς ὑποσχέθηκε αἰῶνια φωτιὰ μαζὶ μὲ τὸν πατέρα τους, ἢ σταμάτησε νὰ ζεῖς ζωὴ ποὺ ἀγαπᾷ τὶς ταραχές, ἢ γνώριζε ὅτι καὶ ἐδῶ θὰ ὑποστεῖς τιμωρίες, καὶ ἐκεῖ δὲν θὰ ἀποφύγεις τὴν ἀνταπόδοση.

168.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΖΩΙΛΟ

Γιατί ἡ θεία Γραφή ὀνομάζει οἶνον τὸν ἀληθῆ λόγον τῆς θείας γνώσεως.

Ἐπειδὴ ὁ Κύριος ὀνόμασε τὸν ἑαυτὸ του ἀμπέλι⁷⁶, προσφέροντας τὸ νόστιμο κήρυγμα ποὺ εὐφραίνει τὴν ψυχὴ, κατ’ ἀναγκὴ ἡ Γραφή ὀνομάζει οἶνον τὸν ἀληθινὸ λόγον τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸν ἡ σοφία τὸν κερνάει μὲ οἶνοδοχεῖο⁷⁷, ὅπως ὀνομάζει τὴν πλευρὰ τοῦ Κυρίου, ἀπὸ τὴν ὁποία πήγασε γιὰ μᾶς ἡ εὐφροσύνη τῆς ζωῆς⁷⁸.

169.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Στὸ χωρίο, «Οἱ κάπηλοί σου ...».

“Ὅταν οἱ ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου δέχθηκαν τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ ἁγίου Πνεύματος, θεωρήθηκαν ὅτι ἦταν μεθυσμένοι ἀπὸ μοῦστο⁸⁰ καὶ μετέφεραν σὲ ὅλους τοὺς λαοὺς τὴν ἀληθινὴ καὶ ἀνόθευτη μετάληψη τῶν μυστηρίων. Αὐτοὺς λοιπὸν ποὺ παραχαράσσουν τὴ θεία διδασκαλία καὶ θολώνουν τὰ οὐράνια μὲ νόθες καὶ φθαρτὲς ἐντολές, τοὺς Μανιχαίους, τοὺς Σίμωνες, τοὺς Μοντανούς, τοὺς Ναυατιανούς, τοὺς Ἀρειανούς, τοὺς Μακεδονίους, τοὺς Φωτεινοὺς καὶ ὅλους ἐκείνους ποὺ ἔχουν

78. Ἰω. 19, 34.

79. Ἦσ. 1, 22.

80. Πράξ. 2, 13.

Φωτεινούς τε καὶ τοὺς τούτοις ὁμόφρονας, καπήλους εἰκότως προσαγορεύει, μιγνύντας τὸν οἶνον ὕδατι, τῇ ἀκραιφνεῖ τῶν θείων λόγων σοφία τοὺς οἰκείους σχετλιασμοὺς ἐπεισάγοντας.

5

ΡΟ'.- ΧΑΙΡΗΜΟΝΙ

Περὶ τῶν ἀναξίως τῶν μυστηρίων κοινωνούντων.

Φασὶ σέ τινες πάντα μὲν ἀπηγορευμένα, τινὰ δὲ πράττειν καὶ ἄθεσμα, τοῖς δὲ θείοις μυστηρίοις τὰς χεῖρας προτείνειν συνεχῶς καὶ μετέχειν τολμηρῶς τῶν ἀψαύστων σοι.
 10 Καί μοι λίαν ἐπήλθε θαυμάσαι σου τὴν ἀναίδειαν, ὅτι ταῖς τῶν δαιμόνων τραπέζαις εἰς κόρον κοινωνῶν, καὶ τραπέζης Κυρίου μετέχειν οὐ φοβῆ. Ἔρα οὖν μή τίς σε βρόχος καταλάβῃ, ὡς τὸν Ἰούδαν ἐπὶ τῇ προπετεῖα ἑαυτοῦ ἀπογνόντα, καὶ τὴν προδοσίαν ἐνεργοῦντα, καὶ τὴν κοινωνίαν
 15 ἀπαιτοῦντα.

ΡΟΑ'.- ΤΟΙΣ ΥΙΟΙΣ ΝΕΙΛΟΥ

Περὶ ὁμονοίας.

Τί ἀρνεῖσθε τὴν φύσιν, ἢ ἀγνοεῖτε τὴν κλησιν; Ἡ μὲν γὰρ ἐκ μιᾶς ὑμᾶς προήγαγε νηδύος, ἢ δὲ διὰ μιᾶς ἀνεγέννησεν ἐλπίδος. Ἡ τὴν προτέραν τοίνυν αἰδέσθητε γέννησιν, ἢ τὴν δευτέραν φοβήθητε ἀναγέννησιν, καὶ σπείσασθε πρὸς ὁμόνοιαν, εἴτε τῆς φύσεως, εἴτε τῆς κλήσεως

ΡΟΒ'.- ΑΡΧΟΝΤΙΩ

Εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἀβραάμ πρὸς τὸν πλούσιον,
 25 ὅτι «Μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται».

Χάσμα μέγα ἐστήρικται μεταξὺ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ πλου-

81. Α' Κορ. 10, 21.

82. Πράξ. 1, 18.

83. Ἰω. 13, 27.

τὸ ἴδιο φρόνημα μὲ αὐτούς, σωστὰ τοὺς ὀνομάζει ἡ Γραφή «κάπηλους» ποὺ ἀναμιγνύουν τὸ κρασί μὲ νερό, ἀφοῦ εἰσάγουν στὴν ὀλοκάθαρη καὶ γνήσια σοφία τῶν θείων λόγων τὶς δικῆς τους φαντασίες.

170.- ΣΤΟΝ ΧΑΙΡΗΜΟΝΑ

Γιὰ ἐκείνους ποὺ κοινωνοῦν ἀνάξια τὰ μυστήρια.

Λένε κάποιοι γιὰ σένα ὅτι, ἐνῶ κάνεις ὅλα ὅσα ἀπαγορεύονται, καὶ πολλές φορές καὶ κάποια παράνομα, συνεχίζεις νὰ ἀπλώνεις τὰ χέρια σου στὰ θεῖα μυστήρια καὶ νὰ κοινωνεῖς μὲ θράσος αὐτὰ ποὺ δὲν σοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ἀγγίζεις. Καὶ μοῦ ἤρθε πραγματικά νὰ θαυμάσω τὴν ἀναίδειά σου, γιατί, ἐνῶ κάθεσαι καὶ χορταίνεις στὰ τραπέζια τῶν δαιμόνων, δὲν φοβᾶσαι νὰ συμμετέχεις καὶ στὴν τράπεζα τοῦ Κυρίου⁸¹. Σταμάτησε λοιπόν, γιὰ νὰ μὴν σὲ σφίξει κάποια θηλιά⁸², ὅπως τὸν Ἰούδα, ποὺ ἔπεσε σὲ ἀπόγνωση ἐξαιτίας τῆς θρασύτητάς του, ὁ ὁποῖος καὶ τὴν προδοσία ἐνεργοῦσε, καὶ συγχρόνως ἀπαιτοῦσε τὴν κοινωνία⁸³.

171.- ΣΤΟΥΣ ΥΙΟΥΣ ΤΟΥ ΝΕΙΛΟΥ

Γιὰ τὴν ὁμόνοια.

Γιατί ἀρνεῖσθε τὴ φύση καὶ περιφρονεῖτε τὴν κλήση; Γιατί ἡ πρώτη σᾶς ἔφερε στὴ ζωὴ ἀπὸ τὴν ἴδια κοιλιά, ἐνῶ ἡ δεύτερη σᾶς ξαναγέννησε μὲ τὴν ἴδια ἐλπίδα. Ἡ λοιπὸν ντραπεῖτε καὶ σεβασθεῖτε τὴν πρώτη γέννηση, ἢ φοβηθεῖτε τὴ δεύτερη ἀναγέννηση, καὶ σπεύσατε σὲ ὁμόνοια, εἴτε πρὸς αὐτὴ ποὺ ἀπαιτεῖ ἡ φύση, εἴτε πρὸς τὴν ἄλλη ποὺ ἀπαιτεῖ ἡ κλήση.

172.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΙΟ

Στὸν λόγο τοῦ Ἀβραάμ πρὸς τὸν πλούσιο· «Ἀνάμεσα σὲ σᾶς καὶ σὲ μᾶς ὑπάρχει μεγάλο κενό»⁸⁴.

Μεγάλο κενὸ ὑπάρχει ἀνάμεσα στὸν ἴδιο καὶ στὸν πλούσιο

84. Λουκᾶ 16, 26.

σίῳ τιμωροῦμένου ὁ Ἄβραάμ ἀπεκρίνατο, τὴν τῶν δικαίων πρὸς τοὺς πταίοντας διαφορὰν ἐνδεικνύμενος. Ὁ μὲν γὰρ φιλόξενος ἦν καὶ φιλόπτωχος, τοὺς μακρὰν ἀπωκισμένους δεχόμενος, ὁ δὲ πρὸ τῆς θύρας ἤλκωμενον, ἀνήλεστος ἐκτρεπόμενος. Ὡσπερ οὖν ἐναντίαί αἱ προθέσεις, οὕτως ἀμιγῆς ἢ μετάστασις τῶν μὲν τὴν ἄνεσιν, τῶν δὲ τὴν κόλασιν δεξαμένων.

ΡΟΓ΄.- ΜΑΡΚΩ ΜΟΝΑΧΩ

Πρὸς μοναχὸν τόπον ἐκ τόπου ἀμείβοντα.

10 Τοὺς ἀστηρίκτους καὶ σοὶ προσεικότητα, ἀβέβαιε, χνοῦν ἐκριπτούμενον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς ὁ Προφήτης ἐκάλεσεν. Εἰ γὰρ φυτευθεὶς παρὰ τοῦ μακαρίου Ἄμμωνος, καὶ ποτισθεὶς θεοφιλῶς, καὶ ἀσφαλῶς ἐδρασθεὶς, καὶ καρπὸν ἐνηνοχῶς, ὡς ὠόμεθα, πολλοὺς οἴκους περινο-
15 στεῖς, οὐ χάριν παιδεύσεως, ἀλλ' ἀβροτέρας σιτήσεως, τίς σε κατ' ἀξίαν ὀδύρατο, καὶ σαντὸν ἀπολλύντα, καὶ πολλοὺς ἀχρειοῦντα, οἷς ἢ νεότης τὴν εὐκολίαν εἰσποιεῖται συμφέρουσαν;

ΡΟΔ΄.- ΚΥΡΗΝΙΩ ΗΓΕΜΟΝΙ

20 Περὶ τοῦ μὴ δικάζειν καὶ καταδικάζειν ἄνευ ἀπολογίας.

Χάρτην ἡμῖν οἱ πολῖται πεπόμφασι, προπαγέντα τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἔφησαν, πρὶν ἐπιθῆ τῆς πόλεως, ὅς καὶ ἀπολογίας πάντα γυμνοῖ καὶ τῆς ἐν Ἐκκλησίᾳ φυγῆς, ὅπερ
25 οὐ μόνον ἀπηνείας ἐστίν, ἀλλὰ καὶ ἀσεβείας ἔχει ὑπόνοιαν. Εἰ γὰρ ἀπολογίας οὐ μεταδιδούς, οὐδὲ φυγὴν πρὸς

πού βρισκόταν στην κόλαση, απάντησε ὁ Ἀβραάμ, δείχνοντας τὴ διαφορὰ πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στοὺς δίκαιους καὶ στοὺς ὑποκείμενους σὲ πταίσματα. Γιατὶ ὁ ἕνας ἦταν φιλόξενος, ἀγαποῦσε τοὺς φτωχοὺς καὶ δεχόταν ἐκείνους πού ἔρχονταν ἀπὸ μακριά, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἔδιωχνε ἀσπλαγχνα τὸν γεμᾶτο πληγῆς πού βρισκόταν μπροστά στὴν πόρτα του. Ὅπως λοιπὸν οἱ διαθέσεις ἦταν ἀντίθετες, ἔτσι εἶναι ὀλοκάθαρα ἡ ἀλλαγὴ τῆς ζωῆς, ἀφοῦ οἱ πρῶτοι δέχονται τὴν ἀνάπαυση, καὶ οἱ δεῦτεροι τὴν τιμωρία.

173.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΜΑΡΚΟ

Πρὸς μοναχὸ πού ἀλλάζει τόπους διαμονῆς.

Αὐτοὺς πού δὲν μένουν κάπου σταθερὰ καὶ μοιάζουν μὲ σένα, ἀσταθέστατε, ὁ προφήτης τοὺς ὀνόμασε ἄχυρο λεπτὸ πού ἔξαφανίζεται ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς⁸⁵. Γιατὶ ἂν, ἐνῶ φυτεύθηκες ἀπὸ τὸν μακάριο Ἀμμωνα, καὶ ποτίστηκες μὲ ὅσα εἶναι ἀγαπητὰ στὸν Θεό, καὶ στερεώθηκες μὲ ἀσφάλεια, καὶ ἔφερες καρπούς, ὅπως νομίζουμε, περιφέρεσαι τώρα σὲ πολλὰ σπίτια, ὄχι μὲ σκοπὸ τὴ μάθηση, ἀλλὰ γιὰ καλύτερο φαγητό, ποιὸς θὰ μπορούσε νὰ σὲ κλάψει ὅπως σοῦ ἀξίζει, τὴ στιγμή πού καὶ τὸν ἑαυτὸ σου καταστρέφεις, καὶ πολλοὺς ἔξαχρειώνεις, αὐτοὺς στοὺς ὁποίους ἡ νεανικὴ ἡλικία παρουσιάζει τὴν εὐκολία ὡς συμφέρουσα;

174.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΑ ΚΥΡΗΝΙΟ

Γιὰ τὸ ὅτι δὲν πρέπει νὰ δικάζει κανεὶς καὶ νὰ καταδικάζει χωρὶς ἀπολογία.

Οἱ πολῖτες μᾶς ἔστειλαν ἔγγραφο, πρὶν φθάσεις στὴν πόλη, πού εἶναι σημαντικότερο ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ὅπως εἶπαν, καθὼς ἀφαιρεῖ ἀπὸ ὅλους τὸ δικαίωμα τῆς ἀπολογίας καὶ τὴν καταφυγὴ στὴν ἐκκλησία, πρᾶγμα πού δὲν εἶναι μόνον δεῖγμα σκληρότητας, ἀλλ' ἔχει καὶ τὴν ὑποψία τῆς ἀσέβειας. Γιατὶ, ἐάν δὲν δίνεις τὸ δικαίωμα τῆς ἀπολογίας, οὔτε ἐπιτρέπεις τὴν κα-

Θεὸν ἐνδιδοὺς, καὶ συκοφάντας ἐστόμωσας καὶ ἀδικίας ἐπλήθυνας, πῶς οὖν φωράσεις τὸ δίκαιον; Πῶς σώσεις τὸν ἀδικούμενον, ὅς, ἵνα μὴ ἔργον δυνατοῦ γένηται, ἀπορῶν δικαστοῦ τοῦ ἀμύνοντος, πρὸς τὸν ἀχείρωτον ἔδραμε ση-
5 κόν; Ἡ δὲ σκῆψίς ἐστι, τῆς τοῦ δικαστηρίου πράσεως ἢ ἀπόφασις. Ὑπόβηθι τὴν ἀπήνεια, καὶ ἔξεις τὸ πρατήριο ἐυμαρέστατον.

ΡΟΕ'.— ΤΩ ΑΥΤΩ

Ὁ μὴ καλῶς πράττων, μὴ λυπεῖτω κακῶς
10 ἀκούων.

Καὶ τὰ μέτρα ἑαυτῶν ἐπιστάμεθα, καὶ ἐλέγχειν τοὺς πονηροὺς προβεβλήμεθα. Εἰ δὲ τὴν φράσιν φεύγεις ὧν πράττεις, παῦσαι τὴν προᾶξιν, καὶ οὐκ ἔσται ἡ φράσις. Ὁ γὰρ τις ποιεῖν οὐκ αἰσχύνεται, τοῦτο μὴ ἀλνέτω καλούμε-
15 νος. Εἰ δὲ καὶ μόνη ἡ κλήσις ὑβρεῶς ἐστὶν ἕξις, ταύτης ἢ προᾶξις πῶς οὐκ ἂν γενήσεται ὑβρις;

ΡΟΣ'.— ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΑΙΣ

Περὶ δωροληπτῶν.

Ὁ καλὸς Κυρήνιος αὐθὶς κατακοσμεῖ τὸ πρατήριο.
20 Οὐ γὰρ ἂν φαίην κριτήριο, εἰ μὴ δοκίμου καὶ ἀκιβδήλου νομίσματος μόνον, ὃ ὑπὲρ κλεμμάτων κομίζεται. Πράξετε τοίνυν βελτίονα, αὐτῶ μὲν πόρους μὴ φέροντες, ἑαυτοῖς δὲ βρόχους μὴ πλέκοντες. Ἡ γὰρ ὑμετέρα εὐπραγία, ἔστω αὐτῶ δυσπραγία.

25 ΡΟΖ'.— ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Ὁμοιον.

Νῦν πονηρῶς πράττει τὰ Πηλουσιωτῶν, ὅτε καὶ τῶν

ταφυγή στον Θεό, ἐνισχύοντας ἔτσι τοὺς συκοφάντες καὶ πληθύνοντας τὶς ἀδικίες, πῶς τότε θὰ ἀναζητήσεις τὸ δίκαιο; Πῶς θὰ σώσεις ἐκεῖνον ποὺ ἀδικεῖται, ὁ ὁποῖος, προκειμένου νὰ μὴν γίνῃ ἀντικείμενο ἀδικίας ἀπὸ τὸν ἰσχυρὸ καὶ μὴ ἔχοντας δικαστὴ νὰ τὸν ὑποστηρίξῃ, προσέτρεξε στὸ ἀφύλακτο ναΐδριο; Καὶ ἡ πρόφαση βέβαια εἶναι ἡ ἀπόφαση τοῦ δικαστηρίου γιὰ τὴν πώληση. Μείωσε λοιπὸν τὴ σκληρότητα, καὶ θὰ ἔχεις μία ἀγοραπωλησία μὲ πάρα πολὺ καλὸ τίμημα.

175.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

“Ὁποῖος δὲν ἐνεργεῖ σωστά, ἄς μὴν λυπᾶται ἀκούοντας νὰ κατηγορεῖται.

Καὶ τὰ ὄριά μας γνωρίζουμε, καὶ μπορούμε νὰ ἐλέγχουμε τοὺς πονηροὺς. Ἐὰν λοιπὸν δὲν θέλεις νὰ λέγονται αὐτὰ ποὺ κάνεις, σταμάτησε νὰ τὰ κάνεις, καὶ δὲν θὰ λέγεται τίποτε. Γιατί, ἐκεῖνο ποὺ δὲν ντρέπεται κανεὶς νὰ κάνει, ἄς μὴν ἐνοχλεῖται ὅταν γίνεται λόγος γι’ αὐτὸ. Ἐὰν καὶ μόνο τὸ ὄνομα θεωρεῖται προσβολή, πῶς θὰ μπορούσε νὰ μὴ εἶναι προσβολή ἢ πράξη αὐτοῦ;

176.— ΣΤΟΥΣ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΕΣ

Γιὰ ἐκείνους ποὺ δωροδοκοῦνται.

Ὁ καλὸς Κυρήνιος κοσμεῖ καὶ πάλι τὸν τόπο τῆς ἀγοραπωλησίας. Γιατί δὲν θὰ μπορούσα νὰ τὸ ὀνομάσω δικαστήριον, παρὰ μόνο γιὰ τὰ τίμα καὶ νόμιμα χρήματα ποὺ προσφέρονται γιὰ κλοπές. Προβεῖτε λοιπὸν σὲ καλύτερες ἐνέργειες, χωρὶς νὰ προσφέρετε χρήματα σ’ αὐτόν, καὶ χωρὶς νὰ δένετε τὸν ἑαυτὸ σας μὲ θηλιές. Γιατί οἱ δικές σας καλές πράξεις, θὰ εἶναι γι’ αὐτόν αἰτία δυσχερειῶν.

177.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

“Ὁμοιο.

Τὰ πράγματα στὸ Πηλούσιο βρίσκονται τώρα σὲ ἄσχημη

πολιτικῶν ἢ διοικήσεις ὁμοίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν νόσον περιεβάλετο. Καὶ γὰρ καὶ ὁ θαυμαστός Κυρήνιος κατέπτη τὴν ἀρχὴν ἐνημμένος, καὶ ὁ περιδόητος Εὐσέβιος τὴν ποιμαντικὴν ἐμπεπίστευται, καὶ Μάρων οἰκονομεῖ, καὶ Παν-
 5 σόφιος ἀρχιδιακονεῖ. Ὁ μὲν τὰς κρίσεις ἀπεμπολῶν, ὁ δὲ τὰς κλήσεις διαπωλῶν, οἱ δὲ ὑπουργοὶ ὄντες καὶ σπουδασταί. Καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ὑμῖν. Φείσασθε οὖν ἀπρόσοχοι, μὴ καὶ τὸν ἔξω δικαστὴν ἀπολύητε τῆς αἰτίας, εἰς ὑμᾶς ἀφορῶντα καὶ τῶν κερδῶν
 10 ἀφειδοῦντα.

ΡΟΗ.— ΡΟΥΦΙΝΩ

Παράκλησις πρὸς κατάπανσιν ἀδικιῶν.

Ἡ τὰ Πηλουσιωτῶν ἀμαρτήματα, ἢ τὰ Ρωμαίων μέγιστα πράγματα, ἃ διέπεις εὐμενῶς, λαθεῖν σε τὸν παναρκῆ
 15 εὐεργέτην ἐποίησεν, ὅπως Κυρήνιος καὶ τῆς ἀρχῆς ἐπελάβετο καὶ πράττει τὰ ἐνταῦθα πάλιν χαλεπῶς. Αἱ γὰρ πράξεις σφοδραί, αἱ πτωχεῖαι πολλαί, αἱ ἀδικίαι συχναί, ἢ Ἐκκλησία οὐχ οἷα βοηθεῖν. Ἀπέβη τὸ δίκαιον, ὁ νόμος ἠγνόηται, ὁ φόβος τοῖς μὴ παρέχουσι, τὸ μῆκος ὄπλον ἔχει
 20 ὧν δρᾷ. Ἡ παῦσον αὐτὸν τῆς δυνάμεως, ἢ ἴσθι συναπολάυσων αὐτῷ ἐπὶ τοῦ Θεοῦ καὶ κρίματος.

ΡΟΘ.— ΛΥΚΑΙΝῆ

Περὶ χήρας νεωτεριζούσης.

Εἰ τῇ χηρείᾳ ἐγκαρτερεῖς, μὴ πράττε νεώτερα. Εἰ δὲ
 25 καὶ κόσμον περίκεισαι καὶ πένθους ὄνομα κέκτησαι, οὐ

κατάσταση, καθώς ἡ πολιτικὴ διοίκηση ἀπέκτησε τὴν ἴδια ἀρρώστια μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν. Καὶ πράγματι καὶ ὁ ἀξιοθαύματος Κυρήνιος κατρακύλισε πρὸς τὰ κάτω δεμένος μὲ τὴν ἐξουσία, καὶ ὁ περιδόητος Εὐσέβιος ἀνῆλθε στὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα, καὶ ὁ Μάρωνας διαχειρίζεται τὰ οἰκονομικά, καὶ ὁ Πανσόφιος ἔγινε ἀρχιδιάκονος. Ὁ πρῶτος πουλάει τὶς δικαστικὰς ἀποφάσεις, ὁ δεύτερος βγάζει σὲ δημοπρασία τὶς ἱερατικὰς κλήσεις, καὶ οἱ ἄλλοι δύο εἶναι συνεργοὶ καὶ μαθητὲς τους. Καὶ εἶναι πραγματικὰ μακάριος ἐκεῖνος ποὺ δὲν θὰ σκανδαλισθεῖ ἐξαιτίας σας⁸⁶. Σταματήστε λοιπὸν, ἀπρόσεκτοι, γιὰ νὰ μὴν λύσετε τὰ χέρια τοῦ δικαστῆ ποὺ βρίσκεται ἔξω ἀπὸ ὅλα αὐτὰ καὶ ἔχει τὴν προσοχὴν του στραμμένη πάνω σας καὶ δὲν ὑπολογίζει τὰ κέρδη σας.

178.- ΣΤΟΝ ΡΟΥΦΙΝΟ

Παράκληση πρὸς κατάπαυση ἀδικιῶν.

Τὰ ἀμαρτήματα τῶν Πηλουσιωτῶν ἢ τὰ σπουδαῖα πράγματα τῶν Ρωμαίων, τὰ ὅποια ἐσὺ διοικεῖς σωστά, εἶναι ἡ αἰτία ποὺ ἐσύ, ὁ μέγας εὐεργέτης, δὲν πρόσεξες ὅτι ὁ Κυρήνιος ἀνέλαβε τὴν ἐξουσία καὶ ἔχει ὁδηγήσει τὰ πράγματα ἐδῶ σὲ ἀσχημὴν κατάσταση. Καὶ πράγματι οἱ ἀγοραπωλησίαι εἶναι μεγάλες, ἡ φτώχεια πολλή, οἱ ἀδικίαι συχνές, καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι σὲ θέσιν νὰ βοηθήσει. Ἡ δικαιοσύνη ἔφυγε, ὁ νόμος ἀγνοεῖται, ὁ φόβος ἔχει καταλάβει ὅσους δὲν πληρώνουν, καὶ ὁ Κηρύνιος χρησιμοποιοῖ τὴν ἀπόσταση γιὰ νὰ τὸν προστατεύει σὲ ὅσα κάνει. Ἡ λοιπὸν ἀπομάκρυνέ τον ἀπὸ τὴν ἐξουσία, ἢ γνώριζε ὅτι θὰ γευθεῖς ὅτι καὶ αὐτὸς μπροστὰ στὸν Θεὸ καὶ τὸ δικαστήριό του.

179.- ΣΤΗ ΛΥΚΑΙΝΑ

Πρὸς χήρα ποὺ συμπεριφερόταν σὰν νέα.

Ἐὰν ἀντιμετωπίζεις μὲ ὑπομονὴ τὴν χηρεία, μὴ συμπεριφέρεσαι σὰν νέα. Ἐὰν ὁμως καὶ στολίζεσαι καὶ συγχρόνως ἔχεις

συμβαίνει τὰ πράγματα. Ἡ θάτερον οὖν ἀπόλιπε, ἢ τὴν αἰδῶ μὴ καθύβριζε.

ΡΠ.- ΘΕΟΦΡΟΝΙΩ

5 Ὅτι διὰ τῆς πράξεως γνωρίζονται αἱ ἀρεταί,
ἢπερ διὰ λόγου.

Οὐ ῥημάτων ἀπαγγελία, ἀλλὰ πραγμάτων διακονία, τὸν τῆς θείας παιδείσεως ζηλωτὴν ἀποφαίνει. Οὐδὲ γὰρ ὁ ἀρχαῖος ἀντάρτης, ἐπειδὴ τῶν θείων χρησμῶν ἐμέμνητο, πειράζων τὸν Κύριον, ἐπαινετὸς ἦν ἄρα τῆς τούτων μαθή-
10 σεως, ἀλλὰ ἀπόκριτος καὶ ἀπόβλητος, ὅτι, τὴν γνῶσιν ἔχων, τὴν πράξιν ἀρνεῖται. Εἰ τοίνυν μὴ κοῦφος φαίνεσθαι βούλει καὶ ἐπὶ γλώττης μόνῃς ἔχων τὴν παιδείαν, ἔργῳ ἐπίδειξον ταύτην. Οὐδὲ γὰρ τῆς ἔσωθεν ὀπλοφορίας ὁ Γολιάθ ἀπώνατό τι, τοῖς ἔσωθεν ἀσθενῶν βοηθήμασιν.

15 ΡΠΑ.- ΩΡΙΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ

Ὅτι οὐκ ἀπονοίας ἦν ἡ κατὰ Ἀνανίου καὶ Σαπφείρης ἀγανάκτησις τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, ἀλλὰ χρήσιμος τῇ ἀρχῇ τοῦ κηρύγματος.

Οὐκ ἀπονοίας ἐστίν, ὡς φιλολογώτατε, ὁ κατὰ τῶν παι-
20 σάντων φόνος τοῦ σοφωτάτου Πέτρου, ἀλλὰ διδασκαλίας προγνωστικῆς τὰ πολλὰ τῶν ἀνθρώπων προῖωμένης ἀμαρτήματα. Τότε γὰρ ἀρξάμενοι τὰ τοῦ Εὐαγγελίου καταβάλλεσθαι σπέρματα καὶ εὐθύς παρανατεΐλαντα ἔωρακότες ζιζάνια, σοφῶς αὐτὰ παραχρῆμα ἐξέτιλαν, ἵνα μὴ, τῷ
25 σίτῳ συναυξηθέντα, τῷ μέλλοντι πρὸς καῦσιν πυρὶ φυλαχθῇ. Οὕτω καὶ Μωσῆς ὁ θεσπέσιος, τὰ τοῦ νόμου ἐκ προοιμίων παραβαθέντα θεώμενος, εἰ καὶ ἐπὶ βραχεῖ ἄμαρ-

87. Ματθ. 4, 1-11.

88. Α' Βασ. 17, 1.

τὸ ὄνομα ὅτι πενθεῖς, αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν συμβιδάζονται. Ἡ ἐγκατάλειψε λοιπὸν τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ μὴν προσβάλλεις τὴν αἰδῶ.

180.— ΣΤΟΝ ΘΕΟΦΡΟΝΙΟ

“Οτι οἱ ἀρετῆς γίνονται γνωστὲς ἀπὸ τὶς πράξεις
καὶ ὄχι ἀπὸ τὰ λόγια.

Ἐκεῖνον ποῦ εἶναι ζηλωτῆς τῆς θείας διδασκαλίας, δὲν τὸν παρουσιάζουν τέτοιον τὰ λόγια του, ἀλλὰ ἡ ἔμπρακτῃ ἐφαρμογῇ τῶν λόγων. Γιατὶ οὔτε καὶ ὁ ἀρχαῖος ἀντάρτης, ἐπειδὴ χρησιμοποίησε τὰ θεῖα λόγια, ὅταν πείραζε τὸν Κύριον⁸⁷, ἦταν ἀξιέπαινος γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν ὅτι τὰ γνώριζε, ἀλλὰ ἀπορριπτέος καὶ ἀπόβλητος, γιατί, ἐνῶ τὰ γνωρίζει, δὲν τὰ ἐφαρμόζει. Ἐὰν λοιπὸν δὲν θέλεις νὰ φαίνεσαι κενὸς περιεχομένου καὶ ὅτι ἔχεις τὴν ἀρετὴ μόνον στὴ γλῶσσα, φανέρωσε τὴν μὲ τὰ ἔργα σου. Γιατὶ οὔτε ὁ Γολιάθ κέρδισε τίποτε μὲ τὴν ἔξωτερικὴ πανοπλία του, ἀφοῦ δὲν εἶχε τὰ ἐσωτερικὰ βοηθήματα⁸⁸.

181.— ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΩΡΙΩΝΑ

“Οτι ἡ ἀγανάκτηση τοῦ ἀποστόλου Πέτρου ἐναντίον τοῦ Ἄνανια καὶ τῆς Σαπφείρας δὲν ἦταν ἐνέργεια ἀνοησίας, ἀλλὰ χρησιμὴ γιὰ τὴν ἐναρξὴ τοῦ κηρύγματος⁸⁹.

Ὁ φόνος, φίλε τῆς μελέτης καὶ τῆς ἔρευνας, ἀπὸ τὸν σοφώτατο Πέτρο ἐκείνων ποῦ ὑπέπεσαν σὲ πταῖσμα, δὲν ἦταν ἀνόητη ἐνέργεια, ἀλλὰ προγνωστικὴ διδασκαλία, ποῦ δείχνει ὅτι γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων τὰ πολλὰ ἁμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ δηλαδὴ τότε εἶχαν ἀρχίσει νὰ ρίχνουν τοὺς σπόρους τοῦ Εὐαγγελίου καὶ εἶδαν ὅτι ἀμέσως φύτρωσαν καὶ τὰ ζιζάνια, μὲ σοφία τὰ ξερρίζωσαν ἀμέσως, γιὰ νὰ μὴ συμβεῖ, ἀφοῦ μεγαλώσουν μαζί μὲ τὸ σιτάρι, φυλαχθοῦν γιὰ καύση στὴ μελλοντικὴ φωτιά⁹⁰. Ἔτσι καὶ ὁ θαυμαστός Μωυσῆς, βλέποντας νὰ παραβαίνεται ὁ νόμος ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἂν καὶ ἐπρό-

89. Πράξ. 5, 5-10.

90. Ματθ. 13, 25.

τήματι καταλευσθῆναι ἐν Σαββάτῳ ξυλλογοῦντα ἐκέλευσε, τοῦτο Θεὸν γεγραφῶς ἀποφήνασθαι. Ἐπὶ μικρῷ γὰρ καὶ μείζονι ἢ παράβασις κρίνεται. Ὡς καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ γένους προπάτορες ξύλου γεύσει τὸν πολυώδυνον κατεδιδάσθησαν καὶ βίον καὶ θάνατον.

ΡΠΒ'.- ΗΡΑΚΛΕΙΔΙ ΕΠΙΣΚΟΠῶ

Διὰ τί λέγεται ὁ Κύριος μαργαρίτης καὶ διὰ τί ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀπεικιάσθη.

10 Ὁ τὸν πολύτιμον μαργαρίτην ζητήσας καὶ πάντων αὐτῶ τῶν προσόντων ἀντισταθμίσας, ὁ νέος ἐστὶ τοῦ Κυρίου λαός, τῆς πατρῶας καὶ οὐσίας καὶ θρησκείας καταφρονῶν, καὶ τὸν Κύριον τῆς δόξης ζητῶν. Μαργαρίτης δὲ κέκληται, ἐπειδὴ τῷ θυθῶ τῆς θεότητος ἥνωται καὶ μόνοις
15 τοῖς ἀλιεῦσι καὶ τοῖς αὐτοῦ ὑποφήταις ἐγνώρισταί.

ΡΠΓ'.- Τῶ ΑΥΤῶ

Τίνες «οἱ καταβαίνοντες εἰς θάλασσαν ἐν πλοίοις, ποιοῦντες ἐργασίαν ἐν ὕδασι πολλοῖς».

«Οἱ καταβαίνοντες εἰς θάλασσαν ἐν πλοίοις, ποιοῦντες
20 ἐργασίαν ἐν ὕδασι πολλοῖς», οἱ τοῦ Κυρίου τυγχάνουσι θεοφόροι ἀπόστολοι, καὶ ἐκ τοῦ προτέρου τοῦτο ὄντες ἐπιτηδεύματος, καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ βίῳ ζωγρευτικῆς ἐργασίας. Ἐπειδὴ γὰρ ὡς κυμάτων ἐπανάστασις φλεγμαίνει καὶ κατευνάζεται τῶν ἀνθρώπων τὰ πράγματα, εἰκότως θά-
25 λασσαν τὴν τούτων ἀνωμαλίαν οἱ θεῖοι καλοῦσιν χρησμοί. Οἱ δὲ ταύτην γαληνεύσαντες, ἐν ὕδασι πολλοῖς πεποιῆσθαι τὴν ἐργασίαν ἐρρήθησαν.

91. Ἄριθμ. 15, 32.

92. Γεν. 3, 11.

93. Ματθ. 13, 45-46.

κειτο γιά μικρό ἁμάρτημα, διέταξε νὰ λιθοβολισθεῖ ἐκεῖνος πού ἔκοβε ξύλα τὸ Σάββατο, λέγοντας ὅτι ὁ Θεὸς τὸ ἔγραψε αὐτό⁹¹. Γιατὶ ἡ παράβαση εἶναι παράβαση εἴτε γιά μικρὰ εἴτε γιά μεγάλα. Ἔτσι καὶ οἱ πρῶτοι πατέρες τοῦ ἀνθρώπινου γένους ἐξαιτίας τῆς γεύσης τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου καταδικάσθηκαν σὲ ζωὴ καὶ θάνατο μὲ πολλοὺς πόνους⁹².

182.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΗΡΑΚΛΕΙΔΗ

Γιατὶ ὁ Κύριος ὀνομάζεται μαργαρίτης καὶ γιατί ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν παρομοιάστηκε μὲ ἔμπορο πού ψάχνει γιά πολύτιμα μαργαριτάρια⁹³.

Ἐκεῖνος πού ἔψαξε γιά τὸ πολύτιμο μαργαριτάρι καὶ ἐκτίμησε τὴν ἀξία του ἴση μὲ ὅλη τὴν περιουσία του, εἶναι ὁ καινούργιος λαὸς τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος περιφρόνησε τὴν περιουσία καὶ τὴ θρησκεία τῶν πατέρων του, καὶ ἀναζητᾷ τὸν Κύριο τῆς δόξας. Ὀνομάζεται μαργαριτάρι, ἐπειδὴ εἶναι ἐνωμένος μὲ τὸν θυτὸ τῆς θεότητος καὶ τὸν ἔχουν γνωρίσει μόνον οἱ ἄλιεῖς, οἱ μαθητές του καὶ οἱ προφῆτες.

183.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Ποιοὶ εἶναι «αὐτοὶ πού ταξιδεύουν στὴ θάλασσα μὲ πλοῖα καὶ ἐργάζονται μέσα σὲ πολλὰ νερὰ»⁹⁴.

«Ἐκεῖνοι πού ταξιδεύουν στὴ θάλασσα μὲ πλοῖα καὶ ἐργάζονται μέσα σὲ πολλὰ νερὰ» εἶναι οἱ θεοφόροι ἀπόστολοι τοῦ Κυρίου, καὶ ἐξαιτίας τοῦ ἐπαγγέλματος πού εἶχαν στὴν προηγούμενη ζωὴ τους, ἀλλὰ καὶ ἐξαιτίας τῆς ἀλιευτικῆς τους ἐργασίας μέσα στὴν κοινωνία⁹⁵. Ἐπειδὴ δηλαδὴ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα ἀναστατώνονται καὶ ἡρεμοῦν σὰν τὰ κύματα, γιά τὸν λόγο αὐτὸ πολὺ σωστὰ τὰ θεῖα λόγια ὀνομάζουν τὴν ἀνωμαλία αὐτῶν θάλασσα, καὶ ἐκείνους πού ἔφεραν τὴ γαλήνη λέχθηκε ὅτι ἐργάσθηκαν μέσα σὲ πολλὰ νερὰ.

94. Ψαλμ. 106, 23.

95. Πρβλ. Λουκᾶ 5, 10.

ΡΠΔ'.- ΖΩΣΙΜΩ

Περὶ ἀνοχῆς καὶ μακροθυμίας Θεοῦ.

Εἰ τῆς ἀνοχῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς μακροθυμίας, ὧ τά-
 λας, καταφρονεῖς, κἂν τὰ παρόντα αἰδέσθητι. Πολλοὶ γὰρ
 5 πρὸς τὰ μέλλοντα ἀβλεποῦντες, τὰς ἐνταῦθα ἐκκλίνουσι
 κωμωδίας. Εἰ δὲ καὶ ταῦτα κἀκεῖνα καταφρονεῖς, ἐνταῦθα
 γελασθήσῃ, κἀκεῖ θρηνηθήσῃ.

ΡΠΕ'.- ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Περὶ ἀρπαγῆς καὶ πλεονεξίας ἐπισκόπου.

10 Ἡδύνασο ἐπικουρεῖν τοῖς βοηθείας προσδεομένοις, εἰ
 μὴ σαντὸν προκατέλυσας αἰσχροῖς λήμμασι καὶ προβλή-
 μασιν. Οἱ γὰρ ὀρῶντές σε Πανσοφίου ἠττώμενον, ἀνθρώ-
 που μὴ μόνον τὸν θεῖον ὑβρίσαντος Στέφανον, οὗ τὴν λει-
 τουργίαν ἀκρίτως ἐδέξατο, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἐκ τοῦ
 15 σεμνοῦ χοροῦ προπηλακίσαι σπουδάζοντος, ποίας ἂν σε
 τιμῆς ἀξιώσειαν; Εἰ δὲ καὶ τοῦτον κωλύσειας, καὶ σαντὸν
 διορθώσειας, καὶ τὰ ἐνταῦθα πάντως φανεῖταί σοι χρηστά,
 καὶ τὰ ἐκεῖθεν πάντως ἀνεκτά.

ΡΠΣ'.- ΣΕΡΗΝΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ

20 Ὅτι δεῖ τοὺς καρποφοροῦντας ἀπλῶς τὰ δῶρα
 προσάγειν Θεῷ, καὶ μὴ κρίνειν τὸν τούτων
 μεσίτην, τουτέστι τὸν ἱερέα.

Μὴ λογοποιεῖ τὰ δῶρα, ἀλλὰ πρόσφερε μόνον. Οὐδὲ
 γὰρ ὁ σοὶ προσκομίσας τι, περιεργάζεται, ὅποι καὶ ὅπως
 25 χρήσαιο τούτῳ· ἀρκεῖ γὰρ μόνον τὸ δοῦναι, καὶ σοὶ τιμὴν,
 καὶ ἑαυτῷ παρρησίαν ὀρέξαι.

184.— ΣΤΟΝ ΖΩΣΙΜΟ

Γιὰ τὴν ἀνοχὴ καὶ τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ.

Ἄν περιφρονεῖς τὴν ἀνοχὴ καὶ τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ, δύστυχε, νιώσε τουλάχιστον ντροπὴ γιὰ τὰ παρόντα. Γιατὶ πολλοὶ ποὺ δὲν προσέχουν τὰ μέλλοντα, ἀποφεύγουν τὶς διακωμωδήσεις στὴν παροῦσα ζωὴ. Ἐσὺ ὅμως, ἂν περιφρονεῖς καὶ αὐτὰ καὶ ἐκεῖνα, καὶ ἐδῶ θὰ γίνεις ἀντικείμενο γέλιου, καὶ ἐκεῖ θρήνου.

185.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

Περὶ ἀρπαγῆς καὶ πλεονεξίας ἐπισκόπου.

Θὰ μπορούσες νὰ ἔδινες βοήθεια σὲ ὅσους τὴ χρειάζονται, ἐὰν δὲν εἶχες καταστρέψει ἤδη τὸν ἑαυτό σου μὲ βρώμικες ἀπολαβὲς καὶ προβλήματα. Γιατὶ, ὅταν σὲ βλέπουν νὰ εἶσαι χειρότερος ἀπὸ τὸν Πανσόφιο, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνο προσέβαλε τὸν θεῖο Στέφανο, δεχόμενος χωρὶς δίκαια κρίση τὸ λειτούργημα του, ἀλλὰ καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐξευτελίσει κάθε ἀρετὴ ἀπὸ τὴ σεμνὴ τάξη τῶν διακόνων, ποιά τιμὴ θὰ μπορούσαν νὰ σοῦ ἀποδώσουν; Ἐὰν λοιπὸν καὶ αὐτὸν τὸν ἐμποδίσεις, καὶ τὸν ἑαυτό σου τὸν διορθώσεις, καὶ σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ τὰ πράγματα θὰ σοῦ φανοῦν ὅπωςδὴποτε καλά, καὶ στὴν ἄλλη ὅπωςδὴποτε ἀνεκτά.

186.— ΣΤΟΝ ΤΡΙΒΟΥΝΟ ΣΕΡΗΝΟ

Ἄν πρέπει ὅσοι προσφέρουν δῶρα στὸν Θεὸ ἀπὸ τὴ σοδειά τους, νὰ τὸ κάνουν μὲ ἀπλότητα, καὶ νὰ μὴν κρίνουν ἐκεῖνον ποὺ μεσολαβεῖ γι' αὐτά, δηλαδὴ τὸν ἱερέα.

Μὴν λογοκρίνεις τὰ δῶρα, ἀλλὰ πρόσφερε τα μόνον, γιατί οὔτε αὐτὸς ποὺ προσφέρει σὲ σένα κάτι, ἐνδιαφέρεται νὰ μάθει ποῦ καὶ πῶς θὰ τὸ χρησιμοποιήσεις. Ἀρκεῖ μόνον νὰ δίνεις, πράγμα ποὺ καὶ σὲ σένα δίνει τιμὴ, καὶ στὸν ἑαυτό σου παρέχει παρηγοσία.

ΡΠΖ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

"Ομοιον.

Εἰ καὶ τῷ Θεῷ ὑπόδικοι, ὡς ἔφησ, οἱ κακῶς χρώμενοι τοῖς ἱεροῖς τυγχάνουσιν ἱερεῖς, ἀλλ' αὐτὸς τοῦτο ἀγνοεῖς· 5 μὴ καὶ τὴν πρόθεσιν τῆς δωροφορίας ὑβρίσης, τὸν τρόπον τῆς δαπάνης αὐτῆς ἐρευνῶν, ὡς ἐπὶ τούτῳ δεδωκώς, ἴν' εὐθύνας αὐτῆς ἀπαιτῆς, κἀκείνους τοῦ μέλλοντος ἐξέλη λογοθεσίου. "Ὡσπερ γὰρ οἱ ἐπιδεικτικῶς εὖ ποιοῦντες, τοῖς ἐνταῦθα κρότοις τὴν ἐκεῖθεν ζημιοῦνται, οὕτως οἱ 10 τοὺς ἐκεῖσε δίκην χρεωστοῦντας, ἐνταῦθα προεξετάζοντες, τῆς ἐκεῖθεν ἀφιασιν αἰτίας καὶ τιμωρίας.

ΡΠΗ'.- ΑΣΚΛΗΠΙΩ

Περὶ ἀμελούντων τῆς φοβεραῆς ἡμέρας.

Εἰ ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον ἐλίσσεται, καὶ τὰ ἄστρα πί- 15 πτει, καὶ Ὠρίων καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ κατακαίεται, καὶ πάντα γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας ἐτοιμάζεται, τοῦ χάριν αὐτὸς ἀμελεῖς, καὶ οὐχ ὡς εὐθύνας ὑφέξων εὐτρεπίζη, ἀλλ' ὡς ἀνέγκλητος λησόμενος, ἀναβάλλη τὴν μεταμέλειαν; "Ὁρα οὖν 20 μὴ τότε σοι ἐπέλθῃ ἢ μετὰ γνῶσις, ὅτε μόνη πάρεστιν ἢ ἀπό γνῶσις.

ΡΠΘ'.- ΣΕΡΗΝΩ

Κρεῖττον τὸ μιμεῖσθαι τοὺς μάρτυρας,
ἢ ἀναθήμασιν αὐτοὺς τιμᾶν.

25 Καλὸν μὲν τὸ τιμᾶν τοὺς μάρτυρας τῆς εὐσεβείας ἀναθήμασιν, ὅπερ αὐτὸς πεποίηκας, κρεῖττον δὲ τὸ θεραπεύ-

96. Ματθ. 6, 1-3.

97. Β' Πέτρ. 3, 12. Ἀποκ. 6, 12-13.

187.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἐάν καὶ βέβαια, ὅπως εἶπες, εἶναι ὑπεύθυνοι ἀπέναντι τὸν Θεὸ οἱ ἱερεῖς ποὺ χειρίζονται μὲ κακὸ τρόπο τὶς ἱερὲς προσφορὰς, ἀλλ' ὅμως ἀγνοεῖς τὸ ἕξῃς. Ὅτι δηλαδή, ψάχνοντας νὰ μάθεις τὸν τρόπο ποὺ θὰ χρησιμοποιηθοῦν, ἐπειδὴ τάχα τὰ προσφέρεις γιὰ ἓνα συγκεκριμένο σκοπὸ, ὥστε νὰ ἀπαιτεῖς εὐθύνες γι' αὐτὰ, καὶ τὴν πρόθεση τῆς προσφορᾶς τῶν δώρων θὰ προσβάλλεις, καὶ ἐκείνους θὰ τοὺς ἀπαλλάξεις ἀπὸ τὴ μέλλουσα ἀπολογία. Γιατί, ὅπως ἀκριβῶς ὅσοι εὐεργετοῦν ἐπιδεικτικὰ, χάνουν τὴ μέλλουσα ἀμοιβὴ ἀπὸ τὰ χειροκροτήματα ποὺ δέχονται ἐδῶ⁹⁶, ἔτσι καὶ ὅσοι προεξετάζουν ἐδῶ ἐκείνους ποὺ χρωστοῦν τιμωρία ἐκεῖ, τοὺς ἀπαλλάσσουν καὶ ἀπὸ τὴν αἰτία καὶ ἀπὸ τὴν τιμωρία.

188.— ΣΤΟΝ ΑΣΚΛΗΠΙΟ

Γιὰ ἐκείνους ποὺ ἀμελοῦν τὴ φοβερὴ ἡμέρα.

Ἐάν ὁ οὐρανὸς τυλίγεται σὰν βιβλίον, καὶ τὰ ἀστέρια πέφτουν, καὶ ὁ Ὄρειον καὶ ἡ γῆ καὶ ὅσα ὑπάρχουν πάνω σ' αὐτὴ κατακαίγονται⁹⁷, καὶ ὅλα ἐτοιμάζονται νὰ ἀποκαλυφθοῦν καὶ νὰ γυμνωθοῦν⁹⁸ μπροστὰ στὴν φοβερὴ ἡμέρα τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου, ἐσύ γιὰ ποιὸ λόγο δείχνεις ἀμέλεια καὶ δὲν προετοιμάζεσαι γιὰ νὰ ἀποδώσεις εὐθύνες, ἀλλὰ σὰν νὰ πρόκειται νὰ μείνεις ἀπαρατήρητος καὶ ἀκατηγόρητος, ἀναβάλλεις τὴ μετάνοια; Πρόσεχε λοιπὸν μήπως σοῦ ἔρθει τότε ἡ μετάνοια, ὅταν θὰ ὑπάρχει μόνον ἡ ἀπελπισία.

189.— ΣΤΟΝ ΣΕΡΗΝΟ

Εἶναι προτιμότερη ἢ μίμηση τῶν μαρτύρων,
παρὰ ἡ ἀπόδοση τιμῆς σὲ αὐτοὺς μὲ δῶρα.

Εἶναι καλὸ βέβαια νὰ τιμᾶμε τοὺς μάρτυρες μὲ δῶρα εὐσέβειας, ὅπως ἔκανες ἐσύ, προτιμότερο ὅμως εἶναι νὰ τοὺς τι-

98. Ἑβρ. 4, 13.

ειν αὐτοὺς οἷς ἐποίησαν κατορθώμασιν. Οἷς τοίνυν προσε-
νήνοχας τὸν κόσμον, καρποφόρησον αὐτοῖς καὶ τὸν τρό-
πον.

ΡΨ.- ΠΑΛΛΑΔΙΩ

5 Ἰκετευτικὴ ὑπὲρ ὑπηρέτου.

Ὁ παῖς ὁ πεφευγὼς σε, δι' εὐχέρειαν ἀκοῆς λόγοις
φαύλοις φθαρεῖς, ἤκέ σοι δι' εὐπείθειαν εὐνοίαν παρ ἡμῶν
διδασχθεῖς. Δέχου τοίνυν εὐμενῶς, καὶ ἡμῖν καὶ σαυτῷ
χαριούμενος, ἡμῖν τὴν ἀγάπην, σαυτῷ δὲ τὴν χρείαν.

10 *ΡΨΑ'.- ΚΑΛΛΙΟΠΙΩ*

Ὅτι καλὸν τὸ φεύγειν τὰς πολιτείας·
καὶ πρὸς ἄρχοντας.

Ἡμεῖς δὲ τὰς πόλεις ὡς θορυβώδεις πεφεύγαμεν, καὶ
θορύβους ἐπὶ τῆς ἐσχατιᾶς εὐρήκαμεν. Οἱ γὰρ ἡγεμόνες
15 τῆς πολιτείας, οἱ τὰς πόλεις ἡρεμεῖν παρασκευάζειν ὀφεί-
λοντες, νῦν τὰς ἐρημίας πολίτουνσι, τοὺς οἰκοῦντας αὐτὰς
τρέποντες εἰς φυγὰς καὶ ἡμῖν δακρυώδεις ἐπαντλοῦντες
φωνάς. Ὅτι δὲ θεῖον τὸ συμπαθεῖν, εὖ οἶδα καὶ γὰρ. Ὅτι δὲ
20 τὸ πρὸς ἐκδίκησιν ἀσθενὲς προσθήκη ἐστὶ τῆς πληγῆς, καὶ
αὐτὸς οὖν, ὡς ἔχων τὸ δύνασθαι καὶ
ἀρκῶν πρὸς τὴν ἄμυναν, καὶ παῦσον τὴν ἀδικίαν καὶ
στήσον τὴν πολιτείαν, καὶ δὸς ἡμῖν ἡρεμίαν, στείλας τοὺς
θρήνους τῆς ἐρημίας.

ΡΨΒ'.- ΛΑΜΠΕΤΙΩ

25 Διὰ τί Ἰακῶβ ἐν τῷ τίκτεσθαι τῆς πτέρνης
ἐπέιληπτο τοῦ Ἡσαῦ.

Τῆς πτέρνης Ἡσαῦ ὁ Ἰακῶβ ἐπέιληπτο ἐν τῷ τίκτε-

μᾶμε μὲ τὰ κατορθώματα πού πέτυχαν ἐκεῖνοι. Σὲ αὐτοὺς λοιπὸν πού πρόσφερες κοσμήματα, σ' αὐτοὺς πρόσφερε ὡς καρπὸ καὶ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τους.

190.- ΣΤΟΝ ΠΑΛΛΑΔΙΟ

Παρακλητικὴ γιὰ ὑπηρέτη.

Ἐγὼ δοῦλος πού δραπέτευσε ἀπὸ κοντά σου ἕξαιτίας τῆς εὐαίσθητης ἀκοῆς του, ὅταν προσβλήθηκε μὲ φαῦλα λόγια, ἐπέστρεψε καὶ πάλι σὲ σένα ἕξαιτίας τῆς προθύμης ὑπακοῆς του, ἀφοῦ διδάχθηκε ἀπὸ μᾶς τὴν καλὴ διάθεση. Δέξου τον λοιπὸν καὶ ἐσὺ μὲ καλὴ διάθεση, χαριζόμενος καὶ σὲ μᾶς, καὶ στὸν ἑαυτό σου· σὲ μᾶς τὴν ἀγάπη, καὶ σὲ σένα τὴν ὠφέλεια ἀπὸ τὴν ἐνέργειά σου αὐτή.

191.- ΣΤΟΝ ΚΑΛΛΙΟΠΙΟ

Ἐπιείκειναι καλὸ νὰ φεύγει κανεὶς μακριὰ ἀπὸ τίς πόλεις, καὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντες.

Ἐμεῖς φύγαμε ἀπὸ τίς πόλεις, ἐπειδὴ εἶναι θορυβώδεις, καὶ βρήκαμε θορύβους στὴν ἄκρη τῆς ἐρήμου. Γιατὶ οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες, αὐτοὶ πού ἔχουν χρέος νὰ διασφαλίσουν τὴν ἡρεμία στὶς πόλεις, κατοικίζουσι τώρα τὴν ἐρημο, μετατρέποντας τοὺς κατοίκους τῆς σὲ φυγάδες καὶ προξενώντας σὲ μᾶς δάκρυα καὶ θρήνους. Τὸ ὅτι ἡ συμπάθεια εἶναι θεϊκὸ πρᾶγμα, τὸ γνωρίζω ἐγὼ πολὺ καλᾶ. Ὅπως ἐπίσης δὲν ἀγνοῶ καὶ τὸ ὅτι προστίθεται πόνος, ὅταν αὐτοὶ πού τὰ ὑπομένουν, δὲν μποροῦν νὰ ἀμυνθοῦν. Σὺ λοιπὸν, πού ἔχεις τὴ δυνατότητα καὶ ἐξουσία, πού μπορεῖ νὰ ἐγγυηθεῖ τὴν ὑπεράσπιση, καὶ σταμάτησε τὴν ἀδικία, καὶ ἀκύρωσε τὴν ἐγκατάσταση κατοίκων σ' αὐτήν, καὶ χάρισέ μας ἡρεμία, περιορίζοντας τοὺς θρήνους τῆς ἐρήμου.

192.- ΣΤΟΝ ΛΑΜΠΕΤΙΟ

Γιατὶ ὁ Ἰακώβ ἔπιασε τὴν φτέρνα τοῦ Ἡσαῦ, ὅταν γεννιόταν.

Ἐπιείκειναι Ἰακώβ ἔπιασε τὴν φτέρνα τοῦ Ἡσαῦ ὅταν γεννιόταν⁹⁹,

σθαι, τοῦτο σημαίνων διὰ τοῦ σχήματος, ὅτι ὁ νοῦς ὁ βλέπων Θεὸν καθαρότητι (τοῦτο γὰρ Ἰσραὴλ ἐρμηνεύεται), πτερνίζει τὰ πάθη τὰ γαστρίμαργα, ὅπερ ἐπ' αὐτῶν ἐκείνων τετέλεστο, ἡνίκα τὴν ἀκαρτέρητον λύτταν ὁ Ἐδῶμ 5 ἐπεδείξατο καὶ τῆς πρεσβυγενείας τὴν τιμὴν οἰκέτιν ἐποίησε βρώσεως.

ΡΨΓ'— ΤΩ ΑΥΤΩ

Τί ἡνίξατο τὰ τῶν ἐρίφων δέρματα ὁ Ἰακώβ περιθέμενος.

10 Ὁξέως ἐπιβάλλεις τοῖς ἐνθυμήμασι, καὶ δριμέως θηρεύεις τὰ κεκρυμμένα αἰνίγματα. Τὰ δέρματα τῶν ἐρίφων ὁ Ἰακώβ περιθέμενος καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ πατρὸς πορισάμενος, τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Σωτῆρα ἡνίξατο, τὴν ἐναμάρτητον φύσιν ἀναμαρτήτως δεξάμενον καὶ τὰ πάθη αὐ- 15 τῆς ἐν ἑαυτῷ θανατῶσαντα. Τοῦτο γὰρ δηλοῖ ἡ τῶν νεκρῶν δερμάτων περίθεσις Ἐπειδὴ οὐδὲν ἐριφῶδες λοιπὸν ἐν τῇ φύσει κατέλιπε τῆς εὐωνύμου στάσεως καὶ κρίσεως ἄξιον, ἀλλὰ νεκρῶσας αὐτῆς τὰ γήϊνα μέλη, καὶ βρωσιν προσφιλῆ τῷ Πατρὶ προσεκόμισε, τὴν ἡμετέραν αἰεὶ πει- 20 νῶντι σωτηρίαν, καὶ ἡμῖν ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀναφαίρετον εὐλογίαν ἐπήγασεν.

ΡΨΔ'— ΩΡΙΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ

Περὶ τῆς παραβολῆς τῶν ζιζανίων.

Πόθεν, ἔφης, οἱ πονηροὶ λογισμοὶ ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρ- 25 χονται καὶ κοινοῦσι τὸν ἄνθρωπον; Ἐκ τοῦ καθεύδειν τοὺς γεωργοὺς, ἐργηγορέναι ὀφείλοντας καὶ φυλάττειν τοῦ καλοῦ σπέρματος τὸν καρπὸν ἀναθάλλοντα. Εἰ γὰρ μὴ κόρω καὶ κάρω τὴν ἑαυτῶν φυλακὴν προδεδώκειμεν, τὴν θεϊαν εἰκόνα μολύναντες, τουτέστι τὸ καλὸν σπέρμα

δηλώνοντας μὲ αὐτὸ τὸ σχῆμα τὸ ἐξῆς· ὅτι ὁ νοῦς ποῦ μὲ καθαρότητα βλέπει τὸν Θεὸ (γιατὶ αὐτὸ σημαίνει τὸ ὄνομα Ἰσραήλ), ὑπερνικάει τὰ πάθη τῆς γαστριμαργίας. Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη καὶ μ' ἐκείνους, ἀφοῦ, ὅταν ὁ Ἐδῶμ¹⁰⁰ ἔδειξε ἐκείνη τὴν ἀκράτητη λύσσα, μετέτρεψε τὴν τιμὴ τοῦ πρωτοτόκου σὲ δούλη τοῦ φαγητοῦ.

193.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Τί ὑπαινίχθηκε ὁ Ἰακώβ, ὅταν φόρεσε
τὰ κατσικίσια δέρματα.

Χρησιμοποιεῖς μὲ ὀξύνοια τὰ λογικὰ ἐπιχειρήματα καὶ συλλαμβάνεις μὲ μεγάλη εὐφυΐα τὶς κρυμμένες ἔννοιες. Ὄταν ὁ Ἰακώβ φόρεσε τὰ κατσικίσια δέρματα καὶ πῆρε τὴν εὐλογία τοῦ πατέρα¹, ὑπαινίχθηκε τὸν Κύριο καὶ Σωτήρα μας, ὁ ὁποῖος δέχθηκε χωρὶς ἁμαρτία τὴν ἁμαρτωλὴ φύση καὶ θανάτωσε στὸν ἑαυτὸ του τὰ πάθη τῆς. Γιατὶ αὐτὸ σημαίνει τὸ ντύσιμο μὲ τὰ νεκρὰ δέρματα. Ἐπειδὴ δὲν ἄφησε στὴ φύση μας κανένα ἀτίθασσο κατάλοιπο, ποῦ νὰ εἶναι ἄξιο γιὰ τοποθέτηση στὰ ἄριστερὰ καὶ γιὰ τιμωρία², ἀφοῦ νέκρωσε τὰ γήινα μέλη τῆς³, καὶ πρόσφερε στὸν Πατέρα, ποῦ πεινᾷ πάντοτε γιὰ τὴ σωτηρία μας, φαγητὸ ποῦ ἀγαπᾷ, καὶ πήγασε σὲ μᾶς μέσω τοῦ ἑαυτοῦ του τὴ σωτηρία, ποῦ δὲν ἀφαιρεῖται.

194.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΩΡΙΩΝΑ

Γιὰ τὴν παραβολὴ τῶν ζιζανίων.

Ποιὰ εἶναι ἡ αἰτία, ρώτησες, ποῦ οἱ πονηροὶ λογισμοὶ βγαίνουν ἀπὸ τὴν καρδιὰ καὶ μολύνουν τὸν ἄνθρωπο⁴; Ἐπειδὴ κοιμοῦνται οἱ γεωργοί, ποῦ ὀφείλουν νὰ ἀγρυπνοῦν καὶ νὰ διαφυλλάσσουν τὸν καρπὸ τοῦ καλοῦ σπόρου ἀκμαῖο. Γιατί, ἂν δὲν εἶχαμε προδώσει τὴν διαφύλαξη τοῦ ἑαυτοῦ μας μὲ τὸν κορεσμό καὶ τὸν ὕπνο τῆς μέθης, μολύνοντας τὴ θεία εἰκόνα, δηλαδή νοθεύοντας τὸν καλὸ σπόρο, ὁ σπορέας τῶν ζιζανίων⁵

4. Ματθ. 15, 11.

5. Ματθ. 13, 25.

νοθεύσαντες, ὁ τῶν ζιζανίων σπορευς οὐκ ἂν εὗρε παρείσδυσιν καὶ ἀξία πυρὸς ζιζάνια ἐν ἡμῖν κατειργάσατο.

ΡΖΕ.— ΤΩ ΑΥΤΩ

Εἰς τὸ αὐτό.

5 «Θέλεις ἀπελθόντες συλλέξωμεν τὰ ζιζάνια;». Αἱ ἀγγελικαὶ δυνάμεις, φασί, διακονεῖν αἰεὶ τῷ θεῷ θελήματι εὐνοϊκῶς ἐπιθυμοῦσαι, ἐπειδὴ καὶ τὴν ἡμῶν ὀλιγορίαν καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ πολλὴν ὁρῶσι μακροθυμίαν, ἀλλὰ προᾶξαι τοῦτο κωλύονται, μὴ συνεκτιμηθῆ τοῖς ζιζανίοις ὁ σῖ-
10 τος, μήποτε ἀρπαγῇ ἁμαρτωλὸς πρὸς διόρθωσιν βλέπων, μὴ πονηρῶν τεμνομένων γονέων συνεκκοπῆ ἀκατάγνωστα τέκνα, ἔτι μὲν πολλάκις ἐν ὄσφύϊ ὄντα πατρικῆ, Θεῷ δὲ ὑφeskτῶτα, ὡς τὰ κεκρυμμένα ὁρῶντι. Αἱ γὰρ τάξεις τῶν ἀγγέλων, οἷα τῆς φύσεως σύνδουλοι, τὰ μήπω παρόν-
15 τα ἀγνοοῦσιν, ὁ δὲ Κύριος καὶ συνιεῖ καὶ πολλάκις ἐποίησεν. Οὐκ ἐθέρισεν ἄτεκνον τὸν Ἡσαῦ ἁμαρτάνοντα, ἵνα μὴ συνεκτίλλῃ τὸν Ἰὼβ ἐξ ἐκείνου γινόμενον· μὴ θανατώσας τελωνοῦντα Ματθαῖον, ἵνα μὴ κωλύσῃ τὸ Εὐαγγέλιον· μὴ νεκρώσας ἀσελγοῦσας πόρνας, ἵνα μὴ τῆς μετανοί-
20 ας οἱ τύποι ἀργήσωσιν· μὴ ἀμυνάμενος τοῦ Πέτρου τὴν ἄρησιν, ἐπειδὴ τὸ θερμὸν προέβλεπε δάκρυον· μὴ ἐκκόψας τελευτῆ τὸν Παῦλον διώκοντα, ἵνα μὴ ἀστοχήσωσι σωτηρίας τῆς οἰκουμένης τὰ τέρατα. Ὅσα τοίνυν τὸν θερισμὸν περιμένει ζιζάνια καὶ πρὸς καρπὸν μετανοίας οὐ
25 τρέπεται, τῷ μεγάλῳ πυρὶ ἐτοιμάζεται, ὡς παντελῆ ἀκαρπία νουσήσαντα.

6. Ματθ. 13, 28.

7. Ὁ Ἰὼβ καταγόταν ἀπὸ τῆ γενιᾶ τοῦ Ἡσαῦ· βλ. Ἰὼβ 42, 17· πρὸβλ. Ἐβρ. 12, 16.

8. Πρὸβλ. Ματθ. 9, 9.

δὲν θὰ εὔρισκε χῶρο νὰ διεισδύσει καὶ νὰ σπείρει μέσα μας ζιζάνια ἄξια γιὰ τὴ φωτιά.

195.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

«Θέλεις νὰ πᾶμε καὶ νὰ μαζέψουμε τὰ ζιζάνια;»⁶, λένε οἱ ἀγγελικὲς δυνάμεις, οἱ ὁποῖες πάντοτε ἐπιθυμοῦν νὰ διακονοῦν μὲ εὐνοϊκὴ διάθεση τὸ θεῖο θέλημα, ἐπειδὴ βλέπουν καὶ τὴ δική μας ἀμέλεια, ἀλλὰ καὶ τὴ μεγάλη μακροθυμία τοῦ Θεοῦ. Ἐμποδίζονται ὅμως νὰ τὸ κάνουν αὐτό, γιὰ νὰ μὴν κόψουν τὸ σιτᾶρι μαζί μὲ τὰ ζιζάνια, γιὰ νὰ μὴν θανατωθεῖ ὁ ἁμαρτωλὸς ποὺ σκέφτεται τὴ μετάνοια, γιὰ νὰ μὴν κοποῦν μαζί μὲ τοὺς πονηροὺς γονεῖς καὶ τὰ ἄθῶα παιδιὰ τους, τὰ ὁποῖα βρίσκονται μέσα στὸ πατρικὸ σπέρμα καὶ ὑπάρχουν γιὰ τὸν Θεό, ποὺ βλέπει αὐτὰ ποὺ εἶναι κρυμμένα. Γιατὶ οἱ τάξεις τῶν ἀγγέλων, ἐπειδὴ εἶναι ὑπόδουλες καὶ αὐτὲς μαζί μὲ ἐμᾶς στὴν κτιστὴ φύση, δὲν γνωρίζουν αὐτὰ ποὺ δὲν ἔχουν γίνει ἀκόμη, ἐνῶ ὁ Κύριος καὶ γνωρίζει καὶ πολλές φορές τὸ ἔκανε. Δὲν θέρισε τὸν Ἡσαῦ ποὺ ἁμάρτανε, ὅταν ἦταν ἀκόμη χωρὶς παιδιὰ, γιὰ νὰ μὴν κόψει μαζί του τὸν Ἰώβ, ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ ἐκεῖνον⁷. Δὲν θανάτωσε τὸν Ματθαῖο, ὅταν ἀδικοῦσε μὲ τὴ φορολόγησι, γιὰ νὰ μὴν ἐμποδίσει τὸ Εὐαγγέλιο⁸. Δὲν θανάτωσε τίς πόρνες ποὺ ἀσελγοῦσαν, γιὰ νὰ μὴν ἀκυρωθοῦν τὰ πρότυπα τῆς μετάνοιας⁹. Δὲν τιμώρησε τὴν ἀρνησι τοῦ Πέτρου, γιὰ τὸ ἔβλεπε τὰ θερμὰ δάκρυα¹⁰. Δὲν ἔκοψε μὲ θάνατο τὸν Παῦλο, ὅταν τὸν καταδίωκε¹¹, γιὰ νὰ μὴν χάσουν τὴ σωτηρία τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Ὅσα ζιζάνια ὅμως περιμένουν τὸν θερισμὸ καὶ δὲν ἀλλάζουν γιὰ νὰ φέρουν καρπὸ μετάνοιας, προετοιμάζονται γιὰ τὴ μεγάλη φωτιά, ἐπειδὴ πάσχουν ἀπὸ πλήρη ἀκαρπία¹².

9. Ματθ. 21, 31. Λουκᾶ 7, 37.

11. Πράξ. 9, 1ἔξ.

10. Λουκᾶ 22, 54-62.

12. Ματθ. 3, 8-10.

ΡΖΣ'.- ΣΕΡΗΝΩ

Ἐπιστολαὶ τῆς Ἐξόδου· «Αἰτήσασθε ἕκαστος παρὰ τοῦ πλουσίου σκευὴ ἀργυρὰ καὶ χρυσά», καὶ τὰ λοιπά.

Οὐκ ἔστιν ἀδίκου κρίσεως, ὡς οἶει, τὸ κελεῦσαι τοὺς
 5 πλεῖστα μοχθήσαντας καὶ πόλεις σὺν πόνῳ οἰκοδομήσαν-
 τας, σκυλεῦσαι τοὺς Αἰγυπτίους καὶ χρυσία λαβεῖν, ἢ ἀρ-
 γύρια παρ' ἐκείνων, οἷς τοὺς πόνους κατέθεντο, ἀλλὰ καὶ
 σφόδρα ἀδεκάστου κριτοῦ, ἄξιον εἶναι τῆς τροφῆς ἐργά-
 τῃν θεσπίζοντος. Εἰ γάρ τις ἡμῶν καὶ γνωστικοῦ ἐπέτυχε
 10 πνεύματος, εὗρεν ἂν παρὰ πολὺ τὸν μισθόν, καὶ οὕτω
 δεδόμενον τῆς κατωδύνου πλινθείας καὶ πολυστενάκτου
 οἰκοδομίας, δι' ἣν αὐτοῖς ὁ δίκαιος κριτῆς καὶ τὴν χάριν
 πρὸς χρῆσιν προσέθηκε.

ΡΖΖ'.- ΚΥΡΩ

15 Οὐ τύφος καὶ κόμπος, ἀλλὰ τρόπος χρηστὸς
 καὶ βίος σεμνὸς συνιστᾷ τὸν ἄνθρωπον.

Κόμπος καὶ τυφος καὶ δόξα κενὴ οὐ συνιστᾷ τῇ ἄνω
 λαμπρότητι, ἀλλὰ τρόπος χρηστὸς καὶ βίος σεμνὸς καὶ
 κοινωνία πρὸς τοὺς χρήζοντας ἀνεπίδεικτος. Τοῖς γὰρ
 20 ἐνταῦθα ἐπαίνοις καὶ ἡ ἀμοιβὴ τῆς εὐπορίας συγκαταλύε-
 ται. Εἰ δέ τις τὴν ἐκεῖθεν ἀνταπόδοσιν ζητεῖ, καὶ νῦν λαμ-
 βάνει ἀπαρχάς, κακεῖ πλούσιον κομίζεται γέρας.

ΡΖΗ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

25 Ὅτι τὴν ἴσην δίκην οἱ Αἰγύπτιοι ἀπέλαβον ἐπὶ τῆς
 Ἐρυθρᾶς ἀντὶ τῆς ἀρρενοφονίας τοῦ Ἰσραήλ.

Ἐπειδὴ ἀριστὰ σοι εἶπας πεφηνένοι τὰ πρότερα, δέ-

13. Ἐξ. 11, 2.

14. Ἐξ. 1, 12-14.

196.- ΣΤΟΝ ΣΕΡΗΝΟ

Ἐπιστολή γιά τήν Ἔξοδο· «Ζητήστε ὁ καθένας ἀπό τόν γείτονά σας ἀσημένια καί χρυσᾶ σκεύη»¹³ καί τὰ λοιπά.

Δέν εἶναι ἄδικη κρίση, ὅπως νομίζεις, τὸ νὰ προστάξει ὁ Θεὸς ἐκείνους πού μόχθησαν τόσο πολὺ καί ἔχτισαν πόλεις μὲ πολὺ κόπο¹⁴, νὰ ἀρπάξουν λάφυρα ἀπὸ τοὺς Αἴγυπτίους καί νὰ πάρουν χρυσὰ καί ἀσημένια σκεύη ἀπὸ ἐκείνους στοὺς ὁποίους κατέθεσαν τοὺς κόπους τους. Εἶναι μᾶλλον γνώρισμα ἀμερόλητου κριτῆ, πού νομοθετεῖ, ὅτι ὁ ἐργαζόμενος εἶναι ἄξι-
ος τῆς τροφῆς του¹⁵. Γιατί, ἂν κάποιος ἀπὸ ἐμᾶς πέτυχε νὰ ἀπο-
κτήσει πνεῦμα γνώσεως, θὰ βρῆκε πάρα πολὺ τὸν μισθό, δο-
σμένο ἔστω καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, γιὰ τὴν γεμάτη πόνους
κατασκευὴ πλίνθων καὶ τὴ γεμάτη στεναγμοὺς ἀνοικοδόμησι,
ἕξαιτίας τῆς ὁποίας ὁ δίκαιος κριτῆς ἔδωσε πρόσθετη σ' ἐκεί-
νους τὴν εὐκαιρία νὰ κάνουν χρῆση τῶν κόπων τους.

197.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΟ

Ἦ ὕπερηφάνεια καὶ Ἦ ἔπαρση, ἀλλὰ Ἦ καλὴ συμπε-
ριφορὰ καὶ ὁ σεμνὸς τρόπος ζωῆς κάνει τὸν ἄνθρωπο.

Ἦ κομπασμός, Ἦ ὕπερηφάνεια καὶ Ἦ κενοδοξία δέν εἶναι
στοιχεῖα τῆς οὐράνιας λαμπρότητας, ἀλλὰ Ἦ καλὴ συμπεριφο-
ρὰ, ὁ σεμνὸς τρόπος ζωῆς, καὶ Ἦ χωρὶς ἐπίδειξη συμμετοχὴ στὶς
ἀνάγκες τῶν ἀνθρώπων. Γιατί οἱ ἔπαινοι σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ χάνο-
νται μαζὶ μὲ τὴν ἀμοιβὴ γιὰ τὰ καλὰ ἔργα. Ἦ Ἄν ὅμως κάποιος
ἐπιζητᾷ τὴν ἀμοιβὴ στὴν ἄλλη ζωὴ, καὶ σ' αὐτὴ εἰσπράττει τὴν
πρώτη ἀμοιβή, καὶ σὲ ἐκείνη ἀπολαμβάνει πλούσια βραβεῖα.

198.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Ἦ Ὅτι οἱ Αἴγύπτιοι τιμωρήθηκαν στὴν Ἐρυθρὰ μὲ ἴση τι-
μωρία γιὰ τὸν φόνο τῶν ἀρσενικῶν παιδιῶν τοῦ Ἰσραὴλ.

Ἦ Ἐπειδὴ εἶπες ὅτι ἦταν πολὺ σωστὰ αὐτὰ πού εἶπαμε τὴν

15. Ματθ. 10,10. Λουκᾶ 10,7. Α' Τιμ. 5,18.

χου καὶ ἄλλην οὐκ ἀναξίαν ἐκείνης διάνοιαν. Τὴν τῶν Ἑβραίων ἀρρένων μαιφονίαν ὁμοία Θεὸς ἀντημείψατο ἐκδικήσει ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ, πάντας ἀρρενας ἀποπνίξας, ἵνα καὶ τοῖς σώμασι ἔχη ἡ δίκη τὸ ὅμοιον. Πρόσεχε τοίνυν 5 ἀσφαλῶς, καὶ μὴ μέμφου προπετῶς.

ΡΨΘ'.- ΔΙΔΥΜΩ

Εἰς τὸ εἰρημένον, «Ὅμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως».

«Κόκκῳ σινάπεως» τὴν οὐράνιον βασιλείαν ἀπεικάζει 10 ὁ Κύριος, πλείστων ἔνεκα τρόπων· διὰ τὴν εὐτέλειαν τῆς ἐν τῇ οἰκείᾳ συγκαταβάσει πτωχείας, ἀφ' ἧς ἡμῖν ἡ σκιά καὶ ἀνάψυξις ἀπὸ πασῶν τῶν ἐν τῷ βίῳ γέγονεν ὀδυνῶν. Διὰ τὴν ἐν ἀρχῇ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ ποιμνίου σμικρότητα, διὰ τὴν ἔμφυτον τοῦ κόκκου δριμύτητα, ἧς καὶ χρήζει 15 ὁ τῆς στενῆς ἔμπορος ὁδοῦ, διὰ τὸ μὴ διακόπτεσθαι, ἀλλὰ τὴν ἀδιαίρετον σώζειν ὑπόστασιν. Ὁ γὰρ Θεῶ ἐνωθεὶς καὶ εἰς ἓνα τέλειον ἄνθρωπον συναρμολογηθεὶς, ἀδιαίρετον ἔχειν καὶ ἄτμητον τὴν πρὸς αὐτὸν ὀφείλει συνάφειαν, οὐδενὶ πάθει χωριζομένην, ἀλλ' ὅλην αὐτῷ συντεταγμέ- 20 νην.

Σ'.- ΗΡΩΝΙ ΔΙΑΚΟΝΩ

Περὶ δακρύων καὶ μετανοίας. Εἰς τὸ γεγραμμένον ἐν τῷ Ἀμώς· «Τὰ ἱμάτια αὐτῶν δεσμεύοντες, ἐποίουν παραπετάσματα».

25 Ἡ τῶν προφητικῶν ῥημάτων διάνοια τοιαύτην ἔχει σαφήνειαν. «Ἐκάλυπτον δάκρυσιν τὸ θυσιαστήριόν μου», φησὶν ὁ Θεός, δάκρυσιν ἀδικουμένων, ἀρπαζομένων, συκοφαντουμένων. Τούτου χάριν καὶ ἐπ' ἐλέγχου τίθησι

16. Ἐξ. 1, 16.

18. Ματθ. 13, 31.

17. Ἐξ. 14, 27-28.

19. Ἐφ. 4, 13-16.

προηγούμενη φορά, ἄκου και ἄλλη μία ἔρμηνεία ὄχι κατώτερη ἐκείνης. Τὸν αἰσχρὸ φόνο τῶν ἀρσενικῶν παιδιῶν τῶν Ἑβραίων¹⁶ ὁ Θεὸς τὸν ἐκδικήθηκε μὲ ἴση τιμωρία, πνίγοντας στήν Ἐρυθρὰ ὄλους τοὺς ἄνδρες¹⁷, ὥστε νὰ ὑπάρχει ὅμοια τιμωρία καὶ ὡς πρὸ τὸ σῶμα. Πρόσεχε λοιπὸν καὶ ἀσφάλιζε τὸν ἑαυτό σου, καὶ νὰ μὴν κατηγορεῖς μὲ αὐθάδεια.

199.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΔΥΜΟ

Στὴ ρήση· « Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν εἶναι ὅμοια μὲ κόκκο σιναπιοῦ».

Μὲ κόκκο σιναπιοῦ παρομοιάζει ὁ Κύριος τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν¹⁸ ἕξαιτίας πάρα πολλῶν ὁμοιοτήτων· ἕξαιτίας τῆς βαθειᾶς φτώχειας τῆς συγκατάβασής του, ἀπὸ τὴν ὁποία προῆλθε γιὰ μᾶς δροσιὰ καὶ ἀνακούφιση ἀπὸ τοὺς πόνους τῆς ζωῆς· ἕξαιτίας τοῦ ὅτι τὸ ποίμνιο ἦταν μικρὸ στήν ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος· ἕξαιτίας τῆς ἔμφυτης ἰσχυρῆς δύναμης τοῦ σπόρου, τὴν ὁποία καὶ χρειάζεται ὅποιος βαδίζει τὸν στενὸ δρόμο, ὥστε νὰ μὴν διακόπτεται, ἀλλὰ νὰ διατηρεῖ τὴν ἐνότητα τῆς ζωῆς του. Γιατὶ ὅποιος ἐνώθηκε μὲ τὸν Θεὸ καὶ σχημάτισε ἓναν τέλειο ἄνθρωπο¹⁹, ὀφείλει νὰ ἔχει ἀδιαίρετη καὶ ἀδιάσπαστη τὴν ἔνωσή του μὲ ἐκεῖνον, χωρὶς νὰ διακόπτεται ἀπὸ κανένα πάθος, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἐξολοκλήρου ἀφοσιωμένη σὲ ἐκεῖνον.

200.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΗΡΩΝΑ

Γιὰ τὰ δάκρυα καὶ τὴ μετάνοια. Σὲ ἐκεῖνο ποὺ εἶναι γραμμένο στὸν Ἄμῶς· «Δένοντας μὲ σχοινιά τὰ ροῦχα τους, ἔφτιαχναν παραπετάσματα»²⁰.

Τὸ νόημα τῶν προφητικῶν λόγων ἔχει τὴν ἐξῆς σημασία· «Σκέπαζαν μὲ δάκρυα τὸ θυσιαστήριό μου», λέγει ὁ Θεός, «δάκρυα ἀνθρώπων ἀδικουμένων, ἀρπαζομένων, συκοφαντουμένων»^{20α}. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ τὰ κάνει ὅλα ἀντικείμενο

20. Ἄμῶς 2, 8.

20α. Μαλ. 2, 13

ταῦτα μεμφόμενος, καὶ τῶν συμβάντων ἀπηχῶν, ταῦτα
 τυγχάνειν ἀποφηνάμενος αἴτια. Τὰ γὰρ τῆς μεταγνώσεως
 δάκρυα οὐ μόνον ἀκατηγόρητα, ἀλλὰ καὶ ἡδέα ἐστί τῷ
 Θεῷ ὡς θυμίαμα. Τὰ δὲ ἱμάτια τὰ δεσμούμενα καὶ τὸ θυ-
 5 σιαστήριον καταπετάζοντα, τὴν καταφρονητικὴν αὐτῶν
 περὶ τὸ θεῖον ἐμφαίνει διάθεσιν. Τοῦ γὰρ νόμου ἐκ καθα-
 ρῶν καὶ τιμίων ὑλῶν τὴν περὶ τὸν θεῖον νεῶν τάσσοντος
 διακόσμησιν, αὐτοὶ ῥυπώσας καὶ ἀκαθάρτους ἐσθήτας
 περὶ τὸ Ἅγιον τῶν ἀγίων δεσμοῦντες, καθύβριζον τὰ
 10 ἀνάκτορα, μὴ μόνον μεταξὺ καθαροῦ καὶ ἀκαθάρτου μὴ
 διαστέλλοντες, ἀλλὰ ἀνὰ μέσον Θεοῦ καὶ ἀκαθάρτων μὴ
 διακρίνοντες, ἅπερ αὐτοῖς καὶ τῶν τοσοῦτων κακῶν τὰς
 πηγὰς ἀνεστόμωσε.

ΣΑ΄.- ΔΙΔΥΜΩ

15 Πῶς ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμη.

Ζύμη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀφωμοίωται, τῇ τοῦ
 Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἀναμαρτήτῳ σαρκῶσει, ἀνα-
 φυρασάσῃ τὸν ἅπαντα κόσμον, καὶ ἐνὸς σώματος ὑποστά-
 σει ἐκ τῆς ἡμετέρας οὐσίας καὶ τῆς θεοτόκου Μαρίας λη-
 20 φθέντος, τὴν ἀπ' αἰῶνος ἀνθρωπότητα εἰς παλιντοκίαν ἀ-
 νακαινισάσῃ.

ΣΒ΄.- ΜΑΚΑΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Περὶ καλῆς διοικήσεως καὶ ἀκαίρων ἐπαίνων.

Καλῶς μὲν ἄγεις τοὺς νέους τῆς Ἐκκλησίας λειτουρ-
 25 γοὺς πέπεισμαι, κακῶς δὲ τούτους ἐπαινεῖς. Πρόσεχε μὴ
 τοῖς ἐγκωμίοις ἀνακλιθῶσι, καὶ τῶν πόνων τὸ ἡδὺ συλη-
 θῶσιν, οἷήσει τὴν συντονίαν ζημιωθέντες

ἐλέγχου κατηγορίας καί, ὑπαινισσόμενος ὅσα συνέδησαν, ἀποκαλύπτει ὅτι αὐτὰ εἶναι ἡ αἰτία γιά ἐκεῖνα. Γιατί τὰ δάκρυα τῆς μετάνοιας ὄχι μόνο δέν εἶναι ἄξια κατηγορίας, ἀλλά εἶναι εὐχάριστα στόν Θεό, σάν θυμίαμα. Τὰ ροῦχα ὅμως πού ἔδεναν μέ σχοινιά καί δημιουργοῦσαν παραπέτσαμα γιά τὸ θυσιαστήριο, δείχνουν τήν περιφρονητική διάθεσή τους γιά τόν Θεό. Γιατί, ἐνῶ ὁ νόμος πρόσταζε νά διακοσμεῖται ὁ ἱερός ναός μέ καθαρά καί ἀκριβῶς ὑλικά, αὐτοί, δένοντας μέ σχοινιά καί κρεμώντας βρώμικα καί μολυσμένα ροῦχα γύρω ἀπό τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων, πρόσβαλλαν τὰ ἀνάκτορα τοῦ Θεοῦ. Καί ὄχι μόνον δέν ἔκαναν διάκριση μεταξὺ καθαρῶν καί ἀκαθάρτων, ἀλλά δέν ἔκαναν διάκριση οὔτε μεταξὺ Θεοῦ καί ἀκαθάρτων, πράγμα ἀκριβῶς πού ἀνοίξε τήν πηγὴ τόσων κακῶν ἐναντίον τους.

201.- ΣΤΟΝ ΔΙΔΥΜΟ

Μέ ποιά ἐννοια παρομοιάστηκε ἡ βασιλεία
τῶν οὐρανῶν μέ ζύμη²¹.

Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν παρομοιάστηκε μέ ζύμη μέ τήν ἐξῆς ἐννοια: ἡ χωρὶς ἁμαρτία ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου καί Σωτήρα μας ξαναζύμωσε ὅλο τόν κόσμο, καί μέ τὸ ἕνα σῶμα πού ἔλαβε ἀπό τὴ δική μας φύση καί ἀπό τὴν Θεοτόκο Μαρία, ἀνακαίνισε ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα ἀπό τότε πού ἄρχισε νά ὑπάρχει, ξαναγεννώντας την καί πάλι²².

202.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΜΑΚΑΡΙΟ

Γιά τὴν καλὴ διοίκηση καί τοὺς ἄστοχους ἐπαίνους.

Ἔχω πεισθεῖ ἀπόλυτα ὅτι καθοδηγεῖς καλὰ τοὺς νέους λειτουργοὺς τῆς Ἐκκλησίας, κακῶς ὅμως τοὺς ἐπαινεῖς. Πρόσεχε μήπως τεμπελιάσουν ἐξαιτίας τῶν ἐπαίνων, τοὺς ἀφαιρεθεῖ ἡ γλυκύτητα πού ὑπάρχει στοὺς κόπους, καί ἀντὶ τῆς ἐναρμονιζομένης ζωῆς ζημιωθοῦν μέ τὴν ὑπερηφάνεια.

22. Ἰω. 3, 3.

ΣΓ' - ΖΗΝΟΔΟΤΩ

Κατὰ μέθης καὶ μεθυόντων.

Εἰ καὶ Νῶε τῆς οἰκείας γεωργίας πεπείρατο, ἀγνοή-
 σασ ὁ πέπονθεν ἐξ οἴνου, καὶ Λὼτ εἰς ἄνοιαν ἐκλήθη ὑπὸ
 5 οἴνου καὶ πατήρ ἐν γήρει ἀδουλήτως γεγένητο, καὶ Ἡρώ-
 δης, μέθης γενόμενος παίγνιον, τῷ τοῦ μεγάλου Ἰωάννου
 αἵματι τὴν τράπεζαν αὐτοῦ καὶ καρδίαν ἐφοίνιξεν, καὶ
 πάντα τὰ ἄλογα τῶν ἀνθρώπων ἐγκλήματα οἴνου ἐστὶν
 ἀποβλύσματα, τί τὴν ἀνθαίρετον ἐφέλκη μανίαν, καὶ οὐ
 10 τὴν σόφρονα περιάπτεις συμμετρίαν;

ΣΔ' - ΔΙΔΥΜΩ

Πῶς ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνη.

Ὡσπερ ἡ ῥιπτομένη ἐν θαλάσῃ σαγήνη διάφορον
 ἔχει τὸν συγκλεισμὸν τῶν γενῶν τῶν ἰχθύων, οὕτως ἡ αἰώ-
 15 νιος τοῦ Χριστοῦ βασιλεία, τὴν ἐκ παντός ἔθνους ἀνθρώ-
 πων πληθὺν δεχομένη, ἀνάλογον τῇ πίστει τὴν σωτηρίαν
 ὀρίζει, οὐ γένους ἀξιοπιστία, οὐκ ἀξίας σεμνολογία, οὐχ
 ἱερατεία, οὐ βασιλεία ἀναξία τῆς κλήσεως τὴν τρυφήν
 διανέμουσα, ἀλλὰ τρόπῳ καὶ δίῳ πρὸς καθαρότητα νεύ-
 20 σαντι, καὶ πρὸς τὴν θήραν τῶν ἀληθῶν ἀλιέων ὀρμήσαντι.

ΣΕ' - ΤΩ ΑΥΤΩ

Ὅμοιον.

Τὰ καλὰ συνάγεται εἰς ἄγγη καὶ τὰ κακὰ ἔξω βάλλε-
 ται τῆς σαγήνης, ἐρευνωμένης φημὶ τῆς τοῦ Κυρίου Ἐκ-
 25 κλησίας, ἐπειδὴ πάντες τῷ Χριστοῦ ὀνόματι ἐσφραγίσθη-
 σαν καὶ εἰς μίαν ἁρμονίαν ἠνώθησαν. Καὶ συνάγεται μὲν

23. Γεν. 9, 20-21.

25. Ματθ. 14, 6-11.

27. Σοφ. Σειρ. 31, 25-31.

24. Γεν. 19, 32-33.

26. Σοφ. Σειρ. 19, 1-2.

28. Ματθ. 13, 47-50.

203.- ΣΤΟΝ ΖΗΝΟΔΟΤΟ

Ἐναντίον τῆς μέθης καὶ ὄσων μεθοῦν.

Ἄν καὶ ὁ Νῶε δοκίμασε ἀπὸ τοὺς καρποὺς τοῦ ἀμπελιοῦ του καὶ χωρὶς νὰ ξέρει ἔπαθε ὅ,τι ἔπαθε ἀπὸ τὸ κρασί²³, καὶ ὁ Λῶτ ἔχασε τὶς αἰσθήσεις του ἀπὸ τὸ κρασί καὶ ἔγινε πατέρας στὰ γηρατεία του χωρὶς νὰ τὸ θέλει²⁴, καὶ ὁ Ἡρώδης, ἀφοῦ ἔγινε παιχνίδι τῆς μέθης, ἔβαψε κόκκινο τὸ τραπέζι του καὶ τὴν καρδιά του μὲ τὸ αἷμα τοῦ μεγάλου Ἰωάννη²⁵, καὶ ὅλα τὰ παράλογα ἐγκλήματα τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ κρασιοῦ²⁶, ἐσὺ γιατί σύρεις ἐπάνω σου τὴν ἀνεξέλεγκτη αὐτὴ μανία καὶ δὲν χρησιμοποιοεῖς τὴ σωφροσύνη τοῦ μέτρου²⁷;

204.- ΣΤΟΝ ΔΙΔΥΜΟ

Γιατί ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν παρομοιάστηκε μὲ δίχτυ.

Ὅπως ἀκριβῶς τὸ δίχτυ ποὺ πέφτει στὴ θάλασσα μαζεύει μέσα του ψάρια χωρὶς νὰ διακρίνει τὸ εἶδος τους, ἔτσι καὶ ἡ αἰώνια βασιλεία τοῦ Χριστοῦ²⁸ δέχεται τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ κάθε ἔθνος καὶ χαρίζει στὸν καθένα σωτηρία ἀνάλογη μὲ τὴν πίστη, μοιράζοντας τὴν ἀπόλαυση ὅχι μὲ κριτήριο τὴν εὐγένεια τῆς καταγωγῆς, τὴν ταπεινολογία γιὰ τὴν προσωπικὴ ἀξία, τὸ ἱερατικὸ ἢ τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα ποὺ εἶναι ἀνάξιο τῆς κλήσεως σ' αὐτό, ἀλλὰ σὲ ἐκείνον ποὺ στρέφει τὸ βλέμμα του πρὸς τὴν καθαρότητα τοῦ φρονήματος καὶ τῆς ζωῆς, καὶ ἔχει ὀρμήσει γιὰ νὰ πιασθεῖ ἀπὸ τοὺς ἀληθινούς ψαράδες²⁹.

205.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Τὰ καλὰ ψάρια μαζεύονται στὰ δοχεῖα, ἐνῶ τὰ κακὰ πετιοῦνται ἔξω ἀπὸ τὸ δίχτυ³⁰, ὅταν δηλαδὴ θὰ ἐξετασθεῖ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου, ἐπειδὴ ὅλοι ἔχουν σφραγισθεῖ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔχουν ἔνωθεῖ σὲ ἓνα ἀρμονικὸ σύνολο. Καὶ συγκεντρώνονται στὰ δοχεῖα, δηλαδὴ στὶς αἰώνιες κατοι-

29. Ματθ. 4, 19.

30. Ματθ. 13, 48.

εἰς ἄγγη, τουτέστιν εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, τὰ ἐν ἀληθείᾳ διαμείναντα φρονήματα, ἔξω δὲ βάλλεται τῆς βασιλείας τὰ αἰρετικά καὶ τῆς ὀρθῆς δόξης ἀντίθετα.

ΣΣ'.— ΕΥΤΟΝΙΩ

5 Περὶ τοῦ στατήρος, ὃν ἔλαβεν ὁ Πέτρος.

Ὁ στατήρ, ὃν ὁ Πέτρος ἐκ τοῦ θυθοῦ λαβεῖν ἐκελεύετο ἐν τῷ ἰχθύι κρυπτόμενον, τὴν μορφήν ἡμῶν ἐδήλου, καλυπτομένην τοῖς πάθεσιν, ἦν ἐν ἑαυτῷ πρὸς τὸ ἀρχέτυπον ἀνακαλεῖται ὁ Κύριος. Ἄνθ' ἑαυτοῦ δὲ τοῦτον δοθῆναι
10 προσέταξεν ὡς γεγονῶς ἄνθρωπος, τοῖς ἡμῶν ἅπασιν ὑποκείμενος, οὔτε βασιλεῖ συγχωρῶν ἀντιτάσσεσθαι ἀβλαβῶς ἐπιτάσσοντι, καὶ τῆς θεϊκῆς δυνάμεως τὰς ἐνεργείας ἐπιδεικνύμενος.

ΣΖ'.— ΜΑΡΤΥΡΙΩ

15 Πῶς νοητέον, «Ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά».

Οὐχ ἡλικίας ὑποστροφὴν τὴν πρὸς τὰ παιδιά ὁμοίωσιν ὁ Κύριος ἀπαιτεῖ, ὅπερ αὐτὸς νομίζεις, ὡς ὁ Νικόδημος, ἀλλὰ τῆς κακίας τὴν ἄρνησιν ὡς παιδιῶδη ἡμῖν ἐνυ-
20 πάρχειν ἀπλότητα. Καὶ τοῦτο δι' ὧν ἔφησε δείκνυσιν, οὐκ εἰπῶν, Ἐὰν μὴ γένησθε παιδιά, ἀλλ' «ὡς τὰ παιδιά», τῇ τοῦ «ὡς» προσθήκῃ τὴν μίμησιν ἐμφαίνων τοῦ πράγματος.

ΣΗ'.— ΔΟΝΑΤΩ

25 Περὶ πραότητος.

Μὴ τὴν ἐννομον ἀρχὴν τοῖς ἀναρμόστοις ἤθεσιν ἐκβαρβάρου, ἀλλὰ τοῖς πρέπουσιν αὐτῇ πράγμασι κατακόσμηι πραότητος μεταδιδούς τοῖς ἀθύμοις, καὶ ἰσότητος

κίες³¹, ὅσοι διατήρησαν τὴν ἀληθινὴ πίστι, ἐνῶ πετιοῦνται ἔξω ἀπὸ τὴ βασιλεία οἱ αἵρετικοὶ καὶ ὅσα εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τὴν ὀρθοδοξία.

206.- ΣΤΟΝ ΕΥΤΟΝΙΟ

Γιὰ τὸ τετράδραχμο πού ἔλαβε ὁ Πέτρος.

Τὸ τετράδραχμο πού προστάχθηκε νὰ πάρει ὁ Πέτρος ἀπὸ τὸ βυθὸ καὶ πού ἦταν κρυμμένο μέσα στὸ ψάρι³², δηλώνει τὴ δική μας εἰκόνα, πού καλύπτεται ἀπὸ τὰ πάθη, τὴν ὁποία ξανακαλεῖ ὁ Κύριος διὰ τοῦ ἑαυτοῦ του νὰ ἐπιστρέψει στὴν ἀρχικὴ τῆς κατάστασι. Διέταξε νὰ δοθεῖ γιὰ χάρη του, ἐπειδὴ ἦταν ὑπόχρεος σὲ ὅλα τὰ δικά μας, ἀφοῦ ἔγινε ἄνθρωπος, οὔτε ἐπιτρέποντας τὴν ἀντίστασι στὸν βασιλιά, ὅταν τὰ νομοθετήματά του εἶναι ἀβλαβῆ, ἀλλὰ καὶ δείχνοντας παράλληλα τὶς ἐνέργειες τῆς θεϊκῆς του δύναμης.

207.- ΣΤΟΝ ΜΑΡΤΥΡΙΟ

Πῶς πρέπει νὰ κατανοεῖται τὸ χωρίο· «Ἄν δὲν ἀλλάξετε καὶ δὲν γίνετε σὰν τὰ παιδιὰ».

Δὲν ἐννοεῖ νὰ γυρίσουμε πίσω ὡς πρὸς τὴν ἡλικία, ὅταν ὁ Κύριος ἀπαιτεῖ νὰ γίνουμε σὰν τὰ παιδιὰ³³, ὅπως ἐσὺ νομίζεις καὶ ὅπως νόμισε ὁ Νικόδημος³⁴, ἀλλὰ νὰ ἀρνηθοῦμε τὴν κακία καὶ νὰ ὑπάρχει μέσα μας ἀπλότητα σὰν τὴν παιδική. Καὶ αὐτὸ τὸ δήλωσε μὲ ὅσα εἶπε, ἀφοῦ δὲν εἶπε, «Ἄν δὲν γίνετε παιδιὰ», ἀλλὰ, «σὰν τὰ παιδιὰ»· μὲ τὴν προσθήκη τοῦ «σὰν» δείχνει ὅτι ἐννοεῖ τὴν ἐκ μέρους μας μίμησι τῶν παιδιῶν.

208.- ΣΤΟΝ ΔΟΝΑΤΟ

Γιὰ τὴν πραότητα.

Μὴν ἐξευτελίζεις τὴν νόμιμη ἐξουσία μὲ ἀνάρμοστη συμπεριφορά, ἀλλὰ νὰ τὴν κοσμεῖς μὲ ὅσα τῆς ἀξίζουν, δείχνοντας πραότητα σ' ἐκείνους πού δὲν ἔχουν καλὴ διάθεσι, καὶ ἀποδίδοντας ἰσότητα στοὺς ἀσθενέστερους μπροστὰ στοὺς ἰσχυρότε-

33. Ματθ. 18, 3.

34. Ἰω. 3, 4.

τοῖς ἤττοσι πρὸς τοὺς μείζους, καὶ τότε λαμπρὸν ἐξάψεις πυρρὸν τῆς εὐνομίας. Ὑπέκκαυμα γὰρ ἐστὶ δικαιοσύνη τοῦ φωστῆρος τῆς εὐαρχίας.

ΣΘ'.- ΘΕΟΓΝΩΣΤΩ

5 Τί ἐστὶ, «τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ».

Εἴ τι τῆς ὕλης ἴδιον, εἴ τι πλάνης ἐφόδιον, εἴ τι ἀπάτης εἶδωλον ἐν ἡμῖν ἢ ἔνοικος εἰσέφρησε ῥαθυμία, τοῦτο τῷ δημιουργῷ καὶ ποιητῇ τῆς κακίας ἐπιρρίπτεσθαι παρ' 10 ἡμῶν Κύριος θούλεται. Εἴ τι δὲ ἀρετῆς σύμβουλον, εἴ τι σεμνότητος γνώρισμα, εἴ τι νήψεως καὶ ἀσφαλείας ἐμπόρευμα, τοῦτο Θεοῦ καὶ ἠγεῖσθαι καὶ πεπεῖσθαι τυγχάνειν δώρημα καὶ ἀξίαν αὐτῷ προσκομίζειν τὴν αἴνεσιν. Τοῦτό ἐστὶν ὃ φησιν, «Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ 15 τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ».

ΣΙ'.- ΧΡΙΣΤΟΔΩΡΩ

Τί ἐστὶ, «Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη».

Τῆς τελευταίας τῶν χρόνων ἀνάγκης τὰ σημεῖα, ἅπερ 20 ὁ Κύριος πρὸς τὴν εἶδησιν ἡμῶν ἀπεκάλυψε, σαφηνισθῆναί σοι ἀξιώσας διὰ τοῦ γράμματος, ταχέως τὴν τούτων μάθανε δύναμιν. «Οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη», οἱ ἐν τῇ εὐσεβείᾳ ἐρηρυσμένοι (τοῦτο γὰρ Ἰουδαία ἐρμηνεύεται) ἐπὶ τὴν ὑψηλὴν καταφυγὴν ἀφοράτωσαν, 25 ὑπὸ τῆς οἰκείας ὁμολογίας φρουρούμενοι. «Ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω ἄραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ», ὁ τῆς παρουσίας περιφρονήσας οἰκίας, καὶ πᾶσαν τὴν ἐν-

35. Ματθ. 22, 21.

36. Ματθ. 24, 16.

37. Πρβλ. Γεν. 29, 35. 49, 8. Ψαλμ. 113, 2. Ἦσ. 3, 8. Ἡ ἀκριβὴς σημασία τῆς πρωτότυπης ἰουδαϊκῆς λέξης *jehudhah* εἶναι «αἴνεσις». Προφανῶς ἐδῶ ὁ ἱερός πατήρ τὸ ἐκλαμβάνει μὲ τὴν ἔννοια τῆς αἴνεσης τοῦ Θεοῦ ὡς ἀποτελέσμα εὐσέβειας.

ρους, και τότε θα ανάψεις πράγματι τὸν δαυλὸ τῆς εὐνομίας. Γιατὶ ἡ δικαιοσύνη εἶναι ἡ καύσιμη ὕλη τοῦ δαυλοῦ τῆς καλῆς διοίκησης.

209.— ΣΤΟΝ ΘΕΟΓΝΩΣΤΟ

Τί σημαίνει τό, «Νὰ δίνονται στὸν καίσαρα ὅσα ὀφείλονται στὸν καίσαρα, καὶ στὸν Θεό, ὅσα ὀφείλονται στὸν Θεό»³⁵.

Ἄν ἡ ραθυμία ποὺ κατοικεῖ μέσα μας ἔγινε αἰτία νὰ εἰσχωρήσει μέσα μας κάτι ποὺ ταιριάζει στὴν ὕλη, ἢ κάτι ποὺ ἐνισχύει τὴν πλάνη, ἢ εἶναι εἶδωλο ἀπάτης, αὐτὸ ὁ Κύριος θέλει νὰ τὸ ἀποδίδουμε σ' ἐκεῖνον ποὺ δημιούργησε καὶ καλλιεργεῖ τὴν κακία. Ἄν ὅμως ὑπάρχει κάτι ποὺ εἶναι σύμφωνο μὲ τὴν ἀρετὴ, ἢ εἶναι γνώρισμα σεμνότητος, ἢ κατάλληλο πρὸς ἐγρήγορη καὶ πνευματικὴ ἀσφάλεια, αὐτὸ θέλει καὶ νὰ πιστεύουμε καὶ νὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀποδίδουμε σ' αὐτὸν τὴ δοξολογία ποὺ ἀξίζει. Αὐτὸ σημαίνει ἐκεῖνο ποὺ λέγει· «Δῶστε στὸν καίσαρα ὅσα ὀφείλονται στὸν καίσαρα, καὶ στὸν Θεὸ ὅσα ὀφείλονται στὸν Θεό»³⁵.

210.— ΣΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΔΩΡΟ

Τί σημαίνει ἡ ῥῆση· «Τότε, ὅσοι θὰ βρίσκονται στὴν Ἰουδαία ἄς φύγουν στὰ βουνά»³⁶.

Γιὰ τὰ σημάδια τῶν τελευταίων ἀναγκῶν κατὰ τὴ συντέλεια, τὰ ὅποια ὁ Κύριος μᾶς ἀποκάλυψε γιὰ νὰ γνωρίζουμε καὶ ἐσὺ ζήτησες μὲ τὸ γράμμα νὰ σοῦ τὰ ἐξηγήσω, μάθε μὲ συντομία τὴ σημασία τους. «Ὅσοι θὰ βρίσκονται στὴν Ἰουδαία, ἄς φύγουν στὰ βουνά» σημαίνει· «Ὅσοι στηρίζονται στὴν εὐσέβεια (γιατὶ ἔτσι ἐρμηνεύεται ἡ λέξη Ἰουδαία³⁷) ἄς ἔχουν τὸ βλέμμα τους στραμμένο στὸ ὑψηλὸ καταφύγιο, φρουρούμενοι ἀπὸ τὴν ὁμολογία τῆς πίστεώς τους. Ἐκεῖνος ποὺ θὰ βρισκεται στὴν ταράσσα, ἄς μὴν κατεβεῖ νὰ πάρει κάτι ἀπὸ τὸ σπίτι του»³⁸ σημαίνει· Ἐκεῖνος ποὺ περιφρόνησε τὸ ἐδῶ σπίτι του

38. Ματθ. 24, 17.

ταῦθα καταπατήσας σκηνήν, καὶ ὑψηλὸς τῷ βίῳ γενόμενος, καὶ τὰ ἔνοικα πάθη ἀποπεμψάμενος, μηδὲν ἐξ αὐτῶν ἐπισπάσθω, μὴ δειλίαν, μὴ ῥαθυμίαν, μὴ δόξαν κενήν, μὴ ὄρεξιν πλούτου, ἅπερ ἀφ' ὕψους ἐστὶ κατάβασις. «Ὁ ἐν
5 τῷ ἀγρῷ, μὴ ἐπιστρεψάτω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ», ὁ τὸν παλαιὸν ἀπεκδυσάμενος ἄνθρωπον καὶ τοῖς σαρκίνοις ἀποταξάμενος, τὸν νέον φορεῖτω, ὃς αὐτὸν εἰς ἐπίγνωσιν Θεοῦ ἀνεκαίνισε καὶ τῆς ἰλῦος ἐκάθηρεν. Ἐν τούτοις γὰρ ἔξει τὸ πρὸς ἐκείνην τὴν μεγάλην κάκωσιν ἀνεπίβουλον.

10

ΣΙΑ'— ΤΩ ΑΥΤΩ

Ὅμοιον.

«Οὐαὶ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις». Ταῖς ἐγκυμονούσαις, φησί, τὸν θεῖον ἔρωτα ψυχαῖς, καὶ οὐ θαρρούσαις παρησιάσασθαι,
15 καὶ τεκεῖν τὴν περὶ Θεοῦ ὁμολογίαν καὶ ἔνστασιν καὶ ταῖς νηπιώδη καὶ ἀτελεῖ περὶ τὴν θεῖαν μακροθυμίαν γνώμην κεκτημέναις, καὶ τῇ ἐλπίδι τῶν ἀμοιβῶν οὐ προσεχούσαις, ἀλλ' ἀπειλαῖς ἢ προσβολαῖς χαννωθείσαις καὶ τῶν μελλόντων γυμνωθείσαις.

20

ΣΙΒ'— ΖΗΝΩΝΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

Πρὸς ἀσκητάς.

Ἐχεις ἐν τῇ θεῖα Γραφῇ ὧν σπεῖρεις τοὺς καρποὺς ἀναθάλλοντας· βλέπεις τῶν χρηστῶν σου παλαισμάτων τὰ ἐπινίκια. Ὑπὲρ μὲν τῆς ἐκουσίου πτωχείας ἑκατονταπλα-
25 σιονά σοι κἀνταῦθα κἀκεῖσε ὑπισχνουμένου ἀγαθὰ τοῦ ἀγαθοῦ ποιμένος καὶ Σωτῆρος, ὑπὲρ δὲ τῶν πρὸς τὰ πάθη ἀγώνων καὶ σκαμμάτων τὸν ἀφθαρτόν σοι στέφανον πλέ-

39. Ματθ. 24, 18.

40. Κολ. 3, 9-10.

41. Ματθ. 24, 19.

καὶ ἀπαρνήθηκε κάθε κατάλυμα σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ καὶ ὑψώθηκε ὡς πρὸς τὸν τρόπο ζωῆς του, ἔχοντας διώξει ὅλα τὰ πάθη ποὺ κατοικοῦν μέσα του, ὅς μὴν πάρει τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, οὔτε τὴ δειλία, οὔτε τὴν ὀκνηρία, οὔτε τὴν κενοδοξία, οὔτε τὴν ἐπιθυμία τοῦ πλοῦτου, γιατί ὅλα αὐτὰ σημαίνουν κατέβασμα ἀπὸ τὰ ψηλὰ ποῦ βρίσκεται. «Ἐκεῖνος ποὺ θὰ βρίσκεται στὸ χωράφι, ὅς μὴ γυρίσει νὰ πάρει τὸ ροῦχο του»³⁹, σημαίνει Ἐκεῖνος ποὺ ξεντύθηκε τὸν παλιὸ ἄνθρωπο καὶ ἀπαρνήθηκε τὰ σαρκικά, ὅς φορᾷ τὸν νέο, ὁ ὁποῖος τὸν ἀνακαίνισε πρὸς ἐπίγνωση τοῦ Θεοῦ⁴⁰ καὶ τὸν καθάρισε ἀπὸ τὴ λάσπη. Γιατὶ μ' αὐτὰ θὰ μείνει ἀπείραχτος κατὰ τὴ μεγάλη ἐκείνη καταστροφή.

211.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

«Ἐλλοίμονο σὲ ὄσες θὰ εἶναι ἔγκυες καὶ σ' ὄσες θὰ θηλάζουν ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες»⁴¹, σημαίνει ἐκεῖνες τὶς ψυχές ποὺ ἐγκυμονοῦν τὸν θεῖο ἔρωτα, ἀλλὰ δὲν ἔχουν τὸ θάρρος νὰ μιλήσουν μὲ παρηγορία καὶ νὰ ἐκδηλώσουν τὴν ὁμολογία γιὰ τὸν Θεὸ καὶ τὴν ἀντίσταση, καὶ ἐκεῖνες ποὺ ἔχουν νηπιώδη καὶ ἀτελῆ ἰδέα γιὰ τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν διατηροῦν τὴν ἐλπίδα τῶν μελλοντικῶν ἀμοιβῶν, ἀλλ' ἔχουν ἀποχαυνωθεῖ ἀπὸ τὶς ἀπειλές καὶ τὶς ἐπιθέσεις καὶ ἔχουν ἀπογυμνωθεῖ ἀπὸ τὰ μελλοντικά.

212.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΖΗΝΩΝΑ

Πρὸς ἀσκητές.

Μέσα στὴ θεία Γραφὴ ἔχεις σὲ πλήρη ὠριμότητα τοὺς καρπούς τῶν σπόρων ποὺ σπέρνεις. Βλέπεις τὰ ἔπαθλα τῶν καλῶν σου ἀγῶνων. Γιὰ τὴν ἐκούσια φτώχεια σου ὁ καλὸς ποιμένας καὶ Σωτήρας σοῦ ὑπόσχεται ἑκατονταπλάσια ἀγαθὰ⁴² καὶ σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ καὶ στὴ μέλλουσα, ἐνῶ γιὰ τοὺς ἀγῶνες καὶ τὰ ἀθλήματα ἐναντίον τῶν παθῶν ὁ Παῦλος, ποὺ πάλαιψε γεν-

42. Ματθ. 10, 29-30.

κοντος Παύλου, τοῦ γενναίου τούτων παλαιστοῦ καὶ νικηφόρου.

ΣΙΓ'— ΣΩΣΑΝΔΡΩ

Προτροπή πρὸς χηρεύσαντα.

5 Ἐσχες μὲν δεσμὸν τὴν συνάφειαν, ἔλυσε δὲ ταύτην ὁ Κύριος συμφερόντως καὶ ψυχοφελῶς. Οὐδὲν γὰρ ἔστιν ἀκερδὲς τῶν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ τοίνυν μέριμναν ἔχει κοσμικήν, ἀλλ' οὐ θεικὴν, ἢ συμβίωσις, λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζήτει γυναῖκα, μήπου σε ἰὸς γυναικὸς φαρμακεύσῃ,
10 πρὸς ἑτέραν γοητεύων συνέλευσιν ἡδυπαθείας, καὶ σαρκικὰς διδάσκων κολακείας, καὶ ἀνονήτους φροντίδας καὶ ὑπονοίας, ἀλλὰ σώζων σῶξε τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν πρὸς τὸ ἡμέτερον ὄρος

ΣΙΑ'— ΔΩΜΙΤΙΩ

15 Ὅτι πάσης ἐπέκεινα τόλμης τὸ δογματίζειν ἀναξίως τῆς πίστεως τοὺς διοῦντας.

Οὐ παντός ἔστιν, ὃ οὗτος, τὸ δογματίζειν, ἐπειδὴ οὐδὲ πάντες ἀλουργοφοροῦσιν. Οὐκοῦν εἰ ἐκείνοις οὐ κέχρηται πάντες, καὶ μάλιστα πτωχοί, ὡς εἰς τὸ κράτος ὑβρίζοντες,
20 τες, καὶ εἰς εὐτέλειαν τὴν ὑπεροχὴν κατασύροντες, φεῖσαι τῶν ἀπρεπῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ λόγων, οὐδὲν τοῖς ἀκροαταῖς κέρδος φερόντων, ἀλλ' εἰς ὑβριν τὰ τῆς θρησκείας ἐλκόντων καὶ τοὺς δυσμενεῖς ἡμῖν αἵρεσιώτας, οὐ πρὸς σὲ καὶ τὴν κατὰ σοῦ κατηγορίαν κλινόντων, ἀλλὰ πρὸς λοιδο-
25 ρίαν τῆς εὐσεβείας ἐρεθιζόντων. Οὐ γὰρ τὴν σὴν ἀμαθίαν συνορῶσιν, ἀλλ' ἐκείνης ἀσθενείας καταγελῶσιν.

43. Β' Τιμ. 4, 8· πρὸς Α' Κορ. 9, 25.

44. Α' Κορ. 7, 32-33.

ναῖα ἐναντίον τους καὶ νίκησε, σοῦ πλέκει στεφάνι πού δὲν φθείρεται⁴³.

213.- ΣΤΟΝ ΣΩΣΑΝΔΡΟ

Προτροπή πρὸς ἄνδρα πού χήρεψε.

Εἶχες δεσμευθεῖ μὲ σχέση, πού τὴν ἔλυσε ὁμως ὁ Κύριος γιὰ τὸ συμφέρον σου καὶ γιὰ τὴν ὠφέλεια τῆς ψυχῆς σου· γιατί τίποτε δικῶ του δὲν εἶναι χωρὶς κέρδος. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ συμβίωση εἶναι κοσμικὴ φροντίδα καὶ ὄχι θεϊκὴ⁴⁴, ἀφοῦ ἐλευθερώθηκες ἀπὸ τὴ γυναῖκα, νὰ μὴ ζητᾶς γυναῖκα⁴⁵, γιὰ νὰ μὴν σὲ προσβάλλει ὁ ἴος τῆς γυναῖκας, πού θὰ σὲ κάνει νὰ ἐπιθυμήσεις τὴν ἡδονὴ τῆς ἐπαφῆς μὲ ἄλλη, καὶ θὰ σὲ διδάσκει σαρκικὲς κολακεῖες, ἀνώφελες φροντίδες καὶ κρυφῆς σκέψεις. Ἄντι γι' αὐτὰ ἐπιδίωξε τὴ σωτηρία σου, ἐρχόμενος στὸ ὄρος μας καὶ σώζοντας τὴν ψυχὴ σου.

214.- ΣΤΟΝ ΔΩΜΙΤΙΟ

“Οτι ὑπερβαίνει κάθε τόλμη τὸ νὰ διδάσκει κανεὶς χωρὶς νὰ ζεῖ ὅπως ἀξίζει στὴν πίστη.

Δὲν εἶναι δυνατὸν, καημένε, νὰ διδάσκει ὁ καθένας, ἐπειδὴ οὔτε ὅλοι φοροῦν ὀλοπόρφυρα ροῦχα. Ἔτσι λοιπὸν, ἐάν ἐκεῖνα δὲν τὰ φοροῦν ὅλοι, καὶ ἰδιαίτερα οἱ φτωχοί, γιατί ἂν τὸ κάνουν θὰ εἶναι σὰν νὰ προσβάλλουν τὸ κράτος καὶ νὰ ἐξευτελίζουν τὴν ἐξουσία, περιορίσει τοὺς ἀπρεπεῖς γιὰ τὴν Ἐκκλησία λόγους, πού δὲν φέρνουν κέρδος στοὺς ἀκροατές, ἀλλὰ ἐκθέτουν τὰ πράγματα τῆς θρησκείας σὺς ὕβρεις καὶ ἐρεθίζουν τοὺς αἵρετικοὺς, πού εἶναι ἐναντίον μας. Γιατί ἐκεῖνοι ὑβρίζουν τὴν εὐσέβεια, χωρὶς νὰ ἀπευθύνονται σὲ σένα οὔτε νὰ στρέφουν τίς κατηγορίες τους ἐναντίον σου, ἐπειδὴ δὲν βλέπουν τὴ δικὴ σου ἀμάθεια, ἀλλὰ κατηγοροῦν χλευαστικὰ ἐκείνη γιὰ ἀδυναμία.

45. Α' Κορ. 7,27.

ΣΙΕ'.— ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ
 Πρὸς ἱερεῖς φιλαργυρίαν νοσοῦντας.

Ὡς φιλοκόσμῳ εὐπρέπεια ἱματίων, οὕτω σοὶ τὸ Ψαλ-
 μικὸν ἐφαρμόζει, «αἰσχυνθήτωσαν οἱ ἀνομοῦντες δια-
 5 κενῆς». Θύρας γὰρ καὶ τρόπους κερδῶν ὑπανοίξας, σὺ
 μὲν τὰς ἐπ' αὐτοῖς ἀποτίσεις εὐθύνας, ἑτέροις δὲ θησαυρί-
 ζεις τοὺς πόρους, οἷς πλείονας καὶ σαυτῷ τιμωρίας σωρεύ-
 εις. Εἰ τοίνυν θούλοιο καὶ κείνους καὶ ἑαυτὸν τοῦ πυρὸς
 ἀπαλλάξαι, πολλοὶ σε Λάζαροι κυκλοῦσιν. Εἰς αὐτοῦς τὴν
 10 φλόγα τῶν χρημάτων ἐκτίναξον, καὶ μετ' αὐτῶν ἐκεῖσε
 κληρονομήσεις ἀνάψυξιν.

ΣΙΣ'.— ΖΗΝΩΝΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ
 Εὐχαριστήριος.

Ἐδεξάμεθα τὸ ἱμάτιον καὶ χιτῶνα πεπόμφαμεν καὶ σοὶ
 15 πάννυ εὐχαριστήσαμεν, τὸ ἐν ἡμῶν ἀπαιτήσαντι σκέπα-
 σμα, ὅτι τὸν νόμον τοῦ Βαπτιστοῦ ἐπληρώσαμεν, δύο χι-
 τῶνας οὐκ ἔχοντες. Καὶ εἰ μὲν δοθείη τῷ χρήζοντι, ἀμφό-
 τεροι πεπρόχαμεν, χρησιῶς ἐγὼ θαλπόμενος τῷ καινῷ,
 καὶ ἐκεῖνος τῷ τριχίνῳ τὴν γύμνωσιν τιμῶν. Εἰ δὲ καὶ τοῦ-
 20 τον μέλλοις ὡς τὰ τινῶν ἀγίων τηρεῖν, ἐμὲ μὲν εἰς ἀπόγνω-
 σιν ὠθήσεις, ἔλεγχον ἑμαυτοῦ τὴν συνειδησιν ἔχοντα, πάλ-
 λιν δὲ πέμψας, πάλιν αἰτήσεις, ἡμεῖς δὲ οὐ δώσομεν.

ΣΙΖ'.— ΤΩ ΑΥΤΩ
 Ὅμοιον.

25 Εἰ ἐλπίδι τῇ τὰ πάντα συνεχοῦση πρὸς τὸ προᾶγμα ἐὼ-
 ρακας καὶ πίστει ἐτόλμησας τὰ ἡμᾶς ὑπεραίροντα, ὄναιο

46. Ψαλμ. 24, 3.

47. Λουκᾶ 16, 20.

215.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

Πρὸς ἱερεῖς ποὺ εἶναι ἄρρωστοι ἀπὸ τῆ φιλαργυρία.

“Ὅπως σ’ αὐτὸν ποὺ ἀγαπᾶ τὰ στολίδια ταιριάζει ἢ φιλοκοσμία, ἔτσι σὲ σένα ταιριάζει τὸ ψαλμικὸ χωρίο, «Ἄς ντραποῦν ἐκεῖνοι ποὺ παρανομοῦν χωρὶς ὄφελος»⁴⁶. Γιατί, ἔχοντας ἀνοίξει κρυφὰ πόρτες καὶ τρόπους γιὰ κέρδη, ἐσὺ βέβαια θὰ ὑποστεῖς τὶς τιμωρίες γι’ αὐτά, τὰ χρήματα ὅμως τὰ μαζεύεις γιὰ ἄλλους, γιὰ τοὺς ὁποίους καθὼς καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό σου συγκεντρώνεις περισσότερες τιμωρίες. Ἄν λοιπὸν θέλεις νὰ ἀπαλλάξεις ἀπὸ τῆ φωτιᾶ καὶ ἐκείνους καὶ τὸν ἑαυτό σου, πολλοὶ Λάζαροι (φτωχοὶ)⁴⁷ σὲ περικυκλώνουν. Σ’ αὐτοὺς ἐκτίναξε τῆ φλόγα τῶν χρημάτων, καὶ μαζί τους θὰ κληρονομήσεις τὴν ἀνάπαυση σ’ ἐκείνη τῆ ζωῆ.

216.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΖΗΝΩΝΑ

Εὐχαριστήρια.

Δέχθηκα τὸ ἐπανωφόρι καὶ σοῦ ἔστειλα τὸν χιτῶνα (ἐσωτερικὸ ἔνδυμα) καὶ σὲ εὐχαρίστησα πολὺ, ποὺ ζήτησες τὸ ἕνα μου σκέπασμα, γιατί ἐφάρμόσαμε τὸ νόμο τοῦ Βαπτιστῆ, ποὺ λέγει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἔχουμε δύο ἐνδύματα⁴⁸. Καὶ ἂν βέβαια δοθεῖ σ’ αὐτὸν ποὺ τὸ ἔχει ἀνάγκη, καὶ οἱ δύο ἔχουμε ἐνεργήσει σωστά· ἐγὼ ἀπολαμβάνοντας τῆ ζεστασιᾶ ἀπὸ τὸ καινούργιο, καὶ ἐκεῖνος τιμώντας τῆ γύμνωση μὲ τὸ τρίχινο ροῦχο. Ἄν ὅμως πρόκειται νὰ τὸ κρατήσεις καὶ αὐτὸ σὰν τὰ ἀντικείμενα κάποιων ἀγίων, ἐμένα βέβαια θὰ μὲ σπρώξεις στὴν ἀπόγνωση, ἔχοντας τῆ συνείδησή μου νὰ μὲ ἐλέγχει, καὶ ἂν πάλι στείλεις καὶ πάλι ζητήσεις, ἐγὼ δὲν θὰ σοῦ δώσω.

217.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

“Ὁμοια.

Ἄν ἀντιμετώπισες τὸ πρᾶγμα μὲ τὴν ἐλπίδα ποὺ συγκρατεῖ τὰ πάντα καὶ τόλμησες μὲ πίστη αὐτὰ ποὺ ὑπερβαίνουν

48. Λουκᾶ 3, 11.

τῆς προθέσεως, πολλάκις ἡμᾶς περιστέλλων καὶ κοινωνῶν
ταῖς χρείαις ἡμῶν φιλοτίμως, καὶ εὖροις ἔλεος παρὰ Κυ-
ρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

ΣΙΗ'.— ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

5 Περὶ τῆς ὁράσεως τῶν δ' θηρίων.

Τοῦ θεσπεσίου Δανιὴλ ἡ περιδότητος ὄρασις τὴν Ἀσ-
συρίων καὶ Μήδων καὶ Μακεδόνων βασιλείαν ὡς μονο-
ειδῆ καὶ ἐξ ἑνὸς ἐκάστην ἔθνους συντεταγμένην ἐνὶ καὶ
θηρίῳ παρείκασε, τὴν μὲν ἄρκτω, τὴν δὲ λεαίνῃ, τὴν δὲ
10 ἑτέραν παρδάλει, τὴν δὲ τετάρτην ὄρασιν, θηρίον φοβε-
ρὸν καὶ περισσῶς ἔκθαμβον ἔχουσαν, ὁδοῦσι σιδηροῖς
ἠρκωμένον καὶ ὄνυξι χαλκοῖς προσωπλισμένον, ἐσθίον
καὶ λεπτόνον καὶ καταπατοῦν, οὐδενὶ ζῳῷ ὁμοιωμένην
τὴν Ῥωμαίων ἐπιδήλως ἐσήμανεν, ἐκ πάντων ἔθνῶν καὶ
15 φυλῶν συντεταγμένην, καὶ πᾶσαν ἀλκὴν καὶ δόξαν ἐν αὐ-
τῇ κεκτημένην. Οὐ γὰρ ἐνὶ ὀνόματι παραστῆσαι ἐώρακε
τὴν ἐπὶ πάντα τὸν ζυγὸν τοῦ κράτους ἐκτείναςαν καὶ εἰς
ἀπέραντον βασιλείαν τῷ καιρῷ τῆς σαρκώσεως τοῦ Κυ-
ρίου προκόψασαν.

20

ΣΙΘ'.— ΝΕΙΛΩ

Διὰ τί ὀπτὰ πυρὶ τὰ κρέα τοῦ ἀμνοῦ ἐσθίειν
προσέταξεν.

Ἄπτὰ πυρὶ τὰ κρέα τοῦ ἀμνοῦ ἦσθιον Ἑβραῖοι, τυπι-
κῶς τὸ μέγα τῆς θείας οἰκονομίας μυστήριον σκιαγρα-
25 φοῦντες διὰ τῆς βρώσεως καὶ τὸν ἀμνὸν τοῦ Θεοῦ προ-
μανθάνοντες, τὸ πῦρ τῆς θείας οὐσίας σαρκὶ ἀφράστως

τις δυνάμεις μας, νοιῶσε εὐφροσύνη γιὰ τὴ διάθεσή σου, μὲ τὴν ὁποία πολλές φορές μᾶς φρόντισες μὲ γενναιοδωρία καὶ μοιροράστηκες τὶς ἀνάγκες μας, καὶ εὐχόμεστε νὰ βρεῖς ἔλεος ἀπὸ τὸν Κύριο ἐκείνη τὴν ἡμέρα.

218.— ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

Σχετικὰ μὲ τὸ ὄραμα τῶν τεσσάρων θηρίων.

Τὸ πασίγνωστο ὄραμα τοῦ θεόπνευστου Δανιήλ⁴⁹ τὶς βασιλεῖες τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Μήδων καὶ τῶν Μακεδόνων, ἐπειδὴ ἦταν μονοειδεῖς, δηλαδὴ ἀπαρτίζονταν ἀπὸ ἓνα μόνο ἔθνος ἢ κάθε μία, τὶς παρομοίασε μὲ ἓνα θηρίο. Τὴν πρώτη τὴν παρομοίασε μὲ ἄρκουδα, τὴ δεύτερη μὲ λέαινα, καὶ τὴν τρίτη μὲ λεοπάρδαλη. Τὸ τέταρτο ὅμως ὄραμα, ποὺ περιέχει ἓνα φοβερὸ καὶ πάρα πολὺ ἐντυπωσιακὸ ζῶο, περιφραγμένο μὲ σιδερένιες ὀδοντοστοιχίες καὶ ὀπλισμένο μὲ χάλκινα νύχια, ποὺ ἔτρωγε, συνέτριβε καὶ καταπατοῦσε τὰ πάντα, ὀλοφάνερα δήλωνε τὴ ρωμαϊκὴ βασιλεία, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ παρομοιαστῆ μὲ κανένα ζῶο, γιὰτὶ ἀπαρτιζόταν ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη καὶ τὶς φυλές καὶ εἶχε συμπεριλάβει στὴ δυνάμη της κάθε ἄλλη δύναμη καὶ ἐξουσία. Γιατὶ μὲ τὰ ὅσα εἶδε δὲν μποροῦσε νὰ παραστήσει μὲ ἓνα ὄνομα τὴ βασιλεία ποὺ ἐπέκτεινε τὴν κυριαρχία τοῦ κράτους σὲ ὅλους τοὺς λαοὺς καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου εἶχε μεγαλώσει σὲ μία ἀπέραντη βασιλεία.

219.— ΣΤΟΝ ΝΕΙΛΟ

Γιατὶ ὁ νόμος πρόσταζε νὰ τρώγεται τὸ κρέας τοῦ πασχαλινοῦ προβάτου ψημμένο στὴ φωτιά.

Ψημμένο στὴ φωτιά ἔτρωγαν οἱ Ἑβραῖοι τὸ κρέας τοῦ πασχαλινοῦ προβάτου⁵⁰, σκιαγραφώντας μὲ τὸν τύπο τοῦ φαγητοῦ τὸ μεγάλο μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας, καὶ διδασκόμενοι ἀπὸ πρὶν γιὰ τὸ πρόβατο τοῦ Θεοῦ, τὸ ὁποῖο ἔνωσε μὲ ἀπερίγραπτο τρόπο τὴ φωτιά τῆς θείας οὐσίας μὲ τὴν ἀνθρώ-

50. Ἐξ. 12, 8-9.

συμπλέκοντα τῇ νῦν παρ' ἡμῶν ἐσθιομένη καὶ τὴν ἄφεισιν τῶν κακῶν ἐργαζομένη.

ΣΚ'.- ΤΟΙΣ ΕΝ ΠΗΛΟΥΣΙΩ ΜΟΝΑΧΟΙΣ

᾿Οτι τρίβωνος καὶ ὑπήνης ἐπίδειξις οὐκ ἔστιν
5 ἀσκήσεως πληροφορία.

Οὐκ ἔστιν, ἀδελφοί, ἀσκήσεως πληροφορία τρίβωνος καὶ ὑπήνης ἐπίδειξις. Οὐκ ἔστιν ἀναχωρήσεως ἐπιθυμία ἢ ἐν πόλεσι καὶ θορύβοις ἀνάφυρσις. Οὐδεὶς τὴν τοῦ Χριστοῦ αὐλακα τέμνει, τὴν ἀκανθοφόρον ἀσπαζόμενος φιλοπάθειαν. Οὐ δύναται κατορθῶσαι φιλοσοφίαν ὁ λογομαχίαις προσασχολούμενος. Οὐκ ἀνέχεται καθαρθῆναι δι' ἐγκρατείας ὁ βρωμάτων καλλονὰς ζητῶν καὶ ἀδρότητας. Εἰ τοίνυν νομίμως ἐθέλομεν ἀθλεῖν καὶ σχήματι ἀκόμπω καὶ μονήρει σχολῇ καὶ ἀπαθείας ἀρετῇ καὶ ἡσυχίας φυλακῇ καὶ λιτότητι τροφῆς, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνισώμεθα.

ΣΚΑ'.- ΙΣΙΔΩΡΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

Τί ἔστιν, «Εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;».

20 «Εἰ δὲ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν;», ὁ θεῖος ἔφη ἀπόστολος, τὴν τῶν σωμάτων φύσιν οὕτω καλῶς συγκρινομένην τῷ τῆς ψυχῆς ἀκηράτῳ. Ἡ μὲν γὰρ ἀτελεύτητος καὶ ἀθάνατος, ἡ δὲ φθορᾶ καὶ ἀλλοιώσει ὑπόκειται. Βαπτιζόμεθα οὖν ὑπὲρ τῶν νεκρῶν τῇ
25 φύσει σωμάτων, εἰς ἀφθαρσίαν αὐτὰ μετεσκευασθῆναι πιστεύοντες. Καὶ ταύτην ἔχει τὸ εἰρημένον σαφήνειαν. Εἰ ὅλως, φησί, τὰ σώματα ἡμῶν οὐκ ἀνίσταται, τί καὶ ἐν τῷ βαπτίζεσθαι εἰς ἀφθαρσίαν αὐτὰ μεταποιεῖσθαι πιστεύομεν;

51. Β' Τιμ. 2, 5.

52. Β' Τιμ. 4, 7.

πινη σάρκα, τὴν ὁποία τώρα τρώμε ἑμεῖς καὶ ἀπαλλασσόμαστε ἀπὸ τὰ κακά.

220.— ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΟΥ

Ἡ ἐπίδειξη τοῦ τρίβωνα καὶ τοῦ γένιου δὲν εἶναι γνῶρισμα ἄσκησις.

Δὲν εἶναι, ἀδελφοί, γνῶρισμα ἄσκησις ἢ ἐπίδειξη τοῦ τρίβωνα καὶ τοῦ γένιου. Δὲν εἶναι ἐπιθυμία ἀναχώρησης στὴν ἔρημο ἢ ἀνάμιξη μέσα στὶς πόλεις καὶ τοὺς θορούβους. Κανεὶς δὲν σκάθει τὸ αὐλάκι τοῦ Χριστοῦ, ἀκολουθώντας τὴν ἀγάπη τῶν παθῶν ποὺ βλαστάνει ἀγκάθια. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἐπιτύχει τὴ μοναχικὴ ζωὴ, ὅταν ἀσχολεῖται ἐπίμονα μὲ λογομαχίες. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καθαρθεῖ μὲ τὴν ἐγκράτεια, ἐκεῖνος ποὺ ἐπιδιώκει τὰ ὠραῖα φαγητὰ καὶ τὴν πολυτέλεια. Ἄν λοιπὸν θέλουμε νὰ ἀγωνισθοῦμε σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες⁵¹, ὡς ἀγωνισθοῦμε τὸν καλὸ ἀγῶνα⁵² καὶ μὲ ταπεινὴ ἐμφάνιση, καὶ μὲ μοναχικὴ ζωὴ, καὶ μὲ τὴν ἀρετὴ τῆς ἀπάθειας, καὶ μὲ τὴν παραμονὴ στὴν ἡσυχία, καὶ μὲ τὴν ἀπλότητα στὴν τροφή.

221.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΙΣΙΔΩΡΟ

Τί σημαίνει τό, «Ἄν δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα ἀναστάσεως νεκρῶν, γιατί βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;»⁵³.

«Ἄν δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα ἀναστάσεως νεκρῶν, γιὰ ποιὸ λόγο βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;», εἶπε ὁ θεῖος ἀπόστολος, συγκρίνοντας πολὺ εὐστοχα τὴ φύση τοῦ σώματος μὲ τὴν ἀφθαρτὴ ψυχὴ. Γιατὶ ἡ ψυχὴ εἶναι αἰώνια καὶ ἀθάνατη, ἐνῶ τὸ σῶμα φθείρεται καὶ ἀλλοιώνεται. Βαπτίζομαστε λοιπὸν γιὰ χάρι τῶν νεκρῶν ὡς πρὸς τὴ φύση τῶν σωμάτων, πιστεύοντας ὅτι θὰ μετασκευασθοῦν αὐτὰ σὲ ἀφθαρτα. Τὸ χωρίο λοιπὸν ἔχει αὐτὴ τὴν ἐξήγηση· Ἄν δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα, λέγει, νὰ ἀναστηθοῦν τὰ σώματά μας, γιὰ ποιὸ λόγο ὅταν βαπτίζομαστε πιστεύουμε ὅτι θὰ ἀναδημιουργηθοῦν μεταβαλλόμενα σὲ ἀφθαρτα;

53. Α' Κορ. 15, 29.

ΣΚΒ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Πῶς μέλλει ζῶντας καὶ νεκροὺς κρίνειν ὁ Κύριος.

Πρὸς Τιμόθεον Β'.

Τὸ κρίνεσθαι ζῶντας καὶ νεκροὺς, τοῦτό ἐστι, τὸ καὶ
 5 ψυχὴν καὶ σῶμα εἰς κρίσιν ἐλεύσεσθαι, καὶ οὔτε ἐν θατέ-
 ρου κεχωρισμένον, ἀλλ' ὥσπερ κοινὴν τὴν ἐνταῦθα συνά-
 φειαν ἐποίησαντο, οὕτω καὶ τὴν ἐκεῖθεν δίκην ἠνωμένως
 ὑφέξουσιν. Εἰ δὲ καὶ ἄλλως ζητεῖς, οὕτω Διακρίναι ζῶν-
 10 τας, τοὺς ἀείζωνον βίον καὶ θεοφιλῆ μετελθόντας, καὶ ἀποδ-
 οῦναι αὐτοῖς ἀτελευτήτους ἀμοιβάς· κρίναι τοὺς νεκρω-
 θέντας τοῖς ἁμαρτήμασι, καὶ τὸ δοθὲν αὐτοῖς τάλαντον ὡς
 ἐν τάφῳ τῇ ἐαυτῶν καταχώσαντας ῥαθυμία, καὶ ἀμύνα-
 σθαι αὐτοὺς τιμωρία. Εἰ δὲ καὶ ἄλλως, οὕτως· Κρίναι τοὺς
 τότε ζῶντας καταλειφθέντας καὶ τοὺς ἤδη πρὸ αὐτῶν κοι-
 15 μηθέντας

ΣΚΓ'.- ΖΩΣΙΜΩ, ΕΥΣΤΑΘΙΩ, ΜΑΡΩΝΙ

Ἐπιπληκτική.

Εἰ οὔτε τῆς σὺν Χριστῷ αἰωνίου διαγωγῆς ἐπιθυμεῖτε,
 οὔτε τῆς αἰδίου φλογὸς τὴν κρίσιν δειλιᾶτε, ἢ πρὸς τοὺς
 20 καταφρονητὰς δαίμονας ἀμιλλᾶσθε, ἢ ἀνθρώπων ἰνδάλ-
 ματα τυγχάνετε ἄψυχα, καὶ λόγου ἀμέτοχα, καὶ φόβου
 ἀναίσθητα.

ΣΚΔ'.- ΚΥΝΤΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ

Φιλική.

25 Ἐμοὶ κατὰ γνώμην προὔχωρει ἡ ἀσθένεια, κατὰ μι-
 κρόν με τῆς ζάλης ὑπεξάγουσα. Ἄλλ' ἐπειδὴ πάλιν ὁ Θεὸς
 εἴσω μένειν τῶν κυμάτων ἐκέλευσε, βοήθει πρὸς τὸν πλοῦν
 ταῖς πρεσβείαις, μὴ τι πάθωμεν ἀλλότριον τῆς γαλήνης.

54. Β' Τιμ. 4, 1. 55. Ματθ. 25, 25. 56. Πρὸβλ. Α' Κορ. 15, 51-52.
 57. Προφανῶς ὁ ἱερός πατήρ ὑπονοεῖ κάποια ὑποτροπὴ στὴν ἀρρώστια

222.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Μέ ποιό τρόπο πρόκειται ὁ Κύριος νὰ κρίνει ζωντανούς
καὶ νεκρούς, σύμφωνα μὲ τὴν Β' Πρὸς Τιμόθεον⁵⁴.

Ἡ κρίση τῶν ζωντανῶν καὶ τῶν νεκρῶν σημαίνει, ὅτι ἡ
ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα θὰ παρουσιαστοῦν μαζὶ στὴν κρίση, καὶ ὄχι
τὸ ἓνα χωρισμένο ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἀλλὰ, ὅπως ἀκριβῶς ἦταν σ'
αὐτὴ τῇ ζωῇ ἐνωμένα σὲ μία κοινὴ ὑπαρξία, ἔτσι καὶ σ' ἐκείνη
θὰ ὑποστοῦν μαζὶ τῇ δίκῃ. Ἐὰν πάλι ζητᾶς καὶ ἄλλη ἐρμηνεία,
εἶναι ἡ ἑξῆς· Θὰ ξεχωρίσει τοὺς ζωντανούς, δηλαδή ὅσους ἔζη-
σαν ὅλη τὴ ζωὴ τους μὲ τρόπο ἀρεστὸ στὸν Θεό, καὶ θὰ τοὺς
ἀποδώσει αἰώνιες ἀμοιβές. Θὰ κρίνει τοὺς νεκρούς, ὅσους δη-
λαδή νεκρώθηκαν ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα καὶ ἔθαψαν, σάν σὲ τᾶ-
φο, μέσα στὴ ραθυμία τους τὰ χαρίσματα ποὺ τοὺς δόθηκαν⁵⁵,
καὶ θὰ τοὺς τιμωρήσει. Ἐὰν θέλεις καὶ τρίτη, εἶναι ἡ ἑξῆς· Θὰ
κρίνει ἐκείνους ποὺ θὰ ζοῦν τότε καὶ ἐκείνους ποὺ πέθαναν
ἐνωρίτερα⁵⁵.

223.- ΣΤΟΥΣ ΖΩΣΙΜΟ, ΕΥΣΤΑΘΙΟ ΚΑΙ ΜΑΡΩΝΑ

Ἐπιπληκτική.

Ἐὰν οὔτε τὴν αἰώνια ζωὴ μαζὶ μὲ τὸν Χριστὸ ἐπιθυμεῖτε,
οὔτε τρομάζετε μπροστὰ στὴν τιμωρία τῆς αἰώνιας φλόγας, τό-
τε ἡ συναγωνίζεστε τοὺς δαίμονες ποὺ περιφρόνησαν τὸν Θεό,
ἢ εἶστε ἄψυχα ὁμοιώματα ἀνθρώπων, ποὺ καὶ λογικὴ δὲν ἔ-
χουν, καὶ εἶναι ἀναίσθητα μπροστὰ στὸ φόβο.

224.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΥΝΤΙΑΝΟ

Φιλική.

Ἡ ἀσθένεια προχωροῦσε σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία μου,
ἀπαλλάσσοντάς με σιγά-σιγὰ ἀπὸ τῆ ζάλη. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Θε-
ὸς πρόσταξε νὰ μείνω πάλι μέσα στὰ κύματα⁵⁷, βοήθησέ με
στὴν πλεύση μου μὲ τὶς προσευχές σου, γιὰ νὰ μὴν πάθω τίποτε
ξένο πρὸς τὴ γαλήνη.

ποὺ ἀντιμετώπιζε.

ΣΚΕ'.- ΣΙΜΠΛΙΚΙΩ

Φιλική.

Συγχαίρομεν τῇ πόλει τῆς ἀρχῆς σου, καὶ χαίρομεν
τὸ δίκαιον ὁρῶντες νῦν ἐπὶ τῆς μέσης βαδίζον καὶ βρα-
5 βεῦον. Ἐφ' ᾧ Θεὸν καὶ βοηθὸν ἔξεις καὶ σύμμαχον, τοὺς
τε κακοῦς ὑποδεικνύντα, καὶ τοὺς χρηστοὺς σοι φανε-
ροῦντα.

ΣΚΣ'.- ΤΩ ΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΩ

Συστατική.

10 Ἔτι κήδεται Θεὸς Πηλουσίου, ἔτι σπέρμα θεοσεβείας
ἐν αὐτῇ χρηματίζει, ἔτι προνοοῦσιν οἱ πολιοῦχοι μάρτυρες
τῆς ταλαίνης Ἡκεὶ ὁ θαυμαστός Σιμπλίκιος τὰς ἡνίας τῆς
ἀρχῆς μεταχειρίζων. Ἄλλον ὑμᾶς εὐαγγελίζομαι δίον.
Ἄσμενοι τὸν ἄνδρα προσδέξασθε, πάσας αὐτῷ ἐκτραγω-
15 δήσατε δυσχερείας. Ἐχει καὶ διάνοιαν σοφὴν καὶ γνώμην
φιλευσεβῆ, καὶ δώσει τοῖς πόνοις μεταβολὴν. Ἰσχύει γὰρ
ἀπὸ Θεοῦ, παρ' οὗ πολλοῖς τὸ καλῶς πράξει παρέχεται.

ΣΚΖ'.- ΦΛΩΡΕΝΤΙΩ

Περὶ κενοδοξίας καὶ ἐγκρατείας γλώσσης.

20 Οὐ καλῶς τὰς Ἀθήνας θαυμάζεις καὶ Στοᾶν καὶ Πε-
ρίπατον καὶ Ἀττικὴν φαντασίαν, οἷς διὰ μάθησιν φλυα-
ρίας πάλαι προσεκαρτέρεις, ὁ τὰ γῆϊνα περιφρονήσας, καὶ
μηδὲν ἀγαπᾶν τῶν ἐνταῦθα κεκελευσμένος. Εἰ συνηγέρ-
θης οὖν τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω φρόνει, οὗ ἔστιν αὐτός. Οἱ γὰρ
25 τὴν εὐτελεῆ ἐσθῆτά σου ὁρῶντες, καὶ φιλοσοφίαν ἐν μόνῳ
σχήματί σοι προσοῦσαν, περπερείαν δὲ γνώμης καὶ γλώσ-
σης ἀλαξονείαν, κατὰ τῆς θειοτάτης θρησκείας βλασφη-
μοῦσι.

225.- ΣΤΟΝ ΣΙΜΠΛΙΚΙΟ

"Ομοια.

Χαίρομαι μαζί με την πόλη που κυβερνάς, αλλά και χαίρομαι γιατί βλέπω τη δικαιοσύνη να βαδίζει ανάμεσα της και να θριαμβεύει. Για τον λόγο αυτό θα έχεις σύμμαχο και βοηθό τον Θεό, ό οποίος και θα σου υποδεικνύει τους κακούς, και θα σου φανερώνει τους καλούς.

226.- ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

Συστατική.

Ο Θεός φροντίζει ακόμη για το Πηλούσιο. Υπάρχουν ακόμη μέσα του εϋσεβείς άνθρωποι. Οί πολιοῦχοι μάρτυρες προνοοῦν ακόμη για την ταλαίπωρη πόλη. Έφθασε ο θαυμάσιος Σιμπλίκιος για να διαχειριστεί την εξουσία. Σας στέλνω το καλό μήνυμα μιᾶς ἄλλης ζωῆς. Υποδεχθείτε με χαρά αυτόν τον ἄνδρα και ἐξηγήστε του ὅλες σας τις δυσκολίες. Έχει και σοφή σκέψη και εϋσεβῆ διάθεση, και θα μεταβάλει τον πόνο σας. Γιατί ἔχει τὴ δύναμη ἀπὸ τὸν Θεό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο παρέχεται σὲ πολλοὺς ἢ δυνατότητα νὰ ἐνεργοῦν σωστά.

227.- ΣΤΟΝ ΦΛΩΡΕΝΤΙΟ

Για τὴν κενοδοξία και τὴν ἐγκράτεια τῆς γλώσσας.

Δὲν κάνεις καλά που θαυμάζεις τὴν Ἀθήνα, τὴ στωικὴ και τὴν πλατωνικὴ φιλοσοφία και τὴν ἀπτικὴ φαντασία, τὶς ὁποῖες παλαιότερα σπούδαζες, για νὰ μάθεις νὰ φλυαρεῖς, ἐσὺ που περιφρόνησες τὰ γήινα και ἔχεις τὴν προσταγὴ νὰ μὴν ἀγαπᾶς τίποτε ἀπὸ ὅσα ἀνήκουν στὴν ἐπίγεια ζωῆ⁵⁸. Ἄν λοιπὸν ἀναστήθηκες μαζί με τὸν Χριστό, νὰ σκέφτεσαι τὰ οὐράνια, ὅπου βρίσκεται ἐκεῖνος⁵⁹. Γιατί ἐκεῖνοι που βλέπουν τὸ εὐτελὲς ἔνδυμά σου, και τὴν πνευματικὴ ζωὴ νὰ ὑπάρχει σὲ σένα μόνο στὸ ἔξωτερικὸ σχῆμα, και συγχρόνως τὸ ματαιόδοξο φρόνημα και τὴν ἀλαζονικὴ γλώσσα σου, βλασφημοῦν τὴν ἀγιώτατη πίστη.

59. Κολ. 3,1-2.

ΣΚΗ.- ΣΩΡΑΝΝΩ ΚΟΜΗΤΙ

Περὶ τῆς ἀγίας κοινωνίας.

Κοινωνία κέκληται ἡ τῶν θείων μυστηρίων μετάληψις
διὰ τὸ τὴν πρὸς Χριστὸν ἡμῖν χαρίζεσθαι ἔνωσιν, καὶ κοι-
5 νωνοὺς ἡμᾶς τῆς αὐτοῦ ποιεῖν βασιλείας.

ΣΚΘ.- ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ

᾽Οτι ὁ Θεὸς οὐ χαίρει ἐξ ἀδικίας θυσίαις,
καὶ οὐ προσίεται κίβδηλα δῶρα).

Γέγραφας δηλωθῆναί σοι δι' ἣν αἰτίαν ὁ δεῖνα παραγι-
10 νόμενος τοὺς πτωχοὺς εὖ ποιῆσαι, κίνδυνον ἀργαλέον ὑπέ-
μεινε καὶ οὐκ ἐξείλετο αὐτὸν τῶν συμπτωμάτων ἢ πρόθε-
σις. Ἐπειδὴ, φημί, οὐ χαίρει Θεὸς ἐξ ἀδικίας θυσίαις καὶ
οὐ προσίεται κίβδηλα δῶρα. Οὐ γὰρ πᾶς ὁ βουλόμενος εὖ
ποιεῖ, ἀλλ' ὁ ἀξίως Θεοῦ καὶ κτησάμενος καὶ ἐπαγγειλάμε-
15 νος τὴν θυσίαν.

ΣΛ.- ΤΩ ΑΥΤΩ

᾽Ομοιον.

Ἐπειδὴ ἀπόδειξιν τῆς ἀποκρίσεως ἐξήτησας Γρα-
φικὴν, ἴσθι ὅτι ὁ Κάϊν καὶ δῶρα προσήνεγκε καὶ ἀπαρχὰς
20 τῶν γεννημάτων τὰ δῶρα. Ἀλλὰ τῇ σκαιότητι ὁ Θεὸς τῆς
γνώμης προσέχων, ἐπ' αὐτὸν μὲν οὐχ ἔώρακε, τὰ δὲ δῶρα
αὐτοῦ οὐ προσήκατο, καίτοι ἐκ προθέσεως προσκομι-
σθέντα.

ΣΛΑ.- ΚΕΡΚΥΡΙΩ

25 ᾽Οτι κίνδυνοι καὶ φόβοι διηνεκεῖς ἀκολουθοῦσι
τοῖς ἀναισχύντοις καὶ θρασέσι, τοῖς δὲ πράεσι
καὶ ἡμέροις ἔπαινοι καὶ τιμαί.

Τοῖς παντόλμοις καὶ θρασέσι γνώμαις κίνδυνοι καὶ
φόβοι διηνεκεῖς ἀκολουθοῦσι, ταῖς δὲ πράεσι καὶ ἡμέροις

228.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΣΩΡΑΝΝΟ

Για τή θεία κοινωνία.

Ἡ μετάληψη τῶν θείων μυστηρίων ὀνομάζεται κοινωνία, ἐπειδὴ μᾶς χαρίζει τὴν ἔνωσή μας μετὸν Χριστὸ καὶ μᾶς καθιστᾷ κοινωνοὺς τῆς βασιλείας του.

229.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΕΡΜΙΝΟ

Ἐπιδοτὸ Θεὸς δὲν χαίρεται μετὶ τῶν θυσιῶν ἀπὸ ἀδικίας καὶ δὲν ἀποδέχεται ψεύτικα δῶρα.

Ἐγραψες νὰ σοῦ πῶ γιὰ ποιά αἰτία ὁ τάδε, ἐνῶ πῆγαινε νὰ βοηθήσει τοὺς φτωχοὺς, κινδύνευσε πολὺ καὶ ἡ πρόθεσή του δὲν τὸν ἀπάλλαξε ἀπὸ τὴν περίστασι αὐτή. Αὐτὸ ἔγινε, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν χαίρεται μετὶ τῶν θυσιῶν ἀπὸ ἀδικίας⁶⁰ καὶ δὲν ἀποδέχεται ψεύτικα δῶρα. Γιατὶ δὲν εὐεργετεῖ ὅποιος θέλει, ἀλλὰ ἐκεῖνος ποὺ καὶ ἀποκτᾷ ἀγαθὰ καὶ ὑπόσχεται τὴ θυσία τοὺς σύμφωνα μετὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

230.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Για τὸ ἴδιο θέμα.

Ἐπειδὴ ζήτησες ἀπόδειξι ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή σχετικὰ μετὴν ἀπάντησι, μάθε ὅτι καὶ ὁ Κάλιν πρόσφερε ὡς δῶρα τοὺς πρώτους τοῦ καρπούς. Ὁ Θεὸς ὅμως, προσέχοντας τὴν πονηρία τῆς διαθέσεώς του, δὲν ἔστρεψε τὸ βλέμμα του ἐπάνω του, οὔτε ἔκενε ἀποδεκτὰ τὰ δῶρα του, παρ' ὅλο βέβαια ποὺ εἶχαν προσφερθεῖ μετὴ τὴ θέλησή του⁶¹.

231.- ΣΤΟΝ ΚΕΡΚΥΡΙΟ

Ἐπιδοτὸ τοὺς κακοὺς καὶ τοὺς θρασεῖς τοὺς ἀκολουθοῦν συνεχῶς κίνδυνοι καὶ φόβοι, ἐνῶ τοὺς πραεῖς καὶ τοὺς ἡσυχους ἔπαινοι καὶ τιμές.

Τὶς πολὺ τολμηρὲς καὶ θρασεῖς σκέψεις τὶς ἀκολουθοῦν κίνδυνοι καὶ συνεχεῖς φόβοι, ἐνῶ τὶς πραεῖς καὶ ἡσυχες ἔπαι-

61. Γεν. 4, 3-7.

ἔπαινοι καὶ τιμαὶ καὶ εὐτολμῖαι. Εἰ τοίνυν μὴ τὴν ὀρθὴν τῶν πραγμάτων ἀνοία ἐξημίωσαι κρίσιν, τῆς κρείττονος μοίρας γενοῦ, ἀφέμενος τῆς κακίστης

ΣΛΒ'.- ΣΥΝΕΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

5 Ὅτι οὐ χρὴ ραθύμως ἐκκεῖσθαι τοῖς ἐχθροῖς
καὶ πολεμίοις.

Καλὸν μὲν τὸ πρὸ κινδύνων ἐξῶσθαι τὴν ὀσφὺν καὶ Θεῷ διακονεῖσθαι καὶ βάλλειν τὰς ἐναντίας φάλαγγας πίστει, ἀλλὰ μὴ ῥαθυμοῦντας καὶ ἐχθροῖς καὶ πολεμίοις
10 ἐκκεῖσθαι. Ἐπειδὴ εἰς τοῦτο προήλθομεν ἀβουλίας, ὥστε μηδὲ καιρὸν ἔχειν Θεῷ ἱερατεύειν, τῶν κυκλούντων κακῶν οὐ διδόντων ἄψασθαι τῶν ἀμυντηρίων ὀργάνων. Ἐπεὶ καὶ Φινεὲς σειρομάστη ἐχρήσατο, ὅτε Θεὸς παρωργίζετο.

15 ΣΛΓ'.- ΑΝΑΣΤΑΣΙΩ
Περὶ ἀλαζονείας.

Ὅτι βδελύσεται Χριστὸς τοὺς ἄνδρας τῶν αἱμάτων, οὐκ αὐτοὺς δὲ μόνους, φημί, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς οἰκοῦν-
20 τας σὺν αὐτοῖς, ὡς οὐκ ἐπεξιόντας ταῖς αὐτῶν κακουργίαις, δείκνυσιν ἐπὶ Ἡρώδου. Μετὰ γὰρ τὴν τοῦ Βαπτιστοῦ μαιφονίαν καταλιπὼν ἀνεχώρησεν. Εἰ τοίνυν μὴ καὶ σαντὸν καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει τῆς Ἡρώδου θούλει τυχεῖν τελευτῆς, μεθ' ὧν καὶ οἶκός σου καὶ παῖδες ἀφανισθήσονται, παῦσαι τῆς ἀνηκέστου μανίας Τί μάτην ἐπείγῃ κακῶς
25 ἐξολέσθαι;

62. Ἐφ. 6, 14.

63. Ἀριθμ. 25, 7.

64. Ψαλμ. 5, 7.

νοι, τιμές και γεννέες πράξεις. "Αν λοιπόν δὲν ἔχεις χάσει τὰ λογικὰ σου καὶ δὲν ἔχεις στερηθεῖ τὴν ὀρθὴ ἐκτίμηση τῆς καταστάσεως, ἀκολούθησε τὴν καλύτερη μερίδα, ἐγκαταλείποντας τὴ χειρότερη.

232.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΣΥΝΕΣΙΟ

"Ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζουμε μὲ ραθυμία τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀντιπάλους.

Εἶναι καλὸ βέβαια μπροστὰ στοὺς κινδύνους νὰ σφίγγουμε τὴ ζώνη μας⁶² καὶ νὰ διακονοῦμε τὸν Θεὸ καὶ νὰ σφυροκοποῦμε τὶς ἐχθρικές φάλαγγες μὲ τὴν πίστη, καὶ νὰ μὴν ἀντιμετωπίζουμε μὲ ραθυμία τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀντιπάλους μας. Τὸ λέγω αὐτό, ἐπειδὴ φθάσαμε σὲ τέτοιο βαθμὸ ἀπερισκεψίας, ὥστε νὰ μὴν ἔχουμε οὔτε κἀν καιρὸ νὰ ἐκτελέσουμε τὴν ἱερατικὴ μας διακονία γιὰ τὸν Θεὸ καὶ οἱ δυσκολίες πού μᾶς περικυκλώνουν δὲν μᾶς ἀφήνουν νὰ πιάσουμε τὰ ὄπλα τῆς ἄμυνας. Γιατὶ αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ κάνουμε, ἀφοῦ καὶ ὁ Φινεὲς χρησιμοποίησε τὴ λόγχη του, ὅταν ὁ Θεὸς ὀργίστηκε⁶³.

233.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟ

Γιὰ τὴν ἀλαζονεία.

"Ὅτι ὁ Χριστὸς σιχαίνεται τοὺς φονιάδες⁶⁴, καὶ ὄχι μόνον αὐτούς, ἀλλὰ καὶ ὅλους ἐκείνους πού κατοικοῦν μαζί τους, ἐπειδὴ δὲν ξεσηκώνονται ἐναντίον ἐξαιτίας τῶν κακουργημάτων τους, τὸ δείχνει στὴν περίπτωση τοῦ Ἡρώδη· γιατί μετὰ τὴ δολοφονία τοῦ Βαπτιστῆ ἔφυγε ἀπὸ τὸν τόπο ἐκεῖνο⁶⁵. "Αν λοιπόν δὲν θέλεις νὰ ἔχεις τὸν θάνατο τοῦ Ἡρώδη⁶⁶ ἐσὺ καὶ ὅλοι στὴν πόλη, μαζί μὲ τοὺς ὁποίους θὰ ἐξαφανιστεῖ καὶ τὸ σπίτι σου καὶ τὰ παιδιὰ σου, σταμάτα τὴν ἀπάνθρωπη καὶ καταστροφικὴ σου αὐτὴ μανία. Γιὰ ποιὸ λόγο βιάζεσαι νὰ χαθεῖς ἄδικα μὲ ἄσχημο τρόπο;

65. Ματθ. 14, 13.

66. Πράξ. 12, 23.

ΣΛΔ'.- ΑΜΑΖΟΝΙΩ

“Οτι ὁ Θεὸς οὐκ ἤδεται τοῖς πόρνοις καὶ μοιχοῖς,
ἀλλ’ ἀντιτάσσεται αὐτοῖς.

Τί καὶ εἰκῆ βιβλιοφορεῖς καὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἐκτρέπη
5 οἷς ποιεῖς; Τοῦ Κυρίου γὰρ καὶ αὐτὴν τὴν περίεργον θεάν
κατακρίνοντος, σὺ οὐ μόνον ἐπιμαίνη τοῖς κάλλεσιν, ἀλλὰ
καὶ θίον, ὡς ἔγνω, ἀνδραποδώδη ἠγάπησας, πόρνην σύν-
οικον λαβὼν καὶ αἰώνιον ἀτιμίαν ἀγαπῶν, δέον συνιδεῖν
τὸ γεγραμμένον, «Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι καὶ ἡ κοίτη ἀμί-
10 αντος· πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός», καὶ τὸ μὲν
ζηλώσαι, τὸ δὲ μισῆσαι. «Φοβερόν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας
Θεοῦ». Οὐχ ἤδεται τούτοις, ἀλλὰ καὶ ἀντιτάσσεται προσέ-
χων.

ΣΛΕ'.- ΣΕΡΗΝΩ

15 Περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἐπερωτήσεως, «Τίνα με
λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;».

Οὐκ ἄγνοῶν τὴν τῶν ἀνθρώπων περὶ αὐτοῦ πολυάνυ-
μον δόξαν ὁ τὰς καρδίας ἐμβατεύων Χριστός, ἤρετο τοὺς
ἑαυτοῦ μαθητάς, «Τίνα με λέγουσι οἱ ἄνθρωποι εἶναι;»,
20 ἀλλὰ τὴν ἀσφαλῆ ὁμολογίαν διδάξαι πάντας βουλόμενος,
ἦν ἐμπνευσθεὶς ὁ Πέτρος παρ’ αὐτοῦ, ὡς κρηπίδα καὶ θά-
θρον ἀπέθετο, ἐφ’ ἧ τὴν ἑαυτοῦ Ἐκκλησίαν ὁ Κύριος ᾤκο-
δόμησε.

ΣΛΣ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

25 Περὶ τῆς ἀποκρίσεως Πέτρου, «Σὺ εἶ ὁ Χριστός,
ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος».

Τὸ «Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ», τῶν δύο φύσε-

67. Ματθ. 5, 28.

68. Ἐβρ. 13, 4.

69. Ἐβρ. 10, 31.

234.- ΣΤΟΝ ΑΜΑΖΟΝΙΟ

“Οτι ὁ Θεὸς δὲν εὐχαριστεῖται μὲ τοὺς πόρνους καὶ τοὺς μοιχοὺς, ἀλλ’ ἀντιτάσσεται σ’ αὐτούς.

Γιὰ ποιὸ λόγο κουβαλᾶς μὰταια βιβλία, ἀφοῦ ἀθετεῖς τὴ μελέτη τους μὲ ὅσα κάνεις; Γιατί, ἐνῶ ὁ Κύριος κατακρίνει ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ περίεργο βλέμμα⁶⁷, ἐσὺ ὄχι μόνον ἀγαπᾶς μὲ μανία τὰ ὄμορφα σώματα, ἀλλὰ, ὅπως ἔμαθα, ἀγάπησες καὶ τὸν ἔλεεινὸ τρόπο ζωῆς, ἀφοῦ ἔχεις πάρει στὸ σπίτι σου καὶ κατοικεῖς μαζὶ μὲ μία πόρνη, ἀγαπώντας ἔτσι τὴν αἰώνια ἀτιμία, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ γνωρίζεις αὐτὸ πὺ ἔχει γραφεῖ, «Ὁ γάμος νὰ εἶναι τίμιος σὲ ὅλα καὶ τὸ συζυγικὸ κρεβάτι ἀμόλυντο. Τοὺς πόρνους καὶ τοὺς μοιχοὺς θὰ τοὺς κρίνει ὁ Θεός»⁶⁸, καὶ τὸ πρῶτο νὰ τὸ ἀγαπήσεις, ἐνῶ τὸ ἄλλο νὰ τὸ μισήσεις. Γιατί «εἶναι φοβερὸ νὰ πέσει κανεὶς στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ»⁶⁹, ὁ ὁποῖος δὲν εὐχαριστεῖται μὲ αὐτούς, ἀλλὰ καὶ φροντίζει πάντοτε νὰ τοὺς πολεμᾷ.

235.- ΣΤΟΝ ΣΕΡΗΝΟ

Σχετικὰ μὲ τὴν ἐρώτηση τοῦ Κυρίου· «Ποιὸς λένε οἱ ἄνθρωποι ὅτι εἶμαι;»⁷⁰.

Ὁ Χριστός, πὺ γνωρίζει τις καρδιές, δὲν ρωτοῦσε τοὺς μαθητές του, «Ποιὸς λένε οἱ ἄνθρωποι ὅτι εἶμαι», ἐπειδὴ τὰχα δὲν γνώριζε τὴν ποικιλία τῶν ἀπόψεων τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ διδάξει σὲ ὅλους τὴν ἀσφαλῆ ὁμολογία, τὴν ὁποία, ἀφοῦ τὴν ἐμπνεύσθηκε ἀπὸ ἐκεῖνον, τὴν ἀπέθεσε ὁ Πέτρος ὡς βάση καὶ ἰσχυρὸ θεμέλιο, πάνω στὴν ὁποία ὁ Κύριος οἰκοδόμησε τὴν Ἐκκλησία του.

236.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὴν ἀπάντηση τοῦ Πέτρου· «Ἐσὺ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ ζωντανοῦ Θεοῦ»⁷¹.

Ἡ ὁμολογία τοῦ Πέτρου, «Ἐσὺ εἶσαι ὁ Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ

70. Ματθ. 16, 13.

71. Ματθ. 16, 16.

ων σημαίνει τὴν ἔνωσιν, ἣν ἐν ἑαυτῷ ὁ τοῦ Θεοῦ Υἱὸς εἰς σωτηρίαν ἡμῶν θεοπρεπῶς ἐξείργασατο.

ΣΛΖ'.- ΗΡΜΟΚΙΑΝΩ

5 Ὅτι οἱ δάσκανοι ἐπαξίους τίνουσι δίκας ἐν τε τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι).

Ἄγνοεῖς μὲν τὴν ἀνταπόδοσιν, ὡς ἀβλεπτῶν πρὸς τὰ μέλλοντα. Οὐ μόνον δὲ ἐν τῷ μέλλοντι κριτηρίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παρόντι δὶὼ τὰς ἐπαξίους τίνουσι δίκας οἱ δάσκανοι. Καὶ πειθέτω σε ἡ τοῦ Ἀχαάβ Ἰεζάβελ, ἐπιμανεῖσα τῷ τοῦ
10 Ναβουθαὶ ἀμπελῶνι, καὶ νῦν μὲν βορὰ κυσὶ γενομένη, μετὰ ταῦτα δὲ τῷ αἰωνίῳ πυρὶ τηρουμένη.

ΣΛΗ'.- ΣΕΡΗΝΩ

Εἰς τὸ εἰρημένον παρὰ τοῦ Σωτῆρος περὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι «Πύλαι ἄδου...».

15 «Πύλας ἄδου» ὁ θεῖος λόγος ἐκάλεσε τὰς τῶν ἀθέων τιμωρίας, τὰς τῶν αἰρέσεων βλασφημίας, αἵσισι πάσαις ἀνθεστῶσα ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία, τὰς μὲν καταγωνίζεται, ὑπὸ δὲ τῶν οὐ κατακυριεύεται.

ΣΛΘ'.- ΑΛΦΕΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

20 Περὶ τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου.

Ἡ ἐν τῷ ὄρει μεταμόρφωσις τοῦ Δεσπότη τοῦ ἡμῶν καὶ Σωτῆρος τὴν ἐκ νεκρῶν ἐξανάστασιν ἡμῶν προεδήλου, ἦντινα καὶ φυλάττειν ἐν ἑαυτοῖς οἱ θεαταὶ προσετάπτοντο μέχρι τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως, ὡς τότε πιστὴν φανησομένην, οἷα τῷ ἔργῳ ὄρωμένην. Ἡ δὲ Μωσέως καὶ Ἡλίου παρουσία, τὴν ζώντων καὶ νεκρῶν ἐμαρτύρησεν αὐτῷ δεσποτεῖαν.

72. Γ' Βασ. 20, 1-29.

73. Ματθ. 16, 18.

Θεοῦ», σημαίνει τὴν ἔνωση τῶν δύο φύσεων, τὴν ὁποία ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ πραγματοποίησε στὸν ἑαυτό του γιὰ τὴ δική μας σωτηρία μὲ τρόπο πρέποντα στὸν Θεό.

237.- ΣΤΟΝ ΗΡΜΟΚΙΑΝΟ

Γιὰ τὸν φθόνο καὶ τὴν ἀνταπόδοση.

Ἄγνοεῖς τὴν ἀνταπόδοση, σὰν νὰ παραβλέπεις τὰ μελλοντικά. Ὅμως οἱ φθονεροί, ὄχι μόνο στὸ μελλοντικὸ δικαστήριο, ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ, εἰσπράττουν τὶς τιμωρίες ποὺ τοὺς ἀξίζουν. Ἄς σὲ πείσει γι' αὐτὸ ἡ Ἰεζάβελ, ἡ γυναίκα τοῦ Ἀχαάβ, ἡ ὁποία, ἐπειδὴ ἐπιθύμησε σφοδρὰ τὸν ἀμπελώνα τοῦ Ναβουθαί, καὶ σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ ἔγινε τροφή γιὰ τὰ σκυλιά⁷², καὶ μετὰ ἀπὸ ἐδῶ παραμένει στὴν αἰώνια φωτιά.

238.- ΣΤΟΝ ΣΕΡΗΝΟ

Στὸν λόγο τοῦ Σωτήρα γιὰ τὴν Ἐκκλησία ὅτι «Πύλες τοῦ ἄδη...».

Πύλες τοῦ ἄδη⁷³ ὁ θεϊκὸς λόγος ὀνόμασε τοὺς διωγμοὺς τῶν ἀθέων καὶ τὶς βλασφημίες τῶν αἱρέσεων. Σ' ὅλα αὐτὰ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ἀντιστέκεται, ἀγωνιζόμενη μὲ σταθερότητα ἐναντίον τῶν πρώτων καὶ χωρὶς νὰ κυριεύεται ἀπὸ τὶς δευτέρες.

239.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΑΛΦΕΙΟ

Γιὰ τὴ μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου.

Ἡ μεταμόρφωση τοῦ Δεσπότη καὶ Σωτήρα μας πάνω στὸ ὄρος⁷⁴ προφήτευε τὴν ἀνάστασή μας ἀπὸ τοὺς νεκρούς. Τὴν ἀποκάλυψη αὐτὴ προστάχθηκαν οἱ θεατές της νὰ φυλάξουν μέσα τους μέχρι τὴ δική του ἀνάσταση, ὅποτε καὶ θὰ ἀποδεικνυόταν τότε ἀξιόπιστη, ἀφοῦ θὰ τὴν ἔβλεπαν νὰ γίνεται πραγματικότητα. Ἡ παρουσία τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Ἡλία ἐπιβεβαίωσε τὴν κυριαρχία ἐκείνου σὲ ζωντανούς καὶ νεκρούς.

74. Ματθ. 17,1-8. Μάρκ. 9,1-8. Λουκᾶ 9,28-36.

ΣΜ'.- ΚΥΡΗΝΙΩ

᾽Οτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός.

Εἰ τῶν κακῶν αἴτιόν ἐστι τὸ Θεῖον, πῶς ἐπὶ σὲ ὕει καὶ ἥλιον ἀνατέλλει, καὶ μέχρι γήρωσ σε παρέτεινεν ἔνταῦθα,
5 πολλῶν μὲν ἄξιον ὄντα θανάτων καὶ πρὸ πλείονος χρόνου, δι' εὐσπλαγχνίαν δὲ αὐτοῦ φυλαχθέντα εἰς τοῦτο ἡλικίας πρὸς μετάγνωσιν καὶ νῆψιν;

ΣΜΑ'.- ΣΥΝΕΣΙΩ

Περὶ Ἀρειανῶν καὶ Εὐνομιανῶν.

10 ᾽Ο βούλει μαθεῖν σύντομόν ἐστιν, ἀλλ' ὅμως ἀσφαλές. Εἰ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει Θεός, εἰ μηδὲν προσκτᾶται ποτε, ἀεὶ ἐστι καὶ Πατήρ. Εἰ δὲ ἀεὶ ἐστι Πατήρ, ἀεὶ ἔσχε τὸν Υἱόν. Συναῖδιος ἄρα ὁ Υἱὸς τῷ Πατρί.

ΣΜΒ'.- ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ

15 Περὶ Μοντανοῦ.

Εἰ καὶ σοὶ ἀνήκοος ἦν μέχρι δεῦρο, ὡς ἔγραψας, ἢ Μοντανοῦ βλασφημία, ἀλλ' ἀρχαία ἐστὶ καὶ μακρά, σηπεδόνα πολλὴν ἐργασασμένη καὶ λώβην καὶ λύμην. Χρὴ δὲ προτροπάδην αὐτὴν καὶ φεύγειν καὶ ἀποπέμπεσθαι, το-
20 σαύτην τίπτειν βλάβην τῇ ψυχῇ δυναμένην, ὅσην αὐτὸς εὗρεν τῆς πλάνης τεχνίτης. Μαγγανείαις γὰρ καὶ παιδοκτο- νίαις, μοιχείαις τε καὶ εἰδωλολατρίαις συντίθεται, καὶ δαίμοσι χαλεποῖς συγκροτεῖται, ἧς μετέχων, ἐκείνων εὐθὺς ἀναπίμπλαται.

25 ΣΜΓ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Πολλῆς μὲν δεῖται μακρηγορίας ἢ παράστασις τῆς δυσσεβείας. Ὡς ἐν συντόμῳ δὲ φράσαι, ἀνελεῖν σπουδά-

240.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΗΝΙΟ

“Οτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι αἰτία τῶν κακῶν.

“Αν ὁ Θεὸς εἶναι αἰτία τῶν κακῶν, πῶς ρίχνει τὴ βροχὴ σὲ σένα καὶ ἀνατέλλει τὸν ἥλιο⁷⁵ καὶ παρέτεινε τὴν ἐπίγεια ζωὴ σου μέχρι τὰ γηρατειά, ἐνῶ σοῦ ἀξίζουσιν πολλοὶ θάνατοι ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια, ἕξαιτίας ὅμως τῆς εὐσπλαγχνίας του σὲ κράτησε μέχρι αὐτὴ τὴν ἡλικία γιὰ νὰ μετανοήσεις καὶ νὰ συνέλθεις;

241.- ΣΤΟ ΣΥΝΕΣΙΟ

Γιὰ τοὺς Ἀρειανοὺς καὶ τοὺς Εὐνομιανοὺς.

Αὐτὸ ποῦ θέλεις νὰ μάθεις εἶναι σύντομο βέβαια, ἀλλὰ ἀσφαλές. “Αν ὁ Θεὸς εἶναι πάντοτε ὁ ἴδιος καὶ ἂν τίποτε ἐπὶ πλέον δὲν ἀποκτᾶ ποτέ, τότε εἶναι πάντοτε Πατέρας. “Αν ὅμως εἶναι πάντοτε Πατέρας, τότε πάντοτε εἶχε τὸν Υἱό. “Αρα ὁ Υἱὸς ὑπάρχει πάντοτε μαζὶ μὲ τὸν Πατέρα.

242.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΕΡΜΗΝΟ

Γιὰ τὸν Μοντανό.

“Αν καὶ δὲν ἔχεις ἀκούσει μέχρι σήμερα, ὅπως ἔγραψες, γιὰ τὴ βλασφημία τοῦ Μοντανοῦ, ἀλλ’ ὅμως εἶναι πολὺ παλιὰ καὶ κράτησε πολὺν καιρὸ, προκαλώντας πολλὴ σαπίλα καὶ πληγές καὶ καταστροφή. Πρέπει νὰ τὴν ἀποφεύγεις καὶ νὰ ἀπομακρύνεσαι ἀπὸ αὐτὴν χωρὶς νὰ βλέπεις καθόλου πρὸς τὰ πίσω, γιὰτὶ μπορεῖ νὰ προκαλέσει τόση ζημιὰ στὴν ψυχὴ, ὅση ὑπέστη ὁ δημιουργὸς τῆς πλάνης. Γιατὶ περιλαμβάνει μαγεῖες, θυσίαι παιδιῶν, μοιχεῖες καὶ λατρεῖες εἰδώλων, καὶ ὑπηρετεῖται ἀπὸ φοβερὰ διαμόνια, καὶ ὅποιος μετέχει σ’ αὐτήν, γεμίζει ἀμέσως ἀπὸ ἐκεῖνα.

243.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἡ παρουσίαση τῆς φοβερῆς αὐτῆς ἀσέβειας χρειάζεται πάρα πολλὰ λόγια, μὲ σύντομια ὅμως θὰ σοῦ πῶ τὰ ἐξῆς Προσ-

ζουσι τὸ πανάγιον Πνεῦμα, οὐκ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκο-
 στῆς ἐπιφοιτῆσαι τοῦτο τοῖς ἱεροῖς λέγοντες ἀποστόλοις,
 ἀλλὰ ἐς ὕστερον μακρῶ, Μοντανουῦ διακονοῦντος δεδό-
 σθαι, ἀνθρώπου οὐδὲν μὲν βαρῦ, ὡς οὗτοί φασι, πεπραχό-
 5 τος, μοιχοῦ δὲ φανερῶς ἐαλωκότος, καὶ τῷ κατορθώματι
 τούτῳ θεοφάνειαν λέγοντος πεπιστεῦσθαι.

ΣΜΔ'.— ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Οὐδὲν ὀνίνησι νηστεία τοὺς ὑγιέσι μὴ προσέχοντας
 10 ὄροις. Ὅσα γὰρ τοῦ σώματος ἢ ψυχῆ προτερεῦει, τοσοῦ-
 τον πολιτείας δόγματα προκρίνεται εὐσεβείας.

ΣΜΕ'.— ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Ἡ χρῆσις τῶν χειρόνων τὴν εὐρεσιν ποιεῖ τῶν κρειττό-
 15 νων. Ἴνα γὰρ τήνδε τὴν βλασφημίαν ἐκκλίνωμεν, καὶ τήν-
 δε συνεωράκαμεν, κἀκείνην πεφεύγαμεν, καὶ ἐκ ταύτης
 ἑτέραν καὶ τὴν ἄσπιλον κατειλήφαμεν. Ὡσπερ οὖν Μον-
 τανὸν μυσσατόμεθα, οὕτω καὶ Μανιχαῖον, τὸν σύμφρονα
 αὐτοῦ, βδελυξόμεθα. Δίδυμον γὰρ κακὸν τῆς γενένης με-
 20 σαίτατον.

ΣΜΖ'.— ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ Ἀρειανῶν καὶ Εὐνομιανῶν.

Ἀρειῶ καὶ Εὐνομίῳ οὐ γέγονε διαφορὰ πρὸς βελτίω-
 σιν, ἀλλ' ἀμφότεροι ἀλλήλους βλασφημίας φιλοτιμία ὑπερ-
 25 βαλέσθαι ἐφιλονείκησαν. Ὁ μὲν ποίημα τὸν τοῦ Θεοῦ
 Υἱὸν ἐξαιρεῖν τολμηρῶς ἀναθαρρήσας, ὁ δὲ καὶ δοῦλον

παθοῦν νὰ ἀπορρίψουν τὸ πανάγιο Πνεῦμα, λέγοντας ὅτι δὲν κατέβηκε στους ἱερούς ἀποστόλους τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, ἀλλὰ πολὺ ἀργότερα δόθηκε στὸν διάκονο Μοντανό, ὁ ὁποῖος, ὅπως λένε, δὲν ἔκανε τίποτε βαρὺ, ἀλλ' ὅμως εἶναι φανερὰ μοιχὸς καὶ ὑποστηρίζει ὅτι γιὰ τὸ κατόρθωμα αὐτὸ ἀξιώθηκε τῆ θεοφάνεια.

244.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Καθόλου δὲν ὠφελεῖ ἡ νηστεία ἐκείνους ποὺ δὲν τηροῦν τοὺς κανόνες ὑγιεινῆς. Γιατί, ὅση εἶναι ἡ προτεραιότητα τῆς ψυχῆς ἔναντι τοῦ σώματος, τόσο προτιμότεροι εἶναι οἱ νόμοι τῆς εὐσέβειας ἀπὸ ἐκείνους τοῦ κοσμικοῦ τρόπου ζωῆς.

245.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἡ χρήση τῶν χειροτέρων συντελεῖ στὴν ἀνεύρεση τῶν καλυτέρων. Γιὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦμε λοιπὸν ἀπὸ αὐτὴ τὴ βλασφημία, καὶ αὐτὴν τὴν ἔχουμε κατανοήσει, καὶ ἐκείνη τὴν ἔχουμε ἀποφύγει, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἀσπασθήκαμε καὶ ἀκολουθήσαμε ἄλλη, αὐτὴν τὴν ἀμόλυντη. "Ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν νοιώθουμε ἀηδία γιὰ τὸν Μοντανό, ἔτσι νὰ σιχαθοῦμε καὶ τὸν ὁμόφρονά του Μανιχαῖο. Γιατί εἶναι ἓνα δίδυμο κακίας, ποὺ βρίσκεται στὸ μέσον τῆς φωτιᾶς τῆς κολάσεως.

246.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τοὺς Ἄρειανούς καὶ τοὺς Εὐνομιανούς.

Ὁ Ἄρειος καὶ ὁ Εὐνόμιος δὲν διαφώνησαν γιὰ καλύτερευση, ἀλλὰ φιλονείκησαν μεταξύ τους στὴν προσπάθειά τους νὰ ξεπεράσει ὁ ἓνας τὸν ἄλλο στὶς βλασφημίες. Ὁ πρῶτος τόλμησε μὲ θράσος νὰ πεῖ, ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι κτίσμα, καὶ ὁ δεύτερος μὲ ἀσέβεια διακήρυξε ὅτι εἶναι καὶ δοῦλος. Πρέπει λοιπὸν μὲ ὅλη μας τὴ δύναμη νὰ τοὺς ἀποφεύγουμε καὶ τοὺς

ἀσεβῶς ἀγορεύσας. Παντὶ τοίνυν σθένει ἀμφοτέρους φευκτέον, ἐσχάτης λύμης τοὺς μύστας ἐμπιπλῶντας.

ΣΜΖ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Κατὰ Σαβελλιανῶν.

5 Ἄλλη δυσεξάγγελτος Χάρυβδις εἰς πυθμένα ἄδου κατακρημνίζουσα τοὺς ἀλόντας, ἢ Σαβελλίου κακόνοια, ἐκ Λιδύης ἀπάρασα, εἰς πολλοὺς δὲ κωμάσασα. Τὴν προσκνητὴν γὰρ καὶ μακαρίαν Τριάδα, μίαν τινὰ τριπρόσωπον ὑπόστασιν ἐξελήρησεν, ὅπερ ἐστὶ τῶν τριῶν μᾶλλον
10 ἀναίρεσις. Μία γὰρ ἐστὶν ἡ θεότης, τρεῖς δὲ αἱ ὑποστάσεις. Ταύτας τήρει, οὕτως ἔχε. Μὴ τίς σε συστολὴν ὑποστάσεως, ὡς οὐσίας ἔνωσιν, διδάξῃ.

ΣΜΗ'.- ΔΡΑΚΟΝΤΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

Εἰς τό, «Ὁδοποιήσατε τῷ ἐπιβεδηκότι

15 ἐπὶ δυσμῶν».

Ἄνατολὴν ἔχων ὄνομα Θεός, ἔφης, καὶ φῶς ὑπάρχων ἀπρόσιτον, πῶς ἐπὶ δυσμῶν ἐπιβέβηκεν; Ἄνατολὴ αὐτῷ ὄνομα ἢ ἄναρχος θεότης, ἢ φῶς οὐσα αἶδιον, ἢ δὲ ἐπὶ δυσμῶν ἐπίβασις, ἢ κοινωνία τῆς ἀνθρωπίνης πτωχείας,
20 δύσις οὐσα καὶ νυκτὶ εἰοικυῖα, εἰ συγκρίνοιτο τῇ ἄνω λαμπρότητι. Ἀσύγκριτα γὰρ ὑπῆρχε τὰ πράγματα πρὶν ἢ ἐνώσει αὐτὰ ἐν ἑαυτῷ ὁ τεχνίτης.

ΣΜΘ'.- ΕΠΙΚΤΗΤΩ

Τί ἐστὶ, «Ποτήριον πτώσεως καὶ κόνδου

25 θυμοῦ».

«Ποτήριον πτώσεως καὶ κόνδου θυμοῦ», τιμωρίας τοῖς

76. Ψαλμ. 67, 5.

77. Ζαχ. 3, 8. 6, 12.

78. Α' Τιμ. 6, 16.

79. Κόνδου (τὸ)· εἶδος ποτηριοῦ, πού τὸ χρησιμοποιοῦσαν οἱ λαοὶ τῆς ἐγγύς Ἀνατολῆς.

δύο, γιατί γεμίζουν τούς ὄπαδούς τους μὲ τὴν πλέον ὀλέθρια αὐτὴ ἀρρώστια.

247.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Ἐναντίον τῶν Σαβελλιανῶν.

Ἄλλη Χάρυβδη, ποὺ εἶναι δύσκολο νὰ περιγραφεῖ καὶ ποὺ καταγκρεμίζει στὸν πυθμένα τοῦ ἄδη ὅσους κυριεύει, εἶναι ἡ αἴρεση τοῦ Σαβελλίου, ποὺ ξεκίνησε ἀπὸ τὴ Λιβύη καὶ ἐγκαταστάθηκε ἀνάμεσα σὲ πολλούς. Γιατί, κυριευμένη ἀπὸ παραλήρημα, διακήρυξε τὴν μακάρια καὶ προσκυνητὴ Τριάδα σὰν μία ὑπόσταση μὲ τρία πρόσωπα, πράγμα ποὺ συνιστᾷ ἄρνηση καὶ τῶν τριῶν προσώπων. Γιατὶ μία εἶναι ἡ Θεότητα καὶ τρεῖς οἱ ὑποστάσεις. Αὐτὲς νὰ τηρεῖς καὶ ἔτσι νὰ τὶς πιστεύεις, γιὰ νὰ μὴ σοῦ διδάξει κανεὶς μείωση τῶν ὑποστάσεων, μὲ πρόσχημα τὴν ἐνότητα τῆς οὐσίας.

248.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΔΡΑΚΟΝΤΙΟ

Στὸ χωρίο· «Ἀνοίξτε τὸν δρόμο σ' αὐτὸν ποὺ πορεύεται πρὸς τὴ δύση⁷⁶.

Ἄφοῦ, λές, ὁ Θεὸς ἔχει τὸ ὄνομα Ἀνατολή⁷⁷, καὶ εἶναι φῶς ἀπλησίαστο⁷⁸, πῶς πορεύεται πρὸς τὴ δύση; Ἀνατολή εἶναι πράγματι τὸ ὄνομά του, ἡ Θεότητα χωρὶς ἀρχή, αὐτὴ ποὺ εἶναι φῶς αἰδίο. Τὸ περπάτημα πρὸς τὴ δύση σημαίνει τὴν κοινωνία του μὲ τὴν ἀνθρώπινη φτώχεια, ἡ ὁποία εἶναι δύση καὶ μοιάζει μὲ τὴ νύχτα, συγκρινόμενη μὲ τὴν οὐράνια λαμπρότητα. Γιατὶ οἱ δύο αὐτὲς καταστάσεις ἦταν ἀσύγκριτες πρὶν τὴν ἐνώσει στὸν ἑαυτό του ὁ Δημιουργός.

249.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΚΤΗΤΟ

Τί σημαίνει, «τὸ ποτήρι τῆς πτώσεως καὶ τὸ ποτήρι⁷⁹ τοῦ θυμοῦ»⁸⁰.

«Τὸ ποτήρι τῆς πτώσεως καὶ τὸ ποτήρι τοῦ θυμοῦ» σημαί-

80. Ἦσ. 51, 17-22.

πταίουσιν ἀπειλεῖ ὁ Θεὸς εἰς διόρθωσιν, ποτὲ μὲν Βαβυλωνίοις, ποτὲ δὲ Ἀσσυριοῖς ἐγχειρίζων. Ἄπερ ἐκποθέντα ὑπὸ Ἑβραίων, αὐτοὺς μὲν ἀπεμέθυσε, βελτίονος δὲ ζωῆς οὐκ ἠξίωσεν. Ἐν δὲ Χριστὸς ἐπὶ ξύλου ποτήριον πιών, καὶ 5 πικρῖαν ἰάτρεισε, καὶ εὐφροσύνην ἐπήγαγεν.

ΣΝ'.— ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Περὶ τῶν ἀναξίως δεξαμένων τὰς θείας δωρεάς.

Ἡ ἀχάριστος ἡμῶν καὶ φαύλη διάθεσις, πᾶσαν Θεοῦ δωρεᾶν ἀναξίως ἐδέξατο. Πνεῦμα εἰλήφαμεν ἅγιον, καὶ 10 πράξεσι αὐτὸ φαύλαις ὠθήσαμεν. Θαυμάτων ἐδεξάμεθα χάρισμα, καὶ ἀπιστίαις αὐτὸ παρωσάμεθα. Διδασκαλίαν καὶ σοφίαν ὁ δοτὴρ τῶν τοιούτων ἐνέπνευσε, καὶ βλασφημίαις αὐτὰς ἀπωσάμεθα. Ἰερωσύνην τὴν οὐράνιον ἐπιστεύθημεν, καὶ κρίσει αὐτὴν σφαλερᾶ διεφθείραμεν. Ὁ 15 δεῖνα ἔλαβε θιαίως ἐπισκοπήν, καὶ γένει φορτίζει τὰ πράγματα. Ὁ δεῖνα οἰκονομεῖ, καὶ οἰκέταις ὄγλει τὸ θυσιαστήριον. Οὗτος ἐκείνῳ ᾠκείωται, καὶ τὰ πτωχικὰ σφετερίζεται. Ἐκεῖνος τούτῳ εὐνοεῖ, καὶ ἐκτομίας καὶ θηλυδρίας ἀνδράποδα εὖωνα ἐπεισφέρει τοῖς ἀνακτόροις. Βαβαί, 20 πόσαις κηλῖσι τὸ θεῖον χραίνεται βῆμα.

ΣΝΑ'.— ΕΥΑΓΡΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Περὶ τῆς χλαίνης.

Ἡ χλαῖνα τῆς χλεύης τὴν ἐπίγειον πᾶσαν ἀρχὴν παίγνιον οὖσαν ἐθριάμβευσεν, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ περιαφθεῖσα, 25 τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἐρρωμένον ἐκτήσατο εἰς ἀδιάδοχον προκύψασα κράτος. Ἐπρεπε γὰρ αὐτὴν καὶ μόνον ἀψαμένην

νον τὶς τιμωρίες μὲ τὶς ὁποῖες ἀπειλεῖ ὁ Θεὸς τοὺς ἐνόχους γιὰ νὰ διορθωθοῦν, ποὺ ἄλλες φορές τὰ προσφέρει στοὺς Βαβυλωνίους καὶ ἄλλες στοὺς Ἀσσυρίους. Αὐτὰ, ἀφοῦ τὰ ἤπιαν οἱ Ἑβραῖοι, εἶχαν σάν ἀποτέλεσμα ἐκεῖνοι νὰ μεθύσουν τελείως, ἀλλὰ δὲν ἀξιώθηκαν καλύτερης ζωῆς. Ὁ Χριστὸς ὁμως, ποὺ ἤπια ἓνα ποτήρι πάνω στὸ σταυρὸ, καὶ τὴν πίκρα γιάτρεψε, καὶ τὴν εὐφροσύνη προῦσφερε.

250.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

Γιὰ ἐκείνους ποὺ δέχθηκαν ἀνάξια τὶς θεῖες δωρεές.

Ἡ ἀχάριστη καὶ πονηρὴ μας διάθεση δέθχηκε ἀνάξια ὅλες τὶς δωρεές τοῦ Θεοῦ. Ἐλάβαμε τὸ ἅγιο Πνεῦμα, καὶ τὸ ἀπώθησαμε μὲ τὶς πονηρὲς πράξεις. Δεχθήκαμε τὸ χάρισμα νὰ κάνομε θαύματα, καὶ μὲ τὶς ἀπιστίες μας τὸ ἀπομακρύναμε. Ὁ δωρητὴς ὅλων αὐτῶν μᾶς ἔδωσε τὸν φωτισμὸ γιὰ διδασκαλία καὶ σοφία, καὶ μὲ τὶς βλασφημίες μας τὸν διώξαμε. Μᾶς ἐμπιστεύθηκε τὴν οὐράνια ἱερωσύνη, καὶ ἐμεῖς τὴ διαφθείραμε μὲ λανθασμένες κρίσεις. Ὁ ἓνας ἔλαβε τὸ ἐπισκοπικὸ ἀξίωμα μὲ τὴ βία καὶ ἐπιβαρύνει τὰ πράγματα μὲ τοὺς συγγενεῖς του. Ὁ ἄλλος διαχειρίζεται τὰ οἰκονομικά, καὶ ἐνοχλεῖ τὸ θυσιαστήριον μὲ δούλους. Κάποιος ἄλλος ἔγινε φίλος μὲ τὸν προηγούμενον καὶ ἐκμεταλλεύεται τὶς δωρεές τῶν φτωχῶν. Ὁ ἓνας συμπαθεῖ τὸν ἄλλο καὶ βάζει μέσα στὸ ναὸ εὐνουχισμένους, θηλυπρεπεῖς καὶ κακοπουλημένους δούλους. Ἀλλοίμονο! Μὲ πόσες κηλίδες μολύνεται τὸ ἱερὸ θῆμα.

251.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΥΑΓΡΙΟ

Γιὰ τὸν μανδῦα.

Ὁ μανδύας τοῦ χλευασμοῦ θριάμβευσε πάνω σὲ ὅλες τὶς ἐπίγειες ἐξουσίες, παρ' ὅλο ποὺ ἔγινε ἀντικείμενον παιχνιδιοῦ. Ὁταν ὁμως τὸν φόρεσε ὁ Κύριος⁸¹, ἔγινε ἰσχυρὸς καὶ δυνατὸς καὶ ἀναδείχθηκε σὲ ἐξουσία, ποὺ δὲν θὰ τὴ διαδεχθεῖ κανεὶς. Γιατὶ

81. Ματθ. 27, 28· 31. Μάρκ. 15, 17.

*Χριστοῦ, καὶ κράσπεδον γενομένην αὐτοῦ, ἀσφαλῆ καὶ
βεβαίαν γενέσθαι.*

ΣΝΒ'— ΑΛΦΕΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

Διὸ ἐσχίσθη τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα.

5 Ἡ τῶν ἁγίων ὁδὸς ἐν τῷ ναῷ κρυπτομένη καὶ καταπε-
τάσματι διειρογομένη, μήπω δεδόσθαι τὸν ἁγιασμόν ὑπεδεί-
κνυ, τῇ τοῦ Κυρίου ἡμῶν φυλαττόμενον παρουσίᾳ. Ἡνίκα
διαρρήξας τὸ καταπέτασμα καὶ γυμνώσας τοῖς ἔθνεσι τὰ
τῶν ἁγίων ἀπόρρητα, κεκαλυμμένα Ἰουδαίοις ὡς ἀγνώμο-
10 σιν, ὠδοποίησεν ἡμῖν πρὸς τὴν ἄνω συγγένειαν.

ΣΝΓ'— ΤΩ ΑΥΤΩ

*Διὰ τί ἐν τῷ πάθει τοῦ Δεσπότη τοῦ ἄψυχα
ἐμαστίζετο.*

Δοιμῶς ζητεῖς τὰ νοήματα. Καὶ τίς σοι ἀρκέσει ἀμέλ-
15 γοντι, εἰ μὴ Θεὸς παράσχοι λόγον τῷ σκοπῷ σου συντρέ-
χοντα; Αἱ πέτραι ἐν τῷ πάθει τῷ Κυριακῷ διεθρούθησαν,
καὶ τὰ μνήματα πρὸς μεθοδεῖαν σωμάτων ἐτρόμαζον, τῶν
ἐπιγείων καὶ ὑπογείων Δεσπότην σημαίνοντα τὸν ἠλούμε-
νον.

20

ΣΝΔ'— ΤΩ ΑΥΤΩ

Ὅμοιον.

Τίνος χάριν, ἔφη, τὰ ἄψυχα ἐμαστίζετο; Τῆς Ἰουδαί-
ων, φημί, κατηγοροῦντα ἠλιθιότητος, ὅτι τὰ μὲν φόβῳ συν-
ετροίβετο, αὐτοὶ δὲ εἰς λίθων φύσιν μεθίσταντο, καὶ πρὸς
25 φόβον ἀναίσθητοι καὶ πρὸς εὐεργεσίαν ὄντες ἀχάριστοι.

82. Τὸ καταπέτασμα ἦταν τὸ πολύτιμο χρυσοστόλιστο ὕφασμα ποῦ
χώριζε τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπο Ναὸ τοῦ Σολομῶντος. Ὁ
μόνος ποῦ μποροῦσε νὰ περάσει πίσω ἀπὸ αὐτὸ ἦταν ὁ ἀρχιερέας, μία φορὰ
τὸν χρόνο κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἐξιλασμοῦ.

83. Ματθ. 27, 51. Μάρκ. 15, 38. Λουκᾶ 23, 45.

ἦταν ἐπόμενο, καὶ μόνο πού τὸν ἄγγιξε ὁ Χριστός καὶ ἔγινε ἡ ἄκρη τοῦ ἐνδύματός του, νὰ γίνεῖ ἀσφαλῆς καὶ ἰσχυρός.

252.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΑΛΦΕΙΟ

Γιὰ ποιὸ λόγο σχίσθηκε τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ.

Ἡ εἴσοδος στὰ Ἱεράσια πού ἦταν κρυμμένα στὸ ναὸ καὶ ἐμποδιζόταν ἀπὸ τὸ καταπέτασμα⁸², ὑποδήλωνε ὅτι ὁ ἁγιασμός δὲν εἶχε δοθεῖ ἀκόμη καὶ ὅτι φυλασσόταν γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Κυρίου. Ὅταν ἔσχισε τὸ καταπέτασμα⁸³ καὶ φανέρωσε στὰ ἔθνη τὰ ἀπόρρητα τῶν Ἱερίων, πού ἦταν κρυμμένα στοὺς Ἰουδαίους ἐξαιτίας τῆς ἀχαριστίας τους, ἀνοίξε γιὰ μᾶς τὸν δρόμο γιὰ τὴ συγγενεία μας μὲ τὸν οὐρανό⁸⁴.

253.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιατί κατὰ τὸ πάθος τοῦ Δεσπότη καταπονήθηκε ἡ ἀψυχη φύση.

Ψάχνεις μὲ μεγάλο πείσμα τὰ νοήματα τῆς Γραφῆς. Καὶ ποιὸς λόγος θὰ ἱκανοποιήσῃ τὸν πόθο μὲ τὸν ὁποῖο τοὺς ρουφᾶς ἀπληστα, ἂν δὲν σοῦ δώσει ὁ Θεὸς λόγο πού νὰ ὑποδοθῆ τὸν σκοπὸ σου; Οἱ πέτρες στὸ πάθος τοῦ Κυρίου θρυμματίσθηκαν καὶ οἱ τάφοι τρόμαξαν μὲ τὶς ἐγέρσεις τῶν σωμάτων⁸⁵, θέλοντας νὰ σημάνουν, ὅτι ἐκεῖνος πού καρφωνόταν ἦταν ὁ Δεσπότης ὅλων ἐκείνων πού ἦταν πάνω στὴ γῆ καὶ κάτω ἀπ' αὐτήν.

254.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Γιὰ ποιὸ λόγο, ρώτησες, ἡ ἀψυχη φύση δέχθηκε πλήγματα; Ἔχω τὴ γνώμη ὅτι ἔγινε, γιὰ νὰ κατηγορηθεῖ ἡ ἡλιθιότητα τῶν Ἰουδαίων, γιατί ἐκεῖνα συντρίφθηκαν ἀπὸ τὸ φόβο, ἐνῶ αὐτοὶ μετατράπηκαν ἀποκτώντας τὴ φύση τῶν λίθων, καθὼς ὑπῆρξαν καὶ ἀναίσθητοι στὸν φόβο καὶ ἀχάριστοι σὲς εὐεργεσίες.

84. Πρβλ. Ἑβρ. 10, 20.

85. Ματθ. 27, 51-53.

ΣΝΕ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ
Περὶ τῶν δύο ληστῶν.

Οἱ δύο ληστὰι τοὺς δύο ὑπέγραφον λαοὺς. Ὁ μὲν μέχρι
τελευτῆς τὸ ἄγνωμον ἐνδειξάμενος καὶ οὐδὲ τὴν ἐσχάτην
5 αἰχμαλωσίαν, ἣν ὑπὸ Ῥωμαίων ὑπέμεινε, εἰς ἄμνηναν τῶν
κατὰ Χριστοῦ παροινιῶν ὁμολογήσας ὑφίστασθαι, ὁ δὲ
πρὸς αὐτῷ τῷ τέλει μὴ ἀπογνοὺς τῆς ἀφέσεως, ἀλλ' ἐν
αὐτῷ τὸν ἐσμὸν τῶν κακῶν θεολογία διορθωσάμενος.

ΣΝΣ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ
Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

10

Τὸ μέσον τῶν ληστῶν ἀνασχέσθαι σταυρωθῆναι τὸν
Κύριον, τὴν ἐκούσιον αὐτοῦ πρὸς τοὺς δύο λαοὺς ἀπεκά-
λυψε παρουσίαν, πρὸς οὓς ἐκὼν παρεγένετο, ἀμφοτέρους
τῇ ἑαυτοῦ βουληθεὶς ἐνανθρωπήσει ἀνανεώσασθαι, εἰ καὶ
15 ὁ πρότερος ὡς ὁ εἷς τῶν ληστῶν παρητήσατο, «Οὐκ ἔχο-
μεν», λέγων, «βασιλέα, εἰ μὴ Καίσαρα». Καὶ τὸ αἷμα τὸ ἀ-
θῶον ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ κεφαλὴν ἐξαιτούμενος, καὶ ὡς δικαίῳ
τῷ φόνῳ ἐναδρυνόμενος, ἀφ' ὧν καὶ οὗτοι κακείνος τῆς
βασιλείας ἐξέπεσον.

20

ΣΝΖ'.- ΕΥΛΟΓΙΩ
Περὶ τῆς Ζαχαρίου κωφεύσεως.

Ἀνατέλλοντος φωτός, ὁ ὄρθρος ὑποχωρεῖ Ἡλίου ἀνί-
σχοντος λαμπρῶς, τὰ τῶν ἀστέρων ἀμαυροῦται χορεύμα-
τα. Ὅτε αἶθριος ἡμέρα ἐπιφανῆ, τὰ τῆς ἔω ἀπολήγει σκιά-
25 σματα. Ὅτε ἡ τοῦ Εὐαγγελίου σοφία ἐξέλαμψεν, ἡ τοῦ
νόμου παιδαγωγία ἐσχόλασεν. Οὕτω κωφεύει Ζαχαρίας,
τὰ τοῦ νέου καὶ παραδόξου ἀσπασμοῦ ἀκηκοὺς εὐαγγέ-
λια.

86. Λουκᾶ 23, 39-43.

87. Ἰω. 19, 15.

255.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ
Γιὰ τοὺς δύο ληστές.

Οἱ δύο ληστές⁸⁶ ὑποδήλωναν τοὺς δύο λαούς. Ὁ ἓνας δείχνοντας μέχρι τῆ στιγμῆ τοῦ θανάτου του ἀχαριστία, δὲν ὁμολόγησε ὅτι ὑπομένει τὴν χειρότερη αἰχμαλωσία ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους, γιὰ νὰ ὑπερασπιστεῖ ἔτσι τὶς ὕδρεις κατὰ τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἄλλος, ἂν καὶ βρισκόταν στὸ τέλος τῆς ζωῆς του, δὲν ἀπελπίστηκε γιὰ τὴν συγχώρεση, ἀλλὰ διόρθωσε τὸ πλῆθος τῶν κακῶν μέσα του μὲ τὴν ὁμολογία τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ.

256.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ
Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἡ σταύρωση ἀνάμεσα στοὺς ληστές, πού ἀνέχθηκε ὁ Κύριος, ἀποκάλυψε τὴν ἐκούσια παρουσία του στοὺς δύο λαούς, τοὺς ὁποίους ἐπισκέφθηκε μὲ τὴ θέλησή του, μὲ σκοπὸ νὰ ἀνανεώσει καὶ τοὺς δύο μὲ τὴν ἐνανθρώπησή του, ἂν καὶ βέβαια ὁ παλαιότερος, ὅπως καὶ ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς ληστές, παραιτήθηκε λέγοντας· «δὲν ἔχουμε ἄλλον βασιλιά, παρὰ μόνον τὸν Καίσαρα»⁸⁷, καὶ ζητοῦσε τὸ ἀθῶο αἷμα νὰ πέσει πάνω στὸ κεφάλι του⁸⁸, καμαρώνοντας τὸν ἑαυτό του ὅτι ὁ φόνος ἦταν δίκαιος, ἐξαιτίας τῶν ὁποίων καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνος ἀπέτυχαν νὰ μποῦν στὴ βασιλεία.

257.- ΣΤΟΝ ΕΥΛΟΓΙΟ
Γιὰ τὴν κώφωση τοῦ Ζαχαρία.

Ὅταν ἀνατέλλει τὸ φῶς, τὰ χαράματα ὑποχωροῦν. Ὅταν ὁ ἥλιος λάμπει ψηλά, τὰ συγκεντρωμένα ἀστέρια χάνουν τὴ λάμψη τους. Ὅταν ἡ ἡλιόλουστη ἡμέρα φανεῖ, οἱ σκιές τῆς αὐγῆς τελειώνουν. Ὅταν ἔλαμψε ἡ σοφία τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ παιδαγωγία τοῦ νόμου σταμάτησε. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ζαχαρίας ἔπαθε τὴν κώφωση, ὅταν ἄκουσε τὶς καλὲς εἰδήσεις ἐκείνου τοῦ καινούργιου καὶ παράξενου χαιρετισμοῦ⁸⁹.

88. Ματθ. 27, 25.

89. Λουκᾶ 1, 12-20.

ΣΝΗ'.- ΠΕΤΡΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΙΤΗ

Πῶς δεῖ διοικεῖν τοὺς τῶν μοναχῶν νεοπαγεῖς.

Τοὺς τῶν μοναχῶν νεοπαγεῖς οὔτε καταφορτίζειν δεῖ τῷ τοῦ κανόνος ζυγῷ, ἵνα μὴ εὐθύς ἐν προουμίῳ ἀπείψω-
5 σιν, οὔτε ἀδαμάστους καὶ ἀπόνους ἔαν, ἵνα μὴ πρὸς ῥαθυ-
μίαν ἐμπέσωσιν, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ προσαύξειν αὐτοῖς τὴν ἀνάδασιν, ἵνα, ὡς Ἰσαὰκ προβαίνοντες, μείζονες γένωνται. Ὁ γὰρ ὑπερβάλλον πόνος ποιεῖ, τοῦτο καὶ πολλὴ ἀμέλεια πληροῖ. Ὁ μὲν καταβάλλον, ἡ δὲ ἐκλύουσα.

10

ΣΝΘ'.- ΓΙΓΑΝΤΙΩ

Ὅτι παρὰ τῶν πεπειραμένων δεῖ ζητεῖν τὴν λύσιν τῶν θείων θεωρημάτων.

Αὐτὸς μὲν πᾶσαν φεῦγε βλασφημίαν, τῶν δὲ τῆς θείας Γραφῆς θεωρημάτων ἀπαίτει παρ' ἡμῶν μεθοδικῶς τὴν
15 ἐπίλυσιν «Οὐκ οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα διβλία» τῶν τοῦ Κυρίου θεοσημείων, ὁ εὐαγγελιστῆς ἀπεφήνατο, ἐπειδὴ κόσμος σύντομος ὁ ἄνθρωπός ἐστι, πάντων τῶν τοῦ κόσμου συμπληρωτικῶν μετέχων στοιχείων. Ἄ τοίνυν ὁ ἄνθρωπος, ἄπιστος ὢν, ὡς τὰ πολλά, οὐκ ἐχώ-
20 ρει θαύματα, ὡς ὑπερφυῆ καὶ θεῖα, τῶν καὶ πάποτε φθασάντων ὑψηλοτέρα καὶ μεγαλοπρεπεστέρα, ταῦτα μὴ χωρεῖν τὸν κόσμον ἐστοχάσατο.

ΣΞ'.- ΛΟΥΚΑ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ

Περὶ ὑποταγῆς.

25 Βαρὺν ὑπῆλθες ζυγόν, ἀπειρόζυγος ὢν. Καὶ δέος ἐστὶ μὴ πρὸς τὴν σμινύην τοῦ θείου ἀτονήσης ἀρότρου, κἀκείνου φανῆς συνεργὸς τοῦ πύργου οἰοδομοῦντος καὶ τὰς

258.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΠΕΤΡΟ

Πῶς πρέπει νὰ διοικοῦνται οἱ νέοι μοναχοί.

Τοὺς νέους μοναχοὺς καὶ δὲν πρέπει νὰ τοὺς φορτώνουμε πολὺ μὲ τὸ βῆρος τοῦ κανόνα, γιὰ νὰ μὴν ἀποκᾶμουν ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ τοὺς ἀφήνουμε χωρὶς πειθαρχία καὶ χωρὶς κόπους, γιὰ νὰ μὴν πέσουν στὴ ραθυμία, ἀλλὰ πρέπει νὰ τοὺς βοηθοῦμε νὰ προοδεύουν σιγὰ σιγὰ στὴν ἀνάβαση, γιὰ νὰ γίνονται καλῦτεροι προχωρώντας πρὸς τὰ ἔμπρὸς σὰν τὸν Ἰσαὰκ. Γιατὶ ὅ,τι πετυχαίνει ὁ ὑπερβολικὸς κόπος, αὐτὸ κάνει καὶ ἡ πολλὴ ἀμέλεια· ὁ κόπος καταπονεῖ, ἐνῶ ἡ ἀμέλεια παραλύει.

259.- ΣΤΟΝ ΓΙΓΑΝΤΙΟ

Ὅτι πρέπει νὰ ζητοῦμε ἀπὸ τοὺς ἔμπειρους τὴ λύση τῶν θείων προβλημάτων.

Ἐσὺ βέβαια νὰ ἀποφεύγεις κάθε βλασφημία καὶ γιὰ τὶς ἀπορίες τὶς σχετικὲς μὲ τὴν Ἁγία Γραφή νὰ ζητᾶς ἀπὸ ἡμᾶς τὴ συστηματικὴ ἐξήγηση. «Νομίζω, ὅτι ὁ κόσμος δὲν θὰ μπορούσε νὰ χωρέσει τὰ βιβλία πού θὰ γράφονταν»⁹⁰ γιὰ τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου, ἔγραψε ὁ εὐαγγελιστής, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι κόσμος σὲ μικρογραφία, ἀφοῦ μετέχει σὲ ὅλα τὰ στοιχεῖα πού ἀπαρτίζουν τὸν κόσμο. Ἐκεῖνα λοιπὸν τὰ θαύματα πού ὁ ἄνθρωπος, σὰν ἄπιστος πού εἶναι γιὰ τὰ περισσότερα, δὲν μπορούσε νὰ χωρέσει, ἐπειδὴ ἦταν ὑπερφυσικὰ καὶ θεϊκὰ, καὶ πιὸ ἀνώτερα καὶ πιὸ μεγαλοπρεπῆ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα πού κάποτε ἔγιναν, αὐτὰ ὁ εὐαγγελιστής σκέφθηκε ὅτι δὲν θὰ μπορούσε νὰ τὰ χωρέσει ὁ κόσμος.

260.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΛΟΥΚΑ

Γιὰ τὴν ὑποταγή.

Μπῆκες κάτω ἀπὸ βαρὺ ζυγὸ, χωρὶς νὰ ἔχεις πείρα ἀπὸ τέτοια. Ὑπάρχει λοιπὸν φόβος μήπως μειώσεις τὶς δυνάμεις πού ἀπαιτοῦνται γιὰ τὸ ὑνὶ τοῦ θεοῦ ἀρότρου, καὶ φανεῖς συνεργά-

δυνάμεις μὴ προορῶντος. Εἰ τοίνυν δόκιμος βούλει γενέσθαι μοναχός, μὴ αὐτόβουλον καὶ μονότροπον ἀρέσκειαν μετέρχου, ἀλλὰ κλῖνον τὴν γνώμην τοῖς βίῳ καὶ χρόνῳ καὶ πόνῳ ἤδη τὸν θεῖον σκάψαι καὶ σκαπανεύσασιν ἀμπελῶνα, παρ' ὧν εὐκόλως τὴν ἐργασίαν μαθήσῃ. Γελοῖον γὰρ καὶ καταγέλαστον, βαναύσου τέχνης πανταχόσε περινοστεῖν διδασκάλους, τὴν δὲ θεῖαν φιλοσοφίαν, ὡς εὐτελές τι, ἑαυτοῖς ἐπιτρέπειν.

ΣΞΑ'.— ΕΥΒΟΥΛΩ

10

Περὶ κακίας.

“Οτι παντάπασιν ἀκερδῆς ἐστὶν ἡ κακία, καὶ πρὸς τὰ παρόντα φαύλη σύνοικος, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα ἰσχυρὰ κατήγορος, φήσουσί σοι πολλοί. Τί τοίνυν αὐτὴν ἀσπάξῃ καὶ περιέπεις, Κακόβουλε μᾶλλον ἢ Εὐβουλε; Ἦν φεύγων, ὡς πᾶσι τοῖς καλοῖς πολεμίαν, καὶ Θεῷ φανήσῃ καὶ ἀνθρώποις αἰόδιμος.

ΣΞΒ'.— ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

“Οτι οὐ χρὴ ἀγυμνάστους μοναστήρια συγκροτεῖν.

20 Πάντα καλῶς ὁ χρηστός διαθεῖς Εὐσέβιος, καὶ τοῦτο τῇ παροικίᾳ Πηλουσίου παρέσχετο, βουνόμοις τισὶ καὶ αἰπόλοις καὶ δραπέταις οἰκέταις ἐπιτρέπων μοναχικὰ συμπήγνυσθαι παλαιστήρια, οὐδενὶ μαθητευθεῖσι τὴν μοναχικήν, ἢ μετελθόντων ἢ ὅλως ἀγαπώντων, οὐδὲ ὅλως τῆς φιλοσοφίας ταύτης ἢ ἀκηκοόσιν ἢ μέχρι σχήματος διδασχθεῖσι. Τοῦτο ποιῶν, ὡσπερ ἂν εἴ τις, πολέμου περιεστῶτος καὶ βελῶν σφοδρῶς ἀφιεμένων, ἀόπλοις καὶ ἀπειροπολέμοις ἐπιτρέποι τὴν πρὸς ἐκεῖνα παράταξιν, καὶ προδιδῶ καθ' ἑαυτοῦ ἐκουσίως τὴν νίκην.

της ἐκείνου πού κτίζει πύργο χωρίς νά ἔχει ὑπολογίσει ἀπό πρὶν τίς δυνάμεις του. Ἐάν λοιπὸν θέλεις νά εἶσαι δόκιμος μοναχός, νά μὴν κάνεις ὅ,τι ἀρέσει στή θέληση καὶ τὴν ἐπιθυμία σου, ἀλλὰ νά ὑπακούς στή γνώμη ἐκείνων πού μὲ τὴ ζωὴ, τὸν χρόνο καὶ τὸν κόπο ἔσκαψαν ἤδη καὶ ὄργωσαν τὸν θεῖο ἀμπελώνα, ἀπὸ τοὺς ὁποίους εὐκόλα θὰ μάθεις τὴν ἐργασία. Γιατὶ εἶναι ἀστεῖο καὶ ἄξιο γιὰ γέλια γιὰ ταπεινὲς μηχανικὲς ἐργασίες νά γυρνᾶμε παντοῦ γιὰ νά βροῦμε δασκάλους, ἐνῶ τὴ θεία ζωὴ τοῦ μοναχικοῦ βίου, σὰν κάτι τὸ ἀσήμαντο, νά τὴν ἀναθέτουμε στὸν ἑαυτό μας.

261.- ΣΤΟΝ ΕΥΒΟΥΛΟ

Γιὰ τὴν κακία.

Ἐάν ἡ κακία εἶναι σὲ κάθε περίπτωση τελείως ἀνώφελη, καὶ φαύλη συντροφος γιὰ τὴν παροῦσα ζωὴ, καὶ μαγάλη κατήγορος γιὰ τὴ μέλλουσα, πολλοὶ εἶναι αὐτοὶ πού θὰ σοῦ τὸ ποῦν. Γιὰ ποιὸ λόγο λοιπὸν τὴν ἀσπάζεσαι καὶ συγκεντρώνεις ὅλη τὴ φροντίδα σου σ' αὐτήν, Κακόβουλε μᾶλλον, παρὰ Εὐβουλε; Ἀποφεύγοντας λοιπὸν αὐτήν ὡς ἐχθρὸν καὶ καλοῦ, καὶ στὸν Θεὸ θὰ φανεῖς ἀξιέπαινος καὶ στοὺς ἀνθρώπους.

262.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΛΕΟΝΤΙΟ

Ἐάν δὲν πρέπει νά ἰδρύνονται μοναστήρια ἀπὸ ἀγύμναστους.

Ἐχοντας διευθετήσῃ τὰ πάντα σωστὰ ὁ καλὸς Εὐσέβιος, χάρισε στὴν ἐπαρχία τοῦ Πηλουσίου καὶ αὐτό. Ἐπέτρεψε σὲ βοσκούς βοδιῶν καὶ κατσικιῶν καὶ σὲ δραπέτες δούλους νά ἰδρύνουν μοναχικὲς παλαιστρες, χωρίς νά ἔχουν διδαχθεῖ ἢ νά ἔχουν ζήσει τὴ μοναχικὴ ζωὴ, ἢ νά τὴν ἀγαποῦν γενικά, οὔτε καὶ νά ἔχουν ἀκούσει κανὲν γι' αὐτὴ τὴ γεμάτη ἀπὸ εὐσέβεια ζωὴ, ἢ νά τὴν ἔχουν διδαχθεῖ ἔστω καὶ ὡς πρὸς τὸ σχῆμα. Κάμνοντας αὐτό, μοιάζει μὲ ἐκεῖνον πού, ἐνῶ γίνεται πόλεμος καὶ τὰ βέλη ἐκτοξεύονται μὲ σφοδρότητα, ἐπιτρέπει νά παρατάσσονται ἀπέναντι σ' αὐτὰ ἄοπλοι καὶ χωρίς πείρα πολεμικὴ ἀνθρωποὶ, παραδίδοντας ἀπὸ μόνος του καὶ μὲ τὴ θέλησή του τὴ νίκη.

ΣΞΓ' - ΗΡΑΚΛΕΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Παραινετική.

Πρόσφορον καὶ ἀρμοδίαν σοι πάντες, ὅσοι τὴν σὴν ὀρῶσιν ἀλλοίωσιν, ἐπάδουσι θεόφαντον ψαλμωδίαν, τὸ
 5 «Παρήλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν, καὶ ἐζήτησα αὐτόν, καὶ οὐχ
 εὐρέθη ὁ τόπος αὐτοῦ». Οἱ γὰρ δύνανται παρὰ Κυρίου λαμβάνοντες καὶ ταύτη οὐκ εἰς ἀμοιβὴν κεχρημένοι, ἀλλ' ἄμυναν, καὶ εἰς τὸ μηδὲν δύνασθαι περιίστανται, καὶ τῆς κακοποιουῦ δυνάμεως τὰς εὐθύναις εἰσπράττονται.

10

ΣΞΔ' - ΩΡΙΩΝΙ

Παραινετική.

Κοινὸς μὲν ἀπάντων ὁ ἐχθρός, πολέμους δὲ ἔχει γενικούς πρὸς τοὺς ταῖς ἡδοναῖς αὐτοῦ μὴ λατρεύοντας, καὶ τῇ ρίζῃ τῶν κακῶν φιλαργυρία αὐτῶ μὴ προσκυνούντας, ὧν
 15 εἷς ὑπάρχων καὶ πρόβολος, ἔχου τῆς πανοπλίας τοῦ Πνεύματος.

ΣΞΕ' - ΣΥΜΜΑΧΩ

Παραινετική.

Εἰ τῷ ὕψει τοῦ σώματος τὸ μείζων εἶναι τῶν ἀνθρώπων πεφάντασαι, Νεβρώδ ὁ γίγας πολλῶ σε ὑπερίπτατο, καὶ οἱ Ἀσταρῶθ γίγαντες καὶ Γολιάθ ὁ ἀλλόφυλος καὶ Σαούλ, ὁ παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ ὑπερώμιος. Ἀλλ' οὐδὲν αὐτοὺς ὤνησε τὸ μῆκος, τῆς θείας ἐπιεικειᾶς φρονήσαντες ὑψηλότερα.

91. Ψαλμ. 36, 36.

92. Α' Τιμ. 6, 10.

93. Ἐφ. 6, 11-17.

263.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΗΡΑΚΛΕΙΟ

Παραινετική.

“Ολοι ὅσοι βλέπουν τὴ μεταβολή σου, πολὺ σωστά καὶ κατὰλληλα σοῦ ἀπευθύνουν τὰ θεόπνευστα ψαλμικὰ λόγια: «Πέρασα, καὶ νὰ δὲν ὑπῆρχε τὸν ἔψαξα καὶ δὲν βρῆκα οὔτε καὶ τὸν τόπο διαμονῆς του»⁹¹. Αὐτοὶ δηλαδή πού παίρνουν δύναμη ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ δὲν τὴ χρησιμοποιοῦν πρὸς ὄφελος, ἀλλὰ πρὸς βλάβη, καὶ καταντοῦν στὸ νὰ μὴν μποροῦν νὰ κάνουν τίποτε, καὶ νὰ εἰσπράττουν τίς συνέπειες τῆς κακῆς τους δύνανμης.

264.- ΣΤΟΝ ΩΡΙΩΝΑ

Παραινετική.

“Ο ἐχθρὸς βέβαια εἶναι κοινὸς γιὰ ὅλους καὶ πολεμᾷ ὅλους γενικὰ ἐκείνους πού δὲν λατρεύουν τίς ἡδονές του καὶ δὲν προσκυνοῦν τὴ ρίζα τῶν κακῶν, τὴ φιλαργυρία. Ἐπειδὴ ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς εἶσαι καὶ σύ, καὶ μάλιστα ἐξέχων, κράτα γερὰ τὴν πανοπλία τοῦ Πνεύματος.

265.- ΣΤΟΝ ΣΥΜΜΑΧΟ

Παραινετική.

“Αν φαντάζεσαι ὅτι τὸ ὕψος τοῦ σώματος εἶναι τὸ πιὸ σημαντικὸ στὸν ἄνθρωπο, μάθε ὅτι ὁ γίγαντας Νεβρώδ⁹⁴ σὲ ξεπερνοῦσε κατὰ πολὺ, ὅπως καὶ οἱ γίγαντες τῆς Ἀσταρώθ⁹⁵ καὶ ὁ ἀλλόφυλος Γολιάθ⁹⁶ καὶ ὁ Σαούλ, πού ἦταν ψηλότερος ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἰσραηλίτες⁹⁷. Ἀλλὰ τὸ ὕψος δὲν τοὺς ὠφέλησε καθόλου, ὅταν ὑπερηφανεύθηκαν ἀπέναντι στὴν ἐπιείκεια τοῦ Θεοῦ.

94. Γεν. 10, 8-9. Α' Παρ. 1, 10.

95. Γεν. 14, 5.

96. Α' Βασ. 17, 4.

97. Α' Βασ. 9, 2.

ΣΕΣ'.- ΚΡΑΤΙΝΩ

Περὶ ὑποταγῆς.

“Ἦν αὐτός μοι πεῦσιν προσήγαγες, ἄλλος τις τῷ Κυρίῳ. Ὁ μὲν εἰρηκώς, «Τί ποιήσας, ζωὴν αἰώνιον κληρονομή-
5 σω;», αὐτὸς δὲ γεγραφώς, “Τίνι μοναχικὴν κατορθώσω;». Ἄλλ’ ὁ μὲν πρὸς τὸν νόμον ὡς νηπιώδης ἐπέμπετο, σὲ δὲ ἐγώ, ὡς τελείων ἐφιέμενον, πρὸς ὕψος χειραγωγῶ ἀναβά-
σεως. Ἄρνησαι σαυτὸν, καὶ ἄρον τὸν σταυρόν, καὶ φεῦγε ὡς ἐγώ.

10

ΣΕΖ'.- ΚΥΡΗΝΙΩ

Περὶ τῆς ἐν τῇ αἰωνίῳ ζωῇ καταστάσεως τῆς ψυχῆς.

Αὐτὸς μὲν ἠρώτησας, ποίαν ἔχει ἡ ψυχὴ ἐκεῖ τὴν κατά-
στασιν, ἢ τίνι τρόπῳ συνέχεται, ἐγὼ δὲ φημί σοι, ὅτι ἡ μὲν
βιώσασα χρηστῶς εἰς ἀνάστασιν ἐλεύσεται ζωῆς, ἡ δὲ
15 ζήσασα κακῶς εἰς αἰώνιον πορεύσεται πυρᾶν. Ἦνπερ δε-
διώς, φρόντιζε, ὅπως εὐρεθήσῃ ἀκατάγνωστος καὶ ἀκόλα-
στος.

ΣΕΗ'.- ΠΑΥΛΩ

Περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ θείου κηρύγματος.

20 Αὐτῷ, ᾧ νομίζεις ἐλαττώματι, τῷ ἀκόμπῳ καὶ ἀγρομι-
μάτῳ τῶν ἱερῶν τοῦ Κυρίου μαθητῶν, ὑπερέχει ἡ τοῦ θεί-
ου Εὐαγγελίου δύναμις, δι’ ἐκείνων κρατήσασα, δι’ ὧν ἄλ-
λοι ἠττήθησαν.

ΣΕΘ'.- ΜΑΡΩΝΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

25 Πρὸς ἱερεῖς, περὶ τῆς τῶν πενήτων οἰκονομίας.

Εἰ καὶ ἀλόγιστος εἶ καὶ ἀνάγωγος, ἀλλ’ οὖν κἂν ἐκ πα-
ρακούσματος ἔχεις, ὅτι πάλαι οἱ τῶν θείων ἀποστόλων μα-

98. Λουκᾶ 10, 25.

99. Ματθ. 16, 24. Μάρκ. 8, 34. Λουκᾶ 9, 23.

266.- ΣΤΟΝ ΚΡΑΤΙΝΟ

Για τὴν ὑποταγή.

Τὴν ἐρώτηση πού μου ἔκανες, τὴν ἔκανε καὶ κάποιος ἄλλος στὸν Κύριο. Ἐκεῖνος εἶχε ἐρωτήσει, «Τί νὰ κάνω γιὰ νὰ κληρονομήσω τὴν αἰώνια ζωή;»⁹⁸, ἐνῶ ἐσύ μου ἔγραψες: “Μὲ ποιὸν τρόπο θὰ ἐπιτύχω στὴ μοναχικὴ ζωή;”. Καὶ ἐκεῖνος βέβαια, ἐξαιτίας τοῦ νηπιῶδους φρονήματός του παραπέμφθηκε στὸ νόμο, ἐνῶ ἐσένα, ἐπειδὴ ποθεῖς τὴν τελειότητα, θὰ σὲ ὀδηγήσω ἐγὼ πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἀναβάσεως. Ἀπαρνήσου τὸν ἑαυτό σου καὶ σήκωσε τὸν σταυρό σου⁹⁹, καὶ φύγε, ὅπως ἐγώ, στὴν ἔρημο.

267.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΗΝΙΟ

Για τὴν κατάσταση τῆς ψυχῆς στὴν αἰώνια ζωή.

Ἐσὺ βέβαια ἐρώτησες σὲ ποιά κατάσταση βρίσκεται ἐκεῖ ἡ ψυχὴ καὶ μὲ ποιὸ τρόπο διατηρεῖται. Ἐγὼ σοῦ λέγω, ὅτι ἐκείνη πού ἔζησε μὲ ἀρετὴ θὰ ὀδηγηθεῖ σὲ ἀνάσταση ζωῆς, ἐνῶ ἐκείνη πού ἔζησε μὲ κακία θὰ ὀδηγηθεῖ στὴν αἰώνια φωτιά¹⁰⁰. Αὐτὴ ἀκριδῶς φοβούμενος καὶ σύ, φρόντιζε νὰ βρεθεῖς χωρὶς κατηγορία καὶ χωρὶς τιμωρία.

268.- ΣΤΟΝ ΠΑΥΛΟ

Για τὴ δύναμη τοῦ θείου κηρύγματος.

Μὲ τὸ ταπεινὸ καὶ ἀγράμματο κήρυγμα τῶν ἱερῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου, πού ἐσὺ τὸ θεωρεῖς ἐλάττωμα, μὲ αὐτὸ ὑπερέχει ἡ δύναμη τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου¹, καθόσον νίκησε μὲ ἐκεῖνο, μὲ τὸ ὁποῖο ἄλλοι νικῆθηκαν.

269.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΜΑΡΩΝΑ

Πρὸς ἱερεῖς σχετικὰ μὲ τὴ φροντίδα τῶν φτωχῶν.

Ἄν καὶ εἶσαι ἀπερίσκεπτος καὶ ἀνάγωγος, ἀλλ' ἴσως νὰ ἔχεις ἀκούσει κατὰ λάθος, ὅτι τὸν παλιὸ καιρὸ οἱ μαθητὲς τῶν

100. Ματθ. 25, 46.

1. Πρβλ. Α' Κορ. 1, 17-18.

θηταί, τὰ οἴκοι πιπράσκοντες, τῇ ἐκκλησίᾳ ὑπὲρ πτωχῶν
προσεκόμιζον. Σὺ δὲ πᾶν τούναντίον ποιῶν, τὸ τῆς ἐκκλη-
σίας καὶ τῶν πτωχῶν οἴκοι συνάγεις ἀσεβῶς Παῦσαι τοί-
νυν τῆς ἀσεβείας Οἰκονόμος γὰρ εἴρηται παρὰ τὸ οἰκεῖα
5 αὐτῶν νέμειν τοῖς πένησιν. Οἰκεῖα δὲ αὐτῶν εἰκότως τὰ
ἐκκλησιαστικά.

ΣΟ'.- ΑΓΑΘΟΔΑΙΜΟΝΙ

Κατὰ Ἑλλήνων.

Ἐξεστί σοι συνιδεῖν, ἄριστε, ἐκ τῶν συμβάντων τὰ μεί-
10 ζονα. Ὁ γὰρ ἑλληνισμὸς πολλοῖς καὶ χρόνοις καὶ πόνοις
καὶ πόροις καὶ ὄπλοις καὶ λόγοις κρατυνθείς ἠφανίσθη, ἡ
δὲ ἡμετέρα θρησκεία, ιδιώταις καὶ ἀγραμμάτοις καὶ πτω-
χοῖς καὶ εὐτελέσιν ἐγχειρισθεῖσα, ἐν βραχεῖ καιρῷ δίκην
ἀστραπῆς διῆλθε πανταχοῦ, οὐ τὰς ὄψεις μόνον, ἀλλὰ καὶ
15 τὰς γνώμας φωτίσασα. Ὅτι ὁ μὲν ψευδέσι μύθοις συνέκει-
το, ἡ δὲ δόγμασιν οὐρανίοις συνήρομοσται.

ΣΟΑ'.- ΛΕΑΝΔΡῶ

Περὶ αὐτεξουσίου.

Ἡ φύσις ἡ ἀνθρωπεία, θαυμάσιε, οὔτε ἀνεπίδεκτός
20 ἐστὶ κακοῦ, οὔτε φυσικῶς κέκτηται τὰ κακά, ἀλλὰ γνώμη
ταῦτα προσιεμένη, τὴν τῶν καλῶν ὑπομένει ἀπόπτωσιν.

ΣΟΒ'.- Τῶ ΑΥΤῶ

Ὅμοιον.

Ἐκεῖνο ὁ γέγραφας καὶ ὁ πρῶτος πέπονθεν ἄνθρωπος,
25 ἀλλ' ὁ δεύτερος αὐτῷ τὴν προτέραν μορφήν ἀποδέδωκεν,

2. Πρὸβλ. Α' Κορ. 15, 45.

ἱερῶν ἀποστόλων πουλοῦσαν ὅσα εἶχαν στὰ σπίτια τους καὶ τὰ πηγαιναν στὴν ἐκκλησία γιὰ χάρη τῶν φτωχῶν. Ἐσὺ ὅμως κἀνεις ἐντελῶς τὸ ἀντίθετο, ἀφοῦ μαζεύεις μὲ ἀσέβεια στὸ σπίτι σου τὰ ὅσα ἀνήκουν στὴν ἐκκλησία καὶ τοὺς φτωχοὺς. Σταμάτησε λοιπὸν τὴν ἀσέβεια, γιὰτὶ οἰκονόμος ὀνομάζεται ἐκεῖνος ποὺ μοιράζει στοὺς φτωχοὺς αὐτὰ ποὺ τοὺς ἀνήκουν. Καὶ ἀσφαλῶς αὐτὰ ποὺ τοὺς ἀνήκουν εἶναι τὰ πράγματα τῆς ἐκκλησίας.

270.- ΣΤΟΝ ΑΓΑΘΟΔΑΙΜΟΝΑ

Ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων.

Ἀπὸ τὰ γεγονότα μπορεῖς νὰ δεῖς, εὐγενέστατε, καὶ τὰ ἀνώτερα. Ὁ Ἑλληνισμὸς δηλαδή, ἀφοῦ κυριάρχησε καὶ γιὰ πολλὰ χρόνια καὶ μὲ πολλοὺς κόπους καὶ μὲ χρήματα καὶ μὲ ὄπλα καὶ μὲ λόγους, ἔξαφανίσθηκε. Ἡ δική μας ὅμως πίστη, ποὺ παραδόθηκε καὶ σὲ ἀπλοϊκοὺς ἀνθρώπους, καὶ σὲ ἀγραμμάτους, καὶ σὲ φτωχοὺς καὶ σὲ ἀσήμαντους, μέσα σὲ λίγο χρόνο πέρασε σὰν ἀστραπὴ καὶ ἔφθασε παντοῦ, φωτίζοντας ὄχι μόνο τὰ πρόσωπα, ἀλλὰ καὶ τὶς σκέψεις. Αὐτὸ συνέβη, γιὰτὶ ὁ Ἑλληνισμὸς ἀποτελοῦνταν ἀπὸ ψεύτικους μύθους, ἐνῶ ἡ πίστη μας εἶναι ἀπαρτισμένη ἀπὸ οὐράνιες ἀλήθειες.

271.- ΣΤΟΝ ΛΕΑΝΔΡΟ

Γιὰ τὸ αὐτεξούσιο.

Ἡ ἀνθρώπινη φύση, θαυμάσιε, εἶναι βέβαια ἐπιδεκτικὴ τοῦ κακοῦ, ὅμως δὲν κατέχει τὰ κακὰ ἀπὸ τὴ φύση της, ἀλλὰ τὰ ἀποκτᾶ μὲ τὴ δική της θέληση, καὶ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ χάνει τὰ καλὰ.

272.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἐκεῖνο ποὺ ἔγραψες τὸ ἔπαθε ὁ πρῶτος ἀνθρώπος, ἀλλὰ ὁ δεῦτερος² ἔδωσε σ' ἐκεῖνον τὴν πρώτη του μορφή, ἀφοῦ προσ-

ἐν ἐκείνῃ ἀφράστως γενόμενος, καὶ ταύτην θεοπρεπῶς δι-
ορθωσάμενος.

ΣΟΓ'— ΕΥΤΟΝΙΩ

«Μεγαλυνῶ τὸν Κύριον», καὶ τὰ ἐξῆς.

5 «Μεγαλυνῶ τὸν Κύριον ἐν αἰνέσει, καὶ ἀρέσει αὐτῷ
ὑπὲρ μόσχον νέον», ἔψαλλεν Δαβὶδ, τὴν Ἰουδαίων σημαί-
νων ἀπόπτωσιν καὶ τῶν ἐθνῶν τὴν οἰκείωσιν. Ἐπειδὴ γάρ,
φησὶν, ὁ τὰς θυσίας πιστευθεὶς ἠθέτησε λαὸς καὶ οὐχ ἦδε-
ται αἵμασιν ὁ Θεός, ἐγὼ τὴν ἐν πνεύματι προσάγω λατρεί-
10 αν, ἥπερ ἐκείνης αὐτῷ φανεῖται ἀξιοτέρα.

ΣΟΔ'— ΘΕΩΝΙ

Περὶ τῶν ἐπαιρομένων κάλλει
καὶ πλούτῳ.

Κάλλει καὶ πλούτῳ ἐπαίρη, ὡς ἔοικε, καὶ τοὺς ἄλλους
15 περιφρονεῖς, οἷς ταῦτα οὐ πρόσεστιν, ἀγνοῶν, ὅτι χόρτῳ
κεκόσμησαι, ταχὺ μαραινομένῳ. Καὶ ὡς ὕδωρ συνέχεις τὰ
χρήματα, ἄλλους ἐξ ἄλλων νοτίζον, καὶ πάλιν πρὸς ἄλλους
βλυστάνων. Ἡ τοίνυν ὡς σκιᾶ καὶ καπνῷ καὶ ἀνέμοις τοῖς
ἀπίστοις τούτοις πρόσεχε κτήμασιν, ἢ ἴσθι σκιᾶ καὶ καπνῷ
20 πεποιθῶς καὶ ἀνέμοις.

ΣΟΕ'— ΤΟΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ

Περὶ ἀγνωμόνων πρὸς τὴν πατρίδα.

Καλὰ λαμβάνει τροφεῖα παρὰ Ἀσπιανοῦ τὸ Πηλού-
σιον, καλοῖς μισθοῖς τὴν θρεψαμένην ἀμείβεται. Ὑποψι-
25 θυρίσας γὰρ τῇ εὐηκόῳ ἀκοῇ τοῦ κρατοῦντος συκοφαν-
τίαν, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τῶν ἐνταῦθα κηνσιτορίαν, καὶ το-
σοῦτων κακῶν ἐν πείρᾳ τοὺς συμφυλέτας κατέστησεν,
ὄσων καὶ σύννοικος κλέπτῃς. Εὐῆξασθε τοίνυν θεομῶς, μή-

3. Ψαλμ. 68, 31-32. 4. Ἰακ. 1, 10-11. Α' Πέτρο. 1, 24. Πρβλ. Ἦσ. 40, 6-8.

5. Ἡ φράσεις αὐτές τοῦ ἱ. πατρὸς ἔχουν εἰρωνικὸ χαρακτήρα, ὅπως φαί-

έλαβε εκείνην με άνέκφραστο τρόπο και τή διόρθωσε με τρόπο που ταιριάζει στον Θεό.

273.- ΣΤΟΝ ΕΥΤΟΝΙΟ

«Θά δοξάσω τόν Κύριο»³, και τὰ ἐξῆς.

«Θά δοξάσω τόν Κύριο με ὕμνους δοξολογίας, και θά ἀρῆσει σ' αὐτόν περισσότερο ἀπό τὰ νεαρὰ μοσχάρια»³, ἔψαλλε ὁ Δαβίδ, ὑποδηλώνοντας τήν πτώση τοῦ Ἰσραήλ και τήν υἱοθεσία τῶν ἐθνῶν. Ἐπειδή δηλαδή, λέγει, ὁ λαός ἀθέτησε τίς θυσίες που τοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός και δέν εὐχαριστιέται αὐτός με τὰ αἵματα, ἐγώ προσφέρω τήν πνευματική λατρεία, ἡ ὁποία θά φανεῖ στά μάτια του ἀνώτερη ἀπό ἐκεῖνα.

274.- ΣΤΟΝ ΘΕΩΝΑ

Γιά ἐκείνους που καυχῶνται για τήν ὁμορφιά και τόν πλοῦτο τους.

Ἵπερηφανεύεσαι για τήν ὁμορφιά και τόν πλοῦτο, ὅπως φαίνεται, και περιφρονεῖς τούς ἄλλους που δέν τὰ ἔχουν, ξεχνώντας ὅτι εἶσαι στολισμένος με χόρτα που γρήγορα μαραίνονται⁴. Συγκεντρώνεις ἐπίσης τὰ χρήματα σάν τὸ νερό, που σάν αὐτὸ τρέχουν ἀπό ἄλλους σέ ἄλλους, και πάλι ἀναβλύζουν σέ ἄλλους. Ἡ λοιπὸν πρόσεχε στά ἀναξιόπιστα αὐτὰ ἀποκτήματα σάν σέ σκιά, καπνὸ και ἄνεμο, ἡ γνώριζε ὅτι στηρίζεις τήν πεποίθησή σου πάνω σέ σκιά και καπνὸ και ἀνέμους.

275.- ΣΤΟΥΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Γιά τούς ἀγνώμονες πρὸς τήν πατρίδα.

Καλή ἀμοιβή εἰσπράττει τὸ Πηλούσιο ἀπό τὸν Ἀσπιανό, με καλὸ μισθὸ ἀνταμοίβει αὐτήν που τὸν μεγάλωσε⁵. Γιατί, ψιθυρίζοντας συκοφαντίες στο εὐνοϊκὸ αὐτὶ τοῦ ἄρχοντα, πῆρε ἀπό αὐτόν τὸ ὑπουργημα φορολογίας τοῦ τόπου, και ἔγινε αἰτία νά πάθουν τόσες συμφορὲς οἱ ὁμόφυλοί του, ὅσες θά πά-

νεται στή συνέχεια τῆς ἐπιστολῆς.

ποτε Πηλουσιώτας δυνηθῆναι, ἃ βούλονται. Καλοὶ γάρ εἰσι πτωχεύοντες καὶ συγκύπτοντες, ἢ μικρὰ ἀνανεύοντες καὶ σκιώδη ἰσχύοντες. Ἐχιδνῶν γεννήματα φαίνονται, τὴν κνήσασαν αὐτοὺς γαστέρα ἐσθίοντες.

5 ΣΟΣ'.- ΧΑΙΡΗΜΟΝΙ

Πρὸς τοὺς μεγάλα τὰ παρόντα νομίζοντας.

Ἄπιστος ὢν καὶ ἀβέβαιος καὶ οὐκ ἔχων τὸν νοῦν πρὸς τὰ μέλλοντα, εἰκότως τοῖς ἐνταῦθα ἀβεδαίοις καὶ ἀπίστοις προστέτηκας, πλούτῳ, φημί, καὶ δόξῃ κενῇ. Ἡ τοίνυν πε-
10 ριφρόνει ταῦτα ὡς γήϊνα, ἢ γυμνάσθητι πρὸς καρτερίαν, ἵν' ἔχοις ὑπομονὴν ὅτε φεύγουσιν.

ΣΟΖ'.- ΗΛΙΟΝΙΩ

Περὶ μετρίας πόσεως.

Ἡ πλείων πόσις, μᾶλλον ὑπάρχει πτώσις καὶ τοῖς σχή-
15 μασι καὶ τοῖς πράγμασι, καὶ τὸν νοῦν θολοῦσα μᾶλλον καὶ τὸ σῶμα βαρύνουσα. Ἀπόσχου τοίνυν τῆς ἀφειδίας, καὶ χρῆσαι τῇ συμμετρῖᾳ, ἢ καὶ μήτηρ ἐστὶν ὑγείας, καὶ νήψεως αἰτία.

ΣΟΗ'.- ΠΕΤΡΩ

20 Ὅτι ἡ ἄσκησις μίμησις ἐστὶ τῶν τοῦ Κυρίου ἐντολῶν.

Ἄσκησις, ὧς φιλότης, πασῶν τῶν Κυρίου ἐντολῶν μί-
μησις ἐστὶ καὶ δοχεῖον. Ἀόργητος, ἀπέρπερος, ἄτυφος,
ἀφιλάργυρος, ἀφίλαντος, ὑποτακτικὴ, διακονοῦσα παντί,
ἀλλοτρία σώματος καθόλου, οἰκεία τοῦ Πνεύματος μόνου,
25 γλῶσσαν εὐχάριστον ἔχουσα, προσευχὴν χρησιμεύουσαν,
πρὸς λοιδορίαν ἀκίνητος, πειθοῖ πάντα πράττουσα, καὶ

6. Πρὸβλ. Ματθ. 3, 7. 12, 34. 23, 33.

θαιναν ἂν εἶχαν συγκάτοικό τους κλέφτη. Προσευχηθεῖτε λοιπὸν θερμὰ νὰ μὴν μπορέσουν οἱ Πηλουσιῶτες νὰ κάνουν αὐτὰ πὺ θέλουν. Γιατὶ εἶναι καλοί, ὅταν εἶναι φτωχοὶ καὶ ὑποταγμένοι, παρὰ ὅταν σηκώνουν λίγο τὸ κεφάλι καὶ μποροῦν νὰ κάνουν κάποια σκιώδη πράγματα. Τότε ἀποδεικνύονται γεννήματα ὀχιᾶς^δ, πὺ τρῶνε τὴν κοιλιὰ πὺ τοὺς γέννησε.

276.- ΣΤΟΝ ΧΑΙΡΗΜΟΝΑ

Πρὸς αὐτοὺς πὺ θεωροῦν σπουδαῖα τὰ τῆς ἐδῶ ζωῆς.

Ἐπειδὴ εἶσαι ἄπιστος καὶ ἀσταθῆς καὶ δὲν ἔχεις τὸ μυαλὸ σου στὴ μέλλουσα ζωή, εἶναι φυσικὸ νὰ ἔχεις προσκολληθεῖ στὰ ἀσταθῆ καὶ ἀναξιόπιστα πράγματα αὐτῆς τῆς ζωῆς, ἐννοῶ τὸν πλοῦτο καὶ τὴν κενοδοξία. Ἡ λοιπὸν περιφρόνησέ τα αὐτὰ σὰν γήινα, ἢ ἀσκήσου στὴν καρτερία, γιὰ νὰ ἔχεις ὑπομονὴ ὅταν φεύγουν.

277.- ΣΤΟΝ ΠΑΙΟΝΙΟ

Γιὰ τὴν χρῆση τοῦ ποτοῦ μὲ μέτρο.

Τὸ περισσότερο ποτὸ εἶναι μᾶλλον πτώση καὶ στὰ σχήματα καὶ στὰ πράγματα, ἀφοῦ θολώνει περισσότερο τὸ μυαλὸ καὶ βαραίνει τὸ σῶμα. Κρατήσου λοιπὸν μακριὰ ἀπὸ τὴ μεγάλη ποσότητα καὶ χρησιμοποίησε τὴν μὲ μέτρο χρῆση αὐτοῦ, πὺ καὶ μητέρα τῆς ὑγείας εἶναι, καὶ αἰτία τῆς νηφαλιότητος.

278.- ΣΤΟΝ ΠΕΤΡΟ

Ἐπι τοῦτο ἡ ἀσκήση εἶναι μίμηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου.

Ἡ ἀσκήση, ἀγαπητέ, εἶναι μίμηση καὶ δοχεῖο ὅλων τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου. Εἶναι ἀπαλλαγμένη ἀπὸ ὀργή, ἀπὸ αὐθάδεια καὶ ἀπὸ ὑπερηφάνεια, δὲν ἀγαπᾷ τὰ χρήματα, βρίσκεται μακριὰ ἀπὸ τὴ φιλαυτία, ἀσκεῖ τὴν ὑποταγή, ὑπηρετεῖ ὅλους, εἶναι τελείως ξένη πρὸς τὰ σωματικά, καὶ φίλη μόνο μὲ τὸ πνεῦμα, εἶναι εὐχάριστη ἢ γλώσσα τῆς καὶ χρήσιμη γιὰ τὴν προσευχή, ἀποφεύγει σταθερὰ τὴν ὑβριολογία καὶ κάνει τὰ

τῷ τοῦ ἄγοντος νεύματι, ὃν καὶ χρόνος καὶ πόνος καὶ θεία ψῆφος ἐπὶ τῶν οἰάκων τῆς προστασίας ἐκάθισε, τὰς ἐμβολὰς τῶν πνευμάτων καὶ γινώσκοντα καὶ ἐκκλίνοντα.

ΣΟΘ'.- ΚΛΕΑΡΧΩ

5

Περὶ μέθης.

Τοσούτων ἐστὶ κακῶν ἡ μέθη αἰτία, ᾧ οὗτος, ὅτι ὁ ἀκροατῆς τῶν ἐν παραδείσῳ ἀρρήτων ἔξω τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας ἴσθησι ταύτην. Μὴ τοίνυν ὡς βραχέος περιφρονῶμεν τοῦ μεγάλου νοσήματος.

10

ΣΠ'.- ΧΡΥΣΑΝΘΩ

Περὶ μνησικακίας καὶ θυμοῦ.

Ὡς μνησίκακόν σε πολλοὶ κωμωδοῦσιν, ἀμυντηρίῳ πονηρῷ τῷ θυμῷ κεχρημένον, ὄνπερ ὁ πλάσας βοηθὸν τῇ ψυχῇ προσκατέστησε, τὰς ὀλιγωρίας καὶ χαννότητας νευ-
15 ροῦντα τοῦ σώματος. Εἰ οὖν ἀληθεύουσι, δῆλος εἶ ἄγνω-
ῶν τὸν σκοπὸν τοῦ ποιήσαντος καὶ τῷ σιδήρῳ πρὸς φόνον χρώμενος, καὶ πρὸς ἀπάτην τῷ κάλλει, καὶ τῇ γλώσση πρὸς βλασφημίαν, καὶ αἴτιον ποιῶν τῶν κακῶν τὸν δοτῆ-
ρα τῶν ἀγαθῶν. Χαλίνου τοίνυν θᾶπτον τὸν θυμὸν, μὴ σε
20 κατακορημῶν εἰς ὄλεθρον ᾧση.

ΣΠΑ'.- ΔΙΔΥΜΩ

Κατὰ πονηρῶν Καππαδοκῶν.

Εἰ ἀλλόφυλοι ἐκ Καππαδοκῶν ἀνήχθησαν, καὶ ἀπό-
γονοὶ Καππαδοκῶν ἀλλόφυλοι, ἐξ ἄλλοφύλων δὲ καὶ Γα-
25 βαωνῖται τυγχάνουσι, Καππαδόκαι δῆλον ὅτι Γαβα-
νῖται. Ἐχων οὖν τὴν ἐκείνων πονηρίαν ἀνάγραπτον, τί

7. Β' Κορ. 12, 4.

8. Α' Κορ. 6, 10.

9. Ὁ ὄρος "ἀλλόφυλοι" χρησιμοποιεῖται συχνὰ μὲ ἀναφορὰ στοὺς Φιλισταίους, χρῆση ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴ Μετάφραση τῶν Ο' («ἀλλόφυλοι δὲ κυρίως οἱ Φιλισταῖοι λέγονται, οὓς Παλαιστίνους Ἕλληνες ὀνομάζουσιν», Μ. Βασιλείου (ἀμφιβαλ.), Ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἡσαΐαν, 286, PG 30, 621B). Χρησιμοποιεῖται ὁμως καὶ εὐρύτερα μὲ τὴν ἔννοια τοῦ εἰδωλολάτρη («ὁ ἀλλό-

πάντα με βάση τὴν πειθῶ, καὶ με τὶς συμβουλῆς τοῦ ἡγουμένου, τὸν ὁποῖο ὁ χρόνος, ὁ κόπος καὶ ἡ θεία ἀπόφαση τοποθέτησε στὸ τιμόνι τῆς προστασίας, καὶ γνωρίζει καὶ ἀποφεύγει τὶς ἐπιθέσεις τῶν πονηρῶν πνευμάτων.

279.- ΣΤΟΝ ΚΛΕΑΡΧΟ

Γιὰ τὴ μέθη.

Ἡ μέθη εἶναι αἰτία τόσο μεγάλων συμφορῶν, ταλαίπωρε, ὥστε ἐκεῖνος, πού ἄκουσε τὰ ἀνέκφραστα λόγια τοῦ παραδείσου⁷ τὴν τοποθετεῖ ἔξω ἀπὸ τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ⁸. "Ἄς μὴ περιφρονοῦμε λοιπὸν σὰν μικρὴ τὴ μεγάλη αὐτὴ ἀρρώστια.

280.- ΣΤΟΝ ΧΡΥΣΑΝΘΟ

Γιὰ τὴ μνησικακία καὶ τὸν θυμό.

Πολλοὶ εἶναι αὐτοὶ πού σέ διακωμωδοῦν σὰν μνησίκακο, ἐπειδὴ χρησιμοποιεῖς ὡς πονηρὴ ἄμυνα τὸν θυμό, τὸν ὁποῖο ὁ Δημιουργὸς τοποθέτησε βοηθὸ στὴν ψυχὴ, γιὰ νὰ τονώνει τὸ σῶμα ἀπὸ τὴ χαννότητα καὶ τὴν ὀκνηρία. "Ἄν ἀληθεύουν τὰ ὅσα λένε, εἶναι φανερό ὅτι ἀγνοεῖς τὸν σκοπὸ τοῦ Δημιουργοῦ καὶ χρησιμοποιεῖς τὸ σίδηρο γιὰ φόνο, τὴν ὁμορφιὰ γιὰ ἀπάτη, καὶ τὴ γλῶσσα γιὰ βλασφημία, κάνοντας τὸν δωρητὴ τῶν ἀγαθῶν αἴτιο τῶν κακῶν. Χαλιναγώγησε λοιπὸν γρήγορα τὸν θυμό, γιὰ νὰ μὴ σὲ σπρώξει στὸν γκρεμὸ καὶ σὲ καταστρέψει.

281.- ΣΤΟΝ ΔΙΔΥΜΟ

Ἐναντίον τῶν πονηρῶν Καππαδοκῶν.

"Ἄν οἱ ἀλλόφυλοι (Φιλισταῖοι⁹) κατάγονται ἀπὸ τοὺς Καππαδόκες καὶ ἀπόγονοι τῶν Καππαδοκῶν εἶναι οἱ Φιλισταῖοι, καὶ ἐπίσης οἱ Γαβαωνῖτες προέρχονται ἀπὸ τοὺς Φιλισταίους, εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι οἱ Γαβαωνῖτες εἶναι Καππαδόκες. "Ἐχοντας λοιπὸν γραμμένη τὴν κακία τους, γιατί ἀπορεῖς γιὰ τὸν

φυλός τε καὶ ἀπερίτμητος ἔτι», Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, *Περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ λατρείας*, 14, PG 68, 941D).

θαυμάξεις Γιγάντιον; Ὑπουλον γὰρ καὶ πονηρὸν ὡς ἐπί-
 παν τὸ γένος, εἰρήνη μὲν οὐ τερόμενον, ἔριδι δὲ τρεφόμε-
 νον, καὶ μίαν ἔχον πηγὴν τοῦ πικροῦ καὶ γλυκέος. Ἐν συν-
 τυχία χρηστολογοῦν, ἐν ἀπουσίᾳ καταλαλοῦν. Ἀπατηλόν,
 5 ἀναιδές, θρασύ, δειλόν, σκωπτικόν, ἀνελεύθερον, δόλιον,
 μισάνθρωπον, ὑπεροπτικόν, ἐν ταῖς τῶν φίλων εὐπραγίαις
 περίλυπον, ἐν δυσπραγίαις ἀκόρεστον, ἐν προσωπείῳ εὐ-
 λαβείας αἰχμαλωτίζον τὰ γυναικάρια, ἐν μανίᾳ χρυσοῦ
 ὑπερβάλλον τὸν Βαβυλώνιον, πρὸς ψεῦδος ὀξύ, πρὸς τὸ
 10 παρορκῆσαι ταχὺ. Καὶ οἶον ἔχεις τὸν πάμφαυλον καὶ παμ-
 μισῆ Γιγάντιον, τοιούτους ἅπαντας καὶ νόμιζε καὶ γίνωσκε
 Καππαδόκας.

ΣΠΒ'.— ΣΕΡΗΝΩ

15 ἰ ἐστιν, «Ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ
 συναχθήσονται».

Ἐπειδὴ χῶρον ἡμῖν εὐζωΐας τὴν ἐν Ἐδὲμ κατοικίαν ὁ
 Δημιουργὸς Δεσπότης παρέσχετο, δι' εὐκολίαν δὲ γνώμης
 καὶ πονηρίαν τοῦ πλάνου ταύτης ἐξώσθημεν καὶ εἰς γῆν
 ἐπίμοχθον καὶ θλιβεράν παροικίαν ἐρρίφημεν, τοὺς ἔξ
 20 ἡμῶν πάλιν πτεροφυήσαντας καὶ τὴν χαμαίζηλον ζωὴν
 καταλείψαντας καὶ πρὸς τὸ ὕψος τῆς οὐρανίου πολιτείας
 ἐγγίσαντας, εἰς ἐκεῖνον τὸν χῶρον συνάγειν ὁ ἀγαθὸς Χρι-
 στὸς ἐπηγγείλατο. Καὶ τοῦτό ἐστιν, ὃ ἠρώτησας, «Ὅπου τὸ
 πτώμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ συναχθήσονται». Ὅπου, φησί, τὸ
 25 ἥττημα διὰ τὴν ἄκρατον γεῦσιν ἐγένετο, ἐκεῖ καὶ ἡ νίκη
 διὰ τῆς νηστείας καὶ ἐγκρατείας, ἧς ἐγεώργησεν ἡ φύσις,
 κατώρθωται.

Γιγάντιο; Γιατί αὐτὴ ἢ φυλὴ εἶναι γενικὰ ὑπουλὴ καὶ πονηρῆ, πού δὲν εὐχαριστιέται μὲ τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τρέφεται μὲ διαμάχες, καὶ ἔχει μία πηγὴ γιὰ τὸ πικρὸ καὶ τὸ γλυκό¹⁰. Κατὰ τὴ συνάντησιν μὲ ἄλλους λένε καλὰ λόγια, ἀπὸ πίσω ὅμως κατηγοροῦν. Εἶναι γεμᾶτοι ἀπὸ πανουργία, ἀπὸ ἀδιαντροπία καὶ θρασύτητα, εἶναι δειλοί, εἴρωνες, δουλοπρεπεῖς, δόλιοι, μισάνθρωποι καὶ γεμᾶτοι ὑπεροψία, λυποῦνται μὲ τὴν εὐτυχία τῶν φίλων καὶ δὲν χορταίνουν μὲ τὴν δυστυχία τους, αἰχμαλωτίζουν τὶς γυναικοῦλες ὑποκρινομένοι τοὺς εὐλαβεῖς, ξεπερνοῦν τοὺς Βαβυλώνιους στὴ μανία γιὰ τὸ χρυσάφι, εἶναι ἔτοιμοι νὰ ποῦν ἀμέσως ψέματα καὶ γρήγοροι στὸ νὰ καταπατήσουν τοὺς ὄρκους τους. Καὶ ὅ,τι λογιῆς θεωρεῖς τὸν παμπόνηρο καὶ ἄξιο γιὰ κάθε μῖσος Γιγάντιο, τέτοιοι καὶ νὰ θεωρεῖς καὶ νὰ πιστεύεις ὅτι εἶναι ὅλοι οἱ Καππαδόκες.

282.- ΣΤΟΝ ΣΕΡΗΝΟ

Τί σημαίνει ἡ ῥήσις, «Ἐκεῖ πού εἶναι τὸ πτώμα, ἐκεῖ θὰ μαζευτοῦν καὶ οἱ ἄετοί»¹¹.

Ἐπειδὴ ὁ Δημιουργὸς καὶ Δεσπότης μᾶς χάρισε χῶρο γιὰ νὰ ζοῦμε καλὰ τὴν κατοικία τῆς Ἐδέμ, καὶ ἐμεῖς διωχθήκαμε ἀπ' αὐτὴν ἕξαιτίας τῆς χαλαρότητος τῆς διάθεσῆς μας καὶ τῆς πονηρίας τοῦ πλάνου καὶ ριχθήκαμε σὲ γῆ μὲ πολλοὺς κόπους καὶ κατοικία γεμάτη θλίψη, αὐτοὺς ἀπὸ ἐμᾶς πού πάλι ἔδωσαν φτερὰ καί, ἐγκαταλείποντας τὴ ζωὴ πού ἀγαπᾶ τὰ χαμηλὰ, πλησίασαν πρὸς τὸ ὕψος τῆς οὐράνιας ζωῆς, ὁ γεμᾶτος ἀγαθότητα Χριστὸς ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ τοὺς μαζέψει σ' ἐκεῖνο τὸν τόπο. Αὐτὸ λοιπὸν σημαίνει ἐκεῖνο πού ῥώτησες· «Ἐκεῖ πού εἶναι τὸ πτώμα, ἐκεῖ θὰ μαζευτοῦν καὶ οἱ ἄετοί»¹¹. Ἐκεῖ πού βρίσκεται, λέγει, αὐτὸ πού χάσαμε ἕξαιτίας τῆς ἀκράτειας μας νὰ γευθοῦμε τὸν ἀπαγορευμένο καρπό, ἐκεῖ κατορθώνεται καὶ ἡ νίκη μὲ τὴ νηστεία καὶ τὴν ἐγκράτεια πού καλλιέργησε ἡ φύσις.

11. Ματθ. 24, 28.

ΣΠΓ.— ΠΕΤΡΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ
Εἰς τό, «Ταύτη τῆ νυκτι ἔσονται δύο
ἀλήθουσαι».

Ἐκ τῶν ἀγγελικῶν ταγμαμάτων καὶ τοῦ χοροῦ τῶν ἀπο-
5 στόλων αἱ τῶν ἀνθρώπων κρίνονται προθέσεις. Τῶν μὲν
γὰρ ὁ πρωτοστάτης, τῶν δὲ ὁ προδότης ἐχωρίσθη. Ταυτὸ
δὲ τοῦτο καὶ νῦν εὐρήσεις τελούμενον. Τῶν μὲν συντονία
καὶ ἀγρυπνία προσεχόντων, τῶν δὲ ῥαθυμία καὶ ἀμελεία
θρυπτομένων. Ἐκ τούτων οἱ μὲν παραλαμβάνονται, οἱ δὲ
10 καταλείπονται, ὅτε ὁ Κύριος ἐν τῆ δόξῃ αὐτοῦ παραγίνε-
ται.

ΣΠΔ.— ΣΥΝΟΔΙΩ
Περὶ ἀναστάσεως.

Εἰ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος δυνατὸς ὁ Θεὸς ὑφιστάην ὅσα βού-
15 λεται, πόσω μᾶλλον ἐκ τοῦ ὑφεστῶτος ἀνακαινίσει τὰ ἤδη
γενόμενα καὶ εἰς γῆν ὑποστρέψαντα σώματα; Ὅτι δὲ ἔ-
σται καὶ πῶς ἔσται ἀνάστασις, καὶ τὸ μυστήριον τῶν σπει-
ρομένων διδάξει σε καὶ πάντων τῶν φυτῶν ἢ κινήσις, χει-
μῶνι τελευτώντων, καὶ ἔαρι ἀναζώντων.

20

ΣΠΕ.— ΠΕΤΡΩ
Περὶ δύο ἀληθουσῶν.

Ἐπειδὴ καὶ τὸ συννημένον τῷ προτέρῳ μαθεῖν ἐξήτη-
σας νόημα, «ἔσονται», φησί, «δύο ἀλήθουσαι ἐν τῷ μύ-
λωνι· μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται», μύλωνα νόη-
25 σον τὴν τοῦδε τοῦ θίου περιφορὰν ἀστάτως ἡμᾶς ἐπιτρέ-
χουσαν καί, ὅσον μύλου τάχος, ἀλλοιοῦσαν τὰ πράγματα.
Ἀληθούσας δὲ δύο, οἷον θίων διαφοράς, ἐν ἐνὶ πράγματι

12. Πρὸβλ. Ματθ. 24, 41.

13. Α' Κορ. 15, 42-44.

283.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΠΕΤΡΟ

Στή ρήση, «Ἐκείνη τὴ νύχτα θὰ εἶναι δύο οἱ γυναῖκες πὺ θὰ ἀλέθουν»¹².

Οἱ προθέσεις τῶν ἀνθρώπων κρίνονται ἀπὸ τὰ τᾶγματα τῶν ἀγγέλων καὶ ἀπὸ τὸν χορὸ τῶν ἀποστόλων. Γιατὶ ἀπὸ τὰ πρῶτα ἀπομακρύνθηκε ὁ ἀρχηγός τους, καὶ ἀπὸ τοὺς δευτέρους ὁ προδότης. Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς θὰ βρεῖς νὰ συμβαίνει καὶ στὴν περίπτωση αὐτή. Ἄλλοι προφυλάσσονται μὲ τὴν αὐστηρότητα καὶ τὴν ἀγρυπνία, καὶ ἄλλοι καταστρέφονται μὲ τὴν ὀκνηρία καὶ τὴν ἀμέλεια. Ἄπ' αὐτοὺς οἱ πρῶτοι παραλαμβάνονται, καὶ οἱ δεύτεροι ἀφήνονται, ὅταν ὁ Κύριος ἔρχεται μὲ τὴ δόξα του¹².

284.- ΣΤΟΝ ΣΥΝΟΔΙΟ

Γιὰ τὴν ἀνάσταση.

Ἄν ὁ Θεὸς μπορεῖ ἀπὸ τὸ μηδὲν νὰ δημιουργήσει τίς ὑπάρξεις πὺ θέλει, πόσο μᾶλλον μπορεῖ ἀπὸ αὐτὰ πὺ ὑπάρχουν νὰ ἀνακαινίσει τὰ σώματα πὺ δημιουργήθηκαν καὶ ξαναγύρισαν στὴ γῆ; Τὸ ὅτι βέβαια ὑπάρχει ἀνάσταση καὶ τὸ πῶς θὰ γίνει αὐτή, θὰ σοῦ τὸ διδάξει τὸ μυστήριον τῶν σπόρων πὺ σπείρονται¹³ καὶ ἡ ἀνάπτυξη ὅλων τῶν φυτῶν, τὰ ὅποια τὸ χειμῶνα πεθαίνουν καὶ τὴν ἀνοιξη ἐπανέρχονται στὴ ζωή.

285.- ΣΤΟΝ ΠΕΤΡΟ

Γιὰ τίς δύο γυναῖκες πὺ θὰ ἀλέθουν.

Ἐπειδὴ ζήτησες νὰ μάθεις καὶ τὸ νόημα τοῦ χωρίου πὺ συνδέεται μὲ τὸ προηγούμενο, δηλαδὴ τοῦ, «Θὰ βρῖσκονται στὸν μύλον δύο γυναῖκες πὺ θὰ ἀλέθουν· ἡ μία παραλαμβάνεται καὶ ἡ ἄλλη ἀφήνεται»¹⁴, ἄκου· Ὡς μύλον θεώρησε τὴν ἄστατη περιφερικὴ κίνηση τῆς παρούσας ζωῆς, πὺ περνᾷ γρήγορα ἀπὸ μπροστὰ μας καὶ παρόμοια μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ μύλου μεταβάλλει τὰ πράγματα. Ὡς δύο γυναῖκες πὺ ἀλέ-

14. Ματθ. 24, 41.

ἢ τάγματι, ἀσκήσει τυχόν ἢ παρθενία ἢ ἐγκρατεία ἢ σωφροσύνη ἢ φιλοξενία ἢ πίστει, παρὰ πολλῶν μὲν τελουμένη, οὐ πάντων δὲ μιᾷ τῇ γνώμῃ. Οἱ μὲν γὰρ διὰ τὴν μέλλουσαν ἀμοιβὴν τὰς ἀρετὰς κατορθοῦσιν, οἱ δὲ πρὸς ἐπί-
5 δειξιν αὐτὰς ἐκτελοῦσι, καὶ τοῖς ἐνταῦθα ἐπαίνοις ἀπέχουσι τὸν μισθὸν καὶ ἐν τῷ μυλῶνι ἀφίενται, οἱ δὲ ἄλλοι παραλαμβάνονται.

ΣΠΣ'.- ΕΥΤΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Περὶ τῶν δέκα παρθένων.

10 Ἡ κατὰ τὰς δέκα παρθένους παραβολὴ τῶν τρόπων καὶ τῶν βίων δείκνυσι τὸ διάφορον. Πᾶσαι μὲν γὰρ ἐπαρθένευον, οὐ πᾶσαι δὲ ὁμοίως καὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν ἐπεμέλοντο, ἀλλὰ ταύτῃ μόνῃ ἀρκεῖσθαι πρὸς τὴν εἴσοδον τῆς βασιλείας ᾤθησαν. Ἐδειξε δὲ ἡ κρίσις ἡ ἀδέκαστος,
15 ὅτι οὐδὲν παρθενίας ὄφελος, συμπαθείας ἀπούσης «Καὶ πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως πεποικιλμένη». Πεποικίλθαι χρὴ, φησί, τοῖς χρυσαυγέσι κροσσοῖς τῶν ἀρετῶν πασῶν. Εἰ γὰρ παρθενεύει τις καὶ ἐπὶ τοῦτο ἀνχεῖ, τοῦ μείζονος κατορθώματος τῆς ταπεινώσεως ἀστοχεῖ. Οὐ
20 γὰρ ὁ παρθενεύων γέγραπται, ἀλλ' «ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται».

ΣΠΖ'.- ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ

Περὶ τοῦ πιστευθέντος τὰ ε' τάλαντα.

Ἐχει πάντα ἡ φύσις ἐν αὐτῇ, λαβοῦσα παρὰ τοῦ Θε-
25 οῦ τὰ χαρίσματα, καὶ ἐν πάσαις αὐτῆς ταῖς αἰσθήσεσι βρῶουσα τῶν χρηστῶν τὴν διάκρισιν. Ὅς ἂν οὖν πράττη καλῶς καὶ διδάσκη τοῖς ἔργοις, τὰ πέντε ἐδιπλασίασε τάλαν-

15. Ματθ. 6, 2·5·16.

16. Ματθ. 25, 1-13.

17. Ψαλμ. 44, 14.

θουν θεώρησε τις διαφορές ως πρὸς τὸν τρόπο ζωῆς σ' ἓνα πρᾶγμα ἢ μία τάξη, ὅπως γιὰ παράδειγμα ὡς πρὸς τὴν ἀσκησι-
 ἢ τὴν παρθενία ἢ τὴν ἐγκράτεια ἢ τὴ σωφροσύνη, ἢ τὴν φιλο-
 ξενία ἢ τὴν πίστη, πού ἀσκεῖται βέβαια ἀπὸ πολλούς, ὄχι ὅμως
 μὲ τὴν ἴδια διάθεση. Γιατὶ ἄλλοι ἀσκοῦν καὶ κατορθώνουν τις
 ἀρετὲς μὲ στόχο τὴ μελλοντικὴ ἀμοιβή, ἐνῶ ἄλλοι τις ἐκτελοῦν
 γιὰ λόγους ἐπίδειξης, καὶ μὲ τοὺς ἐδῶ ἐπαίνους λαμβάνουν
 πλήρως τὸν μισθό¹⁵ καὶ ἀφήνονται στὸν μύλο, ἐνῶ οἱ ἄλλοι πα-
 ραλαμβάνονται γιὰ νὰ τὸν λάβουν στὸν οὐρανό.

286.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΥΤΟΝΙΟ

Γιὰ τις δέκα παρθένες.

Ἡ παραβολὴ τῶν δέκα παρθένων¹⁶ δείχνει τὴ διαφορὰ τῶν
 διαθέσεων καὶ τῶν τρόπων ζωῆς. Γιατὶ ὅλες ἦταν παρθένες, ἀλ-
 λά δὲν φρόντιζαν ὅλες μὲ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ γιὰ τις ἄλλες ἀρε-
 τές, ἀφοῦ νόμισαν ὅτι μόνον ἡ παρθενία ἦταν ἀρκετὴ γιὰ τὴν
 εἴσοδο στὴ βασιλεία. Ἡ ἀπροσωπὸληπτη ὅμως κρίση ἔδειξε ὅτι
 ἡ παρθενία δὲν ὠφελεῖ καθόλου, ἐὰν ἀπουσιάζουν τὰ κακο-
 παθήματα. Γιατὶ λέγει· «Ὅλη ἡ δόξα τῆς θυγατέρας τοῦ βασι-
 λιᾶ εἶναι τὰ πολυποίκιλα στολίδια της»¹⁷. Πρέπει δηλαδή, λέγει,
 νὰ εἶναι στολισμένη μὲ τὰ χρυσὰ κρόσσια ὅλων τῶν ἀρετῶν. Γι-
 ατί, ἂν κάποιος ἀσκεῖ τὴν παρθενία καὶ ὑπερηφανεύεται γι' αὐ-
 τό, χάνει τὸ μεγαλύτερο κατόρθωμα τῆς ταπείνωσης. Καθόσον
 δὲν ἔχει γραφεῖ, ὅτι θὰ ὑψωθεῖ ἐκεῖνος πού ἀσκεῖ τὴν παρθενία,
 ἀλλ' «ἐκεῖνος πού ταπεινώνει τὸν ἑαυτὸ του»¹⁸.

287.— ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΕΡΜΙΝΟ

Γιὰ ἐκεῖνον πού τοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Κύριος τὰ πέντε τάλαντα.

Ἡ ἀνθρώπινη φύση ἔχει μέσα της ὅλα τὰ χαρίσματα, τὰ
 ὁποῖα πῆρε ἀπὸ τὸν Θεό, καὶ ἀπὸ ὅλες οἱ αἰσθήσεις της πηγά-
 ζει ἢ διάκριση τῶν καλῶν. Ὅποιος λοιπὸν πράττει σωστὰ καὶ
 διδάσκει μὲ τὰ ἔργα του, διπλασίασε τὰ πέντε τάλαντα καὶ

18. Ματθ. 23,12.

τα, καὶ πέντε ἄρχειν κελεύεται πόλεων, μονῶν Θεοῦ καὶ σκηνηῶν, οὐ σκηνηῶν μόνον. Ὁ μὲν γὰρ μιᾶς, ὁ δὲ πολλῶν προκριθήσεται, ἀναλόγως τῆς οἰκειίας ἕκαστος ἐργασίας.

5

ΣΠΗ'.— ΤΩ ΑΥΤΩ

Εἰς τό, «Καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων».

Τὸ προῶν καὶ ἡμερον, καὶ περιβολῆς καὶ σκέπης ἐπίκουρον πρόβατον, ἐκ δεξιῶν στήσεσθαι Θεοῦ, ὁ θεῖος
10 λέγει χρησμός, τὸν δὲ τραχὺν καὶ παμφάγον καὶ ἄγριον ἐξ εὐωνύμων βληθήσεσθαι ἔριφον. Τὰς τοιάσδε πολιτείας δηλῶν, κατάλληλον ἑαυταῖς κληρουμένας κατάστασιν. Θατέραν τοίνυν στυγήσαντες, τῆς ἐτέρας ἀπρίξ ἀντισχόμεθα.

15

ΣΠΘ'.— ΕΥΛΟΓΙΩ

Περὶ τῆς τοῦ ποτηρίου παραιτήσεως.

Ἄνθρωπος κατ' ἀλήθειαν ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος γενόμενος, πάντα σὺν ἀληθείᾳ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπλήρωσεν. Οὕτω καὶ ἐν τῷ τοῦ πάθους καιρῷ παραιτεῖται τὸ ποτήριον,
20 ον, δεικνὺς ὅτι οὐ χρὴ ὁμόσε τοῖς κινδύνοις χωρεῖν, ἐπελθόντας δὲ δέχεσθαι καρτερῶς. Μελετώμενον γὰρ τὸν σταυρὸν παρητεῖτο, ἀποφανθέντα δέ, ἐπ' ὤμων ὡς νικηφόρος λαβὼν ἠὺτομόλει.

25

ΣΨ'.— ΠΕΤΡΩ

Πρὸς ἄρχοντας.

Ἡ κραταιότης τῶν ἀρχῶν φιλία ἐστὶ Θεοῦ. Ὁ τοίνυν

19. Ματθ. 25, 14-24.

20. Ματθ. 25, 32-33.

παίρνει τὴν ἐντολὴ νὰ κυβερνήσει σὲ πέντε πόλεις, σὲ σκηνές καὶ κατοικίες τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄχι μόνο σὲ σκηνές¹⁹. Γιατὶ ὁ ἕνας θὰ τοποθετηθεῖ σὲ μία, ἐνῶ ὁ ἄλλος σὲ πολλές, ὁ καθένας ἀνάλογα μὲ τὴν ἐργασία του.

288.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Στὸ χωρίο· «Καὶ θὰ τοποθετήσῃ τὰ πρόβατα στὰ δεξιὰ του καὶ τὰ ἐρίφια στὰ ἀριστερὰ του»²⁰.

Τὸ προῖο καὶ ἡμερο πρόβατο, πού μᾶς εἶναι χρήσιμο γιὰ τὰ ροῦχα καὶ τὰ σκεπάσματα, ὁ θεῖος λόγος λέγει, ὅτι θὰ τοποθετηθεῖ στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ τὸ σκληρό, παμφάγο καὶ ἄγριο ἐρίφιο (κασίκι) θὰ ριχθεῖ στὰ ἀριστερὰ του²⁰. Μὲ αὐτὰ ὑποδηλώνει τοὺς ἐδῶ ἀνάλογους τρόπους ζωῆς, οἱ ὁποῖοι κληρώνονται τὴν κατάλληλη γιὰ τὸν ἑαυτό τους κατάσταση. Ἀφοῦ λοιπὸν μισήσουμε καὶ ἀποφύγουμε τὴ μία, ἄς κρατήσουμε σφιχτὰ τὴν ἄλλη.

289.— ΣΤΟΝ ΕΥΛΟΓΙΟ

Γιὰ τὴν ἀποφυγὴ τοῦ ποτηρίου.

Ἐπειδὴ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἔγινε ἀληθινὰ ἄνθρωπος, ἀληθινὰ ἐκπλήρωσε ὅλα ὅσα ἀνήκουν στοὺς ἀθρώπους. Ἔτσι λοιπὸν καὶ κατὰ τὸν καιρὸ τοῦ πάθους ζητεῖ νὰ ἀποφύγει τὸ ποτήριον²¹, δείχνοντας ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὀρμοῦμε ἐκούσια στοὺς κινδύνους, ἀλλ' ὅταν ἔρχονται νὰ τοὺς ὑπομένουμε μὲ καρτερία. Γι' αὐτό, ὅταν σχεδιαζόταν ἡ σταύρωση, ζητοῦσε νὰ τὴν ἀποφύγει, ὅταν ὁμως ἀποφασίσθηκε, παίρνοντας τὸν σταυρὸ στοὺς ὤμους του, προχώρησε στὴ σταύρωσή του μὲ τὴ θέλησή του ὡς νικητής.

290.— ΣΤΟΝ ΠΕΤΡΟ

Πρὸς τοὺς ἄρχοντες.

Ἡ ἐξουσία τῶν ἀρχόντων εἶναι ἀγαπητὴ στὸν Θεό. Ἐπο-

21. Ματθ. 26, 39.

ἄρχων κραταιῶς, φίλος ἐστὶ Θεοῦ. «Ἐμοὶ γὰρ ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός, καὶ ἐκραταιώθησαν αἱ ἀρχαὶ αὐτῶν», γέγραπται. Ἐἰ οὖν φίλος εἶναι βούλει Θεοῦ, ἄρχε κραταιῶς, οὔτε δώροις οὔτε φιλία, ἀλλ' ἀξία ὀρέγων τὸ δί-
5 καιον.

Σ4Α'— ΤΙΤΙΑΝΩ

Τί σημαίνει τὸ ἀποκόψαι Πέτρον τοῦ δούλου
τοῦ ἀρχιερέως τὸ ὄτιον.

Ὁ μετὰ Ἰησοῦ ἀναστρεφόμενος καὶ ἀκολουθοῦσαν
10 ἔχων τῷ Ἰησοῦ τὴν διάνοιαν, ἀμύνει βλασφημομένῳ τῷ
διδασκάλῳ ὡς Πέτρος, ὅς, ἐπειδὴ ἀνηκοῖαν ἐνόσουν Ἰου-
δαῖοι, οὐδὲ τῷ νόμῳ προσέχοντες ἀκούειν κατὰ πάντα
ὅσα Χριστὸς λαλήσει διδάσκοντι, τὸ οὖς τοῦ οἰκέτου ἀπέ-
τεμε, τοῦ τῷ ἱερεῖ διαφέροντος, δούλον εἶναι τῆς ἀπειθείας
15 τοῦ νόμου τὸν ἱερέα δηλῶν, καὶ χρήζοντα μαχαίρας εἰς
ἀποτομὴν τῆς ἀντιλογίας.

Σ4Β'— ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ τῆς ἀπολύσεως τοῦ Βαραββᾶ.

Οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ τῶν αἱμάτων ἢ πόλις καὶ τῶν φο-
20 νέων οἱ παῖδες ἔλυσαν τὸν οἰκεῖον συντολμητὴν Βαραββᾶν
τὸν φονέα καὶ ἀφῆκαν ἀνέγκλητον. Μικρὰ οὖν τῶν φό-
νων φροντίζοντες, ὡς ἐν ἔθει φόνων ὑπάρχοντες, ποτὲ μὲν
τοῖς αἰτίοις τῶν φόνων ἀφέσεις ἐχαρίζοντο, ποτὲ δὲ τῷ τῆς
ζωῆς καὶ ἀφθαρσίας ταμείῳ σταυρὸν καὶ τάφον ἐπήγα-
25 γον. Ὡν ἀμφοτέρων ἐν ἐνὶ χρόνῳ παρέσχον τὴν κόλασιν.

Σ4Γ'— ΩΡΙΩΝΙ

Διὰ τί ὁ θεῖος λόγος οἶνω τὸ εὐαγγελικὸν
κήρυγμα ὁμοιοῖ.

Οἶνω τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα ὁ θεῖος αἰνίγματι χρη-

22. Ψαλμ. 138, 17.

23. Ματθ. 26, 51.

24. Ματθ. 27, 21.

μένως καὶ αὐτὸς ποὺ κυβερνᾷ μὲ ἰσχυρὴ δύναμη εἶναι φίλος τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ ἔχει γραφεῖ· «Τίμησα τοὺς φίλους σου, Θεέ μου, καὶ δυνάμωσε ἢ ἐξουσία τους»²². Ἄν λοιπὸν θέλεις νὰ εἶσαι φίλος τοῦ Θεοῦ, νὰ κυβερνᾷς μὲ δύναμη, ἐφαρμόζοντας τὸ δίκαιο ὄχι μὲ βία τὰ δῶρα, οὔτε τὴ φιλία, ἀλλὰ κατ' ἀξίαν.

291.- ΣΤΟΝ ΤΙΤΙΑΝΟ

Τί σημαίνει τὸ ὅτι ὁ Πέτρος ἔκοψε τὸ αὐτὶ τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιερέως.

Αὐτὸς ποὺ συναναστρέφεται μὲ τὸν Ἰησοῦ καὶ ἡ σκέψη του ἀκολουθεῖ τὸν Ἰησοῦ, ἀμύνεται ὅταν βλασφημεῖται ὁ Διδάσκαλος, ὅπως ὁ Πέτρος, ὁ ὁποῖος ἔκοψε τὸ αὐτὶ τοῦ δούλου, ποὺ ἀνῆκε στὸν ἱερέα²³, ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι ἔπασχαν ἀπὸ ἀνυπακοή καὶ δὲν πρόσεχαν τὸ μωσαϊκὸ νόμο, ποὺ δίδασκε νὰ ἀκούσουν ὅλα ὅσα θὰ ἔλεγε ὁ Χριστός, δείχνοντας ἔτσι, ὅτι ὁ ἱερέας εἶναι δοῦλος τῆς ἀνυπακοῆς στὸ νόμο, καὶ ὅτι χρειάζεται μαχαίρι πρὸς ἀποκοπὴ τῆς ἀρνησιμότητος.

292.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Βαραβᾶ.

Δὲν εἶναι καθόλου παράξενο ἐὰν ἡ πόλη τῶν φόνων καὶ τὰ παιδιά τῶν φονιάδων ἐλευθέρωσαν τὸν δικό τους καὶ μὲ τὸ ἴδιο μ' αὐτοὺς θράσος Βαραβᾶ, τὸν φονιά, καὶ τὸν ἀφήσαν ἐλεύθερο χωρὶς κατηγορίαν²⁴. Δίνοντας λίγη σημασία στοὺς φόνους, καθὼς εἶχαν συνηθίσει σ' αὐτούς, ἀπὸ τὴ μιὰ ἀπελευθέρωσαν τοὺς φονιάδες, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη καταδίκαζαν σὲ σταυρὸ καὶ τάφο ἐκεῖνον ποὺ εἶναι τὸ ταμεῖο τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀφθαρσίας. Τιμωρήθηκαν ὁμως ταυτόχρονα καὶ γιὰ τὰ δύο.

293.- ΣΤΟΝ ΩΡΙΩΝΑ

Γιατὶ ὁ θεῖος λόγος παρομοιάζει τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου μὲ κρασί.

Ὁ θεῖος λόγος παρομοιάζει αἰνιγματικὰ τὸ εὐαγγελικὸ κή-

σμός ὁμοιοῖ, ποτὲ μὲν ἐκ τῆς Δεσποτικῆς πηγάζοντι πλευ-
 ρᾶς, ποτὲ δὲ ὡς γλεύκει στομοῦντι τοὺς μαθητάς, οὐ τῆς
 εὐφροσύνης ἀστοχήσαντες Ἰουδαῖοι, καὶ τρέψαι τὴν ἀλή-
 θειαν φιλονεικήσαντες ψεύδει, ὄξος τῷ τῆς σοφίας προσή-
 5 νεγκαν διδασκάλῳ, συμπλέξαντες αὐτῷ καὶ πικρίαν. Ἐὼν
 γὰρ τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει, τοιαῦτά ἐστι καὶ τὰ
 πόματα, τὸν φυτουρογὸν τῆς ζώσης ἀμπέλου ὄξει ἀμειβο-
 μένων, καὶ τὸν γλυκάναντα λόγοις θείοις καὶ νόμοις ὡς
 μέλιτι, πικρία χολῆς δεξιουμένων.

10

ΣΖΔ'.- ΓΕΡΟΝΤΙΩ

Περὶ φόβου Θεοῦ.

Εἰ τῶν πολεμίων βούλει κρατεῖν, ἄγε τὸ στρατόπεδον
 φόβῳ Θεοῦ. Δικαιοσύνη γὰρ φέρει τὴν ἀριστείαν, ἢ δὲ
 ἡμῶν ἀδικία τῶν ἐναντίων ἐστὶ συμμαχία.

15

ΣΖΕ'.- ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΩ

Περὶ φόβου τοῦ νόμου καὶ ὄρων φύσεως.

Ὅρον τῇ φύσει ὁ Πλάστης ἐνέθηκε καὶ φόβον ὁ νόμος
 τοῖς κακοσκόλοις ἠπειλήσεν. Ὅσοι τοίνυν τοῖς ὄροις ἐμ-
 μένουσι, τὴν φύσιν ἐτίμησαν, ὅσοι δὲ τὸν νόμον παρώσαν-
 20 το, τὸν φόβον ἐδέξαντο.

ΣΖς'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Ὅμοιον.

Ἡ φύσις ἔχει τὴν ἔννομον μίξιν, ἢ πορνεία ἐφεῦρεν
 τὴν ἐπίβουλον λύτταν. Οἱ τοίνυν ἀνόμως τῶν τῆς φύσεως
 25 ὄρων καταλυτήσαντες, τῷ φόβῳ τοῦ νόμου σωφρονεῖν
 ἐπαιδεύθησαν.

25. Ἰω. 19, 34.

27. Ματθ. 27, 34· 48.

26. Πράξ 2, 13.

28. Ρωμ. 3, 14. Πρβλ. Ψαλμ. 13, 3.

ρυγμα με κρασί, τὸ ὁποῖο ἄλλες φορές πηγάζει ἀπὸ τὸ Δεσποτικὸ πλευρό²⁵, καὶ ἄλλες γεμίζει τὸ στόμα τῶν μαθητῶν με μούστο²⁶. Οἱ Ἰουδαῖοι ὅμως, πού ἔχασαν τὴν ἀπόλαυση πού χαρίζει καὶ προσπάθησαν νὰ μετατρέψουν τὴν ἀλήθεια σὲ ψέμα, πρόσφεραν στὸν δάσκαλο τῆς σοφίας ξύδι, ἀφοῦ τὸ ἀνέμιξαν με πικρὴ χολή²⁷. Γιατί, αὐτῶν πού τὸ στόμα εἶναι γεμάτο ἀπὸ κατάρρες καὶ πικρὰ λόγια²⁸, τέτοια εἶναι καὶ τὰ ποτά τους. Ἀνταποδίδουν ξύδι σ' ἐκεῖνον πού φύτεψε τὸ ἀμπέλι πού χαρίζει ζωή²⁹, καὶ προσφέρουν πικρὴ χολή σ' ἐκεῖνον πού, σάν με μέλι, γλύκανε τοὺς πάντες με τοὺς θεῖους λόγους καὶ νόμους του.

294.- ΣΤΟΝ ΓΕΡΟΝΤΙΟ

Περὶ φόβου Θεοῦ.

Ἄν θέλεις νὰ νικᾷς τοὺς ἐχθρούς, νὰ διοικεῖς τὸ στρατόπεδο με φόβο Θεοῦ. Γιατί ἡ δικαιοσύνη γίνεται πρόξενος τῶν γενναίων κατορθωμάτων, ἐνῶ ἡ ἀδικία πού διαπράττουμε καθίσταται σύμμαχος τῶν ἀντιπάλων.

295.- ΣΤΟΝ ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΟ

Γιὰ τὸν φόβο τοῦ νόμου καὶ τοὺς ὅρους τῆς φύσεως.

Ὁ Δημιουργὸς τοποθέτησε στὴ φύση ὅρια καὶ ὁ νόμος ἀπειλεῖ με φόβο ἐκείνους πού ἀσχολοῦνται με ἔργα κακίας. Ὅσοι λοιπὸν παραμένουν μέσα στὰ ὅρια, τιμοῦν τὴ φύση, ἐνῶ ὅσοι παραβαίνουν τὸ νόμο, δέχονται τὸν φόβο.

296.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Στὴ φύση δόθηκε ἡ νόμιμη σαρκικὴ ἐπαφή, ἡ πορνεία ὅμως ἐφεῦρε τὴ λυσιπώδη ἐπιθυμία. Ὅσοι λοιπὸν με μανία παραβίασαν κατὰ τρόπο παράνομο τὰ ὅρια (τοὺς νόμους) τῆς φύσεως, διδάχθηκαν νὰ συγκρατοῦνται με τὸν φόβο τοῦ νόμου.

29. Ἰω. 15, 5.

ΣΖΖ'.- ΕΥΛΑΜΠΙΩ

Πρὸς φονέα.

Τί σοβεῖς τὴν πόλιν ἀλαζών; Τί τὸν ἤρεμον βίον κυ-
 κᾶς; Τί τὴν ἐπιείκειαν ἐκπολεμεῖς, οὔτε τὸν Θεὸν φοβού-
 5 μενος, οὔτε τὴν οἰκείαν πράξιν αἰσχυνόμενος; Ὅτι γὰρ
 ἀπέκτεινας ἄνθρωπον χρηστόν, πολλαί σε γλῶσσαι κω-
 μωδοῦσιν, ὅτι δὲ ὡς τινὰ τῶν φαύλων ἀνηρηκῶς ἐνα-
 βρῦνῃ τῷ φόνῳ, πλείονές σε πάλιν τραγωδοῦσι. Κατανόη-
 σον οὖν, ἀσύννοπτε, εἰ ὡς ὁ Μωυσοῦς ἐφόνευσας, εἰ ὡς Φι-
 10 νεὲς ἐξήλωσας, εἰ ὡς Σαμουὴλ ἤμυνας Θεῷ, εἰ ὡς Ἡλίας
 ἐξεδίκησας, καὶ τότε μέγα φρόνει ἐφ' οἷς ἐτόλμησας. Εἰ δὲ
 οὔτε νόμος σέ τις ἐχειροτόνησεν, οὔτε πολέμου τάξις ἐξώ-
 πλισεν, οὔτε θεῖος χρησμός ἐπαφῆκε τῷ ὁμοφύλῳ σου
 αἵματι, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐχθροῖς ἀγάπην σπενδόμενος, κα-
 15 λὸν σοι νῦν ἀφαιμάξαι τὰς χεῖρας, ἐπιδόντι τὸ οἰκεῖον αἷ-
 μα πρὸς ἔκχυσιν, ἢ τηρῆσαι κατὰ ψυχὴν τὸ παράπτωμα,
 καὶ τοῖς ἐκεῖθεν δικαστηρίοις πρὸς αἰωνίαν φυλάττεσθαι
 κόλασιν.

ΣΖΗ'.- ΛΟΥΚΑ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ

20

Περὶ ἀέργων μοναχῶν.

«Ἐφώνησε πέρδιξ, συνήγαγεν ἃ οὐκ ἔτεκε, ποιῶν
 πλοῦτον αὐτοῦ, οὐ μετὰ κρίσεως», ὁ τῶν προφητῶν ἔφη
 πολυπαθέστατος Ἰερεμίας, τὸν ἄδικον στρατηγὸν διαγρά-
 φων, κατὰ τῆς ἀληθείας ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ὄπλιζό-
 25 μενον, καὶ πάντα τοὺς ἀκρίτῳ γνώμῃ καὶ οὐκ εἰς ὄνησιν
 στρατηγοῦντας. Εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, τί στίφη καὶ
 φάλαγγας εὐτρεπίζεις, οὐ μοναχῶν, ἀλλὰ μάλλον μαχη-

30. Ἐξ. 2, 12.

31. Ἀριθμ. 25, 7-8.

32. Α' Βασ. 15, 33.

297.- ΣΤΟΝ ΕΥΛΑΜΠΙΟ

Πρὸς φονιά.

Γιατί περπατᾶς περήφανα στήν πόλη, ἄλαζόνα; Γιατί ἀναστατώνεις τὴν ἡρεμὴ ζωή; Γιατί ἐναντιώνεσαι στήν ἐπιείκεια, χωρὶς οὔτε τὸν Θεὸ νὰ φοβᾶσαι, οὔτε νὰ ντρέπεσαι γιὰ τὴ δική σου πράξη; Γιατί, γιὰ τὸ ὅτι σκότωσες ἕναν καλὸ ἄνθρωπο πολλὰς γλῶσσες σὲ κατηγοροῦν, ὅτι ὅμως καμαρώνεις γιὰ τὸν φόνο, πὼς τὰχα σκότωσες κάποιον φαῦλο ἄνθρωπο, περισσότεροι πάλι σὲ διακτραγωδοῦν. Σκέψου λοιπόν, ἀκατανόητε, ἂν σκότωσες μὲ τὸ πνεῦμα ποῦ σκότωσε ὁ Μωυσῆς³⁰, ἢ ἂν ἔδειξες τὸν ζῆλο τοῦ Φινεές³¹, ἢ ἂν ὑπερασπίστηκες τὸν Θεὸ σὰν τὸν Σαμουήλ³², ἢ ἂν ἔλαβες ἐκδίκηση ὅπως ὁ Ἡλίας³³, καὶ τότε μπορεῖς νὰ μεγαλοφρονεῖς γι' αὐτὰ ποῦ τόλμησες. Ἐὰν ὅμως οὔτε ὁ νόμος σοῦ ἔδωσε τὴν ἐξουσία, οὔτε ἡ πολεμικὴ ἀνάγκη σὲ ὅπλισε, οὔτε κάποια θεία ἐντολὴ σοῦ ἐπέτρεψε νὰ χύσεις τὸ αἷμα τοῦ συμπολίτη σου, ἀφοῦ ἐκείνη θέλει νὰ δείχνουμε ἀγάπη ἀκόμη καὶ στοὺς ἐχθροὺς, καλὸ εἶναι γιὰ σένα νὰ καθαρίσεις τώρα τὰ χέρια σου ἀπὸ τὸ αἷμα, χύνοντας τὸ δικό σου αἷμα, παρὰ νὰ κρατήσεις τὴν ἁμαρτία μέσα στήν ψυχὴ σου, φυλάσσο- ντάς την γιὰ τὰ ἐκεῖ δικαστήρια πρὸς αἰώνια κόλαση.

298.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΛΟΥΚΑ

Γιὰ μὴ ἐργαζόμενους μοναχοὺς.

«Λάλησε ἡ πέρδικα καὶ μάζεψε τὰ παιδιά ποῦ δὲν γέννησε· ἔτσι καὶ ἐκεῖνος ποῦ συγκεντρώνει πλοῦτο μὲ ἀδικία»³⁴, εἶπε ὁ προφήτης Ἰερεμίας, ποῦ ὑπέφερε τὰ περισσότερα ἀπὸ ὅλους τοὺς προφήτες, σκιαγραφώντας τὸν ἄδικο στρατηγὸ, ποῦ κατὰ τὸν ἔσχατο καιρὸ θὰ πάρει τὰ ὅπλα καὶ θὰ τὰ στρέψει ἐναντίον τῆς ἀλήθειας, ἀλλὰ καὶ ὅλους ἐκείνους ποῦ ἀσκοῦν τὴν ἐξουσία μὲ ἀδικία καὶ ὄχι μὲ σκοπὸ τὴν ὠφέλεια. Ἄν λοιπὸν αὐτὰ ἔχουν ἔτσι, γιὰ ποιὸ λόγο ὀργανώνεις πλήθη καὶ στρατοὺς ὄχι μοναχῶν, ἀλλὰ πολεμιστῶν; Γιατί θὰ μπορούσες νὰ θεωρηθεῖς δι-

33. Γ' Βασ. 18, 40.

34. Ἰερ. 17, 11.

τῶν; Δίκαιος γὰρ ἂν εἶης συνιδεῖν, ὅτι ὀχλώδης ἀργία, εἰς
 λογισμῶν ἐκπίπτει ἀταξίαν. Ἦ οὖν ἐργάζεσθαι δίδαξον,
 ἢ τὸν δῆμον ἐλάττωσον, μή σοι πρεσβείας γένηται πόνος,
 καὶ ὄπλων δεηθῆς, ἡνίκα αὐτοὺς κραιπάλη μετὰ τῆς σχο-
 5 λῆς πρὸς νεωτερισμοὺς ἐρεθίσει.

ΣΖΘ'.— ΙΣΙΔΩΡΩ ΕΠΑΡΧΩ

Περὶ τοῦ συγχωρεῖν τοῖς ὑπευθύνοις.

Εἰ Θεοῦ ἐξηρητήμεθα καὶ συγχώρησιν παρ' αὐτοῦ ἐξ-
 αιτούμεθα, συγχωρήσωμεν τοῖς ὑπευθύνοις ὀφλήματα,
 10 ἵνα τούτῳ τὸ μηδὲν χρεωστεῖν κατορθώσωμεν. Βῶνος ὁ
 ναύκληρος σῖτον ἔφη τὸν δημόσιον λωιπάζεσθαι, ὃν ἄνε-
 μοι καὶ καταιγίδες καὶ λαίλαπες κατὰ τὴν θάλασσαν ἐμε-
 ρίσαντο. Ἦ τοίνυν τῷ σάλῳ τῆς θαλάσσης ἐπετιμήσατε,
 δικαιοσύνη κυβερνῶντες τὰ πράγματα, ἢ ἄχρισ ἂν ἄμαρ-
 15 τάνωμεν, τοῖς περιπτώμασι συγγινώσκετε.

Τ'.— ΣΩΖΟΜΕΝΩ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩ ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΟΥ

Συστατική.

Βῶνος οὗτος ὁ διδούς σοι τὰ γράμματα, θαλασσίων
 ἐπειράθη πόνων, ἀνέμων μὲν ὑψηλῶν, κυμάτων δὲ σκλη-
 20 ρῶν, καὶ σῖτον ἀφηρέθη δημόσιον. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐστὶ
 τὴν μὲν γνώμην οὐ ναύκληρος, τὴν δὲ θρησκείαν ὀρθόδο-
 ξος, τὴν δὲ γλῶσσαν οὐχ οἶος ναυτικός, καὶ πάντα σοι
 ἀρεστός, λύσον αὐτὸν τῆς ἀθυμίας, ἵνα σε Χριστὸς στεφά-
 νοις ἀφθαρσίας ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τελειώσῃ.

25

ΤΑ'.— ΘΕΟΓΝΩΣΤΩ

Εἰς τό, «Ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου ...».

«Ἡ ῥάβδος σου καὶ ἡ βακτηρία σου αὐταί με παρεκά-

καιος, ἂν ἀναγνωρίσεις καὶ ἐσύ, ὅτι ἡ ἀργία πολλῶν ἀνθρώπων συγκεντρωμένων σὲ ἓνα μέρος καταντᾶ σὲ ἀταξία λογισμῶν. Ἡ λοιπὸν μάθε τους νὰ ἐργάζονται, ἢ μείωσε τὸν ἀριθμὸ τους, γιὰ νὰ μὴν βρεθεῖς στὴ δυσάρεστη θέση, ὥστε νὰ χρειαστεῖ νὰ ζητήσεις καὶ ὄπλα, ὅταν ἡ χαλαρὴ ζωὴ μαζί μὲ τὴν κραιπάλη τοὺς ἐρεθίσει σὲ δυναμικὲς ἐξεγέρσεις.

299.- ΣΤΟΝ ΕΠΑΡΧΟ ΙΣΙΔΩΡΟ

Γιὰ τὸ ὅτι πρέπει νὰ συγχωροῦμε τοὺς φταιῆτες.

Ἐὰν ἐξαρτώμαστε ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ζητοῦμε συγχώρεση ἀπ' αὐτόν³⁵, ἅς συγχωρήσουμε τὰ χρέη αὐτῶν ποὺ εἶναι ὀφειλέτες, γιὰ νὰ κατορθώσουμε τὴν ἐξάλειψη καὶ τοῦ δικοῦ μας χρέους πρὸς ἐκεῖνον. Ὁ πλοιοκτήτης Βῶνος ὁμολόγησε ὅτι ὑπάρχει ἔλλειμα στὸ δημόσιο σιτάρι, ἐπειδὴ ἄνεμοι, καταιγίδες καὶ θύελλες τὸ ἔριξαν στὴ θάλασσα. Ἡ λοιπὸν τιμωρῆστε καὶ σταματῆστε τὴν τρικυμία τῆς θάλασσας, κυβερνώντας μὲ δικαιοσύνη, ἢ συγχωρεῖτε τὰ παραπτώματά μας ὅσο ἐξακολουθοῦμε νὰ διαπράττουμε σφάλματα.

300.- ΣΤΟΝ ΔΟΜΕΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΟΥ ΣΩΖΟΜΕΝΟ

Συστατική.

Ὁ Βῶνος, αὐτὸς ποὺ σοῦ ἔδωσε τὰ γράμματα, δοκίμασε μιὰ θαλασσινὴ περιπέτεια, καὶ ἀντιμετωπίζοντας δυνατοὺς ἀνέμους καὶ ἄγρια κύματα, ἔχασε κάποια ποσότητα ἀπὸ τὸ δημόσιο σιτάρι. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὡς πρὸς τὴ διάθεση δὲν εἶναι πλοιοκτήτης, οὔτε ναυτικός ὡς πρὸς τὴ γλώσσα, ἀλλὰ ὡς πρὸς τὴ θρησκεία τοῦ ὀρθόδοξος καὶ ἀρεστὸς ὡς πρὸς ὅλα σὲ σένα, ἀπάλλαξέ τον ἀπὸ αὐτὴ τὴ στεναχώρια, γιὰ νὰ σὲ στεφανώσει καὶ ἐσένα ὁ Χριστὸς μὲ τὰ ἀφθαρτα στεφάνια τὴ μεγάλη ἐκείνη ἡμέρα.

301.- ΣΤΟΝ ΘΕΟΓΝΩΣΤΟ

Στὴ ρήση· «Τὸ ραβδί καὶ τὸ μπαστούνι σου...».

Ὁ λόγος, «Τὸ ραβδί σου καὶ τὸ μπαστούνι σου, αὐτὰ μὲ

λεσαν», τοῦτο, οἶμαι, ἐστίν· Ἐπειδὴ ῥαθυμήσας πρὸς ἁμαρτίαν ὠλίσθησα, ῥάβδῳ μὲν πρὸς νῆψιν ἐπαίδευσας. Ἐπειδὴ δὲ μαστιζόμενος εἰς ὀλιγοψυχίαν ἐτρεπόμην, βακτηρία δυναμούση με ἐπεστήριξας.

5 ΤΒ'— ΚΥΝΤΙ(Α)ΝΩ ΜΟΝΑΧΩ

Περὶ ὄρου φιλοσοφίας.

Ἔστω σοι φιλοσοφίας, ἢ τῶν ἀθλητῶν μεθ' ὧν ἐτάγης γυμνασία. Ἄ δὲ νῦν ἐν ἐκείνοις ὄραῖς, καὶ ζήλου καὶ πλήρου, ὡς πολλῆς γέμοντα σοφίας καὶ πολλοὺς πλέ-
10 ξαντα τοῖς ἐκπαλαίσασι στεφάνους.

ΤΓ'— ΑΛΙΑΝΔΡΩ

Περὶ αὐτεξουσίου.

Ἡ φύσις ἢ ἀνθρωπεία, θαυμάσιε, οὔτε ἀνεπίδεκτός ἐστι κακῶν, οὔτε φυσικῶς κέκτηται τὰ κακά, ἀλλὰ γνώμη
15 καὶ ῥαθυμία τὴν ἀπόπτωσιν ὑπομένει τῶν χρηστῶν. Ὅπερ καὶ ὁ πρῶτος πέπονθεν ἄνθρωπος, καὶ τῶν ὄρων τῆς σωτηρίας ἐξέπεσεν, ἦν αὐτῷ πάλιν ὁ δεύτερος ἐξ αὐτοῦ ἀποδέδωκεν ἄνθρωπος, ὁ τὴν ἀληθῆ φύσιν ἡμῶν ἐν ἑαυτῷ ἐπιδεξάμενος. Θεός γὰρ ὢν ἀληθῶς, γέγονεν ἄνθρω-
20 πος ἀληθῶς, ἐκ δύο φύσεων, εἰς Υἱὸς ὢν Θεοῦ, οὐ τραπεῖς ὅπερ ἦν, ἐν τῷ γενέσθαι ὃ ἔσμεν.

ΤΔ'— ΧΑΙΡΗΜΟΝΙ

Ἔστι ῥυπῶσα διάνοια οὐ δύναται θηρεῦσαί τι τῶν ἁγίων εἰς ὄφελος.

25 Καὶ γράφοντα πολλάκις αἰσχύνομαι, καὶ πράττοντα οὐ καλῶς ἀποστρέφομαι, καὶ ἀπορῶ τί σοι ἀποκριθῶ, οὐχ

36. Ψαλμ. 22, 4.

37. Πρβλ. Β' Τιμ. 2, 8. 4, 5.

παρηγόρησαν»³⁶, νομίζω ὅτι σημαίνει τὸ ἐξῆς· Ἐπειδὴ κατρακύλησα στὴν ἁμαρτία ἐξαιτίας τῆς ραθυμίας μου, μὲ συνέτισες μὲ τὸ ραβδί σου γιὰ νὰ συνέλθω. Ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ ἐξαιτίας τῶν παιδαγωγικῶν πληγμάτων κυριεύθηκα ἀπὸ ὀλιγοψυχία, μὲ στήριξες μὲ τὸ μπαστούνι σου ποῦ μοῦ ἔδινε δύναμη.

302.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΥΝΤΙΝΟ

Κανόνες τῆς μοναχικῆς ζωῆς.

Κανόνας μοναχικῆς ζωῆς ἄς εἶναι γιὰ σένα ἡ ἄσκησις μαζί μὲ τοὺς ἄθλητὲς ποῦ συγκατοικεῖς. Ὅσα βλέπεις σ' ἐκείνους τώρα, καὶ νὰ τὰ ἀγαπᾶς καὶ νὰ τὰ ἐφαρμόζεις, γιὰτὶ εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ πολλὴ σοφία καὶ ἔπλεξαν πολλὰ στεφάνια³⁷ σὲ ὅσους τελείωσαν τὴ ζωὴ τους μὲ τὰ παλαίσματα αὐτά.

303.- ΣΤΟΝ ΑΛΙΑΝΔΡΟ

Γιὰ τὸ αὐτεξούσιο.

Ἡ ἀνθρώπινη φύσις, ἀγαπητέ, οὔτε ἀνεπίδεκτη τῶν κακῶν εἶναι, οὔτε κατέχει τὰ κακὰ ἀπὸ τῆ φύσης της, ἀλλὰ ἀπὸ τῆ δικῆ της διάθεσις καὶ ραθυμία ὑπομένει τὴν ἀπώλεια τῶν καλῶν. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔπαθε καὶ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος καὶ στερήθηκε τοὺς ὅρους τῆς σωτηρίας, τὴν ὁποία ὁμῶς τοῦ τὴν ἔδωσε πάλι ὁ δεύτερος ἄνθρωπος³⁸, ποῦ προῆλθε ἀπὸ τὸν πρῶτο, ἐκεῖνος ποῦ δέχθηκε στὸν ἑαυτό του τὴν ἀληθινὴ φύσις μας. Γιατί, ἐνῶ ἦταν ἀληθινὸς Θεός, ἔγινε ἀληθινὸς ἄνθρωπος, καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φύσεις, ἀλλ' εἶναι ὁ ἕνας Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, γιὰτὶ δὲν ἄλλαξε αὐτὸ ποῦ ἦταν, ὅταν ἔγινε αὐτὸ ποῦ εἴμαστε ἐμεῖς.

304.- ΣΤΟΝ ΧΑΙΡΗΜΟΝΑ

Ὅτι ἡ ρυπαρὴ καρδιὰ δὲν μπορεῖ ν' ἀποκομίσει καμμιά ὠφέλεια ἀπὸ τὰ ἅγια.

Καὶ ὅταν γράφεις, πολλὲς φορὲς ντρέπομαι, καὶ ὅταν δὲν ἐνεργεῖς σωστὰ νοιώθω ἀποστροφή γιὰ σένα καὶ ἀποροῶ τί νὰ

38. Πρὸβλ. Α' Κορ. 15, 45.

ὡς λειπόμενος σαφηνείας, ἀλλὰ φειδόμενος τῆς ἀκοῆς σου ὡς ἀναξίας. Οὐ γὰρ κυσί διδόναι τὰ ἅγια ἐπετράπημεν. Εἰ δὲ ἀπολυττήσεως, καὶ λέξω τὰ αἰτηθέντα, καὶ δείξω τὸ ἀπιστούμενον ἀναμφίβολον. Οὐδὲ γὰρ λημῶν ὀφθαλμὸς τῷ τοῦ ἡλίου δίσκῳ ἐνατενίσει δύναται, καὶ ἀτενίζων ματαίως ἡσχόληται, οὐδὲ ῥυπῶσα διάνοια θηρεῦσαί τι τῶν ἀγίων εἰς ὄφελος δύναται.

ΤΕ'.— ΕΥΤΟΝΙΩ

Πῶς νοητέον τό, «ἐκκολήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχὴ μου».

10

«Ἐκκολήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχὴ μου», λέγων ὁ ψαλμωδός, πρῶτον μὲν τὴν πρὸς τὸ σῶμα αὐτῆς κοινωνίαν δηλοῖ, ἐκ τοῦ ἐδάφους οὔσης τοῦ χοός, ἔπειτα καὶ τὴν ἐκούσιον ταπεινώσειν ἑαυτοῦ, ἣν ἐφ' οἷς ἡμαρτεν ἐπεδείξατο. 15 Ζῆσαι δι' αὐτῆς, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, προσδοκήσας, τὸν ταπεινοῦντα ἑαυτὸν ἀνυψοῦντος.

ΤΣ'.— ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ

Περὶ δούλου.

Ὅτε τρόπος εὐθύτητα οἰκέτη μαρτυρεῖ, οὐκ ἔστι δούλου μέμψις ἐν αὐτῷ. Ἄλλ' εἰ καὶ τύχη διαία ἐπηγάγετο, ἀλλὰ γνώμη γενναία ἠλευθέρωσεν. Ἴνα δὲ μηδὲ δόξης σοφισμοὺς τοιαῦτα τυγχάνειν, ἔχεις Παῦλον τὸν ἀκροατὴν τῶν ἀρρήτων, τὸν μέλλοντα μισθὸν ὑπὲρ τῆς ἐνταῦθα εὐνοίας τοῖς οἰκέταις ἐπαγγελόμενον, καὶ μηδὲν μεταξὺ οἰκετῶν καὶ δεσποτῶν διακρίνοντα, ὅτε ἡ γνώμη ἐστὶν ἀκατάγνωστος.

39. Ματθ. 7, 6.

40. Ψαλμ. 118, 25.

41. Λουκᾶ 14, 11. 18, 14.

σοῦ ἀπαντήσω, ὄχι γιατί μου λείπει σαφῆς ἐξήγηση, ἀλλά γιατί λυπᾶμαι τὴν ἀνάξια ἀκοή σου. Γιατί δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ δίνουμε τὰ ἅγια στὰ σκυλιὰ³⁹. Ἐὰν ἀπαλλαχθεῖς ἀπὸ τὴ λύσσα σου, θὰ σοῦ μιλήσω γιὰ ὅσα ζήτησες καὶ θὰ σοῦ ἀποδείξω ὅτι εἶναι πέρα ἀπὸ κάθε ἀμφιβολία αὐτὸ ποῦ δὲν πιστεύεις. Οὔτε ἄλλωστε μπορεῖ τὸ τυφλὸ μάτι νὰ δεῖ τὸν ἡλιακὸ δίσκο, ἀλλὰ κι' ἂν ἀκόμη στραφεῖ πρὸς τὰ ἐκεῖ, ἄδικα θὰ ἀσχολεῖται, οὔτε καὶ ἡ βρώμικη σκέψη μπορεῖ νὰ ἀποκομίσει κάποια ὠφέλεια ἀπὸ τὰ ἅγια.

305.- ΣΤΟΝ ΕΥΤΟΝΙΟ

Πῶς πρέπει νὰ νοεῖται ἡ ῥήση, «Κόλλησε ἡ ψυχὴ μου στὸ ἔδαφος».

Λέγοντας ὁ ψαλμωδός, «κόλλησε ἡ ψυχὴ μου στὸ ἔδαφος»⁴⁰, κατὰ πρῶτον ὑποδηλώνει τὴ συγγένειά της μὲ τὸ σῶμα, ἀφοῦ προέρχεται ἀπὸ τὸ χῶμα, καὶ δεύτερον, τὴν ἐκούσια μετάνοια ποῦ ἔδειξε γιὰ τὰ ἁμαρτήματα ποῦ διέπραξε. Μὲ αὐτὴν ἤλπισε νὰ ζήσει σύμφωνα μὲ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἀνυψώνει ἐκεῖνον ποῦ ταπεινώνει τὸν ἑαυτό του⁴¹.

306.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΘΕΟΔΟΣΙΟ

Γιὰ κάποιο δοῦλο.

Ἐὰν ὁ τρόπος μαρτυρεῖ εἰλικρίνεια σὲ κάποιον ὑπηρέτη, δὲν μπορεῖ νὰ κατηγορηθεῖ ὡς δοῦλος. Γιατί, ἂν καὶ κάποια βίαια κατάσταση τὸν ὀδήγησε στὴ δουλεία, ὅμως τὸ γενναῖο του φρόνημα τὸν ἐλευθέρωσε. Καὶ γιὰ νὰ μὴ νομίσεις ὅτι αὐτὰ εἶναι σοφίσματα, ἄκουσε τὸν Παῦλο, τὸν ἀκροατὴ τῶν ἀνέκφραστων⁴², ὁ ὁποῖος ὑπόσχεται τὴ μελλοντικὴ ἀμοιβὴ ὡς πιὸ ἀνώτερη ἀπὸ τὴν εὖνοια σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ, καὶ δὲν κάνει διάκριση μεταξὺ κυρίων καὶ δούλων⁴³, ὅταν τὸ φρόνημά τους εἶναι ἀπαλλαγμένο ἀπὸ κατηγορία.

42. Β' Κορ. 12, 4.

43. Γαλ. 3, 28. Κολ. 3, 11.

ΤΖ'.- ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Πρὸς ἱερεῖς εὐδοκίμους.

Ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων
τὸν μεγαλ, καὶ σὲ τὸν ἐκείνου μιμητὴν τῶν αὐτοῦ προβά-
5 των ὑπάρχοντα ποιμένα, καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τούτων τι-
θέντα, ἐξ αὐτῶν τῶν τοῦ ἄδου ἀνήγαγε πυλῶν, ἵνα, μα-
κραῖς ἀνακνκλήσεσιν ἐνιαυτῶν φυλαττόμενος, καὶ τῷ ποι-
μνίῳ ὑπάρχεις ἀσφάλεια, καὶ τῷ ἀρχιπομένῳ ἀρέσκεια, καὶ
ἡμῖν τῆς ἐλπίδος στερέωμα, καὶ τῷ κόσμῳ φωστήρ, καὶ
10 τοῖς θηρίοις τῆς δυσσεβείας Δαυίδ, πατάσων καὶ λέοντα
καὶ ἄρκτον τῇ ῥάβδῳ τοῦ σταυροῦ, δι' ἧς καὶ μεθ' ἧς εὐδο-
κίμῳς ποιμαίνεις.

ΤΗ'.- ΑΒΡΑΑΜΙΩ

Περὶ τοῦ νήφειν.

15 Χαῖρε παρ' ἡμῶν, Ἀβραάμει, καὶ νῆφε γρηγορῶν εἰς
τὸν πόλεμον. Πόλεμον γὰρ καὶ νόμιζε καὶ πίστευε τὸ στά-
διον τῆς ἀσκήσεως, χαλεπωτέροις τῶν αἰσθητῶν ξιφῶν
τοῖς νοητοῖς κυκλούμενον θέλεσιν, ἃ καὶ πεπυρωμένα κα-
λεῖ ὁ τὴν πείραν αὐτῶν ἀκριδῶς ἐπιστάμενος.

20

ΤΘ'.- ΚΑΣΣΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ

Περὶ τοῦ γλώσσης κρατεῖν.

Ἀκούω σε πεφευγέναι τὸν βίον τὸν φθαρτὸν πρὸς τὸ
στάδιον δραμόντα τῶν μοναχῶν, καὶ γλώσσαν ἔχειν προ-
πετῆ, καὶ φθέγγεσθαι εἰκῆ, ὅπερ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ
25 τεῖχος ὄχυρόν οἰκοδομεῖν ἀπρόσιτον ἐχθροῖς, καὶ πύλην
καταλείπειν πρὸς εἴσοδον αὐτοῖς. Εἰ δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀκίν-
δυνον τηρῆσαι βούλει καὶ τοῖς ἐναντίοις κραταιὸς φανῆ-

307.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΛΕΟΝΤΙΟ

Πρὸς ἱερεῖς πού ποιμαίνουν με ἐπιτυχία.

Ἐκεῖνος πού ἀνέστησε ἀπὸ τοὺς νεκροὺς τὸν μεγάλο ποιμένα τῶν προβάτων⁴⁴, καὶ ἔσένα, πού σὰν μιμητὴς ἐκείνου εἶσαι ποιμένας τῶν δικῶν του προβάτων καὶ προσφέρεις τὴ ζωὴ σου γιὰ χάρη τους, σὲ ἀνέδρασε ἀπ' αὐτὲς τὶς ἴδιες τὶς πύλες τοῦ ἅδη, ὥστε, διατηρώντας σε γιὰ πολλὲς ἀνακυκλώσεις τῶν ἐτῶν, νὰ εἶσαι καὶ ἀσφάλεια γιὰ τὸ ποίμνιο, καὶ χαρὰ γιὰ τὸν ἀρχιποιμένα, καὶ σὲ ἐμᾶς στερέωση τῆς ἐλπίδας, φωτεινὸ ἀστέρι γιὰ τὸν κόσμος, καὶ Δαβὶδ γιὰ τὰ θηρία τῆς δυσσέβειας, καταφέροντας τὸ φοβερὸ πλήγμα στὰ λιοντάρια καὶ τὶς ἀρκοῦδες με τὸ ραβδὶ τοῦ σταυροῦ, μέσω τοῦ ὁποίου καὶ με τὸ ὁποῖο ποιμαίνεις με ἐπιτυχία.

308.- ΣΤΟΝ ΑΒΡΑΑΜΙΟ

Γιὰ τὸ ὅτι πρέπει νὰ βρισκόμαστε σὲ ἐγρήγορη.

Δέξου τὸν χαιρετισμὸ μου, Ἀβραάμιε, καὶ μένε με κάθε προσοχὴ ἐπάγρυπνος στὸν πόλεμο. Γιατὶ πόλεμος καὶ νὰ θεωρεῖς καὶ νὰ πιστεύεις ὅτι εἶναι ἡ ἀσκητικὴ ζωὴ, ἀφοῦ κυκλώνεται ἀπὸ τὰ νοητὰ βέλη, πού εἶναι χειρότερα ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ ξίφη, καὶ τὰ ὁποῖα ὀνομάζει πυρακτωμένα ἐκεῖνος πού τὰ ἔχει γνωρίσει με ἀκρίβεια, ἔχοντας δοκιμάσει αὐτά⁴⁵.

309.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΚΑΣΣΙΑΝΟ

Γιὰ τὸ ὅτι πρέπει νὰ συγκρατοῦμε τὴ γλώσσα μας.

Ἀκούω ὅτι ἔχεις ἐγκαταλείψει τὴ φθαρτὴ ζωὴ καὶ ἔτρεξες πρὸς τὸ στάδιο τῶν μοναχῶν, καὶ ὅτι ἔχεις αὐθάδη γλώσσα καὶ μιᾶς ἀπερίσκεπτα, πρᾶγμα πού δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ νὰ κτίζεις ὀχυρωμένα τεῖχη ἀπλησίαστα ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ ἀφήνεις τὴν πύλη ἀνοιχτὴ γιὰ νὰ μποῦν μέσα. Ἄν θέλεις λοιπὸν καὶ τὸ τεῖχος νὰ κρατήσεις χωρὶς κινδύνους καὶ νὰ εἶσαι δυνατὸς ἀπέναντι στοὺς ἐχθροὺς, νὰ συγκρατεῖς με ὅλες

45. Ἐφ. 6, 16.

ναι, γλώσσης κράτει παντὶ σθένει, ἀφ' ἧς καὶ ὄξεα καὶ μεγάλα συμβαίνουσι πτώματα.

ΤΓ.- ΚΥΡΙΑΛΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Περὶ τοῦ μὴ διαίας ἀποφάσεις ἐκδιβάξιν.

5 Προσπάθεια μὲν οὐκ ὀξυδορκεῖ, ἀντιπάθεια δὲ ὅλως οὐχ ὄρα. Εἰ τοίνυν ἑκατέρας λήμης θούλει καθαρεῦσαι, μὴ διαίας ἀποφάσεις ἐκδιάξε, ἀλλὰ καὶ κρίσει δικαία τὰς αἰτίας ἐπίτρεψον. Ἐπειδὴ καὶ Θεός, ὁ πάντα εἰδὼς πρὸ γενέσεως, καταβῆναι καὶ τὴν κραυγὴν ἰδεῖν Σοδόμων φι-
10 λανθρώπως ἠυδόκησεν, ἡμᾶς ἀκριβοῦς ἐρεῦνης διδάσκων ὑπόθεσιν. Πολλοὶ γάρ σε κωμωδοῦσι τῶν συνειλεγμένων εἰς Ἐφεσον, ὡς οἰκείαν ἀμυνόμενον ἔχθραν, ἀλλ' οὐ τὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀρθοδόξως ζητοῦντα. Ἀδελφιδοῦς ἐστὶ, φασί, Θεοφίλου, μιμούμενος ἐκείνου τὴν γνώμην.
15 Ὡσπερ γὰρ ἐκεῖνος μανίαν σαφῆ κατεσκεδάσατο τοῦ θεοφόρου καὶ θεοφιλοῦς Ἰωάννου, οὕτως ἐπιθυμεῖ καυχῆσασθε καὶ οὗτος, εἰ καὶ πολὺ τῶν κρινομένων ἐστὶ τὸ διάφορον.

ΤΙΑ'- ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΒΑΣΙΛΕΙ

20 Περὶ τοῦ ποιήσασθαι ἀσφάλειαν τῆς συνόδου.

Εἰ μὲν αὐτὸς λαμβάνῃ καιροῦ παρεῖναι τοῖς κρινομένοις ἐν Ἐφέσῳ, προσέσται τούτοις, εὖ οἶδα, τὸ ἄμεμπτον. Εἰ δὲ ὀγλώδει ἀντιπαθεῖα τὰς ψήφους ἐκδώσειας, τίς ἐξαιρήσεται τὴν σύνοδον σκωμμάτων; Παρέξεις δὲ τούτοις
25 θεραπείαν, εἰ παύσειας τῶν δογματισμῶν τοὺς σοὺς διακόνους, πρὸς μέγα χάσμα διεστῶτας, βασιλεῖ ὑπηρετεῖσθαι, καὶ Θεῷ διαφιλονεικεῖσθαι, μὴ πως τῷ κράτει σάλον ἐπενέγκωσι, τῇ πέτρῳ τῆς Ἐκκλησίας προσρηγνύντες τὰ

σου τις δυνάμεις τῆ γλώσσα, ἀπὸ τὴν ὁποία συμβαίνουν καὶ φοβερές καὶ μεγάλες πτώσεις.

310.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΛΛΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

“Ὅτι δὲν πρέπει παίρνουμε διαστικῆς ἀποφάσεις.

Ἡ συμπάθεια δὲν βλέπει καθαρά, ἐνῶ ἡ ἀντιπάθεια δὲν βλέπει καθόλου. Ἄν λοιπὸν θέλεις νὰ ἔχεις καθαρὰ μάτια καὶ ἀπὸ τις δύο παθήσεις, νὰ μὴν παίρνεις διαστικῆς ἀποφάσεις, ἀλλὰ νὰ ἐξετάζεις τις αἰτίες μὲ δίκαιη κρίση. Γιατὶ καὶ ὁ Θεός, πὺ γνωρίζει τὰ πάντα πρὶν ἀκόμη γίνουν, θέλησε μὲ φιλανθρωπία νὰ κατέβει καὶ νὰ ἀκούσει τὸ θρηῆνο τῶν Σοδόμων⁴⁶, διδάσκοντάς μας μὲ αὐτό, ὅτι πρέπει νὰ ἐρευνοῦμε τὰ πάντα μὲ ἀκρίβεια. Πολλοὶ λοιπὸν ἀπὸ αὐτοὺς πὺ συγκεντρώθηκαν στὴν Ἔφεσο σὲ κατηγοροῦν ὅτι μάχεσαι γιὰ τις προσωπικῆς σου ἔχθρες, καὶ δὲν ἐπιδιώκεις μὲ ὀρθόδοξο τρόπο αὐτὰ πὺ ἔχουν σχέση μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Εἶναι, λένε, ἀνηψιὸς τοῦ Θεοφίλου καὶ ὅτι μιμεῖσαι τὴ συμπεριφορὰ ἐκείνου. Γιατί, ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος ἄπλωσε πάνω στὸν θεοφόρο καὶ ἀγαπητὸ στὸν Θεὸ Ἰωάννη ὀλοκάθαρη μανία, ἔτσι ἐπιθυμεῖ καὶ αὐτὸς νὰ καυχηθεῖ, ἂν καὶ βέβαια ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ ὡς πρὸς τὰ κρινόμενα πράγματα.

311.- ΣΤΟΝ ΒΑΣΙΛΙΑ ΘΕΟΔΟΣΙΟ

Γιὰ τὸ ὅτι πρέπει νὰ προφυλαχθεῖ ἡ σύνοδος.

Ἄν ἔχεις τὴν εὐκαιρία νὰ παραβρεθεῖς σ' αὐτοὺς πὺ δικάζονται στὴν Ἔφεσο, γνωρίζω πολὺ καλά ὅτι θὰ ἀποδώσεις σ' αὐτοὺς τὴν ἀθωότητα. Ἄν ὅμως ἐκδώσεις ἀπόφαση ἐξαιτίας τῆς ἀντιπάθειας πὺ δημιούργησε ὁ ὄχλος, ποιὸς θὰ ἀπαλλάξει τὴ σύνοδο ἀπὸ τοὺς χλευασμούς; Θὰ ὠφελήσεις πράγματι αὐτοὺς πὺ τὴν ἀποτελοῦν, ἂν σταματήσεις τοὺς ὑπηρέτες σου νὰ δογματίζουν, γιατί ἔχουν περιέλθει σὲ μεγάλη ἀντίφαση, μὲ τὸ νὰ ὑπηρετοῦν τὸν βασιλιά, καὶ νὰ ἀντιμάχονται τὸν Θεό, γιατί ὑπάρχει κίνδυνος νὰ προκαλέσουν ταραχὴ στὸ κρά-

τῆς κακοπιστίας αὐτῶν μηχανήματα. Αὕτη γὰρ ἐρήρει-
σται, καὶ οὔτε ὑπὸ πυλῶν ἄδου κυριεύεται, ὡς ὁ δρᾶσας
αὐτὴν Θεὸς ἐπηγγείλατο.

ΤΙΒ'— ΕΥΛΟΓΙΩ

5 Εἰς τό, «Συκῆν εἶχέ τις ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ».

Ἡ εὐαγγελικὴ συκῆ, ἡ ἀνθρωπότης ἐστίν, ὁ οἰκοδε-
σπότης, ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ, ὁ ἀμπελουργός, ὁ Υἱὸς τοῦ
Θεοῦ, φιλοπονῆσαι καὶ ἐκκαθαῖραι ἡμῶν τὸν ἀμπελῶνα
ἐνδημήσας, ἐκκοπήναι κελευσθέντα παρὰ τοῦ οἰκοδεσπό-
10 του ὡς ἄκαρπον. Ἐφες δ' αὐτήν, φησί, καὶ τοῦτο τὸ ἔτος
Εἰ διὰ νόμου καὶ προφητῶν οὐκ ἐβελτιώθησαν καὶ μετα-
νοίας καρποὺς οὐκ ἀπέδωκαν, καὶ τοῖς ἐμοῖς ἀρδευθῶσι
δόγμασι καὶ παθήμασι, κἂν μὲν ποιήσωσι καρπὸν εὐπει-
θείας Εἰ δὲ μή γε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτήν, εἰς τὸν
15 ἄλλον αἰῶνα τὸν ἀπέραντον, τῆς τῶν δικαίων σου μερίδος
ἐκτέμνων αὐτοῦς.

ΤΙΓ'— ΖΩΣΙΜΩ

Παραινετικὴ μετὰ ἐπιπλήξεως.

Μὴ ὑβρίζε τὴν θεῖαν λειτουργίαν, μὴ ἀτίμαζε τὴν τῶν
20 καρπῶν εὐλογίαν, μὴ τῷ κόρῳ τὴν πόσιν πλεονέκτει, μὴ
τῇ ἀμετρίᾳ τὴν συμμετρίαν κακοποιεῖ, μὴ τὰς φρένας πρό-
πινε πίνων, ἀλλὰ μεμνημένος, ὡς αἷμα Χριστοῦ τὴν τού-
του ἀπαρχὴν τὸ θεῖον ἐργάζεται Πνεῦμα, οὔτως αὐτῷ κέ-
ρησο, ὡς ἀσθενὴς καὶ χρήζων αὐτοῦ εἰς βοήθειαν, ἀλλὰ
25 μὴ ὡς δυσμενής, ὄπλω τῷ οἴνῳ κατὰ πάντων κεχρημένος,
καθ' ἑαυτοῦ μᾶλλον, ὑπὸ τούτου σηπόμενος.

47. Ματθ. 16, 18.

48. Λουκᾶ 13, 6.

τος, προσκρούοντας οί κακόπιστες δολοπλοκίες τους πάνω στην πέτρα τῆς Ἐκκλησίας. Γιατί αὐτή εἶναι γερὰ στερεωμένη καὶ δὲν κυριεύεται ἀπὸ τὶς πύλες τοῦ ἄδη, ὅπως ὑποσχέθηκε ὁ Θεός πού τῆ θεμελίωσε⁴⁷.

312.- ΣΤΟΝ ΕΥΛΟΓΙΟ

Στὴ ρήση, «Κάποιος εἶχε μία συκιά στὸ ἀμπέλι του».

Ἡ συκιά πού ἀναφέρει τὸ Εὐαγγέλιο⁴⁸ εἶναι ἡ ἀνθρωπότητα, ὁ οἰκοδεσπότης εἶναι ὁ Θεός Πατέρας, καὶ ὁ ἀμπελουργὸς εἶναι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς πού ἦρθε νὰ δουλέψει καὶ νὰ καθαρίσει τὸ ἀμπέλι μας καὶ διατάχθηκε ἀπὸ τὸν οἰκοδεσπότη νὰ κόψει τὴν συκιά, ἐπειδὴ δὲν εἶχε καρπούς. «Ἀφησέ την», λέγει, «καὶ αὐτὸ τὸν χρόνο»⁴⁹. Ἄν δὲν βελτιώθηκαν μὲ τὸν νόμο καὶ τοὺς προφῆτες, οὔτε ἔφεραν καρπούς μετάνοιας, ἐπέτρεψε νὰ ποτιστοῦν καὶ μὲ τὴ δική μου διδασκαλία καὶ τὰ πάθη, καὶ ἴσως βέβαια δώσουν καρπὸ ὑπακοῆς. Ἄν ὅμως δὲν δώσουν, τότε «νὰ τὴν κόψεις στὸ μέλλον», δηλαδή στὸν ἄλλο αἰῶνα τὸν ἀτελείωτο, ἀποκόπτοντάς τους ἀπὸ τὴν κληρονομία τῶν δικαίων σου.

313.- ΣΤΟΝ ΖΩΣΙΜΟ

Παραινετική μαζί μὲ ἐπίπληξη.

Μὴν περιυβρίζεις τὴ θεία λειτουργία, μὴν ἀντιμάζεις τὴν εὐλογία πού ἔχει δοθεῖ στοὺς καρπούς, μὴν πίνεις μὲ πλεονεξία μέχρι νὰ χορτάσεις, μὴν παραδιάζεις τὸ μέτρο μὲ τὴν ἀκρόατεια, μὴν καταστρέφεις τὰ λογικά σου μὲ τὸ κρασί, ἀλλὰ σκεπτόμενος ὅτι τὸ ἅγιο Πνεῦμα μεταποιεῖ τὴν ἀπαρχὴ αὐτοῦ σὲ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἔτσι νὰ τὸ χρησιμοποιοῦς, σὰν νὰ εἶσαι ἄρρωστος καὶ τὸ χρειάζεσαι γιὰ βοήθειά σου⁵⁰, καὶ ὄχι ὡς ἐχθρός, χρησιμοποιώντας τὸ κρασί σὰν ὄπλο ἐναντίον ὄλων, καὶ ἰδαίτερα ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ σου, σαπίζοντας ἀπὸ αὐτό.

49. Λουκᾶ 13, 8-9.

50. Α' Τιμ. 5, 23.

ΤΙΔ΄.- ΠΕΛΑΓΙΩ ΜΟΝΑΧΩ

Πρὸς μοναχοὺς τόπον ἐκ τόπου ἀμείδοντας.

«Τῷ Ἐφραϊμ ἐξήνθησαν πολιαί, ἀλλ' οὐκ ἔγνω, νεά-
ζων τοῖς πάθεσι». Καὶ σὲ πολὺς ὄχλος ἐτῶν περιέστη,
5 ἀλλ' ἔτι ἀκαμπὲς ἔχεις τὸ φρόνημα, ἄλλην μονὴν ἐξ ἄλ-
λης ἀμείδων καὶ πασῶν ἐρευνῶν τὰς τραπέζας. Εἰ οὖν
κνίσσης μέλει σοι καὶ ὄψων καρυκείας, τοὺς ἐν τέλει μᾶλ-
λον κολάκευε καὶ τὰς πόλεις τοῖς καπνοδόχοις ἐρεύνα.
Ἐρημῖται γὰρ ἄνθρωποί σε δεξιοῦσθαι προσφιλῶς οὐκ
10 ἀρκοῦσι.

ΤΙΕ΄.- ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

ἽΟτι οὐκ ἔστι μερίς οὐδὲ κληρὸς τῷ χρήμασιν μετερ-
χομένῳ τὸν ἄπρατον θησαυρὸν τῆς ἱερωσύνης.

Εἰ μὲν ἀβουλήτως προήχθης πρὸς τὴν τῆς ἐκκλησίας
15 προστασίαν καὶ ψήφων καὶ δήμων καὶ χειρῶν σε διασα-
μένων, ἔξεις ἐπίκουρον τὸν Θεὸν, πάντα πρὸ προσώπου
κατευοδοῦντά σοι, ὅσα πρὸς τὴν ἄνω συντείνει κατάστα-
σιν. Εἰ δὲ χρήμασιν, ὡς θρυλῆ, τὸν ἄπρατον μετήλθες θη-
σαυρὸν καὶ κτήσασθαι ἱερωσύνην ὡς ὁ Σίμων ἐπόθησας,
20 οὐκ ἔστι σοι μερίς, οὐδὲ κληρὸς ἐν τούτῳ. Τὰ γὰρ ἐξῆς
φειδοῖ παραλείψομαι, ἐν τούτῳ ὁρῶν, ὅτι Καϊάφας ἱερω-
σύνην ὠνήσατο, ὅτε κατὰ Χριστοῦ ταύτην ἐξώπλισε. Πᾶς
οὖν ὅστις ἱερωσύνην ἐκπρίηται, Καϊάφας Χριστοκτόνος
εὐρίσκεται. Ἐὰν γὰρ ἔργοις πιστευθῆναι οὐ δύναται, ταῦτα
25 δόμασιν ἀσεβέσι πορίζεται.

ΤΙΣ΄.- ΚΑΛΛΙΜΑΧΩ ΚΟΜΗΤΙ

Περὶ καλῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων.

ἽΩσπερ διὰ τῆς τεκνογονίας σωθήσεται ἡ τῶν γονέων

314.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΠΕΛΑΓΙΟ

Πρὸς μοναχοὺς μετακινούμενους ἀπὸ τόπο σὲ τόπο.

«Στὸν Ἐφραΐμ φύτρωσαν λευκὰ μαλλιᾶ, ἀλλὰ αὐτὸς δὲν ἔβαλε μυαλό»⁵¹, γιατί ἦταν γεμᾶτος νεανικὰ πάθη. Καὶ σὲ σένα ἔχει συγκεντρωθεῖ ἐπάνω σου μεγάλος ἀριθμὸς χρόνων, ἀλλὰ τὸ φρόνημά σου εἶναι ἀκόμη ἀλύγιστο, ἀφοῦ ἀκόμα μετακινεῖσαι ἀπὸ μοναστήρι σὲ μοναστήρι καὶ ἐρευνᾷς τὰ τραπέζια ὄλων. Ἐὰν λοιπὸν σὲ ἐνδιαφέρει ἢ μυρωδιὰ τῶν ψητῶν καὶ τὰ καρυκεύματα τῶν φαγητῶν, καλῦτερα νὰ κολακεύεις τοὺς ἀρχοντες καὶ νὰ ψάχνεις τοὺς καπνοδόχους τῶν πόλεων. Γιατὶ ἐρημίτες ἄνθρωποι δὲν μποροῦν νὰ σὲ φιλοξενοῦν μὲ τέτοιο ἀρεστὸ τρόπο.

315.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΛΕΟΝΤΙΟ

Ἐὰν δὲν ὑπάρχει μερίδα ἢ κληρονομία γιὰ ὅποιον ἀγοράζει μὲ χρήματα τὸν μὴ ἐμπορεύσιμο θησαυρὸ τῆς ἱερωσύνης.

Ἐὰν ἀνέβηκες στὸ ἀξίωμα τῆς προστασίας τῆς Ἐκκλησίας χωρὶς τὴ θέλησή σου, ἐπειδὴ σὲ ὤθησαν σ' αὐτὸ οἱ ἀποφάσεις, τὸ ἐκκλησίασμα καὶ ὁ ἐπίσκοπος, θὰ ἔχεις βοηθὸ τὸν Θεό, ὁ ὅποιος θὰ εὐλογεῖ τὰ πάντα μπροστὰ σου, ὅσα βοηθοῦν τὴν πορεία πρὸς τὸν οὐρανὸ. Ἐὰν ὅμως ἀποκτήσῃς μὲ χρήματα, ὅπως διαδίδεται, τὸν μὴ ἐμπορεύσιμο θησαυρὸ καὶ θέλησῃς νὰ ἀποκτήσῃς τὴν ἱερωσύνη ὅπως ὁ Σίμων, δὲν ὑπάρχει γιὰ σένα οὔτε μερίδιο οὔτε κληρονομία σ' αὐτή. Ἀφήνοντας τὰ ἄλλα γιὰ συντομία, ἓνα μόνο θὰ ἀναφέρω, ὅτι ὁ Καϊᾶφας ἐξαγόρασε τὴν ἱερωσύνη του, ὅταν τὴ χρησιμοποίησε ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ. Ὁποῖος λοιπὸν ἐξαγοράζει τὴν ἱερωσύνη, γίνεται σὰν τὸν Χριστοκτόνο Καϊᾶφα· γιατί ἐκεῖνα ποὺ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τοῦ ἐμπιστευθοῦν ἐξαιτίας τῶν ἔργων του, αὐτὰ τὰ ἀποκτᾷ μὲ δῶρα ἀσεβῆ.

316.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟ

Γιὰ τὴν καλὴ ἀνατροφή τῶν παιδιῶν.

Ἐὕτως ἀκριβῶς τὸ ζευγάρι τῶν γονέων σώζεται μὲ τὴν τε-

ξυνωρίς, εἰ τῆς τῶν τέκνων ἐπιμελοῖτο ζωῆς, οὕτω καὶ ἐναντίων πειραθήσεται, εἰ ἀμελοῖή τῆς ἐκείνων φυλακῆς. Γελοῖον γὰρ ἂν εἶη, τοὺς μὲν πώλους εὐθύς ἐκ νεότητος πολλῆς ἀξιούσθαι φροντίδος, καὶ βαδίσματος ἕνεκα καὶ
 5 βρώσεως καὶ πόσεως καὶ πάσης εὐθύτητος, ὧν καὶ ἡ τιμὴ εὖωνος καὶ ἡ χρῆσις σύμμετρος καὶ ἡ φθορὰ σύντομος, ἄνθρώπους δέ, οὓς ὁ Θεὸς διέπλασε καὶ εἰκόνι οἰκεία ἐτίμησε καὶ πάλιν ἐν ἑαυτῷ ἀνεπλάσατο, καταλιμπάνειν ἀγερώχους καὶ ὡς ἂν τύχη φέρεσθαι πρὸς ἃ βούλονται
 10 καὶ ἡ εὐόλισθος νεότης οὐ νοεῖ. Εἰ ταῦτά σοι φαίνεται χρήσιμα, πάση φυλακῇ σεμνότητος ἀσφαλίζου τὰ τέκνα σου.

ΤΙΖ'.— ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ

Περὶ τοῦ τιμᾶν τὸν Κύριον ἐκ τῶν ἰδίων καρπῶν.

15 Καλῶς τὸν Κύριον τιμᾶς, ἡμῖν τῶν καρπῶν ἀπαρχόμενος καὶ δεκατῶν τὴν εὐφορίαν τῆς γῆς σου τῷ διδόντι. Ἦν πολλοῖς ἔξεις καιροῖς, νῦν μὲν τῶν ἐν χρεῖα σοι φυλάττουσαν τὴν αὐτάρκειαν, μετὰ ταῦτα δὲ τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην παρέχουσαν.

20 ΤΙΗ'.— ΛΟΥΚΑ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ

Παρακλητικὴ πρὸς συγχώρησιν μοναχοῦ.

Μοναχός τις πρὸς τὴν ἡμετέραν ἐσχατιὰν ἀπήντησε, σχῆμα τὸ τῆς τιμίας σου φέρων δεξιᾶς, καὶ ᾧ αὐτὸς οἶδας σφραγίζειν τοὺς ὑποφήτας σου. Ὅτου δὲ χάριν ἤκει ἠρό-
 25 μεθα, ἰκεσίαν δὲ εἶχε παρακληθῆναι παρ' ἡμῶν τὴν ἀγάπην σου συγγνώναι αὐτῷ ἐπὶ πταισμάτι βραχεῖ, ὃ ἐξ ἀγνοίας ὑπέμεινε. Εἰ τοίνυν μὴ ἐν συνηθείᾳ πταισμάτων

κνογονία⁵², ἂν φροντίζουν γιὰ τὴ ζωὴ τῶν παιδιῶν τους, ἔτσι θὰ δοκιμάσουν τὰ ἀντίθετα, ἂν ἀμελοῦν τὴν προστασία τους. Γιατὶ θὰ ἦταν γελοῖο, γιὰ τὰ πουλάρια βέβαια νὰ ἀξιῶνουμε, ἀμέσως μόλις γεννηθοῦν, πολλὴ φροντίδα καὶ γιὰ τὸ βᾶδισμα καὶ γιὰ τὸ φαγητὸ καὶ τὸ νερὸ καὶ γιὰ κάθε τι τὸ ἀναγκαῖο, ἂν καὶ βέβαια καὶ ἡ ἀξία τους εἶναι μικρὴ καὶ ἀγοράζονται εὐκόλα, καὶ ἡ χρῆση τους εἶναι ἀνάλογη καὶ ἡ ζωὴ τους σύντομη, ἐνῶ τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ἔπλασε καὶ τίμησε μὲ τὴ δική του εἰκόνα καὶ πάλι τοὺς ἀναδημιούργησε μὲ τὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτό, νὰ τοὺς ἀφήνουμε γεμάτους ἀλαζονεία καὶ νὰ περιφέρονται ἔτσι στὴν τύχη καὶ ὅπου θέλουν καὶ πρὸς ὅσα δὲν καταλαβαίνει ἡ νεότητα πού τόσο εὐκόλα παρασύρεται. Ἐὰν αὐτὰ σοῦ φαίνονται χρήσιμα, ἀσφάλιζε μὲ κάθε τρόπο τὰ παιδιά σου μὲ τὴ σεμνότητα.

317.– ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΕΡΜΙΝΟ

“Ὅτι πρέπει νὰ τιμᾶμε τὸν Κύριο ἀπὸ τοὺς καρπούς μας.

Μὲ καλὸ τρόπο τιμᾶς τὸν Κύριο, ξεχωρίζοντας τοὺς πρώτους καρπούς σου γιὰ μᾶς καὶ τὸ δέκατο ἀπὸ τὴν εὐφορία τῆς γῆς σου γιὰ ἐκεῖνον πού τοὺς δίνει. Μὲ αὐτὴ τὴν πράξη σου θὰ κερδίσεις πολλὰ χρόνια, γιατί σ’ αὐτὴ τὴ ζωὴ σοῦ ἔξασφαλίζει τὴν αὐτάρκεια σχετικὰ μὲ ὅσα ἔχεις ἀνάγκη, ἐνῶ στὴν ἄλλη ζωὴ θὰ σοῦ χαρίσει τὴν αἰώνια ἀπόλαυση.

318.– ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΛΟΥΚΑ

Παρακλητικὴ πρὸς συγχώρηση μοναχοῦ.

Κάποιος μοναχὸς ἔφθασε στὰ δικά μας ἀπομακρυσμένα μέρη, φέροντας τὸ σημάδι τῆς τίμιας δεξιᾶς σου, μὲ τὸ ὁποῖο σὺ γνωρίζεις νὰ σφραγίζεις τοὺς μαθητές σου. “Ὅταν τὸν ρωτήσαμε γιὰ ποιὸ λόγο ἦρθε, ἀπάντησε ὅτι ζητοῦσε νὰ παρακαλέσουμε τὴν ἀγάπη σου νὰ τὸν συγχωρήσεις γιὰ κάποιον μικρὸ παράπτωμα στὸ ὁποῖο ὑπέπεσε ἕξαιτίας τῆς ἀγνοίας του.” Ἄν λοιπὸν δὲν συνηθίζει νὰ διαπράττει παραπτώματα, περιφρο-

ἐγένετο πολλάκις ἐξυθρίσας εἰς μετάγνωσιν καὶ δραπετεύειν δι' εὐκολίαν γαστρὸς ἢ γνώμης μεμάθηκε, πάρασχε αὐτῷ δι' ἡμᾶς τὴν συγχώρησιν. Εἰ δὲ τοιοῦτός ἐστιν, οἷος μηδὲν ἐκ τῆς συγγνώμης βελτιωθῆναι, μηδὲ τῶν ἡμετέρων 5 γραμμάτων ἀπόνηται, ἀλλ' ἔξω τῆς τῶν ἀδελφῶν γαλήνης καθίσεται, μὴ κυμάτων φλεγμονὰς καὶ δινήσεις τοῖς ἡσυχάζουσιν ἤθεσιν αὐτῶν ἐπεγείρη. Τοῦτο γὰρ καὶ ὁ νόμος ἡμῖν παραβολικῶς ὑποτίθεται, ἔξω τῆς παρεμβολῆς τοὺς λεπρῶντας ἐκπέμπων.

10 **ΤΙΘ'.**— ΔΩΡΟΘΕΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ
Περὶ γέλωτος.

Εἰ τύπος ἱερεὺς τοῦ ποιμνίου καὶ φῶς τῆς ἐκκλησίας ὠνομάσθη καὶ ὑπάρχει, ἀνάγκη τοῖς ἡθεσιν αὐτοῦ συνεκτυποῦσθαι τὸ ὑπήκοον ὡς σημάντρῳ κηρόν. Εἰ τοίνυν 15 φῶς εἶναι βούλει, μίσει τὴν εὐτραπελίαν καὶ τὴν περιφορὰν τοῦ γέλωτος, ἵνα μὴ πολλοὺς διδάξης ἀτακτεῖν. «Ἱερεὺς γὰρ ἄγγελος Κυρίου παντοκράτορός ἐστιν», ἄγγελος δὲ οὐκ ἐπίσταται γέλωτα, ἐμφόβως τῷ Θεῷ λειτουργῶν.

20 **ΤΚ'.**— ΘΑΛΑΣΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ
Εἰς τό, «Μὴ τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς Ἡσαῦ».

Ἀκριδῶς ἐπιστάμενος, ὅτι ὁ κόρος τίκτει τὰ πάθη καὶ ἢ γαστριμαργία σύρει πρὸς τὰς λαγνεῖας, περιπτῶς, οἶμαι, ἠρώτησας τό, «Μὴ τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς Ἡσαῦ», ὅποι- 25 αν ἔχει ἐπίλυσιν, τῆς Γραφῆς προδότην αὐτὸν ἐλεγχούσης τῶν τῆς μήτρας πρεσβείων διὰ κόρον κοιλίας. Δείξασα γὰρ αὐτὸν γαστριμαργον, ἠρκέσθη συναποδείξαι καὶ πόρνον καὶ βέβηλον.

53. Λευϊτ. 13, 1-14, 20.

55. Ματθ. 5, 14. Φιλipp. 2, 15.

54. Α' Πέτρ. 5, 3.

56. Μαλ. 2, 7.

57. Ἐβρ. 12, 16.

νώντας πολλές φορές τὴ μετάνοια, καὶ δὲν ἔμαθε νὰ φεύγει γιὰ νὰ διευκολύνει τὴ λαιμαργία ἢ τὴν ἐπιθυμία του, συγχώρεσέ τον γιὰ χάρη μου. Ἐάν ὅμως εἶναι τέτοιος ποὺ δὲν θὰ βελτιωθεῖ καθόλου μὲ τὴ συγχώρεση, οὔτε θὰ ὠφεληθεῖ ἀπὸ τὶς δικές μου ἐπιστολές, ἅς μείνει ἔξω ἀπὸ τὴ γαλήνη τῆς ἀδελφότητος, γιὰ νὰ μὴν προκαλέσει προσβολές κυμάτων καὶ ἀναταράξεις στὰ ἤρεμα ἤθη τους. Γιατὶ αὐτὸ ἀκριδῶς μᾶς ὑποδεικνύει καὶ ὁ νόμος μὲ παραβολικὸ τρόπο νὰ κάνουμε, διώχνοντας τοὺς λεπρούς ἔξω ἀπὸ τὴν κοινότητα⁵³.

319.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΔΩΡΟΘΕΟ

Γιὰ τὸ γέλιο.

Ἐάν ὁ ἱερέας, ποὺ ὀνομάστηκε εἰκόνα τοῦ ποιμνίου⁵⁴ καὶ φῶς τῆς Ἐκκλησίας⁵⁵, εἶναι τέτοιος στὴν πραγματικότητα, τότε εἶναι ἀνάγκη στὴν ἠθική του συμπεριφορὰ νὰ ἀντανაკλᾶται καὶ τὸ ποιμνιό του, ὅπως ἡ σφραγίδα στὸ κερί. Ἐάν θέλεις λοιπὸν νὰ εἶσαι φῶς, νὰ μισεῖς τὶς ἀστειότητες καὶ νὰ ἀποφεύγεις τὴ συμπεριφορὰ ποὺ προξενεῖ γέλια, γιὰ νὰ μὴ μάθεις σὲ πολλοὺς νὰ ἀτακτοῦν. Γιατὶ «ὁ ἱερέας εἶναι ἄγγελος τοῦ Κυρίου τοῦ Παντοκράτορα»⁵⁶, καὶ ὁ ἄγγελος δὲν γνωρίζει τὸ γέλιο, γιατί ὑπηρετεῖ τὸν Θεὸ μὲ φόβο.

320.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ

Στὸ χωρίο· «Μήπως ὑπάρχει κάποιος πόρνος ἢ βέβηλος σὰν τὸν Ἡσαῦ».

Γνωρίζοντας μὲ ἀκρίβεια ὅτι ὁ κορεσμός γεννᾷ τὰ πάθη καὶ ἡ γαστριμαργία ὀδηγεῖ σὲ σαρκικὲς ἀπολαύσεις, νομίζω ὅτι ἦταν περιττὴ ἡ ἐρώτησή σου γιὰ τὴ σημασία τοῦ χωρίου· «Μήπως ὑπάρχει κάποιος πόρνος ἢ βέβηλος σὰν τὸν Ἡσαῦ»⁵⁷, καθόσον ἡ Γραφή τὸν ἐλέγχει ὡς προδότη τῶν πρωτοτοκίων ἑξαιτίας τοῦ κορεσμοῦ τῆς κοιλιᾶς του. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸν ἔδειξε γαστριμαργο, θεώρησε ἀρκετὸ νὰ ἀποδείξει ὅτι ἦταν καὶ πόρνος καὶ ἀσεβής.

ΤΚΑ'.- ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Εἰς τό, «Εἰς τὰς πρωίας ἀπέκτεινον πάντας
τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς».

«Εἰς τὰς πρωίας ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς
5 τῆς γῆς», λέγων ὁ Ψαλμωδός, τὸ ἀκριβές καὶ ἀπλανές καὶ
νηφάλιον τῆς δίκης παρίστησιν, ὅτι οὔτε θυμός, οὔτε μέθη
τὴν ἀναίρεσιν ὑπετίθετο. Ὁ μὲν γάρ, εἰ καὶ τῇ χθὲς ἡμέρα
παρῶξυνεν, ἀλλὰ διὰ μήκους τῆς νυκτὸς ἐμαλάσσετο, ἢ
δέ, εἰ καὶ ὀψίας πολλὴ προσεγένετο, διὰ τοῦ ὕπνου ἱκανῶς
10 ἐλεπτύνετο. Καθαρὰ οὖν, καὶ χειρὶ καὶ γνώμῃ, κατὰ τῶν
εἰς Θεὸν ἁμαρτανόντων ἐξωπλιζόμεν.

ΤΚΒ'.- ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ

Ὅτι οὐ δεῖ μετὰ ἀμαθοῦς λογομαχεῖν.

Ὡσπερ οὐκ ἀσφαλὲς μετὰ μαχίμου διοδεύειν ἀοίκη-
15 τον, οὔτως οὐκ εὐχερὲς πρὸς ἀμαθῆ λόγους κινήσαι παι-
δεύσεως Ὁ μὲν γάρ πάσῃ τῇ δυνάμει χρήσεται ἐπ' ἐρή-
μου, εἴ τι τῶν οὐκ αὐτῷ προσφιλῶν λεχθείῃ ἢ πραχθείῃ, ὁ
δέ, εἰ μὴ πάντα πρὸς τὴν αὐτοῦ λαλεῖται ἀπαιδευσίαν,
πάντας ἐκκρίνει τῆς οἰκουμένης καὶ λόγους φιλοσόφους
20 καὶ ἄνδρας φιλαρέτους. Φιλεῖ γάρ, ὡς τὰ πολλά, ἀνδρίζε-
σθαι ἢ ἀλογία, καὶ νῦν εὐρήσεις αὐτὴν πανταχοῦ προε-
στῶσαν. Οὔτε γάρ ἐκκλησίαν ἄνευ αὐτῆς, οὔτε τὴν πολι-
τείαν, οὔτε αὐτὴν τὴν βασιλείαν ἔξω ταύτης ἰδοῖς διοικου-
μένην, ἀφ' ὧν καὶ τὰ κακὰ πλεονάζει καὶ δουλοπρέπεια τὸ
25 πανταχόσε περιεζώσατο κράτος. Φέρε τοίνυν τὸν ἀλόγι-
στον γενναίως, ἐπειδὴ ἡδέως ἀνέχῃ τῶν ἀφρόνων, φρόνι-
μος ὧν ἐν Κυρίῳ.

ΤΚΓ'.- ΚΥΡΙΛΛΩ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩ

Περὶ σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου.

30 Πολλαὶ μὲν μαρτυρίαι γραφικαί, πολλαὶ δὲ θεωρίαι

321.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟ

Στὸ χωρίο· Κάθε πρωὶ παρέδινα στὸ θάνατο ὅλους τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς».

Λέγοντας ὁ ψαλμωδός, «Κάθε πρωὶ παρέδιδα στὸ θάνατο ὅλους τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς»⁵⁸, δηλώνει τὴν ἀκριβεία, τὴν ὀρθότητα καὶ τὴ νηφαλιότητα μὲ τίς ὁποῖες ἐπιβαλλόταν ἢ τιμωρία, καὶ ὅτι δὲν ὑπαγορευόταν ὁ φόνος οὔτε ἀπὸ θυμό, οὔτε ἀπὸ μέθη. Γιατὶ ὁ θυμός, ἂν καὶ τὸν ἐρέθιζε τὴν προηγούμενη ἡμέρα, ὅμως μαλάκωνε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς νύχτας, ἐνῶ ἡ μέθη, ἂν καὶ ἐκδηλωνόταν μεγάλη νωρὶς τὸ πρωί, ὅμως μετριαζόταν ἱκανοποιητικὰ μὲ τὸν ὕπνο. Μὲ καθαρὸ λοιπὸν χέρι καὶ σκέψη ὀπλιζόμενοι ἐναντίον ὅσων ἁμαρτάνουν στὸν Θεό.

322.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

“Ὅτι δὲν πρέπει νὰ λογομαχοῦμε μὲ ἁμαθῆ.

“Ὅπως ἀκριβῶς δὲν εἶναι ἀσφαλὲς νὰ βαδίζει κανεὶς σὲ ἓνα ἀκατοίκητο μέρος μὲ κάποιον φιλόνηκο, ἔτσι δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ἀπευθύνει κανεὶς διδακτικὲς συμβουλὲς σὲ ἁμαθῆ. Γιατὶ ὁ φιλόνηκος θὰ χρησιμοποιοῦσιν ὅλη τὴ δύναμή του ἐκεῖ στὴν ἐρημιὰ, ἂν λεχθεῖ ἢ γίνεῖ κάτι ποὺ δὲν τοῦ ἀρέσει, ἐνῶ ὁ ἁμαθῆς, ἂν δὲν λέγονται ὅλα σύμφωνα μὲ τὴν ἀπαιδευσίαν του, ἀπορρίπτει τὰ πάντα πάνω στὴ γῆ, καὶ φιλοσοφημένα λόγια καὶ ἐνῶρετους ἄνδρες. Γιατὶ ἀρέσκειται, συνήθως, ἡ ἀνοησία νὰ παριστάνει τὸ παλλικάρη, καὶ θὰ βρεῖς αὐτὴν τώρα νὰ προεξάρχει παντοῦ. Γιατὶ χωρὶς αὐτὴν οὔτε ἡ ἐκκλησία θὰ δεῖς νὰ διοικεῖται, οὔτε ἡ πολιτεία, οὔτε ἡ βασιλεία, καὶ ἕξαιτίας αὐτῶν προκλήθηκαν πολλὰ κακὰ καὶ ἡ δουλοπρέπεια ἔχει ζώσει τὸ κράτος ἀπ’ ἄκρη σ’ ἄκρη. Νὰ ὑπομένεις λοιπὸν τὸν ἄμυαλο μὲ γενναιότητα, ἐπειδὴ μὲ εὐχαρίστηση ἀνέχεσαι τοὺς ἀνόητους, σὰν φρόνιμος μὲ τὴ χάρη τοῦ Κυρίου ποὺ εἶσαι.

323.- ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΚΥΡΙΑΛΟ

Γιὰ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Πολλὲς βέβαια γραφικὲς μαρτυρίαι καὶ πολλὲς θεωρητικὲς

πρακτικαὶ τὸν ἀληθῆ τῆς τοῦ Κυρίου σαρκώσεως λόγον
 τρανοῦσιν ἀσφαλῶς, εἰ καὶ τῆς ἡμετέρας διανοίας καὶ
 γλώσσης ἀνώτερόν ἐστι τὸ μυστήριον. Ὅτι δὲ ὁ ἀληθινὸς
 καὶ ἐπὶ πάντων Θεὸς ἄνθρωπος γέγονεν ἀληθῶς, οὔτε ὁ
 5 ἦν τραπεὶς καὶ ὁ οὐκ ἦν προσλαβὼν, ἐκ φύσεων δυοῖν ὁ
 εἷς ὑπάρχων Υἱὸς, ἀναρχος καὶ ἀπέραντος, πρόσφατος
 καὶ αἰδῖος, οὐδ' ἂν αὐτὸς ἀρνηθείης, πλείστας ἔχων τοῦ
 ἁγίου πατρὸς ἡμῶν μεγάλου Ἀθανασίου περὶ τούτων
 συναινέσεις, ἀνθρώπου τὰ θεία ὑπερφυῶς ἐμβατεύσαν-
 10 τος

ΤΚΔ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ τοῦ μιμεῖσθαι τοὺς ἀγῶνας τῶν μεγάλων
 ἁγίων ἀθλητῶν.

Χρῆ σε, θαυμάσιε, ἄτρεπτον μένειν αἰεὶ, οὔτε φόβῳ
 15 προδιδόντα τὰ οὐράνια, οὔτε σαυτῷ ἐναντίον φαινόμενον.
 Εἰ γὰρ τὰ νῦν γεγραμμένα σοι τοῖς προτέροις ἀντεξετά-
 σεως, ἢ κολακείας φανήσῃ ὑπεύθυνος, ἢ εὐχερείας διάκο-
 νος, κενῆς μὲν δόξης ἠττώμενος, τῶν μεγάλων δὲ ἁγίων
 ἀθλητῶν τοὺς ἀγῶνας οὐ μιμησάμενος, οἷ τὸν ἅπαντα βί-
 20 ον ἐπ' ἀλλοτρίας κακουχεῖσθαι ὑπέμειναν, ἢ κακόδοξον
 φρόνημα κἂν μέχρις ὧτων εἰσδέξασθαι.

ΤΚΕ'.- ΚΥΡΩ ΝΕΩ ΜΟΝΑΧΩ

Περὶ ἐγκρατείας γλώσσης.

Νόμος φιλοσοφίας ἀσφαλοῦς, ὄρος ἀγνείας ἀκριβοῦς,
 25 τῷ θεοφόρῳ Παύλῳ διώριστα, νεκρῶσαι πάντα τὰ μέλη
 τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. Εἰ τοίνυν ἔπεσθαι βούλει τοῖς δόγμασιν
 αὐτοῦ, εἴη δὲ πάντως, εἰ τὸ ἀσκεῖν θέλεις, χαλίνωσον τῆς

ἀναλύσεις ἐξηγοῦν μὲ ἀσφάλεια τὴν ἀληθινὴν διδασκαλίαν γιὰ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου, ἃν καὶ βέβαια τὸ μυστήριον εἶναι ἀνώτερον καὶ ἀπὸ τῆ σκέψης καὶ ἀπὸ τῆ γλώσσα μας. "Ὅτι λοιπὸν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ποὺ κυβερονᾷ τὰ πάντα ἐγένετο ἀληθινὸς ἄνθρωπος, χωρὶς νὰ ἀλλάξει αὐτὸ ποὺ ἦταν καὶ νὰ προσλαμβάνοντας αὐτὸ ποὺ δὲν ἦταν, ὁ Υἱός, ποὺ εἶναι ἕνας καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φύσεις, καὶ εἶναι χωρὶς ἀρχὴ καὶ χωρὶς τέλος, τωρινὸς καὶ αἰώνιος, οὔτε ἐσὺ θὰ μπορούσες νὰ τὸ ἀρνηθεῖς, ἔχοντας γι' αὐτὰ πάρα πολλές σύμφωνες ἀπόψεις τοῦ ἁγίου πατέρα μας μεγάλου Ἀθανασίου, ἀνθρώπου ποὺ μελέτησε τὰ θεῖα πράγματα μὲ τρόπο ποὺ ὑπερβαίνει τὸν ἀνθρώπινο νοῦ.

324.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ὅτι πρέπει νὰ μιμούμαστε τοὺς ἁγῶνες
τῶν μεγάλων ἁγίων ἀθλητῶν.

Πρέπει, θαυμάσιε, νὰ μένεις πάντοτε ἀτρεπτος, καὶ οὔτε ἀπὸ φόβον νὰ προδίδεις τὰ οὐράνια, οὔτε νὰ φαίνεσαι ὅτι ἐναντιώνεσαι στὸν ἑαυτό σου. Γιατί, ἃν ὅσα σοῦ γράφω τώρα τὰ ἀντιπαραβάλλεις μὲ τὰ προηγούμενα, ἢ θὰ φανεῖς ὑπόλογος κολακείας, ἢ ὑπηρέτης τῆς ἐπιπολαιότητος, ἀφοῦ ἔχεις νικηθεῖ ἀπὸ τὴν ματαιοδοξίαν χωρὶς νὰ ἔχεις ἀκολουθήσει τὸ παράδειγμα τῶν ἁγίων τῶν ἀγίων καὶ μεγάλων ἀθλητῶν, οἱ ὅποιοι προτίμησαν νὰ ὑπομείνουν σ' ὀλόκληρη τὴ ζωὴ τους κακουχίες στὴν ἐξορία, παρὰ νὰ ἐπιτρέψουν τὴν κακόδοξον διδασκαλίαν νὰ φθάσει ἔστω καὶ μέχρι τ' αὐτιά τους.

325.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΟ, ΤΟΝ ΝΕΟ ΜΟΝΑΧΟ

Γιὰ τὴν ἐγκράτεια τῆς γλώσσας.

Ὡς νόμος γιὰ ἀσφαλῆ θεολογία καὶ κανόνας γιὰ τὴν ἀκριβείαν τῆς ἀγνότητος ὀρίστηκε ἀπὸ τὸν θεοφόρον Παῦλον ἡ νέκρωσις ὅλων τῶν γήινων μελῶν⁹⁹. "Ἄν λοιπὸν θέλεις νὰ ἀκολουθεῖς τοὺς ὀρισμοὺς αὐτοῦ, καὶ ὀπωσδήποτε θέλεις, ἃν ἐπιθυμεῖς τὴν ἀσκησιν, βάλε γρήγορα χαλινάρι στὴ γλώσσα σου.

γλώσσης τὸ ταχύ. Τὸ μείζον γὰρ ἀπάντων τῶν γηϊνῶν με-
λῶν γλῶσσα, ὡς δυσκάθεκτός ἐστιν.

ΤΚΣ'.— ΙΩΑΝΝΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ

Προτροπή πρὸς ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς κακίας.

5 Παῦσαι λοιπὸν, Ἰωάννη, τῆς παντολμίας. Βλέψον
πρὸς τὴν μεγάλην καὶ δυσέκλυτον τῶν ἔργων σου κακίαν.
Ἦ ὡς ὀπλίτης νόμιμος καὶ στρατιώτης ἔνθεσμος πρὸς τὰς
μάχας τῶν βαρβάρων τασσόμενος, ἢ ὡς δημότης εὐτα-
κτος ἐν ἄστει φαινόμενος καὶ πρεπόντως ἀναστρεφόμε-
10 νος.

ΤΚΖ'.— ΤΩ ΑΥΤΩ

Ἑομοία.

Οἰκίσκοις, ὡς ἔγνω, ἐπέρχη μοναχῶν, καὶ δράγματα
ἀρπάξεις γεωργῶν, πρὸς τὸ ληΐζεσθαι τούτους, καὶ δόγμα
15 φαῦλον κατηχῶν, καὶ τούτου στερωῶς ὑπερμαχῶν. Ἄθρει
τοίνυν, μὴ τινος σάλου πειραθῆς καὶ πῆρῳσιν δικαίαν
ὑποστῆς, ἐνταῦθα μὲν τυφλώσει παιδευόμενος, ἐκεῖσε δὲ
πυρὶ φυλαχθησόμενος

ΤΚΗ'.— ΑΝΑΤΟΛΙΩ

20 Περὶ βλασφημίας, θυμοῦ καὶ ὀργῆς.

Τοσοῦτον βλασφημίας κραυγὴ καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ
διενήνοχεν, ὅτι προτέραν ταύτης ἐκείνην ὁ μέγας καὶ με-
γαλόφρων τέθεικε Παῦλος. Ὅτι δὲ βλάσφημος ὁ εἰς Θεὸν
ἐξυθρίζων καὶ εἴρηται καὶ νενόηται, οὐδεὶς ἠγνόησέ ποτε.
25 Εἰ τοίνυν τὴν χείρονα τῆς βλασφημίας κέκτησαι ὀργὴν,
δι' ἧς πάντα εἰσχωμάζει τὰ φαῦλα τῷ βίῳ, ἢ ταύτην κατὰ-
λιπε, ἢ μὴ ἄλγε καλούμενος βλάσφημος.

Καθόσον τὸ μεγαλύτερο καὶ ἰσχυρότερο ἀπὸ ὅλα τὰ γήινα μέλη εἶναι ἡ γλῶσσα, γιὰτὶ δύσκολα συγκρατεῖται.

326.- ΣΤΟΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ ΙΩΑΝΝΗ

Προτροπὴ πρὸς ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν κακία.

Σταμάτησε λοιπὸν, Ἰωάννη, τὴ θρασύτητά σου. Στρέψε τὸ βλέμμα σου πρὸς τὴ μεγάλη καὶ δυσκολοθεράπευτη κακία τῶν ἔργων σου. Ἡ παρατάξις σὺς μάχες κατὰ τῶν βαρβάρων ὡς κανονικὸς ὀπλίτης καὶ σωστὸς στρατιώτης, ἢ μεῖνε στὴν πόλιν ζώντας ὡς νομοταγῆς πολίτης καὶ μὲ τὴν πρέπουσα συμπεριφορά.

327.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Κάνεις ἐπιδρομές, ὅπως ἔμαθα, στὰ κατοικητήρια τῶν μοναχῶν καὶ ἀρπάζεις τὰ δεμάτια τῶν γεωργῶν, μὲ σκοπὸ τὴ λεηλασία αὐτῶν, διδάσκοντας ἔτσι μία κακὴ ἀρχὴ καὶ ὑπερασπιζόμενος αὐτὴν μὲ δύναμη. Πρόσεξε λοιπὸν μὴπως δοκιμάσεις κάποια ταραχὴ καὶ ὑποστῆς δίκαιη βλάβη, ἐδῶ βέβαια τιμωρούμενος μὲ τύφλωση, καὶ ἐκεῖ διατηρούμενος γιὰ τὴ φωτιά.

328.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΤΟΛΙΟ

Γιὰ τὴ βλασφημία, τὸν θυμὸ καὶ τὴν ὀργή.

Τόσο πολὺ ἡ κραυγὴ, ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ διαφέρουν ἀπὸ τὴ βλασφημία, ὥστε ὁ μεγάλος Παῦλος καὶ γνώστης τῶν μεγάλων μυστηρίων ἀναφέρει ἐκεῖνες πρὶν ἀπὸ αὐτήν⁶⁰. Τὸ ὅτι ἐκεῖνος ποὺ φέρεται μὲ αὐθάδεια πρὸς τὸν Θεὸ καὶ λέγεται καὶ θεωρεῖται ὡς βλάσφημος, δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποὺ νὰ μὴν τὸ γνόρισε ποτέ. Ἄν λοιπὸν κατέχεις τὴν ὀργή, ποὺ εἶναι χειρότερη ἀπὸ τὴ βλασφημία, ἀπὸ τὴν ὁποία εἰσχωροῦν στὴ ζωὴ μας ὅλα τὰ κακά, ἢ ἐγκατέλειπέ την, ἢ μὴν ταραξέσαι ὅταν σὲ ὀνομάζουν βλάσφημο.

60. Ἐφ. 4, 31.

ΤΚΘ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ ἀκρασίας γλώττης καὶ λοιδορίας.

Τινές σε γλώσσαν ἔχειν ἀκρατῆ κωμφοδοῦσι, καὶ τῶν
πηγῶν τῆς λοιδορίας ὑπάρχειν ποταμόν, τὰ ἐκείνης δαψι-
5 λῶς καὶ δεχόμενον καὶ ἐρευγόμενον ῥεύματα, ἅπερ εἰς
θάλασσαν ἐμβάλλει τιμωρίας Ἦν, εἰ θέλεις ἐκφυγεῖν, τῶν
ζώντων μᾶλλον ναμάτων τὸ φρέαρ ἐξερεύνησον, ὅπερ
χαρίζεται καὶ τὸ μηκέτι δίψαν, καὶ τῇ γλώσση ὀρέγει φυ-
λακὴν, μὴ εἰς λόγους ἐκκλίνειν πονηρίας

10

ΤΛ'.- ΔΙΔΥΜΩ

Εἰς τό, «Οὐκ ἐκρύβη τὸ ὄστοῦν μου».

Τὴν αἰτίαν τῆς παραβάσεως τοῦ προπάτορος ὁ μέγας
Δαυὶδ ἐν ψαλτηρίῳ ἀνακρουόμενος καὶ πρὸς συγχώρησιν
αὐτῆς τὸν Δεσπότην ἐξιλεούμενος, καὶ τὴν ἄφυκτον τοῦ
15 Θεοῦ γνῶσιν ἐσήμανε, καὶ τὴν μετὰ τὸ πταῖσμα τοῦ Ἀδάμ
εὐγνωμοσύνην ἐδήλωσεν, «οὐκ ἐκρύβη», λέγων, «τὸ ὄ-
στοῦν μου ἀπὸ σοῦ, ὃ ἐποίησας ἐν κρυφῇ». Οὐκ ἔλαθέ σε,
φησί, τῆς γυναικός μου ὁ ὄλισθος, ἦν ἐκ τοῦ ὀστέου μου
λεληθότως ἐποίησας, ὕπνω βαρεῖ εὐνάσας με, ἀλλ' ἔγνωσ
20 τὰ ἡμέτερα κρύφια, ὃ ἐκείνην κρυφίως ὑποστησάμενος

ΤΛΑ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Τί ἐστι, «Τὸ ἀκατέργαστόν μου εἶδον
οἱ ὀφθαλμοί σου».

Ἀγχίνους ὦν καὶ συνετῶς ἐρευνῶν, οὐδὲν δύνασαι ἀ-
25 γνοεῖν. Πάντα γὰρ καλῶς ἀθροίσας ἐν νεότητι, ἔχεις ἐν
γῆρει ἀνάπανσιν. «Τὸ ἀκατέργαστόν μου εἶδοσαν οἱ ὀ-
φθαλμοί σου». Τὸ μήπωπραχθέν μοι, φησὶν, ὃ Ἀδάμ ὡς

61. Πρὸβλ. Ἰω. 4, 14.

63. Ψαλμ. 138, 15.

62. Ψαλμ. 140, 4.

64. Γεν. 2, 21-22.

329.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὴν ἀκράτεια τῆς γλώσσας καὶ τὴν ὑβριολογία.

Κάποιοι σὲ κατηγοροῦν ὅτι ἔχεις ἀσυγκράτητη γλώσσα καὶ ὅτι εἶσαι ποτᾶμι τῶν πηγῶν τῆς ὑβριολογίας, ποὺ δέχεται καὶ ἐκβάλλει μὲ ἀφθονία τὰ ρεύματά της, τὰ ὅποια καταλήγουν στὴ θάλασσα τῆς τιμωρίας, τὴν ὅποια ἂν θέλεις νὰ ἀποφύγεις, ψάξε νὰ βρεῖς μᾶλλον τὸ πηγᾶδι τῶν ζωντανῶν ναμάτων⁶¹, τὸ ὅποιο χαρίζει καὶ τὴν παντοτινὴ ἐξάλειψη τῆς δίψας, καὶ προφυλλάσσει τὴ γλώσσα ἀπὸ τὸ νὰ μὴν ξεφύγει σὲ πονηρὰ λόγια⁶².

330.- ΣΤΟΝ ΔΙΔΥΜΟ

Στὴ ρήση· «Δὲν κρύφθηκε τὸ κόκκαλό μου».

Ψάλλοντας στὸ ψαλτήριον τὴν αἰτία τῆς ἁμαρτίας τοῦ προπάτορα ὁ μέγας Δαβὶδ καὶ ἱκετεύοντας τὸ Δεσπότη νὰ τοῦ τὴ συγχωρήσει, καὶ τὴν παντογνωσία τοῦ Θεοῦ ὑποδήλωσε, ἀπὸ τὴν ὅποια τίποτε δὲν ξεφεύγει, καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ Ἄδὰμ μετὰ τὸ ἁμάρτημα δήλωσε, λέγοντας· «Δὲν κρύφτηκε τὸ κόκκαλό μου ἀπὸ σένα, αὐτὸ ποὺ δημιούργησες κρυφά»⁶³. Δὲν ξέφυγε, λέγει, ἀπὸ τὴν προσοχὴ σου τὸ σφάλμα τῆς γυναίκας μου, τὴν ὅποια δημιούργησες χωρὶς νὰ γνωρίζω ἀπὸ τὸ κόκκαλό μου, ἀφοῦ μὲ ἔριξες σὲ βαθὺ ὕπνο⁶⁴, ἀλλὰ γνωρίζεις ὅλα μου τὰ μυστικά, ἐσὺ ποῦ δημιούργησες ἐκείνη στὰ κρυφά.

331.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Τί σημαίνει ἡ ρήση, «Τὸ ἀκατέργαστό μου εἶδαν τὰ μάτια σου».

Ἐπειδὴ εἶσαι βαθύνους καὶ μελετᾶς μὲ σύνεση, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγνοεῖς τίποτε· γιατί, ἀφοῦ τὰ συγκέντρωσες ὅλα σωστά, ὅταν ἦσουν νέος, ἀναπαύεσαι τώρα στὰ γηρατειά σου. «Αὐτὸ ποὺ δὲν ἔκανα ἀκόμη, τὸ γνωρίζουν τὰ μάτια σου»⁶⁵. Αὐτὸ ποὺ δὲν ἔπραξα ἀκόμη, λέγει ὁ Ἄδὰμ, ἐσὺ τὸ βλέπεις σὰ

65. Ψαλμ. 138, 16.

ἤδη τελεσθὲν καθορᾶς, καὶ τοὺς τέως μὴ τεχθέντας, ὡς ἤδη τεχθέντας ἐπίστασαι. Δύναται δὲ νοῆσαι καὶ διχῶς· Τὸ ἄκακον καὶ ἀπόνηρον καὶ ἀνεξέργαστόν μου (ἔργον γὰρ ἢ περίνοια λέγεσθαι φιλεῖ), εἶδοσαν οἱ ὀφθαλμοί σου 5 καὶ ἐπὶ τῷ βιβλίῳ σου πάντες γραφήσονται. Καὶ οὐκ ἔστι, φησὶν, ὃ μὴ συνιεῖς, ἢ λανθάνει σε, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα γινώσκεις, καὶ τὸ ἄκακόν μου οἶδας, ὅπως ἀγνοία ἠπάτημαι, καὶ τῷ ἀλήστῳ τῆς μνήμης σου πάντες οἱ λογισμοί μου ἐνοσημαίνονται.

10

ΤΛΒ'— ΕΥΣΤΑΘΙΩ

Περὶ Εὐσεβίου ἐπισκόπου.

«Ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἢ κακία αὐτῆς», ὁ Δεσπότης ἔφη Χριστός, ἐπειδὴ καὶ μιᾶς ἡμέρας κᾶκωσις ἐπιλησμονὴν πολλῆς εὐφροσύνης ποιεῖ. Ἦρκει καὶ καθ' ἑαυτὸν ὁ χρη- 15 στὸς τῶν ἐπισκόπων Εὐσέβιος πᾶσαν πληρῶσαι τὴν Ἐκκλησίαν συγχύσεως, ἐπειδὴ δὲ καὶ τῆς σῆς κακοθελείας ἐπέτυχε, πᾶσαν τὴν οἰκουμενικὴν ταράξει ἐπαρκεῖ εὐταξίαν. Εὐχὴ τοίνυν ἐστὶν ἱερατικοῖς ἅπασι καὶ τῷ κοινῷ τοῦ λαοῦ καὶ τοῖς κατὰ μόνας ἀγωνιζομένοις θεράπουσι τοῦ 20 Θεοῦ, ἢ διαξευχθῆναι τὴν σὴν σκαιότητα τῆς ἐκείνου πονηρίας, ἢ μεταβληθῆναι ἀμφοτέρως εἰς χρησιότητα καὶ κοινωνικὴν πολιτείαν, ἢ ἀμεῖψαι τὴν μακροθυμίαν εἰς ἀυστηρίαν, καὶ ἀξίαις ὑμᾶς ἀνταμεΐψασθαι ταῖς παιδείαις, ὧν τε πεπράχατε, ὧν τε βουλευέσθε, ὧν τε ἀσεβῶς ἀλλή- 25 λους συνέρχεσθε.

ΤΛΓ'— ΖΩΣΙΜΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

Περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως.

Κρίνειν τά τε τῶν ὑβρεων, τά τε τῶν κολάσεων μεγέθη οἱ ἄνθρωποι τῷ πλήθει τῶν συνειδότην εἰώθασιν. Τὰς γὰρ

νά ἔχει ἤδη γίνει, καὶ αὐτοὺς ποὺ δὲν ἔχουν γεννηθεῖ, τοὺς γνωρίζεις σὰ νὰ εἶναι γεννημένοι. Μπορεῖ ὅμως νὰ ἐννοηθεῖ καὶ μὲ ἄλλο τρόπο· Τὴν ἀκακὴ καὶ ἀπόνηρη καὶ ποὺ δὲν ἔγινε ἀκόμη πράξη σκέψη μου (γιατὶ ἡ περίνοια (σκέψη) ἀγαπᾶ νὰ ὀνομάζεται ἔργο) τὴ γνωρίζουν τὰ μάτια σου καὶ στὸ βιβλίο σου θὰ γραφοῦν ὅλοι. Καὶ δὲν ὑπάρχει κάτι, λέγει, ποὺ δὲν τὸ γνωρίζεις ἢ σοῦ διαφεύγει, ἀλλὰ καὶ τὰ μελλοντικὰ γνωρίζεις, καὶ τὴν ἀκακία μου γνωρίζεις, καὶ ὅτι ἔξαπατήθηκα ἕξαιτίας τῆς ἀγνοίας μου, καὶ ὅλες οἱ σκέψεις μου εἶναι χαραγμένες στὴ μνήμη σου, ποὺ ποτὲ δὲν ξεχνᾶ.

332.— ΣΤΟΝ ΕΥΣΤΑΘΙΟ

Γιὰ τὸν ἐπίσκοπο Εὐσέβιο.

«Ἄρκετὴ γιὰ τὴν ἡμέρα ἡ κούρασή της», εἶπε ὁ Δεσπότης Χριστός⁶⁶, ἐπειδὴ ἡ κούραση μιᾶς μόνης ἡμέρας μπορεῖ νὰ γίνῃ αἰτία νὰ ξεχαστεῖ πολλὴ χαρὰ. Ἄρκοῦσε καὶ μόνος του ὁ καλὸς ἐπίσκοπος Εὐσέβιος νὰ γεμίσει ὅλη τὴν Ἐκκλησία μὲ σύγχυση, ἐπειδὴ ὅμως πέτυχε καὶ τὴ δική σου κακὴ διάθεση, ἐπαρκεῖ τώρα νὰ ἀναστατώσει τὴν τάξη σ' ὅλη τὴν οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία. Προσευχὴ λοιπὸν ὅλων τῶν ἱερέων καὶ τῶν λαϊκῶν καὶ ὄσων ὑπηρετοῦν τὸν Θεὸ ἀγωνιζόμενοι στὰ μοναστήρια, εἶναι ἢ νὰ χωρίσει ἡ δική σου κακία ἀπὸ τὴν πονηρία ἐκείνου, ἢ νὰ μετατραποῦν καὶ οἱ δύο σὲ καλωσύνη καὶ καλὴ κοινωνικὴ συμπεριφορᾶ, ἢ νὰ μεταστραφεῖ ἡ μακροθυμία σὲ αὐστηρότητα καὶ νὰ σᾶς ἀνταμείψει μὲ τιμωρίες ἄξιες γιὰ ὅσα ἔχετε κάνει, γιὰ ὅσα σκέφθεσθε, καὶ γιὰ ὅσα μὲ ἀσέβεια συμμαχεῖτε μεταξὺ σας.

333.— ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΖΩΣΙΜΟ

Γιὰ τὴ μέλλουσα κρίση.

Οἱ ἄνθρωποι συνηθίζουν νὰ ἀξιολογοῦν τὸ μέγεθος τῶν ὑβρεων καὶ τῶν τιμωριῶν ἀνάλογα μὲ τὸν ἀριθμὸ αὐτῶν ποὺ τὰ

66. Ματθ. 6, 34.

αὐτὰς ὑβρεῖς καὶ τὰς κολάσεις μὴ ἐπὶ πολλῶν γινομένας, οὐχ ὁμοίως βαρυτάτας ἡγοῦνται. Εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, σκόπει πῶς διακεισόμεθα ἐπὶ πάσης τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ τῶν ἀγγέλων δήμου, μέλλοντας εὐθύναις ὑφέ-
5 ξειν, ὅταν μάλιστα καὶ πᾶσα ἀναισχυντία χώραν οὐχ ἔξει, τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῖν ὥσπερ σκιῶν ἀκολουθούντων.

ΤΛΔ'.- ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ

Εἰς τό, «κλαῦσον ἐπὶ νεκρῶ, ὅτι ἐκλέλοιπε φῶς».

Τὸ «κλαῦσον ἐπὶ νεκρῶ, ὅτι ἐκλέλοιπε φῶς», οὐχὶ
10 πάντας τοὺς τεθνεῶτας λέγει καταθρηνεῖσθαι, ἀλλὰ τὸν ἔργοις νεκρωθέντα, καὶ τὴν ζῶσαν ἀναστροφὴν μὴ μετελθόντα, κλαίεσθαι βούλεται, ὡς τοῦ μέλλοντος φωτὸς ἀποτυχόντα.

ΤΛΕ'.- ΕΥΤΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

15 Ὅτι ἐκ τῆς προθέσεως δεῖ τιμᾶν τὸν βουληθέντα εὐεργετῆσαι καὶ μὴ δυνηθέντα.

Τὸν βουληθέντα εὐεργετῆσαι, μὴ δυνηθέντα δὲ βοηθῆσαι, μὴ ἐκ τῆς ἐκδίασεως μέμφου, ἀλλὰ ἐκ τῆς προθέσεως τίμα, ὅτι καὶ τῇ φύσει κεκίνηται, ἃ ἔχρην διαπράξασθαι, εἰ καὶ τῇ δυνάμει ἐνάρκησε, μὴ ἰσχύσας ἐργάσασθαι.
20

ΤΛΣ'.- ΚΥΝΗΓΙΩ

Περὶ γαστριμαργίας.

Οὐδὲ Παῦλος, ὁ τῶν οὐρανίων ἀκριδέστατος γνώστης, παιδεύει σε, καταργεῖσθαι τὴν γαστέρα καὶ τὰς ταύ-
25 τῆς δυσσορεξίας ἀποφαινόμενος, ἀλλ' ὅλος εἶ περὶ τράπεζαν λίχνος, μόνην λαμπρῶς τὴν κατάποσιν κολακεύων καὶ

γνωρίζουν. Γιατί δὲν θεωροῦν τὸ ἴδιο βαρειές τις ὑβρεις ἢ τις τιμωρίες πού δὲν γίνονται σὲ πολλούς. "Αν αὐτὰ εἶναι ἔτσι, σκέψου σὲ ποιά θέση θὰ βρεθοῦμε, ὅταν θὰ πρόκειται νὰ λογοδοτήσουμε μπροστὰ σὲ ὀλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα καὶ στοὺς ἀγγέλους, ὅταν μάλιστα καὶ ἡ κάθε ἀδιαντροπία δὲν θὰ ἔχει θέση, ἀφοῦ τὰ ἁμαρτήματά μας θὰ μᾶς ἀκολουθοῦν σὰν σκιές.

334.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΕΡΜΙΝΟ

Στὴ ρήση· «Κλάψε γιὰ τὸν νεκρό, γιατί ἔχασε τὸ φῶς».

Τὸ «Κλάψε γιὰ τὸν νεκρό, γιατί ἔχασε τὸ φῶς»⁶⁷, δὲν μᾶς προτρέπει νὰ θρηνοῦμε γιὰ ὅλους τοὺς νεκρούς, ἀλλὰ ἐκεῖνον πού ἔχει πεθάνει ὡς πρὸς τὰ ἔργα καὶ δὲν ἔχει βαδίσει τὴν ὁδὸ τῆς ἐπιστροφῆς πού χαρίζει ζωή, αὐτὸν θέλει νὰ κλάψουμε, γιατί ἔχασε τὸ φῶς τῆς μέλλουσας ζωῆς.

335.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΥΤΟΝΙΟ

“Οτι ἀπὸ τὴν πρόθεση πρέπει νὰ τιμᾶμε ἐκεῖνον πού θέλησε νὰ εὐεργετήσῃ ἀλλὰ δὲν μπόρεσε.

Ἐκεῖνον πού θέλησε νὰ κάνει εὐεργεσία, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε νὰ βοηθήσῃ, νὰ μὴν τὸν κατηγορεῖς μὲ βάση τὸ ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ νὰ τὸν τιμᾶς μὲ βάση τὴν πρόθεσή του. Γιατί ἀπὸ τὴ φύση του προθυμοποιήθηκε νὰ κάνει ὅσα ἔπρεπε, ἂν καὶ ὀλιγόρησε ὡς πρὸς τὴ δύναμη καὶ δὲν μπόρεσε νὰ τὰ πραγματοποιήσῃ.

336.- ΣΤΟΝ ΚΥΝΗΓΙΟ

Γιὰ τὴ γαστριμαργία.

Οὔτε ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος γνωρίζει μὲ ἀκρίβεια τὰ οὐράνια πράγματα, σὲ διδάσκει, ὅταν ὀρίζει ὅτι πρέπει νὰ περιορίζουμε τις ἀνάγκες τῆς γαστέρας καὶ τις κακές της ἐπιθυμίες⁶⁸, ἀλλ' εἶσαι γεμᾶτος λαιμαργία ὡς πρὸς τὰ φαγητά, καὶ τὸ μόνο πού σὲ εὐχαριστεῖ νὰ κάνεις εἶναι νὰ καταπίνεις, θεωρώντας θεὸ τὴν

68. Α' Κορ. 6, 13.

θεὸν ἠγούμενος τὴν κοιλίαν. Εἰ τοίνυν τῇ παρουσίᾳ ζωῆ πάντα νομίζεις συγκαταλύεσθαι, καλῶς ἀγωνίζῃ στενοχωρούμενος θρώμασιν. Εἰ δέ τι καὶ μετὰ ταύτην πιστεύεις ἔσεσθαι, ἐτοίμαζε τὰ ἔργα σου πρὸς τὴν ἔξοδον.

5 ΤΛΖ'.— ΙΣΙΔΩΡΩ ΔΙΑΚΟΝΩ
Τί ἐστίν, «ἄχρις Ἀππίου φόρου καὶ Τριῶν
Ταβερνῶν».

Τὸ «ἄχρις Ἀππίου φόρου καὶ Τριῶν Ταβερνῶν» τῷ Λουκᾶ ἐν ταῖς τῶν ἀποστόλων Πράξεσιν εἰρημένον, τό-
10 πους τινὰς σημαίνει πρὸ τῆς Ῥώμης, τὸν μὲν εἰκόνα τινὰ Ἀππίου ἔχοντα, ὡς εἰκός, καὶ φόρον ἐκείνου καλούμενον, ὡς μέχρι νῦν αἱ τῶν βασιλέων εἰκόνες, τοῦδε φόροι προσ-
αγορεύονται. Τὰ δέ, πανδοχείων τινῶν ἢ καπηλείων χρη-
σιν αἰνίσσονται, τῇ Ῥωμαίων φωνῇ οὕτως ὀνομαζόμενα.

15 ΤΛΗ'.— ΑΓΓΕΛΙΔῆ ΝΑΥΑΤΙΑΝΩ
Κατὰ Ναυατιανῶν.

Φλήναφον συνείρας ἀπολογούμενος, σχετλιασμὸν συν-
θεῖς πολυώδυνον, τὴν θεῖαν λέγων μὴ ἰσχύειν ἀπόφασιν,
ἦνπερ τοῖς ἱερεῦσι παρέσχετο, ἀφιέναι τοῖς ἀνθρώποις τὰ
20 πταίσματα. Εἰ δέ αὐτὴ ἀνίσχυρος, πᾶσα πάντως ἀδέδαιος,
καὶ εἰς μάτην ἐλπίζομεν, ὡς αὐτὸς ἐδογματίσας

ΤΛΘ'.— ΤΩ ΑΥΤΩ
Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ μὲν ἔχεις οὕτω προγνώσεως, ὡς εἰδέναί τὰ τῇ κρίσει
25 τηρούμενα, εἰκότως κατακρίνεις πρὸ κρίσεως, καρδιογνώ-

69. Φιλίπ. 3, 19.

70. Πράξ. 28, 15.

71. Οἱ Νοβατιανοὶ ἢ Καθαροὶ δὲν δέχονταν τὴν ἐπιστροφὴν τῶν πεπτωκότων κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διωγμῶν, ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν ἐπίδειξιν εἰλικρινοῦς μετάνοιας. Ἐδῶ ὁ ἱερός πατήρ ὑποστηρίζει, ὅτι αὐτὴ ἡ ἀποψη σημαίνει, πῶς οἱ ἱερεῖς δὲν ἔχουν τὴν ἐξουσίαν νὰ συγχωροῦν τὰ ἁμαρτήματα

κοιλιά σου⁶⁹. "Αν λοιπόν νομίζεις ότι όλα χάνονται με την παροῦσα ζωή, καλὰ κάνεις καὶ προσπαθεῖς νὰ γεμίζεις τὴν κοιλιά σου με φαγητά, ἂν ὅμως πιστεύεις ότι θὰ ὑπάρξει κάτι καὶ μετὰ ἀπ' αὐτήν, τότε ἐτοίμαζε τὰ ἔργα σου γιὰ τὴν ἀναχώρηση.

337.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΙΣΙΔΩΡΟ

Τί σημαίνει ἡ φράση, «Μέχρι τὴν ἀγορὰ τοῦ Ἀππία καὶ τὶς τρεῖς Ταβέρνες».

Ἡ φράση «Μέχρι τὴν ἀγορὰ τοῦ Ἀππία καὶ τὶς τρεῖς ταβέρνες»⁷⁰, πού λέγεται ἀπὸ τὸν Λουκᾶ σὺς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, σημαίνει κάποιες τοποθεσίες ἔξω ἀπὸ τὴ Ρώμη. Ἡ πρώτη εἶχε κάποιο ὁμοίωμα (ἄγαλμα) τοῦ Ἀππία, ὅπως εἶναι φανερό, καὶ ὀνομαζόταν ἀγορὰ ἐκείνου, ὅπως μέχρι σήμερα οἱ χῶροι, πού βρίσκονται τὰ ὁμοιώματα τῶν βασιλέων ὀνομάζονται ἀγορές. Ἡ δεύτερη ὑποδηλώνει τὴν ὑπαρξὴ κάποιων πανδοχείων ἢ οἴνοπωλείων, τὰ ὁποῖα ὀνομάζονταν ἔτσι στὴ ρωμαϊκὴ γλώσσα.

338.- ΣΤΟΝ ΝΑΥΑΤΙΑΝΟ ΑΓΕΛΙΔΗ

Ἐναντίον τῶν Ναυατιανῶν.

Ἀράδιασες μιὰ σειρὰ ἀπὸ φλυαρίες στὴν ἀπολογία σου, συνθέτοντας αὐτὴν ἀπὸ πολὺ ὀδυνηρὲς ἀντιρρήσεις, ἰσχυριζόμενος ὅτι δὲν ἔχει ἰσχὺ ἢ θεϊκὴ ἀπόφαση, πού ἔδωσε στοὺς ἱερεῖς τὴ δυνατότητα νὰ συγχωροῦν τὶς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων. "Αν ὅμως αὐτὴ δὲν ἔχει ἰσχὺ, τότε ὅλοι οἱ θεῖοι ὀρισμοὶ εἶναι ἀδέβαιοι, καὶ μάταια ἐλπίζουμε, ὅπως ἐσὺ δίδαξες⁷¹.

339.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

"Αν ἔχεις τόση ἱκανότητα πρόγνωσης, ὥστε νὰ γνωρίζεις τὰ ὅσα ἐπιφυλάσσονται κατὰ τὴν κρίση, σωστὰ καταδικάζεις

τῶν ἀνθρώπων, ὅποια κι' ἂν εἶναι αὐτά. Αὐτὸ ὅμως προσβάλλει τὸν ἴδιο τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος καὶ τοὺς τὴν παραχώρησε σύμφωνα με τὸ Ἰω. 20, 22-23.

στης τις γεγονώς ἐξ οἰήσεως. Εἰ δὲ καὶ σὺ τῆς φιλαμαρτή-
 μονος φύσεως, ὡς ἄνθρωπος, ὑπάρχεις τις μοῖρα, καὶ πρὸς
 ἐξέτασιν ἤξειν πάντως περιμένεις, λόγον εἰσπραχθησόμε-
 νος, μὴ προάρπαξε τὴν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, πρὸς μετάγνωσιν
 5 μᾶλλον καλῶν, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀπόγνωσιν ὠθῶν τοὺς ἁμαρ-
 τάνοντας.

ΤΜ'.- ΑΚΥΛΑ

Περὶ τῶν τὸν πλοῦτον ἀγαπώντων
 καὶ μὴ εὖ ποιούντων.

10 Αἱ ἀμετάδοτοι γινῶμαι καὶ αἱ τούτων τιμωρίαί, πρὸς
 σωφρονισμόν ἡμῶν ἀνεγράφησαν, ἵνα τὴν ἐκείνων μίμη-
 σιν φύγωμεν, καὶ τούτων πείραν μὴ λάβωμεν. Εἰ τοίνυν
 τὸν πλοῦτον ἀγαπῶμεν καὶ τὸ εὖ ποιεῖν παρορῶμεν, ἔγνω-
 μεν ἐκ τῆς θείας πτυκτῆς τὸν τοιοῦτον μακροῦ πυρὶ τηγανι-
 15 ζόμενον.

ΤΜΑ'.- ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Εἰς τό, «ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμένοι».

Ἀσφαλῶς τὰ εὐαγγελικὰ παράδεξαι δόγματα, «ἔστω-
 σαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμένοι», κελεύοντα, «καὶ οἱ
 20 λύχνοι καιόμενοι», ἅπερ τῶν ἐπιθυμιῶν τὰς ὀρέξεις δεδέ-
 σθαι καὶ τοὺς νόας ἐξῆφθαι πρὸς ἐγρήγορσιν βούλονται,
 ἐπιθυμιῶν καὶ μηνιῶν καὶ ζηλῶν καὶ ἀτόπως ἐρῶν, καὶ
 πάντα μᾶλλον ποιῶν, ὅπως τὴν σαντοῦ ἀναστροφὴν ἀντί-
 στροφον τοῦ Θεοῦ ἀποτελέσειας νόμου. Καὶ πρόσεχε, πάν-
 25 τολμε, μὴ τῆς ὑψηλῆς χειρὸς πειραθῆς πρὸ τῆς ἐκεῖθεν κο-
 λάσεως, κἀνταῦθα κἀκεῖ δι' ὑπερβολὴν κακίας τιμωρούμε-
 νος.

πρὶν ἀπὸ αὐτὴν, ἀφοῦ ἕξαιτίας αὐτῆς τῆς γνώμης σου ἔχεις γίνεαι κάποιος καρδιογνώστης. Ἐάν ὅμως καὶ σύ, σὰν ἄνθρωπος, εἶσαι μέρος τῆς φύσης ποὺ ἀγαπᾷ τὴν ἁμαρτία καὶ περιμένεις ὅπως ὅποτε νὰ ὀδηγηθεῖς στὴν ἐκεῖ ἕξέταση γιὰ νὰ ἀκούσεις τὴν ἀπόφαση, μὴν ἀρπάζεις ἐκ τῶν προτέρων τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ προσκαλεῖς σὲ μετάνοια, παρὰ νὰ ὠθεῖς στὴν ἀπογοήτευση αὐτοῦ ποὺ ἁμαρτάνουν.

340.— ΣΤΟΝ ΑΚΥΛΑ

Γιὰ ἐκείνους ποὺ ἀγαποῦν τὸν πλοῦτο
καὶ δὲν εὐεργετοῦν.

Ἡ διάθεση κάποιων νὰ μὴ δίνουν καὶ οἱ τιμωρίες ποὺ ἐπιβάλλονται γι' αὐτὸ ἔχουν γραφεῖ μὲ σκοπὸ τὸ σωφρονισμό μας, γιὰ νὰ ἀποφύγουμε τὴ μίμηση ἐκείνων καὶ νὰ μὴν ὑποστοῦμε τίς τιμωρίες. Ἐάν λοιπὸν ἀγαπᾶμε τὸν πλοῦτο καὶ παραμελοῦμε τὴν ἀγαθοεργία, μάθαμε ἀπὸ τὴν ἁγία Γραφή, ὅτι ὅποιος εἶναι τέτοιος θὰ τηγανίζεται στὴν αἰώνια φωτιά⁷².

341.— ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

Στὴ ρήση· «Ἐάν εἶναι τὸ ζωνάρι ζωσμένο στὴ μέση σας».

Νὰ δέχεσαι χωρὶς ἀμφιβολία τίς εὐαγγελικὲς ἀλήθειες, ποὺ προστάζουν, «νὰ εἶναι τὸ ζωνάρι ζωσμένο στὴ μέση σας καὶ τὰ λυχνάκια ἀναμμένα⁷³, θέλοντας αὐτὰ τὰ λόγια νὰ μᾶς ποῦν νὰ ἔχουμε δεμένες τίς ὀρέξεις τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἐπάγρουνα τὰ μυαλά μας καὶ σὲ ἐγρήγορη. Ἐσὺ ἀντίθετα καὶ ἐπιθυμεῖς, καὶ ἐπιτίθεσαι μὲ μανία, καὶ εἶσαι γεμάτος ζηλοφθονία, καὶ ἀγαπᾷς μάταια πράγματα, καὶ κάνεις ὅ,τιδήποτε, γιὰ νὰ εἶναι ἡ συμπεριφορὰ σου ἀντίθετη ἀπὸ τὸ νόμο τοῦ Θεοῦ. Πρόσεχε ὅμως, ἐσὺ ποὺ ὅλα τὰ τολμᾷς, μήπως δοκιμάσεις τὸ ὑψηλὸ χέρι πρὶν ἀπὸ τὴν κόλαση στὴν ἄλλη ζωὴ, τιμωρούμενος καὶ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ γιὰ τὴν ὑπερβολικὴ κακία σου.

73. Λουκᾶ 12, 35.

ΤΜΒ'.- ΣΕΛΕΥΚΩ

Περὶ ταπεινοφροσύνης.

Ταπεινοφρόνει μᾶλλον, καὶ μὴ ταπεινολόγει, ἵνα μὴ ἐγγύθεν ἔχῃς τῶν ῥημάτων κατηγορίαν τὰ πράγματα, 5 μᾶλλον δὲ τὰ πράγματα διὰ τῶν ῥημάτων δεικνύης, ἔργα τοὺς λόγους ἔχων, ἀλλὰ μὴ τοῖς ἔργοις ἀνατρέπων τοὺς λόγους.

ΤΜΓ'.- ΣΙΛΟΥΑΝΩ

Περὶ τῆς θείας ἀγαθότητος.

10 Λανθάνει σε μᾶλλον ἐθέλοντα (οὐ γὰρ τάληθές ἀγνοοῦντα), ἢ τοῦ θείου δόγματος δύναμις. Ὅτι γὰρ καὶ τῶν ἀγγέλων δημιουργός ὁ Θεός, ὁ προφήτης φησὶν ἐν θεολογία λέγων περὶ Θεοῦ· «Οὐ αἱ χεῖρες ἔκτισαν πᾶσαν τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ». Ὅτι δὲ καὶ ὑδάτων καὶ νεφῶν, 15 Δαβὶδ ἐν ὕμνοις βοᾷ· «Καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν αἰνεῖτω τὸ ὄνομα Κυρίου, ὅτι αὐτὸς εἶπε, καὶ ἐγένετο». Αὐτὸς δὲ ὁ Θεός διὰ λαίλαπος τῷ Ἰώβ· «Ἐγὼ ἐθέμην νέφος τῆ θαλάσση ἀμφίασιν». Ὅτι δὲ καὶ ἀγαθός ὁ ποιητής, ὁ Κύριός φησιν· «Ἀνατέλλει τὸν ἥλιον ἐπὶ πονη- 20 ροὺς καὶ ἀγαθούς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους», ὅπερ μεγίστης ἐστὶ ἐνδειξις ἀγαθότητος.

ΤΜΔ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Ὅμοιον.

Τὴν τῶν ἁμαρτημάτων διόρθωσιν, ἣν ποιεῖται ὁ Θεός 25 εἰς ἡμετέραν βελτίωσιν, οὐδ' ὀργὴν κλητέον, οὐδ' ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ μᾶλλον νουθέτησιν. Εἰ δὲ καὶ ὀργὴν τινες αὐτὴν οἴονται, καὶ ταύτη τὸ φιλάνθρωπον αὐτοῦ διαγγέλου-

74. Ὡσηέ 3, 14.

75. Ψαλμ. 148, 4.

342.- ΣΤΟΝ ΣΕΛΕΥΚΟ
Για τὴν ταπεινοφροσύνη.

Νὰ ἔχεις ταπεινὸ φρόνημα μᾶλλον, παρὰ νὰ λές ταπεινά λόγια, γιὰ νὰ μὴν ἔχεις ἄμεση τὴν κατηγορία τῶν λόγων σου ἀπὸ τὰ πράγματα, καὶ μᾶλλον νὰ δείχνεις μὲ τὰ λόγια τὰ πράγματα, ἔχοντας ἔργα τὰ λόγια, καὶ ὄχι νὰ ἀνατρέπεις τὰ λόγια μὲ τὰ ἔργα.

343.- ΣΤΟΝ ΣΙΛΟΥΑΝΟ
Για τὴ θεία ἀγαθότητα.

Μᾶλλον θέλεις νὰ σοῦ διαφεύγει τὸ νόημα τοῦ θείου δόγματος, γιατί σίγουρα δὲν ἀγνοεῖς τὴν ἀλήθεια. "Ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι δημιουργὸς καὶ τῶν ἀγγέλων τὸ θεολογεῖ ὁ προφήτης λέγοντας γι' αὐτόν· «Τὰ χέρια του ἔκτισαν ὅλη τὴ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ»⁷⁴. "Ὅτι πάλι εἶναι δημιουργὸς καὶ τῶν ὑδάτων καὶ τῶν νεφῶν τὸ διακηρύσσει ὁ Δαβὶδ στοὺς ὕμνους· «Καὶ τὸ νερὸ ποὺ βρίσκεται πάνω ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς ἅς δοξολογεῖ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, γιατί αὐτὸς εἶπε καὶ ἔγινε»⁷⁵. "Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς εἶπε στὸν Ἰώβ μέσω τῆς θύελλας· «Ἐγὼ τοποθέτησα τὰ σύννεφα ὡς ἔνδυμα γύρω ἀπὸ τὴ θάλασσα»⁷⁶. Για τὸ ὅτι ὁ Δημιουργὸς εἶναι καὶ ἀγαθός, ὁ Κύριος λέγει· «Ἀνατέλλει τὸν ἥλιο σὲ κακοὺς καὶ καλοὺς, καὶ βρέχει γιὰ τοὺς δίκαιους καὶ τοὺς ἀδίκους»⁷⁷, πρῶτο πού εἶναι δεῖγμα μέγιστης ἀγαθότητας.

344.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ
Για τὸ ἴδιο θέμα.

Τὴ διόρθωση τῶν ἀμαρτημάτων, τὴν ὁποία ἐργάζεται ὁ Θεὸς γιὰ τὴ δική μας βελτίωση, οὔτε ὀργὴ πρέπει νὰ τὴν ὀνομάζουμε, οὔτε ἀγανάκτηση, ἀλλὰ μᾶλλον νοθεσία. "Ἄν ὅμως κάποιος τὴ θεωροῦν αὐτὴν ὀργή, καὶ μ' αὐτὸ δηλώνουν τὴ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ πιστεύουν ὅτι ὁ Θεὸς συγκαταβαί-

76. Ἰώβ 38, 9.

77. Ματθ. 5, 45.

σιν, εἰς πάθη Θεὸν καταβαίνειν δι' ἀνθρώπους νομίζοντες,
δι' οὗς καὶ γέγονεν ἄνθρωπος.

ΤΜΕ'.- ΕΥΣΤΑΘΙΩ

Περὶ γαστριμαργίας.

5 Πολλὴ κάμοι ἐστί, βέλτιστε, κολακείας εὐχέρεια, δυνα-
μένω μακαρίζειν ἀπατηλῶς καὶ τὴν τρίβον τῶν ποδῶν σου
ταράσσειν εὐμαρῶς, ὅπερ ἐστὶν ὑπτιοῦν σε καὶ ἀνακλίνειν
πρὸς ῥαθυμίαν, ἐστᾶναι ὀφείλοντα συντόνως καὶ Θεὸν
περὶ ἐλέους καὶ οἰκτιρμῶν ἵκετεύειν. Ἀλλὰ οὐκ ἔᾱ με ὁ ἐν
10 Δαβὶδ λαλήσας Θεός, «τὸν τιθέντα μετὰ μοιχῶν τὴν μερί-
δα» ἐλέγχειν ὡς ἁμαρτόντα ἐπαγγειλάμενος. Εἰ τοίνυν τὰς
ψευδεῖς κολακείας ἀγαπᾷς, ἀνέχου τῶν ἀπατώντων σε. Εἰ
δὲ πρὸς Θεὸν ἀπελθεῖν προσδοκᾷς, ἐμοὶ πείσθητι πα-
ραινούντι σοι, καὶ σβέσον τὴν γαστριμαργον λύτταν, μα-
15 ραίνων τῶν ἡδονῶν τὰς ἐκκαύσεις, ὧν αἱ ὑπερβολαὶ πρὸς
τὰς ἐκεῖθεν παραπέμπουσι φλόγας.

ΤΜΣ'.- ΚΕΛΣΩ.

Περὶ τῆς τοῦ Παύλου πηρώσεως,
καὶ διὰ τί αὐτῷ ἐξ οὐρανοῦ ὁ Θεὸς διαλέγεται.

20 Ὡσπερ τὰ ἔρια πρὸς παραδοχὴν βαφῆς ἀλουργοῦ ἀν-
στηρῶς μάλα προστύφεται διὰ τὴν τοῦ ἐσθήματος τιμιότη-
τα, οὕτως ὁ μεγαλόφρων Παῦλος, τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀποτμη-
θεὶς ἀλογίας, τριημέρῳ προεστύφθη πηρώσει, ἀλουργίς
Θεοῦ γενόμενος καὶ πάντας ἀνθρώπους γενέσθαι προτρε-
25 πόμενος.

νει σὲ πάθη ἔξαιτίας τῶν ἀνθρώπων, γιὰ χάρη τῶν ὁποίων καὶ ἔγινε ἄνθρωπος.

345.- ΣΤΟΝ ΕΥΣΤΑΘΙΟ

Γιὰ τὴ γαστριμαργία.

Καὶ γιὰ μένα, φίλε, εἶναι εὐκόλη ἢ κολακεία, ἀφοῦ μπορῶ νὰ σὲ μακαρίζω μὲ ἀπατηλὰ λόγια καὶ νὰ διευκολύνω τὸν δρόμο πὸν βαδίζεις, πράγμα πὸν σημαίνει νὰ σὲ βάζω νὰ ξαπλώνεις καὶ νὰ κάθῃσαι ἀναπαυτικὰ καὶ ἀδιάφορα, τὴν ὥρα πὸν πρέπει νὰ στέκεσαι ὄρθιος συγκεντρώνοντας ὅλες τὶς δυνάμεις σου καὶ νὰ παρακαλεῖς τὸν Θεὸ γιὰ ἔλεος καὶ εὐσπλαγχνία. Ἄλλὰ δὲν μ' ἀφήνει ὁ Θεὸς πὸν μίλησε μέσω τοῦ Δαβὶδ καὶ προστάζει νὰ ἐλέγχεται ὡς ἁμαρτωλὸς «ἐκεῖνος πὸν συμφωνεῖ μὲ τοὺς μοιχοὺς»⁷⁸. "Ἄν λοιπὸν ἀγαπᾷς τὶς ψεύτικες κολακειῖες, νὰ ἀνέχεσαι αὐτοὺς πὸν σὲ ἐξαπατοῦν." Ἄν ὅμως ἐπιθυμεῖς νὰ μεταβεῖς κοντὰ στὸν Θεὸν ὅταν θὰ φύγεις ἀπὸ τὴ ζωὴ αὐτὴ, ἄκουσε τὶς συμβουλές μου καὶ σβῆσε τὴ μανία τῆς γαστριμαργίας, γιὰ νὰ ἐλαττώσεις ἔτσι τὶς φλόγες τῶν ἡδονῶν, ἢ ὑπερβολικὴ ἀνάφλεξη τῶν ὁποίων θὰ σὲ στείλει στὶς φλόγες τῆς κόλασης.

346.- ΣΤΟΝ ΚΕΛΣΟ

Γιὰ τὴν τύφλωση τοῦ Παύλου
καὶ γιὰ τὸν Θεὸς μιᾶ μαζὶ τοῦ ἀπὸ τὸν οὐρανό.

"Ὅπως ἀκριβῶς τὰ μάλλινα ὑφάσματα, γιὰ νὰ δεχθοῦν τὴν πορφυρὴ βαφή, ὑποβάλλονται σὲ σκληρὴ καὶ μεγάλη προεργασία ἔξαιτίας τῆς μεγάλης ἀξίας τῶν ἐνδυμάτων πὸν πρόκειται νὰ γίνουν, ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος, ὁ γνώστης τῶν μεγάλων μυστηρίων, ἀφοῦ ἀποκόπηκε ἀπὸ τὸν ἰουδαϊκὸ παραλογισμό, ὑποβλήθηκε σὲ τριήμερη ἐπεξεργασία μὲ τὴν τύφλωση⁷⁹ καὶ ἔγινε πολύτιμο πορφυρὸ ἔνδυμα τοῦ Θεοῦ, προτρέποντας ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ γίνουν τέτοιοι καὶ αὐτοί.

79. Πράξ. 9, 8-9.

ΤΜΖ'.- ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΩ ΚΑΙ ΖΩΣΙΜΩ

Περὶ ἀναληθσίας.

Εἰ μήτε παιδείας εἰς νουθέτησιν ὑμῖν γινομένης αἰσθάνεσθε, μήτε τὰς ἡμετέρας ὑπομνήσεις εἰς μετάγνωσιν δέχεσθε, ⁵ Χάρουβδὶς τίς ἐστε, ἄδη καὶ ἀπωλεία εἰοικυῖα, πάντα τὰ διδόμενα εἰς ἀφανισμόν καταπίνουσα, ἧς ὁ πάντων δυνάστης Χριστὸς ἐμφράξει τὸ στόμα, ἵνα φυλάξητε τὰς θείας ἐντολάς, καὶ κἂν ὀψέ ποτε παλινωδίαν ἄσητε.

ΤΜΗ'.- ΣΙΛΟΥΑΝΩ

¹⁰ Ὅτι τὸν ἐπίσκοπον ἐαυτῶν περιέβαλον κακοῖς.

Τοῦτο καὶ Ἰουδαῖοι πάλαι πεποιήκεισαν, περὶ θυσίας δαψιλῶς διακειμένοι, καὶ τοὺς τοῦ νόμου διδασκάλους καὶ ποιητὰς καταλεύοντες, ὅπερ καὶ ὑμεῖς ἐκείνους ζηλοῦντες πεπράχατε, ἀναθήμασι μὲν κοσμοῦντες τὸν θεῖον νεών, τὸν ¹⁵ δὲ ποιμένα τούτου περιβάλλοντες κακοῖς. Οὐκ ἐξ ἀγάπης ἄρα πρὸς Θεὸν γέγονεν ὑμῶν ἢ τῶν δώρων προσφορά, ἀλλὰ ἐκ δόξης κενῆς, ἐντεῦθεν ἐχούσης ἀποχὴν τοῦ μισθοῦ αὐτῆς.

ΤΜΘ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

²⁰ Περὶ τοῦ πρεσβυτέρου.

Εἰ ἀληθῶς βούλει Θεῷ δωροφορεῖν, τὸν μεσίτην τῶν δώρων μὴ ἀτίμαζε, οὗ ταῖς χερσὶ διακόνους κεχρηῆσθαι Θεὸς φιλανθρώπως ἠξίωσεν. Ἱερεὺς γάρ, εἰ καὶ βίῳ τινὶ ῥαθύμῳ, ὡς φατε, κεκηλίδωται, αὐτὸς μὲν ὑφέξει εὐθύ- ²⁵ νας, ἄγγελος δὲ Κυρίου παντοκράτορός ἐστι, τῇ τε θείας τελετῆς μυσταγωγία καὶ τῇ πρὸς σωτηρίαν πολλῶν διακονία.

347.— ΣΤΟΝ ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΖΩΣΙΜΟ

Για τὴν ἀναισθησία.

Ἐάν δὲν αἰσθάνεσθε τὴν παιδαγωγία πού γίνεται πρὸς νοθεσία σας, οὔτε δέχεσθε τὶς συμβουλές μου γιὰ μετάνοια, εἴστε σὰν κάποια Χάρουβδη πού μοιάζει μὲ τὸν ἄδη καὶ τὴν ἀπώλεια, γιὰτὶ καταπίνει καὶ ἐξαφανίζει ὅλα ὅσα τῆς δίνονται, τῆς ὁποίας ὅμως ὁ κυβερνήτης τῶν ὄλων, ὁ Χριστός, θὰ φράξει τὸ στόμα, γιὰ νὰ φυλάξετε τὶς θεῖες ἐντολές καὶ ἔστω καὶ ἀργὰ νὰ ἀλλάξετε τρόπο ζωῆς καὶ νὰ δοξολογήσετε αὐτόν.

348.— ΣΤΟΝ ΣΙΛΟΥΑΝΟ

Γιὰ τὸ ὅτι προξένησαν κακὰ στὸν ἐπίσκοπό τους.

Αὐτὸ ἔκαναν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι παλαιά· ἐνῶ δηλαδὴ εἶχαν σὲ μεγάλη ἐκτίμηση καὶ ἔκαναν πολλές θυσίες, τοὺς δασκάλους τοῦ νόμου καὶ ὅσους τὸν ἐφάρμοζαν τοὺς θανάτωναν μὲ λιθοβολισμό. Αὐτὸ ἀκριβῶς κάνατε καὶ ἐσεῖς, πού ζηλέψατε ἐκείνους, ἀφοῦ, ἐνῶ διακοσμεῖτε τὸν ἱερὸ ναὸ μὲ ἀφιερῶματα, περιβάλλετε μὲ κακὰ τὸν ποιμένα του. Ἄρα ἢ προσφορὰ τῶν δώρων σας πρὸς τὸν Θεὸ δὲν ἔγινε ἀπὸ ἀγάπη, ἀλλὰ ἀπὸ κενοδοξία, ἢ ἀμοιβῆ τῆς ὁποίας ξεπληρώνεται σ' αὐτὴν τὴ ζωὴ.

349.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸν ἱερέα.

Ἐάν θέλεις ἀληθινὰ νὰ προσφέρεις δῶρα στὸν Θεό, μὴν ἀτιμάζεις τὸν μεσίτη τῶν δώρων, τὰ χέρια τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς τὰ ἀξίωσε νὰ χρησιμοποιοῦνται ὡς ὑπηρέτες του. Γιὰτὶ ὁ ἱερέας, καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι κηλιδωμένος ἀπὸ ράθυμη ζωὴ, ὅπως λέτε, αὐτὸς βέβαια θὰ ὑποστῆ τὶς συνέπειες γιὰ ὅσα εὐθύνεται, ἀλλ' εἶναι ἄγγελος τοῦ Παντοκράτορα Κυρίου⁸⁰ καὶ γιὰ τὴν τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς θείας λειτουργίας, καὶ γιὰ τὴ διακονία τῆς σωτηρίας τῶν πολλῶν.

80. Μαλ. 2, 7.

ΤΝ.- ΛΑΜΠΕΤΙΩ

“Α μή βουλόμεθα παθεῖν, ταῦτα καὶ μὴ ποιεῖν
διδασκόμεθα.

Εἰ μὴ ἀνέγνωσ τῶν ἀχυρμιῶν τὸν σῖτον διακρινόμε-
5 νον, καὶ τὰ μὲν πυρί, τὰ δὲ ἀποθήκη τηρούμενα, οὐδ’ οὐ-
τως εἶχες ἀπολογία τὴν ἄγνοιαν, πάντων τῶν καλλίστων
ἐχούσης γνώσιν τῆς φύσεως “Α γὰρ παθεῖν οὐ βουλόμε-
θα, ταῦτα καὶ μὴ ποιεῖν διδασκόμεθα. Εἰ δὲ καὶ ἔνδον
ἐαυτῶν τῶν χρηστῶν τὴν εἶδησιν ἔχομεν, καὶ τῷ θείῳ νό-
10 μω ταύτην σαφῶς παιδευόμεθα, τί ταῖς ἡδυπαθέσι ῥιπίζη
πνοαῖς, ἀχύρων δίκην πρὸς αὐτὰς ἐκριπτούμενος; “Ορα
τοίνυν ὅτι πῦρ ἔχει τελευτὴν τὸ ἀδέβαιον, ἢ καθαῖρον, ἢ
εἰς τέλος ἐκκαῖον.

ΤΝΑ.- ΑΜΜΩΝΙ

15

Περὶ Καππαδοκῶν.

Τί σοὶ καὶ τῷ γένει τῷ θηριοτρόπῳ; Τί σοὶ καὶ τῷ ἔθνει
τῷ ἀλλοφύλῳ; Τί τοῖς δυσγενέσι συμφύρῃ; Τί τοῖς Καππα-
δόκαις συγκόπτῃ; Τί τοὺς Γιγαντεῖους συγγίγαντας καθ’
ἐαυτοῦ ἐξοπλίζεις; Τί τοὺς οἰνοδυνάστας ἐρεθίζεις; Τί τοὺς
20 λελυττηκότας κύννας ἀγριαίνεις, ὧν τὰ δῆγματα θάνατος;
Τί τὰς λαιδόρους γλώττας παραθήγεις; Τί τὰς ἐαυτοῦ χραί-
νεις ὑπολήψεις, ἐκείνοις συγκρινόμενος, οἷς καὶ ἀνδραπό-
δοις τις χρήσασθαι νουνεχῆς οὐκ ἂν ἔληται;

ΤΝΒ.- ΤΩ ΑΥΤΩ

25

Περὶ Καππαδοκῶν ἐνδόξων καὶ ἀδόξων.

Ἀνάξια μὲν, ὡς ἔφησ, τῶν πάλαι ἁγίων πατέρων τὰ
ἦθη τῶν νῦν ἀδομένων πανταχοῦ Καππαδοκῶν, καὶ οὐκ

350.— ΣΤΟΝ ΛΑΜΠΕΤΙΟ

Αὐτὰ πού δέν θέλουμε νά πάθουμε, αὐτὰ διδασκόμαστε καί νά μὴν τὰ κάνουμε.

Ἐκὼς καὶ ἂν δέν εἶχες διαβάσει ὅτι τὸ σιτάρι ξεχωρίζεται ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ ὅτι τὰ ἄχυρα ρίχνονται στὴ φωτιά, ἐνῶ τὸ σιτάρι φυλάγεται στὴν ἀποθήκη, οὔτε καὶ ἔτσι θὰ εἶχες τὴν ἄγνοια γιὰ δικαιολογία, γιατί ἡ φύση γνωρίζει ἀπὸ μόνη τῆς τὰ καλύτερα, ἀφοῦ ὅσα δέν θέλουμε νά πάθουμε, αὐτὰ, διδασκόμαστε, καὶ νά μὴν τὰ κάνουμε. Ἐάν λοιπὸν καὶ μέσα στὸν ἑαυτὸ μας ἔχουμε τὴ γνώση γιὰ τὰ καλά, καὶ ἀπὸ τὸν θεῖο νόμο διδασκόμαστε μὲ σαφήνεια γι' αὐτήν, γιὰ ποιὸ λόγο ἐσύ ἀφήνεσαι νά στροβιλίζεσαι σὰν ἄχυρο ἀπὸ τοὺς ἀνέμους τῆς ἡδονῆς; Πρόσεχε λοιπὸν ὅτι ἡ φωτιά ἔχει ἀβέβαιο τέλος· ἡ καθαρίζει, ἡ κατακαίει τελείως καὶ αἰώνια.

351.— ΣΤΟΝ ΑΜΜΩΝΑ

Γιὰ τοὺς Καππαδόκες.

Ποιὰ σχέση ὑπάρχει ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ τὸ γένος μὲ τοὺς τρόπους πού ταιριάζουν σὲ θηρία; Ποιὰ σχέση ὑπάρχει ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ τὸ ἀλλόφυλο γένος; Γιὰ ποιὸ λόγο ἀναμιγνύεσαι μὲ τοὺς κακογενεῖς; Γιατί καταφέρεις πλήγματα μαζί μὲ τοὺς Καππαδόκες; Γιατί ἐξοπλίζεις ἐναντίον σου τοὺς γιγαντώδεις συστρατιῶτες σου; Γιατί ἐρεθίζεις τοὺς ἐξουσιαζόμενους ἀπὸ τὸ κρασί; Γιατί ἐξαγριώνεις τοὺς λυσσασμένους σκύλους, τῶν ὁποίων τὰ δαγκώματα εἶναι θανατηφόρα; Γιατί κεντρίζεις τίς ὑβριστικὲς γλῶσσες; Γιατί ντροπιάζεις τὴ δική σου ὑπόληψη, συγκρίνοντας τὸν ἑαυτὸ σου μὲ ἐκείνους, πού κανεὶς λογικὸς ἄνθρωπος δέν θὰ ἤθελε νά τοὺς ἔχει οὔτε γιὰ δούλους;

352.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τοὺς ἔνδοξους καὶ ἄδοξους Καππαδόκες.

Τὰ ἦθη τῶν Καππαδοκῶν, πού διαλαλοῦνται σήμερα παντοῦ, εἶναι ἀνάξια, ὅπως εἶπες, τῶν παλαιῶν ἁγίων Πατέρων,

ἐκ τούτων ἐκείνους γεγενῆσθαι νομίζεις. Ἀλλὰ ἐγὼ Καππαδόκας τοὺς ἁγίους ἐκείνους σύμφημι γεγενῆσθαι. Καὶ τοῦτο μάλιστα γνώρισμα τῆς τούτων τυγχάνει κακοφροσύνης. Εἰ γὰρ μὴ ἐκ τούτων ἐκεῖνοι ἐξέλαμψαν, εἶχεν ἀπο-
 5 λογίαν τὸ κακόσχολον ἔθνος τὴν γενικὴν πονηρίαν, ὡς ἔμφυτον, καὶ αἴτιον ἂν τις τῆς κακίας τὸν Δημιουργὸν ἐποιήσατο. Ἀλλὰ ἐν ἐκείνοις τοῖς θεοφόροις ἀνδράσι λαμπάσης τῆς φύσεως, ἐν τούτοις τρανώς τὰ τῆς γνώμης γνωρίζεται.

10

ΤΝΓ.— ΣΥΜΦΟΡΩ

Εἰς τὸ γεγραμμένον, «Οὐ δύναται ὁ Υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν».

Τό, «Οὐ δύναται ὁ Υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μὴ τι βλέπει τὸν Πατέρα ποιοῦντα», οὐκ ἀσθενείας ση-
 15 μείον, ἀλλὰ τοῦ μὴ ἐνδέχεσθαι ἄλλην Πατρὸς καὶ ἑτέραν Υἱοῦ εἶναι τὴν βούλησιν. Εἰ δὲ ἂ ποιεῖ ὁ Πατὴρ ὁρᾷ ὁ Υἱὸς, ποιεῖ δὲ ὁ Πατὴρ βουλευόμενος, βλέπει ἄρα ὁ Υἱὸς καὶ αὐτὰ τοῦ Πατρὸς τὰ βουλεύματα, ἐπειδὴ ποιήσεις Θεοῦ αὐτὴ ἐστὶν ἡ βούλησις. Εἰ δὲ βλέπει βουλευόμενον, καὶ
 20 κοινωνεῖ τῆς βουλήσεως, δηλονότι καὶ φύσεως. Μία ἄρα οὐσία Πατρὸς καὶ Υἱοῦ, ὡςπερ θέλησις.

ΤΝΔ.— ΣΕΡΗΝΩ

Περὶ τοῦ μάγου, ὃν ὁ Παῦλος τῇ οἰκείᾳ ἀποφάσει ἐτύφλωσε.

25 Οὐκ ἔστιν ἐναντίον τῷ θείῳ νόμῳ, ἐμφρονέστατε, τῷ ἀγαπᾶν τοὺς ἐχθροὺς παραγγέλλοντι, τὸ παρὰ τοῦ ἀποστόλου εἰς τὸν μάγον γενόμενον. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰς ὁδοὺς

καὶ γι' αὐτὸ πιστεύεις ὅτι ἐκεῖνοι δὲν κατὰγονταν ἀπ' αὐτούς. Ἐγὼ ὅμως λέγω ὅτι οἱ ἅγιοι ἐκεῖνοι ἦταν πράγματι Καππαδόκες στὴν καταγωγή. Καὶ αὐτὸ μάλιστα ἀποτελεῖ γνώρισμα τῆς κακοφροσύνης τῶν Καππαδοκῶν. Γιατί, ἂν ἐκεῖνοι δὲν εἶχαν λάμψει ἀπὸ αὐτούς, θὰ εἶχε γιὰ ἀπολογία τὸ ἔθνος ποὺ ἀσχολεῖται συνεχῶς μὲ κακίες τὴν γενικὴ πονηρία, ὅτι τάχα εἶναι ἔμφυτη, καὶ ἔτσι θὰ μπορούσαν νὰ θεωρήσουν αἰτία τῆς κακίας τους τὸν Δημιουργό. Ἀλλ' ἐπειδὴ σὲ ἐκείνους τοὺς θεοφόρους ἄνδρες ἔλαμψε ἡ φύση, σ' αὐτούς φανερώνονται μὲ σαφήνεια τὰ γνωρίσματα τῆς κακῆς τους διαθέσεως.

353.- ΣΤΟΝ ΣΥΜΦΟΡΟ

Στὴ ρήση· «Δὲν μπορεῖ ὁ Υἱὸς νὰ κάνει τίποτε ἀπὸ μόνος του».

Τό, «Δὲν μπορεῖ ὁ Υἱὸς νὰ κάνει τίποτε ἀπὸ μόνος του, παρὰ μόνον αὐτὸ ποὺ βλέπει τὸν Πατέρα νὰ κάμνει»⁸¹, δὲν δηλώνει ἀδυναμία, ἀλλὰ ἀποκλείει τὴν πιθανότητα νὰ θεωρηθεῖ ὅτι ἄλλο εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς καὶ ἄλλο τοῦ Υἱοῦ. Ἄν ὁ Υἱὸς βλέπει ὅσα κάνει ὁ Πατέρας καὶ ὁ Πατέρας τὰ κάμνει μετὰ ἀπὸ σκέψη, ἄρα ὁ Υἱὸς βλέπει καὶ τὶς σκέψεις τοῦ Πατέρα, ἐπειδὴ ἡ δημιουργικὴ ἐνέργεια τοῦ Πατέρα ταυτίζεται μὲ τὸ θέλημά του. Ἄν ἐπομένως βλέπει τὸν Πατέρα ποὺ σκέφτεται καὶ συμμετέχει στὸ θέλημά του, ἄρα συμμετέχει καὶ στὴ φύση του. Ἄρα εἶναι μία ἡ οὐσία τοῦ Πατέρα καὶ τοῦ Υἱοῦ, ὅπως καὶ τὸ θέλημα.

354.- ΣΤΟΝ ΣΕΡΗΝΟ

Γιὰ τὸν μάγο ποὺ ὁ Παῦλος τυφλωσε μὲ δική του ἀπόφαση.

Δὲν εἶναι ἀντίθετο μὲ τὸν θεῖο νόμο, σοφὲ φίλε, ὁ ὁποῖος παραγγέλει νὰ ἀγαπᾶμε τοὺς ἐχθρούς, ἐκεῖνο ποὺ ἐγίνε ἀπὸ τὸν ἀπόστολο στὸν μάγο⁸². Ἀλλ' ἐπειδὴ διέστρεφε τὸ κήρυγμα

82. Βλ. Πράξ. 13, 6-12.

διέστρεφε τοῦ κηρύγματος καὶ τὸν ἀνθύπατον ἀφίστα τῆς πίστεως, δι' οὗ ἅπαν τὸ ἔθνος χειρωθῆναι ἦν πρὸς σωτηρίαν ῥάδιον, ἐκ τῆς καθ' ἑαυτὸν οἰκονομίας σωφρονίζει ὁ Παῦλος τὸν βλάσφημον, τύφλωσιν ἐπαγαγὼν πρὸς νοθεσίαν, τὴν καὶ αὐτὸν χειραγωγήσασαν πρὸς μαθητείαν. Ἐδιδάχθη γὰρ ἐκεῖνο θεραπεύειν τῷ φαρμάκῳ τὴν ἀπιστίαν, ὥπερ αὐτὸς ἰάθη τὴν ἐκ τοῦ νόμου ἀντιλογίαν. Τὸ δέ, «ἄχρι καιροῦ», ὄριον τῇ γνώμῃ διδοῦς ἐν ἑαυτῇ ἔχει τοῦ φωτός τὴν ἀπόληψιν, τὸν τρόπον μεταβάλλουσαν πρὸς τὸ βέλτιον.

ΤΝΕ'.- ΛΥΣΙΜΑΧΩ

Τί αἰνίττεται τό, «Ἄγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν».

15 «Πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια σήμερον καὶ αὔριον, καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην», λέγει ἡ Γραφή, τοῦτο δηλοῦσα· Οἱ ἐν ταῖς δύο Διαθήκαις καὶ ταῖς αὐτῶν διανοίαις τὴν καθαρότητα τῆς πολιτείας κτησάμενοι καὶ τῆς πίστεως τὴν ἀγνείαν εὐράμενοι, εἰς τὴν τριήμερον τοῦ Κυρίου χειραγωγοῦνται ἀνάστασιν, ἢ καὶ βασιλεία οὐρανῶν ὀνομάζεται. «Σήμερον» γάρ, τὴν τοῦ νόμου λέγει κατάστασιν, «αὔριον» δὲ τὴν εὐαγγελικὴν σημαίνει ἀλήθειαν, ὡς ὑπὸ τοῦ νόμου μηνυθεῖσαν καὶ μετ' ἐκεῖνον φανεῖσαν.

25 *ΤΝΣ'.- ΣΕΛΕΥΚΩ*

Περὶ τῆς ἀρνήσεως Πέτρου.

Τρεῖς τὸν Κύριον ἀρνησάμενος τῶν ἀποστολῶν ὁ ἔξαρχος, τὴν τῶν ἀνθρώπων πάντων ἁμαρτίαν ὑπέδειξεν, τρεῖς ἀθετησάντων τὸν Κτίσαντα, ἐν τῇ δόσει τῆς πρώτης ἐντολῆς, ἐν τῇ θέσει τοῦ νόμου τοῦ γραπτοῦ, ἐν τῇ σαρκώσει

καὶ ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὴν πίστη τὸν ἀνθύπατο, μέσω τοῦ ὁποίου θὰ ἦταν εὐκόλο νὰ ὀδηγηθεῖ ὅλο τὸ ἔθνος στὴ σωτηρία, στὰ πλαίσια τοῦ ἔργου τῆς οἰκονομίας ποῦ ἐπιτελοῦσε ὁ Παῦλος σωφρονίζει τὸν βλάσφημο, ἐπιφέροντάς του τὴν τύφλωση πρὸς νοθεσία, ἡ ὁποία καὶ τὸν ὀδήγησε στὸ νὰ γίνεи μαθητής. "Ἐμαθε δηλαδὴ μ' ἐκεῖνο τὸ φάρμακο νὰ θεραπεύει τὴν ἀπιστία, μὲ ἐκεῖνο ποῦ θεραπεύθηκε ὁ ἴδιος ἀπὸ τὴν ἀντίρρηση ποῦ πηγάζει ἀπὸ τὸν νόμο. Τὸ «γιά κάποιον καιρὸ» σημαίνει ὅτι ἔβαλε χρονικὸ ὄριο στὴν προαίρεσή του νὰ ἔχει τὴ στέρηση τοῦ φωτός, ἡ ὁποία θὰ τὴν μετέβαλε πρὸς τὸ καλύτερο.

355.- ΣΤΟΝ ΛΥΣΙΜΑΧΟ

Τί ὑπαινίσσεται τὸ χωρίο· «Ἄγνισέ τους σήμερα καὶ αὔριο, καὶ ἀφοῦ πλύνουν τὰ ροῦχα τους, ἃς εἶναι ἔτοιμοι τὴν τρίτη ἡμέρα.

«Ἄς πλύνουν τὰ ροῦχα τους σήμερα καὶ αὔριο, καὶ ἃς εἶναι ἔτοιμοι τὴν τρίτη ἡμέρα»⁸³ λέγει ἡ Γραφή, ἐννοώντας μὲ αὐτὸ τὸ ἔξῃς· "Ὅσοι κατὰ τις δύο Διαθῆκες ἀπέκτησαν στὴ διάνοιά τους καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ τρόπου ζωῆς καὶ πέτυχαν τὴν ἀγνότητα τῆς πίστεως, ὀδηγοῦνται στὴν τριήμερη ἀνάσταση τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία ὀνομάζεται καὶ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Μὲ τὸ «σήμερα» δηλαδὴ ἐννοεῖ τὴν περίοδο τοῦ νόμου, ἐνῶ μὲ τὸ «αὔριον» σημαίνει τὴν εὐαγγελικὴ ἀλήθεια, ἡ ὁποία προαναγγέλθηκε ἀπὸ τὸν νόμο καὶ ἐμφανίσθηκε μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνον.

356.- ΣΤΟΝ ΣΕΛΕΥΚΟ

Γιὰ τὴν ἄρνηση τοῦ Πέτρου.

Ἄρνούμενος τρεῖς φορές τὸν Κύριο ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων⁸⁴, ὑπέδειξε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὴν ἁμαρτία ὅλων τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἄρνήθηκαν τρεῖς φορές τὸν Δημιουργό τους· ὅταν τοὺς ἔδωσε τὴν πρώτη ἐντολή, ὅταν νομοθέτησε τὸν

84. Ματθ. 26, 69-75.

τοῦ Λόγου καὶ Θεοῦ ἡμῶν, ἦν τριπλῆ πάλιν μεταγνώσει
 ἰάσατο, ἀνάλογον τῷ τραύματι πορισάμενος καὶ τὸ φάρμα-
 κον, καὶ δείξας ὡς πάντων τῶν κακῶν θεραπεία, ἡ τοῦ
 Κυρίου γέγονε παρουσία.

5

TNZ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Τὸ «πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι», πρὶν τὴν ἡμέραν ἐπιφᾶ-
 ναι τῆς ἀναστάσεως. Αἶ γὰρ τούτων τῶν ὀρνίθων ὠδαί,
 ἐγγιζούσης μὲν ἔω, ἔτι δὲ σκιᾶς ὑπαρχούσης, γίνονται.
 10 Πλησιαζούσης τοίνυν τῆς ζωοφόρου ἀνατολῆς, ἡ τοῦ ὀρ-
 νέου φωνὴ κατήγορος τῆς ἀρνήσεως γέγονε, δηλοῦσα καὶ
 τῆς νυκτὸς τῆς ἀρᾶς τὴν κατάλυσιν, καὶ τοῦ φωτὸς τῆς
 ζωῆς τὴν ἐπίφασιν.

15

TNH'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Ἔστι τριπλῆ γέγονε τῶν ἀνθρώπων ἡ ἀθέτησις, καὶ
 αὐτὸς ὁ Κύριος ἐδήλου, τρεῖς λέγων πρὸς τὴν συκὴν ἐληλυ-
 θέναι, καὶ καρπὸν ἐν αὐτῇ μὴ εὗρηκέναι, ἧς πᾶσαν τὴν
 κάκωσιν ἐν ἑαυτῷ ἐθεράπευσε, μηκέτι καρπὸν οἴσειν ἀπο-
 20 φηνάμενος τὴν παράδασιν.

TNΘ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Ἡ πρώτη ἀθέτησις, τῆς ἐντολῆς ἐστὶν ἡ παράδασιν,
 ἀπὸ τοῦ ξύλου τοῦ ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου προσταπτού-
 25 σης μὴ γεύσασθαι. Ἡ ἐν τῷ νόμῳ δευτέρα δυσσέβεια, ἡ
 πρὸς τὸν μόσχον Ἑβραίων διάθεσις Ἡ δὲ τρίτη ἀσέβεια, ἡ
 ἐν τῇ χάριτι τυγχάνει παραίτησις. «Οὐκ ἔχομεν βασιλέα»,

85. Ματθ. 26, 75.

86. Λουκᾶ 13, 7.

γραπτό νόμο, και ὅταν ὁ Λόγος και Θεός μας ἔγινε ἄνθρωπος. Αὐτὴ τὴν ἄρνηση τὴν θεράπευσε πάλι μὲ τριπλῆ μετάνοια, παρέχοντας φάρμακο ἀνάλογο μὲ τὸ τραῦμα, και δείχνοντας ἔτσι ὅτι θεραπεία ὅλων τῶν κακῶν ἔγινε ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου.

357.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἡ φράση, «πρὶν ὁ πετεινὸς λαλήσει»⁸⁵, σημαίνει πρὶν φανεῖ ἡ ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως. Γιατὶ τὰ λαλήματα αὐτῶν τῶν ὀρνίθων γίνονται ὅταν πλησιάζει ἡ αὐγὴ και ὑπάρχει ἀκόμη σκοτάδι. Καθὼς πλησίαζε λοιπὸν ἡ ἀνατολὴ ποὺ χάρισε τὴ ζωὴ, ἡ φωνὴ τοῦ πουλιοῦ ἔγινε ὁ κατήγορος τῆς ἀρνήσεως, δηλώνοντας και τὴν κατάργηση τῆς νύχτας τῆς κατάρτας, και τὴν ἀνατολὴ τοῦ φωτὸς τῆς ζωῆς.

358.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ὅτι ἡ ἄρνηση τῶν ἀνθρώπων ἔγινε τρεῖς φορές, τὸ δήλωσε και ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, λέγοντας ὅτι ἦλθε τρεῖς φορές στὴ συκιά χωρὶς νὰ βρεῖ καρπὸ σ' αὐτήν⁸⁶, τὴν πλήρη ἀρρώστια τῆς ὁποίας θεράπευσε μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, ὀρίζοντας ὅτι ποτὲ πιά δὲν θὰ ξαναφέρει ὡς καρπὸ τὴν παράδωση.

359.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἡ πρώτη ἄρνηση ἦταν ἡ παράδωση τῆς ἐντολῆς στὸν παράδεισο, ποὺ πρόσταζε νὰ μὴν φᾶνε ἀπὸ τὸ δένδρο ποὺ βρισκόταν στὴ μέση τοῦ παραδείσου⁸⁷. Ἡ δεύτερη εἶναι ἡ δυσσέβεια ποὺ ἐκδηλώθηκε στὸν νόμο, ποὺ ἀποτελέσμα τῆς ἦταν ἡ προσκύνηση τοῦ μοσχαριοῦ ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους⁸⁸. Ἡ τρίτη ἀσέβεια εἶναι ἡ ἄρνηση τῆς χάριτος: «Δὲν ἔχουμε βασιλιά», εἶ-

87. Γεν. 2, 16-17.

88. Ἐξ. 32, 1-6.

εἰπόντων, «εἰ μὴ Καίσαρα», καὶ τὸν Κύριον τῆς δόξης ἀπαρνούμενων.

ΤΞ'.- ΘΕΩΝΙ

Εἰς τὸ γεγραμμένον, «Ἐγὼ εἶμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς».

5 Ἄρτος ὁ Κύριος κέκληται, αὐτὸς ἑαυτὸν τοῦτο καλῶν τῷ ὀνόματι. Κατὰ μὲν τὴν πρόχειρον ἔκληψιν, ὡς πᾶσι τροφή σωτηρίας γενόμενος, κατὰ δὲ τὴν ἀπόρρητον ἔννοιαν, τὴν ζύμην τοῦ ἀνθρωπείου φυράματος ἐνώσας καὶ καθάρας, καὶ ὡσπερ ἐξοπτήσας τῷ οἰκείῳ πυρὶ τῆς θεότητος,
10 καὶ εἰς ἓν σὺν αὐτῇ γεγονὼς πρόσωπον καὶ μίαν προσκυνουμένην ὑπόστασιν.

ΤΞΑ'.- ΕΥΣΤΑΘΙΩ

Περὶ γαστριμαργίας.

Καταφρόνει τὸν ὄψων, ὡς μετ' ὀλίγων οὐκ ὄντων, ἀλλὰ
15 σύγχρονον ἐχόντων τῇ καταπόσει τὴν πολυτέλειαν. Αἶ γὰρ ὑπέρχρειοι μεταλήψεις, νῦν μὲν νόσων εἰσὶ μητέρες, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι κριμάτων ἐπάγουσιν εὐθύνας

ΤΞΒ'.- ΛΕΩΝΙΔΗ

Περὶ τῆς εἰς τοὺς παῖδας εὐλογίας

20 τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ.

Ἡ εὐλογία τοῦ πατριάρχου, ἦν τοῖς υἱέσι τοῦ Ἰωσήφ ἐπευξάμενος ἔδωκεν, οὐκ εἰς ἐκείνους μόνους πεπλήρωτο, ἀλλὰ καὶ τύπος μειζόνων πραγμάτων γεγένηται. Ἡ γὰρ ἐναλλαγὴ τῶν χειρῶν, τὸν σωτήριον προεδήλου σταυρὸν
25 καὶ ἡ τοῦ ἥττονος προσαγωγὴ τὸν νέον ὑπεδείκνυ λαόν, μονονουχὶ δοῶσα διὰ τοῦ σχήματος Ὅτε ὁ σταυρὸς εἰς εὐλογίαν φανῆ, ὁ ἥττων λαὸς μεγαλυνθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

89. Ἰω. 19, 15.

90. Ἰω. 6, 35.

παν, «παρὰ μόνον τὸν Καίσαρα»⁸⁹, καὶ ἀπαρνήθησαν τὸν Κύριο τῆς δόξας.

360.- ΣΤΟΝ ΘΕΩΝΑ

Στὴ ρήση· «Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς».

Ὁ Κύριος ὀνομάζεται ἄρτος⁹⁰, ὀνομάζοντας ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό του μὲ τὸ ὄνομα αὐτό. Σύμφωνα μὲ μία πρόχειρη ἐξήγηση τὸν ὀνομάζει ἔτσι ἐπειδὴ ἔγινε γιὰ ὅλους τροφή σωτηρίας, ἐνῶ ὡς πρὸς τὴ μυστικὴ ἔννοια, ἐπειδὴ ἔνωσε καὶ καθάρισε τὴ ζύμη τοῦ ἀνθρώπινου μίγματος, καὶ ἀφοῦ κατὰ κάποιον τρόπο τὸ ἔψησε μὲ τὴ φωτιὰ τῆς θεότητάς του, ἔγινε μαζὶ μ' αὐτὴν ἓνα πρόσωπο καὶ μία ὑπόσταση ποῦ προσκυνεῖται.

361.- ΣΤΟΝ ΕΥΣΤΑΘΙΟ

Γιὰ τὴ γαστριμαργία.

Νὰ περιφρονεῖς τὰ πολυτελῆ φαγητὰ, γιὰτὶ μετὰ ἀπὸ λίγο δὲν ὑπάρχουν, ἀφοῦ ἢ πολυτέλειά τους διαρκεῖ μέχρι τὴν κατάποσή τους. Γιὰτὶ τὸ πάνω ἀπὸ τὶς ἀνάγκες μας φαγητὸ σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ βέβαια προξενεῖ ἀρρώστιες, ἐνῶ στὴ μέλλουσα μᾶς καθιστᾶ ὑπεύθυνους ἁμαρτημάτων.

362.- ΣΤΟΝ ΛΕΩΝΙΔΗ

Γιὰ τὴν εὐλογία τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ
στὰ παιδιὰ τοῦ Ἰωσήφ.

Ἡ εὐλογία τοῦ πατριάρχου, ποῦ ἔδωσε στὰ παιδιὰ τοῦ Ἰωσήφ κατ'ὄπιν προσευχῆς, δὲν ἐκπληρώθηκε μόνο σ' ἐκεῖνα, ἀλλ' ἔγινε καὶ τύπος μεγαλυτέρων πραγμάτων⁹¹. Γιὰτὶ ἡ ἐναλλαγὴ τῶν χειρῶν προδήλωσε τὸν σωτήριον σταυρὸ, καὶ τὸ ὅτι ὀδήγησε κοντὰ του τὸν νεώτερο, ὑποδήλωσε τὸν καινούργιον λαόν, κραυγάζοντας κατὰ κάποιον τρόπο μὲ τὸ σχῆμα αὐτό. Ὄταν ἐμφανισθεῖ ὁ σταυρὸς γιὰ εὐλογία, τότε ὁ κατώτερος λαὸς θὰ δοξασθεῖ, καὶ ὁποῖος ταπεινώνει τὸν ἑαυτό του θὰ ὑψωθεῖ⁹².

91. Γεν. 48, 12-15.

92. Λουκᾶ 14, 11. 18, 14.

ΤΞΓ'— ΣΕΡΗΝΩ

Εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τῆς Ἑλισάβετ,
 «Καὶ πόθεν μοι τοῦτο ...».

Μηδέν σοι ταραττέτω τῆς Ἑλισάβετ ἡ προφητεία,
 5 «Πόθεν μοι τοῦτο», λεγούσης, «ἵνα ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου
 ἔλθῃ πρὸς με;». Ὁ γὰρ θέμενος ἐν αὐτῇ τοῦ Βαπτιστοῦ τὴν
 διάπλασιν, καὶ πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας εἰς προφήτην
 ἀγιάσας τὸν Πρόδρομον, ἔνδον αὐτῷ παρέσχετο τοῦ μυ-
 10 στηρίου τὴν δήλωσιν. Ἐπεὶ οὐκ ἔδωκε λαλεῖν τοῖς ἐμβρύ-
 οῖς τὸ ἄωρον, σπεύδοντι τῷ Βαπτιστῇ κηρύξαι τὸν Λυ-
 τρωτὴν, ἔχρησεν ἡ μήτηρ τὸ τοῦ στόματος ὄργανον.

ΤΞΔ'— ΠΩΜΑΣΙΩ

Πῶς νοητέον, «Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ἤχῳ σάλπιγγος».

Περὶ τῆς μουσικῆς, ἧς ἡ Γραφή μέμνηται.

15 «Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ καὶ χορῷ καὶ ὄργανῳ καὶ
 χορδαῖς», φησὶν ὁ Ψαλμωδός, οὐ χαλκῷ ἠχοῦντι καὶ ὄργα-
 νοῖς θελκτικοῖς τὰς θείας ἐπιτρέπων ᾠδὰς, ἀλλὰ τύμπανον
 ἡμᾶς τὴν ἑαυτῶν ἀποτελεῖν σὰρκα παρεγγυῶν, οὐδὲν ἔ-
 χουσαν πάθους κίνημα, ἀλλὰ νεκρὰν τοῖς γηϊνοῖς ὑπάρ-
 20 χουσιν μέλεσι. Χορὸν δὲ τὴν σύμφωνον τῆς Ἐκκλησίας
 ἀρμονίαν ζητεῖ, καὶ χορδὰς τὰς ἐν ἡμῖν αἰσθήσεις δηλοῖ,
 ὑφ' ὧν τὸ τῆς γλώττης ἀνακρούεται πλήκτρον, καὶ ὄργα-
 νον ὃ πᾶς εὐρίσκεται ἄνθρωπος, Θεῷ εὐάρεστος καὶ ἄν-
 θρώποις εὐάρμοστος.

25

ΤΞΕ'— ΛΕΩΝΙΔῆ

Διὰ τί τελευτῶν ὁ Ἰακώβ καὶ τοὺς υἱοὺς εὐλογῶν,
 τὰ μέλλοντα αὐτῶν λέγει.

Τὰ μέλλοντα λέγειν ὁ Ἰακώβ ὑποσχόμενος καὶ τὰ φθά-

93. Λουκᾶ 1, 43.

94. Ψαλμ. 150, 4.

363.- ΣΤΟΝ ΣΕΡΗΝΟ

Στόν λόγο τῆς Ἑλισάβετ·

«Καί πῶς συνέβη σέ μένα αὐτό;».

Μή σέ ταράζει ἡ προφητεία τῆς Ἑλισάβετ, πού λέγει, «Πῶς συνέβη σέ μένα αὐτό, ὥστε ἡ μητέρα τοῦ Κυρίου νά ἔρθει σέ μένα;»⁹³. Γιατί Ἐκεῖνος πού ἔβαλε μέσα της τή διάπλαση τοῦ Βαπτιστῆ καί πρὶν βγεῖ ἀπό τή μήτρα ἀγίασε τόν Προδρομο γιά προφήτη, ἔβαλε μέσα του καί τή φανέρωση τοῦ μυστηρίου. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ προῶρη ἡλικία δέν ἐπιτρέπει σὰ ἔμβρυα νά μιλοῦν, διαζόμενος ὁ Βαπτιστής νά κηρύξει τόν Λυτρωτή, χρησιμοποίησε ἡ μητέρα τὸ στόμα της ὡς ὄργανο γιά τὴν προφητεία.

364.- ΣΤΟΝ ΠΩΜΑΣΙΟ

Πῶς πρέπει νά νοεῖται τὸ, «Ὑμνεῖτε αὐτόν μὲ τὸν ἦχο τῆς σάλπιγγας», καί γιὰ τὴ μουσικὴ ποῦ μνημονεῦει ἡ Γραφή.

«Ὑμνεῖτε αὐτόν μὲ τύμπανα, μὲ χορωδίες, μὲ μουσικά καί ἔγχορδα ὄργανα»⁹⁴, λέγει ὁ Ψαλμωδός, χωρὶς νά ἐπιτρέπει τὰ θεῖα μελωδήματα νά λέγονται μὲ τοὺς ἦχους χάλκινων ἢ ἄλλων ἔλκυστικῶν μουσικῶν ὀργάνων, ἀλλὰ μᾶς προτρέπει νά κάνουμε τὴν σάρκα μας κατὰ κάποιο τρόπο τύμπανο, πού δέν θά ὑποκινεῖται ἀπὸ κανένα πάθος, ἀλλὰ θά εἶναι νεκρὴ γιὰ τὰ γήινα μέλη⁹⁵. Μὲ τὸ «χορωδία» θέλει τὴν ἁρμονία τῆς Ἐκκλησίας, μὲ τίς «χορδές» δηλώνει τίς αἰσθήσεις μας, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἡ γλῶσσα μας δέχεται σὰν πληκτρο τὰ πλήγματα, καί «ὄργανο» εἶναι ὁ κάθε ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀρεστὸς στόν Θεό καί βρῖσκεται σὲ ἁρμονικὴ σχέση μὲ τοὺς ἀνθρώπους.

365.- ΣΤΟΝ ΛΕΩΝΙΔΗ

Γιατί ὁ Ἰακώβ προφητεύει τὸ μέλλον τὴν ὥρα πού πέθαινε καί εὐλογοῦσε τὰ παιδιά του.

Ἐποσχόμενος ὁ Ἰακώβ νά προφητεύσει τὸ μέλλον καί ἐξη-

95. Κολ. 3, 5.

σαντα τοῖς υἱοῖς ἐξηγούμενος, οὐ κατόπιν ἐπαγγελίας ἐβά-
 δισεν, ἀλλὰ Θεοῦ δακτύλῳ ἐψηλαφήθη τὴν αἴσθησιν καὶ
 σιγὴν ἐπετάγη συμφέρουσαν. Προθέμενος γὰρ εἰπεῖν αὐ-
 τοῖς τὴν ἐξ αὐτῶν ἐσομένην τῆς θείας οἰκονομίας σάρκω-
 5 σιν, λήθην τῶν βουλευθέντων ὑπέμεινεν, ἀμείψας τοῖς
 παρελθοῦσι τὰ μήπω γεγόμενα. Σὺ μὲν γάρ, φησὶν, ἀξίαν
 γνώμην τοῦ τοσοῦτου μυστηρίου κτησάμενος, εἰκότως ἐπι-
 στεύθης αὐτοῦ καὶ τὴν εἶδησιν, οἱ δὲ οὐ κατάλληλον ἔξου-
 σι τῷ πατρὶ τὴν εὐσέβειαν.

10

ΤΕΣ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ
Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Εἰ καὶ τὴν γραφικὴν μαρτυρίαν ζητεῖς τῶν γραφέν-
 των, Ἡσαΐας τῶν προφητῶν ὁ σαφέστατος τὴν ἀπορίαν
 τοῦ Ἰακώβ ἐξηγούμενος καὶ ἦν ἔπαθεν ἐγκοπὴν τῆς προ-
 15 θέσεως, ἄλλα μὲν βουληθεῖς, ἄλλα δὲ κελευσθεῖς, οὕτω
 φησὶν· «Μὴ εἴπης, Ἰακώβ, καὶ τί ἐλάλησας, Ἰσραήλ, ἀπε-
 κρύβη ἡ ὁδός μου ἀπὸ Κυρίου, καὶ ὁ Θεός μου ἀφεῖλε τὴν
 κρίσιν καὶ ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ;». Οὐδὲν γὰρ τὸν Ἰακώβ ἀφεί-
 λετο ὁ ἀγαπήσας Θεός, ἢ τὴν πρὸς τοὺς υἱέας, ὡς εἶπον,
 20 ὑπόσχεσιν διὰ τὴν προορωμένην αὐτῶν τῆς εὐσεβείας ἀθέ-
 τησιν.

ΤΕΖ'.- ΜΟΝΑΣΤΡΙΑΙΣ
ΕΙΣ ΠΟΛΙΝ ΦΟΙΤΩΣΑΙΣ ΣΥΧΝΑ

25 Εἰ μήτε τῆς αἰδοῦς τῆς φύσεως καὶ αὐτῆς τῆς ἀσκήσε-
 ως φροντίζετε, μήτε τὴν χάνωσιν πεφόβησθε, ἦν αἱ πό-
 λεις ποιοῦσι καὶ ὄψει καὶ ἀκοῇ, μήτε τὴν μέλλουσαν δεδοί-
 κατε ἐπὶ τούτοις ἀπειλήν, καλῶς θαμινὰ πρὸς τὴν πόλιν

96. Βλ. Γεν. 49,1-27.

γώντας στους υιούς του αυτά που είχαν ήδη συμβεί⁹⁶, δὲν τὸ ἔκανε κατόπιν διαταγῆς, ἀλλ' ἀφοῦ ἄγγιξε τὴν αἴσθησή του τὸ δάκτυλο τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιβλήθηκε ἢ σιωπὴ πού συνέφερε περισσότερο. Ἐνῶ εἶχε δηλαδή τὴν πρόθεση νὰ τοὺς μιλήσει γιὰ τὴν ἐνανθρώπηση τῆς θείας οἰκονομίας πού θὰ γινόταν ἀπ' αὐτούς, ξέχασε ἐκεῖνα πού σκεφτόταν καὶ ἄλλαξε τὰ γεγονότα τοῦ παρελθόντος μὲ αυτά πού δὲν εἶχαν γίνει ἀκόμη. Σὺ βέβαια, λέγει, ἔχοντας ἀποκτήσει πρόθεση ἀνάλογη μὲ τὸ τόσο μεγάλο μυστήριον, σωστὰ ὁ Θεὸς σοῦ ἐμπιστεύθηκε τὴν εἶδηση γιὰ τὴ σάρκωσή του, ἐκεῖνοι ὅμως δὲν θὰ ἐπιδείξουν εὐσέβεια ἀνάλογη μὲ αὐτὴ τοῦ πατέρα τους.

366.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἐφόσον ζητᾶς τὴ γραφικὴ μαρτυρία γιὰ ὅσα σοῦ ἔγραψα, ἄκουσε τὸν Ἡσαΐα, πού εἶναι ὁ πιὸ σαφέστερος ἀπὸ ὅλους τοὺς προφήτες, ὁ ὁποῖος, ἐξηγώντας τὴν ἀπορία τοῦ Ἰακώβ καὶ γιὰ ποιὸ λόγο ἐμποδίστηκε νὰ πράξει αὐτὰ πού ἤθελε, ἀφοῦ ἄλλα σκέφτηκε καὶ ἄλλα προστάχθηκε, λέγει· «Μὴν πεῖς, Ἰακώβ, καὶ γιὰτὶ ἀναρωτήθηκες, Ἰσραήλ, Μήπως κρύφθηκε ἢ ζωὴ μου ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ ὁ Θεός μου μοῦ στέρησε τὴν δίκαια κρίση του καὶ ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ μένα;»⁹⁷. Γιατὶ ὁ Θεός, πού ἀγάπησε τὸν Ἰακώβ, δὲν ἀφαίρεσε τίποτε ἀπ' αὐτόν, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ὑπόσχεση πρὸς τοὺς ἀπογόνους του, ὅπως εἶπα, ἐπειδὴ προγνώριζε ὅτι δὲν θὰ διατηροῦσαν τὴν εὐσέβεια.

367.— ΠΡΟΣ ΜΟΝΑΧΕΣ

ΠΟΥ ΣΥΧΝΑΖΟΥΝ ΣΤΙΣ ΠΟΛΕΙΣ

Ἄν δὲν φροντίζετε γιὰ τὸ σεβασμὸ τῆς φύσεως, οὔτε γιὰ τὴν ἄσκησιν, οὔτε φοβᾶστε τὴν ἀποχαύνωση πού προκαλοῦν οἱ πόλεις μὲ ὅσα βλέπουμε καὶ μὲ ὅσα ἀκοῦμε, οὔτε νοιώθετε φόβον γιὰ τὴν ἀπειλὴ τῆς μελλοντικῆς τιμωρίας γι' αὐτά, καλὰ

97. Ἦσ. 40, 27.

βαδίζετε. Εἰ δὲ τῆς μὲν ἀντέχεσθε, τῶν δὲ πειραθῆναι οὐ
 βούλεσθε, φεύγετε τῶν θορύβων τὸν πόλεμον, ὃς δεινοῖς
 θέλεσι τοξεύει τὴν ἄσκησιν.

ΤΞΗ.— ΣΕΥΗΡΩ

5

Περὶ οἰήσεως.

Ὡσπερ λεαίνῃ συννέμεσθαι πρόβατον ἢ φύσις οὐκ
 ἔδωκεν, οὕτως οὐδὲ τυφὸν μοναχικῇ συνοικεῖν ὄλωσ ἐνδέ-
 χεται. Ὁ μὲν γὰρ θηριώδης ἐστὶ καὶ ἀκάθεκτος, ἡ δὲ πάν-
 τα εὐπειθῶς τὰ χρηστὰ καταδέχεται, καὶ τὰ λυπηρὰ καρ-
 10 τερῶς μάλα προσίεται. Εἰ τοίνυν πρὸς ταύτην ἀπεδύσω
 γυμνάσασθαι, ἐκείνου ἀπόστηθι, μὴ τί σε δεινὸν διὰ τού-
 του ἐργάσῃται, ὃ ἔναντι τοῦ Κυρίου τραχηλιάσας, καὶ πάν-
 τας ἔχειν ζηλωτὰς τῆς οἰκείας ἐπάρσεως καὶ πτώσεως προ-
 θυμούμενος.

15

ΤΞΘ.— ΚΥΡΩ

Ὅτι οὐδὲν τῶν ἐνδιαθέτων καὶ κεκανονισμένων
 βιβλίων δεῖ προτιμᾶν εἰς ἀνάγνωσιν.

Πᾶσα μὲν γραφὴ πρὸς εὐσέβειαν βλέπουσα καλλίστη
 καὶ ἐπαινετὴ καὶ ἐγκωμίων ἀξία, αἱ δὲ ἱεραὶ πτυκταὶ τῶν
 20 μαρτυρουμένων θείων Γραφῶν τῆς πρὸς Θεὸν εἰσιν ἀνα-
 θάσεως κλίμακες. Πάντα τοίνυν τὰ ἐν Ἐκκλησίᾳ Θεοῦ
 προσφερόμενα ὡς δόκιμον δέχου χρυσίον, πεπυρωμένα τῷ
 θείῳ τῆς ἀληθείας Πνεύματι. Τὰ δὲ ἔξω ταύτης περιφερό-
 μενα, εἰ καὶ τι ἔχει πιθανὸν πρὸς σεμνότητα, τοῖς ἔξω τῶν
 25 σῶν ἀγώνων ζητεῖν καὶ τηρεῖν καταλίμπανε, οἷς κόμπος
 λέξεως μᾶλλον ἐσπούδασται, ἢ καὶ μύθους τινὰς ἀναπλάτ-
 τειν αἰρέσεων.

κάνετε και πηγαίνετε συχνά στην πόλη. "Αν όμως είστε προσηλωμένες στην άσκηση και δεν θέλετε να πάθετε τα άλλα, τότε να αποφεύγετε τον πόλεμο των θορύβων, ο οποίος τοξεύει την άσκηση με φοβερά βέλη.

368.- ΣΤΟΝ ΣΕΥΗΡΟ

Γιά την υπερηφάνεια.

"Όπως η φύση δεν έδωσε στη λέαινα τη δυνατότητα να μπορεί να τρώγει μαζί με το πρόβατο, έτσι ούτε η υπερηφάνεια είναι δυνατόν να συνυπάρχει με τη μοναχική ζωή. Γιατί η υπερηφάνεια μοιάζει με θηρίο και είναι ασυγκράτητη, ενώ η μοναχική ζωή αποδέχεται με υπακοή όλα τα αγαθά και υπομένει με περισσότερη καρτερία τα θλιβερά." Αν λοιπόν αποφάσισες να γυμναστείς στο στάδιο αυτό της μοναχικής ζωής, απομακρύνσου από την υπερηφάνεια, για να μην σου προκαλέσει κάτι το φοβερό μέσω αυτής εκείνος που ύψωσε το κεφάλι του μπροστά στον Κύριο και θέλει να έχει όλους τους ανθρώπους ζηλωτές της δικής του άλαζονείας και πτώσης.

369.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΟ

"Ότι δεν πρέπει να προτιμούμε για ανάγνωση κανένα από τα μη όμολογημένα και κανονικά βιβλία.

Κάθε βιβλίο που έχει σκοπό την ευσέβεια και πολύ καλό είναι και άξιο έπαινου και εγκωμίων. Τα ιερά όμως βιβλία των όμολογουμένων θείων Γραφών είναι σκαλοπάτια που μᾶς ανεβάζουν στον Θεό. "Όλα λοιπόν όσα λέγονται μέσα στην Έκκλησία να τα δέχεσαι σαν καθαρό χρυσάφι, που έχουν πυρώσει από τη φωτιά του θείου Πνεύματος της αληθείας. "Όσα όμως κυκλοφορούν έξω από αυτήν, ακόμη και αν έχουν κάποιες ένδειξεις σεμνότητας, αφήνέ τα να τα ζητούν και να τα φυλάττουν σε εκείνους που βρίσκονται έξω από τους αγώνες σου, των οποίων το ενδιαφέρον συγκεντρώνεται περισσότερο στις όμορφες εκφράσεις και στο να αναπλάθουν αίρετικούς μύθους.

ΤΟ΄- ΚΥΡΙΛΛΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Περὶ ἔριδος.

Φοβεῖ με τὰ τῆς θείας Γραφῆς ὑποδείγματα, καὶ γράφειν τὰ χρεῶν ἀναγκάζομαι. Εἴτε γὰρ πατήρ εἰμι, ὡς ἔφησ
 5 αὐτός, δέδια τοῦ Ἡλεί τὴν κατάκρισιν, ὅτι τοὺς υἱοὺς ἁμαρτόντας οὐκ ἐσωφρόνισεν· εἴτε υἱός σου τυγχάνω, ὡς μᾶλλον ἐπίσταμαι, τὸν μέγαν ἐκεῖνον σχηματίζοντος Μᾶρκον, ἀγωνιῶ τοῦ Ἰωνάθαν τὸ ἐπιτίμιον, ὅτι, τὸν πατέρα ζητήσαντα ἐγγαστριμυθον, οὐκ ἐκώλυσε, καὶ πρότερος τοῦ
 10 ἁμαρτήσαντος ὁ κωλύσαι δυνάμενος τέθνηκεν εἰς τὸν πόλεμον. Ἴνα τοίνυν καὶ γὼ μὴ κατακριθῶ, καὶ αὐτός παρὰ Θεοῦ μὴ κριθῆς, παῦσον τὰς ἔριδας. Μὴ οἰκείας ὕβρεως ἄμυναν, ἣν παρὰ θνητῶν κεχρεώστησαι, τὴν ζῶσαν Ἐκκλησίαν μεθόδευε, καὶ αἰώνιον αὐτῇ διχόνοιαν ἐν προσχή-
 15 ματι εὐσεβείας κατασκεύαζε.

ΤΟΑ΄- ΠΑΝΣΟΦΙΩ

Περὶ Μαρκίωνος καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν εὐαγγελίου.

Εἰ προῖσχεται ὁ τῆς Μαρκίωνος συνήγορος βλασφημίας, τὸ παρ' ἐκείνοις ὀνομαζόμενον εὐαγγέλιον, λαθῶν
 20 ἀνάγνωθι, καὶ εὐρήσεις εὐθύς ἐν προοιμίοις τὴν ἀτοπίαν. Αὐτὴν γὰρ τὴν κατάγουσαν ἐπὶ Χριστὸν ἀπὸ Δαβὶδ καὶ Ἀβραάμ γενεαλογίαν ἀπέτεμον, καὶ μικρὸν ὕστερον προῖων ἄλλην ὄψει κακόνοιαν. Ἀμείψαντες γὰρ τὴν τοῦ Κυρίου φωνήν, «οὐκ ἦλθον», λέγοντος, «καταλύσαι τὸν νόμον
 25 ἢ τοὺς προφήτας», ἐποίησαν· Δοκεῖτε ὅτι ἦλθον πληρῶσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφήτας; Ἦλθον καταλύσαι, ἀλλ' οὐ πληρῶσαι. Ἐκ τούτων δὲ εἴση, ὅπως ἔχθραν ταῖς δυοσί δια-

98. Α' Βασ. 2, 31. Πρβλ. Α' Βασ. 1, 1-3, 21.

99. Α' Βασ. 28, 7-9. Πρβλ. Α' Παραλ. 10, 13. Οἱ ἐγγαστριμυθοὶ ἦταν ἓνα εἶδος ψευδομάντεων, οἱ ὅποιοι μιλοῦσαν μὲ κλειστὸ τὸ στόμα, ἰσχυρίζομενοι ὅτι μιλοῦσαν πνεύματα ποὺ βρίσκονταν μέσα τους.

370.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΛΛΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Για τή διαμάχη.

Μὲ τρομάζουν τὰ παραδείγματα τῆς θείας Γραφῆς, καὶ γι' αὐτὸ ἀναγκάζομαι νὰ σοῦ γράψω ὅσα ἔχω ὑποχρέωση. Γιατί, ἂν εἶμαι πατέρας, ὅπως ἐσὺ εἶπες, φοβᾶμαι τὴν καταδίκη τοῦ Ἥλι, ὁ ὁποῖος δὲν συνέτισε τοὺς υἱοὺς του ὅταν ἀμάρταναν⁹⁸. "Ἄν εἶμαι υἱός σου, ὅπως μᾶλλον νομίζω, ἔχοντας στή σκέψη μου τὸν μεγάλο ἐκεῖνο Μᾶρκο, ἔχω τὴν ἀγωνία μήπως ὑποστῶ τὴν τιμωρία τοῦ Ἰωνάθαν, γιατί δὲν ἐμπόδισε τὸν πατέρα του, ὅταν ζήτησε ἐγγαστρίμυθο⁹⁹, καὶ πέθανε στὸν πόλεμο ἐκεῖνος πὺ μποροῦσε νὰ τὸν ἐμποδίσει πρὶν ἀπὸ ἐκεῖνον πὺ ἀμάρτησε¹⁰⁰. Γιὰ νὰ μὴ συμβεῖ λοιπὸν καὶ ἐγὼ νὰ κατακριθῶ, καὶ ἐσὺ νὰ κριθεῖς ἀπὸ τὸν Θεό, σταμάτησε τίς διαμάχες. Μὴ λοιπὸν τὴν ἀμυνά σου γιὰ τὴν προσβολή πὺ δέχθηκες ἀπὸ τοὺς θνητοὺς πὺ σοῦ τὴ χρωστοῦν, τὴ μεταθέτεις στὴν ζωντανή Ἐκκλησία, κατασκευάζοντας ἔτσι γι αὐτὴν αἰώνια διχόνοια μὲ τὸ πρόσχημα τῆς εὐσέδειας.

371.- ΣΤΟΝ ΠΑΝΣΟΦΙΟ

Γιὰ τὸν Μαρκίωνα καὶ τὸ εὐαγγέλιό του.

"Ἄν ὁ συνήγορος τῆς βλασφημίας τοῦ Μαρκίωνα σοῦ προβάλλει αὐτὸ πὺ ἐκεῖνοι ὀνομάζουν εὐαγγέλιο, παίρνοντάς το καὶ διαβάζοντάς το, θὰ βρεῖς ἀμέσως καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὸ ψέμα. Γιατὶ ἀπέκοψαν τὴν γενεαλογία πὺ φθάνει στὸν Χριστὸ ξεκινώντας ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Δαβίδ. "Ἄν προχωρήσεις λίγο παρακάτω θὰ βρεῖς καὶ ἄλλο κακὸ νόημα. Γιατὶ ἄλλαξαν τὰ λόγια τοῦ Κυρίου πὺ λέγουν, «Δὲν ἤρθα νὰ καταργήσω τὸν νόμο ἢ τοὺς προφῆτες»¹ καὶ τὰ ἔκαναν "Νομίζετε ὅτι ἤρθα νὰ συμπληρώσω τὸν νόμο ἢ τοὺς προφῆτες; Ἔρθα νὰ τὸν καταργήσω καὶ ὄχι νὰ τὸν συμπληρώσω". Ἀπὸ αὐτὰ θὰ καταλάβεις, μὲ ποιὸ τρόπο κατασκευάζουν ἀντίθεση ἀνά-

100. Α' Βασ. 28, 7-9. 31, 2

1. Ματθ. 5, 17.

θήκαις κατασκευάζουσι, ξένον εἶναι τοῦ νόμου τὸν Χριστὸν σχεδιάζοντες.

ΤΟΒ΄.- ΙΩΣΗΦ

Περὶ ὑποταγῆς τοῦ ἐφιεμένου τοῦ τῶν μοναχῶν
5 ἀγῶνος.

Καλῶς μὲν ἤρξω τὸ ἀνδρίζεσθαι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νῦν ὡς
μανθάνομεν. Ἄλλ' ὅμοιος εἶ ἐπὶ τοῖς σπαρεῖσιν ἐπὶ τῆς
πέτρας, εὐθύς μὲν ἐξανατείλασιν, ἐν δὲ καιρῷ καρπῶν ἀτο-
νήσασι. Χρὴ δὲ τὸν τοῦ ἀγῶνος τῶν μοναχῶν ἐφιέμενον,
10 ὡς πύργου οἰκοδομῇ τῇ τούτου προσελθεῖν ὑποταγῇ, μή-
ποτε, φιλοτίμως ἀρξάμενος καὶ πρὸς ὁμοίαν εὐοδίαν μὴ
ἐκτεινόμενος, δαίμοσι μὲν καταγέλαστος, ἀγγέλοις δὲ λύ-
πης αἴτιος, ἀνθρώποις δὲ δακρῶν πρόφασις γένηται.

ΤΟΓ΄.- ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΩ

15 Περὶ τοῦ πάντα πειρασμὸν φέρειν γενναίως.

Εἰ πύλαι ἄδου τῆς ἀμωμήτου καὶ ὀρθῆς οὐ κατισχύου-
σι πίστεως, αἵπερ εἰσὶ τὰ πεπτρωμένα τοῦ πονηροῦ ἅπαν-
τα θέλη, καὶ κίνδυνος καὶ γυμνότης καὶ θάνατος Χριστοῦ
ἡμᾶς χωρίζειν οὐ δύναται, τοῦ χάριν μικρὰς προσβολὰς
20 διὰ Χριστόν σοι γινομένας, δυσανασχετεῖς ὑπομένειν, θαυ-
μάσιε; Ἴστασο τοίνυν ἐδραῖος, καὶ τὰ μὲν ἐπελθόντα σε-
σθήσεται πειρατήρια, τὰ δὲ μελετώμενα πρὸ πείρας οἰχή-
σεται. Τὸ γὰρ τῆς γνώμης ἀκλινές, ἀπράκτους δείξει τὰς
μηχανάς.

25

ΤΟΔ΄.- ΩΡΙΩΝΙ

Περὶ κενοδοξίας.

Ἡ κόλαξ κομπαγωγία, ἡ ξηρὰ καὶ ἄψυχος ἔπαρσις, ἡ

2. Ματθ. 13,5-6.

4. Ἐφ. 6,12.

6. Α' Κορ. 7,37.

3. Ματθ. 16,18.

5. Ρωμ. 8,35.

μεσα στίς δύο Διαθῆκες, ὑποστηρίζοντας μὲ προχειρότητα ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι ξένος ἀπὸ τὸν νόμο.

372.- ΣΤΟΝ ΙΩΣΗΦ

Γιὰ τὴν ὑποταγὴ ἐκείνου πρὸς ἐπιθυμεῖ
τὸν μοναχικὸ ἀγώνα.

Σωστὰ ἄρχισες τὴ γενναία ζωὴ, ἀλλὰ δὲν τὴ συνεχίζεις τώρα, ὅπως μαθαίνουμε. Μοιάζεις μὲ τοὺς σπόρους πρὸς ἔπεσαν στὴν πέτρα καὶ φῦτρωσαν ἀμέσως, ἀλλὰ δὲν ἔφεραν καρποὺς ὅταν ἦρθε ὁ καιρὸς τους². Ἐκεῖνος πρὸς ἐπιθυμεῖ τὸν μοναχικὸ ἀγώνα πρέπει νὰ προσέλθει καὶ νὰ ὑποταχθεῖ σ' αὐτὸν σὰν νὰ μπαίνει μέσα σὲ πύργο, γιὰ νὰ μὴ συμβεῖ, ἐνῶ ξεκίνησε μὲ φιλοτιμία καὶ ὄρεξη, μὴν συνεχίζοντας τὴν ἴδια καλὴ πορεία, γίνεαι ἀντικείμενο χλευασμοῦ ἀπὸ τοὺς δαίμονες, αἰτία λύπης γιὰ τοὺς ἀγγέλους, καὶ ἀφορμὴ δακρῶν γιὰ τοὺς ἀνθρώπους.

373.- ΣΤΟΝ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟ

Γιὰ τὸ ὅτι πρέπει νὰ ὑπομένουμε μὲ γενναιότητα
τὸν κάθε πειρασμό.

Ἄν οἱ πύλες τοῦ ἄδη δὲν θὰ ὑπερνικήσουν τὴν ἀμόλυπτη καὶ ὀρθὴ πίστη³, οἱ ὅποῖες εἶναι ὅλα τὰ φλογισμένα βέλη τοῦ πονηροῦ⁴, καὶ ἀφοῦ οὔτε ὁ κίνδυνος, οὔτε ἡ γύμνια, οὔτε ὁ θάνατος μπορεῖ νὰ μᾶς χωρίσει ἀπὸ τὸν Χριστό⁵, γιὰ ποιὸ λόγο, ἀγαπητέ, παραπονιέσαι καὶ δυσκολεύεσαι νὰ ὑπομείνεις τὶς μικρὲς ἐπιθέσεις πρὸς σοῦ γίνονται γιὰ χάρη τοῦ Χριστοῦ; Μείνε λοιπὸν ἀμετακίνητος⁶, καὶ οἱ πειρασμοὶ πρὸς ἦρθαν θὰ σβήσουν, καὶ ὅσα σχεδιάζονται θὰ φύγουν προτοῦ νὰ τὰ δοκιμάσεις. Γιατὶ ἡ σταθερότητα τοῦ φρονήματος, θὰ γίνεαι αἰτία νὰ ἀποτύχουν ὅλα τὰ διαβολικὰ τεχνάσματα.

374.- ΣΤΟΝ ΩΡΙΩΝΑ

Γιὰ τὴν κενοδοξία.

Ἄ κομψασμός, πρὸς συνοδεύεαι ἀπὸ τὴν κολακεία, ἡ ξηρὴ

κενή καὶ ἐπίγειος δόξα, ἀρθήτω ἀφ' ἡμῶν. Ὁ γὰρ τῶν ἀρετῶν καὶ δοτῆρ καὶ ταμίας, ὑπογραμμὸν ἡμῖν καταλιμπάνων, φησί· «Δόξαν παρ' ἀνθρώπων οὐ ζητῶ». Θεοῦ γὰρ ἔστι δόσις ἢ δόξα, εἰ καὶ οἱ ποιηταὶ τῶν ὀνομάτων τῇ ἐν-
5 ταῦθα σκιᾷ τὴν κλήσιν ἐκείνην ἐπέθηκαν.

ΤΟΕ'.- ΚΥΡΩ

Περὶ πενίας.

Εἰ λυπεῖ ἡ πενία, ἐξουδένωται ἡ θεία νομοθεσία, «Μακάριοι», φάσκουσα, «οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν
10 ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». Εἰ τοίνυν ταύτης οὐκ ἀντεχόμεθα, εὐδὴλον ὡς κακείνης οὐκ ἐφίεμεθα. Εἰ δὲ κακείνην εὐχαρίστως δεχόμεθα, καὶ ταύτης εἴκωμεν τοῖς προστάγμασι.

ΤΟΣ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

15

Περὶ πενίας.

Ἡ τοῦ ἄρτου ἔνδεια οὐκ ἔστι λιμός, καὶ ἐσθημάτων ἀπορία οὐ γυμνότης Ὁ γὰρ τριχοφόρος Βαπτιστῆς καὶ ὁ τοῦ πλουσίου θυρωρός, ὁ πείνη καὶ γυμνώσει τακεῖς, εἰς τὴν ἄληκτον καὶ ἀπέραντον ἀναστρέφονται καὶ θάλλονται
20 βασιλείαν. Ὁ δὲ πλουτῶν ἐν εὐφροσύνῃ βρωμάτων καὶ ἐνδύματι θύσσου, γέενναν ἔχει καὶ τὸ ταύτης πῦρ περιδύλαιον.

ΤΟΖ'.- ΟΛΥΜΠΙΩ ΚΟΜΗΤΙ

Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.

25 Τῷ ὑπερφυεῖ καὶ ἀνεκλαλήτῳ τόκῳ πάντα ὑπερφυῆ ἠκολούθησαν, ἡ τοῦ ἀγγέλου διακονία, ἡ Ἰωάννου πρὸ τῆς γεννήσεως λειτουργία, τὸ ἄσπορον τῆς συλλήψεως, τὸ

7. Πρὸβλ. Ἰω. 5, 41.

9. Ματθ. 3, 4.

11. Λουκᾶ 16, 22.

8. Ματθ. 5, 3.

10. Λουκᾶ 16, 20.

12. Λουκᾶ 16, 19-28.

καὶ ἄψυχη ἔπαρση, ἢ κενὴ καὶ ἐπίγεια δόξα, ἃς ἔξαφανιστεῖ ἀπὸ σαῶς. Γιατὶ ὁ δωρητὴς καὶ ἀποταμιευτὴς τῶν ἀρετῶν, ἀφήνοντάς μας παράδειγμα, λέγει· «Δὲν ζητῶ δόξα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους»⁷. Γιατὶ ἡ δόξα εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ, ἃν καὶ βέβαια οἱ λογοποιοὶ ἀπέδωσαν τὴν ὀνομασία ἐκείνη στὴν τωρινὴ σκιώδη ζωὴ.

375.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΟ

Γιὰ τὴ φτώχεια.

Ἐάν ἡ φτώχεια προκαλεῖ λύπη, ἢ θεία νομοθεσία χάνει τὸ κῦρος της, λέγοντας· «Μακάριοι οἱ φτωχοὶ στὸ πνεῦμα, γιατί σ' αὐτοὺς ἀνήκει ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν»⁸. Ἐάν λοιπὸν δὲν ἀντέχουμε τὴ φτώχεια, εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι οὔτε τὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐπιθυμοῦμε. Ἐάν ὅμως δεχόμεστε μὲ εὐχαρίστηση αὐτήν, τότε ἃς ἀνεχόμεστε καὶ τίς ἐντολὲς τῆς ἄλλης.

376.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὴ φτώχεια.

Ἡ ἔλλειψη τοῦ ψωμοῦ δὲν σημαίνει πείνα, οὔτε ἡ ἀπουσία ρούχων γύμνια. Γιατὶ ὁ Βαπτιστὴς ποὺ φοροῦσε τρίχινα ἐνδύματα⁹ καὶ ἐκεῖνος ποὺ στεκόταν στὴν πόρτα τοῦ πλουσίου καὶ ἔλειωσε ἀπὸ τὴν πείνα καὶ τὴ γύμνια¹⁰, ζοῦν τώρα καὶ ἀπολαμβάνουν τὴν ἀτελείωτη καὶ ἀπέραντη βασιλεία¹¹. Ἐνῶ ὁ πλούσιος ποὺ ζοῦσε μὲ τὴν ἀπόλαυση τῶν τροφῶν καὶ μὲ τὰ ἐνδύματα ἀπὸ βύσσο, βρίσκεται στὴν κόλαση καὶ ἔχει ὡς ἐνδυμά του τὴ φωτιά της¹².

377.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΟΛΥΜΠΙΟ

Στὴ γέννηση τοῦ Χριστοῦ.

Ἐὺλα τὰ γεγονότα ποὺ ἀκολούθησαν τὴν ὑπερφυσικὴ καὶ ἀνέκφραστη γέννηση, ἦταν καὶ αὐτὰ ὑπερφυσικά, ὅπως ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἀγγέλου¹³, ἢ προφητεία τοῦ Ἰωάννη πρὶν ἀπὸ

13. Λουκᾶ 1, 26-27.

ἄφθορον τῆς κνήσεως Τούτων ὁμοίαν καὶ τὴν τοῦ ἀστέ-
 ρος ἔσχηκεν ὑπουργίαν πρὸς τὴν τῶν μάγων ὁδηγίαν, οὐ
 τῇ συνήθει χρησαμένου πορείᾳ, ἀλλὰ παράδοξον καινοτο-
 μήσαντος δρόμον, δι' οὗ καὶ τοὺς σοφοὺς τῶν τοιούτων
 5 ἐπιστήμονας ἐξέπληξε μάγους, πρὸς μακρὰν πείσας στεί-
 λασθαι ὁδοιπορίαν.

ΤΟΗ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ τοῦ ὁδηγήσαντος ἀστέρος τοὺς μάγους.

Τὸ ἐν τῇ θείᾳ πτυκτῇ περὶ τοῦ θείου ἀστέρος φερόμε-
 10 νον, «ἐλθῶν ἔσθι ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον», ἐμφανέστερον
 ὑποδείξει σοι, οὐ τὴν συνήθη τῶν ἀστρῶν πορείαν ποιησά-
 μενον τὸν εὐαγγελιστὴν τοῦ θείου τόκου ἀστέρα (οὐδὲ γὰρ
 ἡ τοῦ ὕψους διάστασις εὐχερῆ ἐποίει τοῦ ζητουμένου τὴν
 εὔρεσιν), ἀλλ' ἑτέραν τινὰ καινότεραν ἐκείνης, ὡς δακτύλω
 15 τῷ ἐξηλλαγμένῳ δρόμῳ μηνύουσαν, τό τε ἅγιον ἄντρον, καὶ
 τὴν ἐν αὐτῷ Κυριοφόρον καὶ σεβάσιμον φάτνην.

ΤΟΘ'.- ΜΑΡΩΝΙ

Ὅτι οὐκ ἄκριτά εἰσι τὰ ἐνταῦθα πραττόμενα,
 ἀλλ' εἰς ἡμέραν φρικτὴν ἐξετάσεως φυλαττόμενα.

20 Εἰ μὲν τῆς θείας τυγχάνεις ἀγέλης, ἡ θεία Γραφή παι-
 δευέτω σε μὴ ἄκριτα εἶναι τὰ ἐνταῦθα πραττόμενα, ἀλλ' εἰς
 ἡμέραν φρικτὴν ἐξετάσεως φυλαττόμενα. Εἰ δὲ τῆς Ἰου-
 δαίων μερίδος, Ἡσαΐας ὁ μεγαλοφρονέστατος διδαξάτω
 σε, ὅτι «ἥξει Κύριος ὡς πῦρ, καὶ ὡς καταιγὶς τὰ ἄρματα αὐ-
 25 τοῦ, ἀποδοῦναι ἐκδίκησιν ἐν θυμῷ, καὶ ἀποσκορακισμὸν
 ἐν φλογὶ πυρός». Εἰ δὲ ἑλληνικῆς τινος συμμορίας ἢ θρη-

814. Λουκᾶ 1, 41.

15. Λουκᾶ 1, 35.

16. Ματθ. 2, 1-2.

17. Ματθ. 2, 9.

τῆ γέννησή του¹⁴, ἢ χωρὶς ἀνθρώπινη σπορὰ σύλληψη¹⁵ καὶ ἢ χωρὶς φθορὰ ἐγγυμοσύνη. Παρόμοια μὲ αὐτὰ ἦταν καὶ ἡ μεσολάβηση τοῦ ἄστρου γιὰ τὴν καθοδήγηση τῶν μάγων¹⁶, τὸ ὁποῖο δὲν ἀκολούθησε τῆ συνηθισμένη πορεία, ἀλλὰ χάραξε καινούργιο δρόμο, πράγμα πού προκάλεσε ἐκπληξη καὶ στοὺς σοφοὺς ὡς πρὸς αὐτὰ ἐπιστήμονες μάγους, καὶ τοὺς ἔπεισε νὰ ξεκινήσουν γιὰ τὸ μακρινὸ ταξίδι.

378.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἀστέρι πού ὀδήγησε τοὺς μάγους.

Αὐτὸ πού λέγεται στὴ θεία Γραφή γιὰ τὸ θεῖο ἀστέρι ὅτι «Ἦρθε καὶ στάθηκε πάνω ἀπὸ τὸ σημεῖο πού ἦταν τὸ παιδί»¹⁷, σαφέστερα θὰ σοῦ δείξει, ὅτι τὸ ἀστέρι αὐτὸ, πού ἔφερε τὸ καλὸ μήνυμα τοῦ θείου παιδιοῦ, δὲν ἀκολούθησε τῆ συνηθισμένη πορεία τῶν ἀστεριῶν (οὔτε βέβαια ἢ σὲ ὕψος ἀπόστασὴ του διευκόλυνε τὴν εὔρεση ἐκείνου πού ζητοῦσαν), ἀλλὰ διέγραψε κάποια ἄλλη καινούργια τροχιά, πού σὰν μὲ δάκτυλο ἔδειχνε μὲ τὸν διαφορετικὸ δρόμο, τὸ ἅγιο πανδοχεῖο καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὴ σεπτὴ φάτνη πού φιλοξενοῦσε τὸν Κύριο.

379.- ΣΤΟΝ ΜΑΡΩΝΑ

“Ὅτι δὲν μένουν χωρὶς κρίση τὰ ὅσα γίνονται ἐδῶ, ἀλλὰ φυλάσσονται πρὸς ἐξέταση γιὰ τὴ φρικτὴ ἡμέρα.

“Ἄν ἀνήκεις στὴν ἱερῆ ἀγέλη, ἃς σὲ διδάσκει ἡ θεία Γραφή, ὅτι ὅσα κάνουμε ἐδῶ δὲν μένουν χωρὶς κρίση, ἀλλὰ φυλάσσονται πρὸς ἐξέταση γιὰ τὴν ἡμέρα ἐκείνη τὴ φρικτὴ¹⁸. “Ἄν πάλι ἀνήκεις στὴ μερίδα τῶν Ἰουδαίων, ἃς σὲ διδάξει ὁ Ἰησοῦς, πού εἶναι μεγάλος γνώστης τῶν οὐράνιων, ὅτι «ὁ Κύριος θὰ ἔρθει σὰν φωτιὰ, καὶ τὰ πολεμικά του ἄρματα σὰν καταιγίδα, γιὰ νὰ ἀποδώσει πάνω στὸ θυμὸ του δίκαια τιμωρία καὶ νὰ ἐξαφανίσει τοὺς ἁμαρτωλοὺς μὲ τὶς πύρινες φλόγες»¹⁹. “Ἄν τέλος εἶσαι ἐραστὴς κάποιας ἀπὸ τὶς εἰδωλολατρικὲς συμ-

18. Πρὸβλ. Ἐβρ. 9,27.

19. Ἰησ. 66, 15.

σκειάς ὑπάρχεις ἐραστής καὶ τῇ προσπαθείᾳ τὴν ἀληθῆ περιφρονεῖς ἐπαγγελίαν, Πλάτων σε καὶ οἱ ἐκείνου Κωκυτοὶ καὶ Πυριφλεγέθοντες καὶ τὰ ῥόθια τῶν πυριπνόων ποταμῶν σωφρονιζέτωσαν κύματα.

5 ΤΠ'– ΚΛΕΟΒΟΥΛΩ ΚΟΜΗΤΙ

Εἰς τό, «Ἴδου ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος».

Ἡ τῶν ἀμαρτημάτων ἐπίτασις ἀναγκάζει ὥσπερ τὴν θεϊαν καὶ ἀπαθῆ φύσιν ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἀγαθότητος εἰς τὴν παρὰ φύσιν χωρεῖν ὀργήν, εὐφρονέστατε, αὐτῇ μὲν 10 ἀβούλητον, ἡμῖν δὲ κἂν οὕτω συμφέρουσαν. Τοῦτο καὶ Ἰουδαίοις λέγει ὁ Κύριος, «Ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἠθελήσατε! Ἴδού, ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος». Ἐπειδὴ γάρ, φησί, οὐ δέχεσθε τὴν φιλανθρωπίαν, ἐπιγνώσεσθε τὴν ἐξουσίαν διὰ τῆς τιμωρίας.

15 ΤΠΑ'– ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΩ

Ὅτι κάλλιστον μὲν τὸ μὴ ἀμαρτάνειν, ἀμαρτόντα δὲ γνωσιμαχεῖν.

Κάλλιστον μὲν τὸ μὴ ἀμαρτεῖν καὶ πρὸς Θεὸν ἔχον τὴν ἐγγύτητα, καλὸν δὲ καὶ τὸν ἀμαρτόντα γνωσιμαχεῖσθαι καὶ 20 ταχέως ἐξαναστῆναι τοῦ πτώματος. Ἐπειδὴ τοίνυν τοῦ προτέρου ὡς ἀδυνάτου πάντως διήμαρτες, τοῦ δευτέρου, ὡς δυνατοῦ καὶ ῥαδίου, ἐπιμελήθητι, μήποτε σε ἡ τύρρανος αἰχμαλωτεύσῃ ἀπόγνωσις.

ΤΠΒ'– ΤΩ ΑΥΤΩ ΚΑΙ ΖΩΣΙΜΩ

25 Προτρεπτικὴ πρὸς μεταστροφήν.

Εἰ μὲν ἐνεποίουν ὑμῖν ἀμαρτήματα, ὁ κωλύων τὰ πολλὰ ἀμαρτήματα, ὧ ἀτίθασοι καὶ ἀνάληγτοι, εἰκότως τὰς

μορίες ἢ θρησκείες καὶ ἔξαιτίας τῆς μετὰ πάθους προσήλωσής σου σ' αὐτὲς περιφρονεῖς τὴν ἀληθινὴ διδασκαλία, ἃς σὲ σωφρονίσουν ὁ Πλάτωνας, οἱ Κωκυτοὶ καὶ οἱ Πυριφλεγέθοντες αὐτοῦ, καὶ τὰ θορυβώδη χτυπήματα τῶν κυμάτων τῶν πύρινων ποταμῶν.

380.- ΣΤΟΝ ΚΟΜΗΤΑ ΚΛΕΟΒΟΥΛΟ

Στὴ ρήση· «Νά, ἐγκαταλείπεται τὸ σπίτι σας ἔρημο».

Τὸ μέγεθος τῶν ἁμαρτημάτων ἀναγκάζει τὸν Θεό, πού εἶναι ἀπαθὴς στὴ φύση του, νὰ παρουσιάζεται σὰν νὰ μετακινεῖται ἀπὸ τὴ φυσικὴ του ἀγαθότητα στὴν ἔξω ἀπὸ τὴ φύση του ὀργή, συνετώτατε, πράγμα πού ἐκεῖνος βέβαια δὲν θέλει, συμφέρει ὅμως σὲ μᾶς ἀκόμη καὶ ἔτσι. Αὐτὸ ἀκριβῶς λέγει καὶ ὁ Κύριος στοὺς Ἰουδαίους· «Πόσες φορές θέλησα νὰ σᾶς μαζέψω, ἀλλὰ σεῖς δὲν θελήσατε! Νὰ λοιπόν, ἐγκαταλείπεται τὸ σπίτι σας ἔρημο»²⁰. Ἐπειδὴ δηλαδή, λέγει, δὲν δέχεσθε τὴ φιλανθρωπία, θὰ μάθετε τὴ δύναμη τῆς ἐξουσίας μὲ τὴν τιμωρία.

381.- ΣΤΟΝ ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΟ

“Οτι ἄριστο εἶναι νὰ μὴν ἁμαρτάνουμε, ἀλλ’ ὅταν ἁμαρτήσουμε νὰ ἀναγνωρίζουμε τὸ ἁμάρτημα.

Τὸ πιὸ καλύτερο βέβαια εἶναι νὰ μὴν ἁμαρτήσουμε, πράγμα πού μᾶς φέρνει ἐγγύτερα στὸν Θεό, καλὸ ὅμως εἶναι, καὶ ὅταν ἁμαρτήσουμε νὰ ἀναγνωρίσουμε τὸ ἁμάρτημα καὶ νὰ σηκωθοῦμε ἀμέσως ἀπὸ τὴν πτώση. Ἐπειδὴ λοιπόν δὲν μπόρεσες ὅπωςδήποτε νὰ ἀποφύγεις τὸ πρῶτο, ὡς ἀδύνατο, φρόντισε γιὰ τὸ δεύτερο σὰν κάτι δυνατὸ καὶ εὐκόλο, μὴ τυχὸν καὶ σὲ αἰχμαλωτίσει κάποτε ἢ τυραννικὴ ἀπελπισία.

382.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΖΩΣΙΜΟ

Προτρεπτικὴ πρὸς μεταστροφή.

“Αν βέβαια ὑπῆρξα σὲ σᾶς αἰτία γιὰ ἁμαρτήματα, ἐγὼ πού ἐμποδίζω τὰ πολλὰ ἁμαρτήματα, ἀνυπάκουοι καὶ ἀναίσθητοι,

πρὸς ὑμᾶς διαλέξεις ἀπεστρέφεσθε, συγγενῆ μᾶλλον τὴν
 τῶν χρηστῶν ἐπιθυμίαν ἔχοντες, ἐξ οὐ̄περ ἰδιόν τι Θεὸς
 ἡμῖν ἐνεφύσησεν. Εἰ δὲ ἔλεγχός εἰσι τῶν οὐ̄ καλῶν ὑμῶν
 πράξεων, ὡς ἔσοπτρον αἰσχρῶ καὶ ἰατρὸς ἀσθενοῦντι εὐρί-
 5 σκομαι. Ὁ μὲν γάρ, ὅτι τῆς κακίστης αὐτὸν ὑπομιμνήσκει
 μορφῆς, φεύγει τὸ ἔσοπτρον, ὁ δὲ, ὅτι τέμνει ἢ καίει τὸ πά-
 θος, τὸν ἰατρὸν οὐ̄κ ἀσμενίζει. Ἡ τοίνυν ἀλλάξατε τὴν δυσ-
 μορφίαν καὶ ἀνακαλέσασθε τὴν ὑγείαν, ἢ μέχρι παντὸς
 ὑμῖν ἔσοπτρον καὶ ἰατρὸς ἔσομαι.

10

ΤΠΓ'— ΦΙΛΑΓΡΙΩ

Περὶ γαστριμαργίας.

Ἡ περιττὴ μετάληψις οὐ̄ βρω̄σις, ἀλλὰ κόρος καὶ ἔστι
 καὶ καλεῖται. Κόρος δὲ ὑ̄βρεως πατήρ, ὑ̄βρις δὲ παθῶν, ὡς
 ἐν ἐρήμῳ πάλαι γεγενῆσθαι ἰστόρηται. «Ἐχορτάσθησαν»,
 15 γάρ φησι, «καὶ ἀνέστησαν παίξουσιν». Ἴνα τοίνυν μὴ παίξω-
 μεν ἀκρασίαν, δι' ἧς καὶ Θεοῦ κινδυνεύεται λήθη, τὸν αἴ-
 τιον τούτων χαλινώσωμεν κόρον, βρώσει ἀναγκαίᾳ καὶ
 ἐμμέτρῳ προσέχοντες, δι' ἧς καὶ ἡ δύναμις προσέσται τῷ
 ὀνόματι, καὶ ἰσχὺν οὐ̄χ ἔξει τῆς γαστριμαργου μέθης ὁ πό-
 20 λεμος.

ΤΠΔ'— ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Γαστριμαργία κέκληται, ὧ̄ φιλότης, ἢ περιττότης. Γα-
 στριμαργία δὲ ἔστιν ἢ περὶ γαστέρα μανία. Ἐπεὶ μάργος ὁ
 25 μεμηνῶς. Τοῦ χάριν οὖν, τὴν ἔμμετρον καὶ εὐχάριστον τῶν
 τοῦ Θεοῦ δωρεῶν ἀφιέντες μετάληψιν, τὸ μεμηνέναι περὶ
 τὰ πέμματα καὶ τὰς ὀψαρτυτικὰς ματαιοτεχνίας σπουδά-

21. Ἐξ. 32, 6.

22. Πρὸβλ. Α' Τιμ. 4, 3-4.

καλὰ κάνετε καὶ ἀποφεύγετε τὰ λεγόμενά μου πρὸς ἑσᾶς, ἔχοντας μᾶλλον ἔμφυτη τὴν ἐπιθυμία τῶν καλῶν ἀπὸ τὴν ἐνέργεια ἐκείνη τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν ὁποία εἶχε ἐμπνεύσει κατὰ ἰδιαίτερο μέσα μας. Ἐάν ὅμως ἀποτελοῦν ἔλεγχο τῶν κακῶν σας πράξεων, τότε μοιάζω μὲ καθρέφτη μπροστὰ στὸν ἄσχημο καὶ μὲ γιατρό γιὰ τὸν ἀσθενῆ. Γιατὶ ὁ πρῶτος ἀποφεύγει τὸν καθρέφτη ἐπειδὴ τοῦ θυμίζει τὴν ἄσχημη μορφή του, καὶ ὁ ἄλλος δὲν συμπαθεῖ τὸν γιατρό, γιατί κόβει καὶ καίει τὸ ἀρρωστημένο μέρος. Ἡ λοιπὸν ἀλλάξτε τὴν ἀσχήμια καὶ ἐπανακτῆστε τὴν ὑγεία, ἢ ἀλλιῶς θὰ εἶμαι συνεχῶς γιὰ σᾶς καθρέφτης καὶ γιατρός.

383.- ΣΤΟΝ ΦΙΛΑΓΡΙΟ

Γιὰ τὴ γαστριμαργία.

Ἡ περιττὴ λήψη τροφῆς δὲν εἶναι βρώση, ἀλλὰ καὶ εἶναι καὶ λέγεται κορεσμός. Ὁ κορεσμός εἶναι ὁ πατέρας τῆς ὑβριολογίας (ἀκολασίας), καὶ ἡ ὑβριολογία τῶν παθῶν, ὅπως λέγεται ὅτι συνέβη παλιὰ στὴν ἔρημο. Γιατὶ λέγει· «Χόρτασαν, καὶ σηκώθηκαν νὰ παίξουν»²¹. Γιὰ νὰ μὴν παίξουμε λοιπὸν μὲ αἰτία τὴν ἀκράτεια, μὲ τὴν ὁποία κινδυνεύουμε νὰ ξεχάσουμε καὶ τὸν Θεό, ἅς συγκρατήσουμε τὴν αἰτία αὐτῶν, πού εἶναι ὁ κορεσμός, προσέχοντας τὸ φαγητό μας νὰ εἶναι σύμφωνο μὲ τίς ἀνάγκες καὶ τὸ μέτρο, πράγματα μὲ τὰ ὁποία καὶ ἡ λέξη αὐτὴ (φαγητό) ἀποκτᾶ τὸ νόημά της, καὶ ὁ πόλεμος τῆς μέθης τῆς γαστριμαργίας δὲν θὰ ἔχει ἰσχύ.

384.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Γαστριμαργία ὀνομάζεται, ἀγαπητέ, ἡ περιττὴ λήψη φαγητοῦ. Γαστριμαργία εἶναι εἰδικὰ ἡ μανία σχετικὰ μὲ τὴ γαστέρα, ἀφοῦ “μᾶργος” σημαίνει μανιώδης. Γιὰ ποιὸ λόγο λοιπὸν, ἐγκαταλείποντας τὸ νὰ τρῶμε μὲ μέτρο καὶ εὐχαρίστηση ὅ,τι μᾶς δώρησε ὁ Θεός²², φροντίζουμε μὲ μανία γιὰ τίς τροφές

ζομεν, οὐκ εἰς τροφήν συντελούσας, ἀλλὰ εἰς πάθη ἐκβα-
 χενούσας;

ΤΠΕ'.- ΛΥΣΙΜΑΧΩ

Περὶ ἀποφυγῆς τῆς οἴνοποσίας.

5 Ἀσθενοῦντι στομάχῳ ὀλίγον ἐπιδίδουσθαι οἶνον ὁ σο-
 φος ἐδίδαξε Παῦλος, μὴ δι' ὑπερβολὴν ἐτέρας δεηθείη ἢ
 ἀμετρία ὑδροποσίας. Τῷ δὲ ὑγιαίνοντι καὶ ζέοντι τῇ ἡλικίᾳ
 καὶ ταῦτα μοναχῷ, οὗ μοι δοκεῖ καλῶς ἔχειν ἐγχεῖν οἶνον,
 τῶν ὑγρῶν τὸ θερμότατον, οἶον πυρὶ ἐπικαίοντα πῦρ, ἐξ
 10 οὗ καὶ ὄρμαί τε ἄγρια καὶ ἐπιθυμίαι φλεγμαίνουσαι ἀνα-
 καίονται, καὶ προπέτεια ἀναξέουσα δυσηνίους ἀποτελεῖ
 τοὺς ἀθλητὰς τῆς πραότητος.

ΤΠΖ'.- ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ

Περὶ προσευχῆς.

15 Προσευχὴ οὐ ῥήμασι ψιλοῖς, ἀλλὰ πράγμασι μᾶλλον
 χρηστοῖς κατευθύνεται. Ὅρα γὰρ τὸν θειότατον Δαβὶδ
 κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀκακίαν ζητοῦντα κριθῆναι, καὶ τὸν εὐ-
 σεδέστατον Ἐζεκίαν τὴν οἰκείαν εὐλάβειαν προσάγοντα
 ἰκέτιν, καὶ τὰς χήρας τὰς ἐν Ἰόππῃ τοῖς τῆς τεθνεώσης
 20 κατορθώμασι πρεσβευταῖς κεχρημένας. Εἰ οὕτω τὴν δέη-
 σίν σου πληρώσειας, εὐθυπορήσει πρὸς Θεὸν καὶ ἐξοίσει
 ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου καὶ τὸ κρῖμα σου ὡς μεσημ-
 βρῖαν.

ΤΠΖ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

25 Περὶ τοῦ ποιεῖν τοῖς ἀνθρώποις ἃ βουλόμεθα
 ἡμῖν ποιεῖν τὸν Θεόν.

Εἰ καὶ τρανοτέρας ἔφης δεῖσθαι σαφηνείας, λευκότε-

23. Α' Τιμ. 5, 23.

24. Ψαλμ. 7, 8.

25. Δ' Βασ. 20, 3.

καὶ τὶς μάταιες μαγειρικὲς τέχνες, τὰ ὅποια δὲν συμβάλλουν
 στὸ νὰ τρεφῶμαστε, ἀλλὰ στὸ νὰ ὑποδαυλίζουν τὰ πάθη μας;

385.- ΣΤΟΝ ΛΥΣΙΜΑΧΟ

Γιὰ τὸ ὅτι πρέπει νὰ ἀποφεύγουμε τὴν οἰνοποσία.

Ὁ σοφὸς Παῦλος μᾶς δίδαξε νὰ δίνουμε λίγο κρασί στὸ ἄρ-
 ρωστο στομάχι²³, γιὰ νὰ μὴ συμβεῖ ἕξαιτίας τῆς ὑπερβολικῆς
 χρήσης νὰ χρειασθεῖ ἡ ἀκρότεια ἄλλη κατανάλωση ποτοῦ. Γι'
 αὐτὸν ὅμως πού εἶναι ὑγιής, νεαρὸς στὴν ἡλικία, καὶ μάλιστα
 μοναχός, δὲν νομίζω ὅτι εἶναι καλὸ νὰ πίνει κρασί, πού εἶναι τὸ
 πιὸ θερμὸ ἀπὸ ὅλα τὰ ποτὰ, πράγμα πού εἶναι σὰν νὰ ρίχνει φω-
 τιὰ στὴ φωτιά, ἀφοῦ ἀπὸ αὐτὸ καὶ ἀναζωπυρώνονται ἄγριες
 ὀρμές καὶ ἐπιθυμίες φλογώδεις, καὶ κοχλάζει ἡ αὐθάδεια, πού
 καθιστᾷ τοὺς ἀθλητὲς τῆς πραότητος δυσκολοχαλίνωτους.

386.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ

Γιὰ τὴν προσευχή.

Ἡ προσευχή δὲν κατευθύνεται ἀπὸ ἀπλὰ λόγια, ἀλλὰ
 μᾶλλον ἀπὸ τὶς καλὲς πράξεις. Πρόσεχε δηλαδὴ τὸν θειότατο
 Δαβίδ, ὁ ὅποιος ζητᾷ νὰ κριθεῖ σύμφωνα μὲ τὶς ἀκακὲς πρά-
 ξεις του²⁴, καὶ τὸν εὐσεδέστατο Ἐζεκία, ὁ ὅποιος ἐπικαλεῖται
 τὴν εὐλάβειά του γιὰ συνήγορο²⁵, καὶ τὶς χῆρες τῆς Ἰόππης, οἱ
 ὅποιες ἐπικαλοῦνται γιὰ πρεσβευτὲς τὰ κατορθώματα τῆς νε-
 κρῆς²⁶. "Ἄν ἔτσι πραγματοποιήσεις τὴν προσευχή σου, τότε αὐ-
 τὴ θὰ βρεῖ τὸν εὐθὺ δρόμο πρὸς τὸν Θεὸ καὶ θὰ φανερώσει
 αὐτὸς σὰν τὸ φῶς τὴν ἀρετὴ σου καὶ θὰ ἐκδώσει τὴν ἀπόφασή
 του γιὰ τὸ αἴτημά σου σὰν τὴν περίλαμπρη μεσημβρία²⁷.

387.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ὅτι πρέπει νὰ κάμνουμε στοὺς ἀνθρώπους
 αὐτὰ πού θέλουμε νὰ κάμνει σὲ μᾶς ὁ Θεός.

Ἐπειδὴ εἶπες ὅτι χρειάζονται μεγαλύτερη σαφήνεια ὅσα

26. Πράξ. 9, 39.

27. Ψαλμ. 36, 6.

ρον αὐθις λελέξεται. Ζητεῖς γενέσθαι σοι τὸν Θεὸν βοηθόν; Ὅρα εἰ χρήζοντι δυνηθεῖς ἐβοήθησας. Αἰτεῖς πλοῦτον προστεθῆναι σοι παρ αὐτοῦ; Βλέπε εἰ τὸν ὄντα χρηστῶς ᾤκονόμησας. Θέλεις φαίνεσθαι σοι τὸν κριτὴν εὐμενῆ; Ἀμνησίκακος ἔσο ἐχθροῖς. Βούλει φιλανθρωπίας τυχεῖν; Συγχώρει τοῖς ὑπευθύνοις αὐτός. Καλὸν γὰρ ἀμοιβῆ σῶζεσθαι καὶ ὀφλήματι, ἀλλὰ μὴ ἐκάστοτε χάριτι, ὅπερ ἔστιν ἀγνώμονος.

ΤΠΗ.— ΚΑΠΙΤΩΛΙΝΩ

10 Ὅτι ὁ ἱερεὺς ἀκατηγόρητον ὀφείλει κεκτηῖσθαι τὴν πρὸς πάντας ἰσότητα.

Εἰ καὶ νέον Δωὴκ ὁ παμφόρος χρόνος ἐξέβρασεν, ἀλλὰ σὲ Σαοὺλ γενέσθαι ἱεροκτόνον οὐκ εὐχόμαι. Ἱερεὺς γὰρ ἀκατηγόρητον τὴν πρὸς πάντας ἰσότητα ὀφείλει κεκτηῖσθαι, οἷα Θεοῦ λειτουργός, τοῦ πᾶσιν ὄντος ἀγαθοῦ. Παῦσαι τοίνυν φλεγμαίνων κατὰ τοῦ γέροντος, δύο λαμπρὰ κατορθώσαντος, καὶ σὲ ἀνομηῆσαι κωλύσαντος, καὶ ἄνθρωπον κινδυνεύοντα σώσαντος.

ΤΠΘ.— ΘΗΡΑΣΙΩ

20 Περὶ ἱερέων.

Ἡδέως ἂν σε ἠρόμην τὸν φιλοσκώμονα καὶ πικρὸν ἡμῶν δικαστήν, εἴ σε βασιλεὺς πρὸς ἔπαλξιν ἔθετο καὶ πύργου πόλεως φύλακα, ὑπαρύσσετο δὲ οὗτος καὶ ἐτινάσσετο, ὥστε θάσιμον ποιῆσαι τὴν πόλιν ἐχθροῖς αὐτοῦ, οὐκ
25 ἂν πᾶσιν ἐχρήσω ἀμυντηρίοις, οἷς τε εἶχες ἀποκειμένοις, οἷς τε ἐφευρίσκειν ἠπόρεις, εἴρων καὶ θάλλων καὶ τὴν ἐγ-

28. Α' Βασ. 21, 8ἔξ.

29. Α' Βασ. 22, 18.

σοῦ ἔγραψα, ἀμέσως θὰ σοῦ ἐξηγηθοῦν καλύτερα. Θέλεις νὰ γίνει ὁ Θεὸς βοηθὸς σου; Ἐξέτασε ἂν μπόρεσες νὰ βοηθήσεις κάποιον πὺν εἶχε ἀνάγκη. Ζητᾶς νὰ σοῦ προστεθεῖ πλοῦτος; Ἐξέτασε ἂν διαχειρίστηκες σωστὰ αὐτὸν πὺν ἔχεις. Θέλεις ὁ κριτὴς νὰ εἶναι εὐνοϊκὸς ἀπέναντί σου; Νὰ μὴν κρατᾶς κακία γιὰ τοὺς ἐχθρούς. Θέλεις νὰ τύχεις τὴ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ; Νὰ συγχωρεῖς σὺ τοὺς φταῖχτες πρὸς ἐσένα. Γιατὶ εἶναι καλὸ νὰ μᾶς δίνεται ἡ σωτηρία σὰν ἀμοιβὴ καὶ σὰν χρέος, παρὰ σὰν χάρισμα κάθε φορά, πρῶγμα πὺν εἶναι γνῶρισμα ἀχάριστου.

388.— ΣΤΟΝ ΚΑΠΙΤΩΛΙΝΟ

“Οτι ὁ ἱερέας ὀφείλει νὰ ἔχει ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κατηγορίες τὴν ἰσότητα πρὸς ὅλους.

Μπορεῖ ὁ χρόνος, πὺν φέρνει πολλὰ πράγματα μαζί του, νὰ ἐξέδρασε ἕναν καινούργιο Δωήκ²⁸, ἀλλ’ εὐχομαι ἐσὺ νὰ μὴ γίνεις σὰν τὸν Σαοῦλ πὺν σκότωσε ἱερεῖς²⁹. Γιατὶ ὁ ἱερέας ὀφείλει νὰ ἐφαρμόζει ἀπαλλαγμένη ἀπὸ κατηγορία τὴν ἰσότητα πρὸς ὅλους, ἐπειδὴ εἶναι λειτουργὸς τοῦ Θεοῦ, πὺν εἶναι ἀγαθὸς πρὸς ὅλους. Σταμάτησε λοιπὸν νὰ ἐπιτίθεσαι ἐναντίον τοῦ γέροντα, ὁ ὁποῖος κατόρθωσε δύο σπουδαῖα πράγματα· καὶ ἐσένα ἐμπόδισε ἀπὸ τὴν παρανομία, καὶ ἔσωσε ἄθρωπο, πὺν βρισκόταν σὲ κίνδυνο.

389.— ΣΤΟΝ ΘΗΡΑΣΙΟ

Γιὰ τοὺς ἱερεῖς.

Μὲ πολλὴ εὐχαρίστηση θὰ ἐρωτοῦσα ἐσένα, πὺν ἀγαπᾶς τὴν εἰρωνεία καὶ εἶσαι πικρὸς δικαστὴς μας, τὸ ἐξῆς· ἂν ὁ βασιλιάς σὲ τοποθετοῦσε πάνω στὴν ἐπαλξὴ καὶ σὲ καθιστοῦσε φύλακα τοῦ πύργου τῆς πόλεως, καὶ κάποιος ἀνοιγε ὑπόγειες τρύπες καὶ ἀνατίνασσε τὸν πύργο μὲ σκοπὸ νὰ κάνει τὴν πόλη προσπελάσιμη γιὰ τοὺς ἐχθρούς, δὲν θὰ χρησιμοποιοῦσες κάθε ἀμυντικὸ μέσο πὺν εἶχες διαθέσιμο καὶ κάθε τι πὺν θὰ μπορούσες νὰ ἐπινοήσεις, ἐμποδίζοντας καὶ πλήττοντάς τον, γιὰ νὰ

χείρησιν τρέπων, τῇ τε πόλει καὶ σταντῶ ποιῶν τὸ ἀκίνδον
καὶ βασιλεῖ τηρῶν τὸ εὐάρεστον; Ἡμῖν δὲ νεμεσᾶς, οὕς
Θεὸς τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας προὔστησατο διδασκάλους,
ὅτι Ἀρείῳ μαχόμεθα, μὴ μόνον πολεμοῦντι τῇ ποιμνῇ τῆς
5 εὐ-σεβείας, ἀλλ' ἤδη καὶ πολλοὺς ἀνηρηκότι. Ἐμοὶ μὲν οὖν
ἅπας καταπεφρόνηται κίνδυνος ὑπὲρ τούτου, καὶ πάντα
μᾶλλον πράττων παυσαίμην, ἢ ἐκεῖνον, ὅση δύναμις, παί-
ων.

ΤΖ'.- ΚΥΝΤΙΝΙΑΝΩ

10 Παραίνεσις πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀκρίτου βουλήs.

Ἀκοαί με σκληραὶ ἐξετάραξαν, ἀπενκτά τινα ἀπαγγεί-
λασαι. Φασί σε τινὲς οὕτω μεμηνέναι καὶ τῆς φρενὸς ἐκτε-
τράφθαι, ὥστε βούλεσθαι τὸ παιδίον ἐκεῖνο, τὸ πάσης παι-
δείας γενόμενον παρὰ Θεοῦ δεκτικόν, εἰς ὄπλα ἀγαγεῖν
15 καὶ στρατείαν εὖωνον καὶ κατάπτυστον καὶ θανάτου τυγ-
χάνουσαν παίγνιον. Εἰ τοίνυν μὴ πάντη τῶν λογισμῶν ζη-
μίαν ὑπέμεινας, ἀπόστηθι τῆς ἀκρίτου βουλήs Μὴ σβέσης
λύχνον, καλῶς ἀναφθῆναι σπουδάζοντα, ἀλλὰ τοῖς λόγοις
τῶ λογικῶ προσκαρτερεῖν παραχώρησον. Ἐκεῖνην δὲ τὴν
20 ἀξίαν, ἢ μᾶλλον τιμωρίαν, ἄλλοις τισὶν ἀγύρταις προξένει,
οἷς ἢ κοινῇ συνήρμωσται ἀλογία.

ΤΖΑ'.- ΔΟΜΕΣΤΙΩ ΙΑΤΡΩ

Περὶ τοῦ πειρᾶσθαι ἄλλους ἰᾶσθαι,
ἐαυτόν δὲ ἀσθενοῦντα παρορᾶν.

25 Τέχνην ἐπαγγέλλη φιλόσοφον, γνώμην δὲ μετέρχη κα-
κόσχολον, μικρὰ θεραπεύων τραυμάτια, μεγάλα δὲ νοσῶν
ἐξελκώματα. Εἰ τοίνυν ἰατρὸς βούλει φανῆναι τῶ πράγμα-
τι, σταντοῦ τὸν τρόπον θεράπευσον. Ψυχρὸν γὰρ καὶ γε-

ἀποτρέψεις τὴν παρὰδοση τῆς πόλης, γιὰ νὰ κρατήσεις καὶ τὴν πόλη καὶ τὸν ἑαυτό σου μακριὰ ἀπὸ τὸν κίνδυνο καὶ νὰ διατηρήσεις τὴν καλὴ γνώμη τοῦ βασιλιᾶ γιὰ σένα; Ἀγανακτεῖς ὁμως ἐναντίον μας, ἐμᾶς ποὺ ὁ Θεὸς μᾶς τοποθέτησε δασκάλους τῆς Ἐκκλησίας³⁰, ἐπειδὴ πολεμᾶμε τὸν Ἄρειο, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον πολεμᾷ τὸ ποίμνιο τῆς εὐσέβειας, ἀλλὰ ἤδη ἔχει σκοτώσει πολλούς. Ἐξαιτίας αὐτοῦ λοιπὸν ἐγὼ περιφρονῶ κἄθε κίνδυνο καὶ θὰ μπορούσα ὅλα νὰ σταματήσω νὰ τὰ κάνω, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ νὰ χτυπῶ ἐκεῖνον μὲ ὅση δύναμη ἔχω.

390.— ΣΤΟΝ ΚΥΝΤΙΝΙΑΝΟ

Συμβουλή πρὸς ἀποφυγὴ ἀπόφασης χωρὶς κρίση.

Μὲ τὰραξαν σκληρὰ νέα, μαθαίνοντας κάποια πράγματα ποὺ εὐχεται κανεὶς νὰ μὴ συμβαίνουν. Λένε κάποιοι ὅτι κυριεύθηκες ἀπὸ τόση μανία καὶ βγῆκες τόσο ἔξω ἀπὸ τὰ λογικά σου, ὥστε νὰ θέλεις ἐκεῖνον τὸν νέο, ποὺ ἔγινε ἀποδεκτὸς ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ κἄθε διδασκαλία, νὰ τὸν ὀδηγήσεις στὰ ὄπλα καὶ σὲ μία στρατιωτικὴ ὑπηρεσία τιποτένια καὶ σιχαμερὴ καὶ ποὺ ἀποτελεῖ παιχνίδι τοῦ θανάτου. Ἄν λοιπὸν δὲν ἔχεις βλαβεῖ τελείως στὰ λογικά σου, ἀκύρωσε τὴν ἀπερίσκεπτη ἀπόφαση. Μὴ σβήσεις τὸ λυχνάρι ποὺ προσπαθεῖ νὰ ἀνάψει καλὰ, ἀλλὰ κάνε τὰ λόγια νὰ συμφωνήσουν μὲ τὴ λογικὴ. Ἐκεῖνο τὸ ἀξίωμα, ἢ μᾶλλον τὴν τιμωρία, ἀνᾶθεσέ το σὲ κάποιους ἄλλους ἀπατεῶνες, στοὺς ὁποίους ταιριάζει ὁ παραλογισμὸς.

391.— ΣΤΟΝ ΙΑΤΡΟ ΔΟΜΕΣΤΙΟ

Τὸ νὰ προσπαθεῖ κανεὶς νὰ θεραπεύσει ἄλλους, καὶ νὰ παραβλέπει τὸν ἄρρωστο ἑαυτοῦ του.

Ἄσκεις σοφὴ τέχνη, ἀλλὰ κατέχεις σκέψη ποὺ ἀσχολεῖται μὲ κακὰ πράγματα, ἀφοῦ θεραπεύεις μικροτραύματα, ἐνῶ πάσχεις ὁ ἴδιος ἀπὸ μεγάλες πληγές. Ἄν λοιπὸν θέλεις νὰ εἶσαι πραγματικὸς γιατρός, θεράπευσε τὴ συμπεριφορὰ σου. Γιατὶ εἶναι καὶ ψυχρὸ καὶ γελοῖο ἀλλὰ καὶ ἄσχημο νὰ προσπαθεῖς

λοῖον καὶ ἄχαρι, ἄλλους πειρᾶσθαι ἰᾶσθαι, ἑαυτὸν δὲ παρορᾶν ἀσθενοῦντα.

ΤΖΒ'.— ΔΟΣΙΘΕΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ
Περὶ μοναχῶν διακόνων.

5 Αἱ τῶν βρωμάτων διακονίαι πολλοῖς ὑπῆρξαν αἰτίαι γαστριμαργίας. Οὐ πάντες γὰρ νηφόντως προσέρχονται τῷ ἀγῶνι. Τὸν ἀδελφὸν οὖν Ἀμβρόσιον ἀπόστησον τῆς τῶν ξένων ὑπηρεσίας, μὴ ξενώσης αὐτὸν σαυτοῦ δι' ἐκείνης

10 ΤΖΓ'.— ΚΥΡΙΑΛΩ
Περὶ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐν Κανᾶ γάμου.

Ἡ τοῦ πρώτου θαύματος ποιήσις ἀπλῆ τῷ Κυρίῳ οὐ γέγονεν. Εἰ γὰρ καὶ τῷ γάμῳ τὴν χρεῖαν παρέσχετο, ἀλλὰ καὶ τῷ νόμῳ τὸ λειπὸν ἐπλήρωσεν. Ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος ἐν
15 ὕδασι μόνον ἐβάπτιζεν, αὐτὸς μόνῳ τῷ οἰκειῷ αἵματι ἐτέλειωσε, κινῶν ἐν αὐτῷ τὰ ἀμφοτέρω, καὶ ἐνῶν τὸν νόμον τῇ χάριτι.

ΤΖΔ'.— ΕΚΔΙΚΙΩ

20 Ὅτι ἡ ἀπειθεία τῶν μαθητῶν ὄκνον ποιεῖ τοῖς διδασκάλοις τοῦ διδάσκειν.

Οἱ βόες μὴ κημούμενοι, προθυμότερον τὸν ἄμητον κατεργάζονται, τῶν δὲ πόνων μετέχειν κωλυόμενοι, ἀργοῦσι καὶ ἀποτρέπονται. Καὶ διδάσκαλοι ἀπειθεία μὴ ὑβριζόμενοι, περιχαρῶς τῶν κόπων ἀνέχονται, καρπὸν δὲ
25 τῶν πονηθέντων μὴ βλέποντες, ὄκνοῦσι διδάσκειν ἀνόνητα. Εἰ τοίνυν βούλει μαθεῖν, ἃ νῦν πάλιν ἠρώτησας, δεῖξον

31. Ἰω. 2, 1-10.

32. Πρβλ. Μάρκ. 1, 8.

νὰ γιατρέψεις ἄλλους καὶ νὰ παραβλέπεις τὸν ἑαυτό σου πού εἶναι ἄρρωστος.

392.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ ΔΟΣΙΘΕΟ

Γιὰ μοναχοὺς διακόνους.

Οἱ διακονίες σχετικὰ μὲ τις τροφές ὑπῆρξαν γιὰ πολλοὺς αἰτίες γιὰ γαστριμαργία, γιατί δὲν προσέρχονται ὅλοι στὸν ἄγωνα μὲ καθαρὸ μυαλό. Τὸν ἀδελφὸ Ἀμβρόσιο λοιπὸν ἀπάλλαξέ τον ἀπὸ τὴ διακονία ὑποδοχῆς τῶν ξένων, γιὰ νὰ μὴν τὸν ἀποξενώσεις ἀπὸ σένα ἐξαιτίας αὐτῆς.

393.— ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΛΛΟ

Γιὰ τὸ νερὸ στὸν γάμο τῆς Κανᾶ.

Ἡ τέλεση τοῦ πρώτου θαύματος ἀπὸ τὸν Κύριο³¹ δὲν ἦταν ἀπλή. Γιατί, ἂν καὶ ἐξυπηρέτησε τὴν ἀνάγκη τοῦ γάμου, συμπλήρωσε ὅμως καὶ τὴν ἔλλειψη τοῦ νόμου. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος βάπτισε μόνο μὲ νερό³², ὁ Κύριος τελειοποίησε τὸ βάπτισμα μὲ μόνο τὸ αἷμα του, ἀναμιγνύοντας καὶ τὰ δύο στὸν ἑαυτό του³³ καὶ ἐνώνοντας τὸν νόμο μὲ τὴ χάρη.

394.— ΣΤΟΝ ΕΚΔΙΚΙΟ

“Οτι ἡ ἀνυπακοή τῶν μαθητῶν πρὸς τοὺς δασκάλους κάμνει αὐτοὺς ὀκνηροὺς πρὸς διδασκαλία.

“Όταν δὲν τοποθετεῖται φίμωτρο στὰ βόδια, τότε αὐτὰ ἐργάζονται μὲ μεγαλῦτερη προθυμία στὸ ἀλάνισμα, ὅταν ὅμως ἐμποδίζονται νὰ συμμετέχουν στὴν ἀπολαβὴ τῶν κόπων, τότε τεμπελιάζουν καὶ ἀδιαφοροῦν. Ἔτσι καὶ οἱ δάσκαλοι ὅταν δὲν περιφρονοῦνται μὲ τὴν ἀνυπακοή, μὲ πολὺ χαρὰ ἀνέχονται τοὺς κόπους, ὅταν ὅμως δὲν βλέπουν καρποὺς ἀπὸ τὸ ἔργο τους, τότε δὲν ἔχουν τὴ διάθεση νὰ διδάσκουν χωρὶς ὄφελος. Ἄν λοιπὸν θέλεις νὰ μάθεις ὅσα καὶ πάλι μᾶς ρώτησες τώρα, δεῖξε μὲ τὰ ἔργα σου ἐκεῖνα πού ἔμαθες προηγουμένως. Ἐφό-

33. Πρὸβλ. Ἰω. 19, 34.

ἔργῳ, ᾧ πρότερον ἔμαθες. Εἰ δὲ φαίνη ἐκεῖνα μὴ ἐπιστάμενος, εἰς τί κέρδος καὶ ταῦτά σοι σαφηνίσωμεν;

ΤΨΕ'— ΛΥΣΟΝΙΩ ΚΟΡΡΙΚΤΩΡΙ

“Οτι ἀναλλοίωτα τὰ τῆς ἀκηράτου ζωῆς ἀγαθά.

5 Χαλκῆ μὲν εἰκόνι βασιλεύς σε ἠμείψατο, χρυσῶ σιλβώσας τὸ γέρας πρὸς ἔκλαμψιν. Οὐδὲν γὰρ τούτου λαμπρότερον εἶδε τῶν ἀγαθῶν σοι πόνων φιλοτιμήσασθαι ἔπαθλον. “Οσα δὲ τὴν ἐνταῦθα φθορὰν ὑπερβέβηκε, Χριστὸς ἐκεῖθεν φυλάττει σοι, ἀκήρατον ζωὴν, ἀπέραντον
10 τρυφήν καὶ δόξαν αἰδίου, οἷς οὐκ ἔστιν ἀλλοίωσις.

ΤΨΣ'— ΘΕΟΔΩΡΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ

Συστατική.

Τὸν Ἀβραμιαῖον Ἀβράμιον, ἐγὼ σοι τοῦτον συνίστημι ἀπ' ἔμαντοῦ, εἰ καὶ κρείττονα. Φέρει δὲ ὁ ἀνὴρ ὑβριζόμενος δι' ἀγάπην, ἐμοὶ συγκρινόμενος “Ἐχε τοῦτον τιμῶν.
15 “Ἐχει γὰρ τέχνην ἐκ Θεοῦ καὶ πῦρ νεότητος, μαραίνειν εἰδυῖαν καὶ παιδεύειν ζῶσαν τῇ νεκρᾷ ἐπεισαγαγεῖν.

ΤΨΖ'— ΖΑΚΧΑΙΩ

Περὶ τῶν ἀνθρωπίνων, τῶν ταχέως καταλυομένων.

20 Εἰ θαύματα ἦν τὰ θρυλούμενα καὶ τῇ εἰς Θεὸν ἐλπίδι κατώρθωντο, ἔμενεν ἂν μέχρι παντὸς μὴ τρεπόμενα. Εἰ δὲ φάσματα μαγγανείας γενόμενα, μήτε στηκέτω, μήτε δυνάσθω. Πάντα γὰρ τὰ ἐξ ἀνθρωπίνων καινουρογούμενα, ταχινήν ἔχει τὴν κατάλυσιν, ὅτε τῇ θεῖα χάριτι μὴ φυλάττεται.
25 ται.

ΤΨΗ'— ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως.

Καινοῖς τινες λόγοις τοὺς ἀνθρώπους ἠπάτησαν, τὸν

σον ὅμως φαίνεσαι ὅτι δὲν γνωρίζεις ἐκεῖνα, ποιὸ τὸ κέρδος νὰ σοῦ ἐξηγήσω καὶ τὰ τωρινά;

395.- ΣΤΟΝ ΚΟΡΡΙΚΤΟΡΑ ΛΥΣΟΝΙΟ

“Ὅτι εἶναι ἀναλλοίωτα τὰ ἀγαθὰ τῆς ἀθάνατης ζωῆς.

“Ὁ βασιλιάς σέ ἀντάμειψε μὲ χάλκινη εἰκόνα, γυαλίζοντας μὲ χρυσᾶφι τὸ βραβεῖο γιὰ νὰ ἀστράφτει. Γιατὶ δὲν γνώριζε κανένα ἄλλο καλύτερο ἔπαθλο γιὰ νὰ τιμηθοῦν οἱ καλοὶ σου κόποι. “Ὅσα ὅμως ὑπερβαίνουν τὴν ἐδῶ φθορᾶ, ὁ Χριστὸς σοῦ τὰ φυλάγει ἐκεῖ, ἀθάνατη ζωὴ, ἀπέραντη ἀπόλαυση καὶ αἰώνια δόξα, γιὰ τὰ ὅποια δὲν ὑπάρχει ἀλλοίωση.

396.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΘΕΟΔΩΡΟ

Συστατική.

Τὸν Ἀβραάμιο, ποὺ ἔχει τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἀβραάμ, τὸν συστήνω σέ σένα, ἂν καὶ ἀξίζει γιὰ μεγαλύτερες συστάσεις. Συγκρινόμενος μὲ μένα, ὁ ἄνθρωπος ὑποφέρει, γιατί περιφρονεῖται ἐξαιτίας τῆς ἀγάπης. Νὰ τὸν τιμᾶς. Γιατὶ ἔχει ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν ἰκανότητα νὰ χαμηλώνει τὴ φωτιὰ τῆς νεότητος καὶ νὰ ἀντικαθιστᾶ τὴ νεκρὴ μὲ τὴ ζωντανὴ παιδεῖα.

397.- ΣΤΟΝ ΖΑΚΧΑΙΟ

Γιὰ τὰ ἀνθρώπινα ποὺ ἐξαφανίζονται γρήγορα.

“Ἄν αὐτὰ ποὺ λέγονται ἦταν θαύματα καὶ κατορθώνονταν μὲ τὴν ἐλπίδα στὸν Θεὸ, τότε θὰ ἔμεναν γιὰ πάντα ἀμετάτρεπτα. “Ἄν ὅμως ἔγιναν μὲ ὀφθαλμαπάτες τῆς μαγείας, τότε οὔτε ἰσχύουν οὔτε μποροῦν νὰ μείνουν γιὰ πάντα. Γιατὶ ὅλα τὰ παρὰδοξα ποὺ γίνονται μὲ τὰ ἀνθρώπινα μέσα, γρήγορα ἐξαφανίζονται, ὅταν δὲν προστατεύονται ἀπὸ τὴ θεία χάρη.

398.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸν Ἀπολλώνιο τὸν Τυανέα.

Κάποιοι ἐξαπάτησαν τοὺς ἀνθρώπους μὲ πρωτοφανῆ λό-

ἐκ Τυάνων εἰσαγαγόντες Ἀπολλώνιον, πολλαχόσε πολλὰ τελεσάμενον, ἐπ' ἀσφαλείᾳ, φησί, τῆς οἰκήσεως. Ἀλλ' οὐδὲν ἔχουσι δεῖξαι παρ' ἐκείνου γενόμενον. Οἱ γὰρ καὶ λόγους ψιλοῦς τοῦ ἀνδρός ἀναγράψαντες, καὶ πάντα τὰ
5 κατ' αὐτὸν ἀκριβώσαντες, οὐκ ἂν τὰς θρυλουμένας παρέλιπον πράξεις. Ἔχεις δὲ τὸν Φιλόστρατον, ἀκριβῶς τὰ ἐκείνου ἐκθέμενον, καὶ μάθανε ὡς σαφῆ συκοφαντίαν μαγγανειῶν, ἐχθροὶ τοῦ ἀνδρός, ὡς εἰκός, κατεσκευάσαν.

ΤΖΘ'.— ΚΑΝΔΙΔΩ

10 Ὅτι τῶν πολλῶν διβλίων ἢ κτηῆσις τοῖς μὲν κεχρημένοις ὠφέλιμος, τοῖς δὲ μόνη τῇ τούτων κτήσει πλουτεῖν οἰομένοις, ἐσχάτης τιμωρίας γίνεται πρόξενος.

Σιτόν τις γεωργήσας κατέκλεισε, καὶ μὴ δούς τοῖς πολίταις δεομένοις, ἀπώλετο, λίθοις βληθεῖς καὶ πυρὶ τεφρω-
15 θεῖς. Εἰ ἐκεῖνος οἰκεῖα συγκλείσας γεώργια, ὡς κοινὰ συνέχων, ἠφάνιστο, σὺ δὲ μηδὲν μὲν ἴδιον λογικὸν κεκτημένος, πολλῶν δὲ σοφῶν δίβλους ἐωνημένος, οὔτε μετέχων τῆς ὠφελείας, οὔτε παρέχων τοῖς ταύτης ἐρῶσι, τί οὐ πείσῃ κἀνταῦθα κατηγορούμενος καὶ παρὰ Θεοῦ τιμωρούμενος,
20 ὡς θησαυρὸν ἀνωφελῆ καὶ ἀχρεῖον κτησάμενος;

Υ'.— ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Εἰς τό, «Ἠχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν».

Τό, «Ἠχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν», τοιοῦτον εἶναί μοι δοκῶ· οὗς ἀπάτη ὁ ἐχθρὸς ἠχμαλώτευσεν, τούτους ὁ Χρι-
25 στός ἐκ τῆς αὐτοῦ τυραννίδος ἀντηχμαλώτευσεν.

34. Ὁ Ἀπολλώνιος Τυανεύς ἦταν νεοπυθαγόρειος φιλόσοφος, ποὺ ἔζησε τὸν 1 μ.Χ. αἰ. καὶ ἵδρυσεν τὴ σχολὴ τῆς Ἐφέσου. Λέγεται ὅτι ἦταν πολὺ ἐνάρετος ἄνθρωπος καὶ προβλήθηκε ὡς τὸ εἰδωλολατρικὸ ἀντίστοιχο τοῦ Κυρίου. Τοῦ ἀποδίδονταν ἀγαθοεργίες, προφητεῖες καὶ θαύματα. Λέγεται ὅτι δικάστηκε καὶ βασανίστηκε ἐξαιτίας τῶν καλῶν του ἔργων καὶ ὅτι ἀναλήφθηκε στὸν οὐρανό.

για, προβάλλοντας τὸν Ἀπολλώνιο ἀπὸ τὰ Τύανα³⁴, ὅτι τάχα ἔκανε πολλὰ σὲ πολλὰ μέρη, γιὰ τὴν ἀσφάλεια, λένε, τοῦ τόπου διαμονῆς. Ἀλλὰ δὲν ἔχουν τίποτε νὰ δείξουν ἀπὸ ὅσα ἔκανε ἐκεῖνος. Γιατὶ ἐκεῖνοι ποὺ κατέγραψαν καὶ τὰ ἀπλά καὶ ἀσήματα λόγια τοῦ ἀνδρα καὶ ἐξακρίβωσαν ὅλα τὰ σχετικά μ' αὐτόν, δὲν θὰ παρέλιπαν ὅλες αὐτὲς τὶς θρυλούμενες πράξεις. Ἔχεις τὸν Φιλόστρατο, ὁ ὁποῖος κατέγραψε μὲ ἀκρίβεια ὅλη τὴ ζωὴ ἐκείνου, καὶ μάθε ὅτι τὰ περὶ μαγείας εἶναι σαφεῖς συκοφαντίες, ποὺ κατασκεύασαν, ὅπως εἶναι εὐλόγο, οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ.

399.- ΣΤΟΝ ΚΑΝΔΙΔΟ

“Ὅτι ἡ κατοχὴ πολλῶν βιβλίων εἶναι ὠφέλιμη γιὰ ἐκείνους ποὺ τὰ χρησιμοποιοῦν, ἐνῶ γιὰ ἐκείνους ποὺ νομίζουν ὅτι γίνονται πλούσιοι μὲ τὸ νὰ κατέχουν μόνο αὐτά, γίνεται αἰτία μεγάλης τιμωρίας.

Κάποιος θέρισε σιτάρι καὶ τὸ κλείδωσε στὶς ἀποθῆκες του, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔδωσε στοὺς πολίτες ποὺ εἶχαν ἀνάγκη, ἔχασε τὴ ζωὴ του ἀφοῦ τὸν λιθοβόλισαν καὶ τὸν ἔκαψαν στὴ φωτιά. Ἐὰν ἐκεῖνος ποὺ ἔκλεισε τοὺς καρπούς του στὶς ἀποθῆκες του χάθηκε ἐπειδὴ κρατοῦσε κοινὰ ἀγαθὰ, ἐσένα ποὺ δὲν ἔχεις βέβαια τὸ ἴδιο λογικὸ μὲ ἐκεῖνον, ἔχοντας ἀγοράσει πολλὰ βιβλία σοφῶν καὶ μὴ ὠφελούμενος ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ καὶ μὴ παρέχοντας τὴν ὠφέλεια ἀπὸ αὐτὰ σὲ ἐκείνους ποὺ τὴν ἐπιθυμοῦν, τί δὲν θὰ σὲ πείσει, καὶ στὴν ἐδῶ ζωὴ κατηγορούμενος καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸ τιμωρούμενος, ὅτι κατέχεις θησαυρὸ ἀνωφελῆ καὶ ἄχρηστο;

400.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟ

Στὴ ρῆση, «Αἰχμαλώτισες αἰχμαλωσία».

Τὸ «αἰχμαλώτισες αἰχμαλωσία»³⁵ νομίζω ὅτι σημαίνει τὸ ἐξῆς Ἐκείνους ποὺ ὁ ἐχθρὸς αἰχμαλώτισε μὲ ἀπάτη, αὐτοὺς ὁ Χριστὸς τοὺς αἰχμαλώτισε ξανὰ ἀπὸ τὴν τυραννικὴ ἐξουσία ἐκείνου.

35. Ψαλμ. 67, 19.

ΥΑ'— ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΕΒΡΑΙΩ

Περὶ τῆς θείας εὐχαριστίας.

Καινήν καὶ ξένην τὴν τῆς Ἐκκλησίας, ἔφησ, προσφορὰν ἐπινενοῆσθαι, ἐπειδὴ ἄρτος τὸν ἁγιασμὸν ἐνεπιστεύθη, τοῦ νόμου αἵμασι τὰς θυσίας ὀρίζοντος. Πῶς δὲ οὐ
5 συνοραῖς, ὁ ἐπὶ νόμῳ ἀνῶν καὶ τὸν νόμον ἀγνοῶν, ὅτι τὰ αἵματα καὶ τὰς κνίσας ἐν τῇ αὐλῇ καὶ τοῖς προσκηνίοις τοῦ ἁγιάσματος ὁ νόμος ἐκέλευσε γίνεσθαι; Τοὺς ἄρτους δὲ ἢ ἔσω ἐδέχετο τράπεζα, ἢ τῷ παλαιῷ ἀθέατος λαῷ, ὧν εἰς
10 ὑπάρχεις αὐτός, ὁ τὴν ἐν τῷ νόμῳ κρυπτομένην καὶ νῦν δεδηλωμένην ἀλήθειαν μὴ γνούς.

ΥΒ'— ΘΑΥΜΑΣΙΩ

ἽΟτι ἀμήχανον ἐν μέσῳ θορύβων ἀρετὴν κατορθῶσαι.

15 ἽΕμοὶ τὴν μετρίαν εἶδησιν ἢ καταμόνας προσέθηκεν ἀναχώρησις. Ὁ γὰρ ἐν μέσῳ θορύβων στρεφόμενος καὶ γνῶναι τὰ οὐράνια βουλόμενος, λέληθεν, ὅτι τὸ ἐν ἀκάνθαις σπειρόμενον, ὑπ' ἐκείνων συμπνίγεται, καὶ ὁ μὴ σχολάσας, Θεὸν γνῶναι οὐ δύναται.

20

ΥΓ'— ΙΣΙΔΩΡΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

ἽΟτι οὐκ ἔστι μονοειδῆς ἢ κατὰ Θεὸν προκοπή.

Καὶ ζωγράφοι καὶ ὑφάνται, οἱ τοὺς σηρῶν ὑμένας ἐξεργαζόμενοι, πολλοῖς χρώμασί τε καὶ νήμασι τὰς ἑαυτῶν
25 τεχνουργίας ποικίλλουσιν, εἰς τελείας εἰκόνας ἢ ἐσθῆτος ἐκπλήρωςιν. Καὶ ἢ κατὰ Θεὸν προκοπή οὐκ ἔστι μονοειδῆς. Πασῶν γὰρ δεῖται τῶν ἀρετῶν εἰς τελείωσιν. Οὐδὲν οὖν νηστεία βρωμάτων ὀνίνησι τοὺς μὴ πάσαις νηστεύον-

401.- ΣΤΟΝ ΕΒΡΑΙΟ ΒΕΝΙΑΜΙΝ

Γιὰ τὴ θεία εὐχαριστία.

Ἰσχυρίζεσαι ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐπινόησε κάποια καινούργια καὶ παράδοξη προσφορά, ἐπειδὴ ὁ ἁγιασμός ἔχει ἐναποτεθεῖ στὸν ἄρτο, σὲ ἀντίθεση μὲ τὸ νόμο πὺ δρίζει οἱ θυσίες νὰ γίνονται μὲ αἷμα. Ἐσὺ ὅμως πὺ καυχίεσαι γιὰ τὸν νόμο καὶ ἀγνοεῖς τὸν νόμο, πῶς δὲν γνωρίζεις μαζὶ μ' αὐτὰ πὺ λές, ὅτι ὁ νόμος πρόσταξε τὰ αἷματα καὶ οἱ κνίσεις νὰ προσφέρονται στὴν αὐλὴ καὶ μπροστὰ ἀπὸ τὴ σκηνὴ τοῦ ἁγιάσματος (Ἁγια); Τοὺς ἄρτους ὅμως τοὺς δεχόταν ἡ τράπεζα πὺ βρισκόταν μέσα σ' αὐτὰ, καὶ τὴν ὁποία δὲν μπορούσε νὰ δεῖ ὁ παλιὸς λαός³⁶, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἕνας εἶσαι καὶ ἐσύ, πὺ δὲν γνώρισες τὴν ἀλήθεια πὺ ἦταν κρυμμένη στὸν νόμο καὶ τώρα φανερώθηκε.

402.- ΣΤΟΝ ΘΑΥΜΑΣΙΟ

ἽΟτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχει κανεὶς τὴν ἀρετὴ μέσα στοὺς θορύβους.

Ἵἂναχώρησή μου γιὰ νὰ ζήσω μόνος μου πρόσθεσε τὴ μέτρια γνώση, ὅτι ἐκεῖνος πὺ ζεῖ μέσα στοὺς θορύβους καὶ θέλει νὰ γνωρίσει τὰ σὺράνια, ξεχνᾷ ὅτι αὐτὸ πὺ σπεῖρεται μέσα στὰ ἀγκάθια, πνίγεται ἀπὸ ἐκεῖνα³⁷, καὶ ὅποιος δὲν διακόπτει τὴ σχέση του μὲ τοὺς θορύβους, δὲν μπορεί νὰ γνωρίσει τὸν Θεό.

403.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΙΣΙΔΩΡΟ

Ἵἂ κατὰ Θεὸν προκοπὴ δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα μόνο εἶδος ἀρετῆς.

Οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ὑφάντες, πὺ ἐπεξεργάζονται τὶς μεταξωτὲς κλωστὲς, κεντοῦν καὶ διακοσμοῦν τὰ ἔργα τους μὲ πολλὰ χρώματα καὶ νήματα, γιὰ νὰ φτιάξουν μὲ τελειότητα τὶς εἰκόνες ἢ τὰ ροῦχα. Ἵἂτσι καὶ ἡ κατὰ Θεὸν προκοπὴ δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα μόνο εἶδος. Χρειάζονται ὅλες οἱ ἀρετὲς γιὰ νὰ καταστεῖ τέλεια. Ἵἂτσι λοιπὸν δὲν ὠφελεῖ καθόλου ἡ νηστεία

37. Ματθ. 13, 7.

τας αἰσθήσεσιν. Ὁ γὰρ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται.

ΥΔ'.- ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ
Περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως.

5 Ὡσπερ παρθελεύουσης τῆς φύσεως ὁ τόκος τοῦ Κυρίου γεγένηται, καὶ ἡ πρόοδος τῆς σαρκώσεως τῇ ἀγνείᾳ μείωσιν οὐκ ἐποίησεν, οὕτως ἐσφραγισμένου τοῦ μνήματος ἡ ἀνάστασις γέγονε. Θεοῦ γὰρ ἐνανθρωπήσαντος τὰ ἀμφοτέρω.

10 ΥΕ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ
Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Οὐκ ἔστι φυσικὰς ἀποδείξεις τῶν ὑπὲρ φύσιν ζητεῖν. Εἰ γὰρ καὶ σὰρξ ἀληθῆς ὁ Λόγος γεγένηται, ἀλλ' οὐ ψιλὸς ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς Ἐνανθρωπήσας δὲ μᾶλλον Θεός, ἐν
15 ἑκατέραις ταῖς φύσεσιν εἷς ὑπάρχει Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

ΥΖ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ
Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Τὸν λίθον τοῦ μνήματος μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ὁ ἄγγελος ἀπεκύλισε, καὶ μὴ μετ' ἐκεῖνο νόμιζε γεννηθῆναι τὴν ἀνάστασιν. Εἰ δὲ λέγεις, τίς οὖν ἡ χρεία τῆς
20 τοῦ ἀγγέλου παρουσίας; φαίην ἂν ἐγώ, ὅτι ἔπειθε τοὺς ζητοῦντας ἐγηγέρθαι, ἀλλ' οὐ κεκλέφθαι τὸν Κύριον, ἄγγελος τοῦτο πιστούμενος καὶ πρὸς τοῦτο διακονούμενος. Θεῶ γὰρ μόνῳ λειτουργοῦσιν οἱ ἄγγελοι.

25 ΥΖ'.- ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Ὅτι οὐ πρὸς τὸν νόμον ὑποστρέφων ὁ Παῦλος, ἀλλ' οἰκονομικῶς τὰ τοῦ νόμου πεποίηκεν.

Ὁ θέλων ὑπὲρ Ἰσραηλιτῶν γενέσθαι ἀνάθεμα, καὶ τῆς

ἀπὸ τὶς τροφὲς ἐκείνους ποὺ δὲν νηστεύουν μὲ ὅλες τους τὶς αἰσθήσεις. Γιατὶ αὐτὸς ποὺ ἀγωνίζεται, ἐγκρατεῦει ἀπὸ ὅλα.

404.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΘΕΟΔΟΣΙΟ

Γιὰ τὴν ἀνάσταση τοῦ Κυρίου.

“Ὅπως ἀκριβῶς ὁ Κύριος γεννήθηκε ἀπὸ παρθένα φύση καὶ ἡ διαδικασία τῆς σαρκώσεως δὲν προξένησε μείωση στὴν ἀγνότητα, ἔτσι καὶ ἡ ἀνάσταση ἔγινε ἐνῶ ἦταν κλειστός ὁ τάφος. Γιατὶ καὶ τὰ δύο ἦταν ἔργα τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔγινε ἄνθρωπος.

405.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ζητᾶμε φυσικὲς ἀποδείξεις γιὰ τὰ ὑπερφυσικὰ πράγματα. Γιατί, ἂν καὶ ἔγινε ἀληθινὸς ἄνθρωπος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅμως δὲν ἦταν ἀπλὸς ἄνθρωπος ὁ Χριστός, ἀλλ’ ἦταν Θεὸς ποὺ ἔγινε ἄνθρωπος, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἶναι ἓνας μὲ δύο φύσεις.

406.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

“Ὁ ἄγγελος κύλισε τὴν πέτρα τοῦ τάφου μετὰ τὴν ἀνάστασιν³⁸, καὶ μὴ νομίζεις ὅτι ὅτι ἡ ἀνάσταση ἔγινε μετὰ ἀπὸ τὸ κύλισμα ἐκεῖνο. ” Ἄν ὅμως ρωτήσεις, καὶ ποιὰ λοιπὸν ἦταν ἡ ἀνάγκη τῆς παρουσίας τοῦ ἀγγέλου; ἐγὼ θὰ σοῦ ἀπαντοῦσα, ὅτι ὁ σκοπὸς του ἦταν νὰ πείσει ἐκείνους ποὺ ζητοῦσαν τὸν Κύριο, ὅτι ἀναστήθηκε καὶ δὲν κλάπηκε, πρᾶγμα ποὺ τὸ ἐπιβεβαίωνε ὁ ἄγγελος ποὺ ἐπιτελοῦσε αὐτὴ τὴ διακονία. Γιατὶ οἱ ἄγγελοι ὑπηρετοῦν μόνον τὸν Θεό³⁹.

407.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟ

“Ὅτι ὁ Παῦλος δὲν ἐπέστρεψε στὸν νόμο, ἀλλ’ ἔπραξε τὰ παραγγέλματα τοῦ νόμου κατὰ συγκατάβαση.

Ἐκεῖνος ποὺ ἤθελε νὰ γίνῃ ἀνάθεμα γιὰ χάρη τῶν Ἰσραη-

Χριστοῦ βασιλείας δι' ἐκείνους ἀλλότριος, τί οὐκ ἂν καὶ ὑπέστη καὶ ἔδρασεν, ἵνα τύχοιεν σωτηρίας ἐκεῖνοι; Οὔτε οὖν περιτέμνων τὸν Τιμόθεον, οὔτε ἐν ἀζύμοις κειρόμενος, οὔτε δι' αὐτοὺς λέγων περικειῖσθαι τὴν ἄλυσιν, πρὸς τὸν νόμον ὑπέστρεφεν, ἀλλ' ὃν ἀφῆκεν ὡς τέλειος νηπίοις μᾶλλον ἀρμόζοντα, οἰκονομικῶς δι' ἐκείνους ἐδέχετο, ἵνα γένωνται τέλειοι.

ΥΗ.- ἈΘΑΝΑΣΙΩ

Περὶ μετανοίας.

10 Καλὴ μὲν καὶ ἐπαινετὴ ἡ μετάνοια, ἀλλ' ὀλίγοις γίνεται δυνατὴ. Ὁ τοίνυν Θεός, ὁ θέλων τὴν ἐν ἐπιστροφῇ ζωὴν ἡμῶν, ἐξάξει ὕδωρ ἐκ τῆς καρδίας σου, δευτερόν σοι λουτρὸν γενησόμενον καὶ ἐκούσιον κολυμβήθραν, καθαίρουσάν σου τῶν μολυσμάτων τὴν συνείδησιν, ἵνα ποιήσης
15 χαρὰν τοῖς ἀγγέλοις, οὓς ἁμαρτήσας ἐλύπησας

ΥΘ.- ΛΕΟΝΤΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Ἵτι οὐράνιον ἦν τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐγχειριζόμενον εἰς τὸν Παῦλον κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου.

Τὰ ὑπερφυῆ καὶ θεῖα παιδεύματα διδάσκων ὁ Κύριος
20 τὸν Παῦλον, ἐξ οὐρανοῦ αὐτῷ διαλέγεται, οὐράνιον εἶναι δεικνὺς τὸ μέλλον αὐτῷ ἐγχειρίζεσθαι κήρυγμα.

ΥΙ.- ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Τί ἐστι, «Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος».

«Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος». Μὴ παρόρα τῶν
25 ὑπηκόων τὰ πταιίσματα, ἵνα μὴ, ὑπ' ἐκείνων γινόμενα, ὑπὸ

40. Ρωμ. 9, 3.

42. Πράξ. 16, 3.

44. Πράξ. 28, 20.

46. Α' Τιμ. 2, 4.

41. Β' Τιμ. 2, 10.

43. Πράξ. 18, 18.

45. Α' Κορ. 13, 11.

47. Λουκᾶ 15, 7.

λιτών⁴⁰ και να αποξενωθεί από τη βασιλεία του Χριστού εξαιτίας τους, τί είναι αυτό που δεν θα το έκανε και δεν το υπέμεινε, για να επιτύχουν εκείνοι τη σωτηρία⁴¹; Ούτε λοιπόν περιτέμνοντας τον Τιμόθεο⁴², ούτε ξυριζόμενος κατά την έορτή των άζύμων⁴³, ούτε λέγοντας ότι για χάρη τους φοροῦσε τις άλυσίδες⁴⁴, επέστρεφε στον νόμο, άλλ' εκείνον τον είχε εγκαταλείψει, επειδή ταίριαζε περισσότερο στα νήπια, ενώ αυτός ἦταν τέλειος⁴⁵, κατά συγκατάβαση ὅμως τον δεχόταν, για να γίνουν και εκείνοι τέλειοι.

408.- ΣΤΟΝ ΑΘΑΝΑΣΙΟ

Για τή μετάνοια.

Εἶναι καλή βέβαια και ἄξια για ἐπαίνους ἢ μετάνοια, άλλ' εἶναι δυνατή μόνο για λίγους. Ὁ Θεός λοιπόν, που ἐπιθυμεῖ ἢ ζωή μας να συνοδεῦεται ἀπό τή μετάνοια⁴⁶, θα βγάλει νερό ἀπό τήν καρδιά σου, τὸ ὁποῖο θα γίνει τὸ δεύτερο βάπτισμά σου και ἐκούσια κολυμβήθρα, καθαρίζοντας τοὺς μολυσμοὺς τῆς συνειδήσεώς σου, για να δώσεις χαρὰ στοὺς ἀγγέλους⁴⁷, τοὺς ὁποίους λύπησες με τὰ ἁμαρτήματά σου.

409.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΛΕΟΝΤΙΟ

Ὅτι ἦταν οὐράνιο τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου που παραδόθηκε στον Παῦλο ἀπὸ τὸν Κύριο.

Διδάσκοντας ὁ Κύριος τις ὑπερφυσικὲς και θεῖες ἀλήθειες στον Παῦλο, μιᾶ μαζί του ἀπὸ τὸν οὐρανὸ⁴⁸, δείχνοντας ὅτι τὸ κήρυγμα που πρόκειται να παραδώσει σ' αὐτὸν εἶναι οὐράνιο.

410.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΛΕΟΝΤΙΟ

Τί σημαίνει, «Μὴν ἀμελεῖς τὸ χάρισμα που εἶναι μέσα σου.

«Μὴν παραμελεῖς τὸ χάρισμα που ὑπάρχει μέσα σου»⁴⁹. Να μὴν παραβλέπεις τὰ πταίσματα τῶν ὑπηκόων, για να μὴ συμβεῖ, πραττόμενα ἀπὸ ἐκείνους και συγχωρούμενα ἀπὸ σέ-

48. Πράξ. 9, 3-5.

49. Α' Τιμ. 4, 14.

δὲ σοῦ συγχωρούμενα, σὰ γένηται μάλλον, ὡς δυναμένου
μέν, μὴ βουλομένου δὲ ταῦτα ἰάσασθαι.

ΥΙΑ΄.- ΚΥΡΗΚΙΩ

Περὶ πλούτου.

- 5 Ἔχεις πλοῦτον δικαίως, συνέχεις δὲ τοῦτον ἀδίκως
Ποίησον ταυτὸν κοινόν, ἵνα οὕτως γένηται σός, λύτρον σοι
καὶ ἐξίλασμα ἐν καιρῷ ἀνάγκης γινόμενος.

ΥΙΒ΄.- ΝΙΚΑΝΟΡΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ

ἽΟτι οἱ λόγοι ἠγεμόνες εἰσὶ τῶν ἠθῶν.

- 10 Οἱ λόγοι τῶν ἠθῶν εἰσὶ ἠγεμόνες, ἄγειν πάντα τὰ ἐν
ἡμῖν λογικῶς τεταγμένοι. Εἰ δὲ τούτους εἰς ἔριδας ἀσχο-
λοῦμεν καὶ μάχας, κιχρῶντες αὐτοὺς τοῖς οὐκ εἰδόσιν,
ἐμμανέστερον γυμνάζειν τὰς ἔχθρας, μεγάλας δὲ τῷ Θεῷ
Λόγῳ τὰς εὐθύνas ὑφέξομεν, μηδὲ τὴν αὐτοῦ κλησιν αἰδε-
15 σθέντες καὶ τιμῆς μεταδόντες τοῖς λόγοις, ἀλλ' εἰς κρίσεις
καὶ μάχας, ὡς ἔοικε, παιδεύθεντες.

ΥΙΓ΄.- ΣΕΡΗΝΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ

Εἰς τό, «Ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστὶ
τὸ λοιπόν».

- 20 Οὐδὲν τῶν ἀποστολικῶν νόμων ἐστὶν ἀγέραστον, οὐ-
δὲν αὐτῶν ὠφελείας ἐστέρηται, ὡς οἱ κακόφρονες διαβάλ-
λουσιν Μανιχαῖοι, οἱ πολλῶ τὸν διάβολον σχετλιασμοῖς
ὑπερβάλλοντες. «Ὁ γὰρ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστὶ λοι-
πόν», ἔγραψεν, «ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχον-
25 τας ᾧσιν», οὐχὶ τὴν ἐνθεσμον κωλύων συνάφειαν, ἀλλὰ τὴν
ἄτακτον ἠδυπάθειαν εἴργων, ἅμα δὲ καὶ τὴν τοῦ χρόνου
συμπλήρωσιν σημαίνων. Εἰ δὲ σπουδαίως, φησὶν, ὁ βίος
παράγει, οὐ χρὴ αὐτῷ προσπαθεῖν ὡς ἐστῶτι.

να, νὰ γίνουιν δικά σου, ἐπειδὴ μποροῦσαι βέβαια, ἀλλὰ δὲν ἤθελες να τὰ γιατρέψεις.

411.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΗΚΙΟ

Γιὰ τὸν πλοῦτο κλπ.

Δίκαια ἔχεις τὸν πλοῦτο, ἀλλὰ τὸν κρατᾶς ἄδικα. Κάνε τον συγχρόνως καὶ κοινό, γιὰ νὰ γίνει ἔτσι δικός σου, καθιστάμενος λῦτρο γιὰ σένα καὶ μέσο ἐξιλέωσης σὲ καιρὸ ἀνάγκης.

412.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΝΙΚΑΝΟΡΑ

“Ὅτι οἱ ἠθικοὶ λόγοι εἶναι καθοδηγητές μας.

Οἱ ἠθικοὶ λόγοι εἶναι ἡγεμόνες, ὀρισμένοι νὰ ὀδηγοῦν τὰ πάντα στὴ ζωὴ μας μὲ λογικὴ. ” Ἄν ὅμως ἐμεῖς τοὺς μεταφέρουμε σὲ φιλονεικίες καὶ διαμάχες, δανείζοντας αὐτοὺς σὲ ἀνθρώπους πού δὲν ἔχουν γνώση, γιὰ νὰ μεγαλώσουμε τὴν ἔχθρα, θὰ ἐπωμιστοῦμε μεγάλες εὐθύνες μπροστὰ στὸν Θεὸ Λόγο, γιὰτὶ δὲν σεβασθήκαμε οὔτε τὴν κλήση του, οὔτε τιμήσαμε τὴ διδασκαλία του, ἀλλ’ ἐπιδοθήκαμε, ὅπως φαίνεται, σὲ κρίσεις καὶ τὲς διαμάχες.

413.- ΣΤΟΝ ΤΡΙΒΟΥΝΟ ΣΕΡΗΝΟ

Στὴ ρήση· «Ὁ χρόνος εἶναι περιορισμένος ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἐξῆς».

Τίποτε ἀπὸ τοὺς ἀποστολικούς νόμους δὲν εἶναι χωρὶς τιμὴ, τίποτε ἀπὸ αὐτοὺς δὲν εἶναι χωρὶς ὠφέλεια, ὅπως κατηγοροῦν οἱ κακόφρονες Μανιχαῖοι, πού ἔχουν ξεπεράσει κατὰ πολὺ τὸν διάβολο στὴν ἐλεεινολογία. Γιατὶ ὁ ἀπόστολος ἔγραψε, «Ὁ καιρὸς εἶναι τόσο περιορισμένος ἀπὸ τώρα καὶ στὸ ἐξῆς, ὥστε καὶ ἐκεῖνοι πού ἔχουν γυναῖκες νὰ ζοῦν σὰν νὰ μὴν ἔχουν»⁵⁰, ὄχι γιὰ νὰ ἐμποδίσει τὴ νόμιμη ἔνωση, ἀλλὰ γιὰ νὰ σταματήσῃ τὴν ἀχαλίνωτη ἀγάπη γιὰ τὲς ἡδονές, καὶ συγχρόνως δηλώνοντας καὶ τὸ συμπλήρωμα τοῦ χρόνου. ” Ἄν λοιπὸν ἡ ζωὴ περνᾷ, λέγει, μὲ τόση ταχύτητα, δὲν πρέπει νὰ εἶμαστε προσκολλημένοι σ’ αὐτὴν σὰ νὰ εἶναι μόνιμη.

ΥΙΔ'.- ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Εἰς τό, «Τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι».

«Τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι», Ψαλμικὸν ἐστὶ μελώδημα παντὶ βίῳ χρήσιμον. Καὶ οἱ σεμνότητος 5 φροντίζοντες, φησί, φάγεσθε τοὺς καρπούς αὐτῆς, στεφάνοις παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀκηράτοις τιμώμενοι, καὶ οἱ ἀκόλαστοι δηλονότι καὶ ἄδικοι τὰ ἐπίχειρα τῶν κακῶν πράξεων κομιούμενοι.

ΥΙΕ'.- ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

10 Εἰς τὸ γεγραμμένον, «Τρία ἐστὶν ἀδύνατά μοι νοῆσαι, καὶ τὸ τέταρτον οὐκ ἐπιγινώσκω» κ.τ.λ.

Οὐκ ἔστιν ἔξω διπλῆς, ἃ ἐζήτησας, ἀλλὰ καὶ μάλα σοφὴν ὠδίνει διάνοιαν. Ἡ τοῦ Θεοῦ γὰρ γνῶσις ἢ ἄδυσσος, τὸν ἐμφρονέστατον Σολομῶντα σοφίσασα, πολλὰς ἀφορ- 15 μὰς αὐτῷ τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως ἐγκατέσπειρεν, εἰ μὲν αὐτῷ ἀγνοηθείσας οὐκ οἶδα. Ἡμῖν δὲ κομιδῇ ἀρμοζούσας, ὧν ἐστὶ καὶ τὰ τέσσερα, ἅπερ Σολομὸν μὲν ἠπόρησεν ὡς νοεῖσθαι ἀδύνατα, αὐτὸς δὲ ζητεῖς διδαχθῆναι ὡς εὔληπτα. Ἄλλ' οὐκ ἔγωγέ σοι λέξω, ἱκανῶ ὄντι εὐρεῖν, εἰ μὴ 20 φεύγοις καμειῖν.

ΥΙΣ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Εἰς τὸ αὐτό.

Ἔχεις καὶ σὺ τὸ τάλαντον, καὶ μὴ κρῖνε, τοῖς αὐτοῖς κριθησόμενος. «Τρία ἐστὶν ἀδύνατά μοι νοῆσαι, καὶ τὸ τέ- 25 ταρτον οὐκ ἐπιγινώσκω», εἶπεν ὁ Σολομὸν. «Ἰχνη ἀετοῦ πετομένου». Τοῦτο ἢ θεία φύσις τοῦ Υἱοῦ, πάσῃ ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ ἀνέφικτος. «Καὶ τὰ ἰχνη σου», φησὶν, «οὐ γνωσθήσονται», τὸ θεῖον Πνεῦμα ἐν Ψαλμοῖς. Εἶδε αὐτὸν ἀε-

51. Ψαλμ. 127, 2.

53. Παροιμ. 30, 18.

52. Παροιμ. 30, 18.

54. Παροιμ. 30, 19.

414.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟ

Στή ρήση· «Θὰ φᾶς τοὺς καρποὺς τῶν κόπων σου».

Τὸ «Θὰ φᾶς τοὺς καρποὺς τῶν κόπων σου»⁵¹ εἶναι ἓνας ψαλμικός στίχος χρήσιμος γιὰ ὅλη τὴ ζωὴ. Καὶ σεῖς ποὺ φροντίζετε, λέγει, γιὰ τὴ σεμνότητα, θὰ φᾶτε τοὺς καρποὺς αὐτῆς, τιμώμενοι ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ ἀθάνατα στεφάνια, καὶ οἱ ἀκόλαστοι, δηλαδή οἱ ἄδικοι, θὰ εἰσπράξουν τὶς συνέπειες τῶν κακῶν τους πράξεων.

415.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

Σ' αὐτὸ ποὺ ἔχει γραφεῖ· «Τρία εἶναι αὐτὰ ποὺ δὲν μπορῶ νὰ τὰ καταλάβω, καὶ τὸ τέταρτο δὲν τὸ γνωρίζω».

Αὐτὰ ποὺ ζήτησες εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ ἀσάφεια καὶ χρειάζονται πολλὴ σοφὴ σκέψη. Γιατὶ ἡ γνώση τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀβυσσος ἐκεῖνη ποὺ γέμισε μὲ σοφία τὸν συνετώτατο Σολομώντα, ἔσπειρε μέσα του πολλὰς ἀφορμὰς σχετικὰ μὲ τὴ θεία ἐνανθρώπηση, τὶς ὁποῖες ἂν ἐκεῖνος δὲν τὶς γνώριζε, δὲν τὸ ξέρω. Σὲ μᾶς ὅμως εἶναι πέρα πολλὰ κατάλληλες καὶ σ' αὐτὲς ἀνήκουν καὶ ἐκεῖνα τὰ τέσσερα, τὰ ὁποῖα ὁ Σολομὼν βέβαια διατύπωσε τὴ γνώμη, ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ τὰ καταλάβει⁵², ἐσὺ ὅμως ζητᾶς νὰ τὰ διδασχθεῖς σὰν νὰ ἦταν εὐκόλο νὰ γίνουν κατανοητὰ. Ἄλλ' ἐγὼ δὲν θὰ σοῦ τὰ πῶ, γιατί εἶσαι ἱκανὸς νὰ τὰ βρεῖς μόνος σου, ἂν δὲν ἀποφύγεις τὸν κόπο.

416.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἔχεις καὶ ἐσὺ τὸ χάρισμα, καὶ μὴ κρίνεις πράγματα γιὰ τὰ ὁποῖα καὶ σὺ θὰ κριθεῖς. «Τρία πράγματα δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω, καὶ τὸ τέταρτο δὲν τὸ γνωρίζω»⁵³, εἶπε ὁ Σολομὼν. «Τὰ ἴχνη τοῦ ἀετοῦ ποὺ πετᾶ»⁵⁴. Αὐτὸ σημαίνει τὴ θεία φύση τοῦ Υἱοῦ, τὴν ὁποῖα δὲν μπορεῖ νὰ κατανοήσῃ κανένας ἀνθρώπινος νοῦς. «Καὶ τὰ ἴχνη σου δὲν θὰ τὰ μάθει κανεὶς»⁵⁵, λέγει τὸ

55. Ψαλμ. 76, 20.

τὸν καὶ Μωσῆς ταῖς πτέρυξιν τὸν λαὸν ἐν ἐρήμῳ σκεπά-
 ζοντα. «Καὶ ὁδὸν ὄφεως ἐπὶ πέτρας». Αἱ σκολιαί τοῦ ὄ-
 φεως ὁδοὶ, τοῦ ψιθυρίσαντος ἡμῖν τὴν παράβασιν, αἵπερ
 εἰσὶν ἁμαρτήματα, ὁδὸν ἐπὶ τῆς πέτρας οὐχ εὗροσαν. Πέ-
 5 τρα δὲ ὁ Χριστὸς ἐστίν, ἄτρεπτος μείνας, ὅτε σεσάρκωτο.
 «Ἐμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ
 στόματι αὐτοῦ». «Τρίβους νηὸς ποντοπορούσης». Τῆς
 πάντα σωζούσης θείας οἰκονομίας, τῆς ὀλκάδος δίκην τὴν
 ἄβυσσον τοῦ θανάτου διοδυσάσης, τὸ μὲν γένος τὸ ἡμέ-
 10 τερον ἀνεκέκλητο, αὐτῆς δὲ τρίβος ἐν ἄδου νεκρώσεως
 οὐχ εὗρίσκετο. «Καὶ ὁδοὺς ἀνδρὸς ἐν νεότητι». Νεότητα
 οἶδεν ἐνταῦθα τὴν ἐκ νεκρῶν ἐξανάστασιν, τῆς φθορᾶς
 ἀλλοιουμένης καὶ τῆς φύσεως εἰς ἀφθαρσίαν νεαζομένης
 Ἐκείνην ζητεῖ τὴν κατάστασιν. Τίνες, φησίν, ἀναστάντες
 15 ἐκ νεκρῶν γενησόμεθα; Ἦν ὑποδεικνύς ἔφη ὁ Κύριος,
 «Οἱ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ εἰς κόλασιν
 αἰώνιον» ἤξουσιν.

ΥΙΖ'.— ΤΩ ΑΥΤΩ

Τί ἐστίν, «Οὕτως ὁδὸς μοιχαλίδος» καὶ τὰ ἐξῆς.

20 Καὶ μάλα συνάδει τοῖς φθάσαι τὸ λειπόμενον, ὅπερ
 εἰς πάνυ πυκνὴν ἄρμογὴν αὐτίκα τῷ λόγῳ συμβήσεται.
 «Οὕτως ὁδὸς γυναικὸς μοιχαλίδος», ἐξῆς τὰ ἔχοντα, «ἢ,
 ὅταν πράξη, ἀπονισαμένη οὐδὲν ἄτοπὸν φησι πεπραχέ-
 ναι». Ὡς ἄδηλα, φησίν, ἐστὶ τὰ προφανθέντα, τὰ μὲν ὡς οὐ
 25 γενόμενα, τὰ δὲ Θεῷ μόνον ὁρώμενα. Οὕτως ἔσσονται τὰ
 τοῦ νέου λαοῦ ἁμαρτήματα, τῷ λουτρῷ τοῦ βαπτίσματος
 καθαιρόμενα, ὅπερ ἀπόνιψιν καλεῖ παντελῆ τῶν ῥυτίδων

56. Βλ. Γεν. 3, 1ἔξ.

57. Παροιμ. 24, 57 (Μασ. 30, 19).

58. Ἦσ. 53, 9.

θεῖο Πνεῦμα στοὺς Ψαλμούς. Τὸν εἶδε καὶ ὁ Μωυσεῖς σὰν ἀετὸ νὰ σκεπάζει τὸν λαὸ στὴν ἔρημο. «Καὶ τὸν δρόμο τοῦ φιδιοῦ πάνω στὴν πέτρα». Οἱ διεστραμμένες μεθοδεύσεις τοῦ φιδιοῦ, πού μᾶς ψιθύρισε τὴν παράβαση⁵⁶, οἱ ὁποῖες εἶναι τὰ ἁμαρτήματα, δὲν βρῆκαν «θέση πάνω στὴν πέτρα»⁵⁷. Ἡ πέτρα εἶναι ὁ Χριστός, γιατί ἔμεινε ἀτρεπτός ὅταν ἔγινε ἄνθρωπος. Γιατὶ λέγει· «Ἄμαρτία δὲν ἔπραξε, οὔτε βρέθηκε ψέμα στὰ χεῖλη του»⁵⁸. «Τὰ ἴχνη τοῦ καραβιοῦ πού ταξιδεύει στὴ θάλασσα». Δηλαδή ἡ θεία οἰκονομία πού σώζει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἡ ὁποία, διασχίζοντας σὰν καρὰδι τὴν ἄβυσσο τοῦ θανάτου, ἀνακάλεσε βέβαια τὸ γένος μας στὴ ζωὴ, ἀλλὰ δὲν βρέθηκε στὸν ἄδη ὁ δρόμος τῆς νέκρωσης αὐτῆς. «Καὶ τὴν πορεία τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴ νεότητά του». Ὡς νεότητα χαρακτηρίζει ἐδῶ τὴν ἀνάσταση ἀπὸ τοὺς νεκρούς, κατὰ τὴν ὁποία θὰ συμβεῖ ἡ ἀλλοίωση τῆς φθορᾶς καὶ ἡ ἀνανέωση τῆς φύσεως πρὸς ἀφθαρσία. Ἐκείνη τὴν κατάσταση νὰ ζητᾶς. Τί λογιῆς, λέγει, θὰ γίνουμε ὅταν ἀναστηθοῦμε ἀπὸ τοὺς νεκρούς; Τέτοιοι πού, θέλοντας νὰ ὑποδηλώσει ὁ Κύριος, εἶπε· «Οἱ δίκαιοι θὰ ὀδηγηθοῦν στὴν αἰώνια ζωὴ, καὶ οἱ ἁματωλοὶ στὴν αἰώνια κόλαση»⁵⁹.

417.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Τί σημαίνει ἡ ῥήση, «Τέτοιος εἶναι ὁ δρόμος (τρόπος) τῆς μοιχαλίδας»⁶⁰ καὶ τὰ ὑπόλοιπα.

Ταιριάζει πάρα πολὺ μὲ τὰ προηγουμένα ἐκεῖνο πού ὑπολείπεται, τὸ ὁποῖο ἀμέσως θὰ προσδώσει στὸν λόγο πολὺ στενὴ συνάφεια. «Τέτοιος εἶναι ὁ τρόπος τῆς μοιχαλίδας», καὶ ἡ συνέχεια πού ἔχει ὡς ἑξῆς· «ἢ ὁποία, ὅταν διαπράξει τὸ ἁμάρτημα, ἀφοῦ πλυθεῖ, λέγει ὅτι τίποτε παράνομο δὲν ἔκανε»⁶⁰. Εἶναι ἀκατανόητα, λέγει, ὅσα ἀναφέρθηκαν, γιατί τὰ πρῶτα εἶναι σὰ νὰ μὴ ἔγιναν, ἐνῶ τὰ ἄλλα τὰ βλέπει μόνον ὁ Θεός. Ἔτσι θὰ εἶναι τὰ ἁμαρτήματα τοῦ νέου λαοῦ, πού θὰ καθαρίζονται μὲ τὸ λουτρὸ τοῦ βαπτίσματος, τὸ ὁποῖο ὀνομάζει πλήρη

59. Ματθ. 25, 46.

60. Παροιμ. 24, 58 (Ματθ. 30, 20).

καὶ τῶν στιγμάτων ἐκείνων ἀφανισμόν, ὃν πίστει δεχομένη ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, οὐδὲν ἄτοπον πέπεισται πεπραχέναι, τῶν προτέρων ἀμνηστίαν πορισαμένη τῷ λουτρῷ. Ὅτι δὲ μοιχαλίδα ὁ Κύριος καλεῖ πᾶσαν γνώμην ἄπιστον 5 καὶ τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν ἀντίθετον, πολλαχοῦ τῶν θείων εὐρήσεις χρησμῶν, ὡς τό, «Ἐμοίχευσαν τὸ ξύλον καὶ τὸν λίθον», καὶ «Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ».

ΥΙΗ'.— ΣΥΝΕΣΙΩ

Εἰς τὸ γεγραμμένον ἐν τῷ Ἰωήλ,

10

«Ὁ πρῶτος ἔστω μαχητής».

Τὸν πρῶτον μαχητὴν ἡ Γραφή ἀπεργάζεται, ὅτε κατὰ τοῦ Θεοῦ ἡ ἐγχείρισις γίνεται. Οὕτω Μωσέα κατὰ τῶν συμφυλετῶν ἐξανάστησεν, οὕτω τὸν Φινεὲς τοὺς ἀνομοῦντας διακεντήσαντα, οὕτω τὸν Δαβὶδ τῷ ἄλλοφύλῳ παρα- 15 ταξάμενον, οὕτω τὸν Πέτρον ζηλώσαντα καὶ μαχαίρα χρησάμενον, ὅτε ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης ὑπὸ Ἰουδαίων ἐπολεμεῖτο.

ΥΙΘ'.— ΕΡΜΟΓΕΝΕΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Περὶ ἀποφυγῆς τῶν αἵρετικῶν διδασκαλιῶν

20

περὶ τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Ἡ ῥάβδος ἡ καλαμίνη, ἡ ἀστήρικτος θάσις, ἡ πολυδότητος γνώμη, ἡ βακτηρία νομιζομένη, καὶ θέλος εὐρισκομένη. Οὔτε γὰρ ἰσχύει ὑφίστασθαι, ἀλλὰ καὶ πάσῃ αὐρᾷ ῥιπίζεται, καὶ ταῖς κέδροις θρασύνεται παρεκτείνεσθαι. 25 Αἴγυπτος πάλιν Φαραωνίζεται, οὐκέτι μὲν τοῖς παροικοῦσιν υἱοῖς τοῦ Ἰακώβ πόνους ἐπιτάππουσα πόλεων, ἀλλὰ πάντας τοὺς ἐρρωμένους φόρους ἀπαιτοῦσα αἱρέσεων.

61. Ἰερ. 3, 9.

62. Ματθ. 12, 39. 16, 4.

63. Ἰωήλ 4, 11.

64. Ἀριθμ. 25, 1-8.

65. Α' Βασ. 17, 32.

66. Ματθ. 26, 51. Ἰω. 18, 10.

καθαρισμὸ τῶν ρυτίδων καὶ ἔξαφάνιση ἐκείνων τῶν λεκέδων, τὸν ὅποιο δεχόμενη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ μὲ πίστη, πιστεύει ὅτι δὲν ἔκανε τίποτε τὸ παράνομο, ἔχοντας κερδίσει μὲ τὸ λουτρὸ τοῦ βαπτίσματος τὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ προηγούμενα. Τὸ ὅτι ὁ Κύριος ὀνομάζει μοιχαλίδα καθε ἀπιστη γνώμη καὶ ἀντίθετη μὲ τὶς ἐντολές του, θὰ τὸ βρεῖς σὲ πολλά σημεῖα τῶν θείων λόγων, ὅπως τὰ: «Διέπραξαν μοιχεία μὲ τὸ ξύλινο καὶ πέτρινο ἄγαλμα»⁶¹, καὶ «Ἡ πονηρὴ καὶ μοιχαλίδα γενεὰ ζητεῖ θαῦμα»⁶².

418.- ΣΤΟΝ ΣΥΝΕΣΙΟ

Σ' αὐτὸ πὺ εἶναι γραμμένο στὸν Ἰωήλ·
«Ὁ πρᾶος ἄς γίνει πολεμιστής»⁶³.

Τὸν πρᾶο ἄνθρωπο ἡ Γραφὴ τὸν κάνει πολεμιστή, ὅταν ἐπιχειρεῖται κατὶ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ξεσήκωσε τὸν Μωυσῆ ἐναντίον τῶν ὁμοφύλων του, μ' αὐτὸν καὶ τὸν Φινεές, πὺ φόνευσε μὲ τὴ λόγχη ἐκείνους πὺ ἀμάρτησαν⁶⁴, ἔτσι παρέταξε τὸν Δαβὶδ ἐναντίον τοῦ ἄλλοφύλου⁶⁵, ἔτσι γέμισε μὲ ζῆλο τὸν Πέτρο καὶ χρησιμοποίησε τὸ μαχαίρι, ὅταν ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης πολεμοῦνταν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους⁶⁶.

419.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΡΜΟΓΕΝΗ

Ὅτι πρέπει ν' ἀποφεύγουμε τὶς αἰρετικές διδασκαλίες
σχετικὰ μὲ τὴ σάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Σὰν ραβδὶ καλαμένιο⁶⁷ καὶ βάση ἀσταθῆ εἶναι ἡ πολυκλωνιζόμενη γνώμη, πὺ θεωρεῖται μπαστούνι στήριξης, ἀλλὰ γίνεται βέλος. Γιατί, ἐνῶ δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ, ἀλλὰ τραντάζεται ἀπὸ κάθε ἀπαλὸ ἀεράκι, ἔχει τὸ θράσος νὰ ὑψώνει τὸ ἀνάστημά της μπροστὰ στοὺς κέδρους. Ἡ Αἴγυπτος ἀποκτᾶ καὶ πάλι τὸν Φαραῶ, πὺ δὲν ἐπιβάλλει βέβαια πλέον στοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰακώβ πὺ ζοῦν σ' αὐτὴν τὸν κόπο νὰ κτίζουν πόλεις, ἀλλ' ἀπαιτεῖ ἀπὸ ὅλους τοὺς υἱοὺς νὰ πληρώσουν φόρους αἰρέσεων.

67. Δ' Βασ. 18,21. Ἦσ. 36,6. Ἰεζ. 29,6.

Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ, ἀλλ' ὡς στερεὸς θεμέλιος στήκετε. Ὁ Θεὸς γὰρ ἐνανθρωπήσας οὐ τέτραπται, οὔτε συγκέχυται οὔτε διήρηται, ἀλλ' εἷς ἔστιν ἀναρχος καὶ αἰ-
 5 παρ' ἡμῶν προσκυνούμενος

ΥΚ'.- ΚΥΡΗΚΙΩ

Περὶ πλούτου θάσει Γραφικῶν μαρτυριῶν.

Οὐ σὲ μόνον τὰ περὶ πλούτου ἐλεγκτικῶς γραφέντα ἐλύπησεν, ἀλλὰ καὶ ἄλλον πρὸ σοῦ, παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρί-
 10 ου ἀκούσαντα, «Πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτω-
 χοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι». Εἰ σὺν ἐκείνῳ βούλει ἔπεσθαι καὶ ἀκοινώνητον φυ-
 λάττεις τὴν ὑπαρξιν, ἔχεις καὶ ἄλλον λαμπρότερον, δύσσον
 καὶ πορφύραν ἀμφιεννύμενον, τὰς δὲ τῶν πενήτων κακώ-
 15 σεις μὴ προσποιούμενον, οὗ τὴν μίμησιν ἔκκλινον, μή σε λάβοι ἐκεῖθεν συμμετόχον.

ΥΚΑ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ φόβου καὶ φυλακῆς τῶν θείων ἐντολῶν.

Οὐκ ἔστι κατακρίσεως τὰ γραφέντα, ἀλλὰ προορήσε-
 20 ως τῶν πάντως ἔσομένων. Καὶ Χριστὸς γὰρ προεἶρηκεν, ἵνα πείραν μὴ λάβωμεν. Εἰ φοβεῖ τοίνυν ἡμᾶς τὰ ἠπειλημέ-
 να, γένηται τὰ ἐντεταλμένα.

ΥΚΒ'.- ΗΡΩΝΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ

Περὶ Ἀρειανῶν καὶ Εὐνομιανῶν.

25 Τὸ μείζον καὶ τὸ ἔλαττον ἐπὶ τῶν ὁμοουσιῶν ζητεῖται καὶ κρίνεται, ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπου μείζων, καὶ βοῦς βοός, καὶ ἵππος ἵππου. Καὶ ἅπαξ ὁ κανὼν τῆς συγκρίσεως

Προσέχετε μὴ τυχὸν σᾶς ξεγελάσει κάποιος⁶⁸, ἀλλὰ νὰ μένετε ὀρθιοὶ σὰν σταθερὸ θεμέλιο⁶⁹. Γιατί, γενόμενος ὁ Θεὸς ἄνθρωπος, δὲν μεταβλήθηκε, δὲν προξενήθηκε σύγχυση στὰ ἔνωθέντα, οὔτε διαιροῦνται αὐτά, ἀλλ' εἶναι ἓνας ὁ ἀναρχος καὶ αἰώνιος Υἱός, καὶ πρὶν ἀπὸ τὴ σάρκωση καὶ μετὰ ἀπ' αὐτήν, καὶ ἔτσι προσκυνεῖται ἀπὸ ἡμᾶς.

420.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΗΚΙΟ

Γιὰ τὸν πλοῦτο βάσει Γραφικῶν μαρτυριῶν.

“Ὅσα ἔγραψα ἐλέγχοντας τὸν πλοῦτο δὲν λύπησαν μόνον ἐσένα, ἀλλὰ καὶ ἄλλον πρὶν ἀπὸ σένα, ὁ ὁποῖος ἀκουσε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριο· «Πούλησε τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ μοίρασέ τα στοὺς φτωχοὺς, καὶ θ' ἀποκτήσεις θησαυρὸ στὸν οὐρανό, καὶ ἔλα νὰ μ' ἀκολουθήσεις»⁷⁰.” Ἄν λοιπὸν θέλεις νὰ ἀκολουθήσεις ἐκεῖνον, ἀλλὰ φυλάγεις τὰ ὑπάρχοντά σου μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἄνθρώπους, ἔχεις καὶ ἄλλον λαμπρότερο, πού φοροῦσε ροῦχα ἀπὸ πορφύρα καὶ δύσσο, ἀλλὰ δὲν φρόντιζε γιὰ τὶς δυστυχίες τῶν φτωχῶν, τὸν ὁποῖο ἀπόφυγε νὰ μιμηθεῖς, γιὰ νὰ μὴν σὲ πάρει συμμέτοχο ἐκεῖ πού βρῖσκεται⁷¹.

421.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸν φόβο καὶ τὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

Δὲν ἀποτελοῦν κατάκριση τὰ ὅσα ἔγραψα, ἀλλὰ προλέγουν αὐτὰ πού σίγουρα θὰ γίνουν. Γιατί καὶ ὁ Χριστὸς μᾶς τὰ εἶπε ἀπὸ πρὶν, γιὰ νὰ μὴν τὰ δοκιμάσουμε.” Ἄν λοιπὸν μᾶς φοβίζουν ὅσα μᾶς ἀπειλήθηκαν, ἅς γίνονται ὅσα μᾶς προστάχθηκαν.

422.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΗΡΩΝΑ

Γιὰ τοὺς Ἀρειανούς καὶ Εὐνομιανούς.

Τὸ μεγαλύτερο καὶ τὸ μικρότερο ἀναζητεῖται καὶ κρίνεται ἀνάμεσα στὰ ὁμοσοῦσια, ὅπως γιὰ παράδειγμα ἄνθρωπος μεγαλύτερος ἀπὸ ἄλλον ἄνθρωπο, βόδι ἀπὸ ἄλλο βόδι, καὶ

70. Λουκᾶ 18,22. Ματθ. 19,21.

71. Βλ. Λουκᾶ 16,23.

τοῖς ὁμογενέσιν ἀρμόζει. Εἰ τοίνυν ὁ τὰ τοῦ Θεοῦ τολμη-
 ρῶς περιεργαζόμενος καὶ μείζονα λέγων τοῦ Υἱοῦ τὸν Πα-
 τέρα, τὴν σύγκρισιν ὡς ὁμοουσιῶν προσίεται, περὶ τοῦ μεί-
 ζονος αὐτῷ συντόμως ἀποκρινόμεθα. Ἐτερούσια γὰρ ἀλ-
 5 λήλοις συγκρίνεσθαι οὐ δύναται. Οὔτε λέγεται μείζων ἄν-
 θρωπος βοός, ἢ μείζων ἵππος καμήλου, ἢ μείζων ὄνος
 ἰχθύος

ΥΚΓ΄.- ΜΑΡΩΝΙ

Περὶ γαστρομαργίας.

10 Βλέπε μὴ τῇ ἀδηφαγίᾳ εἰς οἰστροηλασίαν ἐκπέσης, καὶ
 δύο πώλοις εὐρεθῆς δυσηνίοις συναρπαζόμενος, εἰς θάρα-
 θρον ἀπωλείας κατακρημνίζουσι.

ΥΚΔ΄.- ΘΩΜΑ

Περὶ ἰσότητος.

15 Τὸν ἔμφρονα μοναχὸν δόκιμον εἶναι χρὴ ζυγοστάτην,
 μηδενὶ μέρει τῶν πλαστίγγων καταρρέπειν παραχωροῦν-
 τα, μήτε τῇ ἀσιτίᾳ εἰς ἀτονίαν, μήτε πολυσιτίᾳ εἰς ἀσω-
 τίαν.

ΥΚΕ΄.- ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

20 Περὶ καταχρήσεως ἱερῶν χρημάτων.

Ἡράκλειον ζεῦγος, ὡς ἔμαθον, συνῆψας ἀγρίῳ συῖ,
 καὶ λέοντι θρασεῖ τὴν τῶν πτωχῶν ἐπέτρεψας οἰκονο-
 μίαν. Καὶ εἰ μὲν χρήμασι προσέδωκας τῇ θαυμαστῇ ξυνω-
 ρίδι τὰ πράγματα, τοῦτο καὶ Ἰούδας ἐποίησε, τὸν Κύριον
 25 πεπρακῶς τῶν πραγμάτων. Εἰ δὲ καὶ λήμματος καθαρὸν
 τὸ ἁμάρτημα, αἰσχυνθήτωσαν οἱ ἀνομοῦντες διακενηῆς.

ἵππος ἀπὸ ἄλλον ἵππο. Καὶ μὲ ἓνα λόγο, ὁ κανόνας τῆς συγκρίσεως ταιριάζει στὰ ὄντα πού εἶναι τοῦ ἰδίου γένους. Ἐάν λοιπὸν ἐκεῖνος πού περιεργάζεται μὲ τόλμη τὰ πράγματα τοῦ Θεοῦ, λέγει ὅτι ὁ Πατέρας εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Υἱό, δέχεται ὅτι ἡ σύγκριση ἀφορᾷ ὁμοούσια ὄντα, καὶ θὰ τοῦ ἀπαντήσουμε μὲ συντομία σχετικά μὲ τὸ «μεγαλύτερος»⁷². Γιατὶ ὄντα ἀπὸ διαφορετικὲς οὐσίαι δὲν μποροῦν νὰ συγκριθοῦν μετὰξὺ τους. Δὲν λέγεται δηλαδὴ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸ βόδι, ἢ ὁ ἵππος ἀπὸ τὴν καμήλα, ἢ ὁ οἶνος ἀπὸ τὸ ψάρι.

423.- ΣΤΟΝ ΜΑΡΩΝΑ

Γιὰ τὴ γαστριμαργία.

Πρόσεχε μήπως μὲ τὴν πολυφαγία καταντήσεις στὴ μανιώδη αὐτὴ λύσσα, καὶ βρεθεῖς νὰ σύρεσαι ἀπὸ δύο ἀτίθασα πουλάρια, πού θὰ σὲ ρίξουν στὸ βάραθρο τῆς καταστροφῆς.

424.- ΣΤΟΝ ΘΩΜΑ

Γιὰ τὴν ἰσότητα.

Ὁ συνετὸς μοναχὸς πρέπει νὰ χειρίζεται καλὰ τὴ ζυγαριᾶ, καὶ νὰ μὴν ἐπιτρέπει κανένα ζύγι νὰ βαρύνει περισσότερο· οὔτε νὰ ἀτονεῖ ἀπὸ τὴ νηστεία, οὔτε ἀπὸ τὴν πολυφαγία νὰ καταντᾷ στὴν ἀσωτία.

425.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

Γιὰ τὴν κατάχρηση ἱερῶν χρημάτων.

Ἀνέθεσες τὴ φροντίδα τῶν φτωχῶν, ὅπως ἔμαθα, σὲ ἓνα ζευγάρι ὅμοιο μὲ ἐκεῖνο τοῦ Ἡρακλῆ, ἀφοῦ ἔνωσες ἓνα ἀγριογούρουνο μὲ ἓνα θρασὺ λιοντάρι. Καὶ ἂν βέβαια ἔδωσες τὴν ἐξουσία σ' αὐτὸ τὸ θαυμαστὸ ζευγάρι μὲ χρήματα, νὰ ξέρεις ὅτι τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ ὁ Ἰούδας, ὅταν πούλησε τὸν Κύριο ὅλων τῶν ὄντων. Ἐάν ὁμως τὸ ἁμάρτημα εἶναι καθαρὸ ἀπὸ λήψη χρημάτων, τότε ἂς ντραποῦν ὅσοι παρανομοῦν μάταια⁷³.

73. Ψαλμ. 24, 3.

ΥΚΣ'.- ΙΣΙΔΩΡΩ ΔΙΑΚΟΝΩ
Εἰς τὸ εἰρημένον πρὸς τὸν ὄφιν,
« Ἐχθραν θήσω ἀνὰ μέσον ... ».

*Τὸ σπέρμα τῆς γυναικός, ὃ ἐχθραίνειν τῷ ὄφει προ-
 5 στάττει ὁ Θεός, ὁ Κύριος ἡμῶν ἐστὶν Ἰησοῦς. Αὐτὸς γὰρ
 σπέρμα γυναικός μόνος γέγονεν ἐξ αὐτῆς, μηδὲ σπορᾶς
 ἀνδρός μεσιτευσάσης καὶ τῆς ἀγνεΐας μὴ μειωθείσης.*

ΥΚΖ'.- ΝΕΙΛΩ ΜΟΝΑΧΩ
Περὶ ὑποκρίσεως.

*10 Τὰ τῶν μηλωτῶν περιζώματα μόνοις τοῖς τὴν σάρκα
 νεκρώσασιν ἀνδρείως περίκειται, σημεῖα ὄντα νεκρώσεως.
 Εἰ δέ τις τοῖς μὲν πάθεισι ζῆ, τοῦ δὲ ταῦτα νεκρώσαντος τὰ
 ὄπλα φορεῖ, ἔοικε τοῖς ἐν σκηνῇ ἀλλότρια παίζουσι σχήμα-
 15 τινων τὰ πράγματα.*

ΥΚΗ'.- ΚΥΡΩ

Πῶς « ἡ θεία δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται ».

*« Ἡ θεία δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται », ὡς τὸ σκεῦος
 ἔφη τῆς ἐκλογῆς, ἐπειδὴ ἀγράμματοι κρατοῦσι ῥητόρων,
 20 καὶ τελῶναι εὐαγγελίζονται ἀκτημοσύνην. Καὶ αὐτὸς ὁ
 Κύριος οὐκ αὐθεντῖα βασιλικῆ, ἀλλ' εὐτελείᾳ τῇ δουλικῇ
 πρὸς τὴν ἄρρητον οἰκονομίαν χρησάμενος. τὴν τῶν πρα-
 γμάτων ἀλλοίωσιν πρὸς οὐράνιον πολιτείαν μεθήρμοσε.*

ΥΚΘ'.- ΣΕΡΙΝΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ

*25 Πῶς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου ὁ Θεὸς
 ἐμώρανεν.*

*Τότε ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου ἐμώρανε,
 τὴν φθαρτὴν καὶ χαμαίζηλον, ὅτε ἡ ἐνυπόστατος σοφία, ἡ*

74. Γεν. 3, 15.

75. Πρβλ. Κολ. 3, 5.

426.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΙΣΙΔΩΡΟ

Σ' αὐτὸ ποὺ ἔχει λεχθεῖ πρὸς τὸ φίδι·
«Ἐχθρα θὰ βάλω ἀνάμεσα ...»⁷⁴.

Τὸ σπέρμα τῆς γυναίκα, τὸ ὁποῖο ὁ Θεὸς πρόσταξε νὰ ἐχθρεύεται τὸ φίδι, εἶναι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός. Γιατὶ αὐτὸς μόνον ἦταν σπέρμα γυναίκα, προερχόμενος ἀπ' αὐτὴν χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ σπέρμα ἀνδρα, οὔτε νὰ μειωθεῖ ἡ παρθενία.

427.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΝΕΙΛΟ

Γιὰ τὴν ὑποκρισία.

Τὰ ροῦχο ἀπὸ προβιά ντύνουν μόνον ἐκείνους ποὺ νέκρωσαν μὲ γενναιότητα τὴ σάρκα⁷⁵, γιατί εἶναι σύμβολα τῆς νέκρωσης. Ἄν ὅμως κάποιος ζεῖ μὲ τὰ πάθη καὶ φορᾷ τὰ ὄπλα ἐκείνου ποὺ τὰ νέκρωσε, μοιάζει μὲ ἐκείνους ποὺ παίζουν ἐπάνω στὴ σκηνὴ ἄλλους ρόλους, τοὺς ὁποίους κοροϊδεύουν οἱ θεατές, γιατί ἀρνοῦνται τὰ πράγματα τῶν ρόλων τους.

428.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΟ

Μὲ ποιὸ τρόπο «ἡ θεία δύναμη φανερώνεται τέλεια ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἀδυναμία»⁷⁶.

«Ἡ θεία δύναμη φανερώνεται τέλεια ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει ἀδυναμία», εἶπε τὸ δοχεῖο τῆς ἐκλογῆς⁷⁷, ἐπειδὴ οἱ ἀγράμματοι ὑπερνικοῦν τοὺς ρήτορες, καὶ οἱ τελῶνες διδάσκουν ἀκτημοσύνη. Ἄλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος δὲν χρησιμοποίησε γιὰ τὴν ἀνέκφραστη οἰκονομία τὴ βασιλικὴ ἐξουσία, ἀλλὰ τὴ δουλικὴ εὐτέλεια, μετατρέποντας τὴ φθορὰ τοῦ κόσμου σὲ οὐράνια ζωὴ.

429.- ΣΤΟΝ ΤΡΙΒΟΥΝΟ ΣΕΡΗΝΟ

Μὲ ποιὸ τρόπο ὁ Θεὸς ἀπέδειξε τὴ σοφία τοῦ κόσμου μωρία.

Ὁ Θεὸς ἀπέδειξε μωρία τὴ σοφία αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ποὺ εἶναι φθαρτὴ καὶ ἀγαπᾷ τὰ χαμηλά, ὅταν ἡ ἐνυπόστατη σοφία,

76. Β' Κορ. 12, 9.

77. Πράξ. 9, 15.

τοὺς αἰῶνας ποιήσασα, δεῦρο ἐπιφοιτήσασα, βαρβαροφώ-
νοις καὶ ἰδιώταις τὰ οὐράνια κηρύττειν ἐνεχείρησε δόγμα-
τα. Καὶ ἡ μὲν ἐδὺ εἰς σχισμᾶς ὀρέων, ἡ δὲ εἰς πᾶσαν ἐξῆλθε
τὴν γῆν καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ἐξέλαμψεν.

5

ΥΛ'— ΗΛΙΑ

Περὶ Καππαδοκῶν.

Ἐγὼ κομιδῇ τὴν ὑμετέραν ἐλαφρίαν θαυμάζω, ὅτι
βραχὺ πνεῦμα καὶ ὀλίγων τῆς ἀρχῆς τοῦ Καππαδόκου,
οὕτως ἅπαντας ὑμᾶς ὡς καλάμην ἐδόνησε καὶ ταῖς ἀσεβέσι
10 αὐτοῦ κατασκευαῖς ὑπουργεῖτε, δέει τοῦ μὴ τὰ ὅμοια τοῖς
ἤδη πεπονθόσι παθεῖν. Εἰ τοίνυν συναπολήγειν αὐτῷ καὶ
συμμεταίρειν πανομένῳ βεβούλησθε, εἰκότως τὴν πατρίδα
ληΐξεσθε. Εἰ δὲ ἡ μὲν παύσεται καὶ ἀπελεύσεται, ὑμεῖς δὲ
μενεῖτε ἐφ' οἷς πεφύκατε, τῶν ἐναντίων ἀπέχεσθε, τῶν δὲ
15 οἰκείων ἀντέχεσθε.

ΥΛΑ'— ΠΑΛΛΑΔΙΩ

ἽΟτι ἐνέσπαρται τῇ φύσει τὸ ἀγαθόν.

ἽΟτι φυσικῶς ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἡ εὐσέβεια καὶ τῶν ὕστερον
χρόνοις πολλοῖς τηρουμένων εἰς ἔκθασιν, κατάδηλος ἦν
20 τοῖς Θεῷ εὐαρεστοῦσιν ἡ εἶδησις, καὶ Ἐνώς διδασκέτω σε,
αὐτοδίδακτος Θεὸν ἐπιστάμενος. Καὶ Ἐνώχημὴ μόνον εὐα-
ρεστῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς κρείττονα βίον μετιῶν καὶ ἔτι ἐν
ζῶσι τελῶν, καὶ Μελχισεδὲκ ἄρτω καὶ οἴνω ἱερατεύων, δι'
ῶν τὸν τῶν θείων μυστηρίων προεσήμαινε τύπον.

25

ΥΛΒ'— ΚΕΛΣΩ

ἽΟτι ἐκτέμνειν δεῖ τὰς ἐπιθολούσας τὸν νοῦν κακίας,
ἵνα ὑγιῆς ἡ συνείδησις ἡ.

Οἱ γεωργοὶ τὰ συμφυόμενα τῷ σίτῳ ζιζάνια ῥιζόθεν

78. Ψαλμ. 18, 5. Ρωμ. 10, 18.

80. Γεν. 5, 24.

79. Γεν. 4, 26.

81. Γεν. 14, 18.

ἐκείνη πού δημιούργησε τὸν κόσμον, ἦρθε ἐδῶ καὶ παρέδωσε τὶς οὐράνιες ἀλήθειες σὲ ἀπλοϊκοὺς καὶ ἀγράμματους ἀνθρώπους γιὰ νὰ τὶς κηρύττουν. Καὶ ἡ πρώτη φυσικὰ ἔδωσε μέσα στὶς ρωγμὲς τῶν βουνῶν, ἐνῶ ἡ δεύτερη ἀπλώθηκε σὲ ὅλη τὴ γῆ⁷⁸ καὶ ἔλαμψε ὡς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου.

430.- ΣΤΟΝ ΗΛΙΑ

Γιὰ τοὺς Καππαδόκες.

Μὲ πολὺ θαυμασμὸ παρακολουθῶ τὴν ἐπιπολαιότητά σας, ὅτι τὸ σύντομο καὶ ἀδιάφορο ἀεράκι τῆς ἐξουσίας τοῦ Καππαδόκη τόσο πολὺ σᾶς ταρακούνησε σὰν τὸ καλάμι ὅλους, ὥστε νὰ βοηθᾶτε τὶς ἀσεβεῖς του πράξεις, ἀπὸ τὸ φόβο μήπως πάθετε τὰ ἴδια μὲ ἐκείνους πού ἤδη ἔπαθαν. "Ἄν λοιπὸν ἀποφασίσετε νὰ ἔχετε τὴν ἴδια κατάληξη μ' αὐτὸν καὶ νὰ φύγετε μαζί του, ὅταν καθαιρεθεῖ, καλὰ κάνετε καὶ ληστεύετε τὴν πατρίδα. "Ἄν ὅμως ἡ ἐξουσία ἐκείνου σταματήσει καὶ φύγει, καὶ ἐσεῖς μείνετε ἐκεῖ ὅπου γεννηθήκατε καὶ ζεῖτε, νὰ κρατιέστε μακριὰ ἀπὸ τὰ ἐχθρικά παρανομήματα, καὶ νὰ κρατᾶτε σφιχτὰ τὰ δικά σας.

431.- ΣΤΟΝ ΠΑΛΛΑΔΙΟ

"Ὅτι τὸ καλὸ ἔχει φυτευθεῖ στὴ φύση μας.

"Ὅτι ἡ εὐσέβεια βρῖσκεται μέσα στὴ φύση μας, καὶ ὅτι ἡ γνώση γιὰ τὴν ἐκβάση τῶν γεγονότων πού θὰ συνέβαιναν μετὰ ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἦταν ὀλοφάνερη σ' ἐκείνους ποὺ ἱκανοποιοῦσαν τὸν Θεό, ἄς σὲ διδάξει γι' αὐτὸ ὁ Ἐνώχ, ὁ ὁποῖος εἶχε αὐτοδίδακτη τὴ γνώση τοῦ Θεοῦ⁷⁹, ὁ Ἐνώχ, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνο εὐχαρίστησε τὸν Θεό, ἀλλὰ καὶ μετατέθηκε σὲ ἀνώτερη ζωὴ ἐνῶ βρισκόταν ἀκόμη στὴ ζωὴ⁸⁰, καὶ ὁ Μελχισεδέκ, ὁ ὁποῖος ἀσκοῦσε τὴν ἱερατικὴ του λειτουργία μὲ ψωμὶ καὶ κρασί, προτυπώνοντας τὰ θεῖα μυστήρια⁸¹.

432.- ΣΤΟΝ ΚΕΛΣΟ

"Ὅτι πρέπει νὰ κόβονται οἱ κακίες πού θολώνουν τὸ μυαλό, γιὰ νὰ εἶναι ὑγιής ἡ συνείδηση.

Οἱ γεωργοὶ ξερριζώνουν τὰ ζιζάνια πού φυτρώνουν μαζί μὲ

ἀνασπῶσιν, ἵνα καθαρὸς ὁ καρπὸς εἰς τὸν ἄμητον ἀπαντήσῃ. Χρὴ τοίνυν καὶ σὲ τὰς ἐπιθολούσας τὸν νοῦν κακίας ἐκτεμεῖν, ἵνα ὑγιῆς ἢ συνείδησις καὶ παντὸς πάθους ἀμέτοχος, τὴν βρωῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν κατεργάξῃται.

5

ΥΛΓ΄.- ΣΟΛΟΜΩΝΙ

Περὶ κατασβέσεως τῆς σαρκικῆς ὀρέξεως
καὶ τοῦ καύσωνος τῆς ραθυμίας.

Εἰ καὶ μέμνηνε καὶ λυττᾶ κατὰ σοῦ ἢ ὄρεξις τῆς σαρκὸς σου καὶ καύσων ραθυμίας αὐτὴν ἐξεθέρμανεν, ὑπόμνησον
10 αὐτὴν τοῦ μέλλοντος πυρός, καὶ σβεσθήσεται. Ἡ γὰρ ἐνταῦθα τῆς πορνείας πυράκτωσις, πρὸς ἐκείνην βλέπει τὴν κάμινον.

ΥΛΔ΄.- ΚΡΙΣΠΩ

Περὶ φιλαργυρίας.

15 Εἰ καὶ ἐάλως τῷ τῆς φιλαργυρίας ἰῶ, ὅσπερ καὶ παντὸς ἐστὶ ῥίζα κακοῦ καὶ πρὸς εἰδωλολατρίαν ἐκβαχεύει σε, πᾶσαν πρὸς ἑαυτὸν μεταστήσας τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' ἀποκρίναι αὐτῷ τὴν θεοδίδακτον φωνήν, «Κύριον τὸν Θεὸν μου προσκυνήσω, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσω», καὶ ὁ μὲν
20 οἰχθήσεται, σὺ δὲ ἀνανήψεις πρὸς τὴν αὐτάρκειαν.

ΥΛΕ΄.- ΑΓΑΘΟΔΑΙΜΟΝΙ

Περὶ τοῦ μὴ ἐρευνᾶν καὶ ζητεῖν τὸ ἀναμάρτητον
ἐν μοναχοῖς καὶ ἱερεῦσι.

Ἐσκλήρυνας ἐρευνῶν τὴν τῶν μοναχῶν καὶ ἱερέων
25 ζωὴν, τὸ ἀναμάρτητον ζητῶν ἐν αὐτῇ, ὅπερ μόνου ἐστὶ Θεοῦ, καὶ τοῦτο ἐν ἀνθρώποις ὁ κατορθῶν οὐχ ὑπάρχει. Εἰ δὲ πρέποντα τῇ φύσει ἐθέλεις ζητεῖν, τὸ μηδενὸς ἐφάπτε-

τὸ σιτάρι, γιὰ νὰ μείνει καθαρὸς ὁ καρπὸς τὸν καιρὸ τοῦ θερισμοῦ. Πρέπει λοιπὸν κι ἐσύ νὰ κόψεις τὶς κακίες ποὺ θολώνουν τὸ μυαλό, ὥστε, ὄντας ὑγιῆς ἢ συνείδησή σου καὶ μακριὰ ἀπὸ κάθε πάθος, νὰ ἐργάζεται τὴν τροφή ποὺ δίνει ζωή.

433.- ΣΤΟΝ ΣΟΛΟΜΩΝΑ

Γιὰ τὴν κατάσβεση τῆς σαρκικῆς ὀρεξῆς
καὶ τοῦ καύσωνα τῆς ραθυμίας.

Ἄν ἡ ἐπιθυμία τῆς σάρκας σοῦ ἐπιτίθεται μὲ μανία καὶ λύσσα καὶ ὁ καύσωνας τῆς ραθυμίας τὴν ἔχει θερμάνει, θύμησέ της τὴ μελλοντικὴ φωτιά καὶ θὰ σβήσει. Γιατὶ ἡ ἐδῶ πυρκαγιά τῆς πορνείας καταλήγει σ' ἐκεῖνο τὸ καμίνι.

434.- ΣΤΟΝ ΚΡΙΣΠΟ

Γιὰ τὴ φιλαργυρία.

Ἄν καὶ κυριεύθηκες ἀπὸ τὸν ἰὸ τῆς φιλαργυρίας, ὁ ὁποῖος καὶ ρίζα κάθε κακοῦ εἶναι⁸² καὶ σέ ὀδηγεῖ μὲ μανιώδεις διαθέσεις πρὸς τὴ εἰδωλολατρία, ἔχοντας συγκεντρῶσει ὅλες τὶς αἰσθήσεις σου στὸν ἑαυτό σου, ἀπάντησέ του μὲ τὸν λόγο ποὺ ἔχουμε διδαχθεῖ ἀπὸ τὸν Θεό· «Τὸν Κύριο καὶ Θεό μου θὰ προσκυνήσω καὶ μόνον αὐτὸν θὰ λατρεύσω»⁸³. Καὶ ἐκεῖνος βέβαια θὰ φύγει, ἐνῶ ἐσύ θὰ συνέλθεις καὶ θὰ ἐπιστρέψεις στὴν αὐτάρκεια.

435.- ΣΤΟΝ ΑΓΑΘΟΔΑΙΜΟΝΑ

Γιὰ τὸ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ψάχνουμε καὶ νὰ ζητοῦμε
τὸ ἀναμάρτητο στοὺς μοναχοὺς καὶ ἱερεῖς.

Ἔχεις σκληρῶναι μὲ τὸ νὰ ἐρευνᾷς τὴ ζωὴ τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἱερέων, ἀναζητώντας σ' αὐτὴν τὴν ἀναμαρτησία, ἡ ὁποία ἀνήκει μόνο στὸν Θεό καὶ δὲν ὑπάρχει κανένας ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους ποὺ νὰ τὴν ἔχει κατορθώσει. Ἄν ὅμως θέλεις νὰ ἀναζητήσεις ἐκεῖνα ποὺ ἀρμόζουν στὴ φύση, φρόντισε

83. Ματθ. 4, 10. Δευτ. 6, 14.

σθαι τῶν κατὰ γνώμην ἀδικημάτων, ὅπερ ἔστιν ἀνθρώπου
 εὐαγοῦς, καὶ τὸ μὴ πολλοῖς περιπίπτειν τῶν ἀκουσίων,
 ὅπερ οἰκεῖον τῶν ἐγγῆσαι Θεῷ βουλομένων. Καὶ τὸ ἥττον
 μὲν ἐκείνων ῥᾶστον δὲ πολλοῖς, τὸ μὴ ἐπὶ μήκιστον ἐμμέ-
 5 νειν τοῖς ἀμαρτήμασι.

ΥΛΣ'.- ΖΩΣΙΜΩ

Περὶ τῆς θείας ἐπιδημίας.

Ἡ ὑπὲρ τῶν ἀνθρωπίνων ἀμαρτιῶν γενομένη παιώνιος
 τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἔνσαρκος ἐπιφάνεια, πάντας μὲν ἐφό-
 10 θησε, καὶ ἀνθρώπους καὶ δαίμονας. Τοὺς μὲν φείδεσθε τῆς
 φύσεως πείσασα, ὡς Θεῷ ἐνωθείσης, τοὺς δὲ ἀπέχεσθαι
 τῆς κατ' αὐτῆς ἐπιβουλῆς ἀναγκάσασα, ὡς ἀναμαρτήτου
 λοιπὸν γενομένης. Σὲ δὲ οὐδὲν τούτων ἐμάλαξεν, οὐδὲ
 δεδιέναι παρεσκευάσεν, οὐδὲ σωφρονεῖν ἐπαιδαγώγησεν.
 15 Εἰ τοίνυν ἄνθρωπος εἶ, τῷ προτέρῳ παιδευθήτι, εἰ δὲ δαί-
 μων, τῷ δεύτερω διδάχθητι, μὴ κατακεχρηῆσθαι καλλίστη
 φύσει εἰς πάθη. Ἦξεις γὰρ εἰς κρίσιν τούτων ἀπάντων
 εὐθύνας ὑφέξων, καὶ τῆς μακρᾶς ἀναληγησίας μακρὸν εἰσ-
 πραχθησόμενος λόγον.

20

ΥΛΖ'.- ΟΡΙΒΑΣΙΩ ΙΑΤΡΩ

Περὶ ἰατρείας σωματικῶν καὶ ψυχικῶν παθῶν.

Ἰατρικὴ μὲν κατὰ Δημόκριτον σώματος νόσους ἀκέε-
 ται, σοφίη δὲ ψυχὴν παθέων ἀφαιρέεται. Ἐπεὶ οὖν ἀμφο-
 τέρας μετείληφας καὶ θατέρῳ κέχρησαι πρὸς ἑτέρους πάθη
 25 σωμάτων ἰώμενος, τῇ ἑτέρῳ σαντὸν ἐξιάρτρευσον, τὴν λεί-
 πουσαν ὑγιείαν προσκτώμενος, ἧς ἄνευ οὔτε ἰατρὸς ἄρι-
 στος, οὔτε σοφὸς ἔση τῷ πράγματι.

νά ἀποφεύγεις τὰ κατὰ πρόθεση ἁμαρτήματα, πράγμα πού εἶναι γνώρισμα καθαρῶν ἀνθρώπων, καί νά μὴν πέφτεις σέ πολλὰ ἀκούσια ἁμαρτήματα, πράγμα πού εἶναι γνώρισμα ἐκείνων πού θέλουν νά προσεγγίσουν τὸν Θεό, καί ἐπίσης γιὰ ἐκεῖνο, πού εἶναι βέβαια κατώτερο ἀπὸ τὰ προηγούμενα, ἀλλ' εὐκόλο γιὰ τοὺς πολλοὺς, τὸ νά μὴν μένεις γιὰ πολὺ χρόνο στὰ ἁμαρτήματα πού διέπραξες.

436.- ΣΤΟΝ ΖΩΣΙΜΟ

Γιὰ τὴ θεία ἐπίσκεψη.

Ἡ μὲ ἐπινίκιους ὕμνους καὶ μὲ ἀνθρώπινη σάρκα παρουσία τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, πού ἔγινε χάριν τῶν ἁμαρτιῶν τῶν ἀνθρώπων, τοὺς φόβησε βέβαια ὅλους, καὶ ἀνθρώπους καὶ δαίμονες. Τοὺς πρώτους τοὺς ἔπεισε νά φροντίζουν γιὰ τὴ φύση τους, ἐπειδὴ ἐνώθηκε μὲ τὸν Θεό, ἐνῶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀνάγκασε νά ἀπέχουν ἀπὸ τὶς δόλιες ἐπιθέσεις ἐναντίον της, ἐπειδὴ ἔγινε πλέον ἀναμάρτητη. Ἐσένα ὅμως τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν σέ μαλάκωσε, οὔτε σοῦ προκάλεσαν φόβο, οὔτε σέ δίδαξε νά ζεῖς μὲ σωφροσύνη. Ἄν λοιπὸν εἶσαι ἄνθρωπος, διδάξου ἀπὸ τοὺς πρώτους, ἂν πάλι εἶσαι δαίμονας, διδάξου ἀπὸ τοὺς δευτέρους, νά μὴν καταφθείρεις τὴν τέλεια φύση σου στὰ πάθη, γιατί θὰ παρουσιαστῆς στὸ δικαστήριο καὶ θὰ ὑποστῆς τὶς εὐθύνες σου γιὰ ὅλα αὐτὰ, εἰσπράττοντας μεγάλη τιμωρία γιὰ τὴ μεγάλη σου ἀναισθησία.

437.- ΣΤΟΝ ΟΡΙΒΑΣΙΟ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ

Γιὰ τὴ θεραπεία τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν παθῶν.

Ἡ ἰατρικὴ βέβαια τοῦ Δημοκρίτου θεραπεύει τὶς ἀρρώστειες τοῦ σώματος, ἐνῶ ἡ σοφία ἀφαιρεῖ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς. Ἐπειδὴ λοιπὸν κατέχεις καὶ τὶς δύο καὶ χρησιμοποιοεῖς τὴν πρώτη στοὺς ἄλλους γιὰ νά θεραπεύεις τὰ πάθη τοῦ σώματος, θεράπευσε μὲ τὴν ἄλλη τὸν ἑαυτό σου, ἀποκτώντας τὴν ὑγεία πού σοῦ λείπει, χωρὶς τὴν ὁποία οὔτε ἄριστος γιατρὸς θὰ εἶσαι, οὔτε σοφὸς στὴν πραγματικότητα.

ΥΛΗ'.- ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

Τοῦ Λευϊτικοῦ. Διατί ὁ νόμος ἐθέσπισε προσάγε-
σθαι δύο τρυγόνας καὶ δύο νεοσσούς περιστερῶν
ὑπὸ τῶν νεογνῶν βρεφῶν.

5 Δύο τρυγόνας καὶ δύο νεοττούς περιστερῶν τοὺς νεο-
γνοὺς ἄρρενας Ἑβραίων φέρειν δῶρα τῆς πρὸς Θεὸν
ἐμφανείας ὁ νόμος προσέτατε, τῶν φιλαρέτων καὶ ἀνεξι-
κάκων ὀρνέων τοῖς τύποις τὴν ἀπλότητα καὶ ἀπαλότητα
τῶν νέων αἰνιττόμενος καὶ τοῖς ὁμοίοις τὰ ὅμοια διδάσκων
10 καθαίρεσθαι, οὗς καὶ ἁρνία προσαγορεύει ἐτέρωθι. Τοὺς
γὰρ ἐξοιστροῦντας καὶ ἀθετοῦντας καὶ ἀταξία τὴν φύσιν
ὑβρίζοντας, ἐρίφοις παρείκασε.

ΥΛΘ'.- ΘΕΩΝΙ

15 Πῶς νοητέον, «Μεταμεμέλημαι ὅτι ἔχρισα
τὸν Σαοὺλ εἰς βασιλέα».

Ἡ κακόσχιλος καὶ φανλοτριβῆς τῶν ἀθέων ἀπόνοια,
οὐδὲν τῶν θείων καταλιμπάνει ἀνύδριστον. Ἐπειδὴ τοίνυν
καὶ τὰ νῦν προβληθέντα σοι τῆς αὐτῶν ἁμαρτίας ἐστὶν
γεώργια, ἐκεῖνα παρείς, μάνθανε τάληθῆ. Τὸ «Μεταμέλο-
20 μαι ὅτι ἔχρισα τὸν Σαοὺλ εἰς βασιλέα», οὐκ ἔστι τῆς θείας
προγνώσεως διαβολή, οὐδὲ ἀγνοίας αὐτῆς, ἄπαγε, ἀλλὰ
οἴκτου καὶ φιλανθρωπίας ὑπερβολή. Ἐπειδὴ ἄξιοι μὲν
ἦσαν Ἑβραῖοι, βασιλέα αἰτήσαντες καὶ ἐμὲ ἀθετήσαντες,
παιδευθῆναι, οὐχ οὕτω δὲ ὡς ἐποίησεν αὐτοῖς βασιλεύσας
25 Σαοὺλ, οἴκτειρει κακείνους ὡς δεινὰ πεπονθότας, καὶ τοῦ-
τον ὡς χαλεπὸν αὐτοῖς γεγονότα. Τῆς τοίνυν ἐκείνων προ-
αιρέσεως ἢ αἰτία, οὐ τῆς τοῦ δεδωκότος τὸ αἶτημα φιλαν-
θρωπίας.

84. Λευϊτ. 12, 6-8.

85. Ματθ. 25, 32-33.

438.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

Ἐκ τὸ Λευϊτικόν. Γιατί ὁ νόμος ὄρισε νὰ προσφέρονται δύο τρυγόνια καὶ δύο νεογέννητα περιστέρια ἀπὸ τὰ νεογέννητα βρέφη.

Δύο τρυγόνια καὶ δύο νεογέννητα περιστέρια πρόσταζε ὁ νόμος νὰ προσφέρουν τὰ ἀγόρια τῶν Ἑβραίων ὡς δῶρα γιὰ τὴν παρουσίᾳ τους μπροστὰ στὸ Θεό⁸⁴, ὑποδηλώνοντας μὲ τοὺς τύπους τῶν ἀκακῶν καὶ καλῶν πτηνῶν τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν ἀπαλότητα τῶν νέων, καὶ διδάσκοντας νὰ καθαρίζονται ἀπὸ ὅσα ἐκεῖνα εἶναι καθαρὰ, τοὺς ὁποίους σὲ ἄλλο σημεῖο ὀνομάζει ἀρνιά, γιατί ἐκείνους ποὺ ἁμαρτάνουν μὲ μανία, παραβαίνουν τὶς ἐντολές καὶ ἀτιμάζουν τὴ φύση μὲ τὴν ἀταξία τους, τοὺς παρομοίασε μὲ ἐρίφια⁸⁵.

439.- ΣΤΟΝ ΘΕΩΝΑ

Πῶς πρέπει νὰ νοεῖται ἡ ῥήσις,
«Μετάνοιωσα ποὺ ἔχρισα τὸν Σαοὺλ βασιλιά».

Ἡ ἀνοησία τῶν ἀθέων, ποὺ ἀσχολεῖται μὲ τὰ κακὰ καὶ περνᾷ τὴν ὥρα τῆς μὲ τὰ φαῦλα, τίποτε ἀπὸ τὰ θεῖα πράγματα δὲν ἀφήνει χωρὶς νὰ τὸ ὑβρίζει. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ ὅσα σοῦ εἶπαν τώρα εἶναι καρποὶ τῆς ἁμαρτίας τους, ἀφοῦ τὰ ἀφήσεις πίσω σου, μάθε τὴν ἀλήθεια. Ὁ λόγος, «Μετάνοιωσα ποὺ ἔχρισα τὸν Σαοὺλ βασιλιά»⁸⁶, δὲν ἀμφισβητεῖ τὴν ἐκ τῶν προτέρων γνώση τοῦ Θεοῦ, οὔτε σημαίνει ὅτι ὁ Θεὸς ἀγνοεῖ (ἀλλοίμονο!), ἀλλὰ δείχνει τὴν ὑπερβολὴ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς φιλανθρωπίας του. Ἐπειδὴ δηλαδὴ οἱ Ἑβραῖοι, ποὺ ζήτησαν βασιλιά καὶ περιφρόνησαν ἐμένα, ἦταν ἀξιοὶ τιμωρίας, ὄχι ὅμως τόσης ὀσης ὑπέμειναν ἐξαιτίας τοῦ Σαοὺλ τὸν καιρὸ τῆς βασιλείας του, καὶ τὴ λύπη του ἐκφράζει γιὰ ἐκείνους, ἐπειδὴ ἔπαθαν πολλὰ, καὶ γι' αὐτὸν ἐπειδὴ ἀποδείχθηκε πολὺ κακὸς γιὰ ἐκείνους. Ἡ αἰτία λοιπὸν ἦταν ἡ προαίρεσή τους, καὶ ὄχι ἡ φιλανθρωπία ἐκείνου ποὺ ἱκανοποίησε τὸ αἶτημα.

86. Α' Βασ. 15, 11.

ΥΜ'.- ΙΣΙΔΩΡΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Πῶς τοὺς τῶν θείων φοιτητὰς ἔπεσθαι δεῖ
τοῖς αὐτῶν διδασκάλοις.

Ὡσπερ οἱ τοῖς πρώτοις γράμμασι στοιχειούμενοι παῖ-
5 δες τῷ καθηγητῇ ἀτενίζουσι πρὸς ὅπερ ἂν τὴν γραφίδα
ἀρμόσῃ, ἄσμενοι καὶ εὐπειθῶς τοὺς χαρακτῆρας δεχόμε-
νοι, οὕτω καὶ τοὺς τῶν θείων φοιτητὰς ἔπεσθαι τοῖς τού-
των διδασκάλοις, νηπιώδη ἀπλότητα καὶ ἀνευδοίαστον
συγκατάθεσιν ἔχοντας. «Ἀπεκρύβη γὰρ ταῦτα», φησὶ ὁ
10 Κύριος, «ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκαλύφθη νη-
πίοις».

ΥΜΑ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Πρὸς μαθητευομένους.

Εἰ καὶ τελείους ἡμᾶς εἶναι ὁ θεῖος βούλεται νόμος, ὁμῶ-
15 νυμε, ἀλλὰ κατὰ ἀνάδασιν καὶ προκοπὴν πρὸς τὴν τελείω-
σιν φθάσαντας, πρότερον γάλακτι ποτιζομένους ὡς ἀρτι-
γέννητα βρέφη, καὶ ἐν αὐτῷ εἰς σωτηρίαν αὐξάνοντας.

ΥΜΒ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Τί ἐστι, «Παιδιά γίνεσθε ταῖς φρεσὶ».

20 Κάκεινο, ὅπερ ἔφησ, συνήγορον εὐρίσκω τῶν προφῆν
γραφέντων σοι, «μὴ παιδιά γίνεσθαι ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ
κακία νηπιάζειν, ταῖς δὲ φρεσὶ τελειοῦσθαι», τοῦ πανσό-
φου γράψαντος Παύλου. Οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι μὴ ἀπο-
σμήξαντας τὴν κακίαν καὶ νηπιάσαντας πρὸς ἀγνεΐαν, ἢ
25 φρεσὶ τελειωθῆναι, ἢ εἰς ἄνδρα τέλειον ἐργάτην ἀνεπαί-
σχυντον ἀναδῆναι.

ΥΜΓ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Εἰς τό, «Ὅτε ἤμην νήπιος ...».

Τὸ «ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν», εἰρημέ-

440.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΙΣΙΔΩΡΟ

Πῶς πρέπει οἱ μαθητὲς τῶν θείων πραγμάτων
νὰ ἀκολουθοῦν τοὺς διδασκάλους τους.

“Ὅπως ἀκριβῶς τὰ παιδιά ποὺ μαθαίνουν τὰ πρῶτα γράμματα κοιτάζουν μὲ προσοχὴ τὸν καθηγητὴ γιὰ ὅ,τιδήποτε γράψει καὶ ἀποδέχονται μὲ χαρὰ καὶ καλὴ πίστη τοὺς γραφικούς χαρακτῆρες, ἔτσι καὶ οἱ μαθητὲς τῶν θείων πραγμάτων πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν τοὺς διδασκάλους τους μὲ τὴν ἀπλότητα τῶν νηπίων καὶ τὴν χωρὶς ἀμφιβολίες ὑπακοή τους. Γιατὶ ὁ Κύριος λέγει ὅτι «Αὐτὰ ἔχουν κρυβεῖ ἀπὸ τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς μυαλωμένους, καὶ ἔχουν ἀποκαλυφθεῖ μόνο στὰ παιδιά»⁸⁷.

441.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Πρὸς μαθητές.

“Ἄν καὶ ὁ θεῖος νόμος θέλει νὰ εἴμαστε τέλειοι⁸⁸, συνώνυμε, ὅμως θὰ φθάσουμε στὴν τελείωση ἀνεβαίνοντας καὶ προκόβοντας, πίνοντας πρῶτα γάλα ὅπως τὰ νεογέννητα βρέφη, καὶ μεγαλώνοντας μὲ αὐτὸ ὡς πρὸς τὴ σωτήρια τελειότητα.

442.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Τί σημαίνει· «Νὰ γίνεστε παιδιά ὡς πρὸς τὸ μυαλό».

Καὶ ἐκεῖνο ποὺ εἶπες ἐσὺ βρῖσκω νὰ συμφωνεῖ μὲ ὅσα σοῦ ἔγραψα παλαιότερα, ἀφοῦ ὁ πάνσοφος Παῦλος ἔγραψε, «νὰ μὴ γινῶμαστε παιδιά στὸ μυαλό, ἀλλὰ νὰ εἴμαστε σὰν τὰ νήπια ὡς πρὸς τὴν κακία, ἐνῶ στὴ σκέψη νὰ τελειοποιούμαστε»⁹⁰. Γιατὶ δὲν εἶναι δυνατόν, ἂν πρῶτα δὲν καθαρισθοῦμε ἀπὸ τὴν κακία καὶ δὲν γίνουμε ἀγνοὶ σὰν τὰ νήπια, νὰ γίνουμε τέλειοι στὴ σκέψη ἢ τέλειοι ἄνθρωποι⁹¹ καὶ τίμοι ἐργάτες τῆς ἀλήθειας⁹².

443.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Στὸ χωρίο, «Ὅταν ἦμουν νήπιο ... ».

Ὁ λόγος τοῦ Παύλου, ποὺ γνωρίζει τὰ θεῖα, «σὰν νήπιο μι-

90. Α' Κορ. 14, 20.

91. Ἐφεσ. 4, 13.

92. Β' Τιμ. 2, 15.

νον τῷ θεόφρονι Παύλῳ, περὶ τῆς κατὰ νόμον ἀγωγῆς αὐ-
 τῷ γέγραπται, καθ' ἣν, ὡς νήπιος λαλῶν, ἐφύλαττε τὸν νό-
 μον, νηπίοις δεδομένον, ὡς νήπιος φρονῶν, ἐδίωκε τὸν
 λόγον ἀμύνων τοῖς τοῦ νόμου. «Ὅτε δὲ γέγονα», φησί,
 5 «ἀνὴρ, τὰ τοῦ νηπίου κατήργηκα», οὐδὲ τὸν νόμον ἀκυ-
 ρῶν καὶ τοῦ λόγου κατηχῶν.

ΥΜΔ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Ἔστι σκιά ἣν ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν

Αὐτὸς ὁ μέγας ἀπόστολος, ὁ πλεῖον πάντων κοπιάσας,
 10 ὁ τὸν νόμον ἀκριβῶς μετελθὼν, παιδευσάτω σε νηπίαν
 εἶναι ἐν αὐτῷ γνῶσιν τῆς θείας παιδεύσεως, ὡς ἐν σκιά
 κεκαλυμμένην καὶ ἀμυδρῶς διορωμένην. «Σκιάν εἶχεν ὁ
 νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν», ἀποφαινόμενος, οὐκ αὐ-
 τὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, ἣν ἐπιστεύθη τὸ εὐαγγέ-
 15 λιον, πρὸς ἣν οἱ τύποι ἐπέβλεπον.

ΥΜΕ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Πῶς καὶ τίνας ποτίζει τὸ γάλα ὁ Παῦλος
 ὡς νηπίους.

Πῶς, ἔφη, εἰ ὁ νόμος νηπιώδης καὶ ἡ κατὰ Χριστὸν
 20 στοιχειώσις πάλιν τυγχάνει νηπιότης, τοῦ ἀποστόλου φά-
 σκοντος, «Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, καὶ οὐ βρῶμα· οὐπω γὰρ
 ἠδύνασθε»; Ἄκουε τοίνυν. Νηπίους ἐκ τοῦ νόμου ὁ εὐαγ-
 γελικὸς λόγος δεξάμενος καὶ τῆς ἀκραιφνοῦς καὶ τελειω-
 τάτης γνώσεως μεταδοῦναι αὐτοῖς οὐ δυνάμενος, καὶ
 25 ἀθρόαν ἀποδείξει τῶν ὑπὲρ νοῦν μυστηρίων, τὴν δι' αὐτοῦ
 φανερωθεῖσαν ἀλήθειαν, οἷον τὴν θείαν οὐσίαν ἐν μονάδι
 ὑφεστῶσαν, ἐν τριάδι δὲ καθεστῶσαν, τοῖς μίαν καὶ ὑπό-

93. Α' Κορ. 13, 11.

94. Α' Κορ. 15, 10.

λοῦσα, σάν νήπιο σκεφτόμουν»⁹³, γράφτηκε ἀπ' αὐτόν γιά τόν σύμφωνα μέ τόν νόμο τρόπο ζωῆς, κατὰ τόν ὅποιο, μιλώντας σάν νήπιο, τηροῦσε τόν νόμο πού δόθηκε σέ νήπια, καί σκεπτόμενος ὡς νήπιο, καταδίωκε τὸ Εὐαγγέλιο, ὑπερασπιζόμενος τόν νόμο. «Ὅταν ὅμως», λέγει, «ἔγινα ἄνδρας, κατάργησα τοὺς νηπιακοὺς τρόπους»⁹³, χωρὶς ὅμως νὰ ἀκύρωσα τόν νόμο, καί κήρυξα τὸ Εὐαγγέλιο.

444.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

“Ὅτι ὁ νόμος ἦταν σκιά τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν.

Ἦ ἴδιος ὁ μέγας ἀπόστολος, αὐτὸς πού κοπίασε περισσότερο ἀπ' ὅλους⁹⁴ καί τήρησε τόν νόμο μέ κάθε ἀκρίβεια⁹⁵, ἃς σέ διδάσκει, ὅτι ἡ γνώση τῆς θείας διδασκαλίας ὑπῆρχε μέσα στό νόμο σέ νηπιακή κατάσταση, σάν νὰ ἦταν κρυμμένη στή σκιά καί φαινόταν πολὺ ἀμυδρά. Γιατὶ εἶπε, ὅτι «ὁ νόμος εἶχε τὴ σκιά τῶν μελλοντικῶν ἀγαθῶν»⁹⁶ καί ὄχι τὴν ἴδια τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, ἡ ὁποία ἔχει ἐμπιστευθεῖ στό Εὐαγγέλιο καί πρὸς τὴν ὁποία ἀπέβλεπαν οἱ τύποι.

445.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Μέ ποιὸ τρόπο καί ποιούς ποτίζει ὁ Παῦλος
μέ τὸ γάλα σάν νήπια.

Πῶς, ρώτησες, ἐφόσον ὁ νόμος εἶναι νηπιώδης καί ἡ κατὰ Χριστὸν ἀνάπλαση εἶναι καί αὐτὴ νηπιότητα, ὁ ἀπόστολος λέγει, «Γάλα σᾶς πότισα καί ὄχι στερεὰ τροφή, γιατί δὲν μπορούσατε ἀκόμα νὰ τὴ δεχθεῖτε»⁹⁷; Ἦ ἄκουσε λοιπόν. Ἐπειδὴ ὁ εὐαγγελικὸς λόγος δέχθηκε νήπια, πού προέρχονταν ἀπὸ τόν νόμο, καί δὲν μπορούσε νὰ τοὺς μεταδώσει τὴν ὀλοκάθαρη καί τέλεια γνώση, οὔτε νὰ ἀποδείξει στό σύνολό της τὴν ἀλήθεια τῶν μυστηρίων, πού ὑπερβαίνουν τὸ ἀνθρώπινο μυαλὸ καί φανερώθηκαν ἀπ' αὐτόν, ὅπως γιὰ παράδειγμα ἡ ἀλήθεια γιὰ τὴ θεία οὐσία πού ὑπάρχει ὡς μονάδα καί διακρίνεται ὡς τριάδα, καί

95. Φιλίπ. 3, 6.

96. Ἐβρ. 10, 1.

97. Α' Κορ. 3, 2.

στασιν Θεοῦ, ὥσπερ οὐσίαν φανταζομένοις, πάλιν τῷ νόμῳ χρῆται πρὸς σύστασιν καὶ πειθῶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ παιδαγωγηθέντων, ἐξ αὐτοῦ τὰς τῶν τελείων δογμάτων μαρτυρίας ἐπιφερόμενος. Οὕτω γάλα ποτίζει ὁ Παῦλος τὸν νεο-
5 γνόν τοῦ Κυρίου λαόν, σοφῶς αὐτὸν διὰ τῆς νόμου νηπιότητος παιδεύων τὴν τελειότητα.

ΥΜΣ'.- ΠΑΛΛΑΔΙΩ

Περὶ λοιδορίας.

Εἰ νηστεύεις ἀπὸ βρωμάτων, τί κρεωφαγεῖς λοιδορίας;
10 Καλὸν γὰρ ἐκείνων ἐμφορεῖσθαι, ἢ ταύταις θεβηλοῦσθαι.
Εἰ δὲ τῶν μὲν ἀπέχη, ταῖς δὲ μολύνῃ, εἰκότας τινι μικρὰ προσευχομένῳ καὶ πλεῖστα βλασφημοῦντι.

ΥΜΖ'.- ΑΝΤΙΟΧΩ

Ἵτι οὐχ ὁ ἀπόστολος Φίλιππος, ἀλλ' εἷς τῶν ζ' τῶν
15 μετὰ Στεφανου ἐκλεγέντων ἐστὶν ὁ καὶ τὸν εὐνοῦχον βαπτίσας καὶ τὸν Σίμωνα κατηγήσας. Καὶ ὅτι χρὴ τοὺς ἱερατικούς ἀνδρας λύειν τὰς ἐρωτηθείσας ἐρωτήσεις καὶ ἀμφιβολίας.

Ἔδει μὲν ἅπαντας τοὺς Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν ἱερωμέ-
20 νους καὶ Ἐκκλησίας ὑπηρεσία ἐντεταγμένους, τὰς ἀλλήλων λύειν ἔρεις τε καὶ μανιώδεις ἀμφιβολίας, ἀλλὰ μὴ αὐτοὺς ἐτέρωθεν ἐρανίζεσθαι τὰς ἑαυτῶν συνηγορίας. Ἄλλ' ἐπειδὴ πρὸς μόνα βλέπουσι τὰ ὀψώνια, κάκεινήν κρίνουσιν ἀγιωτέραν τὴν ἐκκλησίαν, παρ' ἧς δαψιλέστερα δέχον-
25 ται, θεὸν τὴν κοιλίαν ἠγούμενοι, δι' οὓς καὶ τὸ θεῖον βλασφημεῖται καὶ σεβάσιμον ὄνομα, τῶν δὲ κρειπτόνων ἀμελοῦσι καὶ οὐδὲ λόγον τὸν τυχόντα ποιοῦνται, ἴσθι, θαυμά-

δέν μπορούσε νά διδαχθεῖ σ' ἐκείνους πού φαντάζονταν ὅτι ἡ ὑπόσταση τοῦ Θεοῦ εἶναι μία σάν τήν οὐσία του, γιά τούς λόγους αὐτούς χρησιμοποιοεῖ καί πάλι τόν νόμο γιά νά τούς ὑποδείξει καί νά τούς πείσει γιά ὅσα τούς δίδαξε, ἐπικαλούμενος ἀπ' αὐτόν τίς μαρτυρίες γιά τά τέλεια δόγματα. Μ' αὐτόν τόν τρόπο ὁ Παῦλος ποτίζει μέ γάλα τόν νεογέννητο λαό τοῦ Κυρίου, καθοδηγώντας τον μέ σοφία στήν τελειότητα μέσω τῆς νηπιότητος τοῦ νόμου.

446.- ΣΤΟΝ ΠΑΛΛΑΔΙΟ

Γιά τήν ὑβριολογία.

Ἔαν νηστεύεις ἀπό τίς τροφές, γιατί τρώς κρέατα μέ τίς ὑβριολογίες; Γιατί εἶναι προτιμότερο νά γεμίζεις τήν κοιλιά σου μέ τίς τροφές, παρὰ νά μολύνεσαι μέ τίς ὑβριολογίες. Ἔαν λοιπόν ἀπέχεις ἀπό τίς τροφές καί μολύνεσαι μέ τά κακόλογα, μοιάζεις μέ ἐκεῖνον πού προσεύχεται λίγο καί βλασφημεῖ πολύ.

447.- ΣΤΟΝ ΑΝΤΙΟΧΟ

ἜΟτι δέν εἶναι ὁ ἀπόστολος Φίλιππος, ἀλλά ἕνας ἀπό τούς ἑπτά, πού ἐκλέχθησαν μαζί μέ τόν Στέφανο, ἐκεῖνος πού καί βάπτισε τόν εὐνοῦχο καί κατήχησε τόν Σίμωνα. Ἐπίσης πρέπει οἱ ἱερεῖς νά ἀπαντοῦν στίς ἐρωτήσεις καί νά λύνουν τίς ἀμφιβολίες.

Ἔπρεπε ὅλοι οἱ ἱερεῖς τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ μας, πού ἔχουν ἐνταχθεῖ στήν ὑπηρεσία τῆς Ἐκκλησίας, νά λύνουν τίς μεταξύ τους διχογνωμίες καί μανιώδεις ἀμφιβολίες, καί νά μήν δανείζονται ἀπό ἄλλους τίς πρὸς ὑπεράσπιση τοῦ ἑαυτοῦ τους γνῶμες. Ἐπειδή ὅμως ἔχουν τήν προσοχή τους στραμμένη μόνο πρὸς τούς μισθοῦς, καί θεωροῦν ἀγιώτερη τήν ἐκκλησία ἐκείνη πού τούς δίνει τά περισσότερα, θεωρώντας θεό τους τήν κοιλιά⁹⁸, ἐξαιτίας τῶν ὁποίων βλασφημεῖται τὸ ἱερό καί σεβαστὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἀντίθετα παραμελοῦν τά ἀνώτερα καί

98. Φίλιπ. 3, 19.

σιε, ὡς τὸ εἰρημένον παρὰ τοῦ ἑναρέτου Ἰέρωνος ἀληθές ἐστι καὶ ἐκ τῆς θείας ἔχει Γραφῆς τὴν ἀπόδειξιν. Οὐ γὰρ ὁ ἀπόστολος Φίλιππος ὁ ἐν τοῖς δεκαδύο καταλεγόμενος, ἀλλ' ὁ εἰς τοὺς ἑπτὰ τῶν μετὰ τοῦ ἀριστέως καὶ ἀρχιστρα-
5 τήγου τῶν καλλινίκων μαρτύρων Στεφάνου ἐπιλεγείς πρὸς τὴν τῶν χηρῶν οἰκονομίαν, οὗτός ἐστιν ὁ καὶ τὸν εὐνοῦχον βαπτίσας, καὶ τὸν Σίμωνα κατηχήσας

ΥΜΗ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ αὐτοῦ.

10 Ἐπειδὴ καὶ μαρτυρίαν ζητεῖς τοῦ πράγματος γραφικῆν, ἄκουε τοίνυν τοῦ παναρίστου Λουκᾶ ἐν ταῖς Πράξεσι γεγραφότος· «ἀναιρεθέντος Στεφάνου, ἐγένετο διωγμὸς μέγας ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, πάντες δὲ
15 διεσπάρησαν κατὰ τῆς χώρας τῶν Ἰουδαίων καὶ Σαμαρεί-
ας, πλὴν τῶν ἀποστόλων», ὡς δῆλον εἶναι, ὅτι ὁ ἀπόστολος Φίλιππος σὺν τοῖς ἄλλοις ἀποστόλοις ἐπὶ Ἱεροσολύμων κατέμεινε.

ΥΜΘ'.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ αὐτοῦ.

20 Εἰ καὶ φιλομαθῶς ἐζήτεις τὰς Γραφάς, εὕρισκες καὶ ἑτέρας ἐκεῖθεν μαρτυρίας, διασαφύσας σοι τὸ κινούμενον. Τῶν ἀποστόλων ἐν Ἱεροσολύμοις μόνων περιλειφθέντων, καὶ πάντων τῶν λοιπῶν μαθητῶν ἄλλου ἀλλαχόσε διασπα-
ρέντος, ἐν τοῖς διασπαρεῖσιν ἦν καὶ οὗτος ὁ Φίλιππος, ὃς
25 καὶ τὸν Σίμωνα κατηχήσας ἐν Σαμαρείᾳ καὶ τὸν εὐνοῦχον κατὰ θεῖον χρησὸν βαπτίσας, ἀρπαγείς ὑπὸ Πνεύματος Κυρίου, εἰς Ἄζωτον μὲν εὐρέθη, πρὸς δὲ Καισάρειαν ὤρμησεν, τὴν αὐτὸν ἐνεγκοῦσαν. Τῆς γὰρ ἐπὶ Στεφάνῳ λύ-

99. Πράξ. 8, 4-13.

100. Πράξ. 6, 1-6.

δὲν κάνουν οὔτε καὶ τυχαία ἀναφορὰ γι' αὐτά, νὰ γνωρίζεις, θαυμάσιε, ὅτι εἶναι ἀληθινὸ ἐκεῖνο ποὺ λέχθηκε ἀπὸ τὸν ἐνάρετο Ἰέρωνα καὶ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἀγία Γραφή. Ὅτι δηλαδή ἐκεῖνος ποὺ βάπτισε τὸν εὐνοῦχο καὶ κατήχησε τὸν Σίμωνα δὲν ἦταν ὁ Φίλιππος⁹⁹, ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα, ἀλλὰ ἐκεῖνος ποὺ ἀνήκει στοὺς ἑπτὰ, οἱ ὁποῖοι ἐκλέχθηκαν μαζὶ μὲ τὸν καλύτερο καὶ τὸν ἀρχιστράτηγο τῶν καλλινίκων μαρτύρων Στέφανο γιὰ τὴ φροντίδα τῶν χηρῶν¹⁰⁰.

448.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἐπειδὴ ζητᾶς καὶ μαρτυρία ἀπὸ τὴ Γραφή γιὰ τὸ θέμα αὐτό, ἄκουσε τὸν πανάριστο Λουκᾶ ποὺ γράφει στὶς Πράξεις: «Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Στεφάνου ἔγινε μεγάλος διωγμὸς στὴν Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων καὶ διασκορπίσθηκαν ὅλοι στὴν Ἰουδαία καὶ τὴ Σαμάρεια, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους¹. Ἀπ' αὐτὸ γίνεται φανερό, ὅτι ὁ ἀπόστολος Φίλιππος παρέμεινε στὰ Ἱεροσόλυμα μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους.

449.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἄν ἔψαχνες στὶς Γραφές μὲ διάθεση νὰ μάθεις, θὰ εὕρισκες ἐκεῖ καὶ ἄλλες μαρτυρίες, ποὺ θὰ σοῦ ἔδιναν ἐξήγηση στὴν ἀπορία σου. Ἀφοῦ μόνον οἱ ἀπόστολοι ἔμειναν στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι μαθητῆς διασκορπίσθηκαν ἄλλος ἐδῶ καὶ ἄλλος ἐκεῖ, ἀνάμεσα σὲ αὐτοὺς ποὺ διασκορπίσθηκαν ἦταν καὶ ἐκεῖνος ὁ Φίλιππος, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ κατήχησε τὸν Σίμωνα στὴ Σαμάρεια καὶ βάπτισε μετὰ ἀπὸ θεία ἐντολὴ τὸν εὐνοῦχο, βρέθηκε στὴν Ἀζωτο μετὰ ἀπὸ τὴν ἀρπαγὴ τοῦ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου², καὶ ξεκίνησε γιὰ τὴν Καισάρεια, στὴν ὁποία γεννήθηκε³. Ἐπειδὴ δηλαδή εἶχε δοκιμάσει

1. Πράξ. 8, 1-3.

2. Πράξ. 8, 39-40.

3. Ματθ. 16, 13 καὶ Μάρκ. 8, 27.

πης πειραθείς καὶ ἴσως δείσας μὴ τῶν ὁμοίων μετάσχη,
ἐπαλινόσησεν οἴκαδε.

ΥΝ.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Περὶ αὐτοῦ.

5 Ἐπειδὴ πολλῶν ἀποδείξεων ἐρᾶς, ἰδοὺ καὶ ἕτερα Φί-
λιππος μὲν ἐβάπτισε τοὺς ἐν Σαμαρεία μαθητευθέντας,
Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης, οἱ ἀπόστολοι, καταβάντες ἀπὸ
Ἱεροσολύμων πρὸς αὐτούς, τὴν τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου
παρέσχοντο χάριν. Εἰ δὲ ὁ βαπτίσας εἰς τῶν ἀποστόλων
10 ἐτύγγανεν, εἶχε τὴν αὐθεντίαν τῆς τοῦ Πνεύματος δόσεως.
Βαπτίζει δὲ μόνον ὡς μαθητής, τελειοῦσι δὲ τὴν χάριν οἱ
ἀπόστολοι, οἷς ἡ τῆς τοιαύτης δόσεως αὐθεντία ἐδέδοτο.

ΥΝΑ.- ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

Περὶ ἀνδρείας.

15 Οὐ χρῆ, θαυμάσιε, αἰεὶ τοῖς ἀνέμοις ὑπείκειν, ἀλλ' ἔστιν
ὅτε καὶ ἀντίπρωρον ταῖς καταιγίσιν ἀνθίστασθαι καὶ τὰς
ἐμβολὰς τῶν πνευμάτων ἐκκρούεσθαι, μήποτε, μεγαλυνό-
μεναι αἱ λαίλαπες, καὶ τῶν οἰάκων ἡμᾶς ἐκτινάξωσι καὶ
μερισμὸν τοῦ σκάφους ἐργάσωνται πολυσκέδαστον. Ἀνθί-
20 στασο τοίνυν τῷ νῦν ταράσσοντι κλύδωνι, εἰ καὶ τῇ κακο-
τέχνῳ πραότητι ὡς πρὸς λιμένα τὴν ἑαυτοῦ προκαλεῖται
κακόνοιαν, μήποτε ὡς ἐγκρατῆς τῆς νηὸς καὶ τοῦ φόρτου
σου γένηται, καὶ εἰς δύσορμον ἐξωθήσῃ σε, ἀφ' ἧς νανά-
γιον οἱ ἀλόντες ὑφίστανται.

25

ΥΝΒ.- ΤΩ ΑΥΤΩ

Εἰς τὸ τοῦ Ἐζεκίου εἰρημένον, «Γενέσθω δὴ
εἰρήνη ἐν ταῖς ἡμέραις μου».

«Γενέσθω εἰρήνη ἐν ταῖς ἡμέραις μου», ὁ θεοφιλέστα-

4. Πράξ. 8, 14-15.

5. Ἰω. 20, 22.

6. Δ' Βασ. 20, 19.

τῆ λύπη ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Στεφάνου καὶ φοβήθηκε μήπως πάθει τὰ ἴδια, ἐπέστρεψε στὴν πατρίδα του.

450.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἐπειδὴ ἀγαπᾶς τις πολλὰς ἀποδείξεις, νὰ καὶ ἄλλη μία. Ὁ Φίλιππος βάπτισε ἐκείνους πού ἔγιναν μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ στὴ Σαμάρεια, ἐνῶ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης, οἱ ἀπόστολοι, ἀφοῦ κατέβηκαν σ' ἐκείνους ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα, τοὺς ἔδωσαν τὴ χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος⁴. Ἄν αὐτὸς πού τοὺς βάπτισε ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους, θὰ εἶχε καὶ τὴν ἐξουσία νὰ δίνει τὸ ἅγιο Πνεῦμα. Ὅμως βαπτίζει μόνον σὰν μαθητῆς, ἐνῶ τὴ χάρη πού τελειοποιεῖ τὴ δίνουν οἱ ἀπόστολοι, στοὺς ὁποίους εἶχε δοθεῖ ἡ ἐξουσία νὰ δίνουν αὐτήν⁵.

451.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΛΕΟΝΤΙΟ

Γιὰ τὴν ἀνδρεία.

Δὲν πρέπει, θαυμάσιε, νὰ ὑποχωροῦμε πάντοτε στοὺς ἀνέμους, ἀλλὰ πρέπει κάποτε καὶ νὰ ἀντιστεκόμαστε κατὰ πρόσωπο στὶς καταιγίδες καὶ νὰ ἀποκρούουμε τὶς ἐπιθέσεις τῶν ἀνέμων, μήπως, δυναμώνοντας οἱ θύελλες, μᾶς τινάξουν μακριὰ ἀπὸ τὸ τιμόνι καὶ σπάσουν τὸ καρὰβι σὲ πολλὰ κομμάτια. Ἀντιστάσου λοιπὸν σὲ ἐκεῖνον πού προκαλεῖ τώρα αὐτὴ τὴ μεγάλη ταραχὴ, ἃν καὶ μὲ τὴν κακοφτιαγμένη του πραότητα σὲ προσκαλεῖ, σὰν σὲ λιμάνι, στὴ δική του διεστραμμένη διδασκαλία, μὴ τυχὸν γίνῃ κυρίαρχος τοῦ καρὰβιοῦ καὶ τοῦ φορτίου σου καὶ σὲ σπρώξει σὲ ὄρμους μὲ ὑφάλους, ὅπου ναυαγοῦν ὅσοι κυριεύονται ἀπὸ αὐτήν.

452.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Στὸν λόγο τοῦ Ἐζεκία· «Ἄς γίνῃ εἰρήνη στὶς ἡμέρες μου»⁶.

«Ἄς γίνῃ εἰρήνη στὶς ἡμέρες μου», ἔλεγε ὁ πολὺ ἀγαπητὸς

τος ἔλεγεν Ἐζεκίας, οὐκ ἐνδιδούς τοῖς πολέμοις, οὐκ ἀφε-
 στῶς τῆς πρεσβείας, ἀλλὰ τὴν μὲν Θεῷ προσῆγεν ἰκέτιν,
 τοῖς δὲ ἐκεῖθεν τὴν ἤτταν ἐξήτει, αὐτοῖς δηλῶν τοῖς κατορ-
 θώμασιν, ὡς φίλην κτησάμενος τὴν εἰρήνην, μέχρι παντός.
 5 ἔχειν αὐτὴν ἠντιδόλει. Ὅθεν ἀγγέλου χειρὶ τὴν νίκην εἰρ-
 γάσατο, εἰς θέλη μὲν οὐ χωρῶν, οὐδὲ εἰσκύρσεις ποιῶν, εἰς
 δεήσεις δὲ καὶ λιτὰς τὰς πρὸς Θεὸν ἀγρουπνῶν.

ΥΝΓ΄.- ΘΕΟΔΟΣΙΩ

10 Ὅτε ἐπάλαισεν ὁ Ἰακώβ, τί εἶπε τὸ ὄνομα αὐτοῦ
 ὁ παλαίων.

Ἡ μὲν θεία φύσις ἀκατανόμαστος, ὄνομα δὲ ἐξήτει
 Ἰακώβ τοῦ παλαίοντος, καὶ ἰσχύειν αὐτὸν κατὰ παθῶν ἐκ-
 διδάσκοντος διὰ τῆς τοῦ νεύρου τοῦ μηροῦ ψηλαφήσεως.
 «Ἄλλ’ «ἵνα τί ἐρωτᾷς τὸ ὄνομα μου;», ἀκούει, οὐ τοῦ νόμου
 15 εἶναι, οὐδὲ τῶν πρὸ τοῦ νόμου τοῦτο μαθεῖν ἐκπαιδεύον-
 τος Ὅψὲ δὲ καιροῦ, ὅτε ἐλεύσεται τῶν χρόνων τὸ πλήρω-
 μα καὶ πληθυνθῶσι τῶν ἀνθρώπων τὰ πλημμέληματα, Ἰη-
 σοῦς ἐνανθρωπήσας κληθήσομαι, ὅπερ Σωτὴρ ἐρμηνεύε-
 ται. Ἐπὶ σωτηρία γὰρ τῶν ἁμαρτόντων τὴν οἰκονομίαν
 20 ἐκείνην ποιήσομαι.

ΥΝΔ΄.- ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΩΣΤῆ

Ὅτι εὐλογίας ἀξιωθήσονται οἱ ἀποφεύγοντες
 τὰς κατηγορίας κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.

Οὐ ψευδῆς μόνη κατηγορία, ᾧ σκεῦος Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ
 25 κομιδῆ ἀληθῆς, εἰ καὶ κατὰ πατρὸς γένοιτο μόνον, ὅλεθρον
 τῷ πατραλοῖα ᾧδίνει, ὡς τῷ Χάμ ἢ τοῦ Νῶε, ἧς καθαρεύ-

7. Γεν. 32, 30.

8. Ματθ. 1, 21.

9. Γεν. 9, 19-27.

στον Θεό Ἐζεκίας, οὔτε ὑποχωρώντας στοὺς πολέμους, οὔτε καὶ ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ τὴν προσευχή, ἀλλὰ τὴ μία προσφέροντάς τὴν ὡς παράκληση πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ἐπιδιώκοντας μὲ αὐτὴν τὴν ἡττα τῶν ἀντιπάλων, δείχνοντας μὲ τὰ ἴδια τὰ κατορθώματά του, ὅτι εἶχε ἀποκτήσει τὴν εἰρήνη σὰν φίλη καὶ ζητοῦσε νὰ τὴν ἔχει γιὰ πάντα. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ λόγο νίκησε μὲ τὴ βοήθεια ἀγγέλου, χωρὶς νὰ χρησιμοποιοῦσε βέλη, οὔτε καὶ νὰ κάνει ἐπιθέσεις, ἀλλὰ συνοδεύοντας τὶς ἀγρυπνίες του μὲ προσευχὲς καὶ δεήσεις πρὸς τὸν Θεό.

453.— ΣΤΟΝ ΘΕΟΔΟΣΙΟ

“Ὅταν πάλαιψε ὁ Ἰακώβ μὲ τὸν Θεό, γιατί εἶπε τὸ ὄνομά του ἐκεῖνος ποὺ πάλευε μαζί του.

Ἡ θεία βέβαια φύση δὲν ἔχει ὄνομα, ὁ Ἰακώβ ὅμως ρωτοῦσε νὰ μάθει τὸ ὄνομα ἐκείνου ποὺ πάλευε μαζί του, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ ἄγγιγμα τοῦ νεύρου τοῦ μηροῦ του τὸν δίδαξε νὰ νικάει τὰ πάθη. “Ἀκουσε ὅμως νὰ τοῦ λέγει, «Γιὰ ποιὸ λόγο ρωτᾶς θέλοντας νὰ μάθεις τὸ ὄνομά μου;»⁷, διδάσκοντάς τον μὲ αὐτό, ὅτι δὲν ἀνῆκε στὸν νόμο, οὔτε στοὺς ἀνθρώπους πρὶν ἀπ' αὐτὸν νὰ τὸ μάθουν. “Ὑστερα ὅμως ἀπὸ πολὺ χρόνον, ὅταν θὰ ἔρθει τὸ πλήρωμα τῶν χρόνων καὶ θὰ πληθύνουν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἀνθρώπων, θὰ γίνω ἀνθρώπος καὶ θὰ ὀνομασθῶ Ἰησοῦς⁸, ὄνομα ποὺ σημαίνει Σωτήρας. Γιατὶ τὴ συγκατάβαση ἐκείνη θὰ τὴν πραγματοποιήσω γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἁμαρτωλῶν.

454.— ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

“Ὅτι θὰ καταστοῦν ἄξιοι εὐλογίας ἐκεῖνοι ποὺ ἀποφεύγουν τὶς κατηγορίες ἐναντίον τοῦ πατέρα τους.

“Ὅχι μόνον ἡ ψευδὴς κατηγορία, σκεῦος τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἡ ἀληθινὴ, καὶ μόνο ἂν στρέφεται ἐναντίον τοῦ πατέρα, ἐγκυμονεῖ καταστροφή γιὰ τὸν πατροκτόνο, ὅπως ἐκείνη τοῦ Χὰμ πρὸς τὸν Νῶε⁹, ἀπὸ τὴν ὁποία ἀφοῦ διατηρήθηκαν καθαροὶ ὁ Σὴμ καὶ ὁ Ἰάφεθ, καλύπτοντας τὴν ἀπρεπῆ συμπε-

σαντες Σήμ και Ἰάφεθ, και σὺ ὁ ἐκείνων συναγωνιστῆς και συγκληρονόμος, και τὴν ἐκ μέθης σκεπάσαντες παροινίαν, μιᾶς και ὁμοίας ἀξιωθήσεσθε εὐλογίας εἰκότως.

ΥΝΕ΄.- ΣΥΜΜΑΧΩ

5

Περὶ ἀκτημοσύνης.

Ὅσα και κτᾶται σπανίως, ὡς πολῦτιμα, και τηρεῖται δυσκόλως, ὡς ἐπίβουλα, και τὴν αὐτὴν ἔχει χρῆσιν τοῖς εὐτελέσι και εὐώνοις, ταῦτα Χριστιανῶν οὐ κτήσεως μόνον, ἀλλὰ και ὄψεως ἡλλοτριῶσθαι προσήκει, οἷα ταῖς μὲν εἰς
10 τοὺς πένητας λυμαινόμενα εὐποιίαις, τοῖς δὲ κεκτημένοις βασκαίνοντα τῆς σωτηρίας.

ΥΝΣ΄.- ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Εἰς τό, «Μὴ κώμοις και μέθαις».

Κῶμός ἐστιν, ὃ φιλότης, μεθυστικός αὐλός, ἐγχρονί-
15 ζοντος οἴνου, ἐρεθίζων τὴν ἡδυπάθειαν και θέατρον ἄσχημον ποιῶν τὸ συμπόσιον, κυμβάλους τισὶ και ὄργανοις ἀπάτης καταθέλων τοὺς δαιτυμόνας, ὃς ἔξω στήσειν τῆς βασιλείας τοὺς χρωμένους αὐτῷ γέγραπται, ὡς ἐπίστασαι.

ΥΝΖ΄.- ΤΩ ΑΥΤΩ

20 Πῶς νοητέον, «Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ἤχῳ σάλπιγγος».

Περὶ τῆς μουσικῆς ἣν ἡ Γραφὴ μέμνηται.

Εἰ τῆς Γραφικῆς ζητεῖς μουσικῆς διασάφησιν, οὕτω νοητέον· «Αἰνεῖτε τὸν Κύριον ἐν ἤχῳ σάλπιγγος», ἐν τῇ μνήμῃ τῆς ἀναστάσεως σάλπιγγι γενησομένης, ὡς γέγρα-
25 πται. «Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ψαλτηρίῳ και κιθάρα», τῇ γλώσση ἡμῶν και τῷ στόματι ὡς πλήκτρῳ τινὶ τῷ Πνεύματι κρουμένων. «Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν τυμπάνῳ και χορῶ», ἐν σαρκὶ και

ριφορὰ πού προκάλεσε ἡ μέθη, ἀλλὰ καὶ σὺ πού εἶσαι συναγωνιστῆς καὶ συγκληρονόμος τους, θὰ ἀξιωθεῖτε δίκαια μία καὶ τὴν αὐτὴ εὐλογία.

455.— ΣΤΟΝ ΣΥΜΜΑΧΟ

Γιὰ τὴν ἀκτημοσύνη.

“Ὅσα ἀποκτῶνται σπάνια, ἐπειδὴ εἶναι πολύτιμα καὶ φυλάγονται δύσκολα, ἐπειδὴ πολλοὶ τὰ ἐπιβουλεύονται, καὶ ἔχουν τὴν ἴδια χρῆση μὲ τὰ φθηνὰ καὶ ἐκεῖνα πού ἀγοράζονται εὐκόλα, αὐτὰ πρέπει οἱ Χριστιανοὶ ὄχι μόνο νὰ μὴν τὰ ἀποκτοῦν, ἀλλὰ οὔτε καὶ νὰ τὰ βλέπουν, γιατί αὐτὰ ἐμποδίζουν τὴ φιλανθρωπία πρὸς τοὺς φτωχοὺς καὶ δυσκολεύουν τὴ σωτηρία ἐκείνων πού τὰ ἔχουν.

456.— ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟ

Στὴ ρήση· «Ὁχι γλέντια καὶ μεθύσια».

Ἡ διασκέδαση, ἀγαπητέ, εἶναι μεθυστικὸς αὐλὸς πού συνοδεύεται ἀπὸ κρασί, ἐρεθίζει τὴν ἀγάπη πρὸς τὶς ἡδονές, μετατρέπει τὸ δεῖπνο σὲ ἀσχημο θέατρο, καὶ γοητεύει ὅσους συμμετέχουν μὲ τὰ μουσικὰ καὶ ἄλλα ὄργανα ἀπάτης, ὁ ὁποῖος, ὅπως ἔχει γραφεῖ, θὰ ἀφήσει ἔξω ἀπὸ τὴ βασιλεία ἐκείνους πού τὸν χρησιμοποιοῦν¹⁰, ὅπως καλὰ γνωρίζεις.

457.— ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Πῶς πρέπει νὰ νοεῖται τὸ· «Ὑμνεῖτε αὐτὸν μὲ τὸν ἦχο τῆς σάλπιγγας»¹¹. Καὶ γιὰ τὴ μουσικὴ πού μνημονεύει ἡ Γραφή.

“Ἄν ζητᾶς ἐξήγηση γιὰ τὴ μουσικὴ τῆς Γραφῆς, πρέπει νὰ σκέπτεσαι ὡς ἑξῆς· «Ὑμνεῖτε τὸν Κύριο μὲ τὸν ἦχο τῆς σάλπιγγας»· μὲ τὴν ἀνάμνηση τῆς ἡμέρας τῆς ἀναστάσεως πού θὰ γίνῃ μὲ σάλπιγγες, ὅπως ἔχει γραφεῖ¹². «Ὑμνεῖτε αὐτὸν μὲ ψαλτήριον καὶ κιθάρα»· μὲ τὴ γλώσσα δηλαδὴ καὶ τὸ στόμα μας, κρουόμενα σὰν πληκτρα ἀπὸ τὸ Πνεῦμα. «Ὑμνεῖτε αὐτὸν μὲ

11. Ψαλμ. 150, 3-5.

ψυχῇ, ἀφ' ἧς ὡς χοροὶ αἱ πρὸς Θεὸν διαβαίνουσι δεήσεις.
 «Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν χορδαῖς καὶ ὄργάνῳ», ἐν καρδίᾳ καὶ
 παντὶ τῷ ἔσωθεν σπλάγχνῳ καὶ νεύροις, ἅπερ ὄργανον κέ-
 κληκεν. «Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν κυμβάλοις εὐήχοις», τοῖς χεῖλεσι,
 5 δι' ὧν τὰ ἑναρμόνια τῆς ψαλμωδίας πλέκεται μέλη.

ΥΝΗ'.- ΘΕΟΦΙΛΩ

ᾠτι οὐκ ἐναντία τῆς παλαιᾶς νομοθεσίας
 ἢ εὐαγγελικῆ διδασκαλία.

Οὐκ ἀπῳδά, οὐδ' ἀλλότρια τῆς τοῦ νόμου ἐντολῆς ἢ
 10 εὐαγγελικῆ νομοθεσία παρέδωκε. Τοῦ μὲν γὰρ τὴν ἔκβα-
 σιν καὶ τὴν προᾶξιν τῆς ἁμαρτίας παιδεύοντος, αὕτη τὴν
 ἀρχὴν τοῦ κακοῦ, τὴν ἐπιθυμίαν, ἐκώλυσεν, ὡς εὐεμπτω-
 σίαν οὕσαν τῆς πράξεως, ἧς ἀναιρουμένης, οὐκ ἔχει χώραν
 ἢ ποιήσεις

15

ΥΝΘ'.- ΘΗΡΑΣΙΩ

Εἰς τὸ εἰρημένον, «Μακάριος, ὃς ἐν γλώσση οὐκ
 ὠλίσθησεν, οὐδὲ κατενύγη ἐν λύπῃ ἁμαρτίας».

Τὸ ἐρώτημα τῆς ἀγάπης σου τοιοῦτόν ἐστι· «Μακά-
 ριος, ὃς οὐκ ὠλίσθησεν ἐν γλώσση αὐτοῦ». Μακάριος,
 20 φησὶν, ὃς οὔτε αἰσχροῦτι ῥημάτων τὴν γλῶσσαν ἐμόλυ-
 νεν, οὐδὲ σκανδάλου τισὶ γεγένηται δι' ὑβρεως αἴτιος. Τὸ
 δὲ «οὐ κατενύγη ἐν λύπῃ ἁμαρτίας», ἦτοι μεταγνοὺς ἐφ'
 οἷς ἀσμένως καὶ αἰσχροῦς ἀπεφθέγγετο, ἢ τὸ μή τινα λυ-
 πῆσαι δεινοῖς ἔπεσι, καὶ δεηθῆναι ἐπ' αὐταῖς κατανύξεως.
 25 «Ὁλίσθημα γὰρ ἀπὸ ἐδάφους μᾶλλον, ἢ ἀπὸ γλώσσης».
 Πολλοὶ μὲν γὰρ πεσόντες, φησὶν, ἀνέστησαν, εἰπόντες δὲ
 προσαπώλοντο.

12. Ματθ. 24, 31. Α' Κορ. 15, 52.

13. Πρβλ. Ματθ. 5, 21-30.

14. Σοφ. Σειρ. 14, 1.

τύμπανα και χορωδιακούς όμίλους»· με τὸ σῶμα δηλαδή και τὴ ψυχὴ μας, ἀπὸ τὴν ὁποία ὡς χοροὶ ἀνεβαίνουν οἱ προσευχὲς πρὸς τὸν Θεό. «Ὑμνεῖτε αὐτὸν με ἔγχορδα και ἄλλα μουσικὰ ὄργανα»· με τὴν καρδιὰ δηλαδή και κἄθε ἐσωτερικὸ μας ὄργανο και με τὰ νεῦρα, τὰ ὁποία ὀνόμασε ὄργανο. «Ὑμνεῖτε αὐτὸν με κύμβαλα ποῦ παράγουν ὠραίους ἤχους»· με τὰ χεῖλια δηλαδή, με τὰ ὁποία διατυπώνονται οἱ ἁρμονικὲς ψαλμωδίες.

458.- ΣΤΟΝ ΘΕΟΦΙΛΟ

“Οτι ἡ εὐαγγελικὴ διδασκαλία δὲν εἶναι ἀντίθετη πρὸς τὴν παλιὰ νομοθεσία.

Ἡ εὐαγγελικὴ διδασκαλία δὲν μᾶς παρέδωσε πράγματα ποῦ δὲν ταιριάζουν ἢ εἶναι ξένα πρὸς τὴν ἐντολὴ τοῦ νόμου. Γιατὶ ὁ νόμος τιμωρεῖ τὸ ἀποτέλεσμα και τὴν ἁμαρτωλὴν πράξη, ἐνῶ τὸ Εὐαγγέλιο ἐμπόδισε τὴν ἴδια τὴν ἀρχὴ τοῦ κακοῦ¹³, ποῦ εἶναι ἡ ἐπιθυμία, ἐπειδὴ ἡ πτώση σὲ αὐτὴν εἶναι πιὸ εὐκολὴ ἀπὸ ὅ,τι στὴν πράξη, και ποῦ καταργούμενη αὐτὴ, ἡ πράξη μένει ἀνεκτέλιστη.

459.- ΣΤΟΝ ΘΗΡΑΣΙΟ

Στὴ ρῆση· «Εἶναι μακάριος ἐκεῖνος ποῦ ἡ γλῶσσα του δὲν γλίστρησε σὲ σφάλματα, οὔτε λυπήθηκε γιὰ ἁμαρτία.

Τὸ ἐρώτημα τῆς ἀγάπης σου εἶναι τὸ ἐξῆς· «Μακάριος ἐκεῖνος ποῦ ἡ γλῶσσα του δὲν γλίστρησε σὲ σφάλμα»¹⁴. Εἶναι μακάριος, λέγει, ἐκεῖνος ποῦ δὲν μόλυνε τὴ γλῶσσα του οὔτε με αἰσχρὰ λόγια, οὔτε ἐγίνε αἰτία σκανδαλισμοῦ σὲ κάποιον ἐξαιτίας τῶν ὕβρεων. Τὸ «δὲν λυπήθηκε γιὰ ἁμαρτία» σημαίνει ἢ ὅτι μετάνοιωσε γιὰ ὅσα ἄσεμνα και βρώμικα εἶπε, ἢ ὅτι δὲν λύπησε κάποιον με σκληρὰ λόγια, ὥστε νὰ χρειασθεῖ νὰ στεναχωρηθεῖ γι' αὐτά. Γιατὶ λέγει· «Εἶναι προτιμότερο τὸ γλίστρημα στὸ ἔδαφος, παρὰ τὸ γλίστρημα ἀπὸ τὴ γλῶσσα»¹⁵, καθόσον, λέγει, πολλοὶ ποῦ ἔπεσαν σηκώθηκαν, ἐνῶ, ἐπειδὴ μίλησαν, χάθηκαν.

15. Σοφ. Σειρ. 20, 18

ΥΕ'.— ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΩ.

Περὶ κρίσεως.

Ἐπίκουρος μὲν ὁ ποιμὴν τῆς ἀγέλης σου, αὐτοσχεδίως πάντα γεγενῆσθαι, καὶ μετὰ ταῦτα ὡς οὐχ ὑπάρξαντα ἔσε-
 5 σθαι ἀσεβῶς ἀπεφήνατο, Χριστὸς δέ, ὁ πάντων ποιητῆς καὶ Πατὴρ καὶ Θεὸς καὶ Σωτὴρ, ἦξει ἐν δόξῃ ἐπηγγείλατο, καὶ ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς ἔπραξεν. Εἰ τοίνυν ἀξιόπιστος οὗτος μᾶλλον ἐκείνου, τῆς σῆς ἐστι συνιδεῖν δυσκατανύκτου καρδίας, μήποτε φθασθῆς καταφρονῶν, καὶ τότε
 10 μεταμέλεσθαι ζητῆς, ὅτε τόπος μεταμέλω οὐκ ἔστι.

ΥΞΑ'.— — ΘΕΑΝΩ

Περὶ φιλοκοσμίας καὶ παραβάσεως συνθηκῶν.

Ἡ φιλοκομία καὶ ἡ τῶν λίθων ἀνθή καὶ τοῦ χρυσοῦ ἡ πρὸς τούτους ἀνάκρασις, καὶ πλόκαμοι ἑλικτοὶ καὶ ὀφθαλ-
 15 μῶν ὑπογραφαὶ καὶ κάλλους σοφισμὸς καὶ αἱ περὶ ταῦτα κακοτεχνίαι, ὧν σε φροντίζειν ἀπαγγέλουσιν ἅπαντες, τὴν μὲν σεμνότητα τῆς χρείας ἐνυβρίζουσι, παθῶν δὲ λύτταν σημαίνουσι. Εἰ οὖν τῶν συνθηκῶν ἐπιλέλησαι, πρὸς ὑπόμνησιν γέγραφα· εἰ δ' ἐτράπης ὡς ἄνθρωπος, ἀλλὰ θᾶπτον
 20 ἀνάνηψον. Τὸ γὰρ μὴ ἐπαγγείλασθαι δῶρον Θεῷ, ἀκίνδνον, τὸ δὲ εὐξασθαι καὶ ἀθετῆσαι, κατάκριτον.

ΥΞΒ'.— ΣΕΡΗΝΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ

Περὶ προσευχῆς καὶ τῆς πρὸς Θεὸν ἐλπίδος.

Ἐχεις μὲν Θεὸν αἰεὶ τὰς βουλάς εὐοδοῦντά σοι. Νῦν δὲ
 25 πρὸς Θράκην στελλόμενος καὶ τῶν συγχύσεων τὴν ἀκρόπολιν, χρήξεις τῆς ὀρέξεως Καίσαρος, ἣν αὐτῷ μαστεύει δασιλῶς ὁ Ἀνδρόγυνος. Καὶ σὺ μὲν ἀπορῶν, ὡς μέσος

460.- ΣΤΟΝ ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΟ

Για τήν κρίση.

Ὁ Ἐπίκουρος, πού εἶναι ὁ ὁδηγός τῆς ἀγέλης σου, δίδαξε μέ ἀσέβεια, ὅτι ὅλα ἔγιναν ἀπό μόνα τους, καί τὸ τέλος τους στή συνέχεια θά εἶναι σά νά μὴν ὑπῆρξαν. Ὁ Χριστός ὅμως, ὁ δημιουργός τῶν πάντων καὶ Πατέρας καὶ Θεός καὶ Σωτήρας, ὑποσχέθηκε ὅτι θά ἔρθει μέ δόξα καὶ θά ἀποδώσει στόν καθένα τήν ἀνταμοιβή ἀνάλογα μέ ὅσα ἔπραξε¹⁶. Ἄν λοιπὸν αὐτὸς εἶναι πιὸ ἀξιόπιστος ἀπὸ ἐκεῖνον, στή δική σου καρδιά, τὴν δυσκολοσυγκίνητη, ἀνήκει νά σκεφθεῖ, μήπως σέ βρεῖ νά τὸν καταφρονεῖς ἀκόμη, καὶ τότε θά ζητᾶς νά μετανοήσεις, ὅταν δὲν θά ὑπάρχει εὐκαιρία γιὰ μετάνοια.

461.- ΣΤΗ ΘΕΑΝΩ

Για τὴ φιλοκοσμία καὶ τὴν ἀθέτηση τῶν ὑποσχέσεων.

Ἡ ἀγάπη γιὰ στολισμό, ἢ λάμψη τῶν πετραδιῶν καὶ ὁ ἐξωραϊσμός τους μέ χρυσό, οἱ μποῦκλες τῶν μαλλιῶν, τὸ βάψιμο τῶν ματιῶν, οἱ ἐπινοήσεις πρὸς τονισμό τῆς ὁμορφιάς καὶ ὅλες οἱ κακές τέχνες σχετικὰ μ' αὐτὰ, μέ τίς ὁποῖες ὅλοι σοῦ λένε ὅτι σέ φροντίζουν, ἀπὸ τὴ μιὰ προσβάλλουν τὴ σεμνότητα τῆς ἀνάγκης, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὑποδηλώνουν τὴ μανία τῶν παθῶν. Ἄν λοιπὸν ἔχεις ξεχάσει τίς ὑποσχέσεις, τὰ ἔγραψα αὐτὰ γιὰ νά σοῦ τίς θυμήσω. Ἄν ὅμως παρασύρθηκες σὰν ἄνθρωπος, τότε γρήγορα σύνελθε. Γιατὶ τὸ νά μὴν ὑποσχεθεῖς δῶρο στόν Θεὸ εἶναι ἀκίνδυνο, τὸ νά ὑποσχεθεῖς ὅμως καὶ νά μὴν τὸ τηρήσεις, εἶναι ἀξιοκατάκριτο.

462.- ΣΤΟΝ ΤΡΙΒΟΥΝΟ ΣΕΡΗΝΟ

Για τὴν προσευχή καὶ τὴν ἐλπίδα στόν Θεό.

Ἐσὺ βέβαια ἔχεις τὸν Θεό, πού πραγματοποιεῖ πάντοτε τὰ θελήματά σου. Τώρα ὅμως πού ἀποστέλλεσαι στή Θράκη, στήν ἀκρόπολη αὐτὴ τῶν συγχύσεων, ἔχεις ἀνάγκη ἀπὸ τὴ βοήθεια τοῦ Καίσαρα, τὴν ὁποία τοῦ δίνει πλούσια ὁ Ἄνδρό-

λεόντων ῥιφησόμενος γίνου, προσευχὴν βοηθὸν κεκτημένος. Οὐ νυστάξει δέ, οἶδα, ὁ φυλάττων σε, τὰς δὲ μύλας συνθλάσει τῆς πονηρίας, καὶ ἀποστρέψει σε μετὰ σωτηρίας εἰς τὴν γῆν κατασχέσεώς σου.

5

ΥΕΓ΄.- ΔΙΟΝΥΣΙΩ ΝΕΩ

Περὶ τοῦ ζηλοῦν τὴν πατρώαν
σωφροσύνην.

Λύπην ἔχω μεγάλην, ὅτι ἀκούω σε, οὐ τὴν πατρώαν σωφροσύνην ζηλοῦντα, ἀλλὰ ξένην ἐπιτηδεύοντα αἰσχύνην, ἀποκείραντα τὴν ὄψιν τοῦ φυσικοῦ τῆς τιμιότητος ἄνθους, καὶ πρὸς τὴν γυναικονῆτιν σχηματιζόμενον μᾶλλον, ὅπερ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ τῷ ποιήσαντι μέμφεσθαι. Εἰ γὰρ τὴν σύγχρονον τῆς τελειότητος τιμὴν παραιτῆ, ἀτελῆς μᾶλλον εἶναι φιλονικεῖς, εἰς ἄνδρας οὐ βουλόμενος τελεῖν, 15 ἀλλ' ἀμφίβολός τις ἐκτομίας καὶ εἶναι καὶ φαίνεσθαι.

ΥΕΔ΄.- ΣΑΛΟΥΣΤΙΩ

Περὶ διαφορᾶς μοιχείας καὶ πορνείας.

Διαφορὰν μὲν ἔχειν δοκεῖ κατ' ἐπιτήδευσιν ἀπὸ τῆς μοιχείας πορνεία. Καὶ μείζων ἢ μανία, ὅποτε τῇ ὑπὸ ζυγόν 20 τις ἐπιλυττήσῃ. Ἐρευνωμένη δὲ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἢ πορνεία, πολλάκις εὐρίσκεται μοιχεία, τῆς ἐπὶ τοῦ τέγους ἐταιριζομένης ὑπὸ ζυγὸν τελούσης ἔστιν ὅτε. Ἀλλὰ καὶ χείρονα τισι συνέδη πορνομανέσι. Πολλάκις γὰρ ὁμοπατρίοις συνεφύρησαν νόθοις, καὶ ἄλλοι θυγατράσιν ἰδίαις πορ- 25 νικῶς. αὐτοῖς γεννηθείσαις, καὶ γέγονεν αὐτοῖς ἢ φιλήδονος μέθη βάραθρον περσικῆς ἀπωλείας.

17. Ψαλμ. 120, 3-4. 18. Πρὸβλ. Ἄριθμ. 15, 2. 35, 28. Ἰησ. Ν. 22, 4 κ.ά.

19. Σύμφωνα μετὰ τὴ μαρτυρία τοῦ Κάτουλου, τέτοιου εἴδους σχέσεις ἀποτελοῦσαν θεσμό στὴν Περσία. Γιά παράδειγμα, ὁ μάγος τῆς περσικῆς

γυνος. Σὺ λοιπὸν ποὺ στερεῖσαι αὐτήν, ἑτοιμάσου σὰν νὰ πρόκειται νὰ ριχτεῖς μέσα σὲ λιοντάρια, χρησιμοποιοῦντας τὴν προσευχὴ γιὰ βοηθῶ, καὶ ἐκεῖνος ποὺ σὲ φυλάγει, γνωρίζω καλά, ὅτι δὲν θὰ νυστάξει¹⁷, ἀλλὰ θὰ συντρίψει τὶς μυλόπετρες τῆς κακίας καὶ θὰ σὲ φέρει σῶο πίσω στὴ γῆ ποὺ ἀνήκεις¹⁸.

463.— ΣΤΟΝ ΝΕΑΡΟ ΔΙΟΝΥΣΙΟ

Γιὰ τὸ ὅτι πρέπει νὰ ἐπιθυμοῦμε τὴ σωφροσύνη
τῶν πατέρων μας.

Ἔχω μεγάλη λύπη, γιατί ἀκούω ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖς τὴ σωφροσύνη τοῦ πατέρα σου, ἀλλὰ συγκεντρώνεις τὴ φροντίδα σου σὲ μιὰ ξένη μορφή ντροπῆς, ἀφοῦ ξύρισες τὸ πρόσωπο τῆς φυσικῆς ὁμορφιάς τῆς τιμότητος, καὶ μοιάζεις περισσότερο μὲ τὶς γυναῖκες, πράγμα ποὺ δὲν σημαίνει τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸ νὰ κατηγορεῖς ἐκεῖνον ποὺ σὲ δημιούργησε. Γιατί, ἂν ἀποφεύγεις τὴν τιμὴ ποῦ συνοδεύει τὴν τελειότητα, προσπαθεῖς μᾶλλον νὰ εἶσαι ἀτελής, μὴ θέλοντας νὰ ἀνήκεις στοὺς ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ νὰ εἶσαι καὶ νὰ φαίνεσαι εὐνουχισμένος.

464.— ΣΤΟΝ ΣΑΛΟΥΣΤΙΟ

Γιὰ τὴ διαφορὰ μεταξὺ μοιχείας καὶ πορνείας.

Ἡ πορνεία βέβαια φαίνεται ὅτι διαφέρει ἀπὸ τὴ μοιχεία ὡς πρὸς τὸν χαρακτήρα. Ἡ μαγία εἶναι μεγαλύτερη, ὅταν κάποιος ἐπιθυμήσει μὲ λύσσα μιὰ παντρεμένη. Ἐξεταζόμενη ὅμως αὐτὴ ἢ ἴδια ἢ πορνεία, πολλὰς φορές ταυτίζεται μὲ τὴ μοιχεία, ὅταν ἢ πόρνη, μὲ τὴν ὁποία συνουσιάζει κανεὶς στὸ πορνεῖο, εἶναι μερικὲς φορές παντρεμένη. Ἀλλὰ σὲ μερικὸς πορνομανεῖς ἔχουν συμβεῖ καὶ χειρότερα. Γιατὶ πολλὰς φορές ἔχουν ἔρθει σὲ σαρκικὴ σχέση μὲ νόθα ἀπὸ τὸν ἴδιο πατέρα, καὶ ἄλλοι μὲ τὶς κόρες τους, τὶς ὁποῖες γέννησαν ἀπὸ πορνεία, καὶ ἔτσι ἔγινε γι' αὐτοὺς ἢ μέθη ἢ προερχόμενη ἀπὸ τὴ φιληδονία βάραθρο περσικῆς καταστροφῆς¹⁹.

θηρησκείας ἔπρεπε νὰ ἔχει γεννηθεῖ ἀπὸ αἱμομξία μητέρας καὶ υἱοῦ.

ΥΞΕ'.- ΖΩΣΙΜΩ

Περὶ γαστριμαργίας.

Εἰς τοσοῦτόν σέ φασι τινές ἐληλακέναι γαστριμαργίας, ὡς τῆς διαίτης σου τὰ λείψανα ἄλλης εἶναι τραπέζης ὀψώνια, καὶ ταῦτα κόμοις γεμίζοντα τὴν ἐστίασιν, ἐφ' οἷς θερμῶς μοι δακρύνειν ἐπέρχεται, ὅτι πλαγίως πρὸς Θεὸν πορευόμενος καὶ ἐναντίος τοῖς αὐτοῦ νόμοις φαινόμενος, ἔξεις αὐτὸν θυμῷ πλαγίῳ πρὸς σέ πορευόμενον.

ΥΞΣ'.- ΣΕΡΗΝΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ

Περὶ πλούτου.

10

Ὡσπερ αἱ τῶν πηγῶν σήραγγες ἀπαντλούμεναι δαψιλέστερον βρύνουσι, ὑπὲρ τὸ πρότερον μέτρον ἀναπηδῶσαι, καὶ μαστοὶ θηλαζόμενοι οὐκ ἐκλείπουσι ἕως πρὸς στερέμνιον τροφήν ἀνδρωθῆ ὁ ὑποτίθθιος, οὕτω καὶ πλοῦτος ἀντλούμενος ἐλάττωσιν οὐχ ὑφίσταται. Οὐδὲ μαστὸς εὐποιίας ἐκτρέφων τοὺς διὰ Θεὸν νηπιάζοντας κένωσιν ὑπομένει ἢ ἔνδειαν, μέχρις ἂν πρὸς τὴν ὄντως παραπέμψη τελείωσιν.

ΥΞΖ'.- ΙΣΙΔΩΡΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

20 Ὅτι αἱ δικαίως ἐπαχθεῖσαι θεῖαι τιμωρίαι ἀνάγραπτοί εἰσι πρὸς διόρθωσιν ἡμῶν.

Πάντα ἢ θεῖα καὶ ἀκήρατος φύσις τὰ τῶν τιμωριῶν ὑποδείγματα, δικαίως ἐπαχθέντα τοῖς πταισίμασι, πρὸς διόρθωσιν ἡμῶν ἀνάγραπτα ἔθετο, ἵνα, τῷ φόβῳ τῆς ἴσης κολάσεως, φύγωμεν τὴν κοινωνίαν τῆς πράξεως. Εἰ τοίνυν 25 δεδίττεται τὰ ἐπιτίμια, φυλαχθῆ τὸ σέβας τοῖς δόγμασι.

ΥΞΗ'.- ΩΡΙΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ

Περὶ πολιτείας μοναχῶν.

Οὐκ ἀρκεῖ πρὸς ἀρετὴν τὸ ἀσκεῖν, ἀλλὰ χρὴ καὶ με-

465.- ΣΤΟΝ ΖΩΣΙΜΟ

Για τή γαστριμαργία.

Μερικοὶ λένε ὅτι ἔχεις φτάσει σὲ τέτοιο σημεῖο γαστριμαργίας, ὥστε τὰ ὑπολείμματα τοῦ φαγητοῦ σου νὰ ἀποτελοῦν τὶς τροφές ἑνὸς νέου δείπνου, γελοιοποιώντας μὲ ὅλα αὐτὰ τὴν ἐστίαση. Γιὰ ὅλα αὐτὰ μοῦ ἔρχεται νὰ κλάψω πικρά, γιατί, πορευόμενος πρὸς τὸν Θεὸ μὲ ὄχι ὀρθὸ τρόπο καὶ φαινόμενος ἐχθρικός πρὸς τοὺς νόμους του, θὰ ἔχεις αὐτὸν πορευόμενον ἐναντίον σου μὲ θυμὸ κατευθυνόμενο μὲ πλάγιο τρόπο.

466.- ΣΤΟΝ ΤΡΙΒΟΥΝΟ ΣΕΡΗΝΟ

Για τὸν πλοῦτο.

“Ὅπως οἱ πηγές πὸ ἀντλοῦνται ἀναβλύζουν περισσότερο νερό, πὸ ἀναπηδᾷ σὲ μεγαλύτερο ὕψος ἀπὸ τὸ προηγούμενο, καὶ οἱ μαστοὶ πὸ θηλάζονται δὲν στερεοῦν μέχρι πὸ νὰ γίνῃ τὸ βρέφος ἱκανὸ νὰ τρώγει στερεὰ τροφή, ἔτσι καὶ ὁ πλοῦτος, ὅταν δαπανᾷται, δὲν μειώνεται, οὔτε ὁ μαστὸς τῆς φιλανθρωπίας, πὸ τρέφει ὅσους γίνονται νήπια γιὰ τὸν Θεό, στερεοῦν ἢ ἐλαττώνεται, μέχρι πὸ νὰ μᾶς ὀδηγήσει στὴν ἀληθινὴ τελειότητα.

467.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΙΣΙΔΩΡΟ

“Ὅτι τὰ παραδείγματα τῶν τιμωριῶν πὸ ἐπιβλήθηκαν δίκαια ἀπὸ τὸν Θεὸ γράφηκαν πρὸς διόρθωσὴ μας.

“Ἡ θεία καὶ ἀμόλυντη φύση μᾶς παρέδωσε γραπτὰ ὅλα τὰ παραδείγματα τῶν τιμωριῶν πὸ ἐπιβλήθηκαν δίκαια στὰ ἁμαρτήματα, μὲ σκοπὸ τὴ διόρθωσὴ μας, ὥστε, φοβούμενοι τὴν ἴδια τιμωρία, ν’ ἀποφύγουμε τὶς ἴδιες πράξεις.” Ἄν λοιπὸν φοβᾷται κάποιος τὶς τιμωρίες, ἃς φυλάξει τὸ σεβασμὸ στὰ δόγματα.

468.- ΣΤΟΝ ΜΟΝΑΧΟ ΟΡΙΩΝΑ

Για τὸν τρόπο ζωῆς τῶν μοναχῶν.

“Ἡ ἄσκησις δὲν εἶναι ἀρκετὴ γιὰ τὴν ἀρετὴ, ἀλλὰ πρέπει

τριᾶζειν πρὸς τῷ ἀσκεῖν. Εἰ γὰρ ἀγῶνα πραότητος μετερχόμενοι, γνώμη τοῦτον ταραχῶδει ἐγκόπτομεν, οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ θέλειν μὲν σωτηρίας τυχεῖν, μὴ θέλειν δὲ ποιεῖν τὰ πρὸς αὐτὴν συμβαλλόμενα.

5

ΥΕΘ'.- ΙΕΡΑΚΙ

Ποία λέγει ἀγαθὰ τῆς γῆς ὁ προφήτης.

Ἀγαθὰ τῆς γῆς τὰ ἐνταῦθα λέγει καλὰ ἡ Γραφή, κατὰ μετουσίαν τῶν μελλόντων συνωνυμοῦντα, παιδαγωγούντος τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν πανσόφως τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τῶν
10 αἰσθητῶν χειραγωγοῦντος πρὸς τὰ νοούμενα.

ΥΟ'.- ΘΕΟΔΩΡῶ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚῶ

Περὶ ἐργασίας.

Αὐτὸς μὲν ἐφύδριστον ἡγήσασαν χειρόκμητον ἐργασίαν, διωφελεῖ τε ὑπάρχουσαν καὶ πρὸς τὸ ζῆν χρησιμεύουσαν, ὁ Μυτιληναῖος δὲ Πιπτακός, καίτοι βασιλεὺς ὢν, τὸν μύλωνα ἠϋτούργει, καὶ ἐνεργῶς γυμναζόμενος, καὶ τὴν τροφήν ἐργαζόμενος.

ΥΟΑ'.- ΚΥΝΗΓΙῶ

Περὶ οἰκετῶν.

20 Τοῖς οἰκέταις χρηστέον ὡς ἑαυτοῖς. Ἄνθρωποι γὰρ εἰσι καθ' ἡμᾶς. Ἡ γὰρ πρόληψις ἢ τύχη πολέμου ἢ τυραννίς ὄπλων τούτους ἐποιήσατο κτήματα, ἀλλ' οἱ πάντες ἐν ἑσμεν καὶ τῇ φύσει καὶ τῇ πίστει καὶ τῇ μελλούσῃ κρίσει.

καὶ νὰ κάνουμε τὴν ἄσκηση μὲ μετριοφροσύνη. Γιατί, ἂν ἀγωνιζόμαστε τὸν ἀγώνα τῆς πραότητος καὶ προκαλοῦμε ἐμπόδια σ' αὐτὸν μὲ τὴν ταραχώδη διάθεσή μας, δὲν σημαίνει αὐτὸ τίποτε ἄλλο, παρὰ τὸ νὰ θέλουμε βέβαια νὰ σωθοῦμε, ἀλλὰ νὰ μὴν θέλουμε νὰ κάνουμε ὅσα ὀδηγοῦν στὴ σωτηρία.

469.- ΣΤΟΝ ΙΕΡΑΚΑ

Ποιὰ ὀνομάζει ὁ προφήτης ἀγαθὰ τῆς γῆς.

«Ἀγαθὰ τῆς γῆς»²⁰ ἡ Γραφή ὀνομάζει τὰ καλὰ αὐτῆς τῆς ζωῆς, πού φέρουν τὴν ἴδια ὀνομασία μὲ τὰ μελλοντικὰ ἔξαιτίας τῆς μετοχῆς μας σ' ἐκεῖνα, παιδαγωγώντας ἔτσι ὁ Θεὸς μὲ πολὺ σοφία τὴν ἀδυναμία μας καὶ ὀδηγώντας μας πρὸς τὰ νοητὰ μέσω τῶν αἰσθητῶν.

470.- ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΘΕΟΔΩΡΟ

Γιὰ τὴν ἐργασία.

Ἐσὺ βέβαια πιστεύεις ὅτι κάθε χειρωνακτικὴ ἐργασία εἶναι ντροπὴ, ἐνῶ εἶναι ὠφέλιμη γιὰ τὴ ζωὴ μας καὶ χρήσιμη γιὰ τὴν ἐπιβίωσή μας. Ὁ Μιτυληναῖος ὅμως ὁ Πιπτακός, παρ' ὅλο πού ἦταν βασιλιάς, δούλευε μὲ τὰ χέρια του τὸν μύλο, καὶ ἔτσι καὶ γυμναζόταν πραγματικά, καὶ ἔξασφάλιζε τὴν τροφή του μὲ τὴν ἐργασία του.

471.- ΣΤΟΝ ΚΥΝΗΓΙΟ

Γιὰ τοὺς δούλους.

Τοὺς δούλους πρέπει νὰ τοὺς χρησιμοποιοῦμε ὅπως τὸν ἑαυτό μας, γιατί εἶναι ἄνθρωποι σάν ἐμᾶς. Ἡ πρόληψη βέβαια ἢ ἡ ἔκβαση κάποιου πολέμου, ἢ ἡ τυραννικὴ ἐξουσία μέσω τῶν ὄπλων τοὺς ἔκαναν κτήματα ἄλλων, ὅμως ὅλοι εἴμαστε ἕνα καὶ ὡς πρὸς τὴ φύση, καὶ ὡς πρὸς τὴν πίστη, καὶ ὡς πρὸς τὴ μέλλουσα κρίση.

21. Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας (650-570 π.Χ.).

ΥΟΒ'— ΘΕΩΝΙ

“Οτι μείζονα τίσουσι δίκην τῶν πάλαι ἁμαρτη-
σάντων οἱ μετὰ τὴν χάριν τὸν Θεὸν
παροργίζοντες.

5 “Οτι οὔτε οἱ πρὸ νόμου τὴν τοῦ Θεοῦ παρωσάμενοι
γνώσιν ἀπολογίαὶν ἔξουσιν, ὡς ταύτην νόμῳ μὴ διδαχθέν-
τες, ὁ σοφὸς παιδεύει σε Παῦλος, «τὰ ἀόρατα τοῦ Θεοῦ
ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα», εἰρηκῶς,
«καθορᾶσθαι». Εἰ δὲ ἐκεῖνοι ἀσύγγνωστοι, τίνα ἔξουσι
10 συγγνώμην οἱ νῦν εἰς Θεὸν ἁμαρτάνοντες;

ΥΟΓ'— ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Εἰς τό, «Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ,
δόξαν ὡς Μονογενοῦς».

Εἰ ἐλαττώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ σημεῖον νομίζου-
15 σιν εἶναι οἱ κακόσχολοι, τὸ τῷ εὐαγγελιστῇ περὶ αὐτοῦ
εἰρημένον, «Δόξαν ὡς Μονογενοῦς παρὰ Πατρός», ἐλατ-
τοῦσθαι καὶ τὸν Θεὸν εἰς ἀγαθότητα νομιζέτωσαν, τοῦ
Δαβὶδ λέγοντος, «Ὡς ἀγαθὸς τῷ Ἰσραὴλ ὁ Θεός». Εἰ δὲ
ἐνταῦθα κατὰ ἐπίτασιν τό, «ὡς ἀγαθός», εἴρηται, κάκεισε
20 τό, «ὡς Μονογενοῦς», κατὰ βεβαίωσιν καὶ ὁμοίωσιν γέ-
γραπται.

ΥΟΔ'— ΝΕΩΤΕΡΟΙΣ ΜΟΝΑΧΟΙΣ

Περὶ τύφου.

Εἰ νομίμως ἀσκεῖτε νηστεύοντες, μὴ τυφουῦσθε, εἰ δὲ ἐπὶ
25 τούτῳ ἀυχεῖτε, μᾶλλον κρεωφαγεῖτε.

22. Ρωμ. 1, 20.

23. Ἰω. 1, 14.

472.- ΣΤΟΝ ΘΕΩΝΑ

“Οτι θὰ ὑποστοῦν μεγαλύτερη τιμωρία ἀπὸ ἐκείνους πού ἁμάρτησαν στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ὅσοι ἐξοργίζουν τὸν Θεὸ μετὰ τῆ δωρεὰ τῆς χάριτος.

Τὸ ὅτι οὔτε ἐκείνοι πού ἔζησαν πρὶν ἀπὸ τὸ νόμο καὶ ἀρνήθηκαν τὴ γνώση τοῦ Θεοῦ θὰ μποροῦν νὰ δικαιολογηθοῦν ἐπειδὴ τάχα δὲν τὴ διδάχθηκαν ἀπὸ τὸ νόμο, σοῦ τὸ διδάσκει ὁ σοφὸς Παῦλος, ὁ ὁποῖος λέγει, ὅτι «οἱ ἀόρατες ἰδιότητες τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τότε πού δημιουργήθηκε ὁ κόσμος, γίνονται κατανοητὲς μέσω τῶν δημιουργημάτων»²². Ἐάν ἐκείνοι δὲν θὰ συγχωρεθοῦν, ποιά συγγνώμη θὰ ἔχουν ὅσοι ἁμαρτάνουν τώρα ἀπέναντι στὸν Θεό;

473.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΠΑΛΛΑΔΙΟ

Στὸ χωρίο· «Καὶ εἶδαμε τὴ δόξα του, δόξα σὰν ἐκείνη τοῦ Μονογενοῦς ...».

Ἐάν ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν κακία νομίζουν ὅτι εἶναι ἀπόδειξη ἐλαττώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἐκεῖνο πού λέγεται γι’ αὐτὸν ἀπὸ τὸν εὐαγγελιστὴ, «Δόξα σὰν ἐκείνη πού ἔχει ὁ Μονογενὴς ἀπὸ τὸν Πατέρα»²³, τότε ἂς θεωροῦν ὅτι καὶ ὁ Θεὸς ἔχει ἐλαττωθεῖ ὡς πρὸς τὴν ἀγαθότητά του, ὅταν λέγει ὁ Δαβὶδ· «Πόσο ἀγαθὸς εἶναι ὁ Θεὸς γιὰ τὸν Ἰσραήλ»²⁴. Ἐάν λοιπὸν ἐδῶ τὸ «πόσο ἀγαθὸς» λέγεται γιὰ δεῖξει τὸ μέγεθος τῆς ἀγαθότητάς του, ἔτσι καὶ ἐκεῖ τὸ «σὰν ἐκείνη τοῦ Μονογενοῦς» λέγεται γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσει καὶ νὰ δεῖξει τὴν ὁμοιότητα τῆς δόξας του πρὸς τὸν Πατέρα.

474.- ΣΕ ΝΕΩΤΕΡΟΥΣ ΜΟΝΑΧΟΥΣ

Γιὰ τὴν ὑπερηφάνεια.

Ἐάν ἀσκητεύετε σύμφωνα μὲ τοὺς κανόνες, νὰ μὴν ὑπερηφανεύεστε ὅταν νηστεύετε. Ἐάν ὅμως καυχίεστε γι’ αὐτό, τότε αὐτὸ εἶναι πολὺ περισσότερο ἀπὸ τὸ νὰ τρώτε κρέας.

24. Ψαλμ. 72, 1.

ΥΟΕ'.- ΠΑΥΛΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Περὶ ἐλεημοσυννης.

Σίμωνα τὸν ἀγαπητὸν ἢ σισύρα συνίστησι γυμνόν, ἦν ἀμπέχεται, καὶ ἐπειδὴ ἀπαίρει πρὸς Αἴγυπτον, σκεπάσμα-
 5 τος δεεται. Ἐγὼ τοίνυν σοι τοῦτον συνιστῶ, ὁ δὲ νόμος τοῦ Βαπτιστοῦ χιτῶνα παρὰ σοῦ ἀπαιτεῖ, «Ὁ ἔχων δύο χιτῶ-
 νας, μεταδότω τὸ μὴ ἔχοντι», λέγων. Εἰ δὲ χρὴ καὶ ἐναλλά-
 ξαι διὰ περισσεΐαν τὴν ἀπόφασιν, ὁ ἔχων δεκαδύο χιτῶνας,
 μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι ἓνα.

10

ΥΟΣ'.- ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ

Περὶ πίστεως.

Τὸ “πῶς” ἐπὶ Θεοῦ χώραν ἔχειν οὐ δύναται, οὐ καὶ
 μόνη ἢ βούλησις ἔργον ἐστὶ παράδοξον.

ΥΟΖ'.- ΕΥΤΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

15 Εἰς τό, «Οἱ ἐν σαρκὶ ὄντες, Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται».

Τὸ τῆς σαρκὸς ὄνομα διχῶς παρὰ τῆ θεία εἴρηται
 Γραφῇ. Ποτὲ μὲν κατὰ τὴν φύσιν αὐτήν, ποτὲ δὲ κατὰ τὸ
 φρόνημα καὶ φθοράν. Καὶ τῆς μὲν ἀπόδειξις, «Τὸ πνεῦμα
 σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα»,
 20 τῶν δὲ ὅτι, «Σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κληρονομησαί
 οὐ δύναται». Ὁ τοίνυν τὴν φθοράν καὶ τὸ φρόνημα παιδα-
 γαγῆσαι βουλόμενος, μαραίνει τὰ τῆς σαρκὸς ὑπεκκαύμα-
 τα, καὶ ἀρέσκει Θεῷ ἔτι σαρκὶ συνεχόμενος, καὶ κληρονο-
 μεῖ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν μετὰ σώματος ὡς ἀσώματος.

25

ΥΟΗ'.- ΙΣΙΔΩΡΩ

(Περὶ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Κυρίου
 ἐκ σπέρματος Δαβίδ).

ἽΟτι ἐκ σπέρματος Δαβίδ τὴν κατὰ σάρκα γέννησιν

475.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΠΑΥΛΟ

Για τὴν ἐλεημοσύνη.

Ἡ τρίχινη κάπα, πού φορᾷ ὁ ἀγαπητὸς Σίμωνας τὸν ἀφήνει γυμνό, καὶ ἐπειδὴ φεύγει γιὰ τὴν Αἴγυπτο χρειάζεται σκέπασμα. Ἐγὼ λοιπὸν σοῦ παρουσιάζω αὐτόν, ἐνῶ ὁ νόμος τοῦ Βαπτιστῆ ζητεῖ ἀπὸ σένα χιτῶνα, λέγοντας· «Ὅποιος ἔχει δύο χιτῶνες, ἅς δίσει τὸν ἕνα σὲ ἐκεῖνον πὺ δὲν ἔχει»²⁵. Ἄν ὅμως πρέπει ἐξαιτίας τοῦ περισσεύματος νὰ ἀλλάξω τὰ λόγια αὐτά, θὰ ἔλεγα, αὐτὸς πὺ ἔχει δώδεκα χιτῶνες, ἅς δώσει σ' ἐκεῖνον πὺ δὲν ἔχει κανένα.

476.- ΣΤΟΝ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟ ΑΘΑΝΑΣΙΟ

Για τὴν πίστη.

Τὸ «πῶς» δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει θέση γιὰ τὸν Θεό, τοῦ ὁποίου καὶ μόνο τὸ θέλημά του εἶναι ἔργο ἀκατανόητο.

477.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΥΤΟΝΙΟ

Στὸ χωρίο, «Ὅσοι εἶναι σαρκικοί, δὲν μποροῦν νὰ ἀρέσουν στὸν Θεό».

Ἡ λέξη σάρκα λέγεται μὲ δύο ἔννοιες στὴ θεία Γραφή· ἄλλοτε λέγεται ὡς πρὸς τὴν ἴδια τὴ φύση, καὶ ἄλλοτε ὡς πρὸς τὴ φρόνημα καὶ τὴ φθορά. Ἀπόδειξη γιὰ τὴν πρώτη εἶναι ἡ ῥήση, «Τὸ πνεῦμα δὲν ἔχει σάρκα καὶ κόκκαλα, ὅπως βλέπετε ἐμένα νὰ ἔχω»²⁶, καὶ γιὰ τὴ δεύτερη ὁ λόγος· «Σάρκα καὶ αἷμα δὲν μποροῦν νὰ κληρονομήσουν τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ»²⁷. Ἐκεῖνος λοιπὸν πὺ θέλει νὰ παιδαγωγῆσει τὴ φθορὰ καὶ τὸ φρόνημα, σβῆνει τὶς φλόγες τῆς σάρκας καὶ ἀρέσει στὸν Θεὸ ἐνῶ βρῖσκεται ἀκόμη μέσα στὴ σάρκα του, καὶ κληρονομεῖ τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ μὲ τὸ σῶμα του σὰν νὰ εἶναι ἀσώματος.

478.- ΣΤΟΝ ΙΣΙΔΩΡΟ

Γιὰ τὸ ὅτι ὁ Κύριος γεννήθηκε ὡς ἄνθρωπος ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Δαβίδ.

Ὅτι ὁ Κύριος γεννήθηκε ὡς ἄνθρωπος ἀπὸ τοὺς ἀπογό-

ἔσχεν ὁ Κύριος καὶ Ματθαῖος καὶ Παῦλος καὶ Δαβὶδ οἱ θεσπέσιοι σαφῶς ἀποφαίνονται. Ὁ μὲν γράφων, «Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαβὶδ», ὁ δὲ πρόδηλον, «ὡς ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν τὸ κατὰ σάρκα», ὁ δὲ Δαβὶδ, «ἅπαξ ὤμοσα ἐν τῷ ἁγίῳ μου, εἰ τῷ Δαβὶδ ψεύσομαι, τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μένει καὶ ὁ θρόνος αὐτοῦ ὡς ἥλιος ἐναντίον μου, καὶ ὁ μάρτυς ἐν οὐρανῷ πιστός», τὴν μετὰ σαρκὸς διὰ τούτων σημαίνων τοῦ Κυρίου ἀνάληψιν ἐν οὐρανῷ αἰδίου ἔσομένης, ὡς ἀδιαιρέτως
10 λοιπὸν τῷ Θεῷ Λόγῳ ἠνωμένης.

ΥΟΘ'.— ΚΥΡΗΚΙΩ

Περὶ θυμοῦ, ἔργον μέθης ἀποφαίνοντος τὸν νοῦν.

Ὡσπερ ὁ οἶνος, ὑπερκορῆς ἐγχεόμενος, τοὺς τῆς αἰσθήσεως ἅπαντας καὶ πόρους καὶ αὐλοὺς καὶ μήνιγγας
15 πληροῖ, καὶ τρέπει πρὸς ἄνοιαν τὴν διάνοιαν, οὕτω καὶ ὁ θυμός, ἔξω τῆς οἰκείας τάξεως πηδῶν, μέθης ἔργον ἀποφαίνει τὸν νοῦν, μαινάδα τὴν φρένα ποιῶν, καὶ λύων παροινία τὴν τάξιν τῆς νήψεως. Ἀμφοτέρων τοιγαροῦν ἀποσχόμεθα, οὔτε ποτῶ οὔτε θυμῶ πολιορκοῦντες τοῦ νοῦς
20 τὴν ἀκρόπολιν.

ΥΠ'.— ΚΑΝΔΙΔΙΑΝΩ

Περὶ τοῦ μὴ ἀνθυβρίζειν ὑβριζόμενον.

Τί σπεύδεις ἀδικεῖν, ὃν ἔδει μᾶλλον φιλεῖν, τὴν πάντων περὶ σοῦ γνώμην σοι φανερώσαντα; Αἱ γὰρ διαφοραὶ πολ-
25 λάκις διορθώσαντο τοὺς ἀγχίνους, τὰ πραχθέντα ὑβριστι-

28. Ματθ. 1, 1.

29. Ἐβρ. 7, 14.

νους τοῦ Δαβίδ τὸ λένε μὲ σαφῆνεια οἱ ἱεροὶ ἄνδρες καὶ ὁ Ματθαῖος καὶ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Δαβίδ. Ὁ ἕνας γράφει· «Βιβλίο τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπογόνου τοῦ Δαβίδ»²⁸, ὁ ἄλλος λέγει φανερά, «ὅτι ἀπὸ τὸν Ἰούδα ἀνέτειλε ὁ Κύριος ὡς πρὸς τὴν ἀνθρώπινη φύση»²⁹, καὶ ὁ Δαβίδ, «Μία φορὰ ὀρκίστηκα στὸ ἅγιο ὄνομά μου καὶ δὲν θὰ εἶναι ψέμα αὐτὸ πού θὰ πῶ στὸν Δαβίδ· τὸ σπέρμα του θὰ μείνει στὸν αἰῶνα καὶ ὁ θρόνος του θὰ εἶναι λαμπρὸς σὰν τὸν ἥλιο ἐνώπιόν μου, καὶ αὐτὸς πού βρῖσκεται στὸν οὐρανὸ καὶ δίνει τῇ μαρτυρία εἶναι ἀξιόπιστος»³⁰, δηλώνοντας μὲ αὐτὰ τὴν ἀνάληψη τοῦ Κυρίου στὸν οὐρανὸ μαζί μὲ τὴ σὰρκα, ἣ ὁποία θὰ γινόταν αἰώνια, ἐπειδὴ θὰ ἦταν στὸ ἐξῆς ἀδιαίρετα ἐνωμένη μὲ τὸν Λόγο.

479.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΗΚΙΟ

Γιὰ τὸν θυμοῦ πού ζαλίζει τὸ νοῦ σὰν τὴ μέθη.

Ὅπως ἀκριδῶς τὸ κρασί, πού καταναλώνεται σὲ ὑπερβολικὲς ποσότητες, γεμίζει ὅλους τοὺς πόρους καὶ τοὺς αὐλοὺς καὶ τὰ μηνίγγια τῶν αἰσθήσεων καὶ ὠθεῖ τὸ μυαλὸ στὴν τρέλλα, ἔτσι καὶ ὁ θυμὸς πού βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὰ ὄρια αὐτοσυγκράτησης, παρουσιάζει τὸν νοῦ σὰ νὰ εἶναι μεθυσμένος, τρελαίνει τὰ μυαλὰ καὶ μὲ τὴν ἀπρεπῆ συμπεριφορὰ καταλύει τὴ νηφάλια κατάσταση τοῦ νοῦ. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἀπέχουμε καὶ ἀπὸ τὰ δύο καὶ νὰ μὴν πολιορκοῦμε τὴν ἀκρόπολη τοῦ νοῦ μας οὔτε μὲ τὸ ποτὸ οὔτε μὲ τὸν θυμό.

480.- ΣΤΟΝ ΚΑΝΔΙΔΙΑΝΟ

Ὅτι δὲν πρέπει κανεὶς ὑβριζόμενος νὰ ἀπαντᾷ μὲ ὕβρεις.

Γιὰ ποιὸ λόγο σπεύδεις νὰ ἀδικήσεις ἐκεῖνον πού ἔπρεπε μᾶλλον νὰ τὸν ἀγαπᾷς, ἐπειδὴ σοῦ φανέρωσε τὴ γνώμη τῶν ἄλλων γιὰ σένα; Γιατὶ οἱ διαφορὲς διόρθωσαν πολλές φορὲς τοὺς ἔξυπνους ἀνθρώπους, γιατί ἔγιναν αἰτία νὰ θεραπευθοῦν ὅσα εἶχαν γίνε μὲ προσβλητικὸ τρόπο. Ἄν λοιπὸν θεωρεῖς

30. Ψαλμ. 88, 36-37.

κῶς ἰαθῆναι παρασκευάσασαι. Εἰ τοίνυν ὕβριν ἠγῆ ἅπερ ἤκουσας, τῇ πράξει σαντὸν ἀνύδριστον φύλαξον. Εἰ γὰρ τὰ ἔργα σου βελτιώσεως, καὶ αἱ λοιδορίαι οἰγήσονται.

ΥΠΑ'— ΙΕΡΩΝΙ

5 *Περὶ ἀναγνώσεως βίβλου μετὰ ὠφελείας.*

Εἴ σέ τι ὤνησεν ἢ τῆς βίβλου ἀνάγνωσις, δεῖξον ἐπὶ τῆς πράξεως, εἰ δὲ μένεις ἐφ' ὧν ἐκείνη κατηγορεῖ, φαίνη καταγινώσκων αὐτῆς. Καὶ πάντως ἐπὶ τούτοις ἡμεῖς οὐ φθεγξόμεθα τι πρὸς σέ διὰ γράμματος, οὔτε βιβλίον αἰτοῦντι
10 παράσχωμεν, εἰ μὴ καὶ τῆς προτέρας καρπὸν θεασώμεθα.

ΥΠΒ'— ΗΣΑΪΑ

Ἐλεγκτικὴ πρὸς διόρθωσιν φαύλης γνώμης.

Τινές σέ φασιν ἐπ' ἐρημίας ὀχλαγωγεῖν, καὶ ἐν μέσῳ δῆμων ὄπλοφορεῖν, καὶ τῷ Δαβίδ εἰκέναι φαντάζεσθαι,
15 αὐτὸ τοῦτο πᾶσιν ἐμμανῶς ἐγκαλοῦντα. Ἴσθι δέ, σχέτλιε καὶ ἐμβρόντητε, ὅτι ὁ μέγας Δαβίδ, οἰκονομία Θεοῦ σκεπαζόμενος, τὴν τοῦ Σαοὺλ ἐπιβουλήν διεδίδρασκεν, εὐεργετῶν μὲν, ἀθετούμενος δέ, καὶ ὡς τεῖχος τοῖς γειτονοῦσιν αὐτῷ καὶ φαινόμενος καὶ γινόμενος, ὡς οἱ παῖδες ἐμαρτύ-
20 ρουν τοῦ Νάβαλ. Σὺ δὲ οὐ μόνον τοῖς γείτοσι δυσμενῆς εἶ καὶ ἀπάνθρωπος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πόρρω ἐπιβουλεύειν σπουδάξεις. Ὅρα οὖν μὴ σέ τις θεήλατος διορθώσεται μάστιξ, εἰ μὴ μεταβάλοιο τῆς φαύλης καὶ κακίστης σου γνώμης.

ΥΠΓ'— ΣΥΝΕΣΙΩ

25 *Περὶ Καππαδοκῶν.*

Πάλιν ὁ Καππαδόκης ἐπὶ στρατοπέδου, ὡς ἔγνωμεν, τὴν ἀρχὴν ἑαυτῷ τὴν ἀθλίαν μνηστεύεται, ἵνα δίδυμος ἡμῖν ἐπιστῇ Καππαδόκης, πρὸς τῇ ἐνοίκῳ μισανθρωπία

προσβλητικᾶ τὰ ὅσα ἄκουσες, φύλαξε τὸν ἑαυτό σου ἀπὸ τῆς ὑβρῆς μὲ τὰ ἔργα σου. Γιατί, ἂν βελτιώσεις τὰ ἔργα σου, τότε καὶ οἱ ὑβριστικὲς κατηγορίαι θὰ ἐξαφανιστοῦν.

481.- ΣΤΟΝ ΙΕΡΩΝΑ

Γιὰ τὴν ἀνάγνωσις βιβλίου μὲ ὠφέλεια ἀπὸ αὐτὴν.

Ἐάν σε ὠφέλησε σὲ κάτι ἢ ἀνάγνωσις τοῦ βιβλίου, δεῖξε το μὲ τῆς πράξεις σου, ἂν ὅμως ἐπιμένεις σὲ ὅσα ἐκεῖνο κατηγορεῖ, τότε φαίνεσαι ὅτι τὸ ἀπορρίπτεις. Ἐγὼ πάντως γι' αὐτὰ οὔτε θὰ σοῦ πῶ τίποτε μὲ ἐπιστολῇ, οὔτε θὰ σοῦ δώσω βιβλίο, ἂν μοῦ ζητήσεις, ἂν δὲν δῶ καρπὸ ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

482.- ΣΤΟΝ ΗΣΑΪΑ

Ἐλεγκτικὴ πρὸς διόρθωσις πονηρῆς γνώμης.

Κάποιοι λένε ὅτι δημιουργεῖς φασαρία στὴν ἔρημο, ὅτι ὀπλοφορεῖς μέσα στὴν πόλη, καὶ ὅτι φαντάζεσαι πῶς μοιάζεις στὸν Δαβίδ, καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τοὺς κατηγορεῖς ὅλους. Μάθε ὅμως, δύστυχε καὶ ἡλίθιε, ὅτι ὁ μέγας Δαβίδ ξέφυγε ἀπὸ τὴν καταδίωξις τοῦ Σαοὺλ προστατευόμενος ἀπὸ τὴν οἰκονομία τοῦ Θεοῦ, γιατί, ἐνῶ αὐτὸς εὐεργετοῦσε, οἱ ἄλλοι τὸν ἀπερριπταν, καὶ παρ' ὅλα αὐτὰ καὶ φαινόταν καὶ γινόταν τεῖχος προστασίας στοὺς γείτονές του, ὅπως μαρτυροῦν οἱ υἱοὶ τοῦ Νάβαλ³¹. Ἐσὺ ὅμως ὄχι μόνον εἶσαι δυσάρεστος καὶ ἀπάνθρωπος πρὸς τοὺς γείτονές σου, ἀλλὰ καὶ ἐπιδιώκεις νὰ ἐπιβουλεύεσαι καὶ ὅσους βρίσκονται μακριὰ σου. Πρόσεχε λοιπὸν μὴ σὲ διορθώσῃ κάποια θεόσταλη συμφορὰ, ἂν δὲν ἀλλάξεις τὴν φαύλη καὶ ὑπερβολικὰ κακὴ αὐτὴ διάθεσί σου.

483.- ΣΤΟΝ ΣΥΝΕΣΙΟ

Γιὰ τοὺς Καππαδόκες.

Πάλι ὁ Καππαδόκης, ὅπως μάθαμε, ἐπιδιώκει τὴν ἄσκησις τῆς ἀθλίας ἐξουσίας του στὸ στρατόπεδο, γιὰ νὰ καταστῇ σὲ ἐμᾶς διπλὸς Καππαδόκης, καὶ ὡς πρὸς τὸ μῖσος ποὺ ἔχει μέσα

κακὴν προσλαβῶν δυναστείαν. Εἰσὶ δὲ μᾶλλον οἱ τὰ χρη-
 στα ἐπαγγέλλοντες, ὅτι δὴ τῶν οἰκείων συμφυλετῶν ἄρξαι
 ἰμείρεται. ἘϞ καὶ ὁ Θεὸς ἐπινεύσειεν, ὡς ἂν πρόποντα τρο-
 φεῖα τῇ τιτθῇ ἀποδώη, ἀνθ' οὗ ἔσπασε γάλακτος, ἰὸν αὐτὴν
 5 ἀντιποτίζων, ὃν ἴσως σὺν τῷ γάλακτι ἔσπασε.

ΥΠΔ'.— ΣΕΛΕΥΚΩ

Περὶ τῶν αὐτῶν.

Ὁ φθορεὺς τῶν πολιτῶν ἡμῶν Καππαδόκης νῦν ἐπὶ
 στρατοπέδου πάλιν ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν ἐκδικεῖ. Σὸν τοίνυν
 10 ἐστί, τοῦ ἔχοντος παρὰ Θεοῦ τὴν ἰσχύν, τοῦτο κωλύσαι καὶ
 τῆς προτέρας αὐτὸν εὐθύνας εἰσπράξασθαι κακίας. Εἰς
 ἐκείνην δὲ λικμηῆσαι τὴν ἐνεγκοῦσαν αὐτὸν ἐσχατιάν, ὡς ἂν
 μάθοιεν οἱ τοῦ ἀνδραπόδου ὁμόφυλοι ἐν αὐτοῖς τὴν πονη-
 ρίαν ἐντήκειν, καὶ μὴ πέραν τῆς ἑαυτῶν ἐξεμοῦντες, τὰς
 15 ὑγιαινούσας αἰσθήσεις καὶ χῶρας τοῖς λοιμικοῖς τρόποις
 αὐτῶν διαφθείρειν.

ΥΠΕ'.— ΙΣΙΔΩΡΩ

Περὶ τῶν αὐτῶν.

Καρχηδονίους νόμος κωλύει διέπειν ἀρχὴν, ἥττονας
 20 κακοῦς, Καππαδόκας δέ, τοὺς μεγάλους πονηροῦς, οὐκ
 εἴργει νόμος ἀρχῆς. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ θούλει πάντας
 εὐεργετεῖν καὶ σύνδρομον ἔχεις τῇ βουλήσει τὴν δύναμιν, ἣ
 τὸν νόμον ἀντάλλαξον, μᾶλλον Καππαδόκας Καρχηδο-
 νίων κωλύων, ἣ σὺναψον καὶ τούτους ἐκείνοις. Εἰ δέ, ὡς
 25 εἰκός, χρήμασι τὰς ἀρχὰς ἐξωνοῦται, ἅς καὶ θάρβαρός τις

του για τούς ανθρώπους, και ὡς πρὸς τὴν κακὴ ἐξουσία πού ἀνέλαβε. Εἶναι αὐτοὶ μᾶλλον πού ὑπόσχονται τὰ ἀγαθὰ, ὅτι τὰχα ἐπιθυμεῖ σφοδρῶς νὰ κυβερνήσει τούς ὁμοεθνεῖς του, στὸν ὅποιο καὶ ὁ Θεὸς θὰ δώσει τὴ συγκατάθεσή του, γιὰ νὰ ἀποδώσει ἔτσι τὴν πρέπουσα ἀμοιβὴ στὴν τροφῶ, γιὰ τὸ γάλα πού ἤπιε ἀπὸ αὐτὴν, ἀντιποτίζοντας αὐτὴν μὲ τὸ δηλητήριο, πού ἴσως ἤπιε μαζὶ μὲ τὸ γάλα.

484.- ΣΤΟΝ ΣΕΛΕΥΚΟ

Γιὰ τούς ἴδιους.

Ὁ Καππαδόκης, ὁ καταστροφῆας τῶν πολιτῶν μας, πάλι τώρα διεκδικεῖ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του τὴν ἐξουσία στὸ στρατόπεδο. Σὲ σὲνα ἀνήκει λοιπὸν, πού ἔχεις ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴ δύναμη, νὰ τὸ ἐμποδίσῃς αὐτὸ, καὶ νὰ τὸν κάνῃς νὰ εἰσπράξῃ τις τιμωρίες γιὰ τὴν προηγούμενη κακία του. Καὶ πρέπει νὰ τὸν διασκορπίσῃς σὰν ἄχυρο σ' ἐκείνη τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου ἀπὸ τὴν ὁποία προῆλθε, γιὰ νὰ μάθουν οἱ ὁμοεθνεῖς αὐτοῦ τοῦ δουλοπρεπῆ νὰ χύνουν σ' αὐτοὺς τούς ἴδιους τὴν κακία τους, καὶ ὄχι, ξερνώντας αὐτὴν ἔξω ἀπὸ τὴ χώρα τους, νὰ καταστρέφουν μὲ τὰ θανατηφόρα ἤθη τους τις ὑγιεῖς αἰσθήσεις καὶ χώρες.

485.- ΣΤΟΝ ΙΣΙΔΩΡΟ

Γιὰ τούς ἴδιους.

Ὁ νόμος ἀπαγορεύει νὰ ἀναλαμβάνουν ἐξουσία οἱ Καρχηδόνιοι, πού εἶναι ἐλάχιστα κακοί, τούς Καππαδόκες ὅμως, τούς μεγάλους αὐτοὺς κακοὺς, δὲν τούς ἐμποδίζει ὁ νόμος ἀπὸ τὴν ἐξουσία. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ θέλεις νὰ κάνῃς καλὸ σὲ ὅλους καὶ ἔχεις μαζὶ μὲ τὴ θέληση καὶ τὴ δύναμη νὰ τὸ κάνῃς, ἢ ἄλλαξε τὸν νόμο, ἐμποδίζοντας περισσότερο τούς Καππαδόκες νὰ ἀσκοῦν ἐξουσία παρὰ τούς Καρχηδόνιους, ἢ συμπερίλαβε στὴν ἀπαγόρευση καὶ αὐτοὺς μαζὶ μ' ἐκείνους. Ἄν ὅμως, ὅπως φαίνεται, ἀγοράζουν τις ἐξουσίες μὲ χρήματα, τις ὁποῖες

ἄνούμενος, οὐ κωλύεται μόνον, εἰ τὰ χρήματα διδῶ, ἀλλὰ καὶ οὕτως, ἀρχέτωσαν μόνων τῶν Καππαδοκῶν, ἀξίων ὄντων ταῖς οἰκείαις δεδέσθαι κατήναις.

ΥΠΣ'.- ΦΛΩΡΕΝΤΙΩ

5

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Ἔχεις αὐτόθι Γιγάντιον, δέσποτα, οἰόμενον λεληθέναι τὰ πρότερα, καὶ αὐθις περιθήσειν ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν βουλευόμενον. Ἐπειδὴ τοίνυν πολλῶν τὰ ἐνταῦθα δεινῶν ἐν πείρα κατέστησεν, ἐφ' οἷς τῆς ὑμετέρας δεῖται εἰς διόρθωσιν
10 καθαρότητος, μακρῶν δὲ λόγων εἰς γνῶσιν τῶν κατ' αὐτὸν οὐ χρήζετε, ὡς πολλαῖς φροντίσι κυκλούμενοι. Καππαδόκης ἐστίν, ἥρξεν ὡς Καππαδόκης. Καππαδόκου παρ' ὑμῖν μηδὲν πλέον ἐχέτω.

ΥΠΖ'.- ΑΡΧΟΝΤΙΩ

15

Περὶ τοῦ αὐτοῦ.

Ὁ δυσσεβῆς Γιγάντιος, ὁ εὐπρόσωπον συκοφαντίαν ἐνθεῖς κατὰ τῶν ἀθλίων γεωργῶν, τελῶν καὶ φόρων τινῶν κλοπὴν, καὶ τὴν Αὐγούστου βαρύναν ἀπογραφὴν, καίτοι βαρυτάτην αὐτοῖς ὑπάρχουσαν. Πάλαι πείσας προσχεῖν
20 αὐτῷ ὡς ἀληθεύοντι τὸν κρατοῦντα, καὶ συμφορῶν αἴτιος γεγονῶς τοῖς κωμήταις, εἰς Θράκην ἤκει αὐθις, τὴν ἀρχὴν περιθέσθαι ζητῶν. Οἶσθα δὲ ὅσους εἰς φυγὴν ἐσκέδασεν ἀπογράφων, ὅσοι τῆς πατρώας ἐλευθερίας, τὸ σκαπάνην κρατεῖν καὶ σμινύην, ἠλλάξαντο. Καὶ φρόντισον, μὴ λάβηται
25 πάλιν ἡγεμονίας, καὶ πάντα ἐργάσεται Καππαδόκας, οἷς ὁ θῖος οὐκ ἄλλοθεν, ἢ ἐκ δουλείας καὶ γεηπονίας συνίσταται.

ἀκόμα καὶ κάποιος βάρβαρος ἂν ἀγοράσει δὲν ἐμποδίζεται νὰ τὶς ἀσκήσει, ἐφόσον πληρώσει χρήματα, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἔτσι ἂν γίνεται, ἃς ἐξουσιάζουν τότε μόνον τοὺς Καππαδόκες, οἱ ὅποιοι εἶναι ἄξιοι νὰ δένονται μὲ τὶς δικές τους ἀλυσίδες.

486.— ΣΤΟΝ ΦΛΩΡΕΝΤΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ἔχεις ἐκεῖ τὸν Γιγάντιο, δέσποτα, πὺν νομίζει ὅτι ξεχάστηκαν τὰ προηγούμενα, καὶ θέλει νὰ ἀναλάβει πάλι τὴν ἐξουσία. Ἐπειδὴ λοιπὸν πολλὰ ἀπὸ τὰ ἐδῶ δεινὰ τὰ ἔβαλε τὰ προξένησε ὁ ἴδιος, γιὰ τὰ ὅποια χρειάζεται τὴ δική σου καθαρότητα γιὰ νὰ διορθωθεῖ, δὲν χρειάζεστε πολλὰ λόγια γιὰ νὰ μάθετε τὰ σχετικὰ μ' αὐτόν, γιὰτὶ εἶστε περικυκλωμένοι ἀπὸ πολλὰς φροντίδες. Εἶναι Καππαδόκης καὶ ἄσκησε τὴν ἐξουσία σὰν Καππαδόκης. Εἶναι ἀρκετὸ καὶ μόνο ὅτι εἶναι Καππαδόκης, καὶ δὲν χρειάζεται νὰ γνωρίζετε τίποτε περισσότερο.

487.— ΣΤΟΝ ΑΡΧΟΝΤΙΟ

Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

Ὁ ἀσεβέστατος Γιγάντιος ἀπέδωσε στοὺς ἐξαθλιωμένους ἀγρότες εὐσχημη συκοφαντία, πὺν ἀφορᾷ τάχα κλοπὴ κάποιων φόρων καὶ εἰσφορῶν, ἐπιβαρύνοντας ἔτσι τὴν καταγγελία τοῦ Αὐγούστου, ἂν καὶ ἦταν ἤδη γι' αὐτοὺς πολὺ βαριά. Πείθοντας παλαιότερα τὸν ἄρχοντα, ὅτι ἦταν ἀληθινὰ τὰ λεγόμενά του, καὶ ἀφοῦ ἔγινε αἰτία πολλῶν συμφορῶν γιὰ τοὺς ἀγρότες, ἔφθασε καὶ πάλι στὴ Θράκη, ζητώντας νὰ ἀναλάβει τὴν ἐξουσία. Καὶ γνωρίζεις βέβαια πόσους ἔτρεψε σὲ φυγὴ ἕξαιτίας τῆς καταγγελίας καὶ πόσοι ἀντάλλαξαν τὴν πατρογονική τους ἐλευθερία μὲ τὸ νὰ κρατοῦν τὴν τσάπα καὶ τὸ σκαλιστήρι. Φρόντισε λοιπὸν νὰ μὴν ἀναλάβει καὶ πάλι τὴν ἐξουσία καὶ τοὺς κάνει ὅλους Καππαδόκες, ἢ ζωὴ τῶν ὁποίων δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ τίποτε ἄλλο, παρὰ ἀπὸ τὴ δουλεία καὶ τὴ γεωργία.

ΥΠΗ'.- ΘΕΟΔΩΡΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ

Πρὸς μαθητευομένους.

Ἄπας καὶ φυτουργὸς καὶ γηπόνος ἐλπίδι κρείττονι ἀνέχεται τῶν πόνων, ὑφαιρουμένης τοῦς κόπους τῆς τῶν
5 καρπῶν προσδοκίας. Οὕτως ἡμεῖς κατηχοῦντες κεκμήκα-
μεν. Δεῖξον αὐτὸς τὴν γεωργίαν βλαστήσασαν.

ΥΠΘ'.- ΡΟΥΦΙΝΩ ΕΠΑΡΧΩ ΠΡΑΙΤΩΡΙΩΝ

Περὶ Καππαδοκῶν.

Αἰγυπτίους μὲν δι' ἀπήνειαν νόμος εἶργει ἀρχῆς, Καπ-
10 παδόκας δὲ τοῦς χεῖρους ἐκείνων οὐκ ἔτι. Ἐπειδὴ τοίνυν
ἡμεῖς μὲν ἄρχοντι Καππαδόκη χρησάμενοι πολλὴν πείραν
τοῦ διαβόλου ἔθρους ἐσχήκαμεν, ὑμεῖς δὲ τὴν βασιλέως
γνώμην πρὸς ὃ βούλεσθε ἔχετε, ἐνώσατε Αἰγυπτίοις καὶ
15 μόνης τῆς οἰκείας, ὡς πρόπει ὑπ' ἀλλήλων αὐτοὺς τὴν πά-
τριον ποτίζεσθαι πικρίαν.

ΥΨ'.- ΚΑΤΙΛΛΙΑΝΩ

Περὶ τῶν αὐτῶν.

Ἐκοινώνησας μὲν καὶ αὐτὸς, ὧ ἱερὰ κεφαλῇ, τοῦ Καπ-
20 παδόκου λοιμοῦ, ἥνικα ᾤκεις τὴν πόλιν, καὶ οὐκ ἔλαθες
τοῦς ματαίους καὶ φρικτοὺς τοῦ ἀκαθάρτου στόματος ὄρ-
κους μετὰ μελιχροῦ καὶ συχνοῦ, Προσκυνῶ σε, τὰς πρὸς
ἕκαστον ἰδίᾳ κατὰ πάντων καταλαλιάς, τὰς δυστροπούς
καὶ ἱεροσύλους ληστείας, τὴν νέαν ἀπογραφὴν, τὴν κατὰ
25 Θεοῦ καὶ πτωχῶν ἐπικερδῆ σπουδὴν, τὰς τῶν συνοικεσίων
ἐπιβουλάς, τὰς τῶν μνημάτων διορυγὰς, τὰ δεσμὰ οἷς κα-
θείροχθη, τὰς ἀμοιδαίους εἰρκτάς, ἃς ἐπὶ στρατόπεδον ἐλκό-
μενος ᾤκησε, τὴν ἐκεῖσε θάσανόν τε καὶ γύμνωσιν, ἣν παρὰ
Θεοῦ ὑπέμεινε πρὸς διόρθωσιν. Ἄλλ' ἐπειδὴ, πάντων ἐκεί-

488.— ΣΤΟΝ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟ ΘΕΟΔΩΡΟ

Πρὸς μαθητές.

Κάθε καὶ φυτευτῆς καὶ γεωργὸς ὑπομένει τοὺς κόπους μὲ μιὰ μεγαλύτερη ἐλπίδα, ἀφοῦ ἡ προσδοκία τῶν καρπῶν ἐλαφρύνει τοὺς κόπους. Ἔτσι καὶ ἔμεῖς ἔχουμε ἀποκάμει κατηχώντας. Δεῖξε ἐσὺ ὅτι ἡ καλλιέργειά μας βλάστησε.

489.— ΣΤΟΝ ΕΠΑΡΧΟ ΤΩΝ ΠΡΑΙΤΩΡΙΩΝ ΡΟΥΦΙΝΟ

Γιὰ τοὺς Καππαδόκες.

Ὁ νόμος ἀπαγορεύει τὴν ἐξουσία στοὺς Αἰγυπτίους ἐξαιτίας τῆς σκληρότητάς τους, ὅχι ὅμως ἀκόμη στοὺς Καππαδόκες, πού εἶναι χειρότεροι ἀπὸ ἐκείνους. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔμεῖς εἴχαμε ἄρχοντα Καππαδόκη καὶ ἀποκτήσαμε μεγάλη ἐμπειρία ἀπὸ αὐτὸ τὸ διαβολικὸ γένος, καὶ ἐσεῖς ἔχετε τὴν ἐξουσία ἀπὸ τὸν βασιλιὰ νὰ κάνετε αὐτὸ πού θέλετε, συμπεριλάβετε καὶ αὐτοὺς μαζί μὲ τοὺς Αἰγυπτίους, γιὰ νὰ μὴν κυβερνήσει Καππαδόκης ἄλλη χώρα, παρὰ μόνο τὴ δική του, γιατί πρέπει αὐτοὶ νὰ ποτίζονται μεταξύ τους τὴν πατροπαράδοτη κακία τους.

490.— ΣΤΟΝ ΚΑΤΙΛΛΙΑΝΟ

Γιὰ τοὺς ἴδιους.

Δοκίμασες καὶ ἐσύ, ἱερὴ κεφαλή, τὴν ἀρρώστια τοῦ Καππαδόκη, ὅταν κατοικοῦσες στὴν πόλη, καὶ δὲν σοῦ εἶναι ἄγνωστοι οἱ μάταιοι καὶ φρικτοὶ ὄρκοι τοῦ βρώμικου στόματος μὲ τὸ μελιστάλαχτο καὶ συχνὸ, «Σὲ προσκυνῶ», οὔτε οἱ κατηγορίες ἐναντίον ὄλων, πού ἐκτόξευε ξεχωριστὰ γιὰ τὸν καθένα, οὔτε οἱ δύστροπες καὶ ἱερόσυλες ληστεῖες, ἢ καινούργια καταγελλία, ἢ φροντίδα του πρὸς κέρδη ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν φτωχῶν, οἱ ἐπιβουλές ἐναντίον γάμων, τὰ ἀνοίγματα τάφων, οἱ ἀλυσίδες πού τὸν ἔδεσαν καὶ οἱ φυλακίσεις πού ἀκολούθησαν, στίς ὁποῖες κατοίκησε συρόμενος στὸ στρατόπεδο, καὶ οἱ βασανισμοὶ καὶ ἡ γύμνωση πού τοῦ ἔγινε ἐκεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τὴ διόρθωσή του. Ἀλλὰ ἐπειδὴ, ἔχοντας ξεχάσει ὅλα ἐκεῖνα, ἐπι-

νων ἐπιλαθόμενος, πάλιν ἄρξαι ἰμείρεται, ὡς μανθάνομεν, μὴ ἐνδώσεις, καλύων ὄση σοι δύναμις ἐστι. Σαυ-τῶ τε γὰρ καὶ πόλει καὶ αὐτῶ ἐκείνῳ χαριῆ· σαυτῶ τὴν δόξαν, τῆ πόλει τὴν ἡσυχίαν, ἐκείνῳ τὸ μὴ πολλὰ ἁμαρτεῖν, καὶ πλεί-
5 ονα πάλιν παθεῖν.

ΥΨΑ΄.- ΕΥΤΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ

Περὶ τοῦ ἐπιτεθέντος τῶ σταυρῶ τοῦ Δεσπότης τίτλου.

Ἡ τῆς σανίδος γραφή, ἣν Πιλᾶτος πρὸ τῆς Κυριακῆς ἔπηξε κεφαλῆς, τὴν τοῦ Κυρίου ἐπλήρου φωνήν, «ἐπειδὴν
10 ὑψωθῶ», λέγοντος, «πάντας ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτόν». Ἐδή-
λου τοίνυν ἡ ἐκεῖθεν ἀνάγνωσις, οὐχ ὑπὲρ Ἰουδαίας μό-
νης, ἀλλὰ καὶ πάσης Ἑλληνομαινας καὶ βαρβάρου γεγενῆσθαι
τὸ σωτήριον πάθος.

ΥΨΒ΄.- ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ

15 Περὶ τοῦ μὴ μόνον ἐξ ἀλλοτριῶν δωρεῶν ἐλεεῖν,
ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν οἰκείων.

Ἴσθι, θαυμάσιε, ὡς ἡ κρίσις ἀνέλεος τῶ μὴ ποιήσαντι
ἔλεος. Οὐκ ἐκ τῶν ἀλλοτριῶν μόνον δωρεῶν, ὧν αὐτὸς
τοὺς πτωχοὺς ἀποστερεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν οἰκείων, ὧν
20 ἐκουσίως τὴν μετάδοσιν ποιεῖσθαι χρεωστεῖς

ΥΨΓ΄.- ΚΥΡΗΝΙΩ

Περὶ οἰήσεως καὶ ἀλαζονείας λόγῳ ἀξιώματος.

«Τί ὑπερηφανεύεται γῆ καὶ σποδός;». Τί νεανιεύεται
φθορά; Τί μέγα φρονεῖ καὶ ὑπεραίρεται σκιά; Τί σε φυσᾶ
25 ὄνειρος ἀρχῆς; Πῶς οὐχ ὄρας τοὺς καταλύοντας αἰσχροῦς;
Πῶς οὐ ζηλοῖς τοὺς διαπρέψαντας χρηστῶς, ἀλλὰ βρα-

32. Ἰω. 19, 19.

33. Ἰω. 12, 32.

34. Ἰακ. 2, 13.

θυμῆ διακαῶς νὰ κυβερνήσει καὶ πάλι, ὅπως μαθαίνουμε, μὴν ὑποχωρήσεις, ἐμποδίζοντάς τον μὲ ὄση δύναμη ἔχεις. Γιατὶ θὰ προσφέρεις δῶρο καὶ στὸν ἑαυτὸ σου καὶ στὴν πόλη, ἀλλὰ καὶ σ' ἐκεῖνον τὸν ἴδιο. Στὸν ἑαυτὸ σου θὰ χαρίσεις τὴ δόξα, στὴν πόλη τὴν ἡσυχία, καὶ σὲ ἐκεῖνον τὸ νὰ μὴν κάνει πολλές ἁμαρτίες καὶ πάθει πάλι περισσότερα.

491.- ΣΤΟΝ ΔΙΑΚΟΝΟ ΕΥΤΟΝΙΟ

Γιὰ τὸν τίτλο ποὺ τοποθετήθηκε στὸν σταυρὸ τοῦ Κυρίου.

Ἡ ἐπιγραφή ποὺ εἶχε ἀναγραφεῖ πάνω στὴ σανίδα, ποὺ κάρφωσε ὁ Πιλάτος πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Κυρίου³², ἐκπλήρωνε τὸν λόγο τοῦ Κυρίου, ποὺ ἔλεγε· «ὅταν θὰ ὑψωθῶ, θὰ τοὺς ἐλκύσω ὅλους κοντά μου»³³. Δήλωνε λοιπὸν ἡ ἀνάγνωση αὐτῆς, ὅτι τὸ σωτήριο πάθος ἐγίνε ὄχι μόνο γιὰ τὴν Ἰουδαία, ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε ἑλληνικὴ καὶ ἄλλη βαρβαρικὴ χώρα.

492.- ΣΤΟΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟ ΕΥΣΕΒΙΟ

ἽΟτι δὲν πρέπει νὰ ἐλεοῦμε μόνον ἀπὸ ξένες δωρεές, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ δικὰ μας.

Νὰ γνωρίζεις, θαυμαστέ, ὅτι ἡ κρίση δὲν θὰ δείξει ἔλεος σ' ἐκεῖνον ποὺ δὲν ἐλέησε³⁴. Ὅφείλεις ἐπομένως νὰ δίνεις ὄχι μόνον ἀπὸ τὶς ξένες δωρεές, τὶς ὁποῖες στερεῖς ἀπὸ τοὺς φτωχοὺς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴ δική σου περιουσία, ἀπὸ τὴν ὁποία πρέπει νὰ δίνεις μὲ τὴ θέλησή σου.

493.- ΣΤΟΝ ΚΥΡΗΝΙΟ

Γιὰ τὴν προερχόμενη ἀπὸ τὸ ἀξίωμα οἴηση καὶ ἀλαζονεία.

«Γιὰ ποιὸ λόγο ὑπερηφανεύεται τὸ χῶμα καὶ ἡ στάχτη;»³⁵. Γιατὶ μεγαλαυχεῖ ἡ φθορά; Γιατὶ μεγαλοφρονεῖ καὶ φέρεται μὲ ἔπαρση ἡ σκιά; Γιατὶ σὲ φουσκώνει ἀπὸ ἔπαρση τὸ ὄνειρο τῆς ἐξουσίας; Πῶς δὲν βλέπεις ἐκείνους ποὺ πεθαίνουν μὲ ἀτιμωτικὸ τρόπο; Πῶς δὲν ζηλεύεις ἐκείνους ποὺ διέπρεψαν μὲ τὴν

35. Σοφ. Σειρ. 10,9.

χυτελή ἡγεμονίαν ὡς ἀτελεύτητον νομίζεις ἐξουσίαν, ἐφ' ἧ
ὁ τοῦ χρόνου σε κύκλος θεραπεύσει στρεφόμενος, πρὸς
τέλος ὠθῶν τὴν ἀρχὴν σου καὶ τέλος ἐπιτιθεὶς τῷ βρασμῷ
σου;

5

Υ4Δ'.- ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ
Τῶν Πράξεων. Περί πυρίνων γλωσσῶν.

Ὁν τρόπον τὰ τοῦ νόμου προοίμια φόβου ἐδεῖτο πρὸς
φυλακὴν τῶν ἐντολῶν ἐπιστρέφοντος τοὺς ἀκούοντας καὶ
ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς ὁ Θεὸς ἐχρημάτιζεν, οὕτω καὶ μετὰ τὴν
10 τοῦ Δεσπότη καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ἀνάστασιν ἐν πυρὶ τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῖς ἀποστόλοις ἐδίδοτο, διαίαις πνοῆς
προηγουμένης, ἵνα εἰς Θεὸς ἐν ἀμφοτέραις ταῖς Διαθήκαις
γνωσθῇ, εἰ καὶ πολὺ τῆς δευτέρας τὸ πρὸς τὴν προτέραν
διάφορον. Ἡ μὲν γὰρ τυπικοῖς ἐχρῆτο προστάγμασιν, ἡ δὲ
15 τοῖς ἀληθέσιν ἔλαμψε πράγμασί τε καὶ δόγμασιν.

Υ4Ε'.- ΣΥΝΟΔΙΩ
Περί οἴνου καὶ μέθης.

«Οἶνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου», ὁ μετρίως πινό-
μενος πρὸς τὴν χρείαν τοῦ σώματος, ὁ δὲ ταύτης ἐπέκεινα,
20 ἄσωτος καὶ ὑβριστῆς καὶ ἀκόλαστος κέκληται. Ἀκόλα-
στον γὰρ οἶνος καὶ ὑβριστικὸν μέθη. Καὶ «Μὴ μεθύσκεσθε
οἴνω, ἐν ᾧ ἐστὶν ἄσωτία», φησὶν ἡ θεία Γραφή. Καὶ αὐτὴ
δὲ ἡ φύσις ὀχλουμένη τῇ ἀμετρίας, διδάσκαλος γίνεται εὐε-
ξίας.

25

Υ4Ζ'.- ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΩ
Περί ζήλου μὴ κατὰ Θεὸν καὶ κατ' ἐπίγνωσιν.

Οὐκ ἔστιν, ᾧ τᾶν, οὐκ ἔστιν ὁ ζήλός σου κατ' ἐπίγνω-

36. Ἐξ. 24, 17.

38. Ψαλμ. 103, 15.

37. Πράξ. 2, 2-3.

39. Παροιμ. 20, 1.

40. Ἐφ. 5, 18.

ἀγαθότητά τους, ἀλλά θεωρεῖς ὡς αἰώνια ἔξουσία μιὰ τόσο σύντομη ἡγεμονία, ἀπὸ τὴν ὁποία θὰ σὲ θεραπεύσει ὁ κύκλος τοῦ χρόνου περιστρεφόμενος, ὠθώντας πρὸς τὸ τέλος τὴν ἔξουσία σου καὶ θέτοντας τέλος στὸν βρασμό σου;

494.- ΣΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ ΤΙΜΟΘΕΟ

Ἐπὶ τὴν Πράξις. Γιὰ τὴν πύρινες γλῶσσες.

Ὅπως ἡ ἀρχὴ τοῦ νόμου εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ τὸν φόβο, γιὰ νὰ ἐπιστρέφει πρὸς τὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοὺς ἀκροατές του καὶ ὁ Θεὸς μιλοῦσε μέσα ἀπὸ τὴ φωτιά³⁶, ἔτσι καὶ μετὰ τὴν ἀνάσταση τοῦ Κυρίου καὶ Σωτήρα μας τὸ ἅγιο Πνεῦμα δόθηκε στοὺς ἀποστόλους μὲ φωτιά, ἀφοῦ προηγήθηκε ἰσχυρὸς ἄνεμος³⁷, γιὰ νὰ γνωρῖσουν οἱ ἄνθρωποι, ὅτι ἓνας εἶναι ὁ Θεὸς καὶ στίς δύο Διαθήκες, ἂν καὶ εἶναι μεγάλη ἡ διαφορὰ τῆς δευτέρας ἀπὸ τὴν πρώτη. Γιατὶ ἡ μία χρησιμοποιοῦσε ἐντολὲς ὑπὸ μορφὴ τύπων, ἐνῶ ἡ ἄλλη ἔλαμψε μὲ τὴν ἀλήθεια τῶν πραγμάτων καὶ τῆς διδασκαλίας.

495.- ΣΤΟΝ ΣΥΝΟΔΙΟ

Γιὰ τὸ κρασί καὶ τὴ μέθη.

«Τὸ κρασί εὐφραίνει τὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου»³⁸, ὅταν πίνεται μὲ μέτρο καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἀνάγκη τοῦ σώματος, ἐκεῖνος ὅμως ποὺ ξεπερνᾷ τὰ ὅρια ὀνομάζεται ἄσωτος, ὑβριστὴς καὶ ἀκόλαστος. Γιατὶ λέγει ἡ θεία Γραφή· «τὸ κρασί ὀδηγεῖ στὴν ἀκολασία καὶ ἡ μέθη στὴν ἀδιαντροπία»³⁹, καὶ «μὴ μεθᾶτε μὲ κρασί, στὸ ὁποῖο ὑπάρχει ἄσωτία»⁴⁰. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἴδια ἡ φύση, ποὺ ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὴν ὑπερβολή, μᾶς διδάσκει τὸ μέτρο τῆς καλῆς ὑγείας.

496.- ΣΤΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟ

Γιὰ τὸν ζῆλο ποὺ δὲν εἶναι σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὔτε καὶ ἐκδηλώνεται συνειδητά.

Δὲν εἶναι, φίλε μου, δὲν εἶναι ὁ ζῆλος σου συνειδητός, οὔτε

σιν, οὔτε, ὡς φῆς, τῷ Κυρίῳ ἐκ τῶν αὐτοῦ νόμων ἀμύνεις, ὁ
 τῆς Ἐκκλησίας τινὰς ἐξελαύνων. Ὁ μὲν γὰρ τοὺς θεοκα-
 πῆλους ἀπήλαυνε, τοὺς ἐμπόριον τὸ ἀνάκτορον δείξαντας,
 σὺ δὲ τοὺς τὸ Θεῖον εὐσεβῶς πρεσβεύοντας διώκεις ἐμμα-
 5 νῶς, σύγχυσίν τινα καὶ ἀνάκρασιν καὶ τροπὴν τὴν εἰς σάρ-
 κα τοῦ Θεοῦ Λόγου κατηγῶν, ἢ ἀλλοιῶν τὴν θείαν φύσιν
 εἰς σάρκα καὶ ὀστέα, ἢ τὴν ἀλήθειαν τῆς σαρκὸς ἀθετῶν.
 Οὐ τοίνυν τὸν Κύριον μιμῆ, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν τοῦ ἱεροῦ,
 τοὺς ἀποστόλους διώκοντα καὶ κηρύσσειν τὴν εὐσέβειαν
 10 κωλύοντα.

ΥΖΖ'.- ΚΥΡΙΑΛΩ

Εἰς τό, «Λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες».

Ἐν τῷ τρόπῳ δύο σύνδεσμος τοίχων γωνιαῖός τις εὐρί-
 σκεται λίθος πρὸς ἀδιαίρετον ἔνωσιν ἑκατέρους συνδέων,
 15 οὕτω τοὺς δύο τῆς οἰκουμένης λαοὺς ἢ τοῦ Δεσπότη ἡ-
 μῶν ἔνσαρκος οἰκονομία συνάψασα καὶ εἰς ἓν σῶμα καὶ ἓν
 πνεῦμα συναρμολογήσασα, εἰς κεφαλὴν γωνίας ἐγένετο,
 ἀσάλευτον τὴν ἔνωσιν τῇ αὐτῆς μεσιτεία φυλάξασα.

ΥΖΗ'.- ΘΕΩΝΙ

20 Πρὸς μοναχὸν καλλωπιζόμενον.

Τὴν Ἐλισσαίου εὐτέλειαν ζηλοῦ, ὑπερώω καὶ λύχνω
 ἀρκούμενος, ἅπερ τὴν ὑψηλὴν καὶ πεφωτισμένην τοῦ ἀν-
 δρὸς ἠνίσσετο πρᾶξιν. Ἀλλὰ μὴ, μεγάλας οἰκοδομαῖς ὡς
 Φαραῶ προστηκόμενος καὶ προστήκων αὐταῖς τοὺς μονά-
 25 ζοντας, τὴν ἀληθῆ ἐργασίαν κατάλυε.

ΥΖΘ'.- ΑΡΧΙΑ

Κατὰ Μακεδονιανῶν, ἧτοι Πνευματομάχων.

Εἰ τὴν ὑπόσχεσιν ἐπλήρωσε τὴν οἰκείαν ὁ Κύριος, οὐ

41. Ματθ. 21, 12-13. Ἰω. 2, 13-17.

42. Πράξ. 4, 1-3.

ὑπερασπίζεσαι, ὅπως λές, τὸν Κύριο σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους του, ἀπομακρύνοντας κάποιους ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Γιατὶ ἐκεῖνος ἔδιωχνε τοὺς ἐκμεταλλευτὲς τῶν ἱερῶν πραγμάτων, ποὺ εἶχαν κάνει τὸ ναὸ χῶρο ἐμπορίου⁴¹, ἐνῶ ἐσὺ διώχνεις μὲ μανία αὐτοὺς ποὺ πιστεύουν μὲ εὐσέβεια στὸν Θεό, διδάσκοντας κάποια σύγχυση καὶ μίξη καὶ μεταβολὴ σὲ σάρκα τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἢ ἀλλοιώνοντας τὴ θεία φύση σὲ σάρκα καὶ ὄστᾶ, ἢ ἀπορρίπτοντας τὴν πραγματικὴ σάρκα τοῦ Κυρίου. Δὲν μμεῖσαι λοιπὸν τὸν Κύριο, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸ τοῦ ἱεροῦ, ποὺ καταδίωκε τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς ἐμπόδιζε νὰ κηρύττουν τὴν εὐσέβεια⁴².

497.— ΣΤΟΝ ΚΥΡΙΑΛΛΟ

Στὸ χωρίο· «Πέτρα ποὺ ἀπέρριψαν οἱ κτίστες»⁴³.

Ὅπως ἡ μία πέτρα ποὺ τοποθετεῖται στὴ γωνία δύο τοίχων συνδέει αὐτοὺς μὲ ἀδιαίρετη ἔνωση, ἔτσι καὶ ἡ ἀνθρώπινη οἰκονομία τοῦ Κυρίου συνδέοντας τοὺς δύο λαοὺς τῆς οἰκουμένης σὲ ἓνα σῶμα καὶ συνενώνοντας αὐτοὺς σὲ ἓνα πνεῦμα⁴⁴, κατέστη τὸ κεφάλαιον τῆς γωνίας, φυλάσσοντας μὲ τὴ μεσολάβησή του ἀκλόνητη τὴν ἔνωσή τους.

498.— ΣΤΟΝ ΘΕΩΝΑ

Πρὸς μοναχὸ ποὺ καλλώπιζε τὸν ἑαυτό του.

Νὰ ἐπιθυμεῖς τὴν ἀπλότητα τοῦ Ἑλισσαίου, ποὺ ἀρκοῦνταν στὸ πατᾶρι τοῦ σπιτιοῦ καὶ τὸ λυχνάρι⁴⁵, πράγματα ποὺ ὑποδήλωναν τὴν ἀνώτερη καὶ φωτισμένη ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὄχι νὰ καταργεῖς τὴν ἀληθινὴ ἐργασία, ἐξουθενώνοντας τὸν ἑαυτό σου μὲ τὴν κατασκευὴ σὰν τὸν Φαραὼ μεγάλων οἰκοδομημάτων καὶ καταλειώνοντας μὲ αὐτὰ τοὺς μοναχοὺς.

499.— — ΣΤΟΝ ΑΡΧΙΑ

Ἐναντίον τῶν Μακεδονιανῶν, δηλαδὴ Πνευματομάχων.

Ἄν ὁ Κύριος ἐκπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσή του λίγες μέρες με-

43. Ματθ. 21, 42.

44. Ἐφ. 2, 21. 4, 16.

45. Δ' Βασ. 4, 11.

μετὰ πολλὰς ἡμέρας τῆς αὐτοῦ ἀναλήψεως, τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν περιζώσας τοὺς θιασώτας, καὶ ὁ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἐκ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου, ματαία ἢ τοῦ
 5 σατανᾶ Μοντανοῦ κακόνοια, πρὸς τοσαύτην ἀλήθειαν ἀ-
 βλεπτήσαντος, καὶ μεῖζόν τι τῆς τελειώσεως ταύτης τοῖς
 πεισθεῖσιν αὐτῷ προσγενήσεσθαι μυθοποιήσαντος

Φ'.— ΤΩ ΑΥΤΩ

Κατὰ Μακεδονιανῶν, ἧτοι Πνευματομάχων.

10 Τὸ θεῖον καὶ προσκυνούμενον Πνεῦμα δέκατη τῆς ἀνα-
 λήψεως, πεντηκοστῇ δὲ τῆς ἀναστάσεως ἡμέρα ἐπὶ τοὺς
 ἱεροὺς μαθητὰς κατεφοίτησεν, ὡς ὁ Κύριος ἐπηγγείλατο
 οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας τοῦτο ποιήσειν, τῷ καιρῷ τῆς εἰς
 οὐρανοὺς ἀνόδου ὑποσχόμενος. Καὶ Λουκᾶς ἔγραψεν
 15 πληρωθὲν ὁ θεσπέσιος, ὅπερ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ὁ
 δυσσεβῆς μὴ γεγενῆσθαι Μοντανὸς διεψεύσατο, καὶ τὸν
 Κύριον διαβάλλων οὐκ ἀληθεύοντα καὶ τοὺς μαθητὰς ψευ-
 σθέντας τῆς ὑποσχέσεως, ἄλλους δὲ τινὰς ἀντ' ἐκείνων τὴν
 ἐπαγγελίαν κομισάμενος, ἀδίκως εἶπερ ἄλλων ἐν τοῖς κιν-
 20 δύνοις ἀθλησάντων, ἕτεροι τῶν ἐπάθλων ἀπέλαυσαν. Ποίῳ
 δὲ πνεύματι ἐνήργουν τὰ θαύματα, ἢ τὰ ἔθνη ἐπαίδευον
 τὴν εὐσέβειαν;

τὰ τὴν ἀνάληψή του, ἐξοπλίζοντας τοὺς μαθητὲς μὲ τὴν οὐράνια δύναμη⁴⁶, καὶ ὁ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς μέσω τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὸ νόμο τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου⁴⁷, τότε εἶναι μάταια ἡ αἴρεση τοῦ σατανᾶ Μοντανουῦ, ποὺ περιφρόνησε μία τόσο μεγάλη ἀλήθεια, καὶ ἔπλασε τὸν μύθο, ὅτι ὅσοι πιστεύουν σ' αὐτόν, θ' ἀποκτήσουν κάποια μεγαλύτερη τελειότητα ἀπ' αὐτήν.

500.- ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Ἐναντίον τῶν Μακεδονιανῶν, δηλαδή Πνευματομάχων.

Τὸ θεῖο καὶ προσκυνούμενο Πνεῦμα τὴ δέκατη ἡμέρα ἀπὸ τὴν ἀνάληψη καὶ τὴν πεντηκοστή ἀπὸ τὴν ἀνάσταση κατέβηκε στοὺς ἱεροὺς μαθητὲς, ὅπως ὁ Κύριος ὑποσχέθηκε, ὅτι θὰ τὸ κάνει αὐτὸ μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες ἀπὸ τὴν ἀνοδὸ του στὸν οὐρανό. Καὶ ὁ θεῖος Λουκᾶς ἔγραψε ὅτι ἐκπληρώθηκε, ἐνῶ ὁ ἀσεβὴς Μοντανὸς μετὰ ἀπὸ πολλὰ χρόνια τὸ διέψευσε αὐτό, λέγοντας ὅτι δὲν ἔγινε, καὶ ἔτσι κατηγοροῦσε τὸν Κύριο, ὅτι δὲν εἶπε τὴν ἀλήθεια καὶ ὅτι οἱ μαθητὲς διαψεύσθηκαν ὡς πρὸς τὴν ὑπόσχεση, καὶ παρουσίασε κάποιους ἄλλους στοὺς ὁποίους ἐκπληρώθηκε ἡ ὑπόσχεση ἀντὶ ἐκείνων, ἄδικα ὅμως, ἀφοῦ ἄλλοι ἀγωνίστηκαν στοὺς κινδύνους καὶ ἄλλοι ἀπόλαυσαν τὰ βραβεῖα. Καὶ μὲ ποιὸ Πνεῦμα ἐκεῖνοι ἔκαναν θαύματα ἢ δίδαξαν στὰ ἔθνη τὴν εὐσέβεια;

46. Πράξ. 1, 4-8.

47. Ρωμ. 8, 22.

ΠΑΡΑΛΕΙΠΟΜΕΝΩΝ Β'		118, 25	290
26, 16-23	50	120, 3-4	412
ΕΣΔΡΑΣ Α'		127, 2	60.374
5, 40	98	138, 15	310
ΙΟΥΔΙΘ		138, 16	310
13, 8	112	138, 17	280
ΨΑΛΜΟΙ		140, 4	310
1, 4	190	148, 4	320
5, 7	52.238	150, 3-5	406
7, 8	354	150, 4	336
13, 3	282	ΙΩΒ	
17, 9	26	15, 6	150
18, 5	386	38, 9	320
22, 4	288	42, 17	208
24, 3	226.382	ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ	
32, 15	42	4, 23	124
32, 16	56	9, 5	186
36, 6	354	11, 26	148
36, 36	260	20, 1	434
44, 14	276	24, 54 (Μασ. 30, 19)	376
49, 18	322	24, 58 (Μασ. 30, 20)	376
50, 7	124	30, 18	374
57, 5	52	30, 19	374
67, 5	248	ΣΟΦΙΑ ΣΟΛΟΜΩΝΤΟΣ	
67, 7	140	10, 17	158
67, 19	364	ΣΟΦΙΑ ΣΕΙΡΑΧ	
68, 31-32	266	10, 9	432
72, 1	418	14, 1	408
74, 9	32	19, 1-2	216
76, 20	374	20, 18	408
88, 36-37	422	22, 11	314
93, 20	106	31, 25-31	216
100, 8	304	34, 18-19	236
102, 21	368	ΩΣΗΕ	
103, 15	434	3, 14	320
106, 23	198	7, 9	298
109, 1	40	ΑΜΩΣ	
113, 2	220	2, 8	212
115, 11	124		

2, 16	72	17, 11	284
MIXAΪΑΣ		ΙΕΖΕΚΙΗΛ	
3, 10	58	1, 2	174
ΙΩΗΛ		1, 11	54
4, 11	378	10, 12	54
ΙΩΝΑΣ		18, 24	136
3, 4-10	94	29, 6	378
ZAXAPIΑΣ		33, 3-9	52
3, 8	248	ΔΑΝΙΗΛ (ΒΗΛ-ΔΡΑΚΩΝ)	
6, 12	248	1, 1-32	92
11, 2	98	ΔΑΝΙΗΛ	
ΜΑΛΑΧΙΑΣ		1, 8	60
2, 7	302. 324	3, 19	106
2, 10	94	3, 20	42
2, 13	212	3, 24-33	94
ΗΣΑΪΑΣ		7, 1-7ξ.	228
1, 19	416	ΣΩΣΑΝΝΑ	
1, 22	186	8, 27	51
3, 8	220	ΜΑΤΘΑΙΟΣ	
5, 20	272	1, 1	422
6, 5	124	1, 1-16	32
6, 6	66	1, 19	42
14, 12	40	1, 20	44
40, 6-8	266	1, 21	404
40, 27	338	1, 25	42
46, 9	40	2, 1-2	348
51, 17	248	2, 1-19	44
51, 22	248	2, 9	348
53, 9	376	3, 1-17	94
66, 3	58	3, 4	28. 98.152
66, 15	348	3, 4	182. 346
ΙΕΡΕΜΙΑΣ		3, 7	126. 268
1, 11	68	3, 8-10	208
2, 18	136	3, 10	86
3, 9	378	3, 12	86
9, 20	114	3, 15	88
		3, 17	88
		4, 1-11	196

4, 3-4	100	10, 16	148
4, 10	388	10, 29-30	222
4, 18	34	11, 3	58
4, 19	216	11, 6	194
5, 3	346	11, 11	90
5, 8	102	11, 15	128
5, 13	38	11, 25	394
5, 14	302	11, 29	178
5, 14-16	56	12, 5	96
5, 17	342	12, 21	80
5, 17-47	104	12, 24	78
5, 20	104	12, 27-28	82
5, 21-30	408	12, 32	82
5, 25	104	12, 34	268
5, 28	240	12, 39	378
5, 29	108	12, 40	134
5, 34	176	12, 41	176
5, 39	122	12, 42	184
5, 45	244. 320	12, 46	180
5, 48	394	13, 5-6	344
6, 1-3	202	13, 7	366
6, 2	276	13, 9	128
6, 3	108	13, 25	206
6, 5	276	13, 28	208
6, 10	110	13, 31	212
6, 12	286	13, 33	214
6, 15	164	13, 43	128
6, 16	276	13, 45	168
6, 34	312	13, 45-46	198
7, 5	108	13, 47-50	216
7, 6	164	13, 48	216
7, 13	166	14, 6-11	216
7, 22	168	14, 13	238
8, 4	168	15, 11	206
8, 11	170	15, 18	172
8, 20	38	15, 24	142
8, 29	186	16, 4	378
9, 2	164	16, 13	240. 400
9, 9	208	16, 16	76. 240
9, 9-13	164	16, 18	242. 296
9, 17	78	16, 24	262
10, 5	174	17, 1-8	242
10, 10	210	17, 27	218

18, 3	218	27, 34	282
18, 6-9	104	27, 45	134
19, 21	380	27, 48	282
20, 1-16	70. 120	27, 51-53	252
20, 21	156	27, 57-60	144
21, 12-13	436	28, 1	134
21, 31	208	28, 2	368
21, 42	436	28, 19	142
22, 17	70		
22, 21	220		
23, 12	276	1, 4	50
23, 13	104	1, 8	360
23, 33	268	1, 19	34
23, 38	350	4, 9	128
24, 4	380	4, 23	128
24, 16	220	8, 15	104
24, 17	220	8, 27	400
24, 18	222	8, 34	262
24, 19	222	9, 1-8	242
24, 28	272	9, 35	40
24, 31	408	11, 13-14	70
24, 36	138	12, 14	70
24, 41	274	13, 5	380
24, 42	162	13, 32	138
24, 42-44	138	14, 51-52	72
25, 1-13	112. 276	15, 17	118. 260
25, 14-24	278	15, 38	252
25, 18	148		
25, 24-26	148		
25, 25	232	1, 12-20	254
25, 32-33	206. 278	1, 13	58
25, 32-33	392	1, 20	152
25, 41	186	1, 26-27	346
25, 46	262. 376	1, 35	348
26, 39	278	1, 41	348
26, 51	280. 378	1, 43	336
26, 64-65	76	2, 5	66
26, 69-75	330	2, 8-19	44
26, 75	332	2, 21-35	42
27, 21	280	2, 23	46
27, 25	254	3, 11	50. 226. 420
27, 28	250	4, 3-4	100
27, 29	118	5, 10	198

ΜΑΡΚΟΣ

ΛΟΥΚΑΣ

7, 19	58	2, 14-15	54
7, 25	100	2, 16	128
7, 28	54. 90	3, 3	214
7, 37	208	3, 4	218
7, 47-48	164	4, 5-30	164
8, 24	136	4, 14	310
9, 23	262	4, 35	160
9, 28-36	242	5, 19	328
9, 62	38	5, 39	88
10, 7	210	5, 41	346
10, 18	40	6, 35	334
10, 25	262	10, 7	150
11, 20	82	10, 30	158
11, 24-26	82	12, 32	432
12, 33	318	13, 15	156
12, 35	34. 318	13, 27	188
13, 6	296	14, 2	218
13, 7	332	14, 27	144
13, 8-9	296	14, 28	382
13, 27	168	15, 1	186
14, 11	40. 290. 334	15, 5	282
15, 7	370	16, 33	118
15, 14	356	18, 10	378
16, 19-28	346	19, 2	118
16, 20	226. 346	19, 5	118
16, 23	166. 380	19, 14	134
16, 26	188	19, 15	334
18, 11-12	112	19, 19	432
18, 14	290. 334	19, 23	98
18, 22	380	19, 27	42
22, 54-62	208	19, 34	360
23, 39-43	254	20, 22-23	316
23, 45	252	20, 22	402
24, 25-27	128	21, 15 ξ.	126
24, 39	420	21, 15-19	164
24, 51	144	21, 25	256

ΙΩΑΝΝΗΣ

1, 6-8	58
1, 14	418
1, 29	58
2, 1-10	360
2, 13-17	432. 436

ΠΡΑΞΕΙΣ

1, 4-8	438
1, 18	188
2, 2-3	434
2, 13	186
4, 1-3	436

4, 28	50		
4, 31	308		
5, 5	56		
5, 18	434		
6, 11-17	260		
6, 12	344		
6, 14	238		
6, 16	292		
ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ			
2, 5-7	160		
2, 6	158		
2, 8	32		
2, 15	30. 302		
3, 6	396		
3, 14	106		
3, 19	316		
ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ			
2, 3	138		
2, 14	120		
3, 1-2	234		
3, 5	28. 206. 306		
3, 5	336. 384		
3, 9-10	222		
3, 10	148		
3, 11	290		
4, 6	150		
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α'			
4, 11	70		
ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α'			
2, 4	370		
2, 15	300		
3, 1	126		
4, 3-4	352		
4, 14	370		
5, 18	210		
5, 23	296		
6, 10	260		
6, 10	388		
6, 16	248		
			ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β'
		2, 4	48
		2, 5	158
		2, 5	230
		2, 8	288
		2, 15	394
		2, 19	380
		4, 1	232
		4, 5	288
		4, 7	230
		4, 8	224
		ΤΙΤΟΝ	
		1, 7	126
		ΕΒΡΑΙΟΥΣ	
		1, 2	138
		2, 16	64
		2, 16	142
		3, 1	106
		4, 13	202
		4, 15	142
		6, 4-6	150
		7, 14	30
		7, 14	422
		7, 19	90
		9, 27	348
		10, 1	396
		10, 20	252
		10, 31	240
		12, 1	96
		12, 16	302
		12, 29	30
		13, 4	240
		13, 5	172
		13, 20	292
		ΙΑΚΩΒΟΥ	
		1, 6	182
		1, 10-11	266
		2, 13	318
		2, 13	432
		3, 1	116
		4, 6	184

2. Εὐρετήριο ὀνομάτων καὶ πραγμάτων

Α

ἸΑαρών 68.
 ἸΑθησσαλών 102.
 ἸΑβιμέλεχ 102.
 ἸΑβραάμ 66. 142. 168. 170. 188. 190. 342.
 ἸΑβραάμιος 292.
 ἸΑβράμιος 362.
 ἸΑγαθοδαίμων 264. 388.
 ἰγαθότης 320. 359. 418.
 ἰγανᾶκτησις 146. 320.
 ἰγάπη 34. 36. 62. 76. 126. 144. 204. 284. 324. 362.
 ἸΑγελίδης, Ναυατιανός, 316.
 ἰγιασμὸς 252. 366.
 ἸΑγιον τῶν ἁγίων 214.
 ἰγγελος 302. 344. 368. 370. 404.
 ἰγνεία 94. 96. 112. 306. 330. 368. 384. 394.
 ἰγνοια 84. 126. 160. 164. 300. 312. 326. 392.
 ἰγρουπνία 150. 274.
 ἸΑδὰμ 54. 162. 310.
 ἸΑδαμάντιος 162.
 ἰδης 344.
 ἰδηφαγία 382.
 ἰδικία 60. 140. 192. 194. 204. 236. 282.
 ἰδυναμία 122.
 ἸΑζωτος 400.
 ἸΑθανάσιος 370.
 ἸΑθανάσιος, ἀρχιμανδρίτης 138. 166.
 ἸΑθανάσιος, ὁ Μέγας, 306.
 ἸΑθανάσιος, πρεσβύτερος, 420.
 ἰθέτησις 332.
 ἸΑθηναί 234.
 ἰθυμία 62. 286.
 Αἴας 102.
 Αἰγύπτιοι 210. 430.
 Αἴγυπτος 44. 136. 146. 174. 378. 420.
 αἴρεσις 124. 166. 242. 340. 378.

αἰσχύνη 84. 92. 412.
 αἰχμαλωσία 154.
 ἰκακία 354.
 ἰκολασία 74. 112.
 ἰκρασία 310. 352.
 ἰκτημοσύνη 384. 406.
 ἸΚύλας 318.
 ἰλαζονεία 36. 40. 234. 238. 432.
 ἰλήθεια 32. 58. 78. 90. 96. 138. 282. 284. 330. 340. 366. 396. 436. 438.
 ἸΑλιάνδρος 288.
 ἰλλοίωσις 36. 260. 384.
 ἰλογία 304.
 ἸΑλφειός, πρεσβύτερος, 252. 254.
 ἸΑμαζόνιος 240.
 ἰμάθια 224.
 ἰμάρτημα 32. 96. 132. 164. 194. 196. 232. 320. 350. 376. 382. 390.
 ἰμαρτία 54. 62. 66. 72. 86. 88. 108. 114. 120. 124. 130. 136. 140. 142. 164. 288. 376. 390. 392. 408. 438.
 ἰμαρτωλὸς 32. 92. 208. 304. 376.
 ἰμέλεια 256. 274.
 ἰμετρία 296.
 ἸΑμμων 190. 326.
 ἸΑμμώνιος 36.
 ἸΑμμώνιος, σχολαστικός, 46.
 ἰμνηστία 378.
 ἸΑμπέλιος, πρεσβύτερος, 106.
 ἰμφιβολία 398.
 ἸΑμῶς 74. 212.
 ἰναγέννησις 188.
 ἰναΐδεια 150. 188.
 ἰναισχυντία 314.
 ἰναλγησία 390
 ἰνάληψις 422.
 ἰναμάρτητον 388.
 ἸΑνανίας 44. 196.
 ἸΑναστάσιος 238.
 ἰνάστασις 76. 126. 144. 242. 262. 274. 330. 332. 368. 406. 434. 438.

ἀναταπόδοσις 32. 80. 166. 210. 242.
 Ἐνατόλιος 308.
 ἀνδρεία 84. 110.
 Ἐνδρόγυνος 410.
 ἀνομία 106. 168.
 ἀνοχή 200.
 ἀντιλογία 280.
 Ἐντίοχος 398. 400. 402.
 Ἐντίοχος, εὐνοῦχος παλατίου, 60.
 ἀντιπάθεια 294.
 ἀξιοπιστία 216.
 ἀπάθεια 100. 230.
 ἀπαιδευσία 150.
 ἀπαλότης 392.
 ἀπάτη 364. 406.
 ἀπείθεια 280. 360.
 ἀπέχθεια 174.
 ἀπήνεια 192. 430.
 ἀπιστία 56. 80. 250. 330.
 ἀπλότης 218. 392.
 ἀπόγνωσις 202. 226. 318. 350.
 Ἐπολλώνιος ὁ Τυανεύς 362. 364.
 ἀπόνιοι 68. 196.
 ἀποταγή 28.
 Ἐππιος 316.
 ἀπώλεια 114. 382. 412.
 ἄρα 332.
 Ἐραδιανὸς, ἐπίσκοπος, 106.
 Ἐρειανοὶ 244. 246. 380.
 Ἐρειος 186. 246. 358.
 ἄρετή 38. 40. 42. 50. 54. 62. 102. 136.
 170. 196. 200. 220. 230. 276. 366.
 414.
 ἀριστεία 282.
 ἄρνησις 330.
 ἄρνησις Πέτρου 208.
 ἄρπαγή 200.
 ἀρρενοφονία 210.
 Ἐρσένιος 112.
 Ἐρτεμς 78.
 ἄρτος τῆς ζωῆς 334.
 Ἐρχίας 436. 438.
 Ἐρχόντιος, μοναχός, 64. 188. 428.
 ἀσέβεια 58. 88. 190. 264.

ἀσέλγεια 92.
 Ἐσκληπιὸς 202.
 αἰτία 382.
 Ἐσπιανὸς 266.
 ἄσπορον συλλήψεως 346.
 Ἐσσύριοι 228. 250.
 Ἐσταρῶθ 260.
 ἀσφάλεια 220.
 ἀσωτία 382. 434.
 ἀτιμία 240.
 ἀτονία 382.
 Ἐττική 234.
 αὐθεντία 402.
 Αὐσόνιος 184.
 αὐτάρκεια 300.
 αὐτεξούσιον 264. 288.
 ἀφειδία 268.
 ἀφθαρσία 88. 144. 230. 280. 286. 376.
 Ἐχαὰβ 242.
 ἀχαριστία 128.

B

Βαβυλώνιοι 250. Βαλτάσαρ 44.
 βάπτισμα 88. 130. 146. 376.
 Βαπτιστῆς (Ἰωάννης) 30. 226. 238.
 336. 346. 420.
 Βαραβᾶς 280.
 βασιλεία 92. 156. 158. 276.
 βασιλεία Θεοῦ 82. 150. 170. 420.
 βασιλεία τῶν οὐρανῶν 90. 104. 170.
 198. 212. 214. 346.
 Βασίλειος, ὁ Μέγας, 82.
 Βεελζεβούλ 80. 82.
 Βενιαμὴν 106.
 Βενιαμὴν, Ἐβραῖος, 366.
 Βῆλ 92.
 βλακεία 98. 100.
 βλασφημία 80. 82. 242. 246. 250. 256.
 270. 308.
 βοήθεια Θεοῦ 46.
 βούλησις 328.
 Βυζάντιον 178.
 Βῶνος, ναύκληρος, 286.

Γ

Γαβαὰ 106.
γαλήνη 68. 174.
Γαλιλαῖοι 98.
γαστρομαργία 90. 150. 302. 322. 334.
352. 360. 382. 414.
γένενα 138. 154. 246. 346..
Γελάσιος, δοῦξ, 122.
γέλως 302.
γέννησις Χριστοῦ 346.
Γερόντιος 282.
Γηῶν 136.
Γιγάντιος 256. 272. 428.
γνώσις θεία 186. 196. 308. 374. 396.
418.
Γολιάθ 102. 196. 260.
Γοργόνιος 80.
Γραφή ἀγία-θεία 44. 46. 48. 52. 88. 92.
168. 186. 222. 330. 342. 348. 378.
400. 406. 420. 434.
Γρηγόριος, ἐπίσκοπος, 146.
γυμνότης 346.

Δ

Δαβίδ 32. 62. 124. 174. 266. 292. 310.
320. 322. 342. 354. 378. 418. 420.
422.
δαιμόνιον 80. 82.
δαίμων 154. 168. 186. 188. 232. 244.
344. 390.
Δανιήλ 44. 46. 60. 92-94. 228.
δεισιδαίμων 158.
Δημόκριτος 390.
διάβολος 372. 430.
Διαθήκαι 128. 330. 434.
Δίδυμος 212. 214. 216. 310.
δικαιοσύνη 44. 88. 90. 102. 104. 106.
110. 136. 220. 282. 286. 354.
Διονύσιος, νέος, 412.
Διόσκορος 102.
Διοφάντης, ἄρχων, 56.
διχόνοια 342.
Δομέστιος, ἰατρός, 358.
Δονᾶτος 218.

δόξα 92. 198. 274. 334. 346. 418.
δόξα ἐπίγειος 346.
δόξα κενή 210. 222.
Δοσίθεος 56.
Δοσίθεος, ἀρχιμανδριτής, 360.
δουλεία 428.
δουλοπρέπεια 304.
Δρακόντιος, πρεσβύτερος, 248.
δυσμένεια 174.
δυσσορεξία 314.
δυσπραγία 172. 192. 272.
δυσσέβεια 244. 292. 332.
Δωῆκ 356.
Δωμίτιος 224.
δῶρα θεία 144.
δωρεὰ 250. 432.
Δωρόθεος 28.
Δωρόθεος, κόμης, 142. 144.
Δωρόθεος, πρεσβύτερος, 302.
δωροφορία 44. 202.

Ε

Ἐβραῖος 146. 228. 250. 332. 392.
ἐγκράτεια 46. 96. 114. 230. 272. 276.
ἐγήγοροις 150. 318.
Ἐδέμ 272.
Ἐδῶμ 206.
Ἐζεκίας 354. 402. 404.
εἰδωλολατρία 58. 244. 388.
εἰδωλον 106. 108.
εἰκὼν Θεοῦ 148.
εἰρήνη 64. 110. 142. 142. 144. 378. 402.
404.
Εἰρων, σχολαστικός, 162. 164.
Ἐκδίκιος 360.
Ἐκκλησία 240. 242. 294. 312. 336. 342.
378. 398. 436.
ἐκτομίας 50.
Ἐκτωρ 102.
ἐλεημοσύνη 420.
ἐλευθερία 92. 428.
Ἐλισάβετ 336.
Ἐλισσαῖος 40. 436.
Ἐλλην,- ες 46. 74. 78. 120. 264.
ἐλληνισμὸς 264.

ἔλπις 188. 226. 292. 362. 410. 430.
 ἐνανθρώπησις 66. 72. 374.
 ἐνέργεια θεία 218.
 Ἐνώς 386.
 ἔνωσις 46. 66. 120. 144. 236. 242. 436.
 Ἐνώχ 386.
 ἔξουσία 58. 68.
 Ἐπαγαθός, πρεσβύτερος, 68.
 ἔπαινος 276.
 ἔπαρσις 340. 344.
 ἐπιβουλή 78. 424. 430.
 ἐπίγνωσις 222. 434.
 ἐπιείκεια 260. 284.
 ἐπιθυμία 42. 48. 92. 112. 318. 352. 354.
 Ἐπίκτητος 248.
 ἐπιτίμησις 168.
 ἔρις 170. 272. 342. 372.
 Ἐρμογένης, ἐπίσκοπος, 378.
 Ἐρμῖνος, κόμης, 42. 66. 148. 154. 236.
 244. 246. 276. 278. 300. 314.
 ἔρωσ θεῖος 52. 178. 222.
 Εὐαγγέλιον 180. 196. 212. 254. 370.
 Εὐαγγέλιος 40.
 Εὐάγριος, διάκονος, 250.
 εὐαρχία 220.
 Εὐβουλος 258.
 εὐγνωμοσύνη 310.
 εὐεξία 434.
 εὐεργεσία 128. 252.
 εὐζωία 102. 110. 272.
 εὐθύτης 68.
 εὐλάβεια 354.
 Εὐλάμπιος 284.
 εὐλογία 206. 296. 334.
 Εὐλόγιος 254. 278. 296.
 εὐνομία 68. 220.
 Εὐνομιανοὶ 244. 246. 380.
 Εὐνόμος 246.
 εὐπείθεια 28. 204. 296.
 εὐποιΐα 96. 210. 406. 414.
 εὐπραγία 112. 192. 272.
 Εὐριπος 64.
 εὐσέβεια 40. 44. 70. 202. 220. 224. 246.
 338. 342. 342. 358. 386. 436.
 Εὐσέβιος, ἐπίσκοπος, 50. 52. 54. 60.
 62. 132. 140. 172. 194. 226. 250.

258. 312. 318. 382. 432.
 Εὐσέβιος, πρεσβύτερος, 34.
 εὐσπλαγχνία 88. 244.
 Εὐστάθιος 178. 312. 334.
 εὐταξία 312.
 εὐτέλεια 34. 88. 98. 118. 212. 224.
 Εὐτόνιος, διάκονος, 126. 218. 266.
 276. 290. 314. 420. 432.
 εὐτραπελία 302.
 εὐφροσύνη 186. 250. 282. 300. 312.
 346.
 εὐφυΐα 38.
 εὐχαριστία 366.
 εὐχή 96.
 Ἐφεσος 294.
 Ἐφραΐμ 298.
 ἔχθρα 372. 384.
 Ἐωσφόρος 40.

Z

Ζακχαῖος 362. Ζαχαρίας 152. 254.
 Ζεβεδαιὸς 156.
 Ζηθεὲ 102. ζωὴ 92.
 ζῆλος 434.
 Ζηνόδοτος 216.
 Ζήνων, πρεσβύτερος, 222. 226.
 ζωὴ 334. 438.
 ζωὴ αἰώνιος 262. 376. 388.
 ζωὴ ἀκήρατος 362.
 ζωὴ ἄφθαρτος 74. 186.
 Ζωίλος, πρεσβύτερος, 186.
 Ζώσιμος, πρεσβύτερος, 48. 52. 82.
 132. 140. 150. 154. 160. 200. 232.
 296. 312. 324. 350. 390. 414.

H

ἡδονὴ 260. 322.
 ἡδυπάθεια 112. 224. 372. 406.
 Ἡλεὶ 342.
 Ἡλίας 242. 284.
 Ἡλίας, μοναχός, 114. 136. 386.
 ἡλιθιότης 252.
 Ἡλιόνιος 268.
 Ἡλίων, μοναχός, 94. 96.

ἡμερότης 68.
 Ἡρακλείδης, ἐπίσκοπος, 44. 198.
 Ἡρακλείδης, πρεσβύτερος 174.
 Ἡράκλειος, διάκονος, 260.
 Ἡρώδης 98. 216. 238.
 Ἡρων, διάκονος, 212.
 Ἡρων, σχολαστικός, 380.
 Ἡσαΐας 64. 124. 338. 348.
 Ἡσαΐας, ἀποδέκτης ἐπιστολῆς, 424.
 Ἡσαΐας, στρατιώτης, 102. 186.
 Ἡσαῦ 92. 204. 208. 302.
 Ἡσίοδος 46.
 ἦσυχία 96. 230.

Θ

Θαλάσσιος, μοναχός, 302.
 Θαλέλαιος, μοναχός, 84. 164.
 θάνατος Χριστοῦ 90. 344.
 Θαυμασίος 366.
 θαυματουργία 58. 76. 166.
 Θεανὼ 410.
 Θέκλα 112. 182.
 θέλημα 110. 184. 208.
 θέλησις 328.
 Θεόγνωστος, μοναχός, 124. 220. 286.
 θεογονία 46.
 Θεοδόσιος, βασιλεύς, 58. 294.
 Θεοδόσιος, διάκονος, 368.
 Θεοδόσιος, μοναχός, 62. 404.
 Θεοδόσιος, σχολαστικός, 290.
 Θεόδουλος 74.
 Θεόδωρος, σχολαστικός, 362. 416.
 430.
 θεολογία 142.
 Θεολόγιος, σχολαστικός, 74.
 θεοσέβεια 234.
 Θεοφρόνιος 196.
 Θέων 158. 334. 392.
 Θεοπασχίται 48. 124. 144.
 θεοποιΐα 46.
 Θεόπομπος, μοναχός, 84.
 Θεός 44. 46. 52. 54. 68. 70. 72. 76. 88.
 94. 96. 98. 100. 102. 104. 106. 110.
 112. 114. 124. 126. 128. 130. 144.
 146. 150. 154. 156. 158. 172. 176.

178. 184. 198. 200. 202. 220. 222.
 232. 234. 236. 238. 248. 252. 276.
 278. 280. 282. 284. 286. 288. 290.
 294. 296. 298. 300. 304. 306. 308.
 310. 320. 322. 324. 338. 340. 342.
 352. 354. 356. 358. 380. 382. 384.
 386. 388. 390. 404. 408. 410. 414.
 416. 418. 420. 424. 426. 434.
 θεοσημεία 76. 80. 168. 256.
 θεοφάνεια 152. 246.
 Θεόφιλος 48. 408.
 Θεόφιλος, ναύκληρος, 176.
 Θεόφιλος, ὁ Ἀλεξανδρείας, 174. 294.
 Θέων 266. 436.
 θηλυδρίας 250.
 Θηράσιος 356. 408.
 Θράκη 410. 428.
 θράσος 50.
 θρησκεία 46. 62. 74. 120. 224. 234. 286.
 348-350.
 θυμὸς 248. 270. 304. 308. 348. 414. 422.
 θυσία 60. 96. 118. 236. 266. 324. 366.
 θυσιαστήριον 54. 62. 104. 140. 142.
 178. 212. 214. 250.
 Θωμᾶς, κόμης, 182.
 Θωμᾶς, μοναχός, 116.

I

Ἰακώβ 168. 170. 204. 206. 332. 336.
 338. 378. 404.
 Ἰάκωβος, ἀπόστολος, 116. 118.
 Ἰάφεθ 406.
 Ἰεζάβελ 242.
 Ἰέραξ, 46. 76. 182. 416.
 ἰερατεία 216.
 Ἰερεμίας 70. 284.
 ἰεροσυλία 66.
 Ἰεροσόλυμα - Ἰερουσαλήμ 60. 400.
 402.
 ἰερωσύνη 48. 50. 52. 54. 66. 70. 72. 92.
 132. 138. 140. 166. 172. 174. 178.
 180. 250. 298.
 Ἰέρων 40. 424.
 Ἰεφθέ 112.
 Ἰησοῦς 100. 144. 280. 384. 404.

Ἰησοῦς Χριστός 48. 160. 294. 422. 438.
 Ἰόππη 354.
 Ἰουδαία 220. 432.
 Ἰούδας, γενάρχης, 32. 422.
 Ἰούδας, προδότης, 78. 188.
 Ἰουδαῖοι 42. 72. 80. 86. 126. 142. 146.
 162. 166. 168-170. 252. 266. 280.
 282. 324. 348. 350. 378. 382. 400.
 Ἰουδῖθ 112.
 Ἰσαάκ 168. 170. 256.
 Ἰσίδωρος, διάκονος, 316. 366. 384.
 394. 396. 414. 420. 426.
 Ἰσίδωρος, ἔπαρχος, 286.
 Ἰσίδωρος, ἐπίσκοπος, 112. 114.
 Ἰσίδωρος Πηλουσιώτης 116.
 Ἰσίδωρος, πρεσβύτερος 140. 230. 232.
 ἰσότης 382.
 Ἰσραήλ 64. 92. 142. 210. 260. 338. 418.
 Ἰσραηλίται 368.
 Ἰωάννης, ἀπόστολος, 402.
 Ἰωάννης Βαπτιστὴ 30. 50. 56. 58. 86.
 90. 88. 94. 98. 126. 152. 216. 346.
 Ἰωάννης, ἐρημίτης, 100.
 Ἰωάννης, εὐαγγελιστής, 44. 98.
 Ἰωάννης, μοναχός, 150.
 Ἰωάννης, στρατιώτης, 308.
 Ἰωάννης Χρυσόστομος 174. 178. 294.
 Ἰώβ 208. 320.
 Ἰωήλ 378.
 Ἰωνάθαν 342.
 Ἰωνᾶς 134.
 Ἰωσήφ 32. 332.
 Ἰσήφ, ἀποδέκτης ἐπιστολῆς, 344.
 Ἰωσήφ Ἀριμαθεὺς 144.

Κ

Καθαροὶ 316.
 καθαρότης 30. 330.
 Καϊάφας 78. 132. 298.
 Κάιν 236.
 Καισάρεια 400.
 Καισάριος, κόμης, 86.
 κακία 62. 78. 216. 258. 308. 312. 318.
 328. 386. 388. 394. 426.
 κακοβουλία 172.

Κακόβουλος 258.
 κακοθέλεια 312.
 κακόνοια 42. 42. 124. 248. 402. 438.
 κακοπιστία 296.
 κακοφροσύνη 328.
 Καλλίμαχος, κόμης, 298.
 Καλλιόπιος, πρεσβύτερος, 96. 204.
 Κανᾶ 360.
 Κανδιδιανός 422.
 Κάνδιδος 364.
 Καπιτωλῖνος 356.
 Καππαδόκες 180. 270. 272. 326. 328.
 386. 424. 426. 428. 430.
 καρτερία 268.
 Καρχηδόνιοι 426.
 Κασσιανός, μοναχός, 292.
 κατάκρισις 62. 168. 342. 380.
 καταλαλιά 430.
 κατάνυξις 114. 408.
 κατάρα 118. 120.
 Καπιλιανός 430.
 Κάτουλος 412.
 καχεξία 172.
 Κέλσος 384.
 κενοδοξία 100. 150. 234. 344.
 Κερκύριος 236.
 κήρυγμα 196. 262. 280. 330. 370.
 κίνδυνος 122.
 Κλέαρχος 270. κοινωνία 236.
 Κλεόβουλος, κόμης, 350.
 κολακεία 76. 224. 322.
 κόλασις 312. 314. 376.
 κολυμβήθρα 370.
 κομπαγωγία 344.
 Κόνων, ἄρχων, 170.
 κόρος 150. 302. 352.
 κραιπάλη 286.
 Κρατῖνος 262.
 Κράτων, μοναχός, 98. 130.
 κρεωβορία 92.
 κρίσις Θεοῦ (μέλουσα) 32. 80. 112.
 140. 176. 276. 312. 318. 410. 416.
 κρίσις δικαία 32. 86.
 Κρίσπος 48. 388.
 Κυθήριος, Σαβελλιανός, 158.
 Κυνήγιος 416.

Κυντιανός, μοναχός, 232. 288.
 Κυντινιανός 358.
 Κυρήκιος 372. 380. 422.
 Κυρήνιος, ἡγεμών, 190. 192. 194. 244.
 262. 432.
 Κύριλλος 50. 360.
 Κύριλλος Ἀλεξανδρείας 294. 304.
 342. 436.
 Κύριος 32. 34. 38. 40. 42. 44. 48. 50. 54.
 56. 58. 64. 66. 68. 72. 74. 78. 84. 84.
 86. 98. 100. 102. 104. 106. 108. 110.
 114. 118. 120. 122. 126. 134. 136.
 138. 142. 148. 156. 160. 162. 168.
 176. 180. 184. 186. 188. 198. 202.
 206. 208. 212. 214. 216. 218. 220.
 224. 228. 232. 250. 252. 254. 256.
 260. 262. 268. 300. 304. 320. 330.
 332. 334. 336. 340. 342. 350. 360.
 368. 370. 376. 378. 384. 394. 398.
 400. 406. 432. 436. 438.
 Κύρος 78. 182. 210. 240. 242. 306. 340.
 346. 384. 420. 422.
 Κωκυτός 120. 350.
 Κωνστάντιος 434.

Λ

λαγνεία 74. 154. 302.
 Λάζαρος 226.
 Λακεδαιμόνιοι 102.
 Λαμπέτιος, μοναχός, 36. 36. 72. 204.
 206. 326.
 λατρεία 96. 266.
 Λέανδρος 264.
 Λεόντιος, διάκονος, 370.
 Λεόντιος, ἐπίσκοπος 108. 126. 180.
 258. 292. 298. 370. 402.
 λέπρα 50.
 Λεωνίδης 334. 336.
 ληστεία 430.
 ληστής 254.
 Λιβύη 248.
 λογισμὸς δόλιος 42.
 λογισμὸς πέρπερος 110.
 λογισμὸς πονηρὸς 70. 206.
 λογομαχία 230.

Λόγος ζῶν 130.
 Λόγος Θεοῦ 278. 304. 332. 372.
 λοιδορία 268. 310. 398. 424.
 Λουκάς 98. 316. 400. 438.
 Λουκάς, ἀρχιμανδρίτης, 284. 300.
 Λουκάς, μοναχός, 256.
 Λούκιος, ἀρχιδιάκονος Πηλουσίου
 54.
 Λύκαινα 194.
 λύπη 400-402. 408. 412.
 Λυσίμαχος 330.
 Λυσόνιος, κορρίκτωρ. 138. 362.
 Λὼτ 216.

Μ

μαγγανεία 244. 362. 364.
 μάγος 348.
 Μακάριος, ἐπίσκοπος, 214.
 Μακεδόνες 228.
 Μακεδονιανοὶ 46. 120. 130. 186. 436.
 438.
 μακροθυμία 140. 160. 200. 208. 222.
 312.
 Μάνης 126.
 μανία 140. 216. 238. 352. 412.
 Μανιχαῖοι 72. 74. 186. 246. 372.
 Μανιχαϊσμός 74.
 Μάξιμος, φιλόσοφος Ἑλληνας, 120.
 Μαραθώνιος, μοναχός, 130.
 μαργαρίτης πολύτιμος (Χριστὸς)
 198.
 Μαρία, Θεοτόκος, 214.
 Μαρκίαν 74. 342.
 Μαρκιωνισμὸς 74.
 Μάρκος 342.
 Μάρκος, μοναχός, 190.
 Μαρτιανός 184. 324.
 Μάρων, πρεσβύτερος, 262. 348.
 Μαρτινιανός 350. 410.
 Μαρτύριος 184. 218.
 Μαρτύριος, ἐπίσκοπος, 66.
 Μάρων, πρεσβύτερος, 62. 90. 94. 138.
 140. 154. 166. 194. 382.
 ματαιοτεχνία 352.
 Ματθαῖος 98. 164. 208. 422.

μεγαλοψυχία 36.
 μέθη 34. 90. 216. 270. 304. 352. 406.
 412. 422. 434.
 Μελχισεδέκ 386.
 μετάγνωσις 164. 176. 202. 214. 244.
 302. 318. 332,
 μεταμέλεια 32. 202.
 μεταμόρφωσις 242.
 μετάνοια 86. 140. 208. 212. 370.
 μετριότης 40.
 μέψις 112.
 Μῆδοι 228.
 Μηνᾶς, σχολαστικός, 68.
 μαιφονία 212. 238.
 μίμησις 156. 268.
 μισαθροπία 424.
 μισθός 38.
 μῖσος 72.
 μνησικακία 270.
 μοιχαλὶς 376. 378.
 μοιχεία 244. 412.
 μολυσμός 140. 142.
 Μοντανός 88. 186. 244. 246. 438.
 Μονογενής 418.
 μυσταγωγία 50. 94. 324.
 μυσταγωγία ἐκκλησιαστικὴ 144.
 μυστήριον 48. 98. 152. 158. 162. 166.
 186. 188. 228. 236. 306. 336. 386.
 396.
 Μωϋσῆς 146. 174. 196. 242. 284. 376.
 378.
 Μωσῆς, ἐπίσκοπος, 66.

N

Νάβαλ 424.
 Ναβουθαὶ 242.
 Ναυατιανοὶ 316.
 Ναυᾶτος 122. 186.
 Νεβρώδ 260.
 Νειλάμβων 30.
 Νεῖλος 28. 30. 78. 104. 156. 188. 228.
 384.
 νέκρωσις 28. 376. 384.
 Νεμέσιος, ἄρχων, 68.
 Νεστοριανοὶ 74.

νηπιότης 398.
 νηστεία 74. 90. 92. 94. 150. 246. 272.
 366.
 νήφειν 292.
 νῆψις 184. 220. 244. 268. 288. 422.
 Νικάνωρ, σχολαστικός, 372.
 Νικόδημος, 218.
 Νινευίται 176.
 νομοθεσία 346.
 νόμος θεῖος 32. 394.
 νόμος παλαιός 38. 90. 96. 152. 168.
 196. 254. 280. 328. 330. 342. 360.
 366. 368. 370. 396. 398. 404. 434.
 νόμος σαρκικός 128.
 νόμος τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου
 438.
 νόμος τῆς χάριτος 170.
 νόμος τοῦ Πνεύματος 78. 128.
 νουθεσία 28. 90. 96. 330.
 Νῶε 42. 92. 216. 404.

Ξ

Ξενοδοχία 172.
 Ξύλον παραβάσεως 72.

Ο

Ὁζίας 50.
 οἷσις 38. 112. 148. 170. 214. 318. 340.
 432.
 οἰκονομία (Χριστοῦ) 62. 70. 162. 228.
 330. 338. 376. 384. 400. 404. 424.
 436.
 οἴνοποσία 354.
 οἶνος 434.
 οἰστρολασία 382.
 ὀλιγοψυχία 288.
 ὀλιγωρία 172. 270.
 Ὀλύμπιος, κόμης, 346. 348.
 Ὀμηρος 46.
 ὀμόνοια 36. 144. 188.
 ὀμοσύσιον 380. 382.
 ὀπτασία ἀγγελικὴ 152.
 ὄργη 120. 308. 320.
 ὄρεξις σαρκικὴ 388.
 Ὀριδάσιος, ἰατρός, 390.

ὄρκος 176. 178.
 ὄρμη 354.
 Ὀρφεὺς 46.
 Οὐρσενούφιος 32. 110.
 οὐσία 46. 66. 80. 82. 158. 214. 228. 396.
 Ὄφνι 52. 92.

Π

πάθος 30. 34. 50. 52. 72. 74. 76. 80. 84.
 88. 90. 94. 108. 112. 144. 150. 154.
 206. 212. 218. 278. 302. 322. 336.
 354. 384. 390. 404. 410.
 πάθος κυριακὸν 252.
 πάθος ψυχικὸν 390.
 παιδαγωγία 254.
 παιδεία 324.
 παίδευσις 196. 222.
 παιδοκτονία 244.
 παλινζωία 76.
 παλιντοκία 214.
 Παλλάδιος 204. 386. 398.
 Παλλάδιος, διάκονος, 364. 374. 406.
 418.
 Παλλάδιος, ἐπίσκοπος, 304,
 Παλλάδιος, ὑποδιάκονος, 344.
 Πανσόφιος, διάκονος, 118. 178. 194.
 200. 342.
 παντολμία 308.
 παράβασις 88. 332. 376. 410.
 παράδεισος 332.
 παρθένα δέκα 276.
 παρθεσία 44. 112. 276.
 Παρθένος 32. 42.
 παροΐνια 406.
 παρουσία (Κυρίου) 202.
 παρησία 200.
 Πατήρ 88. 158. 164. 206. 328. 382. 410.
 418.
 πατραλοίας 404.
 Πάτριμος, μοναχός, 38. 78.
 Παῦλος (ἀπόστολος) 32. 94. 118. 126.
 208. 224. 290. 306. 308. 314. 322.
 328. 330. 354. 368. 370. 396. 398.
 418. 422.
 Παῦλος 40. 70. 262.

Παῦλος, ἀρχιμανδρίτης, 70.
 Παῦλος, διάκονος, 420.
 Παχώμιος, μοναχός, 150.
 πειθὼ 170.
 πειρασμός 92. 100. 114. 148.
 Πελάγιος, μοναχός, 298.
 πενία 346.
 Πεντηκοστή 246.
 περίνοια 312.
 περισπασμός 180.
 περιτομή 146.
 περιπτότης 352.
 περπερεία 182.
 Πέρσαι 412.
 Πέτρος 38. 268. 274. 278. 328.
 Πέτρος, ἀπόστολος, 78. 126. 164. 208.
 218. 240. 280. 378. 394.
 Πέτρος, ἀρχιμανδρίτης, 256. 274. 402.
 Πηλούσιον 60. 234. 258. 266.
 Πηλουσιῶται 192. 194.
 πικρία 250. 282.
 Πιλᾶτος 432.
 πίστις 146. 148. 216. 224. 226. 238. 276.
 330. 344. 378. 416.
 Πιττακὸς ὁ Μυτιληναῖος 416.
 Πλάτων 120. 350.
 πλεονεξία 54. 200.
 πλημμέλημα 404.
 πλοῦτος 38. 58. 222. 266. 318. 380. 414.
 Πνεῦμα 46. 50. 82. 120. 250. 296. 340.
 406.
 Πνεῦμα ἅγιον -θεῖον 44. 80. 82. 120.
 128. 130. 186. 402. 434.
 πνεῦμα πονηρίας 84.
 Πνευματομάχοι 46. 120. 130. 436. 438.
 πολιτεία ἐνάρετος 36.
 πολιτεία μοναχική 150.
 πολυσιτία 382.
 πονηρία 124. 152. 176. 270. 272. 310.
 312. 328. 412. 426.
 πορνεία 44. 106. 108. 282. 388. 412.
 πόσις 268.
 πράτης 150. 182. 218. 354. 402. 416.
 πρεσβυγένεια 206.
 Πρίσκος, Καππαδόκης, 180.
 προαίρεσις 78. 86.

Προαιρέσιος, σχολαστικός, 130. 282.
 πρόγνωσις 316. 392.
 προδοσία 188.
 Πρόδρομος 336. 336.
 πρόθεσις 38. 314.
 προκοπή 366. 394.
 προπέτεια 170. 188. 354.
 προσευχή 96. 106. 110. 354. 410.
 προσήνεια 68.
 προσκύνησις 142.
 προσπάθεια 294.
 πρόσωπον 334.
 Προυνίχιος 56.
 προφητεία 98.
 πρωτοτόκια 92.
 πρωτότοκος 48.
 πτωχεία 88. 212. 222.
 Πυριφλεγέθων 120. 350.
 Πωμάσιος 336.

Ρ

ραθυμία 84. 172. 174. 220. 222.
 232. 256. 274. 322. 388.
 Ρουφίνος 194.
 Ρουφίνος, ἑπαρχος πραιτωρίων, 430.
 Ρωμαῖοι 194. 228. 254.
 Ρώμη 316.

Σ

Σαβελλιανοὶ 248.
 Σαβέλλιος 88. 248.
 Σαλμανὰ 102.
 Σαλούστιος 412.
 Σαμάρεια 400. 402.
 Σαμαρεῖται 176.
 Σαμαρεῖτις 164.
 Σαμουήλ 284.
 Σαμψών 154.
 Σαούλ 92. 260. 392. 424.
 Σαπφείρα 196.
 σάρκωσις 124. 130. 162. 228. 304. 306.
 330. 338. 368. 378. 380.
 Σέλευκος 320. 330. 332. 426.
 σεμνολογία 216.
 σεμνότης 68. 68. 84. 94. 220. 374.

Σεπφώρα 146.
 Σερῆνος, τριβοῦνος, 200. 202. 210.
 240. 272. 328. 336. 372. 384. 410.
 414.
 Σευῆρος 340.
 Σήμ 406.
 σιγή 68.
 Σιλουανὸς 320.
 Σίμων 38.
 Σιμπλίκιος 148. 234.
 Σίμων, ὁ μάγος, 298. 398. 400.
 Σιών 60.
 σιωπή 152.
 σκαιότης 212,
 Σόδομα 294.
 Σολομών 184. 374. 388.
 σοφία 120. 138. 186. 188. 254. 282.
 288. 384.
 σπορὰ 76.
 σταυρὸς 44. 76. 142. 262. 280. 292. 334.
 432.
 Στέφανος 200. 398. 400.
 Στοὰ 234.
 Στρατήγιος, δοῦξ, 152.
 Στρατήγιος (Σταγίριος), ἀναγνώ-
 στης, 70.
 συγκατάβασις 88. 212.
 συγγνώμη 110. 302. 418.
 σύγχυσις 68.
 συκή 72.
 συκοφαντία 364. 428.
 σύλληψις ἄσπορος (Χριστοῦ) 346.
 Σύμμαχος 174. 260. 406.
 συμμετρία 268. 296.
 συμπάθεια 276.
 Σύμφορος 328.
 Συνέσιος 378. 424.
 Συνέσιος, ἐπίσκοπος, 238. 244.
 συνήθεια 28.
 συνήθεια ράθυμος 34.
 Συνόδιος 274. 434.
 συνουσία 42.
 συντονία 274.
 Σύρος, ἀναγνώστης, 122.
 Σχολαστικὸς 354.
 Σωζομενός, δομέστικος, 286.

Σωκράτης 36.
 Σωράννος, κόμης, 236.
 Σώσανδρος 224.
 Σωτήρ 206. 214. 222. 404. 410. 434.
 σωτηρία 38. 54. 88. 102. 128. 130. 142.
 150. 180. 206. 208. 216. 242. 288.
 324. 330. 334. 370. 394. 404. 406.
 412. 416.
 σωφροσύνη 96. 110. 112. 412.

Τ

ταπεινολογεῖν 320.
 ταπεινοφρονεῖν 320.
 ταπεινοφροσύνη 38. 320.
 ταπεινοῦσθαι 40.
 ταπείνωσις 40. 116. 156. 276. 290.
 Ταράσιος, Ἰσαυρος, 182.
 τελειότης 122. 398. 412.
 τελείωσις 32. 34. 182. 366. 394. 438.
 τιμὴ 38. 92.
 Τιμόθεος 102.
 Τιμόθεος, ἀναγνώστης, 30. 32. 34. 88.
 90. 124. 126. 128. 134. 142. 152. 168.
 228. 304. 306. 374. 376. 394. 404.
 434.
 Τιμόθεος, μαθητὴς Παύλου, 370.
 τιμωρία 72. 98. 148. 166. 202. 232. 248.
 310. 318. 350. 358. 364. 414.
 Τιτάνιος 280.
 Τούβας, στρατιώτης, 64.
 Τριβουνιανός, ἐπίσκοπος, 170.
 τρυφή 92. 216. 362.
 τύφος 98. 124. 132. 146. 150. 178. 210.
 340. 418.

Υ

ὔδρις 138. 192. 224. 312. 314. 342. 352.
 408.
 ὑδροποσία 354.
 Υἱὸς 158. 306. 330. 380. 382.
 Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου 80. 134.
 Υἱὸς τοῦ Θεοῦ 78. 102. 158. 240. 242.
 244. 288. 368. 390.
 ὑπακοή 184.

ὑπερηφανία 100. 122. 184.
 ὑπόκρισις 384.
 ὑπομονή 268.
 ὑποπιασμός 34.
 ὑπόστασις 88. 158. 214. 248. 334. 396-
 398.
 ὑποταγή 28. 262. 344.
 ὑψηλοφροσύνη 38. 40. 116.

Φ

φαντασία νυκτερινή 34.
 Φαραώ 436.
 Φαριμάνιος, εὐνοῦχος παλατίου, 52.
 Φαρισαῖος 112.
 φαυλότης 42. 62. 180.
 φθορά 28. 76. 362. 376. 420. 432.
 Φιλάργιος 352.
 φιλανθρωπία 32. 124. 392.
 φιλαργυρία 54. 100. 178. 226. 260.
 388.
 φιλία 278. 280.
 Φιλιππήσιοι 158.
 Φίλιππος, εἰς τῶν ἑπτὰ διακόνων,
 398. 400. 402.
 Φίλιππος, μοναχός, 64.
 φιλοκοσμία 410.
 φιλοξενία 172. 276.
 φιλοπάθεια 230.
 φιλοσοφία 36. 82. 84. 116. 120. 136.
 234. 258. 288.
 φιλοσοφία μοναχική 28.
 Φιλόστρατος 364.
 Φινεές 52. 238. 284. 378.
 φλυαρία 68. 114. 234.
 Φλωρέντιος 234. 428.
 φόβος Θεοῦ 138. 252. 282. 380. 434.
 φόνος 270. 280.
 φρόνημα 36. 150. 176. 298. 306. 420.
 φρόνησις 110. 122.
 Φροντίνος, μοναχός, 120.
 φύσις (θεία) 48. 124. 240. 288. 328.
 368. 374. 404. 436.
 φῶς, Χριστός, 58.
 Φωτεινοί 188.
 φωτοφορία 100.

X

Χαιρήμων 188. 268. 288.
 Χάμ 404.
 χαμευνεία 90. 94.
 χάρισμα 114. 154. 248. 276. 370.
 Χάρυβδις 126. 248. 324.
 χαυνότης 270.
 χάνωσις 112. 114. 338.
 χειροθεσία 50. 54.
 χειροτονία 126.
 χλεύη 250.
 χρηστολογία 124.
 χρηστότης 68. 312.
 Χριστιανός 406.
 Χριστόδωρος 220. 222.
 Χριστός 38. 48. 66. 70. 90. 100. 102.
 124. 136. 144. 152. 156. 164. 178.

180. 184. 186. 216. 230. 232. 234.
 236. 238. 240. 250. 286. 294. 296.
 298. 312. 324. 342. 344. 346. 362.
 364. 368. 370. 376. 378. 380. 396.

Χρυσανθος 270.

Ψ

ψεῦδος 50-52. 272. 282.

Ω

ᾠρῆβ 102.

ᾠρίων, ἄστρον, 202.

ᾠρίων, μοναχός, 196. 206. 208. 280.
 344. 414.

ὠφέλεια 46. 84. 148. 364.

ᾠφέλιος, γραμματικός, 36. 110.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	28
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'. ΝΕΙΛΩ ΜΟΝΑΧΩ, Περί τῶν κορυφαίων τῆς μοναχικῆς φιλοσοφίας.	28
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β'. ΔΩΡΟΘΕΩ ΜΟΝΑΧΩ, «Ἐνθρακες ἀνήφθησαν ἀπ' αὐτοῦ».	28
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Γ'. ΝΕΙΛΑΜΒΩ ΝΙΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, Περί πρακτικῆς.	30
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Δ'. ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ, Ὅτι τὰ παρόντα στάδιον ἡμῖν ἀόρατόν ἐστιν.	30
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ε'. ΝΕΙΛΩ, Περί τῆς τροφῆς τοῦ Προδρόμου, καὶ περὶ ἀσκήσεως.	30
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ς'. ΟΥΡΣΕΝΟΥΦΙΩ. Εἰς τό, «Ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου ...».	32
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ζ'. ΤΙΜΟΘΕΩ, Περί τῆς Θεοτόκου.	32
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Η'. ΤΙΜΟΘΕΩ, Ὅτι σύμμετρον χρῆ εἶναι τὸν ἀσκήσεως πόνον.	34
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Θ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί τῶν νυκτερινῶν φαντασιῶν.	34
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ι'. ΕΥΣΕΒΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Ὅτι οὐδὲν μείζον ἀγάπης ἐν ᾧ καὶ ἀποδείξεις ἔχει τὰς ἀδελφικὰς ζυγάδας.	34
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΑ'. ΩΦΕΛΙΩ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩ, Ὅτι ἢ ἐν τῷ ἀδικεῖσθαι ἢ παροινεῖσθαι φιλοσοφία πολλή.	36
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΒ'. ΑΜΜΩΝΙΩ, Περί ἀλαζονείας.	36
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΓ'. ΛΑΜΠΕΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ, Περί ἐναρέτου πολιτείας.	36
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΔ'. ΠΑΤΡΙΜΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ, Περί πρακτικοῦ.	38
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΕ'. ΠΕΤΡΩ, Περί ὑψηλοφροσύνης, οἰήσεως καὶ ταπεινοφροσύνης.	38

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΖ.	ΕΥΑΓΓΕΛΙΩ, Τί σημαίνει τό, «Ἐλισσαῖον ἄλατι μεταπεποιηκέναι ἀτεκνοῦντα τὰ Ἱερικούντια ρεύματα».	40
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΖ΄.	ΠΑΥΛΩ, Εἰς τό, «Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις».	40
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΗ΄.	ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ, Εἰς τό εἰρημένον περὶ τῆς Θεοτόκου, «Καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν», καὶ τὰ λοιπά.	42
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΙΘ	ΗΡΑΚΛΕΙΔΗ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Διὰ τί οὐ συγκατεδικάσθη τοῖς περὶ τὸν Ἄνανιαν ὁ Δανιὴλ ἐν τῇ καμίνῳ.	44
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Κ΄.	ΙΕΡΑΚΙ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΩ, Κατὰ Μακεδονιανῶν, ἦτοι Πνευματομάχων.	46
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΑ΄.	ΑΜΜΩΝΙΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, Περί ἀναγνώσεως κατὰ Ἑλλήνων. Περί τῆς χάριτος τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν ὠφελείας.	46
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΒ΄.	ΖΩΣΙΜΩ, Περί ἱερωσύνης.	48
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΓ΄.	ΘΕΟΦΙΛΩ, Εἰς τό, «Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν», καὶ κατὰ Θεοπασχιτῶν καὶ τὴν τῶν μίαν ἐπὶ Χριστοῦ φύσιν εἶναι λεγόντων.	48
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΔ΄.	ΚΡΙΣΠΩ, Ὅτι οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς φιλοπονίας χρὴ τὰς ἱεράς ἀναπτύσσειν Γραφάς.	48
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΕ΄.	ΚΥΡΙΛΛΩ, Ὅτι ἀμήχανον ἐν μέσῳ θορύβων ἀρετὴν κατορθῶσαι.	50
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΣ΄.	ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Περί δωροληψίας· ὅτι φρικτὸν εἰς ὑπερβολὴν πιπράσκειν τὴν ἱερωσύνην.	50
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΖ΄.	ΦΑΡΙΣΜΑΝΙΩ, ΕΥΝΟΥΧΩ ΤΟΥ ΠΑΛΑΤΙΟΥ, Περί ἀναγνώσεως τῶν θείων Γραφῶν.	52
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΗ΄.	ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Ὅτι φρικτὸν καὶ δυσέφικτον ἱερωσύνην.	52
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΚΘ΄.	ΛΟΥΚΙΩ, ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝΩ ΠΗΛΟΥΣΙΟΥ, Πρὸς φιλαργυρίαν νοσοῦντας.	54
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Λ΄.	ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Περί ἱερωσύνης.	54
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΑ΄.	ΔΙΟΦΑΝΤῆ ΑΡΧΟΝΤΙ, Πρὸς ἄρχοντας.	56

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΒ'. ΔΟΣΙΘΕΩ, Σημαίνει ὅτι λύχνον τὸν ἱερέα εἶναι χρή.	56
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΓ'. ΠΡΟΥΝΙΧΙΩ, Διὰ τί μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰωάννου οὐκ ἐγήγερται, καὶ τί περισσότερον ἐν αὐτῷ.	56
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΔ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί τῆς ἐρωτήσεως τοῦ Προδρόμου, «Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος;».	58
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΕ'. ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΒΑΣΙΛΕΙ, Περί ἐξουσίας καὶ πλούτου.	
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΣ'. ΑΝΤΙΟΧΩ, ΕΥΝΟΥΧΩ ΠΑΛΑΤΙΟΥ, Ὅτι οἱ παρὰ βασιλεῦσι καὶ δυνάσταις ἰστάμενοι, δεῖ μιμεῖσθαι τὸν προφήτην Δανιήλ.	60
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΖ'. ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Ὅτι ὁ Θεὸς οὐ χρήζει ἐξ ἀλλοτρίων θυσίαν.	60
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΗ'. ΜΑΡΩΝΙ, Πρὸς ἱερεῖς βιοῦντας κακῶς καὶ ὅτι διὰ τῆς τούτων κακοπραγίας ἡ τοῦ Χριστοῦ διασύρεται οἰκονομία, καὶ βλασφημεῖται τὰ τῆς θειοτάτης θρησκείας.	62
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΛΘ'. ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ, Ὅτι οὐ χρή συνηγορεῖν ταῖς τῶν ἄλλων φαυλότησιν.	62
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Μ'. ΤΟΥΒΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ, Περί τοῦ μὴ ὀπλοφορεῖν στρατιώτην ἐν εἰρήνῃ καὶ κομπάζειν.	64
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΑ'. ΦΙΛΙΠΠΩ ΜΟΝΑΧΩ, Εἰς μοναχὸν ἀστάτως ἔχοντα τὸν βίον.	64
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΒ'. ΑΡΧΟΝΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ, Ἑρμηνεία εἰς θεῖον ἄνθρακα.	64
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΓ'. ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ, Τίνα ἔννοιαν ἔχει τὸ «Ὑπόθεσ τὴν χεῖρά σου ὑπὸ τὸν μηρόν μου».	66
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΔ'. ΜΩΣΗ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Πρὸς ἱερεῖς περὶ τῆς τῶν πενήτων οἰκονομίας ὀλιγώρως ἔχοντας.	66
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΕ'. ΜΑΡΤΥΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Ὅτι φρικτὸν καὶ δυσέφικτον ἱερωσύνη.	66
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΣ'. ΜΗΝΑ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, Περί πρακτικῶν.	68
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΖ'. ΝΕΜΕΣΙΩ ΑΡΧΟΝΤΙ, Πρὸς ἄρχοντα.	68
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΗ'. ΕΠΑΓΑΘΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Διὰ τί ἀπεγρᾶφη ὁ Κύριος ἐν μήτρᾳ, ὕστερον δὲ καὶ κήνσον ἐτέλεσεν.	68

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΜΘ'. ΠΑΥΛΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ, Πῶς τὴν ἀργίαν ἀποστρέφεται χρῆ καὶ τὰς μαρτυρίας προβάλλεται.	70
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ν'. ΣΤΡΑΤΗΓΙΩ ΣΤΑΓΙΡΙΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ, Τί σημαίνει ἡ καρυῖνη ῥάβδος.	70
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΑ'. ΘΕΟΠΟΜΠΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ, Περί τῆς καταραθείσης συκῆς.	72
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΒ'. ΛΑΜΠΕΤΙΩ ΜΟΝΑΧΩ, Κατὰ Μανιχαίων.	72
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΓ'. ΘΕΟΔΟΥΛΩ, Τῶν ιβ' προφητῶν, εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἄμώς, «Ὁ γυμνὸς φεύξεται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ».	74
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΔ'. ΘΕΟΛΟΓΙΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, Κατὰ Νεστοριανῶν.	74
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΕ'. ΙΕΡΑΚΙ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤΩ, Περί τῆς θαυματουργίας τῶν μαρτυρικῶν λειψάνων.	76
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΖ'. ΝΕΙΛΩ, Περί Ἰούδα τοῦ προδότου.	78
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΖ'. ΚΥΡΩ, Εἰς τὸ εἰρημένον, «Οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκὸς παλαιούς».	78
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΗ'. ΠΑΤΡΙΜΩ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ, Πρὸς ἀποστείλιντας ξένια.	78
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΝΘ'. ΓΟΡΓΟΝΙΩ, Πῶς νοητέον τὸ γεγραμμένον, «Ὁς ἂν εἴπη λόγον κατὰ τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ».	80
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ξ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Εἰς τὸ αὐτό.	82
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΑ'. ΖΩΣΙΜΩ, Πρὸς Ζώσιμον χρῆσις, τινὰς τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐπιστολάς φέροντα.	82
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΒ'. ΘΕΟΠΟΜΠΩ ΜΟΝΑΧΩ, Ὅτι δεῖ σεμνότητι τὸν λόγον ρυθμίζειν.	84
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΓ'. ΘΑΛΕΛΑΙΩ ΜΟΝΑΧΩ, Ὅτι πάντῃ ἀλλότριον ἀναχωρητοῦ τὸ ἑλληνικοῖς ἐντυγχάνειν συγγράμμασιν.	84
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΔ'. ΕΥΛΑΜΠΙΩ, Εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ Ἰωάννου τοῖς ὄχλοις, «Ἦδη ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν ...».	86
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΕ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Τί ἐστὶν «Ὁὐ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ»;	86
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΣ'. ΚΑΙΣΑΡΙΩ ΚΟΜΗΤΙ, Εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Κυρίου, «Ἄφες ἄρτι».	86
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΖ'. ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ, Εἰς τὸ βάπτισμα	

	τοῦ Κυρίου.	88
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΗ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Τί ἐστὶ τὸ περὶ Ἰωάννου εἰρημένον, «Ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν», καὶ τὰ ἑξῆς.	90
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΞΘ'. ΜΑΡΩΝΙ, Περὶ γαστριμαργίας, καὶ ὅτι ἡ μήτηρ ἐστὶ τῶν ἀλόγων παθῶν, καὶ ὅτι διὰ νηστείας καὶ χαμευνείας κολάζειν χρὴ τὸ σῶμα.	90
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Ο'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Εἰς τὸ αὐτό.	94
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΑ'. ΗΛΙΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ, Ἑρμηνεία εἰς τὸ «Ἑπτὰ ἡμέρας».	94
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΒ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Πῶς ἐν τοῖς Σάβδασι οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ Σάβδατον δεδηλοῦσιν.	96
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΓ'. ΚΑΛΛΙΟΠΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Διὰ τί ἐν καιρῷ ἀπειλῆς ὁ Θεὸς τῶν ἑαυτοῦ ἀνακτόρων οὐ φείδεται.	96
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΔ'. ΚΡΑΤΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ, Περὶ τῶν μαλακὰ ἱμάτια φορούντων.	98
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΕ'. ΙΩΑΝΝΗ ΕΡΗΜΙΤῃ, Εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦ Κυρίου.	100
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΣ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Διὰ τί τοὺς λίθους οὐκ ἐποίησεν ἄρτους ὁ Κύριος.	100
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΖ'. ΔΙΟΣΚΟΡΩ, Ὅτι ἀμήχανον ἐν μέσῳ θορῦδων ἀρετὴν κατορθῶσαι.	102
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΗ'. ΗΣΑΪΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤῃ, Πρὸς στρατιώτην ἀτακτοῦντα.	102
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΟΘ'. ΤΙΜΟΘΕΩ, Εἰς τὸ εἰρημένον, «Ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεον τῶν Γραμματέων», καὶ ὅτι τοῦτο οὐκ ἐναντιοῦται τῷ «Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς».	104
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	Π'. ΝΕΙΩ ΜΟΝΑΧΩ, Περὶ τοῦ, «Ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου».	104
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΑ'. ΑΜΠΕΛΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Εἰς τὸ, «Μὴ συμπροσέστω σοι θρόνος ἀνομίας ὃ πλάσσω κόπον ἐπὶ πρόσταγμα».	106
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΠΒ'. ΑΡΑΒΙΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Ὅτι διὰ τὴν πορνείαν τοῖς ἐν Γαδαῖ κατὰ γνώμην Θεοῦ παραταξάμενοι οὐκ ἀδίκως ἀλόντες ἐφθάρησαν.	106

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΓ΄.	ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Πῶς νοητέον, «Εἰ ὀφθαλμός σου ἢ χεὶρ σου σκανδαλίζει σε».	108
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΔ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Εἰς τὸ «Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου».	108
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕ΄.	ΟΥΡΣΕΝΟΥΦΙΩ, Εἰς τὸ «Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς».	110
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Πς΄.	ΩΦΕΛΙΩ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩ, Ὅτι οὐδὲν ἀρετῆς ὑψηλότερον.	110
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Πζ΄.	ΜΟΝΑΣΤΡΙΑΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΑΙΣ, ΤΑΙΣ ΣΑΝΔΑΛΑΡΙΑΙΣ, (Περὶ γυνακείων νικῶν καὶ τροπαίων.	110
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Πη΄.	ΑΡΣΕΝΙΩ, Ὅτι μάλιστα οἱ μηδὲν ἀγαθὸν πεπραχότες οὐκ ὀφείλουσιν ἀλαζονεύεσθαι.	112
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Πθ΄.	ΙΣΙΔΩΡΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, (Ὅτι χρὴ ὁμιλίας γυναικῶν ἐκτρέπεσθαι.	112
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ζ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅτι ἀποστολικὸν τὸ ἐν ἐκκλησίαις ψάλλειν γυναῖκας, καὶ περὶ ἀσκητριῶν.	114
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ζα΄.	ΗΛΙΑ ΜΟΝΑΧΩ, Περὶ τοῦ δεῖν πάντοτε νήφειν.	114
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ζβ΄.	ΘΩΜΑ ΜΟΝΑΧΩ, Ὅτι οὐκ ἔστι μέχρι τοῦ σχήματος τὸ ἐπάγγελμα τοῦ μοναχοῦ.	116
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ζγ΄.	Τῆ ἐν τῇ ΤΑΒΕΝΝΗΣΙΑ ΜΟΝῆ, Περὶ τοῦ μὴ πολλοὺς γίνεσθαι διδασκάλους.	116
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ζδ΄.	ΠΑΝΣΟΦΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Εἰς τὸ «Πάντα γυμνά καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ».	118
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ζε΄.	ΕΥΤΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Ὅτι, ἀκάνθας ὁ Κύριος στεψάμενος, τὸ κράτος τῆς κατάρας κατέλυσεν.	118
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ζς΄.	ΜΑΞΙΜΩ ΦΙΛΟΣΟΦΩ ΕΛΛΗΝΙ, Κατὰ Ἑλλήνων.	120
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ζζ΄.	ΥΜΗΤΙΩ, Κατὰ Μακεδονιανῶν, ἧτοι Πνευματομάχων.	120
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ζη΄.	ΦΡΟΝΤΙΝΩ ΜΟΝΑΧΩ, Περὶ τοῦ λαβόντος εἰς τὴν σιαγόνα.	120
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ζθ΄.	ΓΕΛΑΣΙΩ ΔΟΥΚΙ, Περὶ ὑπερηφανίας καὶ ἀδυναμίας καὶ οὐθενότητος.	122
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ρ΄.	ΣΥΡΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ, Κατὰ Ναυατιανῶν.	122
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ρα΄.	ΘΕΟΓΝΩΣΤΩ ΜΟΝΑΧΩ ΝΕΟΠΑΓΕΙ, Περὶ τοῦ δεῖν πάντοτε νήφειν.	124

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΒ'. ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ, Κατὰ Θεοπα- σχιστῶν καὶ τῶν μίαν ἐπὶ Χριστοῦ φύσιν εἶναι λεγόντων.	124
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΓ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Διὰ τί μετὰ τὴν ἀνάστασιν ὁ Κύ- ριος τρεῖς τὸν Πέτρον περὶ ἀγάπης ἠρώτησεν.	126
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΔ'. ΛΕΟΝΤΙΩ, Περὶ τοῦ ἀναξίως ψαύειν τῆς χει- ροτονίας τοῦ ἐπισκόπου.	126
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΕ'. ΕΥΤΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Διὰ τί ὁ Ἰωάννης τοὺς Ἰουδαίους «γεννήματα ἐχιδνῶν» ἐκάλεσε.	126
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΣ'. ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ Εἰς τὸ «Μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου».	128
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΖ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ τῆς τῶν Διαθηκῶν συμφω- νίας.	128
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΗ'. ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, Περὶ τοῦ ζῶν- τος Λόγου.	130
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΘ'. ΜΑΡΑΘΩΝΙΩ ΜΟΝΑΧΩ, Κατὰ Μακεδο- νιανῶν, ἧτοι Πνευματομάχων.	130
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙ'. ΚΡΑΤΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ, Ὅτι ὁ ἄσκησιν ἐπαγ- γελλόμενος πάντα τὰ αὐτῆς ἐπίπονα προθύ- μως ὀφείλει ἀσπάζεσθαι.	130
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΑ'. ΖΩΣΙΜΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Περὶ τοῦ διὰ χρη- μάτων χειροτονηθέντος.	132
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΒ'. ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Ὅτι, ἃ λέγομεν οἱ ἱερεῖς, ὀφείλομεν ποιεῖν.	132
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΓ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅτι χρήματι πέπρακε τὴν ἱερωσύ- νην.	132
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΑΔ'. ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ, Περὶ τῶν τριῶν ἡμερονυκτίων τῆς ταφῆς τοῦ Κυρίου.	134
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΕ'. ΗΛΙΑ ΜΟΝΑΧΩ, Περὶ τοῦ μὴ παλινοστεῖν ἀπὸ τῶν κρειπτόνων ἐπὶ τὰ χεῖρω.	136
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΣ'. ΛΥΣΟΝΙΩ ΚΟΡΡΙΚΤΟΡΙ, Περὶ φόβου.	138
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΖ'. ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ, Εἰς τὸ, «Πε- ρὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν».	138
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΗ'. ΖΩΣΙΜΩ ΚΑΙ ΜΑΡΩΝΙ, Περὶ πρεσβυτέρων μὴ περιπατούντων κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐντο- λήν.	138
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΡΙΘ'. ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Ὅτι φρικτὸν εἰς	

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΙΘ'. ὑπερβολὴν τὸ πιπρᾶσκειν ἱερωσύνην ἢ ἐξω- νεῖσθαι.	140
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΚ'. ΙΣΙΔΩΡΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ Περὶ τοῦ ἐπισκό- που Εὐσεβίου καὶ Ζωσίμου.	140
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΚΑ'. ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ, Εἰς τὸ, «Οὐκ ἀπε- στάλην, εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ».	142
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΚΒ'. ΔΩΡΟΘΕΩ ΚΟΜΗΤΙ, Ἑρμηνεία τῆς ἱερατι- κῆς ἐκφωνήσεως.	142
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΚΓ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Διασάφησις τῆς ἐκκλησιαστικῆς μυσταγωγίας.	144
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΚΔ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Κατὰ Θεοπασχιτῶν καὶ τῶν μίαν ἐπὶ Χριστοῦ φύσιν εἶναι λεγόντων.	144
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΚΕ'. ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Περὶ τοῦ συναντή- σαντος ἀγγέλου τῷ Μωϋσῆ καὶ ζητήσαντος αὐτὸν ἀνελεῖν.	146
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΚΣ'. ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ, Εἰς τὸ γεγραμμένον, «Φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί».	148
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΚΖ'. ΣΙΜΠΛΙΚΙΩ, Ὅτι τῶν πολλῶν διβλίων ἡ κτῆ- σις τοῖς μὲν κεχρημένοις ὠφέλιμος, τοῖς δὲ μόνη τῇ τούτων κτήσει πλουτεῖν οἰομένοις, ἐσχάτης τιμωρίας γίνεται πρόξενος.	148
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΚΗ'. ΖΩΣΙΜΩ, Περὶ κενοδοξίας.	150
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΚΘ'. ΠΑΧΩΜΙΩ ΜΟΝΑΧΩ, Ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ βα- σιλεία ἡ μοναχικὴ ἐστὶ πολιτεία.	150
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΛ'. ΙΩΑΝΝῆ ΜΟΝΑΧΩ, Περὶ νηστείας καὶ ἀγρυ- πνίας καὶ γαστριμαργίας.	150
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΛΑ'. ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ, Περὶ τῆς τοῦ Ζα- χαρίου κωφεύσεως.	152
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΛΒ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Τί εἰσιν αἱ ἀκρίδες καὶ τὸ μέλι τὸ ἄγριον, οἷς ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης ἐτρέφετο.	152
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΛΓ'. ΣΤΡΑΤΗΓΙΩ ΔΟΥΚΙ, Πρὸς ἄρχοντας.	152
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΛΔ'. ΖΩΣΙΜΩ, Περὶ ἀναληθσίας.	154
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΛΕ'. ΜΑΡΩΝΙ, Ὅμοιον.	154
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΛΣ'. ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ, Περὶ τάξεως ἐπισκόπου, καὶ τίνος τύπον φέρει.	154
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΛΖ'. ΝΕΙΛΩ, Εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Κυρίου, «Τὸ	

	δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἔμὸν δοῦναι».	156
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΛΗ΄.	ΚΥΘΗΡΙΩ ΣΑΒΕΛΛΙΑΝΩ, Εἰς τό, «Ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ ἐν ἑσμεν».	158
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΛΘ΄.	ΘΕΩΝΙ, Εἰς τό «Οὐχ ἄρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῶ».	158
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΜ΄.	ΖΩΣΙΜΩ, Πρὸς Ζώσιμον γεγηρακότα καὶ τοῖς κακοῖς ἐπιμένοντα.	160
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΜΑ΄.	ΑΔΑΜΑΝΤΙΩ, Πρὸς Ἰουδαίους, περὶ τῆς θείας συλλήψεως.	162
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΜΒ΄.	ΕΙΡΩΝΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, Περὶ δούλου παιίσαντος, ἵνα λάβῃ συγχώρησιν.	162
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΜΓ΄.	ΘΑΛΕΛΑΙΩ, Εἰς τό, «Μὴ δότε τὰ ἅγια τοῖς κυσίν».	164
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΜΔ΄.	ΑΘΑΝΑΣΙΩ, Ὅτι ἡ παροῦσα κάκωσις καὶ τῶν ὀρῆξεων στένωσις τὴν μέλλουσαν τῶν ἀγαθῶν ἐτοιμάζει ἀπόλαυσιν.	166
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΜΕ΄.	ΜΑΡΩΝΙ, Ὅτι φρικτὸν ἱερωσύνη.	166
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΜΣ΄.	ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ, Διὰ τί τὸ δῶρον προσενεγκεῖν ὁ λεπρὸς ἐκελεύετο, ὅπερ ὁ νόμος προσέταξεν.	168
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΜΖ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ.	168
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΜΗ΄.	ΚΟΝΩΝΙ ΑΡΧΟΝΤΙ, Ποταπὸν χρῆ εἶναι τὸν ἄρχοντα.	170
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΜΘ΄.	ΤΡΙΒΟΥΝΙΑΝΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Ὅτι λίαν ἐπικίνδυνον ἐπισκοπή, καὶ οὐ μόνον ὁ ταύτη ἐπιτηδῶν ἐπίσκοπος, ἀλλὰ καὶ οἱ ψηφιζόμενοι ἀνάξιον, ἀπαραιτήτως εἰσὶν ἐπιτιμίων ὑπεύθυνοι.	170
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΝ΄.	ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΩ ΤΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΟΥ, Περὶ ξενοδοχίας.	172
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΝΑ΄.	ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Ὅτι μεγάλης δεῖται ψυχῆς ἢ ἐπισκοπή καὶ μυρίων γέμει τὸ πρᾶγμα κινδύνων.	172
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΝΒ΄.	ΣΥΜΜΑΧΩ, Περὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.	174
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΝΓ΄.	ΗΡΑΚΛΕΙΔῆ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Τί ἐστὶ τὸ εἰ-	

	ρημένον τοῖς ἀποστόλοις, «Εἰς ὁδὸν ἔθνῶν μὴ ἀπέλθητε».	174
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΝΔ΄.	ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΑΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΙΟΝ, ᾠτι οὐ δεῖ ἀγνώμονας μένειν πρὸς τὸν προ- φητευθέντα καὶ ψηλαφηθέντα ὑφ' ἡμῶν καὶ ἀνένδοτοι πρὸς μετὰγνωσιν.	176
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΝΕ΄.	ΘΕΟΦΙΛῶ ΝΑΥΚΛΗΡῶ, Περὶ τοῦ μὴ ὀρκί- ζειν.	176
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΝΣ΄.	ΕΥΣΤΑΘΙῶ, Περὶ ἱερωσύνης.	178
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΝΖ΄.	ΠΑΝΣΟΦΙῶ ΑΡΧΙΔΙΑΚΟΝῶ, Πρὸς ἱερεῖς φιλαργυρίαν νοσοῦντας.	178
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΝΗ΄.	ΠΡΙΣΚῶ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙ, Περὶ σκαιοῦ ἤθους καὶ ὅτι Καππαδόκες καὶ φαῦλοι καὶ πανάρι- στοι.	180
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΝΘ΄.	ΛΕΟΝΤΙῶ ΕΠΙΣΚΟΠῶ, Περὶ ἱερωσύνης.	180
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΞ΄.	ΤΑΡΑΣΙῶ ΙΣΑΥΡῶ, Περὶ τοῦ δεῖν πάντοτε νήφειν.	182
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΞΑ΄.	ΘΩΜΑ ΚΟΜΗΤΙ, Ἐπαινετική.	182
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΞΒ΄.	ΙΕΡΑΚΙ ΛΑΜΠΡΟΤΑΤῶ, Περὶ ἀσκήσεως.	182
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΞΓ΄.	ΚΥΡῶ, Περὶ τοῦ καλῶς λέγειν καὶ μὴ χρηστῶς πράττειν.	182
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΞΔ΄.	ΜΑΡΤΥΡΙῶ, Περὶ ὑπερηφανίας.	184
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΞΕ΄.	ΑΥΣΟΝΙῶ, Περὶ ὀρθῆς χρήσεως τῆς ἀρχῆς.	184
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΞΣ΄.	ΜΑΡΤΙΑΝῶ, Περὶ νήψεως.	184
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΞΖ΄.	ΗΣΑΪΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤῆ, ᾠτι οὐ δεῖ χαίρειν μά- χαις καὶ θορούδοις.	186
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΞΗ΄.	ΖΩΙΑῶ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡῶ, Διὰ τί ἡ θεία Γραφή οἶνον καλεῖ τὸν ἀληθῆ τῆς θείας γνώσεως λό- γον.	186
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΞΘ΄.	Τῶ ΑΥΤῶ, Εἰς τὸ εἰρημένον, «Οἱ κάπηλοί σου».	186
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΟ΄.	ΧΑΙΡΗΜΟΝΙ, Περὶ τῶν ἀναξίως τῶν μυστη- ρίων κοινωνούντων.	188
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΟΑ΄.	ΤΟΙΣ ΥΙΟΙΣ ΝΕΙΛΟΥ, Περὶ ὁμονοίας.	188
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΟΒ΄.	ΑΡΧΟΝΤΙῶ, Εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Ἄβρα- ὰμ πρὸς τὸν πλούσιον, ὅτι «Μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται».	188
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΟΓ΄.	ΜΑΡΚῶ ΜΟΝΑΧῶ, Πρὸς μοναχὸν τόπον ἐκ τόπου ἀμείβοντα.	190

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΟΔ'. ΚΥΡΗΝΙΩ ΗΓΕΜΟΝΙ, Περὶ τοῦ μὴ δικάζειν καὶ καταδικάζειν ἄνευ ἀπολογίας.	190
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΟΕ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὁ μὴ καλῶς πράττων, μὴ λυπεῖτω κακῶς ἀκούων.	192
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΟΣ'. ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΑΙΣ, Περὶ δωροληπτῶν.	192
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΟΖ'. ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Ὅμοιον. ΡΟΥΦΙΝΩ, Παράκλησις πρὸς κατάπαυσιν ἀδικιῶν.	192
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΟΗ'. ΛΥΚΑΙΝῃ, Περὶ χήρας νεωτεριζούσης.	194
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΠ'. ΘΕΟΦΡΟΝΙΩ, Ὅτι διὰ τῆς πράξεως γνωρίζονται αἱ ἀρεταί, ἥπερ διὰ λόγου.	196
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΠΑ'. ΩΡΙΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ, Ὅτι οὐκ ἀπονοίας ἦν ἡ κατὰ Ἀνανίου καὶ Σαπφείρης ἀγανάκτησις τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, ἀλλὰ χρῆσιμος τῇ ἀρχῇ τοῦ κηρύγματος.	196
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΠΒ'. ΗΡΑΚΛΕΙΔΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Διὰ τί λέγεται ὁ Κύριος μαργαρίτης καὶ διὰ τί ἐμπόρω ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀπεικάσθη.	198
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΠΓ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Τίνες «οἱ καταβαίνοντες εἰς θάλασσαν ἐν πλοίοις, ποιοῦντες ἐργασίαν ἐν ὕδασι πολλοῖς».	198
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΠΔ'. ΖΩΣΙΜΩ, Περὶ ἀνοχῆς καὶ μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ.	200
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΠΕ'. ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Περὶ ἀρπαγῆς καὶ πλεονεξίας ἐπισκόπου.	200
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΠς'. ΣΕΡΗΝΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ, Ὅτι δεῖ τοὺς καρποφοροῦντας ἀπλῶς τὰ δῶρα προσάγειν Θεῷ, καὶ μὴ κρίνειν τὸν τούτων μεσίτην, τουτέστι τὸν ἱερέα.	200
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΠζ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅμοιον.	202
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΠΗ'. ΑΣΚΛΗΠΙΩ, Περὶ ἀμελούντων τῆς φοβεραῆς ἡμέρας.	202
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΠΘ'. ΣΕΡΗΝΩ, Κρεῖττον τὸ μιμεῖσθαι τοὺς μάρτυρας, ἢ ἀναθήμασιν αὐτοὺς τιμᾶν.	202
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Ρϛ'. ΠΑΛΛΑΔΙΩ, Ἰκετευτικὴ ὑπὲρ ὑπηρέτου.	204
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡϛΑ'. ΚΑΛΛΙΟΠΙΩ, Ὅτι καλὸν τὸ φεύγειν τὰς πολιτείας καὶ πρὸς ἀρχοντας.	204

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΨΒ'.	ΛΑΜΠΕΤΙΩ, Διὰ τί Ἰακώβ ἐν τῷ τίκτεσθαι τῆς πτέρνης ἐπέληπτο τοῦ Ἡσαῦ.	204
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΨΓ'.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Τί ἤνιξατο τὰ τῶν ἐρίφων δέρματα ὁ Ἰακώβ περιθέμενος.	206
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΨΔ'.	ΩΡΙΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ, Περὶ τῆς παραβολῆς τῶν ζιζανίων.	206
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΨΕ'.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Εἰς τὸ αὐτὸ.	208
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΨΣ'.	ΣΕΡΗΝΩ, Ἐπιστολαὶ τῆς Ἐξόδου· «Αἰτήσασθε ἕκαστος παρὰ τοῦ πλουσίου σκευὴ ἀργυρὰ καὶ χρυσά», καὶ τὰ λοιπά.	210
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΨΖ'.	ΚΥΡΩ, Οὐ τύφος καὶ κόμπος, ἀλλὰ τρόπος χρηστὸς καὶ βίος σεμνὸς συνιστᾷ τὸν ἄνθρωπον.	210
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΨΗ'.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅτι τὴν ἴσην δίκην οἱ Αἰγύπτιοι ἀπέλαβον ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς ἀντὶ τῆς ἀρρενοφονίας τοῦ Ἰσραήλ.	210
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΡΨΘ'.	ΔΙΔΥΜΩ, Εἰς τὸ εἰρημένον, «Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως».	212
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Σ'.	ΗΡΩΝΙ ΔΙΑΚΟΝΩ, Περὶ δακρῶν καὶ μετανοίας. Εἰς τὸ γεγραμμένον ἐν τῷ Ἀμώς· «Τὰ ἱμάτια αὐτῶν δεσμεύοντες, ἐποίουν παραπετάσματα».	212
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΑ'.	ΔΙΔΥΜΩ, Πῶς ὠμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ.	214
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΒ'.	ΜΑΚΑΡΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Περὶ καλῆς διοικήσεως καὶ ἀκαίρων ἐπαίνων.	214
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΓ'.	ΖΗΝΟΔΟΤΩ. Κατὰ μέθης καὶ μεθύοντων.	216
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΔ'.	ΔΙΔΥΜΩ, Πῶς ὠμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ.	216
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΕ'.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅμοιον.	216
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΣ'.	ΕΥΤΟΝΙΩ, Περὶ τοῦ στατήρος, ὃν ἔλαβεν ὁ Πέτρος.	218
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΖ'.	ΜΑΡΤΥΡΙΩ, Πῶς νοητέον, «Ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά».	218
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΗ'.	ΔΟΝΑΤΩ, Περὶ προάφτης.	218
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΘ'.	ΘΕΟΓΝΩΣΤΩ, Τί ἐστὶ, «τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ».	220
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΙ'.	ΧΡΙΣΤΟΔΩΡΩ, Τί ἐστὶ, «Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰου-	

	δαίρα φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη».	220
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΙΑ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅμοιον.	222
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΙΒ΄.	ΖΗΝΩΝΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Πρὸς ἀσκητὰς.	222
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΙΓ΄.	ΣΩΣΑΝΔΡΩ, Προτροπή πρὸς χηρεύσαντα.	224
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΙΔ΄.	ΔΩΜΙΤΙΩ, Ὅτι πάσης ἐπέκεινα τόλμης τὸ δογματίζειν ἀναξίως τῆς πίστεως τοὺς βιοῦντας.	224
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΙΕ΄.	ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Πρὸς ἱερεῖς φιλαργυρίαν νοσοῦντας.	226
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΙΖ΄.	ΖΗΝΩΝΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Εὐχαριστήριος.	226
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΙΖ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅμοιον.	226
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΙΗ΄.	ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ, Περὶ τῆς ὁράσεως τῶν δ' θηρίων.	228
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΙΘ΄.	ΝΕΙΛΩ, Διὰ τί ὄπτα πυρὶ τὰ κρέα τοῦ ἁμνοῦ ἐσθίειν προσέταξεν.	228
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΚ΄.	ΤΟΙΣ ΕΝ ΠΗΛΟΥΣΙΩ ΜΟΝΑΧΟΙΣ, Ὅτι τρίτωνος καὶ ὑπήνης ἐπίδειξις οὐκ ἔστιν ἀσκήσεως πληροφορία.	230
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΚΑ΄.	ΙΣΙΔΩΡΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Τί ἐστίν, «Εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;».	230
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΚΒ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Πῶς μέλλει ζῶντας καὶ νεκροὺς κρίνειν ὁ Κύριος. Πρὸς Τιμόθεον Β΄.	232
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΚΓ΄.	ΖΩΣΙΜΩ, ΕΥΣΤΑΘΙΩ, ΜΑΡΩΝΙ, Ἐπιπληκτική.	232
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΚΔ΄.	ΚΥΝΤΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ, Φιλική.	232
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΚΕ΄.	ΣΙΜΠΛΙΚΙΩ, Φιλική.	234
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΚΖ΄.	ΤΩ ΒΟΥΛΕΥΤΗΡΙΩ, Συστατική.	234
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΚΖ΄.	ΦΛΩΡΕΝΤΙΩ, Περὶ κenoδοξίας καὶ ἐγκρατείας γλώσσης.	234
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΚΗ΄.	ΣΩΡΑΝΝΩ ΚΟΜΗΤΙ, Περὶ τῆς ἁγίας κοινωσίας.	236
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΚΘ΄.	ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ, Ὅτι ὁ Θεὸς οὐ χαίρει ἐξ ἀδικίας θυσίαις, καὶ οὐ προσίεται κίβδηλα δῶρα.	236
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΛ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅμοιον.	236
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΛΑ΄.	ΚΕΡΚΥΡΙΩ, Ὅτι κίνδυνοι καὶ φόβοι διηνεκεῖς ἀκολουθοῦσι τοῖς ἀναιοχύντοις καὶ	

	θρασέσι, τοῖς δὲ πράεσι καὶ ἡμέροις ἔπαινοι καὶ τιμαί.	236
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΛΒ΄.	ΣΥΝΕΣΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Ὅτι οὐ χρὴ ραθύμως ἐκκείσθαι τοῖς ἐχθροῖς καὶ πολεμίοις.	238
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΛΓ΄.	ΑΝΑΣΤΑΣΙΩ, Περὶ ἀλαζονείας.	238
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΛΔ΄.	ΑΜΑΖΟΝΙΩ, Ὅτι ὁ Θεὸς οὐκ ἤδεται τοῖς πόρνοις καὶ μοιχοῖς, ἀλλ’ ἀντιτάσσεται αὐτοῖς.	240
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΛΕ΄.	ΣΕΡΗΝΩ, Περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἐπερωτήσεως, «Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;».	240
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΛΣ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ τῆς ἀποκρίσεως Πέτρου, «Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος».	240
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΛΖ΄.	ΗΡΜΟΚΙΑΝΩ, Ὅτι οἱ βάσκανοι ἐπαξίους τίνουσι δίκας ἔν τε τῷ παρόντι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι.	242
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΛΗ΄.	ΣΕΡΗΝΩ, Εἰς τὸ εἰρημένον παρὰ τοῦ Σωτῆρος περὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι «Πύλαι ᾄδου...».	242
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΛΘ΄.	ΑΛΦΕΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Περὶ τῆς μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου.	242
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΜ΄.	ΚΥΡΗΝΙΩ, Ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός.	244
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΜΑ΄.	ΣΥΝΕΣΙΩ, Περὶ Ἀρειανῶν καὶ Εὐνομανῶν.	244
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΜΒ΄.	ΕΡΜΗΝΩ ΚΟΜΗΤΙ, Περὶ Μοντανοῦ.	244
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΜΓ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ τοῦ αὐτοῦ.	244
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΜΔ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ τοῦ αὐτοῦ.	246
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΜΕ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ τοῦ αὐτοῦ.	146
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΜΣ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ Ἀρειανῶν καὶ Εὐνομανῶν.	246
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΜΖ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Κατὰ Σαβελλιανῶν.	248
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΜΗ.	ΔΡΑΚΟΝΤΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Εἰς τὸ, «Ὁδοποιήσατε τῷ ἐπιβεδηκότι ἐπὶ δυσμῶν».	248
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΜΘ΄.	ΕΠΙΚΤΗΤΩ, Τί ἐστι, «Ποτήριον πώσεως καὶ κόνδου θυμοῦ».	248
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΝ΄.	ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Περὶ τῶν ἀναξίως δεξαμένων τὰς θείας δωρεάς.	250
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΝΑ΄.	ΕΥΑΓΓΡΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Περὶ τῆς χλαίνης.	250
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΝΒ΄.	ΑΛΦΕΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Διὸ ἐσχίσθη τοῦ ναοῦ τὸ καταπέτασμα.	252
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΝΓ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Διὰ τί ἐν τῷ πάθει τοῦ Δεσπότη τὰ	

	ἄψυχα ἐμαστίζετο.	252
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΝΔ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅμοιον.	252
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΝΕ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ τῶν δύο ληστῶν.	254
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΝΖ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ τοῦ αὐτοῦ.	254
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΝΖ΄.	ΕΥΛΟΓΙΩ, Περὶ τῆς Ζαχαρίου κωφεύσεως.	254
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΝΗ΄.	ΠΕΤΡΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΙΤΗ, Πῶς δεῖ διοικεῖν τοὺς τῶν μοναχῶν νεοπαγεῖς.	256
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΝΘ΄.	ΓΙΓΑΝΤΙΩ, Ὅτι παρὰ τῶν πεπειραμένων δεῖ ζητεῖν τὴν λύσιν τῶν θείων θεωρημάτων.	256
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΞ΄.	ΛΟΥΚΑ ΜΟΝΑΖΟΝΤΙ, Περὶ ὑποταγῆς.	256
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΞΑ΄.	ΕΥΒΟΥΛΩ, Περὶ κακίας.	258
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΞΒ΄.	ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Ὅτι οὐ χρὴ ἀγυμνά- στους μοναστήρια συγκροτεῖν.	258
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΞΓ΄.	ΗΡΑΚΛΕΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Παραινετική.	260
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΞΔ΄.	ΩΡΙΩΝΙ, Παραινετική.	260
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΞΕ΄.	ΣΥΜΜΑΧΩ, Παραινετική.	260
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΞΖ΄.	ΚΡΑΤΙΝΩ, Περὶ ὑποταγῆς.	262
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΞΖ΄.	ΚΥΡΗΝΙΩ, Περὶ τῆς ἐν τῇ αἰωνίῳ ζωῇ κατα- στάσεως τῆς ψυχῆς.	262
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΞΗ΄.	ΠΑΥΛΩ, Περὶ τῆς δυνάμεως τοῦ θείου κηρύ- γματος.	262
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΞΘ΄.	ΜΑΡΩΝΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Πρὸς ἱερεῖς, περὶ τῆς τῶν πενήτων οἰκονομίας.	262
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΟ΄.	ΑΓΑΘΟΔΑΙΜΟΝΙ, Κατὰ Ἑλλήνων.	264
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΟΑ΄.	ΛΕΑΝΔΡΩ, Περὶ αὐτεξουσίου.	264
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΟΒ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅμοιον.	264
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΟΓ΄.	ΕΥΤΟΝΙΩ, «Μεγαλυνῶ τὸν Κύριον», καὶ τὰ ἐξῆς.	266
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΟΔ΄.	ΘΕΩΝΙ, Περὶ τῶν ἐπαιρομένων κάλλει καὶ πλούτῳ.	266
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΟΕ΄.	ΤΟΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΠΟΛΙΝ, Περὶ ἀγνωμόνων πρὸς τὴν πατρίδα.	266
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΟΣ΄.	ΧΑΙΡΗΜΟΝΙ, Πρὸς τοὺς μεγάλα τὰ παρόντα νομίζοντας.	268
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΟΖ΄.	ΗΛΙΟΝΙΩ, Περὶ μετρίας πόσεως.	268
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΟΗ΄.	ΠΕΤΡΩ, Ὅτι ἡ ἀσκησις μίμησις ἐστὶ τῶν τοῦ Κυρίου ἐντολῶν.	268
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΟΘ΄.	ΚΛΕΑΡΧΩ, Περὶ μέθης.	270

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΠ'. ΧΡΥΣΑΝΘΩ, Περί μνησικακίας και θυμοῦ.	270
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΠΑ'. ΔΙΔΥΜΩ, Κατὰ πονηρῶν Καππαδοκῶν.	270
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΠΒ'. ΣΕΡΗΝΩ, Τί ἐστίν, «Ὅπου τὸ πτώμα, ἐκεῖ και οἱ ἄετοὶ συναχθήσονται».	272
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΠΓ'. ΠΕΤΡΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ, Εἰς τό, «Ταύτη τῆ νυκτὶ ἔσονται δύο ἀλήθουσαι».	274
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΠΔ'. ΣΥΝΟΔΙΩ, Περί ἀναστάσεως.	274
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΠΕ'. ΠΕΤΡΩ, Περί δύο ἀληθουσῶν.	274
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΠΣ'. ΕΥΤΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Περί τῶν δέκα παρθένων.	276
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΠΖ'. ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ, Περί τοῦ πιστευθέντος τὰ ε' τάλαντα.	276
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΠΗ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Εἰς τό, «Και στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων».	278
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΠΘ'. ΕΥΛΟΓΙΩ, Περί τῆς τοῦ ποτηρίου παραίτησεως.	278
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΖ'. ΠΕΤΡΩ, Πρὸς ἄρχοντας.	278
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΖΑ'. ΤΙΤΙΑΝΩ, Τί σημαίνει τὸ ἀποκόψαι Πέτρον τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιερέως τὸ ὠτίον.	280
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΖΒ'. ΑΥΤΩ, Περί τῆς ἀπολύσεως τοῦ Βαραβῆ.	280
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΖΓ'. ΩΡΙΩΝΙ, Διὰ τί ὁ θεῖος λόγος οἶνω τὸ εὐαγγελικὸν κήρυγμα ὁμοιοῖ.	280
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΖΔ'. ΓΕΡΟΝΤΙΩ, Περί φόβου Θεοῦ.	282
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΖΕ'. ΠΡΟΑΙΡΕΣΙΩ, Περί φόβου τοῦ νόμου και ὄρων φύσεως.	282
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΖΣ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅμοιον.	282
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΖΖ'. ΕΥΛΑΜΠΙΩ, Πρὸς φονέα.	284
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΖΗ'. ΛΟΥΚΑ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤῆ, Περί ἀέργων μοναχῶν.	284
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΣΖΘ'. ΙΣΙΔΩΡΩ ΕΠΑΡΧΩ, Περί τοῦ συγχωρεῖν τοῖς ὑπευθύνοις.	286
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Τ'. ΣΩΖΟΜΕΝΩ ΔΟΜΕΣΤΙΚΩ ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΟΥ, Συστατικὴ.	286
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΑ'. ΘΕΟΓΝΩΣΤΩ, Εἰς τό, «Ἡ ῥάβδος σου και ἡ βακτηρία σου ...».	286
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΒ'. ΚΥΝΤΙΝΩ ΜΟΝΑΧΩ, Περί ὄρου φιλοσοφίας.	288
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΓ'. ΑΛΙΑΝΔΡΩ, Περί αὐτεξουσίου.	288

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΔ΄.	ΧΑΙΡΗΜΟΝΙ, Ὅτι ῥυπῶσα διάνοια οὐ δύναται θηρεῦσαί τι τῶν ἀγίων εἰς ὄφελος.	288
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΕ΄.	ΕΥΤΟΝΙΩ, Πῶς νοητέον τό, «ἐκκολήθη τῷ ἐδάφει ἡ ψυχὴ μου».	290
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΣ΄.	ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, Περί δούλου.	290
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΖ΄.	ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Πρὸς ἱερεῖς εὐδοκίμους.	292
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗ΄.	ΑΒΡΑΑΜΙΩ, Περί τοῦ νήφειν.	292
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΘ΄.	ΚΑΣΣΙΑΝΩ ΜΟΝΑΧΩ, Περί τοῦ γλώσσης κρατεῖν.	292
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΙ΄.	ΚΥΡΙΛΛΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, Περί τοῦ μὴ διαίαις ἀποφάσεις ἐκβιδάζειν.	294
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΙΑ΄.	ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΒΑΣΙΛΕΙ, Περί τοῦ ποιήσασθαι ἀσφάλειαν τῆς συνόδου.	294
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΙΒ΄.	ΕΥΛΟΓΙΩ, Εἰς τό, «Συκῆν εἶχέ τις ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ».	296
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΙΓ΄.	ΖΩΣΙΜΩ, Παραρνητική μετὰ ἐπιπλήξεως.	296
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΙΑΔ΄.	ΠΕΛΑΓΙΩ ΜΟΝΑΧΩ, Πρὸς μοναχοὺς τόπον ἐκ τόπου ἀμείδοντας.	298
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΙΕ΄.	ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Ὅτι οὐκ ἔστι μερίς οὐδὲ κλῆρος τῷ χρήμασιν μετερχομένῳ τὸν ἄπρατον θησαυρὸν τῆς ἱερωσύνης.	298
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΙΣ΄.	ΚΑΛΛΙΜΑΧΩ ΚΟΜΗΤΙ, Περί καλῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων.	298
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΙΖ΄.	ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ, Περί τοῦ τιμᾶν τὸν Κύριον ἐκ τῶν ἰδίων καρπῶν.	300
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΙΗ΄.	ΛΟΥΚΑ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ, Παρακλητικὴ πρὸς συγχώρησιν μοναχοῦ.	300
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΙΘ΄.	ΔΩΡΟΘΕΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Περί γέλωτος.	302
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΚ΄.	ΘΑΛΑΣΣΙΩ ΜΟΝΑΧΩ, Εἰς τό, «Μὴ τις πόρονος ἢ βέβηλος ὡς Ἡσαῦ».	302
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΚΑ΄.	ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Εἰς τό, «Εἰς τὰς πρωίας ἀπέκτεινον πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς τῆς γῆς».	304
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΚΒ΄.	ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ, Ὅτι οὐ δεῖ μετὰ ἁμαθοῦς λογομαχεῖν.	304
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΚΓ΄.	ΚΥΡΙΛΛΩ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΩ, Περί σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου.	304

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΚΔ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί τοῦ μιμῆσθαι τοὺς ἀγῶνας τῶν μεγάλων ἀγίων ἀθλητῶν.	306
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΚΕ'. ΚΥΡΩ ΝΕΩ ΜΟΝΑΧΩ, Περί ἐγκρατείας γλώσσης.	306
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΚΣ'. ΙΩΑΝΝΗ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗ, Προτροπή πρὸς ἀπαλλαγὴν ἐκ τῆς κακίας.	308
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΚΖ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅμοια.	308
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΚΗ'. ΑΝΑΤΟΛΙΩ, Περί βλασφημίας, θυμοῦ καὶ ὀργῆς.	308
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΚΘ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί ἀκρασίας γλώττης καὶ λοιδορίας.	310
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΛ'. ΔΙΔΥΜΩ, Εἰς τό, «Οὐκ ἐκρύβη τὸ ὄστοῦν μου».	310
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΛΑ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Τί ἐστι, «Τὸ ἀκατέργαστόν μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου».	310
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΛΒ'. ΕΥΣΤΑΘΙΩ, Περί Εὐσεβίου ἐπισκόπου.	312
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΛΓ'. ΖΩΣΙΜΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Περί τῆς μελλούσης κρίσεως.	312
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΛΔ'. ΕΡΜΙΝΩ ΚΟΜΗΤΙ, Εἰς τό, «κλαῦσον ἐπὶ νεκρῷ, ὅτι ἐκλέλοιπε φῶς».	314
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΛΕ'. ΕΥΤΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Ὅτι ἐκ τῆς προθέσεως δεῖ τιμᾶν τὸν βουλευθέντα εὐεργετῆσαι καὶ μὴ δυνηθέντα.	314
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΛΣ'. ΚΥΝΗΓΙΩ, Περί γαστριμαργίας.	314
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΛΖ'. ΙΣΙΔΩΡΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Τί ἐστιν, «ἄχρις Ἀπίου φόρου καὶ Τριῶν Ταβερνῶν».	316
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΛΗ'. ΑΓΕΛΙΔΗ ΝΑΥΑΤΙΑΝΩ, Κατὰ Ναυατιανῶν.	
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΛΘ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί τοῦ αὐτοῦ.	316
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜ'. ΑΚΥΛΑ, Περί τῶν τὸν πλοῦτον ἀγαπώντων καὶ μὴ εὖ ποιούντων.	318
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜΑ'. ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Εἰς τό, «ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμένα».	318
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜΒ'. ΣΕΛΕΥΚΩ, Περί ταπεινοφροσύνης.	320
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜΓ'. ΣΙΛΟΥΑΝΩ, Περί τῆς θείας ἀγαθότητος.	320
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜΔ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅμοιον.	320
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜΕ'. ΕΥΣΤΑΘΙΩ, Περί γαστριμαργίας.	322
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜΣ'. ΚΕΛΣΩ, Περί τῆς τοῦ Παύλου πηρώσεως, καὶ διὰ τί αὐτῷ ἐξ οὐρανοῦ ὁ Θεὸς διαλέγεται.	322

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜΖ'. ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΩ ΚΑΙ ΖΩΣΙΜΩ, Περί ἀναληγ- σίας.	324
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜΗ'. ΣΙΛΟΥΑΝΩ, Ὅτι τὸν ἐπίσκοπον ἑαυτῶν πε- ριέβαλον κακοῖς.	324
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΜΘ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί τοῦ πρεσβυτέρου.	324
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΝ'. ΛΑΜΠΕΤΙΩ, Ἄ μή βουλόμεθα παθεῖν, ταῦτα καὶ μὴ ποιεῖν διδασκόμεθα.	326
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΝΑ'. ΑΜΜΩΝΙ, Περί Καππαδοκῶν.	326
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΝΒ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί Καππαδοκῶν ἐνδόξων καὶ ἀδόξων.	326
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΝΓ'. ΣΥΜΦΟΡΩ, Εἰς τὸ γεγραμμένον, «Οὐ δύναται ὁ Υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν».	328
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΝΔ'. ΣΕΡΗΝΩ, Περί τοῦ μάγου, ὃν ὁ Παῦλος τῇ οἰκείᾳ ἀποφάσει ἐτύφλωσε.	328
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΝΕ'. ΛΥΣΙΜΑΧΩ, Τί αἰνίττειται τό, «ἀγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν καὶ ἔστωσαν ἔτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν».	330
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΝΣ'. ΣΕΛΕΥΚΩ, Περί τῆς ἀρνήσεως Πέτρου.	330
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΝΖ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί τοῦ αὐτοῦ.	332
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΝΗ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί τοῦ αὐτοῦ.	332
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΝΘ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί τοῦ αὐτοῦ.	332
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΞ'. ΘΕΩΝΙ, Εἰς τὸ γεγραμμένον, «Ἐγὼ εἶμι ὁ ἀρ- τος τῆς ζωῆς».	334
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΞΑ'. ΕΥΣΤΑΘΙΩ. Περί γαστριμαργίας.	334
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΞΒ'. ΛΕΩΝΙΔΗ. Περί τῆς εἰς τοὺς παῖδας εὐλογίας τοῦ πατριάρχου Ἰακώβ.	334
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΞΓ'. ΣΕΡΗΝΩ, Εἰς τὸ εἰρημένον ὑπὸ τῆς Ἐλισάβετ, «Καὶ πόθεν μοι τοῦτο ...».	336
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΞΔ'. ΠΩΜΑΣΙΩ, Πῶς νοητέον, «Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ἤχῳ σάλπιγγος». Περί τῆς μουσικῆς, ἧς ἡ Γραφή μέμνηται.	336
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΞΕ'. ΛΕΩΝΙΔΗ, Διὰ τί τελευτῶν ὁ Ἰακώβ καὶ τοὺς υἱοὺς εὐλογῶν, τὰ μέλλοντα αὐτῶν λέγει.	336
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΞΣ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί τοῦ αὐτοῦ.	338
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΞΖ'. ΜΟΝΑΣΤΡΙΑΙΣ ΕΙΣ ΠΟΛΙΝ ΦΟΙΤΩΣΑΙΣ ΣΥΧΝΑ.	338
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΞΗ'. ΣΕΥΗΡΩ, Περί οἰήσεως.	340
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΞΘ'. ΚΥΡΩ, Ὅτι οὐδέν τῶν ἐνδιαθέτων καὶ κεκανο-	

	νισμένων διβλίων δεῖ προτιμᾶν εἰς ἀνάγνωσιν.	340
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟ΄.	ΚΥΡΙΑΛΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ, Περὶ ἔριδος.	342
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΑ΄.	ΠΑΝΣΟΦΙΩ, Περὶ Μαρκίωνος καὶ τοῦ κατ’ αὐτὸν εὐαγγελίου.	342
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΒ΄.	ΙΩΣΗΦ, Περὶ ὑποταγῆς τοῦ ἐφιεμένου τοῦ τῶν μοναχῶν ἀγῶνος.	344
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΓ΄.	ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΥΠΟΔΙΑΚΟΝΩ. Περὶ τοῦ πάντα πειρασμὸν φέρειν γενναίως.	344
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΔ΄.	ΩΡΙΩΝΙ, Περὶ κενοδοξίας.	344
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΕ΄.	ΚΥΡΩ, Περὶ πενίας.	346
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΣ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ πενίας.	346
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΖ΄.	ΟΛΥΜΠΙΩ ΚΟΜΗΤΙ, Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.	346
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΗ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ τοῦ ὀδηγήσαντος ἀστέρος τοὺς μάγους.	348
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΘ΄.	ΜΑΡΩΝΙ, Ὅτι οὐκ ἀκριτὰ εἰσι τὰ ἐνταῦθα πραττόμενα, ἀλλ’ εἰς ἡμέραν φρικτὴν ἐξετάσεως φυλαττόμενα.	348
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΠ΄.	ΚΛΕΟΒΟΥΛΩ ΚΟΜΗΤΙ, Εἰς τὸ, «Ἴδου ἀφίεται ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος».	350
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΠΑ΄.	ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΩ, Ὅτι κάλλιστον μὲν τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, ἁμαρτόντα δὲ γνωσιμαχεῖν.	350
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΠΒ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ ΚΑΙ ΖΩΣΙΜΩ, Προτρεπτικὴ πρὸς μεταστροφὴν.	350
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΠΓ΄.	ΦΙΛΑΓΡΙΩ, Περὶ γαστριμαργίας.	352
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΠΔ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ τοῦ αὐτοῦ.	352
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΠΕ΄.	ΛΥΣΙΜΑΧΩ, Περὶ ἀποφυγῆς τῆς οἰνοποσίας.	354
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΠΣ΄.	ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, Περὶ προσευχῆς.	354
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΠΖ.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περὶ τοῦ ποιεῖν τοῖς ἀνθρώποις ἀβουλόμεθα ἡμῖν ποιεῖν τὸν Θεόν.	354
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΠΗ.	ΚΑΠΙΤΩΛΙΝΩ, Ὅτι ὁ ἱερεὺς ἀκατηγόρητον ὀφείλει κεκτῆσθαι τὴν πρὸς πάντας ἰσότητα.	356
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΠΘ.	ΘΗΡΑΣΙΩ, Περὶ ἱερέων.	356
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΨ.	ΚΥΝΤΙΝΙΑΝΩ, Παραίνεσις πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀκρίτου βουλῆς.	358
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΨΑ΄.	ΔΟΜΕΣΤΙΩ ΙΑΤΡΩ, Περὶ τοῦ πειραῖσθαι ἄλλους ἰᾶσθαι, ἑαυτὸν δὲ ἀσθενοῦντα παρορᾶν.	

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΨΒ΄.	ΔΟΣΙΘΕΩ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ, Περί μοναχῶν διακόνων.	360
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΨΓ΄.	ΚΥΡΙΛΛΩ, Περί τοῦ ὕδατος τοῦ ἐν Κανᾷ γάμου.	360
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΨΔ΄.	ΕΚΔΙΚΙΩ, Ὅτι ἡ ἀπείθεια τῶν μαθητῶν ὄκνον ποιεῖ τοῖς διδασκάλοις τοῦ διδάσκειν.	360
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΨΕ΄.	ΛΥΣΟΝΙΩ ΚΟΡΡΙΚΤΩΡΙ, Ὅτι ἀναλλοίωτα τὰ τῆς ἀκηράτου ζωῆς ἀγαθὰ.	362
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΨϚ΄.	ΘΕΟΔΩΡΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, Συστατική.	362
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΨΖ΄.	ΖΑΚΧΑΙΩ, Περί τῶν ἀνθρωπίνων, τῶν ταχέως καταλυομένων.	362
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΨΗ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως.	362
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΨΘ΄.	ΚΑΝΔΙΔΩ, Ὅτι τῶν πολλῶν βιβλίων ἡ κτήσις τοῖς μὲν κεχρημένοις ὠφέλιμος, τοῖς δὲ μόνη τῇ τούτων κτήσει πλουτεῖν οἰομένοις, ἐσχάτης τιμωρίας γίνεται πρόξενος.	364
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Υ΄.	ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Εἰς τό, «Ἐχμαλώτευσας αἰχμαλωσίαν».	364
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΑ΄.	ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΕΒΡΑΙΩ, Περί τῆς θείας εὐχαριστίας.	366
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΒ΄.	ΘΑΥΜΑΣΙΩ, Ὅτι ἀμήχανον ἐν μέσῳ βορῶν ἀρετὴν κατορθῶσαι.	366
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΓ΄.	ΙΣΙΔΩΡΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Ὅτι οὐκ ἔστι μονοειδῆς ἢ κατὰ Θεὸν προκοπή.	366
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΔ΄.	ΘΕΟΔΟΣΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Περί τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως.	368
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΕ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί τοῦ αὐτοῦ.	368
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥϚ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί τοῦ αὐτοῦ.	368
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΖ΄.	ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Ὅτι οὐ πρός τὸν νόμον ὑποστρέφων ὁ Παῦλος, ἀλλ’ οἰκονομικῶς τὰ τοῦ νόμου πεποίηκεν.	368
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΗ΄.	ἈΘΑΝΑΣΙΩ, Περί μετανοίας.	370
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΘ΄.	ΛΕΟΝΤΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Ὅτι οὐράνιον ἦν τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐγγχειριζόμενον, εἰς τὸν Παῦλον κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου.	370
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΙ΄.	ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Τί ἐστι, «Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος».	370
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΙΑ΄.	ΚΥΡΗΚΙΩ, Περί πλούτου.	372

ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΙΒ'. ΝΙΚΑΝΟΡΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, "Ότι οί λόγοι ήγεμόνες είσι τών ήθών.	372
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΙΓ'. ΣΕΡΗΝΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ, Είς τό, «Ό καιρός συνεσταλμένος έστι τό λοιπόν».	372
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΙΔ'. ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Είς τό, «Τούς πό- νους τών καρπών σου φάγεσαι».	374
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΙΕ'. ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ, Είς τό γεγραμμέ- νον, «Τρία έστιν αδύνατά μοι νοήσαι, και τό τέταρτον ούκ έπιγινώσκω» κ.τ.λ.	374
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΙΣ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Είς τό αυτό.	374
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΙΖ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Τί έστιν, «Ούτως όδός μοιχαλίδος» και τά έξής.	376
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΙΗ'. ΣΥΝΕΣΙΩ, Είς τό γεγραμμένον έν τώ 'Ιωήλ, «Ό πρώος έστω μαχητής».	378
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΙΘ'. ΕΡΜΟΓΕΝΕΙ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Περί άποφυγής τών αίρετικών διδασκαλιών περί τής σαρκώ- σεως του Θεού Λόγου.	378
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΚ'. ΚΥΡΗΚΙΩ, Περί πλούτου βάσει Γραφικών μαρτυριών.	380
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΚΑ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί φόβου και φυλακής τών θεί- ων έντολών.	380
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΚΒ'. ΗΡΩΝΙ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, Περί 'Αρειανών και Εύνομανών.	380
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΚΓ'. ΜΑΡΩΝΙ, Περί γαστριμαργίας.	382
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΚΔ'. ΘΩΜΑ, Περί ισότητος.	382
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΚΕ'. ΕΥΣΕΒΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Περί καταχρήσεως ιερών χρημάτων.	382
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΚΣ'. ΙΣΙΔΩΡΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Είς τό ειρημένον προς τόν όφιν, «Έχθραν θήσω ανά μέσον ...».	384
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΚΖ'. ΝΕΙΛΩ ΜΟΝΑΧΩ, Περί ύποκρισεως.	384
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΚΗ'. ΚΥΡΩ, Πώς «ή θεία δύναμις έν άσθενεία τε- λειούται».	384
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΚΘ'. ΣΕΡΙΝΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ, Πώς τήν σοφίαν του κό- σμου τούτου ό Θεός έμώρανεν.	384
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΛ'. ΗΛΙΑ, Περί Καππαδοκών.	386
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΛΑ'. ΠΑΛΛΑΔΙΩ, "Ότι ένέσπαρται τή φύσει τό άγαθόν.	386
ΕΠΙΣΤΟΛΗ	ΥΛΒ'. ΚΕΛΣΩ, "Ότι εκτέμνειν δεϊ τάς έπιθολούσας	

	τὸν νοῦν κακίας, ἵνα ὑγιῆς ἢ συνείδησις ἦ.	386
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΛΓ΄.	ΣΟΛΟΜΩΝΙ, Περί κατασδέσεως τῆς σαρκικῆς ὀρέξεως καὶ τοῦ καύσωνος τῆς ραθυμίας.	388
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΛΔ΄.	ΚΡΙΣΠΩ, Περί φιλαργυρίας.	388
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΛΕ΄.	ΑΓΑΘΟΔΑΙΜΟΝΙ, Περί τοῦ μὴ ἐρευνᾶν καὶ ζητεῖν τὸ ἀναμάρτητον ἐν μοναχοῖς καὶ ἱερεῦσι.	388
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΛΣ΄.	ΖΩΣΙΜΩ, Περί τῆς θείας ἐπιδημίας.	390
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΛΖ΄.	ΙΑΤΡΩ, Περί ἰατρείας σωματικῶν καὶ ψυχικῶν παθῶν.	390
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΛΗ΄.	ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤῆ, Τοῦ Λευϊτικοῦ. Διατί ὁ νόμος ἐθέσπισε προσάγεσθαι δύο τρυγόνας καὶ δύο νεοσσούς περιστερῶν ὑπὸ τῶν νεογνῶν βρεφῶν.	392
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΛΘ΄.	ΘΕΩΝΙ, Πῶς νοητέον, «Μεταμεμέλημαι ὅτι ἔχρισα τὸν Σαοὺλ εἰς βασιλέα».	392
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΜ΄.	ΙΣΙΔΩΡΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Πῶς τοὺς τῶν θείων φοιτητὰς ἔπεσθαι δεῖ τοῖς αὐτῶν διδασκάλοις.	394
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΜΑ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Πρὸς μαθητευομένους.	394
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΜΒ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Τί ἐστὶ, «Παιδιά γίνεσθε ταῖς φρεσί».	394
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΜΓ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Εἰς τὸ, «Ὅτε ἤμην νήπιος ...».	394
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΜΔ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Ὅτι σκιά ἦν ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν.	396
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΜΕ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Πῶς καὶ τίνας ποτίζει τὸ γάλα ὁ Παῦλος ὡς νηπίους.	396
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΜΣ΄.	ΠΑΛΛΑΔΙΩ, Περί λοιδορίας.	398
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΜΖ΄.	ΑΝΤΙΟΧΩ, Ὅτι οὐχ ὁ ἀπόστολος Φίλιππος, ἀλλ' εἷς τῶν ζ' τῶν μετὰ Στεφανοῦ ἐκλεγέντων ἐστὶν ὁ καὶ τὸν εὐνοῦχον βαπτίσας καὶ τὸν Σίμωνα κατηγήσας. Καὶ ὅτι χρὴ τοὺς ἱερατικούς ἀνδρας λῦειν τὰς ἐρωτηθείσας ἐρωτήσεις καὶ ἀμφιβολίας.	398
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΜΗ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί αὐτοῦ.	400
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΜΘ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί αὐτοῦ.	400
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΝ΄.	ΤΩ ΑΥΤΩ, Περί αὐτοῦ.	402

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΝΑ'. ΛΕΟΝΤΙΩ ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Περί ἀνδρείας.	402
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΝΒ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Εἰς τὸ τοῦ Ἐζεκίου εἰρημένον, «Γενέσθω δὴ εἰρήνη ἐν ταῖς ἡμέραις μου».	402
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΝΓ'. ΘΕΟΔΟΣΙΩ, Ὅτε ἐπάλαισεν ὁ Ἰακώβ, τί εἶπε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ παλαίων.	404
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΝΔ'. ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΩΣΤΗ, Ὅτι εὐλογίας ἀξιω- θήσονται οἱ ἀποφεύγοντες τὰς κατηγορίας κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτῶν.	404
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΝΕ'. ΣΥΜΜΑΧΩ, Περί ἀκτημοσύνης.	406
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΝΣ'. ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Εἰς τὸ, «Μὴ κώμοις καὶ μέθαις».	406
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΝΖ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Πῶς νοητέον, «Αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν ᾗ- χῳ σάλπιγγος». Περί τῆς μουσικῆς ἣν ἡ Γρα- φή μέμνηται.	406
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΝΗ'. ΘΕΟΦΙΛΩ, Ὅτι οὐκ ἐναντία τῆς παλαιᾶς νο- μοθεσίας ἡ εὐαγγελικὴ διδασκαλία.	408
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΝΘ'. ΘΗΡΑΣΙΩ, Εἰς τὸ εἰρημένον, «Μακάριος, ὃς ἐν γλώσση οὐκ ὠλίσθησεν, οὐδὲ κατενύγη ἐν λύπη ἁμαρτίας».	408
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΞ'. ΜΑΡΤΙΝΙΑΝΩ, Περί κρίσεως.	410
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΞΑ'. ΘΕΑΝΩ, Περί φιλοκοσμίας καὶ παραβάσεως συνθηκῶν.	410
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΞΒ'. ΣΕΡΗΝΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ, Περί προσευχῆς καὶ τῆς πρὸς Θεὸν ἐλπίδος.	410
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΞΓ'. ΔΙΟΝΥΣΙΩ ΝΕΩ, Περί τοῦ ζηλοῦν τὴν πα- τράν σωφροσύνην.	412
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΞΔ'. ΣΑΛΟΥΣΤΙΩ, Περί διαφορᾶς μοιχείας καὶ πορνείας.	412
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΞΕ'. ΖΩΣΙΜΩ, Περί γαστριμαργίας.	414
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΞΣ'. ΣΕΡΗΝΩ ΤΡΙΒΟΥΝΩ, Περί πλούτου.	414
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΞΖ'. ΙΣΙΔΩΡΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Ὅτι αἱ δικαίως ἐπα- χθεῖσαι θεῖαι τιμωρίαι ἀνάγραπτοὶ εἰσι πρὸς διόρθωσιν ἡμῶν.	414
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΞΗ'. ΩΡΙΩΝΙ ΜΟΝΑΧΩ, Περί πολιτείας μοναχῶν.	414
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΞΘ'. ΙΕΡΑΚΙ, Ποία λέγει ἀγαθὰ τῆς γῆς ὁ προφή- της.	416
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΟ'. ΘΕΟΔΩΡΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, Περί ἐργασίας.	416
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΟΑ'. ΚΥΝΗΓΙΩ, Περί οἰκετῶν.	416

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΟΒ'. ΘΕΩΝΙ, Ὅτι μείζονα τίσουσι δίκην τῶν πάλαι ἁμαρτησάντων οἱ μετὰ τὴν χάριν τὸν Θεὸν παροργίζοντες.	418
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΟΓ'. ΠΑΛΛΑΔΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Εἰς τό, «Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς Μονογενοῦς».	418
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΟΔ'. ΝΕΩΤΕΡΟΙΣ ΜΟΝΑΧΟΙΣ, Περὶ τύφου.	418
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΟΕ'. ΠΑΥΛΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Περὶ ἐλεημοσύνης.	420
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΟΣ'. ΑΘΑΝΑΣΙΩ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩ, Περὶ πίστεως.	420
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΟΖ'. ΕΥΤΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Εἰς τό, «Οἱ ἐν σαρκὶ ὄντες, Θεῷ ἀρεῖσαι οὐ δύνανται».	420
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΟΗ'. ΙΣΙΔΩΡΩ, Περὶ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἐκ σπέρματος Δαβίδ.	420
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΟΘ'. ΚΥΡΗΚΙΩ, Περὶ θυμοῦ, ἔργον μέθης ἀποφαίνοντος τὸν νοῦν.	422
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠ'. ΚΑΝΔΙΔΙΑΝΩ, Περὶ τοῦ μὴ ἀνθυβρίζειν ὑβριζόμενον.	422
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΑ'. ΙΕΡΩΝΙ, Περὶ ἀναγνώσεως βίβλου μετὰ ὠφελείας.	424
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΒ'. ΗΣΑΪΑ, Ἐλεγκτικὴ πρὸς διόρθωσιν φαύλης γνώμης.	424
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΓ'. ΣΥΝΕΣΙΩ, Περὶ Καππαδοκῶν.	424
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΔ'. ΣΕΛΕΥΚΩ, Περὶ τῶν αὐτῶν.	426
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΕ'. ΙΣΙΔΩΡΩ, Περὶ τῶν αὐτῶν.	426
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΖ'. ΦΛΩΡΕΝΤΙΩ, Περὶ τοῦ αὐτοῦ.	428
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΖ'. ΑΡΧΟΝΤΙΩ, Περὶ τοῦ αὐτοῦ.	428
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΗ'. ΘΕΟΔΩΡΩ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΩ, Πρὸς μαθητευομένους.	430
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΠΘ'. ΡΟΥΦΙΝΩ ΕΠΑΡΧΩ ΠΡΑΙΤΩΡΙΩΝ, Περὶ Καππαδοκῶν.	430
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΨ'. ΚΑΤΙΛΛΙΑΝΩ, Περὶ τῶν αὐτῶν.	430
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΨΑ'. ΕΥΤΟΝΙΩ ΔΙΑΚΟΝΩ, Περὶ τοῦ ἐπιτεθέντος τῷ σταυρῷ τοῦ Δεσπότης τίτλου.	432
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΨΒ'. ΕΠΙΣΚΟΠΩ, Περὶ τοῦ μὴ μόνον ἐξ ἀλλοτρίων δωρεῶν ἐλεεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν οἰκείων.	432
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΨΓ'. ΚΥΡΗΝΙΩ, Περὶ οἰήσεως καὶ ἀλαζονείας λόγῳ ἀξιώματος.	432

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΨΔ'. ΤΙΜΟΘΕΩ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ, Τῶν Πράξεων. Περὶ πυρίνων γλωσσῶν.	434
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΨΕ'. ΣΥΝΟΔΙΩ, Περὶ οἴνου καὶ μέθης.	434
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΨΖ'. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΩ, Περὶ ζήλου μὴ κατὰ Θεὸν καὶ κατ' ἐπίγνωσιν.	434
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΨΖ'. ΚΥΡΙΑΛΩ, Εἰς τό, «Λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες».	436
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΨΗ'. ΘΕΩΝΙ, Πρὸς μοναχὸν καλλωπιζόμενον.	436
ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΥΨΘ'. ΑΡΧΙΑ, Κατὰ Μακεδονιανῶν, ἧτοι Πνευμα- τομάχων.	436
ΕΠΙΣΤΟΛΗ Φ'. ΤΩ ΑΥΤΩ, Κατὰ Μακεδονιανῶν, ἧτοι Πνευ- ματομάχων.	438
ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ	
1. Εὐρετήρο χωρίων τῆς Γραφῆς	441
2. Εὐρετήριο ὀνομάτων καὶ πραγμάτων	451

ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ ΕΡΓΑ ΠΑΤΕΡΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Α' ΑΠΑΝΤΑ Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Τόμος

- 1ος **Ἐπιστολές**: Πρὸς Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, Καισάριον, ἀδελφὸν Γρηγόριον, θεῖον Γρηγόριον, Ἀμφιλόχιον Ἰκονίου, Εὐσέβιον Σαμοσάτων, Μελέτιον Ἀντιοχείας, Μ. Ἀθανάσιον.
- 2ος **Ἐπιστολές**: Πρὸς δυτικούς ἐπισκόπους, Πρὸς Εὐστάθιον Σεβαστείας, Ἐπὶ θεμάτων ἐκκλησιῶν Πόντου καὶ Ἀρμενίας, Πρὸς διαφόρους κληρικούς, Σχετικαὶ μὲ θέματα τῆς ἐπισκοπῆς του, Πρὸς πολιτικούς ἄρχοντας, Πρὸς φίλους διαφόρους, Μεσιτευτικαί, Συστατικαί, Παραμυθητικαί, Συμβουλευτικαί.
- 3ος **Ἐπιστολές**: Πρὸς Γρηγόριον Θεολόγον, ἀδελφὸν Γρηγόριον, Ἀμφιλόχιον, Εὐσέβιον Σαμοσάτων, Μελέτιον, Πρὸς Ἀλεξανδρεῖς, Πρὸς δυτικούς ἐπισκόπους, Ἐπὶ θεμάτων ἐκκλησιῶν Πόντου καὶ Ἀρμενίας, Πρὸς διαφόρους κληρικούς, Πρὸς πολιτικούς ἄρχοντας, Πρὸς ρήτορας, πρὸς φιλοσόφους, Ἐπιστολαὶ μεσιτευτικαί, συστατικαί, παραμυθητικαί, συμβουλευτικαί.
- 4ος **Ὁμιλίαι** Εἰς τὴν Ἑξαήμερον (Α'–Θ').
- 5ος **Ὁμιλίαι εἰς Ψαλμούς**: Ψαλμὸν Α', Ζ', ΙΔ', ΚΗ', ΚΘ', ΛΒ', ΛΓ', ΜΔ', ΜΕ', ΜΗ', ΝΘ', ΞΑ', ΡΙΔ'.
- 6ος **Α'**. **Ὁμιλίαι ἠθικαὶ καὶ πρακτικαί**: Περὶ νηστείας Α'–Β', Περὶ εὐχαριστίας, Περὶ ταπεινοφροσύνης, Περὶ φθόνου, Κατὰ ὀργιζόντων, Κατὰ μεθύοντων, Εἰς τὸ «Πρόσεχε σεαυτῶ» Προτρεπτικὸς εἰς τὸ βάπτισμα.
Β'. **Ὁμιλίαι κοινωνικαί**: Πρὸς τοὺς πλουτοῦντας, καὶ εἰς τὸ «Καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας».
- 7ος **Γ'**. **Ὁμιλίαι δογματικαί**: Περὶ πίστεως, εἰς τὸ «ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος», Κατὰ Σαβελλιανῶν καὶ Ἀρείου καὶ Ἀνομοίων, καὶ «Ὅτι οὐκ ἔστι αἴτιος τοῦ κακοῦ ὁ Θεός».
Δ'. **Ὁμιλίαι περιστατικαί**: Ἐν λιμῶ καὶ ἀνυχνῶ, Περὶ τοῦ μὴ προσηλωσθαι τοῖς διωτικοῖς.
Ε'. **Ὁμιλίαι ἐγκωμιαστικαί**: Εἰς τὴν μάρτυρα Ἰουλίτταν, εἰς τοὺς μάρτυρας Βαρλαάμ, Γόρδιον, ἅγιον Μάμαντα, Ἁγίους Τεσσαράκοντα.
ΣΤ'. **Ὁμιλίαι παιδαγωγικαί**: Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων, Εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν.
- 8ος **Ἀσκητικὰ Α'**: Λόγος περὶ κρίματος, Περὶ πίστεως, Ἀσκητικὴ προδιατύπωσις, Λόγοι ἀσκητικοὶ Α'–Β', Περὶ ἀσκήσεως, Ὅροι κατὰ πλάτος Α' καὶ Β').

- 9ος Ἀσκητικά Β': Ὅροι κατ' ἐπιτομήν, Ἀσκητικαὶ διατάξεις.
 10ος Δογματικὰ ἔργα: 1. Ἀνατρεπτικός τοῦ ἀπολογητικοῦ τοῦ Εὐνομί-
 ου. 2. Περί τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Β'. ΑΠΑΝΤΑ Μ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

- 1ος Ἀπολογητικά: Λόγος Α' Κατὰ εἰδώλων.— Λόγος Β' Περί ἐνανθρωπήσε-
 ως).
 2ος Δογματικά Α': Λόγοι κατὰ Ἀρειανῶν Α' - Β'.
 3ος Δογματικά Β': Λόγοι κατὰ Ἀρειανῶν Γ' - Δ'.— Περί τῆς ἐνσάρκου ἐπι-
 φανείας τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ Κατὰ Ἀρειανῶν.
 4ος Δογματικά Γ': Περί Διονυσίου Ἀλεξανδρείας.— Πρὸς Σεραπίωνα
 Θμούεως 1. Κατὰ τῶν βλασφημούντων καὶ λεγόντων κτίσμα εἶναι τὸ
 Πνεῦμα τὸ ἅγιον. 2. Κατὰ τῶν λεγόντων κτίσμα τὸν Υἱόν. 3. Ὅμοίως
 περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.— Ἐπιστολὴ πρὸς Ἐπίκτητον Κορίνθου,
 κατὰ τῶν αἵρετικῶν.— Ἐπιστολὴ πρὸς Ἀδελφίον, κατὰ Ἀρειανῶν.—
 Πρὸς Μάξιμον φιλόσοφον.
 5ος Ἑρμηνευτικά Α': Πρὸς Μαρκελλῖνον εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν Ψαλμῶν.—
 Ὑπόθεσις εἰς τοὺς Ψαλμοὺς.— Ἐξήγησις εἰς τοὺς Ψαλμοὺς (Α'-Μ').
 6ος Ἑρμηνευτικά Β': Ἐξήγησις εἰς τοὺς Ψαλμοὺς (Ψαλμοὶ ΜΑ'-ΠΖ').
 7ος Ἑρμηνευτικά Γ': Ἐξήγησις εἰς τοὺς Ψαλμοὺς (Ψαλμοὶ ΠΗ'-ΡΜΖ').
 8ος Ἱστορικοδογματικά Α': Ἀπολογητικὸς κατὰ Ἀρειανῶν ἢ Ἀπολογητικὸς
 Δεύτερος.— Πρὸς τὸν βασιλέα Κωνστάντιον Ἀπολογία.— Περί τῶν δια-
 βαλλόντων τὴν ἐν τῷ διωγμῷ φυγὴν αὐτοῦ.
 9ος Ἱστορικοδογματικά Β': Περί τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου.— Ἐγκύκλιος
 Ἐπιστολὴ.— Ἐπιστολὴ πρὸς μοναχοὺς.— Περί τῶν γεγενημένων παρ'
 Ἀρειανῶν.
 10ος Ἱστορικοδογματικά Γ': Ἐπιστολὴ πρὸς ἐπισκόπους Αἰγύπτου καὶ
 Λιβύης.— Ὁ πρὸς τοὺς Ἀντιοχεῖς τόμος.— Πρὸς Ἰουβιανὸν περὶ πίστε-
 ως.— Πρὸς τοὺς ἐν Ἀφρικῇ ἐπισκόπους.— Περί τῶν ἐν Ἀριμίνῳ καὶ
 Σελευκείᾳ συνόδων.— Ἐπιστολές: Πρὸς Σεραπίωνα, Πρὸς Μοναχοὺς,
 Πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους Ἰωάννην καὶ Ἀντίοχον, Πρὸς Παλλάδιον πρε-
 σβύτερον, Πρὸς Ρουφίνον.— Ἀποσπάσματα ἐκ τῶν ἑορταστικῶν β', ε', ζ',
 κβ', κδ', κη', κθ', μβ', μγ', με', ἢ λθ' ἑορταστικῆ.
 11ος Ἀσκητικά: Βίος Μ. Ἀντωνίου.— Περί παρθενίας ἢ ἀσκήσεως.— Ἐπιστολές
 : 1. Πρὸς Δρακόντιον. 2. Πρὸς Ἀμοῦν, 3. Πρὸς Ὠρσίσιον Α' καὶ Β'.—
 Βίος καὶ πολιτεία τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς.
 12ος Ἀμφιβαλλόμενα ἔργα: Εἰς τὸ πάθος τοῦ Κυρίου καὶ εἰς τὸν σταυρόν.—
 Περί Σαββάτων καὶ Περιτομῆς.— Κατὰ Ἀπολιναρίου Λόγοι α'-β'.— Εἰς
 τὸ «πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ Πατρός μου».— Περί πίστεως λόγος
 μείζων.— Ἐκ τοῦ περὶ πίστεως μείζονος λόγου.— Ἑρμηνεία εἰς τὸ Κατὰ
 Λουκᾶν.— Σύνοψις ἐπίτομος τῆς θείας Γραφῆς, Παλαιᾶς καὶ Καινῆς
 Διαθήκης.

Τόμος

Γ'. ΑΠΑΝΤΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

- 1ος Προσωπικές σχέσεις και Ἐκκλησιαστική Διακονία Α': Λόγος Α' Εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα.— Λόγος Β' Ἀπολογητικὸς τῆς εἰς τὸν Πόντον φυγῆς.— Λόγος Γ' Πρὸς τοὺς καλέσαντας καὶ μὴ ἀπαντήσαντας.— Λόγος ΣΤ' Εἰρηνικὸς πρῶτος.— Λόγος Θ' Ἀπολογητικὸς εἰς πατέρα καὶ Βασίλειον.— Λόγος ΙΑ' Εἰς Γρηγόριον Νύσσης.— Λόγος Ι' Εἰς ἑαυτόν, εἰς τὸν πατέρα καὶ Βασίλειον τὸν Μέγαν.— Λόγος ΙΒ' Εἰς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ.— Λόγος ΙΓ' Εἰς Εὐλάλιον.— Λόγος ΚΒ' Εἰρηνικὸς δεῦτερος.— Λόγος ΚΓ' Εἰρηνικὸς τρίτος.
- 2ος Προσωπικές σχέσεις και Ἐκκλησιαστική Διακονία Β': Λόγος ΝΒ' Περί τῆς ἐν διαλέξεσιν εὐταξίας καὶ ὅτι οὐ παντὸς ἀνθρώπου οὔτε παντὸς καιροῦ τὸ περὶ Θεοῦ διαλέγεσθαι.— Λόγος ΛΓ' Πρὸς Ἀρειανούς καὶ εἰς ἑαυτόν.— Λόγος ΛΔ' Εἰς τοὺς ἀπ' Αἰγύπτου ἐπιδημήσαντας.— Λόγος ΚΣ' Εἰς ἑαυτόν, εἰς τὸν λαὸν καὶ τοὺς ποιμένας ἐξ ἀγροῦ ἐπανήκοντα μετὰ τὰ κατὰ Μάξιμον.— Λόγος Λς' Εἰς ἑαυτόν καὶ πρὸς τοὺς λέγοντας ἐπιθυμεῖν αὐτὸν τῆς καθέδρας Κωνσταντινουπόλεως καὶ εἰς τὴν τοῦ λαοῦ προθυμίαν, ἣν ἐπεδείξαντο εἰς αὐτόν.— Λόγος ΛΕ' Εἰς τοὺς μάρτυρας καὶ κατὰ Ἀρειανῶν.— Λόγος ΜΒ' Συντακτῆριος εἰς τὴν τῶν 150 ἐπισκόπων παρουσίαν.
- 3ος Ἀπολογητικὰ ἔργα : Κατὰ Ἰουλιανοῦ βασιλέως· Λόγος Δ' Στηλιτευτικὸς Α'. Λόγος Ε' Στηλιτευτικὸς Β'.— Λόγος ΚΕ' Εἰς Ἡρώνα τὸν φιλόσοφον.
- 4ος Δογματικὰ ἔργα : Λόγοι Θεολογικοὶ α'-ε': Λόγος ΚΖ' Θεολογικὸς α', Πρὸς Εὐνομιανούς προδιάλεξις.— Λόγος ΚΗ' Θεολογικὸς β', Περί θεολογίας.— Λόγος ΚΘ' Θεολογικὸς γ', Περί Υἱοῦ.— Λόγος Λ' Θεολογικὸς δ', Περί Υἱοῦ.— Λόγος ΛΑ' Θεολογικὸς ε', Περί τοῦ ἁγίου Πνεύματος.— Λόγος Κ' Περί δόγματος καὶ καταστάσεως ἐπισκόπων.— Λόγος Μ' Εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα.
- 5ος Α' Λόγοι Ἐορταστικοί : Λόγος ΛΗ' Εἰς τὰ Θεοφάνια.— Λόγος ΛΘ' Εἰς τὰ Ἅγια Φῶτα.— Λόγος ΜΑ' Εἰς τὴν Πεντηκοστήν.— Λόγος ΜΕ' Εἰς τὸ Πάσχα.— Λόγος ΜΔ' Εἰς τὴν Καινὴν Κυριακὴν.
Β' Ἠθικολογικοί : Λόγος ΙΔ' Περί φιλοπτωχίας.— Λόγος Ις' Εἰς τὸν πατέρα σιωπῶντα διὰ τὴν πληγὴν τῆς χαλάζης.— Λόγος ΙΖ' Πρὸς τοὺς πολιτευομένους Ναζιανζοῦ ἀγωνιῶντας καὶ τὸν ἄρχοντα ὀργιζόμενον.— Λόγος ΙΘ' Εἰς τὸν ἐξισωτὴν Ἰουλιανόν.— Λόγος ΛΖ' Εἰς τὴν ρῆσιν «ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους».
- 6ος Α' Λόγοι Ἐγκωμιαστικοί : Λόγος ΙΕ' Εἰς τοῦ Μακκαβαίους.— Λόγος ΚΑ' Εἰς τὸν Μ. Ἀθανάσιον.— Λόγος ΚΔ' Εἰς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρα Κυπριανόν.
Β' Λόγοι Ἐπιτάφιοι : Λόγος ΜΓ' Εἰς τὸν Μ. Βασίλειον.— Λόγος ΙΗ' Εἰς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα παρόντος τοῦ Βασιλείου.— Λόγος Η' Εἰς τὴν ἀδελφὴν ἑαυτοῦ Γοργονίαν.— Λόγος Ζ' Εἰς Καισάριον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν.
- 7ος Ἐπιστολές : (Ἐπιστολές Α'—ΣΜΔ').
- 8ος Α' Ὁ Χριστὸς πάσχων.

- Τόμος **Β' Ἐπη Δογματικά** : (Περὶ Πατρὸς, Υἱοῦ, ἁγίου Πνεύματος, κόσμου, προνοίας, νοερῶν οὐσιῶν, ψυχῆς, Διαθηκῶν, ἐνανθρωπήσεως Χριστοῦ, μαστίγων Αἰγύπτου, δεκαλόγου Μωυσέως, θαυμάτων Χριστοῦ, παραβολῶν τοῦ Χριστοῦ, Ὕμνοι εἰς Θεὸν κλπ.
 9ος **Ἐπη Ἠθικά** : Ποικιλία θεμάτων.
 10ος **Ἐπη Ἱστορικά** : Ποικιλία θεμάτων.
 11ος **Ἐπη εἰς Ἐτέρους - Ἐπιγράμματα**.

Δ' ΑΠΑΝΤΑ ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ

- 1ος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (Βιβλία Α' - Γ').
 2ος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (Βιβλία Δ' - ΣΤ').
 3ος Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία (Βιβλία Ζ' - Ι').
 4ος Τριακονταετηρικὸς εἰς τὸν Μ. Κωνσταντῖνον.- Εἰς τὸν Βίο Μ. Κωνσταντίνου.- Λόγος Μ. Κωνσταντίνου εἰς τὸν Σύλλογον τῶν ἁγίων.

Ε' ΑΠΑΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ

- 1ος **Δογματικά Α'** (Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως).
 2ος **Φιλοσοφικά Κεφάλαια καὶ Ἀποσπάσματα**.- Περὶ αἱρέσεων.- Εἰσαγωγὴ δογμάτων στοιχειώδης.
 3ος Περὶ εἰκόνων.- Λόγος ἀποδεικτικὸς περὶ εἰκόνων.
 4ος **Λίβελος ὀρθοῦ φρονήματος**.- Περὶ ἁγίας Τριάδος (Λόγοι Α'-Β').- Περὶ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων.- Περὶ τοῦ Τρισαγίου Ὕμνου.- Περὶ πίστεως κατὰ τῶν Νεστοριανῶν.- Πρὸς τὸν Ἰακωβίτην ἐπίσκοπον Δαριαίας.
 5ος Περὶ τῶν ἐν Χριστῷ δύο θελημάτων.- Περὶ συνθέτου φύσεως.- Κατὰ Μανιχαίων.- Διάλεξις Ἰωάννου Ὀρθοδόξου πρὸς Μανιχαῖον.- Διάλεξις Σαρακηνοῦ καὶ Χριστιανοῦ.- Περὶ Δρακόντων καὶ στριγγῶν.- Πάθος Ἀρτεμίου.
 6ος Ἱερὰ Παράλληλα (Στοιχεῖα Α - Δ).
 7ος Ἱερὰ Παράλληλα (Στοιχεῖα Ε - Μ).
 8ος α) Ἱερὰ Παράλληλα (Στοιχεῖα Ν - Ω).- β) **Λόγοι** : Περὶ νηστειῶν.- Περὶ τῶν ὀκτῶ τῆς πονηρίας πνευμάτων.- Περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν.- Περὶ ἐξομολογήσεως.- Περὶ ἀζύμων.
 9ος **Α'** **Λόγοι** : 1. Εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου 2. Εἰς τὴν ξηρανθεῖσαν συκῆν καὶ εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ ἀμπελῶνος. 3. Εἰς τὴν ἁγίαν Παρασκευὴν καὶ τὸν σταυρὸν. 4. Εἰς τὸ ἅγ. Σάββατον. 5. Εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου. 6. Εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου, Λόγος Α'. 7. Εἰς τὸ γενέσιον τῆς Θεοτόκου, Λόγος Β'. 8. Ἐγκώμιον 1ον εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου. 9. Ἐγκώμιον 2ον εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου. 10. Λόγος 3ος εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου.
Β' **Ἀγιολογικά** : 1. Ἐγκώμιον εἰς Ἰωάννην Χρυσόστομον. 2) Ἐγκώμιον εἰς τὴν μάρτυρα Βαρβάραν.
Γ' **Προσευχές** (Α' - Δ').

- 10ος Ἱστορία Ψυχωφελῆς ἐκ τῆς ἐνδοτέρας τῶν Αἰθιοπῶν χώρας, τῆς Ἰνδιῶν λεγομένης. Βίος Βαβυλαίων καὶ Ἰωάσαφ.
 11ος Εἰς τὰς Ἐπιστολάς Παύλου (Πρὸς Ῥωμαίους – Πρὸς Κορινθίους Α', Πρὸς Κορινθίους Β').
 12ος Εἰς Ἐπιστολάς Παύλου (Γαλάτας, Ἐφεσίους, Φιλιππησίους, Κολοσσαεῖς, Θεσσαλονικεῖς Α'+Β', Τιμόθεον Α'+Β', Τίτον, Φιλήμονα καὶ Ἑβραίους).

ΣΤ' ΑΠΑΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

- 1ος Διάλογος Παλλαδίου.– Περὶ ἀσαφείας τῶν προφητειῶν.– Σύνοψις Παλαιᾶς Διαθήκης.
 2ος Ὀμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν (Α'–ΚΓ').
 3ος Ὀμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν (ΚΔ'–ΜΑ').
 4ος Ὀμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν (ΜΒ'–ΞΔ').
 5ος α) Ὀμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν (Γ'-ΙΒ'). β) Εἰς Ψαλμοὺς (ΜΑ'-ΜΓ').
 6ος Ὀμιλίαι εἰς τοὺς Ψαλμοὺς (ΜΔ'–ΡΚΓ').
 7ος α) Ὀμιλίαι εἰς τοὺς Ψαλμοὺς (ΡΚΔ'–ΡΝ').
 β) Ὀμιλίαι εἰς τὸν Δαυὶδ καὶ τὸν Σαούλ.
 8ος α) Ὀμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν (Α'-Θ').– β) Ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἡσαΐαν. Ὑπόμνημα στὸν Δανιήλ (Κεφάλαια Γ'-ΙΓ').
 8Α Ὀμιλίαι σὲ πρόσωπα καὶ ρητὰ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.
 9ος Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (Ὀμιλ. Α'-Κ').
 10ος Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (Ὀμιλ. ΚΑ'-ΛΖ').
 11ος Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (Ὀμιλ. ΛΗ'-ΝΣ').
 11Α Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (Ὀμιλ. ΝΖ'-ΟΕ').
 12ος α) Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον (Ὀμιλίαι ΟΣ'-Τ').
 β) Στὸ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον (Ὀμιλίαι Α' – Δ').
 13ος Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον (Ὀμιλίαι Ε' – ΛΑ').
 13Α Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον (Ὀμιλίαι ΛΒ' – ΝΔ').
 14ος Ὑπόμνημα στὸ Κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον (Ὀμιλίαι ΝΕ' – ΠΗ').
 15ος Ὑπόμνημα στὶς Πράξεις (Ὀμιλίαι Α' – ΚΓ').
 16Α Ὑπόμνημα στὶς Πράξεις (Ὀμιλίαι ΚΔ' – ΜΔ').
 16Β α) Ὑπόμνημα στὶς Πράξεις (Ὀμιλίαι ΜΕ' – Ν').
 β) Ὑπόμνημα στὴν Πρὸς Ῥωμαίους (Ὀμιλίαι Α' – Γ').
 17ος Ὑπόμνημα στὴν Πρὸς Ῥωμαίους (Ὀμιλίαι ΙΑ' – ΛΓ').
 18ος Ὑπόμνημα στὴν Α' Πρὸς Κορινθίους (Ὀμιλίαι Α' – ΚΑ').
 18Α Ὑπόμνημα στὴν Α' Πρὸς Κορινθίους (Ὀμιλίαι ΚΒ' – ΜΔ').
 19ος Ὑπόμνημα στὴν Β' Πρὸς Κορινθίους (Ὀμιλίαι Α' – ΚΔ').
 20ος α) Ὑπόμνημα στὴν Β' Πρὸς Κορινθίους (Ὀμιλίαι ΚΕ'-Λ').
 β) Ὑπόμνημα στὴν Πρὸς Ἐφεσίους (Ὀμιλίαι Α' – ΙΑ').
 21ος α) Ὑπόμνημα στὴν Πρὸς Ἐφεσίους (Ὀμιλίαι ΙΒ' – ΚΔ').
 β) Ὑπόμνημα στὴν Πρὸς Φιλιππησίους (Ὀμιλίαι Α' – ΙΒ').
 22ος α) Ὑπόμνημα στὴν Πρὸς Φιλιππησίους (Ὀμιλίαι ΙΓ' – ΙΕ').
 β) Στὴν Πρὸς Κολοσσαεῖς καὶ γ) Πρὸς Θεσσαλονικεῖς Α'.

- 23ος α) Ὑπόμνημα στήν Β' Πρὸς Θεσσαλονικεῖς (Ὁμιλίες Α' - Ε').
 β) Στήν Α' Πρὸς Τιμόθεον καὶ γ) Στή Β' Πρὸς Τιμόθεον.
- 24ος α) Ὑπόμνημα στήν Πρὸς Τίτον (Ὁμιλ. Α'-Ζ'), β) Στήν Πρὸς Φιλήμονα (Ὁμιλ. Α'-Γ'), γ) Στήν Πρὸς Ἑβραίους (Ὁμιλ. Α'-ΙΕ').
- 25ος α) Ὑπόμνημα στήν Πρὸς Ἑβραίους (Ὁμιλ. ΙΖ'-ΛΔ').
 β) Εἰς τὸν πτωχὸν Λάζαρον (Ὁμιλ. Α'-Ζ').
- 26ος **Ὁμιλίες Ἡθικῆς - Ἀγιογραφικῆς.**
1. Ὁμιλία εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ τὰ μύρια τάλαντα ὀφείλοντος καὶ τὰ ἑκατὸν δηνάρια ἀπαιτοῦντος, καὶ ὅτι παντὸς ἁμαρτήματος τὸ μνησικακεῖν χειρὸν (σ. 18).
 2. Ὁμιλία εἰς τὰ μύρια τάλαντα καὶ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ περὶ τοῦ μνησικακεῖν (σ. 68).
 3. Ὁμιλία εἰς τό, «Πάτερ, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ». Καὶ κατὰ Μαρκιωνιστῶν καὶ Μανιχαίων, καὶ ὅτι οὐ χρὴ ἐπιπηδᾶν τοῖς κινδύνοις, ἀλλὰ παντὸς θελήματος προτιμᾶν τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα (σ. 84).
 4. Ὁμιλία περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύεσθαι, καὶ εἰς τό, «Στενὴ ἡ πύλη», καὶ τὰ ἐξῆς, καὶ ἐρμηνεῖα τῆς προσευχῆς τοῦ «Πάτερ ἡμῶν» (σ. 118).
 5. Ὁμιλία εἰς τὸν παραλυτικὸν διὰ τῆς στέγης χαλασθέντα, ὅτι οὐκ αὐτὸς ἐστὶν ὁ παρὰ τῶ Ἰωάννη κείμενος· καὶ περὶ τῆς τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα ἰσότης (σ. 144).
 6. Ὁμιλία πρὸς τοὺς καταλείψαντας τὴν σύναξιν τῆς ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὸ μὴ παρατρέχειν τὰς ἐπιγραφὰς τῶν θείων Γραφῶν, καὶ εἰς τὸ ἐπίγραμμα τοῦ βωμοῦ, καὶ εἰς τοὺς νεοφωτίστους (σ. 198).
 7. Ὁμιλία συνάξεως διὰ χρόνου ἐν τῇ Παλαιᾷ Ἐκκλησίᾳ γενομένης εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὅτι χρησιμώτερος βίος ἐνάρετος σημείων καὶ θαυμάτων, καὶ κατὰ τί διαφέρει πολιτεία σημείων (σ. 234).
 8. Ὁμιλία, Ὅτι χρήσιμος ἡ τῶν Γραφῶν ἀνάγνωσις, καὶ ὅτι δουλεία καὶ περιστάσει πραγμάτων ἀχείρωτον ποιεῖ τὸν προσέχοντα, καὶ ὅτι τὸ ὄνομα τῶν Ἀποστόλων πολλῶν ἐστὶν ἀξιωματῶν ὄνομα, καὶ ὅτι τῶν ἐξωθεν ἀρχόντων καὶ αὐτῶν τῶν βασιλευόντων πολλῶ μείζονα κέκτηνται δύναμιν οἱ Ἀπόστολοι καὶ ἐξουσίαν, καὶ πρὸς τῶ τέλει πρὸς Νεοφωτίστους (σ. 272).
 9. Ὁμιλία, Ὅτι οὐκ ἀκίνδυνον τοῖς ἀκροαταῖς τὸ σιγᾶν τὰ λεγόμενα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Καὶ τίνος ἔνεκεν αἱ Πράξεις ἐν τῇ Πεντηκοστῇ ἀναγινώσκονται, καὶ διὰ τί οὐκ ἔδειξε πᾶσιν ἑαυτὸν ἀναστάς ὁ Χριστός, καὶ ὅτι τῆς ὄψεως σαφεστέραν παρέσχε τὴν τῆς ἀναστάσεως ἀπόδειξιν τὴν διὰ τῶν σημείων τῶν Ἀποστόλων (σ. 310).
 10. Ὁμιλία Πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας ὑπὲρ τοῦ μήκους τῶν εἰρημένων. Καὶ πρὸς τοὺς δυσχεραίνοντας ὑπὲρ τῆς βραχυλογίας, καὶ περὶ τῆς τοῦ Σαύλου προσηγορίας καὶ Παύλου, καὶ τίνος ἔνεκεν Ἀδὰμ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκλήθη, ὅτι χρησίμως καὶ συμφερόντως, καὶ εἰς τοὺς Νεοφωτίστους (σ. 364).

11. Ὁμιλία Πρὸς τοὺς ἐγκαλέσαντας ὑπὲρ τοῦ μήκους τῶν προοιμίων, καὶ ὅτι χρήσιμον τὸ φέρειν ἐλέγχους, καὶ τίνος ἔνεκεν οὐκ εὐθέως πιστεύσας μετωνομάσθη Παῦλος, καὶ ὅτι οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἐκ προαιρέσεως γέγονεν αὐτῷ ἡ μεταβολή, καὶ εἰς τὸ ρητόν, «Σαῦλε, Σαῦλε, τί με διώκεις;» (σ. 394).
 12. Ὁμιλία, Ἐπιτίμησις κατὰ τῶν ἀπολειφθέντων. Παραίνεσις πρὸς τοὺς παρόντας, εἰς τὸ κήδεσθαι τῶν ἀδελφῶν, καὶ εἰς τὸ προοίμιον τῆς πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς, «Παῦλος κλητός», καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης (σ. 444).
 13. Ὁμιλία Εἰς τὸ ἀποστολικὸν ρητόν τὸ λέγον, «Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες, ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται», καὶ τὰ ἐξῆς (σ. 486).
 14. Ὁμιλία Εἰς τὴν ἀποστολικὴν ρῆσιν τὴν λέγουσαν, «Οἶδαμεν, ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν», καὶ περὶ ὑπομονῆς, καὶ ὅσον τῶν θλίψεων τὸ κέρδος (σ. 518).
 15. Ὁμιλία Πρὸς τοὺς μὴ ἀπαντήσαντας εἰς τὴν σύναξιν, καὶ εἰς τὴν ἀποστολικὴν ρῆσιν τὴν λέγουσαν, «Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψώμιζε αὐτόν», καὶ περὶ τοῦ μνησικακεῖν (σ. 542).
 16. Ὁμιλία Εἰς τὸ «Κατανοήσατε τὸν Ἀπόστολον καὶ Ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτόν» (σ. 594).
- **Ὁμιλίαι Ἀγιογραφικῆς – Ἑρμηνευτικῆς.**
1. Εἰς τὸ «ἀσπάσασθε Πρισκίλλαν καὶ Ἀκύλαν», Ὁμιλία Α' (20).
 2. Εἰς Ἀκύλαν καὶ Πρισκίλλαν, Ὁμιλία Β', καὶ εἰς τὸ μὴ κακῶς λέγειν τοὺς ἱερεῖς (σ. 50).
 3. Εἰς τὸ ἀποστολικὸν ρητόν, «Διὰ δέ τὰ πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἔχετω» (σ. 92).
 4. Εἰς τό, «Γυνὴ δέδεται νόμῳ ἐφ' ὅσον χρόνον ζῆ, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῆ, ἐλευθέρᾳ ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν Κυρίῳ. Μακαριωτέρα δὲ ἐστὶν ἐὰν οὕτω μείνη (σ. 126).
 5. Ἐγκώμιον εἰς Μάξιμον, καὶ περὶ τοῦ ποίας δεῖ ἄγεσθαι γυναῖκας (σ. 154).
 6. Εἰς τὸ ἀποστολικὸν ρητόν τὸ λέγον, «Οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ Πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον» (σ. 214).
 7. Εἰς τὸ ἀποστολικὸν ρητόν τὸ λέγον, «Δεῖ δὲ καὶ αἰρέσεις εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται» (σ. 252).
 8. Ὁμιλία Α' εἰς τὴν ἀποστολικὴν ρῆσιν τὴν λέγουσαν, «Ἐχοντες τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον», καὶ εἰς τό, «Ἐπίστευσα, διὸ καὶ ἐλάλησα», καὶ περὶ ἐλεημοσύνης (σ. 282).
 9. Ὁμιλία Β' εἰς τὴν ἀποστολικὴν ρῆσιν τὴν λέγουσαν, «Ἐχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον», καὶ πρὸς Μανιχαίους καὶ πάντας τοὺς διαβάλλοντας τὴν Παλαιάν καὶ διαιροῦντας αὐτὴν ἀπὸ τῆς Καινῆς, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης (σ. 316).
 10. Ὁμιλία Γ' πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν ρῆσιν «Ἐχοντες τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς

πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον», καὶ διὰ τί κοινῇ πάντες ἀπολαμβάνουσι τὰ ἀγαθὰ, καὶ περὶ ἐλεημοσύνης (σ. 350).

11. Εἰς τὸ ἀποστολικὸν ρητόν, «Ὁφείλον ἀνέχεσθέ μου μικρὸν τῆ ἀφροσύνη (σ. 390).
12. Πρὸς τοὺς οὐκ εἰς δέον χρωμένους τῷ ἀποστολικῷ ρητῷ τῷ λέγοντι, Εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται», καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης (σ. 422).
13. Εἰς τό, «Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἐλάττων ἐτῶν ἐξήκοντα γεγонуῖα», καὶ περὶ παίδων ἀνατροφῆς καὶ περὶ ἐλεημοσύνης (σ. 458).
14. Εἰς τό, «Ὅτε ἦλθε Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην», καὶ δείκνυσιν ὅτι οὐκ ἀντίστασις ἦν, ἀλλ' οἰκονομία τὰ γινόμενα (σ. 514).
15. Εἰς τό, «Οὐδέποτε ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖ ὁ Υἱὸς οὐδέν, ἐὰν μὴ τι βλέπη τὸν Πατέρα ποιούντα» (σ. 572).
16. Εἰς τὸ ἀποστολικὸν ρητόν τὸ λέγον, «Τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἔσονται καιροὶ χαλεποὶ» (σ. 608).

28ος 1. Ποιμαντικά:

Α'. Λόγος, Ὅτε πρεσβύτερος προεχειρίσθη (σ. 10).

Β'. Λόγοι Περί ἱερωσύνης.

1. Λόγος Α' (σ. 54).
2. Λόγος Β' (σ. 84).
3. Λόγος Γ' (σ. 116).
4. Λόγος Δ' (σ. 190).
5. Λόγος Ε' (σ. 238).
6. Λόγος ΣΤ' (σ. 258).

2. Ἀσκητικά Α':

Α'. Πρὸς τοὺς πολεμοῦντας τὸν μοναχικὸν βίον Λόγοι Α', Β', Γ' :

1. Λόγος Πρῶτος, Πρὸς τοὺς κατηγόρους (σ. 325).
2. Λόγος Δεύτερος, Πρὸς ἄπιστον πατέρα (σ. 372).
3. Λόγος Τρίτος, Πρὸς πιστὸν πατέρα (σ. 442).

Β'. Σύγκρισις βασιλικῆς δυναστείας πρὸς μοναχὸν (σ. 519).

Γ'. Περί κατανύξεως:

1. Λόγος Πρῶτος, Πρὸς Δημήτριον μονάζοντα (σ. 608).
2. Λόγος Δεύτερος, Πρὸς Στελέχιον (σ. 672).

Δ'. Πρὸς Θεόδωρον:

1. Πρὸς Θεόδωρον μοναχὸν (σ. 718).
2. Πρὸς Θεόδωρον ἐκπεσόντα (σ. 746).

29ος Ἀσκητικά Β':

Α'. Πρὸς Σταγείριον, Λόγοι Α'-Γ':

1. Λόγος Α', Πρὸς Σταγείριον ἀσκητὴν δαιμονῶντα (σ. 12).
2. Λόγος Β', Καὶ ὅτι ἀθυμία χαλεπωτέρα καὶ δαίμονος (σ. 110).
3. Λόγος Γ', Πρὸς Σταγείριον, Περί ἀθυμίας (σ. 204).

Β'. Πρὸς τοὺς ἔχοντας παρθένοὺς συνεισάκτους (σ. 294).

Γ'. Περί τοῦ κανονικῆς μὴ συνοικεῖν ἀνδράσι (σ. 374).

Δ'. *Περὶ παρθενίας* (σ. 448).

30ος Α'. *Δοκίμια:*

1. *Πρὸς νεωτέραν χηρεύσασαν* (σ. 12).
2. *Πρὸς τὴν αὐτήν, Περὶ μονανδρίας* (σ. 50).

Β'. *Ὅμιλίες Ἠθικές:*

Περὶ Μετανοίας, ὁμιλίες Α' – Θ':

1. *Ὅμιλία Α': Ἐξ ἀγροῦ αὐτοῦ ἐπανελθόντος* (σ. 86).
2. *Ὅμιλία Β': Περὶ μετανοίας καὶ εἰς τὴν σκυθρωπότητα βασιλέως Ἀχαάβ καὶ εἰς Ἰωνᾶν τὸν προφήτην* (σ. 112).
3. *Ὅμιλία Γ': Περὶ ἐλεημοσύνης καὶ εἰς τὰς δέκα παρθένους* (σ. 134)
4. *Ὅμιλία Γ': Περὶ μετανοίας καὶ εὐχῆς* (σ. 160).
5. *Ὅμιλία Γ': Περὶ νηστείας καὶ εἰς τὸν προφήτην Ἰωνᾶν καὶ Δανιὴλ καὶ τοὺς τρεῖς παῖδας* (σ. 184).
6. *Ὅμιλία Γ': Περὶ νηστείας, λεχθεῖσα τῇ ἕκτῃ ἐβδομάδι τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς* (σ. 208).
7. *Ὅμιλία Γ': Περὶ μετανοίας καὶ περὶ κατανύξεως, καὶ ὅτι ταχὺς ὁ Θεὸς εἰς σωτηρίαν καὶ βραδὺς εἰς τιμωρίαν, ἐν ᾧ καὶ ἡ περὶ τῆς Ρα-ἀβ παράδοξος ἱστορία* (σ. 238).
8. *Ὅμιλία Γ': Περὶ μετανοίας* (σ. 284).
9. *Ὅμιλία Γ': Περὶ μετανοίας, καὶ εἰς τοὺς ἀπολειφθέντας ἐν ταῖς συνάξεσιν, ἐν ᾧ καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης καὶ περὶ κρίσεως* (σ. 312).

Γ'. *Ὅμιλίες Κατήχητικές: Πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτισθῆναι καὶ πρὸς τοὺς Νεοφωτίστους, καὶ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν πράξεων*

1. *Κατήχησις Α': Πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτισθῆναι* (σ. 324).
2. *Κατήχησις Β': Ἀκολουθία πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτίζεσθαι καὶ σαφῆς ἀπόδειξις τῶν συμβολικῶς τε καὶ τυπικῶς ἐν τῷ θείῳ βαπτίσματι τελουμένων* (σ. 360).
3. *Κατήχησις Γ': Ὅμιλία λεχθεῖσα πρὸς Νεοφωτίστους* (σ. 384).
4. *Κατήχησις Δ': Πρὸς τοὺς Νεοφωτίστους καὶ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου, «Εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν· ἰδοὺ πάντα καινὰ* (σ. 402).
5. *Κατήχησις Ε': Παραίνεσις, ὥστε τρυφῆς ἀπέχεσθαι καὶ πολυτελείας καὶ μέθης καὶ τὴν συμμετρίαν προσιμᾶν· καὶ πρὸς τοὺς Νεοφωτίστους* (σ. 428).
6. *Κατήχησις Σ': Ἐπιτίμησις πρὸς τοὺς καταλιπόντας τὴν σύναξιν καὶ εἰς τὰς ἵπποδρομίας καὶ τὰ θεάτρα ἀπελθόντας καὶ ὄσσην προσήκει τῶν ραθυμούντων ἀδελφῶν ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Καὶ εἰς τοὺς Νεοφωτίστους* (σ. 452).
7. *Κατήχησις Ζ': Ὅτι μεγίστης ὠφελείας ἡμῖν ὑπόθεσις γίνεται τὰ λείψανα τῶν ἁγίων μαρτύρων καὶ ὅτι δεῖ ὑπερορᾶν τῶν βιωτικῶν ἀπάντων καὶ τῶν πνευματικῶν ἔχεσθαι, καὶ ὅσον ἀγαθὸν εὐχή καὶ ἐλεημοσύνη. Καὶ εἰς τοὺς Νεοφωτίστους* (σ. 472).
8. *Κατήχησις Η': Ἀποχὴ καὶ ἔπαινος εἰς τοὺς ἀπὸ τῆς περιοικίδος παραγενομένους καὶ ὅτι τῶν δικαίων ἀπάντων ἐπαγγελίας αἰσθητὰς δεξα-*

μένων και ἀντὶ τῶν αἰσθητῶν τὰ νοητὰ φανταζομένων, ἡμεῖς ἀπεναντίας, τῶν νοητῶν ἐπαγγελίαν δεξάμενοι, περὶ τὰ αἰσθητὰ κεχήναμεν καὶ ὅτι προσήκει καὶ ὑπὸ τὴν ἕω καὶ κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν σπεύδοντας τὰς εὐχὰς ποιῆσθαι καὶ ἐξομολογήσεις. Καὶ εἰς τοὺς Νεοφωτίστους (σ. 498).

9. Κατήχησις Θ': Πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτίζεσθαι, καὶ διὰ τί λουτρὸ παλιγγενεσίας καὶ οὐκ ἀφέσεως ἁμαρτημάτων λέγεται, καὶ ὅτι ἐπικίνδυνον οὐ τὸ ἐπιορκεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ὀμνύειν, κἄν εὐορκῶμεν (σ. 518).
10. Κατήχησις Ι': Πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτίζεσθαι, καὶ περὶ γυναικῶν τῶν ἐν πλέγμασι καὶ χρυσῶ κατακοσμουσῶν ἑαυτὰς· καὶ περὶ τῶν κληδονισμοῖς ἢ περιάπτουσι ἢ ἐπωδαῖς κεχρημένων, ἅπερ ἅπαντα ἀλλότρια Χριστιανισμοῦ (σ. 546).
11. Κατήχησις ΙΑ': Ἐν τῇ προτέρᾳ κατηχήσει διαλεχθεὶς περὶ ὄρκων, ταύτην εἶπεν εἰς τὴν αὐτὴν πάλιν ὑπόθεσιν, δεικνύς ὅτι οὐ τὸ ἐπιορκεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ εὐορκεῖν κόλασιν ἔχει, καὶ ὅτι χρησίμως ὁ Χριστὸς διὰ τριῶν ἡμερῶν ἀνέστη (σ. 578).
12. Κατήχησις ΙΒ': Πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτίζεσθαι κατήχησις ἐσχάτη (σ. 600).

Γ'. Παιδαγωγικὴς :

Περὶ κενοδοξίας, καὶ ὅπως δεῖ τοὺς γονεῖς ἀνατρέφειν τὰ τέκνα (σ. 620).

31ος Α'. Ὁμιλίαι Κατηχητικὴς καὶ Ἠθικὴς Β'.

1. Πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι δαίμονες τὰ ἀνθρώπινα διοικοῦσι καὶ δυσχεραίνοντας ἐπὶ τοῖς τοῦ Θεοῦ καλέσασιν καὶ σκανδαλιζομένους ἐπὶ ταῖς τῶν φαύλων εἡμερίαις καὶ δυσπραγίαις τῶν δικαίων (σ. 28).
2. Πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας τίνος ἔνεκεν οὐκ ἐκ μέσου γέγονεν ὁ διάβολος, καὶ ὅτι οὐδὲν ἡμᾶς βλάπτει ἢ τοῦτου πονηρία εἰάν προσέχωμεν, καὶ περὶ μετανοίας (σ. 74).
3. Ὅτι ἐκ ραθυμίας ἢ κακίας καὶ ἀπὸ σπουδῆς ἢ ἀρετῆς, καὶ οὐδὲν οὔτε οἱ ἄνθρωποι πονηροί, οὔτε αὐτὸς ὁ διάβολος τὸν νήφοντα παραβλάψαι δύναται, καὶ ἢ ἀπόδειξις ἄλλοθὲν τε πολλαχόθεν, καὶ ἐκ τῶν κατὰ τὸν Ἄδὰμ καὶ τὸν Ἰῶβ (σ. 98).
4. Ὅτι ἐπικίνδυνον καὶ τοῖς λέγουσι καὶ τοῖς ἀκούουσι τὸ πρὸς χάριν δημογορεῖν, καὶ ὅτι χρήσιμον καὶ δικαιοσύνη μεγίστη τὸ κατηγορεῖν τῶν οἰκείων ἁμαρτημάτων (σ. 134).
5. Εἰς τὸ, «Πᾶν ἁμάρτημα, ὃ εἰάν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν» (σ. 168).
6. Περὶ προσευχῆς, Λόγος Α' (σ. 180).
7. Περὶ προσευχῆς, Λόγος Α' (σ. 198).
8. Περὶ εὐχῆς, (σ. 220).
9. Περὶ τῆς τῶν μελλόντων ἀπολαύσεως καὶ τῆς τῶν παρόντων εὐτελείας (σ. 230).
10. Περὶ τοῦ μὴ δημοσιεύειν τὰ ἁμαρτήματα τῶν ἀδελφῶν μηδὲ κατεύχεσθαι τῶν ἐχθρῶν (σ. 250).

11. *Περὶ τοῦ μὴ ἀπογινώσκειν τινὰς ἑαυτῶν μηδὲ κατεύχεσθαι τῶν ἐχθρῶν, μηδὲ ἀπαγορεύειν ἐν τῷ μὴ λαμβάνειν αἰτοῦντας, καὶ πρὸς ἄνδρας περὶ τῆς πρὸς τὰς γυναῖκας εἰρήνης* (σ. 286).
12. *Πρὸς τοὺς καταλείψαντας τὴν ἐκκλησίαν καὶ αὐτομολήσαντας πρὸς τὰς ἵπποδρομίας καὶ τὰ θέατρα* (σ. 310).
13. *Περὶ τελείας ἀγάπης καὶ τῆς κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων ἀνταποδόσεως καὶ περὶ κατανύξεως* (σ. 332).
14. *Πρὸς τοὺς μεγάλα τὰ παρόντα νομίζοντας καὶ περὶ τὰ τοῦ βίου λαμπρὰ μάτην ἐπτοημένους* (σ. 376).
15. *Ὅτι πάντων ἢ κατὰ ψυχὴν ἀρετὴ προτιμότερα* (σ. 390).
16. *Περὶ ἐλεημοσύνης, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ παριέναι αὐτὸν χειμῶνος ὥρα καὶ ἰδεῖν τοὺς πένητας καὶ πτωχοὺς ἀνεπιμελήτους ἐρριμμένους κατὰ τὴν ἀγοράν* (σ. 402).
17. *Περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀναθεματίζειν ζῶντας ἢ τεθνηκότας* (σ. 442).
18. *Λόγος ταῖς Καλάνδαις. Ἐλέχθη κατὰ τῶν παρατηρούντων τὰς νεομηνίας καὶ κατὰ τὴν πόλιν χορείας τελούντων, καὶ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου, «Τὰ πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε»* (σ. 464).
19. *Ὅτι τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀδικοῦντα, οὐδεὶς παραβλάψαι δύναται* (σ. 496).

B'. Ὅμιλιες Περιστατικὲς Α'.

1. *Εἰς τοὺς ἀνδριάντας, Ὅμιλία Α', εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου, «Οἶνω ὀλίγω χρω, διὰ τὸν στόμαχόν σου καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας»* (σ. 564).
2. *Εἰς τοὺς ἀνδριάντας, Ὅμιλία Β', περὶ τῆς συμβάσεως συμφορᾶς ἐν τῇ πόλει ἐπὶ τῇ ἀταξίᾳ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀνδριάντων τοῦ Θεοδοσίου τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως τοῦ μεγάλου, καὶ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ ἀποστόλου, «Τοῖς πλουσίοις παράγγελε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι μὴ ὑψηλοφρονεῖν», καὶ κατὰ πλεονεξίας* (σ. 628).

32ος Ὅμιλιες Περιστατικὲς Β'.

3. *Εἰς τὴν ἀποδημίαν τοῦ ἐπισκόπου Φλαβιανοῦ ὑπὲρ τῆς πόλεως πρὸς τὸν βασιλέα πρεσβευομένου, καὶ τίς ἐστὶν ἡ ἀληθὴς νηστεία, καὶ ὅτι τοῦ φαγεῖν ἀνθρώπινον σῶμα τὸ κατηγορεῖσθαι χεῖρον, καὶ περὶ τῶν διὰ τὴν στάσιν σφαγέντων καὶ πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας, ὅτι πολλοὶ τῶν ἀναιτίων ἐάλωσαν* (σ. 8).
4. *Παράκλησις πρὸς τὸν λαὸν περὶ καρτερίας καὶ ὑπομονῆς ἐκ παραδειγμάτων τοῦ τε Ἰὼβ καὶ τῶν τριῶν παιδῶν, καὶ περὶ τῆς τῶν ὄρκων ἀποχῆς* (σ. 58).
5. *Ἐπι παράκλησις πρὸς τὸν λαὸν περὶ τοῦ φέρειν γενναίως τὴν ἐπικειμένην ἀπειλήν, ἔχοντα παραδείγματα ἐκ τῶν συμβάντων τῷ τε Ἰὼβ καὶ τοῖς Νινευίταις, καὶ ὅτι οὐ χρὴ δεδιέναι τὸν θάνατον, ἀλλὰ τὴν ἀμαρτίαν, καὶ τί τὸ κακῶς ἀποθανεῖν, καὶ περὶ τοῦ μετὰ πάσης σπουδῆς φεύγειν τοὺς ὄρκους, καὶ εἰς τὸν σεισμόν* (σ. 96).
6. *Ὅτι χρήσιμος ὁ τῶν ἀρχόντων φόβος καὶ διήγησις τῶν κατὰ τὴν ὁδὸν συμβάντων τοῖς ἀγγελίαν τῆς στάσεως τῷ βασιλεῖ φέρουσι, καὶ ὅτι ὁ ἀδίκως τις πάσχων καὶ εὐχαριστῶν τῷ συγχωροῦντι Θεῷ, ἴσος ἐστὶ τοῦ*

- διά τὸν Θεὸν τὰ αὐτὰ πάσχοντος· καὶ τὰ παραδείγματα πάλιν ἐκ τῶν τριῶν παιδῶν καὶ τῆς βαβυλωνίας καμίνου, καὶ περὶ τῆς τῶν ὄρκων ἀποχῆς (σ. 148).
7. Ὅτι τὸ τῆς λύπης πάθος εἰς ἁμαρτίας ἀναίρεσιν μόνον χρήσιμον, καὶ εἰς τό, «Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν», καὶ ὅτι μεγίστης παρακλήσεως ὑπόθεσις ἢ τῆς δημιουργίας κατασκευῆ, ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ, «Ἀδάμ, ποῦ εἶ;», καὶ περὶ τοῦ μὴ ὀμνύειν (σ. 192).
 8. Προτροπὴ εἰς ἀρετὴν, καὶ εἰς τό, «Περιεπάτει ὁ Θεὸς τὸ δειλινὸν ἐν τῷ παραδείσῳ», καὶ περὶ τοῦ φεύγειν τοὺς ὄρκους (σ. 216).
 9. Ἐπαινος τῶν κατορθωκῶτων τὸ μὴ ὀμνύειν καὶ ὅτι οὐκ ὀφείλει τις διακρίνεσθαι μετὰ ἐστίασιν ἀκροᾶσθαι θείων λογίων ἐν ἐκκλησίᾳ, καὶ διὰ τί μετὰ χρόνον πολὺν ἐδόθησαν αἱ ἅγιοι Γραφαί, καὶ εἰς τό, «Οἱ οὐρανοὶ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ», καὶ φυσιολογία κόσμου, καὶ πρὸς τῷ τέλει περὶ τοῦ μὴ ὀμνύειν (σ. 236).
 10. Ἐπαινος τῶν μετὰ τὴν ἐστίασιν ἀπαντηκῶτων εἰς τὴν ἀκρόασιν, καὶ φυσιολογία κόσμου, καὶ κατὰ τῶν θεοποιούντων τὴν κτίσιν, καὶ περὶ τοῦ μὴ ὀμνύειν (σ. 268).
 11. Εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν ἐκ τῆς στάσεως προσδοκηθέντων κακῶν, καὶ ἀνάμνησις τῶν τότε συμβάντων· ἔτι δὲ καὶ κατὰ τῶν τὸ σῶμα ἡμῶν διαβαλλόντων, καὶ περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, καὶ πρὸς τῷ τέλει περὶ τοῦ κατορθῶσαι τὸ μὴ ὀμνύειν (σ. 302).
 12. Εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν περὶ τῆς συγχωρήσεως τῶν ἡμαρτηκῶτων εἰς τὸν βασιλέα, καὶ φυσιολογία τῆς κτίσεως, καὶ ὅτι ποιήσας ὁ Θεὸς τὸν ἀνθρώπον νόμον φυσικὸν ἐγκατέθηκεν αὐτῷ, καὶ περὶ τοῦ πάσῃ σπουδῇ ἀπέχεσθαι τῶν ὄρκων (σ. 334).
 13. Εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν περὶ τῆς μεταβολῆς τῶν σκυθρωπῶν καὶ ἀνάμνησις τῶν διὰ τὴν στάσιν διασυρέντων καὶ τιμωρηθέντων· ὁμοίως δὲ πάλιν περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου δημιουργίας, καὶ ὅτι φυσικὸν νόμον ἐδέξατο, καὶ περὶ τοῦ τελείως κατορθῶσαι τὸ μὴ ὀμνύειν (σ. 370).
 14. Τοῦ δήμου παντὸς ἀφεθέντος τῆς ἀγωνίας καὶ θαρσύναντος, τινὲς πάλιν τὴν πόλιν ἐτάραξαν φοβεράς πλάττοντας φήμας, καὶ ἠλέγχθησαν· εἰ τοῦτο τε σὺν ὁμιλίᾳ εἴρηται, καὶ εἰς τὴν περὶ τῶν ὄρκων παραίνεσιν, διὸ καὶ ἡ κατὰ τὸν Ἰωνάθαν καὶ τὸν Σαοὺλ ἱστορία καὶ τὸν Ἰεφθάε παρήχθη, καὶ ἐδείχθη πόσαι ἐξ ἑνὸς ὄρκου γίνονται ἐπιπορκίαι (σ. 398).
 15. Ἐπι εἰς τὴν συμφορὰν τῆς πόλεως Ἀντιοχείας, καὶ ὅτι χρήσιμον πανταχοῦ φόβος, καὶ ὅτι πένθος γέλωτος λυσιτελέστερον, καὶ εἰς τὴν ρῆσιν τὴν λέγουσαν, «Ἐπίγνωθι ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις», καὶ ὅτι τοῦ φονεύειν τὸ ὀρκίζεσθαι χειρόν (σ. 438).
 16. Φημισθείσης εἰς τὸν ἄρχοντα προαῖδας καὶ πάντων περὶ φυγῆς βουλευομένων, τοῦ ἄρχοντος εἰσελθόντος εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ παρακαλέσαντος, ἐλέχθη ἡ παροῦσα ὁμιλία· καὶ περὶ τοῦ μὴ ὀμνύειν, καὶ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου, «Παῦλος δέσμιος Ἰησοῦ Χριστοῦ» (σ. 472).

17. Εἰς τοὺς ἄρχοντας τοὺς παρὰ τοῦ βασιλέως Θεοδοσίου ἀποσταλέντας Ἐλέβιχον στρατηλάτην καὶ Καισάριον μάγιστρον εἰς τὴν τῶν πεπλημμεληκότων ἐξέτασιν διὰ τὴν τῶν ἀνδριάντων καταστροφὴν (σ. 510).
18. Εἰς τὴν προειρημένην ὑπόθεσιν τῆς στάσεως, περὶ νηστείας, καὶ εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Ἀποστόλου, «Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε» (σ. 544).
19. Πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς χώρας, καὶ περὶ τοῦ μὴ ὀμνύειν (σ. 576).
20. Ὅτι οὐκ ἄρκει ἡ νηστεία τῆς Τεσσαρακοστῆς πρὸς τὸ δύνασθαι κοινωνεῖν, ἀλλὰ καὶ δεῖ τῆς κατὰ ψυχὴν ἀρετῆς πρώτης· καὶ πῶς δυνατὸν μὴ μνησικακεῖν, καὶ ὅτι πολὺς τῷ Θεῷ τοῦ νόμου τούτου λόγος, καὶ ὅτι πρὸ τῆς γεέννης τὸ μνησικακεῖν κολάζει τοὺς ἄλόντας· καὶ περὶ τῆς τῶν ὄρκων ἀποχῆς, καὶ περὶ τῶν μὴ κατωρθωκότων τὸ μὴ ὀμνύειν (σ. 612).
21. Εἰς τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἐπισκόπου Φλαβιανοῦ, καὶ εἰς τὴν τοῦ βασιλέως διαλλαγὴν πρὸς τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τοὺς πλημμελήσαντας εἰς τὴν τῶν ἀνδριάντων καταστροφὴν (σ. 664).

33ος Ὅμιλιες Περιστατικῆς Γ'.

1. Περὶ Ἐλεαζάρου καὶ τῶν ἐπτὰ παιδῶν, λεχθεῖσα ἐτέρου προειρηκότους σφόδρα πρᾶσβυτέρου (σ. 20).
2. Τῆς βασιλίδος μέσον νυκτῶν εἰς Μεγάλην Ἐκκλησίαν προσλθούσης κάκειθεν τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων ἀραμένης καὶ προπεισάσης διὰ πάσης τῆς ἀγορᾶς ἕως Δρυπίας, τοῦ μαρτυρίου ἀπέχοντος θ' σημεῖα τῆς πόλεως· ἐλέχθη ἐν τῷ μαρτυρίῳ ἡ προσομιλία, παρορούσης αὐτῆς καὶ τῆς πόλεως πάσης καὶ τῶν ἀρχόντων (σ. 48).
3. Τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ παραγενομένου τοῦ βασιλέως ἐν τῷ μαρτυρίῳ τοῦ Ἀποστόλου καὶ μάρτυρος Θωμᾶ, τοῦ διακειμένου ἐν τῇ Δρυπία, καὶ ἀναχωρήσαντος πρὸ τῆς διαλέξεως. Ἐλέχθη, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ἐκείνου, πρὸς τὸ πλῆθος (σ. 66).
4. Εἰς Εὐτρόπιον, εὐνοῦχον, πατρικίον καὶ ὑπατον, ὁμιλ. Α' (σ. 86).
5. Ὅτε τῆς ἔξω εὐρεθείς Εὐτρόπιος ἀπεσπάσθη, καὶ περὶ παραδείσου καὶ Γραφῶν, καὶ εἰς τό, «Παρέστη ἡ βασίλισσα ἐκ δεξιῶν σου» (σ. 106).
6. Ὅτε Σατορνῖνος καὶ Αὐρηλιανὸς ἐξωρίσθησαν καὶ Γαῖνᾶς ἐξῆλθε τῆς πόλεως, καὶ περὶ φιλαργυρίας (σ. 170).
7. Ὅμιλία λεχθεῖσα ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῷ ἐπὶ τῇ παλαιᾷ Πέτρᾳ ὀλίγων συλλεγέντων διὰ τὸν χειμῶνα, εἰς τὸ δεῖν συνεχῶς συνάγεσθαι καὶ μὴ ἀπαγορεύειν τὴν σωτηρίαν ἐν ἁμαρτήμασιν ὄντας, ἀλλὰ μετάνοιαν ἐπιδείκνυσθαι (σ. 190).
8. Ὅμιλία παραινετική, λεχθεῖσα ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Ἀναστασίας πρὸς τοὺς ἀπολειφθέντας, καὶ ἀπόδειξις περὶ τῶν ἀγώνων καὶ ἄθλων τοῦ μακαρίου καὶ δικαίου Ἰωβ (σ. 220).
9. Ὅμιλία λεχθεῖσα ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης ὑπὲρ τε τῆς σπουδῆς τῶν παρόντων καὶ ραθυμίας τῶν ἀπολειφθέντων, περὶ τοῦ ψάλλειν καὶ περὶ τοῦ μηδὲν εἶναι κώλυμα γυναιξὶ τὴν φύσιν πρὸς τοὺς τῆς ἀρετῆς δρόμους (σ. 252).
10. Ὅμιλία ρηθεῖσα ἐν τοῖς Ἀποστόλοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ Θεοδοσίου βασιλέ-

ως, πρὸς τοὺς καλοῦντας ἑαυτοὺς Καθαροὺς, ἐτέρων δύο ἐπισκόπων εἰρηκότων (σ. 278).

11. Ὁμιλία λεχθεῖσα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ ἐπὶ Παύλου, Γότθων ἀναγνόντων καὶ πρεσβυτέρου Γότθου προομιλήσαντος (σ. 288).
12. Ὁμιλία περὶ τοῦ μὴ δεῖν εἰς ἵπποδρομίας μηδὲ εἰς θέατρα ἀναβαίνειν, καὶ λυπήσας αὐτοὺς, εἶτα τῇ συνάξει τῇ μετ' ἐκείνην τὴν Κυριακὴν παραχωρήσας εἰπεῖν ἐπισκόπῳ ἀπὸ Γαλατίας ἀφιγμένῳ, καὶ σιγήσας καὶ ἐν τούτῳ λυπήσας, ταύτην εἶρηκε τὴν ὁμιλίαν ἐν τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ εἰς τό, «Ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ γὼ ἐργάζομαι» (σ. 332).
13. Ὁμιλία εἰς τό, «Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι», ρηθεῖσα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐπὶ τοῦ Ἀποστόλου, ἐπισκόπου ὀλίγα προομιλήσαντος (σ. 354).
14. Ὁμιλία πρὸ τῆς ἐξορίας (σ. 384).
15. Ὁμιλία ὅτε ἀπῆει ἐν τῇ ἐξορίᾳ (σ. 402).
16. Ὁμιλία ὅτε ἦλθεν ἀπὸ τῆς ἐξορίας (σ. 412).
17. Ὁμιλία ἐπανελθόντος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς προτέρας ἐξορίας (σ. 420).
18. Ὁμιλία εἰς τὴν ἐπίλυσιν τῆς Χαναναίας. (σ. 438).
19. Πρὸς τοὺς σκανδαλισθέντας ἐπὶ ταῖς δυσημερίαις ταῖς γενομέναις καὶ τῇ τοῦ λαοῦ καὶ πολλῶν ἱερέων διῶξει καὶ διαστροφῇ καὶ περὶ ἀκαταλήπτου, καὶ κατὰ Ἰουδαίων (σ. 478).

34ος Λόγοι Δογματικοὶ καὶ Πολεμικοί:

1. Πρὸς Ἰουδαίους καὶ Ἑλληνας. Ἀπόδειξις, ὅτι ἐστὶ Θεὸς ὁ Χριστὸς ἐκ τῶν παρὰ τοῖς προφήταις πολλαχοῦ περὶ αὐτοῦ εἰρημένων (σ. 12).
2. Κατὰ Ἰουδαίων, Λόγοι Α' - Η'.
 - α. Λόγος Α' (σ. 98).
 - β. Λόγος Β', Πρὸς τοὺς νηστεύοντας τὴν τῶν Ἰουδαίων νηστείαν καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἰουδαίους. (σ. 144).
 - γ. Λόγος Γ', Εἰς τοὺς τὰ πρῶτα Πάσχα νηστεύοντας (σ. 160).
 - δ. Λόγος Δ', Εἰς τὰς Σάλπιγγας τοῦ Πάσχα αὐτῶν. (σ. 192).
 - ε. Λόγος Ε' (σ. 226).
 - ς. Λόγος ς'. (σ. 292).
 - ζ. Λόγος ζ' (σ. 330).
 - η. Λόγος Η' (σ. 366).
3. Λόγος εἰς τὸν μακάριον Βαβύλαν, καὶ κατὰ Ἰουλιανοῦ καὶ πρὸς Ἑλληνας (σ. 416).
4. Περὶ εἴμαρμένης καὶ προνοίας, Λόγοι Α' (σ. 544).
5. Περὶ προνοίας καὶ εἴμαρμένης, Λόγος Β' (σ. 556).
6. Περὶ προνοίας καὶ εἴμαρμένης, Λόγος Γ' (σ. 572).
7. Περὶ προνοίας καὶ εἴμαρμένης, Λόγος Δ' (σ. 582).
8. Περὶ προνοίας καὶ εἴμαρμένης, Λόγος Ε' (σ. 600).
9. Περὶ προνοίας καὶ εἴμαρμένης, Λόγος ς' (σ. 614).

35ος Α. Ὁμιλίαι Δογματικαί:

1. Περὶ ἀκαταλήπτου, Λόγος Α' (σ. 10).

2. *Περὶ ἀκαταλήπτου, Λόγος Β' (σ. 40).*
3. *Περὶ ἀκαταλήπτου, καὶ ὅτι ἡ συγκατάβασις τοῦ Θεοῦ φορητὴ τοῖς Σεραφίμ, Λόγος Γ' (σ. 78).*
4. *Περὶ ἀκαταλήπτου, Λόγος Δ' (σ. 112).*
5. *Περὶ ἀκαταλήπτου, Λόγος Ε' (σ. 146).*
6. *Περὶ ἀκαταλήπτου, Λόγος ς'. Εἰς τὸν μακάριον Φιλογόνιον (σ. 190).*
7. *Περὶ ὁμοουσίου, Λόγος Ζ'. Πρὸς τοὺς ἀπολειφθέντας τῆς συνάξεως καὶ τοῦ ὁμοουσίον εἶναι τὸν Υἱὸν τῷ Πατρὶ ἀπόδειξις (σ. 220).*
8. *Περὶ ὁμοουσίου, Λόγος Η'. Εἰς τὰ ὑπόλοιπα κατὰ αἵρετικῶν, καὶ περὶ κρίσεως καὶ ἐλεημοσύνης, καὶ εἰς τὴν αἴτησιν τῆς μητρὸς τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου (σ. 266).*
9. *Περὶ ὁμοουσίου, Λόγ. Θ'. Εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον (σ. 300).*
10. *Περὶ ὁμοουσίου, Λόγος Ι' (σ. 316).*
11. *Περὶ ὁμοουσίου, Λόγος ΙΑ' (σ. 356).*
12. *Περὶ ὁμοουσίου, Λόγος Ι', Εἰς τὸν παραλυτικόν (σ. 380).*

Β. Ὅμιλιες Ἑορταστικῆς:

1. *Εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ὅμιλία Β' (σ. 422).*
2. *Εἰς τὴν γενέθλιον ἡμέραν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ὅμιλία Β' (σ. 462).*
3. *Εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα (σ. 490).*
4. *Εἰς τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα (σ. 520).*
5. *Εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, Ὅμιλία Α' (σ. 554).*
6. *Εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, Ὅμιλία Β' (σ. 588).*
7. *Εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, Ὅμιλία Γ' (σ. 626).*
8. *Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κοιμητηρίου καὶ εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (σ. 636).*

36ος

Α. Ὅμιλιες Ἑορταστικῆς:

1. *Εἰς τὸν σταυρὸν καὶ τὸν ληστήν (σ. 8).*
2. *Εἰς τὸν σταυρὸν (σ. 36).*
3. *Εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα (σ. 70).*
4. *Περὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως (σ. 92).*
5. *Κατὰ μεθυόντων καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν (σ. 142).*
6. *Εἰς τὴν Σαμαρείτιδα (σ. 172).*
7. *Εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, Ὅμιλία Α' (σ. 200).*
8. *Εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου, Ὅμιλία Β' (σ. 232).*
9. *Εἰς τὴν Πεντηκοστήν, Ὅμιλία Α' (σ. 292).*
10. *Εἰς τὴν Πεντηκοστήν, Ὅμιλία Β' (σ. 330).*

Β. Ὅμιλιες Ἑγκωμιαστικῆς Α':

1. *Εἰς τοὺς ἁγίους Μακκαβαίους, Ὅμιλία Α' (σ. 350).*
2. *Εἰς τοὺς ἁγίους Μακκαβαίους, Ὅμιλία Β' (σ. 368).*
3. *Εἰς τοὺς ἁγίους Μακκαβαίους, Ὅμιλία Γ' (σ. 382).*
4. *Εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον (σ. 388).*
5. *Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον, Ὅμιλία Α' (σ. 400).*

6. *Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον, 'Ομιλία Β' (σ. 418).*
7. *Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον, 'Ομιλία Γ' (σ. 432).*
8. *Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον, 'Ομιλία Δ' (σ. 446).*
9. *Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον, 'Ομιλία Ε' (σ. 478).*
10. *Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον, 'Ομιλία Ζ' (σ. 498).*
11. *Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον, 'Ομιλία Ζ' (σ. 518).*
12. *'Η κλήσις τοῦ Παύλου (σ. 536).*
13. *Εἰς μάρτυρας, 'Ομιλία Α' (σ. 568).*
14. *Εἰς μάρτυρας, 'Ομιλία Β' (σ. 578).*
15. *'Εγκώμιον εἰς ἁγίους Πάντας (σ. 604).*

37ος **Α. 'Ομιλίαι Ἐγκωμιαστικῆς Β':**

1. *Εἰς τὸν Μελέτιον Ἀντιοχείας (σ. 20).*
2. *Εἰς τὸν μάρτυρα Λουκιανὸν (σ. 36).*
3. *Εἰς τὸν μάρτυρα Βαβύλαν (σ. 52).*
4. *Εἰς τὸν Ἰουβεντῖνον καὶ Μαξιμῖνον (σ. 66).*
5. *Εἰς τὴν μάρτυρα Πελαγίαν (σ. 82).*
6. *Εἰς τὸν ἅγιον Ἰγνάτιον (σ. 100).*
7. *Εἰς τὸν Εὐστάθιον Ἀντιοχείας (σ. 128).*
8. *Εἰς τὸν μάρτυρα Ρωμανόν, 'Ομιλία Α' (σ. 150).*
9. *Εἰς τὸν μάρτυρα Ρωμανόν, 'Ομιλία Β' (σ. 168).*
10. *Εἰς τὰς μάρτυρας Βερνίκην καὶ Προσδόκην καὶ τὴν μητέρα αὐτῶν Δομνίαν (σ. 182).*
11. *Εἰς τὸν μάρτυρα Ἰουλιανόν (σ. 218).*
12. *Εἰς τὸν μάρτυρα Βαρλαάμ (σ. 244).*
11. *Εἰς μάρτυρας Αἴγυπτίους (σ. 264).*
12. *Εἰς τὸν ἐπίσκοπον Διόδωρον (σ. 276).*
13. *Εἰς τὴν πρωτομάρτυρα Θέκλαν (σ. 284).*
14. *Εἰς τὸν μάρτυρα Φωκᾶν (σ. 292).*
15. *Εἰς τὴν μάρτυρα Δροσίδα (σ. 312).*

38ος **Β. Ἐπιστολῆς:**

1. *'Επιστολῆς πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα Α'-ΙΖ' (σ. 348-557).*
2. *Βίος τῆς ὁσίας Ὀλυμπιάδος (σ. 558).*

'Επιστολῆς:

1. *'Επιστολῆς Πρὸς Ἰννοκέντιον (σ. 18-47).*
2. *'Επιστολῆς πρὸς διαφόρους ἀποδέκτας ΙΗ' – ΠΜΒ' (σ. 48-433).*

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ ΙΩ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
(ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΘΕΜΑΤΩΝ)

- Α' **Θέματα:** Ἀγαθότητα – Ἀχαριστία.
 Β' **Θέματα:** Βασιλεία οὐρανῶν – Εὐαγγέλιο.
 Γ' **Θέματα:** Εὐγνωμοσύνη – Πίστη.
 Δ' **Θέματα:** Ὅλα τὰ ὑπόλοιπα, (*'Υπὸ ἔκδοση*).

Τόμος

Ζ' ΑΠΑΝΤΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ

1ος Δογματικά Α'

1. Πῶς τρία πρόσωπα λέγοντες.
2. Κατὰ εἰμαρμένης.
Διάλογος περὶ ψυχῆς καὶ ἀναστάσεως (σ. 200).
4. Λόγος Κατηχητικὸς Μέγας (σ. 500).

2ος Δογματικά Β': (Κατὰ Εὐνομίου Ἀντιρρητικοὶ Λόγοι Α' - Β').

3ος Δογματικά Γ':

1. Κατὰ Εὐνομίου Ἀντιρρητικὸς Λόγος Γ'.
2. Λόγος Ἀντιρρητικὸς πρὸς τὴν Εὐνομίου ἔκθεσιν.

4ος Α') Λόγοι Δογματικοί :

1. Πρὸς Εὐστάθιον, Περὶ τῆς ἁγ. Τριάδος.
2. Πρὸς Ἀβλάδιον, Περὶ τοῦ μὴ οἶεσθαι λέγειν τρεῖς θεοὺς.
3. Πρὸς Σιμπλίκιον, Περὶ πίστεως.
4. Κατὰ Μακεδονιανῶν τῶν Πνευματομάχων περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.
5. Πρὸς Θεόφιλον, Κατὰ Ἀπολιναριστῶν.
6. Ἀντιρρητικὸς πρὸς τὰ Ἀπολιναρίου.
7. Κατὰ Ἀρείου καὶ Σαβελλίου.

Β') Ἐπιστολές (Α' - ΛΑ').

5ος Ἐρμηνευτικά Α' :

1. Περὶ κατασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου.
2. Ἀπολογητικὸς περὶ τῆς Ἑξαήμερου.
3. Περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου γενέσεως (Ὁμιλίαι Α' - Γ').

6ος Ἐρμηνευτικά Β' :

1. Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν Ψαλμῶν.
2. Εἰς τὸν βον Ψαλμόν.
3. Περὶ τῆς ὀγδόης.
4. Εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν.

7ος Ἐρμηνευτικά Γ' :

1. Ἐξηγήσεις εἰς τὰ ᾠσματα, Λόγοι Α' - ΙΕ'.

8ος Α') Ἐρμηνευτικά Γ' - Δογματικά :

1. Εἰς τὴν Προσευχὴν, Λόγοι Α' - Ε'.
2. Εἰς τοὺς Μακαρισμοὺς, Λόγοι Α' - Η'.

Β') Ἀσκητικά Α' :

1. Περὶ τοῦ κατὰ Θεὸν σκοποῦ καὶ τῆς κατ' ἀλήθειαν ἀσκήσεως.
2. Πρὸς Ἀρμόνιον, Περὶ τοῦ τί τὸ τοῦ Χριστιανοῦ ἐπάγγελμα.
3. Πρὸς Ὀλύμπιον, Περὶ τελειότητος.
4. Πρὸς τοὺς ἀχθομένους ταῖς ἐπιτιμήσεσι.
5. Περὶ τῶν νηπίων πρὸ ὥρας ἀφαρπαζομένων.

9ος Α') Ἀσκητικά Β' : Περὶ παρθενίας (Κεφάλαια Α' - ΚΓ').

Β') Λόγοι Ἐγκωμιαστικοί:

1. Περὶ ἀρετῆς, ἦτοι Εἰς τὸν Βίον Μωυσέως (Λόγοι Α' - Β').

- Τόμος 2. Εἰς τὸν Βίον τῆς Ὀσίας Μακρίνης.
 3. Εἰς τὸν Βίον Ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ.
 10ος Ὀμιλίαι : α) Δογματικές, β) Ἠθικές, γ) Ἐορταστικές.
 11ος Ὀμιλίαι : α) Ἐορταστικές, β) Ἐγκωμιαστικές, γ) Ἐπιτάφιας.

Η'. ΑΠΑΝΤΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ

Βίος Γρηγορίου Παλαμᾶ Ὑπὸ Φιλοθέου Κοκκίνου

- 1ος α) Λόγοι ἀποδεικτικοὶ δύο Περί ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος.
 β) Ἐπιστολές Πρὸς Ἀκίνδυνον καὶ Πρὸς Βαρλαάμ Α', Β'.
- 2ος Λόγοι: Ὑπὲρ τῶν ἱερῶς ἡσυχάζόντων (Λόγοι Α' - Γ').
- 3ος Α') Πραγματεῖες Δογματικές:
 1. Περί θείας ἐνώσεως καὶ διακρίσεως.
 2. Περί θείων ἐνεργειῶν καὶ τῆς κατ' αὐτὰς μεθέξεως.
 3. Περί θείας καὶ θεοποιῦ μεθέξεως.
 4. Διάλεξις Ὀρθοδόξου καὶ Βαρλααμίτου.
 5. Διάλεξις Θεοφάνους πρὸς Θεότιμον.
 6. Ὅτι Βαρλαάμ καὶ Ἀκίνδυνός εἰσιν οἱ διχοτομοῦντες.
- Β') Πραγματεῖες Ὁμολογιακές:
 1. Ἀγιορειτικὸς Τόμος.
 2. Ἐκθεσις δυσσεβημάτων.
 3. Ἀναίρεσις γράμματος Καλέκα.
 4. Ἀναίρεσις γράμματος Ἰγνατίου Ἀντιοχείας.
 5. Ἀναίρεσις ἐξηγήσεως τόμου Καλέκα.
- 4ος Ἐπιστολές:
 Πρὸς τὸν Ἀρσένιον Στουδίτην.- Πρὸς Ἰωάννην Γαβρᾶν.- Πρὸς Παῦλον Ἀσάνην.- Πρὸς Δανιὴλ Αἴνου.- Πρὸς τὸν Νομοφύλακα Συμεών.- Πρὸς Ἀθανάσιον Κυζίκου.- Πρὸς Δαμιανόν.- Πρὸς Διονύσιον μετὰ τῆς ὁμολογίας.- Πρὸς Βησσαρίωνα.- Πρὸς Μακάριον Α'.- Πρὸς τοὺς ἐν Ἀγίῳ Ὄρει Γέροντας.- Πρὸς Φιλόθεον.- Πρὸς Μακάριον Β'.- Πρὸς Ἄνναν Παλαιολογίαν.
- 5ος Λόγοι: Κατὰ Ἀκινδύνου Λόγοι Ἀντιρρητικοὶ (Α' - Γ').
- 6ος Λόγοι: Κατὰ Ἀκινδύνου Λόγοι Ἀντιρρητικοὶ (Δ' - Ζ').
- 7ος Α') Κείμενα Αἰχμαλωσίας:
 1) Λόγος διασαφῶν τὴν τοῦ Βαρλαάμ καὶ Ἀκινδύνου δόξαν.
 2) Εἰς τὴν ρῆσιν ἐκ τῶν Θησαυρῶν τοῦ Κυρίλλου.
 3) Ἐπιστολὴ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν.
 4) Ἐπιστολὴ ὅτε ἐάλω. 5) Διάλεξις πρὸς τοὺς Χιόνας.
 6) Ἐπίτομος διήγησις διαλέξεως μετὰ Γρηγορᾶ.
- Β') Λόγοι:
 1) Περί τῆς τοῦ Γρηγορᾶ ψευδογραφίας καὶ δυσσεβείας Λόγοι Α' - Δ'.
 2) Περί τῆς ρήσεως τοῦ Μ. Βασιλείου.
- 8ος Α') Ἐκατὸν Πεντήκοντα Κεφάλαια.

Τόμος Β') **Ἀσκητικὴ Γραμματεία:**

- 1) *Περὶ προσευχῆς καὶ καθαρότητος καρδίας.*
- 2) *Εἰς τὸν Βίον τοῦ ὁσίου Πέτρου τοῦ Ἀθωνίτου.*
- 3) *Πρὸς τὴν μοναχὴν Ξένην.*
- 4) *Πρὸς τοὺς Ἰωάννην καὶ Θεόδωρον τοὺς φιλοσόφους.*
- 5) *Πρὸς τὸν ἱερομόναχον Παῦλον Ἀσάνην.*
- 6) *Δεκάλογος τῆς κατὰ Χριστὸν νομοθεσίας.*

Γ') **Εὐχῆς (Α' - Δ').**

9ος **Ὁμιλίαις Α' - Κ':** Σελ. 640.

1. Ὁμιλία Α', *Περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους εἰρήνης.*
2. Ὁμιλία Β', *Εἰς τὴν κατὰ τὸν τελώνην καὶ τὸν Φαρισαῖον τοῦ Κυρίου παραβολήν.*
3. Ὁμιλία Γ', *Εἰς τὴν κατὰ τὸν σεσωσμένον ἄσωτον τοῦ Κυρίου παραβολήν.*
4. Ὁμιλία Δ', *Εἰς τὸ εὐαγγέλιον τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Χριστοῦ καὶ περὶ εὐσπλαγχνίας καὶ εὐποιίας.*
5. Ὁμιλία Ε', *Εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου καὶ περὶ σωφροσύνης καὶ τῆς ἀντιθέτου ταύτη κακίας.*
6. Ὁμιλία ς', *Προτρεπτικὴ πρὸς νηστείαν καὶ περὶ τῆς γενέσεως τοῦ κόσμου.*
7. Ὁμιλία Ζ', *Περὶ νηστείας.*
8. Ὁμιλία Η', *Περὶ πίστεως καὶ ἔκθεσις τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας.*
9. Ὁμιλία Θ', *Ἐν τῷ καιρῷ τῆς νηστείας καὶ προσευχῆς.*
10. Ὁμιλία Ι', *Τῇ δευτέρᾳ Κυριακῇ τῆς ἁγίας Τεσσαρακοστῆς (Παραλυτικοῦ).*
11. Ὁμιλία ΙΑ', *Εἰς τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν σταυρόν.*
12. Ὁμιλία ΙΒ', *Εἰς τὴν τετάρτην Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν.*
13. Ὁμιλία ΙΓ', *Εἰς τὴν πέμπτην Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν.*
14. Ὁμιλία ΙΔ', *Εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν τῆς Θεοτόκου.*
15. Ὁμιλία ΙΕ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων.*
16. Ὁμιλία Ις', *Εἰς τὸ Μ. Σάββατον.*
17. Ὁμιλία ΙΖ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ.*
19. Ὁμιλία ΙΗ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Μυροφόρων.*
20. Ὁμιλία ΙΘ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν τῆς Σαμαρείτιδος.*
21. Ὁμιλία Κ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν τοῦ Τυφλοῦ.*

10ος **Ὁμιλίαις ΚΑ' - ΜΒ':** Σελ. 640.

1. Ὁμιλία ΚΑ', *Εἰς τὴν Ἀνάληψιν.*
2. Ὁμιλία ΚΒ', *Εἰς τὴν Ἀνάληψιν.*
3. Ὁμιλία ΚΓ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Ἁγίων Πατέρων.*
4. Ὁμιλία ΚΔ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς.*
5. Ὁμιλία ΚΕ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Ἁγίων Πάντων.*
6. Ὁμιλία Κς', *Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θέρους.*
7. Ὁμιλία ΚΖ', *Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θέρους.*

- Τόμος 8. Ὁμιλία ΚΗ', *Εἰς τὴν ἑορτὴν Πέτρου καὶ Παύλου.*
 9. Ὁμιλία ΚΘ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν ΣΤ' Ματθαίου.*
 10. Ὁμιλία Λ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν Ζ' Ματθαίου.*
 11. Ὁμιλία ΛΑ', *Εἰς τὴν πρόοδον τοῦ σταυροῦ.*
 12. Ὁμιλία ΛΒ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν Θ' Ματθαίου.*
 13. Ὁμιλία ΛΓ', *Εἰς τὴν λιτὴν.*
 14. Ὁμιλία ΛΔ', *Εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν.*
 15. Ὁμιλία ΛΕ', *Εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν.*
 16. Ὁμιλία Λς', *Εἰς τὴν Κυριακὴν ΙΑ' Ματθαίου.*
 17. Ὁμιλία Λζ', *Εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου.*
 18. Ὁμιλία ΛΗ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν ΙΒ' Ματθαίου.*
 19. Ὁμιλία ΛΘ', *Εἰς ἐπιδημίαν.*
 20. Ὁμιλία Μ', *Εἰς τὴν Ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου.*
 21. Ὁμιλία ΜΑ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν ΙΔ' Ματθαίου.*
 22. Ὁμιλία ΜΒ', *Εἰς τὴν Γέννησιν τῆς Θεοτόκου.*

11ος **Ὁμιλίαις ΜΓ'–ΞΓ'** : Σελ. 640.

1. Ὁμιλία ΜΓ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν ΙΖ' Ματθαίου.*
2. Ὁμιλία ΜΔ', *Εἰς τὸν Ἰωάννην Εὐαγγελιστὴν.*
3. Ὁμιλία ΜΕ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν Β' Λουκᾶ.*
4. Ὁμιλία Μς', *Εἰς τὴν Κυριακὴν Γ' Λουκᾶ.*
5. Ὁμιλία Μζ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν Δ' Λουκᾶ.*
6. Ὁμιλία ΜΗ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν Ε' Λουκᾶ.*
7. Ὁμιλία ΜΘ', *Εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον.*
8. Ὁμιλία Ν', *Εἰς τὴν Κυριακὴν ΣΤ' Λουκᾶ.*
9. Ὁμιλία ΝΑ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν Ζ' Λουκᾶ.*
10. Ὁμιλία ΝΒ', *Εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου.*
11. Ὁμιλία ΝΓ', *Εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου.*
12. Ὁμιλία ΝΔ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν Γ' Λουκᾶ.*
13. Ὁμιλία ΝΕ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Προπατόρων.*
14. Ὁμιλία Νς', *Εἰς τὰ προεόρτια τῶν Χριστουγέννων.*
15. Ὁμιλία Νζ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν τῶν Πατέρων.*
16. Ὁμιλία ΝΗ', *Εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν.*
17. Ὁμιλία ΝΘ', *Εἰς τὴν παραμονὴν τῶν Θεοφανίων.*
18. Ὁμιλία Ξ', *Εἰς τὰ Ἐπιφάνια.*
19. Ὁμιλία ΞΑ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν ΙΒ' Λουκᾶ.*
20. Ὁμιλία ΞΒ', *Εἰς τὴν Κυριακὴν ΙΓ' Λουκᾶ.*
21. Ὁμιλία ΞΓ', *Πρὸς τοὺς δυσχεραίνοντας.*

Θ' ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ

1ος **Ἀποφθέγματα Γερόντων**: Ἀντωνίου, Ἀρσενίου, Ἀγάθωνος, Ἀμμωνᾶ, Ἀχιλλᾶ, Ἀμμώη, Ἀμμούν, Ἀνούδ, Ἀβραάμ, Ἀρη, Ἀλωνίου, Ἀπφύ, Ἀπολλώ, Ἀνδρέου, Αἰώ, Ἀμμωναθά, Μ. Βασιλείου, Βησσαρίω-

Τόμος νος, Βενιαμίν, Βιαρέ, Γρηγ. Θεολόγου, Γελασίου, Γερωντίου, Δανιήλ, Διοσκόρου, Δουλαῖ, Ἐπιφανίου Κύπρου, Ἐφραίμ, Εὐχαρίστου, Κοσμικοῦ, Εὐλογίου, Εὐπρεπίου, Ἐλλαδίου, Εὐαγρίου, Εὐδαίμονος, Ζήνωνος, Ζαχαρίου, Ἡσαΐου, Ἡλία, Ἡρακλείου, Θεοδώρου, τῆς Φέρμης, Θεοδώρου τοῦ Ἐνάτου, Θεοδώρου τοῦ εἰς Σκήτιν, Θεοδώρου τοῦ Ἐλευθεροπολίτου, Θεοδότου, Θεωνᾶ, Θεοφίλου, ἁμμάς Θεοδώρας, Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ, Ἰωάννου τοῦ ἐν Κοινοβίῳ, Ἰσιδώρου, Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου, Ἰσαὰκ τοῦ Πρεσβυτέρου, Ἰωσήφ τοῦ ἐν Πενεφῶ, Ἰακώβου, Ἰέρακος, Ἰωάννου τοῦ Εὐνούχου, Ἰωάννου τοῦ Κίλικος, Ἰωάννου τῶν Κελλίων, Ἰσιδώρου τοῦ πρεσβυτέρου, Ἰωάννου τοῦ Πέρσου, Ἰωάννου τοῦ Θηβαίου, Ἰλαρίωνος, Ἰσχυρίωνος, Κασσιανοῦ, Κρονίου, Καρίωνος, Κό-πρι, Κύρου, Λουκίου, Λάτ, Λογγίνου, Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, Μωυ-σέως, Ματώη, Μάρκου μαθητοῦ ἀβδᾶ Σιλουανοῦ, Μιλησίου, Μωτίου, Μεγεθίου, Μιῶς, Μάρκου τοῦ Αἰγυπτίου, Μακαρίου τοῦ Πολιτικοῦ, Νείλου, Νισθερώου, Νίκωνος, Νετρᾶ, Νικήτα, Ἐοῖου, Ξανθία, Ὀλυμπίου, Ὀρσιοῦ, Ποιμένος, Παμβῶ, Πιστοῦ, Πίωρ, Πιτυρίωνος, Πιστάμωνος, Πέτρου τοῦ Πιονίτου, Παφνουτίου, Παύλου τοῦ Κοσμίτου, Παύλου τοῦ Μεγάλου, Παύλου τοῦ Ἀπλοῦ, Πέτρου τοῦ τῶν Δίου, Ρωμαίου, Ρούφου, Ρωμανοῦ, Σισώη, Σίδωνος, Σαϊῶ, Σάρρας, Συγκλητικῆς, Τιθῶη, Τιμοθέου, Ὑπερεχίου, Φωκᾶ, Φήλικος, Φιλαγρίου, Φορτᾶ, Χομαί, Χαιρήμωνος, Ψενθαΐσιου, Ὡρ.

2ος **Τὸ Λειμωνάριον.**

3ος **Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου:**

1) *Περὶ θείων ὀνομάτων.* 2) *Περὶ Οὐρανίου ἱεραρχίας.* 3) *Περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας.* 4) *Περὶ μυστικῆς θεολογίας.* 5) *Ἐπιστολές.*

4ος **Θεοδωρήτου Κύρου: Φιλῶθεος Ἱστορία ἢ Ἀσκητικὴ Πολιτεία.**

5ος **Κυρίλλου Σκυθοπολίτου, Βίοι Ἀγίων: 1. Ἐπιστολὴ πρὸς ἀβδᾶν Γεώργιον. 2. Βίος τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου. 3. Βίος τοῦ ὁσίου Σάβα. 4. Βίος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐπισκόπου καὶ ἡσυχαστοῦ. 5. Βίος τοῦ ἀβδᾶ Κυριακοῦ. 6. Βίος τοῦ ἀβδᾶ Θεοδοσίου. 7. Εἰς τὸν ὄσιον Θεόγνιον τὸν ἐπίσκοπον. 8. Βίος τοῦ ἁγίου Ἀβραμίου.**

6ος **Παλλαδίου Ἐλενοπόλεως: Λαυσαϊκὴ Ἱστορία.**

7ος **Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου: 50 Πνευματικὲς Ὁμιλίαι.**

8Α **Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου: Λόγοι Ἀσκητικοί (Α'-ΚΣΤ').**

8Β **Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου: Λόγοι Ἀσκητικοί (ΚΖ'-ΞΑ').**

8Γ **Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου: α) Λόγοι Ἀσκητικοί (ΞΒ'-ΠΣΤ').**

β) **Ἐπιστολές (Α'-Δ').**

9 **Α'. Διαδόχου Φωτικῆς: 1) Κεφάλαια Γνωστικά. 2) Λόγος εἰς τὴν Ἀνάληψιν. 3) Ὁράσεις. 4) Ἐρωταποκρίσεις.**

Β'. Ἰωάννου Καρπαθίου: Κεφάλαια Παρακλητικὰ 100.

10Α **Ἀγίων Βαρσανουφίου - Ἰωάννου: Ἐρωταποκρίσεις (Α'-ΣΚΘ').**

10Β **Ἀγίων Βαρσανουφίου - Ἰωάννου: Ἐρωταποκρίσεις (ΣΛ'-ΦΚΒ').**

10Γ **Ἀγίων Βαρσανουφίου - Ἰωάννου: Ἐρωταποκρίσεις (ΦΚΓ'-ΩΜ').**

11Α **Α'. Εὐαγρίου: 1. Κεφάλαια πρακτικά, πρὸς Ἀνατόλιον. 2. Λόγος πρακτικός. 3. Τῶν κατὰ μοναχῶν πραγμάτων τὰ αἴτια. 4. Κεφάλαια ΛΓ κατ' ἀκολουθίαν. 5. Πνευματικαὶ γνῶμαι κατὰ ἀλφάβητον. 6. Ἐτεραι γνῶμαι. 7. Περὶ τῶν ὀκτῶ λογισμῶν, πρὸς Ἀνατόλιον. 8. Ἀποσπάσματα.**

- Β'.** Ἁγίου Νείλου: 1) Διηγήματα Α'-Ζ, 2) Πρὸς Ἀλβιανὸν μοναχὸν ἐρημίτην, 3) Πρὸς Ἀγάθιον μονάζοντα, Περί Περιστερᾶς.
- 11B Ἁγίου Νείλου: 4) Πρὸς Μάγναν, Λόγος περὶ ἀκτημοσύνης, 5) Ὅτι διαφέρουσι τῶν ἐν πόλεσιν ὠκισμένων οἱ ἐν ἐρήμοις ἡσυχάζοντες... 6) Λόγος πρὸς Εὐλόγιον μοναχόν. 7) Πρὸς Εὐλόγιον, Λόγος περὶ τὰς ἀντιζήλους τῶν ἀρετῶν κακίας. 8) Περί τῶν ὀκτῶ πνευμάτων τῆς πονηρίας. 9) Λόγος περὶ προσευχῆς. 10) Κεφάλαια ΚΖ' περὶ πονηρῶν λογισμῶν. 11) Παραινέσεις πρὸς μοναχοὺς. 12) Γνώμαι ἀπάγουσαι τῶν φθαρτῶν καὶ κολλῶσαι τοῖς ἀφθάρτοις τὸν ἄνθρωπον. 13) Κεφάλαια ἢ παραίνεσις. 14) Περί τῶν ὀκτῶ τῆς κακίας λογισμῶν.
- 11Γ Ἁγίου Νείλου: 15) Λόγος Ἀσκητικός, Κεφ. Α'-ΟΕ'. 16) Λόγος εἰς τὸ ρητὸν τοῦ Εὐαγγελίου, «νῦν ὁ ἔχων βαλάντιον, ἀράτω ὁμοίως καὶ πήραν...». 17) Λόγος Ἀσκητικός καὶ πολυμερής. 18) Ἐπικτήτου Ἐγχειρίδιον (Κεφ. Α'-ΟΓ') 19) Διήγησις περὶ Πάχονος, πορνικὸν πόλεμον πέσχοντος καὶ νικῶντος. 20) Ὑπερεχίου, Παραίνεσις ἀσκητῶν. 21) Ἀποσπάσματα ἐκ Λόγων καὶ Ὁμιλιῶν τοῦ Ἁγίου Νείλου (Εἰς τὸ Πάσχα, Λόγοι δύο, καὶ εἰς τὴν Ἀνάληψιν, Λόγοι τρεῖς). 22) Ἐπιστολαὶ (Βιβλ. Α' 1-333).
- 11Δ Ἐπιστολαί: 1. Βιβλίον Β' (1-333), 2. Βιβλίον Γ' (1-333). 3. Βιβλίον Δ' (1-62).
- 12ος Α'. Ἀβδᾶ Ἡσαΐα : Λόγοι Ἀσκητικοί.
 Β'. Ἀβδᾶ Ζωσιμᾶ: Κεφάλαια ὠφέλιμα.
 Γ'. Ἀβδᾶ Δωροθέου : Πραγματεῖες καὶ Ἐπιστολές.
- 13ος Α'. Μάρκου Ἐρημίτη: Δέκα δοκίμια (Περί νόμου πνευματικοῦ, Περί τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιοῦσθαι, Περί μετανοίας, Περί τοῦ θεοῦ βαπτίσματος, Πρὸς Νικόλαον νουθεσίαι ψυχωφελεῖς, Κεφάλαια νηπτικά ΚΗ', Συνδιάλεξις πρὸς σχολαστικόν, Συμβουλία νοὸς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, Περί νηστείας, Εἰς τὸν Μελχισεδέκ).
- Β'. Ἡσυχίου Ἱεροσολύμων: Λόγος ψυχωφελῆς περὶ νήψεως καὶ ἀρετῆς εἰς ἑκατοντάδας δύο. Λόγοι Α'-Η' (Εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν, Περί τῆς τρίτης ὥρας καὶ ἕκτης, Περί ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, Εἰς τὴν Θεοτόκον Μαρίαν, Εἰς τὴν αὐτὴν Θ. Μαρίαν, Εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου, Ἐγκώμιον εἰς ἅγιον Θωμᾶν, Εἰς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόν).— Συναγωγὴ ἀποριῶν καὶ λύσεων.— Μαρτύριον ἁγίου Λογγίνου.
- 13Α Ἀναστασίου Σιναΐτου: 1) Ὁδηγός, 2) Περί τῆς ἀγίας συνάξεως καὶ περὶ τοῦ μὴ κρίνειν καὶ μνησικακεῖν καὶ 3) Εἰς τὴν πνευματικὴν ἀναγωγὴν τῆς ἕξαήμερου κτίσεως.
- 13Β Ἀναστασίου Σιναΐτου: Ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις Α'-ΞΔ'.
- 13Γ Ἀναστασίου Σιναΐτου: Α) Ἐρωταποκρίσεις ΞΕ-ΡΝΔ. Β) ΛΟΓΟΙ
- 13Δ Ἀντιόχου Μοναχοῦ: Ἐπιστολὴ Πρὸς Εὐστάθιον - Κεφάλαια Α'-ΡΓ'.
- 14ος Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ : 1. Μυσταγωγία. 2. 400 Κεφάλαια Περί ἀγάπης. 3. Λόγος Ἀσκητικός. 4. 200 Κεφάλαια Περί Θεολογίας.
- 14Α Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ : 1. Ἐρωταποκρίσεις. 2. Πρὸς Θεόπεμπτον τὸν Σχολαστικόν. 3. Ἐρμηνεῖα εἰς τὸν ΝΘ' Ψαλμόν.
- 14Β Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ: Πρὸς Θαλάσιον περὶ διαφόρων ἀπόρων τῆς Ἁγίας Γραφῆς (Ἐρωτήσεις Α' - ΝΓ').
- 14Γ Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ : Πρὸς Θαλάσιον περὶ διαφόρων ἀπόρων τῆς Ἁγίας Γραφῆς (Ἐρωτήσεις ΝΔ' - ΞΕ').

- 14Δ **Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ :** *Περὶ ἀποριῶν τῶν ἁγίων Διονυσίου καὶ Γρηγορίου πρὸς Θωμᾶν ἡγιασμένον (Ἀπορίες Α'-Ε', καὶ Α'-ΡΔ').*
- 14Ε **Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ :**
 1. *Περὶ ἀποριῶν τῶν ἁγίων Διονυσίου καὶ Γρηγορίου πρὸς Θωμᾶν ἡγιασμένον (Ἀπορίες ΡΕ'-ΡΘΘ').*
 2. *Σχόλια εἰς τὰ τοῦ ἁγίου Διονυσίου (α. Εἰς τὸ Περὶ οὐρανίου ἱεραρχίας καὶ β. Περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας).*
- 14ς **Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ :** *Σχόλια εἰς τὰ τοῦ ἁγίου Διονυσίου.*
 (1. *Εἰς τὸ Περὶ θείων ὀνομάτων, καὶ 2. Εἰς τὸ Περὶ μυστικῆς θεολογίας).*
- 15Α **Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ :** *Δοκίμια δογματικά, θεολογικά καὶ πολεμικά: Πρὸς Μαρίνον, Δοκίμια Α'-Γ', Πρὸς Γεώργιον τὸν πρεσβύτερον, Ἀπαντήσεις πρὸς ἐρωτήσεις διαφόρων, Περὶ τοῦ «Παρελθέτω τὸ ποτήριον», Τόμος δογματικὸς πρὸς Μαρίνον, Ἐπιστολὴ Πρὸς τὸν Νίκανδρον, ἀπολογία πρὸς Σικελούς, Ἐπιστολὴ πρὸς Μαρίνον, Περὶ τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεων, Ὅροι διάφοροι, Πνευματικὸς καὶ δογματικὸς τόμος, Περὶ τῶν δύο θελημάτων τοῦ Χριστοῦ, Περὶ ὄρων διαστολῶν, Ἐπίλυσις ἀποριῶν διακόνου Θεοδώρου, Τόμος δογματικὸς πρὸς Μαρίνον, Κεφάλαια διάφορα περὶ οὐσίας, φύσεως, ὑποστάσεως, προσώπου καὶ θελήματος Χριστοῦ.*
- 15Β **Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ :** *Ἐπιστολές κοινές, δογματικὲς καὶ πολεμικές: Πρὸς τὸν ἑπαρχον Γεώργιον.- Πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον (τρεις).- Πρὸς Κωνσταντῖνον.- Πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἰωάννην.- Πρὸς Ἰωάννην τὸν πρεσβύτερον (δύο.- Πρὸς Θαλάσιον.- Πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον.- Πρὸς μοναχὴν.- Πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον Περὶ τῶν ὀρθῶν ὄρων τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων.- Πρὸς Πέτρον ἰλλούστριον (δύο).- Πρὸς Κοσμᾶν τὸν διάκονον, περὶ οὐσίας καὶ ὑποστάσεως (δύο).- Πρὸς Ἰουλιανὸν σχολαστικόν, περὶ τῆς σαρκώσεως τοῦ Κυρίου.- Πρὸς τὸν ἑπαρχον Γεώργιον.- Πρὸς Πύρρον.- Πρὸς Μαρίνον.- Πρὸς ἐπίσκοπον Κυδωνίας.- Πρὸς Αὐξέντιον.- Πρὸς Στέφανον.- Πρὸς Κωνσταντῖνον.- Πρὸς Κόνωνα.- Πρὸς Θαλάσιον.- Πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον.- Πρὸς Κυρισίκιον.- Πρὸς Ἰωάννην ἐπίσκοπον.- Πρὸς Πολυχρόνιον (ὀκτώ).- Πρὸς Θαλάσιον (τρεις).- Πρὸς Ἰωάννην κουβικουλάριον (τρεις).- Πρὸς Ἀναστάσιον μονάζοντα.*
- 15Γ **Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ :** 1. *Συζήτησις ἐν Βιζύῃ μετὰ τοῦ ἐπισκόπου Καισαρείας Θεοδοσίου.* 2. *Ἐξήγησις τῆς κινήσεως.* 3. *Διάλεξις πρὸς Πύρρον.* 4. *Περὶ ψυχῆς.* 5. *Ἐρμηνεία τῆς προσευχῆς «Πατερ ἡμῶν», 3. Βίος Μαξίμου.*
- 15Δ **Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ :** 1. *Κεφάλαια διάφορα.* 2. *Κεφάλαια ἕτερα, Σχόλια εἰς τὰς Ἐπιστολάς Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου.*
- 15Ε **Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ :** *Κεφάλαια Θεολογικά.*
- 16ος **Ἰωάννου τῆς Κλίμακος:** *Κλίμαξ εἰς Λόγους Α', καὶ Λόγος εἰς τὸν Ποιμένα.*
- 17ος **Α. Πέτρου Δαμασκηνοῦ :** 1. *Ἐπόμνησις πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν.*
 2. *Λόγοι συνοπτικοὶ ΚΔ'.*

Β. Φιλοθέου Σιναΐτου : *Νηπτικά Κεφάλαια Μ.*

Γ. Θεοδώρου τοῦ Ἀσκητοῦ : 1. *Κεφάλαια Ρ'.* 2. *Θεωρητικόν.*

- 18ος **Θεοδώρου Στουδίτου:** Ὁμιλίαι πρὸς τὸ κοινόν: α) *Εἰς τὴν προσκύνῃσιν τοῦ τιμίου σταυροῦ.* β) *Εἰς τὴν παραμονὴν τῶν Φώτων.* γ) *Λόγος Κατηχητικὸς εἰς τὴν ἁγ. Κυριακὴν τοῦ Πάσχα.* δ) *Ἐγκώμιον εἰς τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου.* ε) *Εἰς τὴν σύναξιν τῶν οὐρανίων ταγμάτων.* ς) *Εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Ἰωάννου Βαπτιστοῦ.* ζ) *Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἀποτομὴν τῆς ἱ. κεφαλῆς τοῦ Ἰωάννου Προδρόμου.* η) *Ἐγκώμιον εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην.* θ) *Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἀπόστολον Βαρθολομαῖον.* ι) *Λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸν πνευματικὸν πατέρα του Πλάτωνα.* ια) *Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἀρσένιον τὸν ἀναχωρητὴν.* ιβ) *Λόγος ἐπιτάφιος εἰς μητέρα του.* ιγ) *Λόγοι Κατηχητικοὶ Α'-ΛΓ.*
- 18Α **Θεοδώρου Στουδίτου:** *Λόγοι Κατηχητικοὶ ΛΔ'-ΡΚΔ'.*
- 18Β **Θεοδώρου Στουδίτου:** *ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ,* 1) *Βιβλίον Α' ((Ἐπιστολὴς Α' - ΝΖ').* 2) *Βιβλίον Β' ((Ἐπιστολὴς Α' - ΝΕ'.*
- 18Γ **Θεοδώρου Στουδίτου:** *ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ,* *Βιβλίον Β' (Ἐπιστολὴς ΝΣΤ' - ΣΚΑ').*
- 19Α **Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου:** *Βίος Συμεῶν ὑπὸ Νικήτα Στηθάτου.- Κεφάλαια.- Εὐχαριστίαι.- Διάλογος μετὰ σχολαστικοῦ.*
- 19Β **Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου :** *Βίβλος τῶν Θεολογικῶν Λόγων (Λόγοι Α'-Γ').- Βίβλος τῶν Ἠθικῶν Λόγων (Λόγοι Α'-ς').*
- 19Γ **Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου:**
 Α') *Βίβλος τῶν Ἠθικῶν Λόγων (Λόγοι Ζ'-ΙΕ').*
 Β') *Κατηχητικοὶ Λόγοι (Λόγοι Α'-Ζ').*
- 19Δ **Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου :** *Κατηχητικοὶ Λόγοι (Λόγοι Η'-ΛΔ').*
- 19Ε **Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου :** *Ὑμνοὶ (Α'-ΚΖ').*
- 19ς **Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου :** *Ὑμνοὶ (ΚΗ'-ΝΗ').*
- 20ος **Α. Νικήτα Στηθάτου :** *Νηπτικά κεφάλαια, ἑκατοντάδες τρεῖς.*
 1. *Ἐκατοντὰς πρώτη, Κεφάλαια πρακτικά.* 2. *Ἐκατοντὰς δευτέρα, Κεφάλαια φυσικά.* 3. *Ἐκατοντὰς τρίτη, Κεφάλαια γνωστικά.*
- Β. Ἡλία Ἐκδίκου:** 1. *Ἀνθολόγιον γνωμικόν.* 2. *Κεφάλαια γνωστικά ΛΒ'.* 3. *Κεφάλαια πρακτικά καὶ θεωρητικά ΡΙΖ'.*
- Γ. Θεολήπτου Φιλαδελφείας:** 1. *Λόγος τὴν ἐν Χριστῷ κρουπτὴν ἐργασίαν διασαφῶν καὶ δεικνύων ἐν βραχεῖ τοῦ μοναδικοῦ ἐπαγγέλματος τὸν κόπον.* 2. *Κεφάλαια ἑννέα.*
- Δ. Νικηφόρου τοῦ Μονάζοντος:** *Λόγος περὶ νήψεως καὶ φυλακῆς καρδίας.*
- Ε. Γρηγορίου Σιναΐτου :** *Κεφάλαια 137 περὶ λογισμῶν καὶ παθῶν καὶ ἀρετῶν δι' ἀκροστιχίδος.* 2. *Κεφάλαια Γνωστικά ἑπτὰ.* 3. *Κεφάλαια δέκα Περὶ ἡσυχίας καὶ προσευχῆς.* 4. *Κεφάλαια δέκα πέντε Περὶ ἡσυχίας καὶ τῶν δύο τρόπων τῆς προσευχῆς.* 5. *Περὶ τοῦ πῶς δεῖ καθέζεσθαι τὸν ἡσυχάζοντα εἰς τὴν εὐχὴν καὶ μὴ ταχέως ἀνίστασθαι.*
- ς. Θεοφάνους Μοναχοῦ :** *Κλίμαξ Θείων Χαρίτων.*

- 21ος **A.** Καλλίστου Καταφυγιώτου : Τὰ σωζόμενα, *Περὶ θείας ἐνώσεως καὶ βίου θεωρητικοῦ.*
- 21A **B.** Καλλίστου καὶ Ἰγνατίου τῶν Ξανθοπούλων : *Μέθοδος καὶ κανὼν ἀκριβῆς περὶ τῶν αἵρουμένων ἡσυχῶς βιώναι καὶ μοναστικῶς, περὶ τε ἀγωγῆς καὶ πολιτείας καὶ διαίτης αὐτῶν.*
- A.** Καλλίστου Τηλικούδη τοῦ Πατριάρχου : 1) *Κεφάλαια Περὶ προσευχῆς.* 2. *Περὶ ἡσυχαστικῆς τριβῆς.* 3. *Ἐκλογαὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων.*
- B.** *Συμεῶν τοῦ Μεταφραστοῦ, Παράφρασις εἰς ΠΝ' Κεφάλαια εἰς τοὺς πενήτηντα Λόγους τοῦ ἁγίου Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου.*
- 22ος **Νικολάου Καβάσιλα :** *Ἑρμηνεῖα εἰς τὴν θεῖαν Λειτουργίαν.— Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ Ζωῆς.*

Ι' ΤΑ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ

ΙΑ' ΑΠΟΛΟΓΗΤΑΙ

- 1ος **Ἰουστίνου τοῦ Φιλοσόφου :** 1. *Ἀπολογίαι Α' καὶ Β'.*— 2. *Λόγος Περὶ Ἀναστάσεως.*— 3. *Διάλογος πρὸς Τρύφωνα.*
- 2ος **Τατιανοῦ :** *Πρὸς Ἑλληνας.*— **Ἀθηναγόρου :** 1. *Πρεσβεία Χριστιανῶν.* 2. *Περὶ ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν.*— **Θεοφίλου Ἀντιοχείας :** *Πρὸς Αὐτόλυκον, Βιβλία Α'-Γ'.*— *Ἐπιστολὴ πρὸς Διόγνητον.*

ΙΒ' ΑΠΑΝΤΑ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ

- 1ος **A)** *Προτρεπτικός.*— **B)** *Παιδαγωγός, Λόγος Α'.*
- 2ος *Παιδαγωγός, Λόγοι Β' καὶ Γ'.*
- 3ος *Στρωματεῖς Λόγοι Α'. - Δ'.*
- 4ος *Στρωματεῖς Λόγοι Ε'. - Η'. - Λόγος, Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος.*

ΙΓ' ΑΠΑΝΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

- 1ος *Διδαχὴ τῶν Ἀποστόλων.— Διαταγαὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος.— Ἀποστολικοὶ Κανόνες.*
- 2ος *Ἐπιτομὴ Η' Βιβλίου τῶν Διαταγῶν τῶν ἀποστόλων.— Αἱ διαταγαὶ αἱ διὰ Κλήμεντος*
- 3ος **Κλήμεντος:**
1. *Τῶν Πέτρου ἐπιδημίων κηρυγμάτων (Ὁμλ. ΙΒ'-Κ').*
 2. *Πρὸς Κορινθίους Α' καὶ Β'.*
 3. *Περὶ τῶν πράξεων, ἐπιδημῶν τε καὶ κηρυγμάτων.*
 4. *Μαρτύριον τοῦ ἁγίου Κλήμεντος.*
- 4ος 1. *Ἐπιστολὴ Βαρνάβα.*
2. *Ἐπιστολὴς Ἰγνατίου:*
 - α) *Γνήσιες (σύντομος καὶ ἐκτενὴς μορφή):* 1. *Πρὸς Ἐφεσίους,* 2. *Πρὸς Μαγνησίους,* 3. *Πρὸς Τραλλισίους,* 4. *Πρὸς Ῥωμαίους,* 5. *Πρὸς Φιλαδελφεῖς,* 6. *Πρὸς Σμυρναίους,* 6. *Πρὸς Πολύκαρπον.*

β) Ἀμφιβαλλόμενες: 1. Μαρίας πρὸς Ἰγνάτιον. 2. Ἰγνατίου Πρὸς Μαρίαν, 3. Πρὸς τοὺς ἐν Ταρσῶ, 4. Πρὸς Ἀντιοχεῖς, 5. Πρὸς Ἡρώνα, 6. Πρὸς Φιλιππησίους.—Μαρτύριον Ἰγνατίου.—

3. α) Πολυκάρπου ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους, β) Μαρτύριον Πο-λυκάρ-που.

4. Ὁ Ποιμὴν τοῦ Ἑρμᾶ.

5. Παπία Ἱεραπόλεως, ἀποσπάσματα.

ΙΔ'. ΑΠΑΝΤΑ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

1ος Κατηγήσεις Φωτιζομένων (Α' - Β').

Α'. Κατηγήσεις Φωτιζομένων (ΙΓ' - ΙΗ').

Β'. Κατηγήσεις Μυσταγωγικαὶ (Α' - Ε').

2ος Γ'. Ὁμιλίαις - Ἐπιστολῆς:

1. Εἰς τὸν Παραλυτικὸν τὸν ἐπὶ τὴν κολυμβήθραν.

2. Εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὸν Συμεῶνα τὸν Θεοδόχον.

3. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Μωνσταντῖνον τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα.

4. Μαρτυρίαι παλαιῶν περὶ τοῦ σημείου τοῦ σταυροῦ τοῦ φανέντος εἰς Ἱεροσόλυμα.

5. Χρονολογία.

6. Συμπαράθεσις ἐπιστολῶν Κυρίλλου Ἱεροσολύμων καὶ πάπα Ἰουλίου.

ΙΕ' ΑΠΑΝΤΑ ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

1ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας : Περὶ τῆς ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως καὶ λατρείας Λόγοι Α' - ΣΤ'.

2ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας : Περὶ τῆς ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως καὶ λατρείας Λόγοι Ζ' - ΙΑ'.

3ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας : Περὶ τῆς ἐν Πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως καὶ λατρείας Λόγοι ΙΒ' - ΙΖ'.

4ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας : Γλαφυρῶν εἰς τὴν Γένεσιν Λόγοι Α'-Ζ', Ὑπὸ ἔκδοσιν.

5ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας : Γλαφυρῶν εἰς τὴν Ἔξοδον Λόγοι Α'-Γ' εἰς Λευιτικόν, Ἀριθμούς, Δευτ/μιον, Βασιλειῶν, Ὑπὸ ἔκδοσιν.

6ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας : Βίβλος Θησαυρῶν, Περὶ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσί-ου Τριάδος, Λόγοι Α' - ΙΘ'.

7ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας : Βίβλος Θησαυρῶν. Περὶ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσί-ου Τριάδος, Λόγοι Κ' - ΛΕ', Ὑπὸ ἔκδοσιν.

8ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας : Περὶ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, Λόγοι Α' - Ε', Ὑπὸ ἔκδοσιν.

9ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας : Περὶ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος, Λόγοι ΣΤ'-Ζ', καὶ Περὶ τῆς ἀγίας καὶ ζωοποιοῦ Τριάδος κατὰ κεφάλαια, Κεφ.

Α'-ΚΗ', Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Μονογενοῦς καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς εἶς καὶ Κύριος, Ὑπὸ ἔκδοση.

- 10ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἐνανθρωπήσεως κατὰ κεφάλαια. Πεντάβιβλος ἀντίρρησης κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν.- Διάλεξις πρὸς Νεστόριον, Ὅτι Θεοτόκος ἢ ἀγία Παρθένος καὶ οὐ Χριστοτόκος.- Λόγος κατὰ τῶν μὴ βουλομένων ὁμολογεῖν Θεοτόκον τὴν ἀγίαν Παρθένον. Ὑπὸ ἔκδοση.
- 11ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Διάφοροι Λόγοι περὶ τῶν δώδεκα κεφαλαίων.- Λόγοι δέκα ὑπὲρ τῆς τῶν Χριστιανῶν εὐαγοῦς θρησκείας πρὸς τὰ τοῦ ἐν ἀθέοις Ἰουλιανοῦ (Λόγοι Α'-Γ). Ὑπὸ ἔκδοση.
- 12ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Λόγοι δέκα ὑπὲρ τῆς τῶν Χριστιανῶν εὐαγοῦς θρησκείας πρὸς τὰ τοῦ ἐν ἀθέοις Ἰουλιανοῦ (Λόγοι Δ'-Γ καὶ τεμάχια τῶν Λόγων ΙΑ'-ΙΘ'). Ὑπὸ ἔκδοση.
- 13ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Κατὰ ἀνθρωπομορφιτῶν εἰς κεφάλαια ΚΗ'. Ἐπιστολὴ πρὸς Καλοσύριον, καὶ ἄλλοι λόγοι πρὸς τὸν βασιλέα Θεοδόσιον καὶ ταῖς βασιλίσσαις περὶ πίστεως. Ὑπὸ ἔκδοση.
- 14ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς Ἡσαΐαν, Βιβλίον Α', Λόγοι Α'-ΣΤ, Βιβλίον Β', Λόγοι Α'-Β'. Ὑπὸ ἔκδοση.
- 15ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς Ἡσαΐαν, Βιβλίον Β', Λόγοι Γ'-Ε', Βιβλίον Γ', Λόγοι Α'-Γ. Ὑπὸ ἔκδοση.
- 16ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς Ἡσαΐαν, Βιβλίον Γ', Λόγοι Δ'-Ε', Βιβλίον Δ', Λόγοι Α'-Δ'. Ὑπὸ ἔκδοση.
- 17ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς Ἡσαΐαν, Βιβλίον Δ', Λόγοι Δ'-Ε', Βιβλίον Ε', Λόγοι Α'-ΣΤ, καὶ εἰς Ἰερεμίαν, Βαρούχ, Ἰεζεκιήλ, καὶ Δανιήλ Ὑπὸ ἔκδοση.
- 18ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς Ὡσηὲ (Λόγοι Α'-Ζ)- Ἰωήλ (Λόγοι Α'-Β'). Ὑπὸ ἔκδοση.
- 19ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς Ἀμώς (Λόγοι Α'-Δ'), Ὀβδιού, Ἰωνᾶν (Λόγ. Α'-Δ'), Μιχαΐαν (Λόγ. Α'-Ζ). Ὑπὸ ἔκδοση.
- 20ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς Ναοῦμ (Λόγοι Α'-Γ), Ἀβ-βακούμ (Α'-Γ), Σοφονίαν (Α-Β), Ἀγγαῖον (Α-Β). Ὑπὸ ἔκδοση.
- 21ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς Ζαχαρίαν (Λόγοι Α'-ΣΤ)- Μαλαχίαν (Λόγοι Α' - Β'). Ὑπὸ ἔκδοση.
- 22ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς Εὐαγγελιστὰς Ματθαῖον - Λουκᾶν. Ὑπὸ ἔκδοση.
- 23ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα συνέχεια εἰς Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν καὶ εἰς Ἰωάννην (Λόγος Α', κεφ. Α'-Γ). Ὑπὸ ἔκδοση.
- 24ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην (Λόγος Β', κεφ. Α'-Θ, καὶ Λόγος Γ', κεφ. Α'-ΣΤ). Ὑπὸ ἔκδοση.
- 25ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην (Λόγος Δ', κεφ. Α'-Ζ, Λόγος Ε', Α'-Ε'). Ὑπὸ ἔκδοση.
- 26ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην (Λόγος ΣΤ, κεφ. Ἐνα, Λόγος Ζ' καὶ Η' τεμάχια, Λόγος Θ). Ὑπὸ ἔκδοση.

- 27ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην (Λόγος Ι, κεφ. Α' - Β', Λόγος ΙΑ' κεφ. Α' - ΙΒ'). Ὑπὸ ἔκδοσιν.
- 28ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: α) Ὑπόμνημα εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην (Λόγος ΙΒ'), β) *Εἰς τὰς Πράξεις, καὶ γ) Εἰς τὰς Ἐπιστολάς: 1. Ρωμαίους, 2. Κορινθίους Α', 3. Κορινθίους Β', 4. Γαλάτας, 5. Ἑβραίους, 6. Ἰακώβου, 7. Ἰωάννου Α', 8. Ἰούδα.* Ὑπὸ ἔκδοσιν.
- 29ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ἐπιστολαὶ (Α'-ΠΗ). Ὑπὸ ἔκδοσιν.
- 30ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὀμιλίαι ἑορταστικαί (Α'-ΙΖ) Ὑπὸ ἔκδοσιν.
- 31ος Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας: Ὀμιλίαι ἑορταστικαί (ΙΗ-Λ). Ὀμιλίαι διάφορες (Α'-ΚΒ).- Λόγος εἰς τὴν τελευταίαν τῶν ἁγίων τριῶν παιδῶν καὶ τοῦ πανσόφου Δανιήλ. Ὑπὸ ἔκδοσιν.

ΙΣΤ' ΑΠΑΝΤΑ ΦΩΤΙΟΥ

- 1ος Φωτίου Κων/πόλεως: Α'. Ἐξηγητικά: Τὰ Ἀμφιλόχεια ἢ Λόγων ἱερῶν καὶ ζητημάτων ἱερολογίαι, ἧτοι Πρὸς Ἀμφιλόχιον Μητροπολίτην Κυζίκου, ἐν τῷ καιρῷ τῶν πειρασμῶν, ζητημάτων διαφόρων εἰς ἀριθμὸν τριακοσίων εἴκοσι δύο ἐρωτήσεων καὶ ἐπιλύσεων (Ἐρωταποκρίσεις Α'-ΞΓ).
- 2ος Φωτίου Κων/πόλεως: Β'. Ἐξηγητικά: Τὰ Ἀμφιλόχεια ἢ Λόγων ἱερῶν καὶ ζητημάτων ἱερολογίαι κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀποκρίσιν (Ἐρωταποκρίσεις ΕΔ'-ΡΜΑ).
- 3ος Φωτίου Κων/πόλεως: Τόμοι 3-12 Ὑπὸ ἔκδοσιν

ΙΖ' ΑΠΑΝΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ ΣΑΛΑΜΙΝΙΟΥ

- 1ος Σαλαμίνιου Ἐρμείου Σωζομενοῦ: Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Τόμοι Α' - Δ'.
- 2ος Σαλαμίνιου Ἐρμείου Σωζομενοῦ: Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Τόμοι Ε' - Θ'. Ὑπὸ ἔκδοσιν.

ΙΗ' ΑΠΑΝΤΑ ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΠΗΛΟΥΣΙΩΤΟΥ

- 1ος Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου: Ἐπιστολαί, Βιβλίον Α'. Ἐπιστολὲς Α' - Φ'.
- 2ος Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου: Ἐπιστολαί, Βιβλίον Β'. Ἐπιστολὲς Α' - Τ'.
- 3ος Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου: Ἐπιστολαί, Βιβλίον Γ'. Ἐπιστολὲς Α' - ΥΙΓ'.
- 4ος Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου: Ἐπιστολαί, Βιβλίον Δ'. Ἐπιστολὲς Α' - ΣΛ'.
- 5ος Ἰσιδώρου Πηλουσιώτου: Ἐπιστολαί, Βιβλίον Ε'. Ἐπιστολὲς Α' - ΦΞΘ'.

ΙΘ' ΕΚΤΟΣ ΣΕΙΡΑΣ

- 1ος Οἱ Ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ: Κείμενο, ποιητικὴ ἀπόδοσις, Μετάφρασις καὶ διδάγματα (Ψαλμοὶ Α' - ΟΕ').
- 2ος Οἱ Ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ: Κείμενο, ποιητικὴ ἀπόδοσις, Μετάφρασις καὶ διδάγματα (Ψαλμοὶ ΟΣ' - ΡΝ').

- 1ος **Χρήστου Βούλγαρη:** *Ἑπόμνημα εἰς τὴν Α΄ Καθολικὴν Ἐπιστολὴν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου.*
- 2ος **Χρήστου Βούλγαρη:** *Ἑπόμνημα εἰς τὴν Β΄ Καθολικὴν Ἐπιστολὴν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου.*

Ἀθηναγόρου Κοκκινάκη: *Τοῦ Θεοῦ τὰ πράγματα· Λόγοι καὶ διαλέξεις.*

Φωτοστοιχειοθεσία: «ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ» ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΜΕΡΕΤΑΚΗ
Γ. Μπακατσέλου (πρώην Μενελάου) 3 – Τηλ. 283 880 – Θεσσαλονίκη

Έκτύπωση Όφσετ: GRAFO – Τηλ. 281 188. Θεσσαλονίκη

Βιβλιοδεσία : Άφοι ΒΑΡΟΥΣΙΑΔΗ, Τηλ. 710 140 – Θεσσαλονίκη

Κεντρική διάθεση: Βιβλιοπωλείο Ε. ΜΕΡΕΤΑΚΗ

Γ. Μπακατσέλου 3 – Θεσ/νίκη – ΤΗΛ. -FAX 283 880 – (Οικίας 696 653)

Ταχυδρομική Θυρίδα 40090 — Τ.Κ. 56 010 Θεσσαλονίκη